

Marcin Czechowic
Epistomium

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

strona: kt

1: **EPISTOMIVM**

2: **N**á **W**ędzidło **I**ego

3: **Miłości Xięzdá [!] Hieronimá Powodo=**

4: **wfkiego/ Kánoniká Poznánfkiego: ku**

5: **okazániu nieśluźnego iego pośtępku prze**

6: **ćiw niwinnym: y ku zámknieniu vft/ nieślu=**

7: **źnie fię ná prawdę zbáwienná tórgájących.**

8: [1. Piotr. 3. v 15. A 2. v 15.](#)

9: Bądźcie závždy gotowymi/ ku odpowiedániu/ káždemu doma=

10: gájącemu fię odpowiedzi/ około tey nádzieie/ która w was ieft/

11: z ćichościá y z boiáźniá. Gdyż tá ieft wola Boża/ ábyście dobrze

12: czyniác/ zátłumiáli nieumieiętność bezrozumnych ludzi.

13: [Tit. 1. v 10. II.](#)

14: Wiele ich ieft y niepośluźnych y próżnomownych/ y od rozumu

15: odwodzących (á nawięcey którzy łą z obrzezánia) którym trzeba

16: vftá zámknąć/ którzy vczą co nie przyftoi dla zysku źkárádnego.

17: [grafika](#)

strona: ktv

1: Ná Wędzidło **X.K.P.**

2: Ktoż wždy widał bez nagłowká/ y wodzy Wędzidło?

3: Wyplunęłoby i z gęby y nagłupźe bydło.

4: A wzdám tu ksiáżd **POWODOWSKI** zacny y vczony/

5: Ia nie mogę rzec ináczey/ zły iezdźiec z tey strony:

6: Przetoż mu oto **BESTYA** nagłówek y wodze

7: Do wędzidlá tu połyła/ by nie hafał w drodze

8: A ieśli więc waśniwego tym nie pohámuie

9: Ná gębę mu y kágániec/ z piśm świętych dáruie.

10: Co wżytko iefliże zá nic v niego nie ftoi

11: Iuż pálcatá żelázneho niech fię z niebá boi.

12: Wárá.

13: grafika

strona: *2

1: **Iáfnie Wielmożnemu**
2: **á mnie záuwsze miłóściwemu Pánu/ Pá=**
3: **nu Ianowi Zamoyfskiemu/ Hetmánowi**
4: **y Kánclerzowi koronnemu zĉ. Láfki Bo=**
5: **żey y wżego dobrego wiernie y szczy**
6: **rze życzy y winfzuie.**

7: **IZ** ięszczę nigdy przedtym/ Wielmożny á
8: Miłóściwy Pánie/ nie zdárzyło mi fię
9: ták ínadnie dáć odpowiedzi/ ná W.
10: M. íwego M. Páná/ namowy/ ku przy
11: ítánium moiemu do nabożeńítwá Rzymfskiego: áni o
12: wyznánium wiáry mey Chriftyánfskiej: do ktorey fię
13: odzywam/ ípráwy vczynić: w czymem częłtokroć
14: od W.M. był vpominan y námawian: áni zołobná
15: o czytánium piím ítórych kościelnych piárzow/ ktore
16: połpolicie Patrefámi/ nazywáią: ktoreś mi też W.
17: M. pilno zálecał: y do czytánia ich pobudzał. Ześ mię
18: też W.M. dárowánim Wędzidlá I. M. **X.** Iero=
19: nimá Powodowfskiego/ Kánoniká Poznánfskiego/
20: y záleceniem tych ksiąg iego ná przeszłym Seymie
21: Wárfzowfskim/ práwie iákoby ku wżytkiemu temu
22: niewolił. Abych y księgi te pilnie czytał: y o ty^m wżyt=
23: kim **feriò**, iáko o rzeczy **magni momēti**, y pilnie rozmy
24: ślał y oney iáko wielkiej y powážney/ płocho imo
25: fię nie pułzczał/ áni iey ták odłogiem odbiegał. Otoż

strona: *2v

Lift I. M. Pána Páwła
Orzechowfkiego/

- 1: iuż teraz nieco fię vwolniwfzy/ y rzeczy tey wfzytkiey
2: dobrze przypátrzywfzy/ y ná nię fię iáko fłufza rozmy
3: fliwfzy/ dam W.M. fwemu M.P. krotką y odpo=
4: wiedz y fprawę. Znam y wyznawam/ pilne y vprzey
5: me W.M. o mię ftárání. Znam y wyznawam/ nie
6: ládá iákie nápominánie. Y pewienem tego/ iż tho
7: wfzytko z miłości W.M. przeciw mnie y życzliwo=
8: ści tego czym fię fam W.M. kochác raczyfz/ po=
9: chodziło. Ktorám y przedtym záwždy/ iáko y teraz/
10: przeciw fobie baczył. Y wymowić nieumiem/ iákom
11: tego od W.M. wdzięchen: y iákom W.M. zá to po
12: winien. Iakożem fię ia też **pro posse meo**: ilem naprzy
13: ftoyniey mogł y vmiął: oto záwždy chętnie z fercá
14: ftárał/ iákobyś mię W.M. przeciw fobie/ takim być
15: záwždy nálafl/ iákoś fobie W.M. o mnie otuchę czy
16: nił. A iefli w czym tedy w tym/ nie gnuśnie y nie le=
17: niwie/ chciałem to wfzeláką pilnością W.M. poká=
18: zác: co fię tknie wiáry/ wyznánia/ y nábożeńftwá/ tak
19: ftárego Rzymfkiego/ iáko y tego v fwiátá wzgár=
20: dzonego/ ktore ludzie w rzecz tę cále nie wglądáiący/
21: nowym nazywáią: y ono niewiem iáko fqualuiąc tak
22: y owák fzczypią: y we złe podeyzrzenie do pofpolftwá
23: y do mágiftratu/ przywodzą. Do **ktore^{go}**/ iáko przed
24: tym/ tak y teraz/ iam fię też z drugimi/ zá potárgnie=
25: niem oycá **niebieskie^{go}**/ odzywał/ y przy nimem/ iáko

- 26: y teraz z łáfki łtworzyłéa moiego/ łtátecźnie trwał.
27: Iednák/ iż mi łłowá y nápomínánia W.M. z pámié
28: ći nie wychodziły: y ksiégi dárowáne ku temuź po=
29: budką były: żebym łię ielzcze tym pilniey rzeczy tey/ o

ktorą

strona: *3

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

- 1: ktorą nawięcey idzie/ z wzywániem páná Bogá ná
2: pomoc/ przypátrzył: tedym tego nie zániechał. Nie
3: tylko w domu łwym zołobná/ y rozmyślác y czytác:
4: y I.M.**X.K.** Wędzidłu pilnie łię przypátrowác: łpo
5: dziewáiąc łię tego/ iż on po inźyich/ w ták nie máłych
6: ksiéğách/ miał cóś nád inźe przynieśc/ y pokázác le=
7: płzego y dołkonálźzego: álem teź y z inźyimi o tym ro=
8: zmawiał: wywody y świádectwá/ ktorych **X.K.** v=
9: żywa/ vwaźał: y z píłmy ś. y z Patrelámi teź niekto=
10: rymi I.M. píłánia doświádczał. Włźákoź gdym o=
11: baczył/ iż I.M.**X.K.** to nawięcey przedsię bierze/ y
12: ná wyłtáwę y obronę tego łię násilniey zdobywa: o
13: czym łię/ wedle łądą I.M.**X.** Arcybifkupá/ y I.
14: M. łámeo włáfnych łłow/ łkrętnie bádac nie trze=
15: bá. Iáko o dwoiákim rodzeniu Páná Chriłtufo=
16: wym/ ktore kułząc łię niektorzy opilác/ próžno (iáko
17: I.M.**X.** Arcybifkup píłze) wodę mierzyli. Tákte o
18: iedność iłtności troiákiey w perłonách/ y o wiáre
19: Troyce zc. O czym niemáłz nic wyráźnie w píłmie ś.
20: iáko łam **X.K.** wyznawa: Tedy dopiero/ nie náydu=
21: iác w nich tego czegom łię nawięcey łpodziwáł: o=
22: włzem cóś temu przeciwnego: á nie tylko łłowu Bo

- 23: żemu/ także wyznaniu prośtemu ApóstolŃkiemu/ ále
24: y infzym dawnieyfzym patrefom. A nád to iefzczem
25: y to obaczył/ iż **X.K.** z wielkim gniewem/ z zapálczy=
26: wością/ z wŃzczypkámi/ háńbiąc y lżąc/ z tymi fię ob=
27: chodzi/ przeciw ktorým ná imię piŃze/ **quod virum pi**
28: **etatem profitentem (meo quidem iudicio) dedecet;** v=
29: myŃłem Ńwoy odmięnił. Bo ty kŃięgi **X.K.** nie wa=

* 3

bią do

strona: *3v

Lift I.M. Pána Páwła

OrzechowŃkiego/

- 1: bią do Ńiebie człeká Ńpokoynego: y miłość/ zgodę y po
2: koy z káżdym záchowác wŃŃlũiącego: ále práwie od
3: Ńiebie iákoŃ náporząd gwałtem odpycháią: Ńłowy
4: iákimiŃ nie bárzo wczćiwymi/ pobożnymi y ćichymi:
5: ktorých Ńą pełne. Bo niewiem ábyŃ y W.M. Ńam/
6: gdyby kiedy czás był czytác/ mogł to pochwalić:
7: gdy kto/ máiąc z kim przą/ á iefzcze o Bogu y o rze=
8: czách/ ku chwale iego y zbáwieniu należących/ tego z
9: ktorým ma przą/ miáŃto duchá ćichego/ iákiego pi=
10: Ńmo Ń. w wiernych záleca/ gniewliwie y popędli=
11: wie/ bez chriftyáńŃkiey miłości/ ćichoŃci y ćierpliwo
12: Ńci/ beŃtyą/ Ńwinią dziką/ koczkodanem/ morŃkim ko=
13: tem/ niemotą/ mięŃzáńcem SzłáŃkim/ CzeŃkim/ Cy=
14: gáńŃkim/ á infzych wŃzytkich zbiegámi y tułakámi y
15: niewiedzieć iáko: miáŃto zbićia rzeczy ie⁸⁰ Ńłowem Bo
16: żym/ przeżywa. A co wiefŃza/ iż y Ńłowo Boże/ Ńłody=
17: czą y rzeŃzotem ŃzátáńŃkim názywa/ y piałczyfzym
18: fundámentem/ á to gdyby fię kto ná nim budowác
19: chćiał/ y do niegoy fię wćiekał/ y gdyby ták mowił

20: *scriptum est enim*, chcąc tym sposobem wżytkich od
21: słowá Boże^{go} odwieść: á do ludzkich wynalázkow/ y
22: swych ksiąg/ nieopátrzne ludzi przywieść/ y one ták
23: iáko czeczotki/ ná tym lepie swym/ połowić. W czym
24: nie tufzę/ áby inży vczeni ludzie y bączni/ I.M. to=
25: wárzyfze/ mieli to I.M. pochwalić. Ná ktore piśá=
26: nie/ áczem y sam miał był wolą nieco wedle baczenia
27: y rozśádku mego odpisáć/ widząc ták wielkie y zná=
28: czne błędy: y iáwne potwarzy niewinnych: ktorých
29: by fię ślepy domáćć mógł: ktorých y pokryć/ iáko in

śzy iego

strona: *4

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

1: śzy iego towárzyfze czynią/ nieumiał. Wśzákże/ iż mi
2: częłto y gospodarftwo domowe/ y potrzeby przyia=
3: ćielskie bywáią ná przekázie/ á k temu nie miałem po
4: gotowiu/ Patrefow stárych/ ták wiele: procz niekto=
5: rych tylko: do ktorých czytania/ czáfu wielkiego/ y do
6: brego rozmyśłu potrzebá. Gdyż piśmá ich/ y wykłá=
7: dy/ máło nie ná wżytkich mieyfcách/ trudnieyfe y zá
8: wikłáńfze są/ niż fámo słowo Boże ktore oni wykłá=
9: dáią. Przetoż niechcąc przedsię tego odłogiem poło
10: żyć/ y ták zgołá milczeniem te^{go} zbyć: żadney nigdy o
11: wierze/ y wyznániu/ y nabożeńftwie ná ktorým prze=
12: stawam śpráwy W.M. nieuczyniwśzy. Przyłóżyłem
13: fię do tego pilnymi namowámi swymi/ áby ten/ prze
14: ćiw ktoremu miánowicie I.M.**X.K.** vrobił W=
15: dzidło swe/ ná to odpisáł: á mnie z tey prace ofwobo

16: dził.
17: Bo to iemu fnádniey y przyftoyniey przyść y ná
18: leżeć miáło. A otom go zofobná prošíł: áby mię tym
19: dárował/ coby ná to Wędzidło vrobił/ á mnie zás
20: tym/ iáko mym włafnym/ wołno było/ wedle woley
21: y zdánia mego/ Ízáfowác: y ono iáko fwe komuby mi
22: Bog kazał przypifáć. Vczynił on tedy żądániume=
23: mu nákrátce dofyć: folguiąc y nakładowi y czemu in
24: Ízemu: iáko to y w pífánium fwym nie raz wípomina:
25: y vftnie o tym zemną rozmawiał: Ítrzegąc **iuftum de-**
26: **corum**: y niechząc fię wżytkimi grubymi błędami bá
27: wić: ktorych wielkość niezliczoną w Wędzidle **X.K.**
28: pokázuie. Oprocz tych ktore odpifuiąc z potrzeby o=
29: kázowác muśiał. Aby wżdy znác/ gdzie prawdá/
30: gdzie tey też wedle fłowá Bożego niemáíz. Ia tedy/

doftawízy

strona: *4v

Liśt I.M. Páná Páwłá
Orzechowfkiego/

1: doftawízy iuż tego/ ocom fię ftárał: y pilno fię temu
2: przypátrzywízy: czytáiąc raz y drugi: gdym to oba=
3: czył/ iż ná trzy rzeczy głównieyíze/ y fłowem Bożym
4: y patrefámi ftárymi/ (wedle zdánia mego) nie zle
5: odpowieda: chowáćiem tego dłuogo domá w káćie
6: niechciáł: álem to vmyślił pod imieniem W.M. fwe
7: go M.P. ná iáśniá wypuścić: W.M. to zofobná
8: przypifawízy. Ták fobie tułząc/ y tego fię Ípodziewá
9: iąc: iż tho iuż Ítánie zá moię włafną y odpowiedz y
10: Ípráwę/ ktoram zdawná myślił był kiedykolwiek/ **na**
11: **ctus oportunitatem loci et temporis**, W.M. **S.M.P.**

12: vczynić. A to/ ná one częłte namowy y nápominá=
13: nia W.M. ktorem z początku przypomionął. A zo=
14: łobná/ między inłzymi przyczynámi/ tá iedná nie po=
15: máłu mię ku przypifániu tych ksiáżek W.M. po=
16: pchnęła: zem częłto od wielu ludzi łłychał to twier=
17: dzących: iákobyś W.M. oto łtać miał/ y ná to rá=
18: dzić: áby wolność łtárodawna Polłka/ wierzenia y
19: chwalenia Bogá/ wedle dárowánia iego/ była záhá
20: mowána: y przez gwałthowne iákies/ do wiáry
21: Rzymłkiew włztykch przyćifkánie/ odięta. Cze^{go} Pá=
22: nie Boże vchoway. Otoż ia będąc tego dobrze łwiá
23: dom/ z powiełci wielu zacnych žyczliwych W.M.
24: przyiáćioł: z pewnych niektorych znákw/ á ofobli=
25: wie *ex fentētiis* ktore W.M. iáko zacny Senator y
26: dobry łtroż pokoiu półpolitego/ *in caufa religionis*,
27: w rádzie koronney ferowác ráczyłeś/ y po więłfzey
28: częłci z vłt W.M. łámego: iż to nigdy nie było áni
29: iełt. Owłzem łię rzecz temu przeciwna pokázuie. Nie.

tylkom

strona: **

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

1: tylkom tho ludziom tym z głowy wybijał: álem też
2: tym wydánim pod imieniem W.M. ksiáżek tych/
3: chciał przed włztyhkim łwiátem tho ółwiadczyć.
4: Šwiádom tego będąc dobrze/ iáko W.M. pilnie y
5: vprzeymie zábiegác temu/ włzelákim łpofobem/ ra=
6: czyłz: žeby kiedy dla tey rzeczy (coby pewnie być mu=
7: síáło) do rozruchu iákiego domowego: do niezgod:
8: y do wylania krwi: w tey ták długo trwáiącey rze=

9: czy pośpolitey nálezey Polłkiewy nie przyłżło. Pátrzyć
10: W.M. w to y dobrze to vważác raczyż/ żeby rzecz tá
11: końcá dobrego nie wzięłá: Y w to nie mniewy: miłu=
12: iác nas powinowáte łwe: ktorych W.M. wiele małż
13: od nabożeńłtwá Rzymłkiewy odlącżonych: żeby przy
14: łżło krew z łwego włáfnego ciáłá naprzod/ y krew
15: bráćiewy łwey/ á potym y inłżych wielu powinowá=
16: tych wylewác. Do czego y náturá/ y rozum/ ktorym
17: W.M. Pan Bog opátrzył/ nigdy to wiem W.M.
18: nie wiewie. Swiádomes W.M. te^{go} dobrze/ że z łtro
19: ny wiáry byłáta [!] zawłze wolność w Polłzcze: y w in=
20: łżych páńłtwách do niewy należących: że nie niewolił
21: ieden drugiego do wiáry łwey/ mowiac to z łtrony
22: Papielkiewy wiáry/ y z łtrony też wiáry Greckiewy: kto
23: rey łię Ruł náłżá trzyma. owłzem káždy/ łtoiac przy
24: łwey wierze/ wefelił łię z wolności łwey od łław=
25: ney pámięći Krolow dawnych nádáney. W co iż
26: wiem że W.M. iáko łię godzi/ nád inłżych wiele pil
27: nie wgládac raczyłż: rzecz to nie podobna/ ábył tę da
28: wná wolność włżytkim łłuzącą/ chćiał w częłći nie=
29: ktorym wydzierác: (iáko łię niektorzy domnima=

**

waiąc/

strona: **v

Liłł I.M. Pána Páwłá
Orzechowłkiewy/

1: waiąc/ po łtronách/ mowiac) ábo ná to rádżić/ żeby
2: im byłá odięta y wydáta. To tedy ia/ pewnie wiew=
3: dząc/ y tákiemu mniániu ludżkiemu zabiegáiac: tą
4: łwoiac przedmowá ku W.M. Pánu łwe^{mv} Miłółći=

5: wemu/ okazując miłość y vprzeomość/ którą przeci=
6: wko W.M. mam/ y tom też okazać chciał/ iáko fię o=
7: ni ná tym mylą: á ia też iákiegom ielt w tey mierze o
8: W.M. wyrozumienia. A mam też tę w Bogu ná=
9: dzieię: y ták łobie o miłości W.M. przeciw łobie tu=
10: łzę: iż też W.M. to po łobie/ gdy będzie potrzebá po=
11: każełz: á tym chętlwym vmyłłem moim/ obrazić fię
12: nie będzie: áni tym dárem moim pogárdziłz. Gdy=
13: zem ielzczę nigdy tego nie doznał: ábyś W.M. moią
14: też vprzeomością y poślugámi lichymi/ miał przed=
15: tym kiedy gárdzić. Owłzem/ iákoś W.M. włzytko z
16: ochotą y przyacielłką vprzeomością przyimował:
17: ták nie wąpię/ iż te ksiáżki/ nie tylko z oną łtarą y zwy
18: kłá/ ále nád onę więłzłá/ y chęcią y miłością przyiác bę
19: dziełz raczył. Y w tym też nie wąpię: iż iákom ia od
20: W.M. łwego M.P. nie z zámárlzczoną twarzą dá
21: rowáne Wędzidło przyiáwłzy czytał/ y rzeczym fię w
22: nim zámknioney dobrze y pilno przypátrzył: że też y
23: W.M. dołstawłzy czáfu wolnego: iákoż go łácno/
24: gdy wola W.M. do tego przyłtápi (by też y komu
25: przed łobą czytać rofkazawłzy) dołtác mozełz: z tá=
26: káż też y ochotą y pilnym rozmyłłem: y práwym roz=
27: łádkiem: ty o demnie [!] dárowáne ksiáżeczki przeczy=
28: taż. Abyś W.M. wedle zdrowey rády/ y dowócipu
29: y rozłádku wrodzonego/ iáko inłze rzeczy rozłádzáłz:

y to też

strona: **2

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

1: y to też rozłádzáł. Ielłi nie dla cze^{go} inłzego: tedy wđdy

- 2: przy namniey dla tego: żebyś W.M. wiedział/ co o
- 3: náfzym nabożeńftwie/ wierze y wyznániu/ nie z cu=
- 4: dzey zaoczney/ nie pewney/ powieści: ále iuż prawie/
- 5: iáko z vft náfzych włáfnych/ rozumieć y trzymać W.
- 6: M. będziełz miał. Przypátruiąc fię y temu/ iáko nie
- 7: tylko w słowo Boże: ktore fámo trwa ná wieki: ále
- 8: y w Pátrefy wglądamy: y o tym też potym rozládek
- 9: dáć/ (áčći y to iáko y wiára prawdziwa ieft oobli
- 10: wym dárem Bożym.) kto włáfniey y przyftoyniey/
- 11: ták świádectw pífmá ś. iáko y ftárych Patrefow
- 12: pífm vżywa:
- 13: y kto też ko^{mv} co fpráwiedliwie/ ábo nie=
- 14: fpráwiedliwie zádáie. Co gdy W.M. będziełz raczył
- 15: wziąć przedsię: iákoż nie wátpię iż W.M. wezmiełz:
- 16: tedy nie tylko mnie rzecz miłą y wdzięczną vczyniłz: z
- 17: ktorey ia też to poznam/ iż mię W.M. prawdziwie
- 18: iáko y przedtym miłuełz: ále też y fámemu łobie zá
- 19: pomocą Bożą iednego wízechmogącego/ wielki po
- 20: żytek vczyniłz. Aczczí ku niemu nie ládá iako W.M.
- 21: przyidziełz. Lecż áż zá pilnym y częłtym (wzywáiąc
- 22: imienia Páńłkiego) w rzecz tę wglądániem: y w
- 23: niey vftáwicznym rozmyślániem. Táko iáko W.
- 24: M. pilnie y ołtro w fpráwy świátá tego prętko ku
- 25: krefowi bieżącego/ á prawie fię iuż kończącego/ y w
- 26: połtępki tey náfzey rzeczy połpolitey Polłkiey wglá=
- 27: dáiąc/ nie ládá iákie pożytki doczełne/ iáko łlawę y
- 28: zacność odnołiłz. W ktorych trudno by kto miał W.
- 29: M. celowác. A co fię mnie zołobná dotycze M.P. y tego ku

Lift I.M. Pána Páwła

Orzechowfkiego/

1: czemuś mię W.M. częŧto y pilnie nápominał: tedy
2: y o tym tak tę krotką W.M. ípráwę dáię. Naprzod
3: co lię tknie czytánia ftárych Oycow: tedym iuż tego
4: potroŧze probował. A coż potym/ gdy lię w nich te=
5: go smáku dośmákowác nie mogł/ ktory czuię w czy=
6: tániu písmá ŧwiętego? Bo naprzod/ to w nich ieŧt:
7: com teŧ z przodku ípominał: iż písmá/ ich y wykłá=
8: dy/ dáleko trudniejszye są/ niŧ to ŧłowo Boŧe/ ktore o
9: ni wykłádáią. Abowiem/ rzecz proŧtą y iáfną przez
10: lię/ dziwnymi iákimiś állegoriámi/ y iákimiś zmy=
11: ŧłámi wymyŧlonymi/ ktore duchownymi zowią/ tak
12: wikłá y kręcą/ że lię y fámi z niey wykrećić y wywi=
13: kłác nie mogą. Lecŧ nie dziw. [Quia oculos habentes,](#)
14: [non vident: et non vident: quia cum ípientes et vide-](#)
15: [ri et haberi volebant, ítulti facti funt,](#) iáko Páweł ś. o
16: takich z písm Prorockich do Koryntczykow píŧząc/
17: iáfnie twierdzi. Poniewaŧ/ y ćwiczenia ŧwego one=
18: go właŧnego pogáńfkiego: (bo máło nie wŧzyfcy mię
19: dzy nimi vczeńŧzy y przedniejszy pogáńfkimi Filozo=
20: fámi przedtym byli) zábaczywŧzy: [obŧcuriores](#) wŧzę
21: dy [definitiones ipŧo definito](#) kładli. Druga y tho teŧ
22: smáku y chęci ku czytániu Patrefow nie czyni: iż ich
23: nie tylko tak wiele ieŧt: y tak trudnych/ y węzłowá=
24: tych: ále iż teŧ tak wiele ksiąg rozmaitych nápiŧáli/ o
25: tym y o owym: że to niepodobna/ ábo ktory z fá=
26: mych zakonnikow/ żywąc ŧto lat/ mogł wŧzytki z pil=
27: nym vwaŧeniem y rozŧładkiem/ porządnie przeczy=
28: táć. A coŧ ízláchćić/ máiac ná lię inŧzych zabáwek wie

29: le? Trzećia/ zem też to w nich obaczył iż fię zlobą bár=

zo częłto

strona: **3

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

1: zo częłto nie zgadzaią. Nie tylko Greccy z Lácińłki=

2: mi: coby fię mogło zdác rzeczą znośnieyřą: Ale y íá=

3: mi Grekowie między łobą/ y Lácińnicy też tákże mię

4: dzy łobą. A nie tylko to: czemum fię ia dopiero z tych

5: książek przypátrzył: y dziwować fię temu tym wię=

6: cey począł: Ale co dáleko gorřa y řzkodliwřa/ żeby

7: řnadź ledwie iednego pokázác kto mogł/ ktoryby fię

8: y z drugim y íam zlobą zgodził. Íáko fię toź I.M.X.

9: Powodowłkiemu/ onych nářładowcy pilne^{mv}/ przy=

10: dáło: że fię też częłto y z íńřym y íam zlobą nie zgadza.

11: Co mu fię też ná oko/ y káždemu/ z Wędzidlá iegoź

12: pokaże. Nie báwiąc fię tedy naczyniem rozeřchłym

13: przećiekáiącym/ áni řtudniłkami tymi/ ktore w łobie

14: wody żywey/ íáko Prorok mowi/ zátrzymác nie

15: mogą: wolę ná zrzodłách wod żywych/ łłowá Boże

16: go/ przeřtáwác: y wedle niego/ z řtráchemy [!] ze drze=

17: niem/ zbáwienie řwe řpráwować. Bo mię to íámo/

18: będąc prawdziwym y dořkonáłym/ ná řumnieniu y

19: vćiefzy y vřpokoi. Czego pířmá Patreřow nigdy nie

20: řpráwuia. Choćiaź też podczás naydzie fię w nich y

21: to co ieřł dobrego: zeznáć to káždy muři. Ale wřdy

22: głupia ieřł/ wedle íámychże niektorych Patreřow/

23: wolęć ráczey z potoká zábłoconego/ od zrzodłá dá=

24: lekiego/ wody czerpác: niź ze zrzodłá íámeęo: gdy bli

25: źey ieřł. Y lepiej też/ ná iednym řaz od Bogá řtwo=

- 26: rzonym słońcu prześtawać: niż się onymi bawic/ kto=
27: re się podczas z wilgotności subtylnych ná powie=
28: trzu/ od słońca prawdziwego/ zápalaią y pokazuią.
29: A co się zaś tknie wiary y wyznania moiego: rad ná

** 3

proftym

strona: **3v

Lift I.M. Pána Páwła

Orzechowfkiego/

- 1: proftym wyznaniu Apóztolfkim prześtawam. Bo
2: chociaż to dobrze wiem/ iż się ludzie vczeni przedtym
3: zdawná oto kušili: iákoby nád nie co lepszego y do=
4: skonálzszego kiedy wydáli. Wszakże się zá wždy [!] bárzo
5: ná tym omyláli. A wyznanie Apóstolfskie v mnie nie
6: infze ieft/ iedno ktore się w ich włáfnych písmiech ná y
7: duie. Iáko naprzod/ gdy się od nich Iezus on poto=
8: mek Dawidow/ fyn Bogá żywego namileyšzy/ py=
9: tał/ mowiac do nich. Kim mię powiedaią być ludzie
10: fyná człowiczego? y powiedzieli mu rozmaíte ludz=
11: kie/ ále kázde niepewne/ áni prawdziwe mnímánie.
12: Znowu onych lámnych pyta: á wy kim mię być po=
13: wiedacie? Tám dopiero Piotr imieniem wšzytkich/
14: y krotko y poproftu/ ále prawdziwie powiedział:
15: Tyś ieft Chrístus fyn Bogá żywego. Ktore wyzná
16: nie/ iż támże sam pan Chrístus pochwalił/ y wyznał
17: ie być z obiáwienia oycá niebieskiego: y to o nim po=
18: wiedziál/ iż go y brany piekielne nie zmogą: przetož
19: się ia tego trzymam. Nádto się domyšláć więcey nie
20: chcę: áni sobie infzego skłádác będę: áni tež od ludzi
21: zmyšlonego y złożonego przyimowác myšlę. Ani się
22: tež od tego fyná człowiczego/ Chrístufá Iezufá fy=

- 23: ná Bogá żywiącego/ do żadnego infzego odchylác/
24: y do niego przyłtáwác niehcę. Owłzem ták ielzcze z
25: Apołtoły do niego mowíc będě. A do kogoż od ćiebie
26: odyidę Pánie? A ty małz łłowá żywotá wiecznego?
27: Gdyżem to poznał y temu wierzę żeś ty iełt Chrifus
28: on fyn Bogá żywego zc̄. A w tym/ vpewniony ie=
29: łtem/ z píłm ś. iż procz tego Iezufá fyná Bożego wła

łnego

strona: **4

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

- 1: łnego y namileyłze^{go}/ zá mię dla grzechow ná śmierć
2: wydánego/ y dla vpráwiedliwienia moiego dnia
3: trzećiego wzbudzonego: ktorego Bog pánem y Chri
4: łtułem vczynił: duchem świątym pomázał: zwierz=
5: chnościá ná niebie y ná ziemi darował: czćią y chwa
6: łą vkoronował: dziedzicem włzytkiego y Sędziá ży=
7: wych y pomárłych poštánowik: nie máłz żadnego in
8: łzego fyná Bożego włáfnego. Przetoż też/ procz te=
9: go nie znam áni mam żadne^{go} infzego wybáwiciéłá
10: od grzechow y śmierći. Iż też niemáłz imieniá infze=
11: go pod niebem/ ktoreby było podáne między ludzi/
12: przez ktoreby zbáwieni byli: y ná ktoreby kázde kolá=
13: no/ y niebiełkich/ y ziemłkich y podziemnych/ vpadác
14: muśiáło. Ani iełt żaden infzy między ludzmi á Bo=
15: giem pośrzednik/ procz tego łárnego/ człowieká Ie=
16: zufa Chrifufá fyná Bożego/ od Bogá ku temu koń
17: cowi świátu dánego/ żeby żaden kto weń wierzy nie
18: zginął/ áleby miał żywot wieczny. W ktorego iż y ia

- 19: z łalki Bożey wierzę/ przetom też pewien żywotá
20: wiecznego/ y korony oney niewiędnącej/ którą mi
21: też odda w on dzień ośtáteczny.
22: A iefli idzie o Ceremonie zwierzchnie y cíelefne:
23: ktorých w Rzymfkim nabożeńftwie pełno: rozmái=
24: tych czálów od rozmaitych też ośob wymyślone/ y
25: mocą wielką vprzywileiowane: ktorým fię iáko ry=
26: by y zwierz ponętą/ oczy y fercá ludzi cíielefnych też zá
27: bawiáią: wnęcáią: á potym y sídlá. Ktorých zgołá
28: v nas niemáíz: procz niektórych znacźnie w pífmie ś.
29: nowego Teftámentu/ záleconych y rofkazanych: Ty

mię iuż

strona: **4v

Lift I.M. Páná Páwłá
Orzechowfkiego/

- 1: mię iuż też do siebie/ chociaź fię zdádzą być ozdobne/
2: vfam pánu Bogu moiemu/ nie zwabią. Iużem fię y
3: tego/ z łalki Bożey náuczył/ iż Bog który iefť duch/
4: tákowych chwalcy ízuka/ kthorzyby go ná káždym
5: mieyfcu (choćiaź też to **X.K.** obraża/ iż nie w koście=
6: le/ ále w dworze nád ftáwem/ gdzie powieda ízátan
7: we trzcinie miefzka. Nie pámiętáiąc ná pífmo ś. iż w
8: ludziách świátá te⁸⁰ y íynách odpornych on ma íwo=
9: ię zwierzchność y miefzkánie.) w duchu y w praw=
10: dzie chwalili. Nie w kościołách rękómá/ y kofzto=
11: wnie/ vrobionych: áni z tákimi ápáraty/ y ceremo=
12: niámi/ iákich pełne iefť Rzymfkie nabożeńftwo. Ze
13: ich y íámi pocztu vczyńić/ *et rationem dare nequeunt:*
14: *vt íplímet, fatentur.* Przetoź też iuż o nie nic niedbam.
15: Pámiętáiąc náto: Czego Páweł ś. vczy: *vt nolter*

16: *cultus fit rationalis, et ne prætemus nos fimiles huic fe-*
17: *culo.* Choćiaż ci to nabożeńftwo Rzymfkie/ ieft ná=
18: turze ludzkiey fkażoney y miłe y wdzięczne: y kto go
19: vmie vzyć nie ládá iáko pożyteczne. A zwłafzczá/ że
20: w nim człowiek nábroiwfzy fię rofpufty tákiey y o=
21: wákiey/ *quavis leui aquę lufralis afperfione,* może być
22: wżytkiego wolen. Bo ták pofpolicie mowią: *Aqua*
23: *benedicta deleantur noftra delicta.* Czym fię wrotá lu
24: dziom cíelefnym do wżytkiego fzyroko otwieráią. A
25: ták M.P. krotko mowiąc/ tę W.M. o fobie fpra=
26: wę dáię/ zem pilnie y ochotnie wgládał w namowy
27: y nápomínánia W.M. z ftrony przyftánia do nabo
28: żeńftwá Rzymfkiego: y znác to W.M. z tego moie^{go}
29: pífnánie możeńsz: zem ich nie poważał lekce. Owfzem

będąc

strona: *

do I.M.P. Páná Hetmáná
y Kánclerzá koronnego.

1: będąc nimi iáko iednymi pobudkámí wzrúfzony/
2: tym pilniey wgládałem w tę rzecź/ doświadczáiąc
3: y fwego nabożeńftwá/ y Rzymfkiego/ z modlitwá=
4: mi. Y widziałem/ żeby mi Rzymfkie do fwiatá/ *cum*
5: *& ingenii quædam non defint dotes, & eft falubre cor-*
6: *pus,* było fnádniefze: y cíáłu moiemu więcey/ niź to
7: prawdziwe/ pożytecznieyfe. Ale ná czás tylko krot
8: ko trwáiący. Lecź gdym fię zász Chríftufá páná mo=
9: iego vft porádził: ktorým vfam: wolę fię iuź przy tym
10: wzgárdzieńfzym báwić: y ná nim cále z fercá prze=
11: ftác: y zá Chríftufem/ wáfką drogą z krzyżem iáko
12: mogąc/ by teź y ná báłuku wlec z wiernymi: co Bog

- 13: dopuści cierpiąc: A w tym przedsię wmyśłu łwego
14: nie odmieniać. Niż mieć docześnieży pożytek grzechu.
15: Vpátruiąc *więtfzy^m* być pożytkiem vřąganie dla Chri
16: łtufá/ niż łą włzytki łwiátá tego bogáctwá. Co iełli
17: łłufznie czynię ábo nie/ będziefz y łam W.M. mogł
18: łácno z tych kłiążek/ przeczytawłszy ie pilno/ wyrozu=
19: mieć: y zdanie łwoie potym powiedzieć. Ia zá chęć/
20: miłość/ y łtáránie vprzeyme ktoreł W.M. o mnie
21: mieć raczył/ łwemu M.P. wielce dziekuię. Y Páná
22: bogá prołzę żeby: y W.M. vřyczyć raczył duchá łwo
23: iego ł. żebył teź W.M. mogł kiedy pilnie/ *cum timo*
24: *re Dei*, o práwey drodze zbáwienney/ wedle náuki
25: Chriłtufowey/ y Apołztolłkiey/ á nie według náuk
26: ludzkich y náłogu łtárego/ pomyłłić. Mam w pánu
27: Bogu moim nádzieię/ żebył W.M. znáczná odmiá
28: ně ná łercu łwym rychłó poczuł. Czego W.M. wier
29: nie žyczę. A ž tym W.M. Páná łwego M. Bogu oy

* cu

iedy=

strona: *v

Liłt I.M. Páná Páwłá

Orzechowłkiego/

- 1: cu iedynemu włzech rzeczų łtworzyćielowi/ Bogu y
2: oycu páná moiego Iezufá Chriłtufá oddawam. V
3: ktorego niemáłz nic niepodobnego.
4: Dan z Droułká zameczku Oyczyłtego: Roku od
5: národzenia łyná BOżego Iezufá Chriłtufá 1583.
6: dnia 28. Pázdzierniká.
7: W.M. mego M. Páná powinny łługá/
8: Páweł Orzechowłki/
9: Podczáły Chełmłki.

10: grafika

strona: *2

1: Iego Mczi pánu Pá=

2: włowi Orzechowskiemu z error Orzechowá errata Orzechowcá

3: Podczáfzemu Chełmskiemu zc̄. Pánu y dobrodzie=

4: iowi fwemu łáfkáwemu/ Marcin Czechowic

5: łáski Bożey/ y wżego błogofławieńftwá

6: duchownego życzy.

7: 5 **P**Vścífzwy [!] imo fię ná ftroneę/ moy łáfkáwy pánie Pod=
8: czáfzy/ prawdę świecká: w ktorey fię fłufznie vcźciwi
9: ludzie kocháią: á tym przeciwni z nią fię częfto mijá=
10: ią: y dla niey kochánkow iey nienawidzą. Widze ná
11: oko/ iż to nigdy nie było: áby prawdá oná zbáwien=
12: na/ w fłowie Bożym oznaymiona y zálecona/ nie miáła mieć ná
13: odpor przeciwnego łobie fałzfu/ wftaw/ y wymyfłow ludzkich.
14: Ani to było/ żeby y ci/ ktorzyby fię vcześnikámi ftáli tey praw=
15: dy zbáwienney/ mogli być wolnymi nienawiści/ vrągania/ po=
16: twarzy/ krzyżow y prześládowánia. Boć nie dármo y Páweł ś.
17: Gálátom nápifał: *Inimicus vester factus sum, vera vobis dicendo*: A
18: to iefzcze onych czáfow to mowił/ gdy fię koła wftaw ludzkich/
19: fłowo Boże tłumiących/ nie ták były rozbieżáły. Coż W.M. ro
20: zumiełz/ żeby to tych czáfow náłznych iuż wftác miáło? Koniecznie/
21: gdyby to było/ iużby fnadź zá tym y świat wftác muśiał: Ktory
22: záfzdy wierne dla prawdy ma w nienawiści: y frodze ie lży y prze
23: śláduie. Y Chriřtuřoweby wyroki odmienić fię muśiały/ w kto=
24: rych wżytko to iefł wyráżono: że dla niego ktory iefł prawdá/ y
25: dla iego Ewánieliey/ mieli być záfzdy vcźniowie iego prześlá
26: dowáni: do Stárořt y Krolow wodzeni: y miano wżytko złe
27: przeciw nim/ dla iego imienia/ lecz kłamliwie/ mowić. A ci

28: wŕzyfcy/ ktorzy im to wyrządźać mieli/ tákiego mieli być ofobie/
29: y otych mordách fwych mniemánia/ żeby w tym Bogu poŕlugę
30: czynili. Lecź to o nich Chriřtus powiedźiał/ iź to czynić mieli nie
31: znáiąc go/ y Bogá oycá iego. A iź to nie tylko niewątpliwa: ále
32: teź ieřt y nieodmienna: że ząwždy prawdą rodźi nienawiřć: nie

* 2

tylko

strona: *2v

Lift Marćiná

Czechowicá/ do

1: tylko to rzecz lámá wŕzytkim inřzym pokázuie/ iź tego przedtym
2: wierni ná łobie doznawali: ále teź y ia to teraz dobrze czuię. Gdyź
3: řtawřzy řię teź prawdy tey zbáwienney vczęřtnikiem z inřzymi/ toź
4: teź teraz dla niey y z bráćią moią miłą/ co inřzy przedtym odno=
5: řzę. A nie dopiero/ ále dawno. Y nie od iednego/ ále od wielu. Z
6: ktorych oto licźby y I.M.X. Hieronim Powodowřki/ Káno=
7: nik Poznánřki/ iuź teź przeciww mnie grubo vkowáne/ bo nie po
8: Chriřtyánřku/ Węďźidło řwoie wypuřcił. Okázuiąc to iáwnie/
9: (iáko W.M. dobrze baczyřz) przed řwiátem y Anioły Boźymi/
10: zwierzchu/ iákim ieřt przeciwwko mnie wewnątrz/ á bez wřzego
11: řporu/ ielcze więcey przeciwwko tey prawdzie/ ktorą ia teź nęďzni
12: czeń z drugimi/ z dárowánia Boźego/ y piřząc y vcząc opowie=
13: dam. Ktore Węďźidło/ gdy mi naprzod do ręku podano: Y imię
14: moje do nie^{go} przykowáne pálcem pokazano: wnet zaráżem poy=
15: źrzawřzy w nie/ y w nim tu y owdzie/ to tákie to owákcie rycwer=
16: ki obaczywřzy: widząc iź nie wedle Bogá y Chriřtuřá ieřt vkowá
17: ne: y bez nagłowká ábo ráczey głowy Chriřtuřá Páná y wodzy
18: řłowá Boźego (bez czego oboygá Węďźidło poźytku nieczyni/ y
19: w gębie řię nie oftoi) ná řwiát wypuřzczone. Vmyřliłem ie był
20: zgołá porzućić/ niechąc nic ná nie odpifáć. Bom teź do tych od
21: piřow á zwłářczá ná plotki nikkzemne/ bařni y kálumnie řpro=

22: łne nie bårzo łkory. Wiedzą to dobrze drudzy/ iáko mię Wálen=
23: ty Neotebel wyzywa: y iáko to co nigdy nie było przyczyta. Ale
24: iż ládá co plećie z kwiatkow tych ktorych tám y lám nie porzą=
25: dne nábierał: o wieniec táki iego nic niedbam. Gdyż plećie le=
26: dá co/ co też nigdy *in rerum natura* nie było. A iż mię y to od opi=
27: łania ná nie powścíağnęło/ iż on ty łwoie kwiatki ná zwał śnia=
28: daniem: obiecuiąc mi po nim iákiś gnaćifty obiad. Przetom też
29: łobie ták bláhym śniadaniem/ kofztownego tego tám obiádu
30: koścíftego płowác niechćiał. Są y drudzy/ ktorzy też łwey da=
31: wney przeciwo mnie zazdrości/ y nienawiści iádem piorá łwe/
32: prawdy łię pirwey łami poznány odprzyśiąğfzy obołtrzyli y ie=
33: den iuż robotę łwą ná iáśnią pokazał/ á drugi ná toż łię gotuie/ y
34: dla tego odiechał/ áby *dudum anteea aduerfum me coceptam iniqui*
35: *tatem, iam tandem parturiret*. Ktory mnie zówłże iáko brát y powi=
36: nowáty z wielkieu dobroći łwoiey niełzczyrymi y odmiennymi

połtepká=

strona: *3

I.M. Páná Páwłá
Orzechowłkiego.

1: połtepkámi łwoimi kędy moğł łzczypał/ chociaż też częłto y z plá
2: czeń niewiem iákim przepráłzał. Com iuż ia włzytko Pánu Bo=
3: gu oddał/ pátrząc co potym dáley będzie. Bo *præuiífa iacula minus*
4: *feriunt*. A toli łię y przeciw tym/ máiac Chriłtułá páná y Apofłto
5: ły iego po łobie/ nie łkwapiam: czekam ielzcze co vczyini/ á co
6: też mnie pan potym czynić każe. A tym łię ćielżę/ iż mię prawdá
7: ofwobodzi/ ktorą mam: y tym też/ iż ták będa Marćinowi nie=
8: przyiaciele iego złorzeczyć: y Achitofel podnieśie pewnie piętę
9: łwoię przeciw niemu/ y Semei nań z gory ćiłkác będzie/ poki
10: mu pan dopuści: poki łię też (dali mu to ielzcze kiedy pan) nie v
11: zna y nie náwroci: y poki łię miáłto złorzeczeńłtwá **dobrzemowić** [!]

12: á miálto potwarzy y wywrócánia fłow prawdy wyznawác nie
13: náuczy. Iáko mię tedy z tych niektórych pińania/ á drugich po=
14: grofki y potwarzy dotąd nie obrużyły áni do iákicy złey woley
15: przeciw nim/ **yprętkiego [!]** odpifu nie pobudziły: tákby mię y to
16: Wędzidło chropowáte/ ktore piłek rozmaitych wiele potrzebo
17: wáło (á to wedle baczenia sámychże náwet Kátholiki Rzym=
18: fkiey ludzi niektórych bącznych y rozśladku zdrowego.) namniey
19: było nie obefzło: Bom to baczył/ iż y v fwych I.M.**X.K.** ze mnie
20: tryumfowác nie mógł: chybá v tych ktorzy **absque iudicio & dele-**
21: **ctu** ládá co zá prawdę przyimuią. Lecż gdy potym ieden y drugi
22: folicytowác poczał/ á zofobná y W.M. sam/ y dla siebie y dru
23: gich ábych wždy co koniecznie odpifał/ pilnie mię vpominał: to
24: zem dopiero w nie wględác poczał: tożem też y nie co termino=
25: wał. Wfzákżem przedsię y ták nie zaráz/ tego co iuż W.M. od
26: fylał y dáruię/ pińác tym porządkiem poczał/ áż gdy mię Pan
27: Bog moy/ zá moim do niego wzdychánim/ do tego spofobił: y
28: sam práwie iákom odpifać miał drogę pokazał. Bom iuż też ták
29: rozumiał/ iż ná odpifaniu páná Ianá Niemoiowskiego/ miá=
30: ło być dofyć. Ale iż Bog co inźzego vczynić potym kazał: y prze
31: zeń mię też znowu/ y przez W.M. pobudzał: tożem też iuż y ia
32: pioro do ręki wziął. Y iákom fkoro rękę do pápiery przyłożył/
33: przyfzłymi naprzod ná pámięć ty trzy fentencie pińmá ś. ktore o=
34: to ná pierwŹzey kárcie położone W.M. baczyfz: Z ktorých mi fię
35: y ten napis ksiáżek práwie pokazał: wedle ięzyká Greckiego E=
36: pińtomium: iákoby kágániec on/ ktory ná gębę y Wędzidlá kłá

* 3

dą. Iá=

strona: *3v

Liśt Marciná

Czechowicá/ do

1: dą. Iákoż temu tego było potrzebá. Aby to Wędzidło/ bez na=

2: głowką y wodzy vrobione/ okiełznáne tym było. Wfzákże nie ro
3: zumiey W.M. tego: żeby mi to z iákiego zuchwálftwá przyfzło:
4: Bog mi łam bez mego o tym myślenia/ práwie niewiem iáko
5: naprzod ie do vft włożył. Ktory mi zá raz y ferce tákowe zgoto=
6: wał: iż y łam tego łobie życzę od niego/ áby kágáńcem tym fło=
7: wá iego/ vftá moje były ściłkáne/ gdziebych kędy z gránic fło=
8: wá Bożego wyftępował. A iżby fię też y I.M. X.K. nie wfty=
9: dał go przyimowác/ chociaż nie przez Logiká wkładánego/ kie=
10: dy nie k rzeczy/ nie wedle Bogá/ y nie wedle zdrowey wiáry y
11: náuki/ z łwym fię wędźidłem vnoši. Boć to próżno pokrywác/
12: żelázem fię tylko X.K. á iefzcze onym z gliną pomiełzánym/ we=
13: dle Dánielá Proroká popifał/ ktore w łobie nie ma nic duchá cí=
14: chego y ćierpliwego Chriftułowego: nie ma też nic wárowne⁸⁰:
15: procz prágnienia krwi cudzey. Y to ku temu końcowi/ áby z wy
16: niłzczeniem prawdy zbáwienney/ błędy Antychriftá Rzymfkiego/
17: nie tylko vfpráwiedliwiał/ ále ie iefzcze tym bárzief y rozmnażał/
18: y forytował. Lecż ia/ nic tego nie biorąc przedfię/ iżem iefł od
19: Páná moiego ná to poftánowiony/ żebym prawdzie zbáwien=
20: ney mnie zwierzoney/ z drugimi świádectwo wydawał. Chociaż
21: fię bárzo przeciw mnie X.K. sierdzi/ y drapánief nákonief pá=
22: znoktámi odpowiada/ by mu tego kápláńftwo dopuściło: fkro
23: mnie to y záwdzięczne od I.M. przyimuiąc: co też może być na=
24: fkromniey w duchu ćichym y vcćiwym/ pomniąc ná fwe we=
25: zwánie y powinowáctwo/ odpowiedam/ prawdę poproftu mo
26: wiąc/ á złe też złym bez ogrodkow ábo winnikow názywáiąc:
27: tákże prawdę prawdą: á nieprawdę nieprawdą. Bo ták duch ś.
28: mowi iż temu biáda kto złe dobrym/ á dobre złym názywa zc̄. E
29: zái. 5 v 20 (áčći to teraz ludzie dziwnie łzácuią/ y oto fię gnie=
30: wáią) iáko W.M. czytáiąc łácono poznałz. Bom ták powinien
31: czynić. Abych dáiąc poczet wiáry y wyznánia moiego/ káždemu

- 32: domągájącemu fię tego ode mnie/ z poświęcánieniem Páná Bo=
33: gá w fercu mym (iáko 1. Petr. 3. v 15. czytamy) to zówfze czynił.
34: Pámiećaiąc y ná to/ iż to ieft wola Boża/ ábym dobrze czyniác/
35: zátłumiał/ (*capistrare vertunt Louanien. Vulgata verò obmutescere fa*
36: *cere. 1. Petr. 2. v 15.*) nieumieiętność bezrozumnych ludzi. Ponie=

strona: *4

I.M. Páná Páwłá
Orzechowłkiego.

- 1: waż/ (iáko drugi Apoštoł mowi Tit.1. v 10.) wiele ieft/ y nie=
2: poślufznych/ y próznomownych/ y od rozumu odwodzących: kto=
3: rym trzebá wftá zámknąć *επισουίζου*. Co czyniác/ nie myślę ni=
4: gdy złym zá zle oddawác: áni páznokćiami zá páznokćie grozić.
5: Bo to nie Chriściánłká. Lecz *folo epistomio Christiano, verbi Dei, v-*
6: *tar*. Choćiaći y to/ gdy kędy trefi ná fádno/ obrázác będzie. Ale
7: wždy nie z ftrony ołoby I.M. ktorą ważę/ y mam w vcźciwo=
8: ści: lecz z ftrony fprofnych błędow/ fłowu Bożemu y prawdzie
9: zbáwienney przeciwnych wędźidło grube piłuiąc nie fámę ołobę
10: lżąc. A czynię to z tą nádzieię: wfáiąc Pánu Bogu moiemu: *ve-*
11: *ritatem tanto tempore oppreſsam, & vix iam non extinctam: tot tantis-*
12: *que antichristi monasticis pharifaicisque ligmentis ad fumum oppletam*
13: *& obrutam, aliquando tandem triumphaturam*. Mam iście/ moy łá=
14: fkwá y Pánie Podczálzy tę w Bogu nádzieię/ iż prawdá zátłu=
15: miona/ kiedyżkolwiek/ á iuż rychło/ ná iáfnią wynidzie: iákoż
16: iuż v wielu nas wyfzłá: á błędy fię wśzelákie Antychriřtówłkie pu
17: kác muřzą. Ktorych iż pełen ieft I.M. *X.K.* przetoż fię teź o nie
18: záltáwuiąc/ ták furowie ná prawdę tę ktorą ma w nienawiści
19: puřzcza. Ale nie vpámiećáli fię wczás/ y tego z pokáiánieniem praw
20: dziwym nie zániecha: pozna potym/ ále nie wczás/ z kim tę woy
21: nę záczył. Nie o mięc to nędzniká lichego idzie: ieft ci Pan ná

- 22: niebie/ on ktorego też przedtym/ ále z niewiádomości/ w vcž=
- 23: niách iego prześládował Páweł: tenći fię potym I.M. ozowie:
- 24: ále iákom iuž rzekł/ iuž to nie w čás y nie ku dobremu **X.K.** bę=
- 25: dzie. Częgo I.M. pewnie nie życzę. Więcey życząc vpamiętá=
- 26: nia/ pokaiánia y návrocenia fię/ ktore rácz mu dáć pánie y włzyt
- 27: kim infzym/ tákże też błádzącym.
- 28: A iż byś W.M. wiedział vmyśl odpifu moiego: ták nákrót=
- 29: ce rácz W.M. wiedzieć iż trzy tylko rzeczy głównieyše biorę
- 30: przedsię/ y ony ná troie ksiáżek dziełę. W pierwłzych ná wywod
- 31: przednieyłzy **X.K.** odpowiedam: vkázuiąc rzecz przeciwną/
- 32: ktorą fię on długo báwi: máiąc sobie zá to/ iż fię Krześciánino=
- 33: wi godži prześládowác Heretyki. Zá ktore^{go} iż fię ma/ á nas sobie
- 34: zá heretyki poczyta: przetož to twierdzi/ że to przeciwi nam fłu=
- 35: fźnie czyni. Ia záś przeciwną z fłowá Božego y z ftárych Patre=
- 36: fow pokázuię: iż nie tylko nie godži/ ále iż ten żaden nie może być

Chriřtyáninem/

strona: *4v

Lift Márciná

Czechowicá/ do/

- 1: Chriřtyáninem/ ábo vcžniem Chriřtuřowym/ ktoryby to lub He
- 2: retykom/ lub infzym ktorym nieprzyiaćiołom czynił. A pogoto=
- 3: wiu/ mniey fię iefzcze ten názywác może Chriřtyáninem/ ktory to
- 4: czyni bráćiey obłádzoney/ y dziátkom máłym zč. Iáko to nam
- 5: czyni I.M.**X.K.** zowác nas y bráćią obłádzoną y dziátkami
- 6: máłymi. W wtorych záś ksiáżkách/ náukę nie Chriřtyańfką **X.**
- 7: **K.** o Bogu iedynym/ y o fynu iego Iezuřie Chriřtuřie (broniąc
- 8: řwey prawdźiwey náuki nieřłufźnie od **X.K.** zgánioney) odkry=
- 9: wám/ y onę piřmy ř. y Pátrefámi zbijam. A potym/ dáiąc o řo=
- 10: bie řpráwę w czymem nieřpráwedliwie obwinion/ fundáment
- 11: prawdźiwey wiáry Chriřtyańfkiey zbáwiennyey/ przed oczy wyřtá

12: wiam. W trzećich zaś nákrotce Antychriftá opifuię: vkázuiąc
13: go być w Rzymie: y to wytáwiáiąc ná iáfnia/ iż **X.K.** nie k rze=
14: czy to czyni/ że vřpráwiedliwiáiąc Papieżá Rzymfkie^{go} / y káptur
15: Antychriftowfki: z niego zymuiąc/ ná nas iy wewleć vsíluie.
16: Rácźże to tedy W.M. iuż ode mnie zá wdźięczne przyiąc: zdro=
17: wym rozřádkiem czytác: v siebie dlugo domá nie chowác: ná
18: iásnia wypuścic: y komu będzie wola iáko fwe włafne/ przypi=
19: íác. Ia niedbam/ by tylko ludzie błedy Antychriftowfkie y fáme=
20: go Antychriftá poználi: od niego co rychley/ wywikłáwřzy się z
21: pęt iego vćiekli: do Bogá się iedynego/ prawdźiwego wřzech
22: rzeczy řtworzyćielá náwroćili: Chriftulá Iezulá řyná iego miłe=
23: go wybáwićielá prawdźiwego poználi: á ták potym ná nim ía=
24: mym przeřtawáiąc/ y przy nim áż do końca řtátecźnie řtoiąc/
25: Bogu Oycu prze zeń vřtáwiczną cześć y chwałę w duchu y w
26: prawdźie oddawáli. Co Pánie Boże day wřzytkim rychło/ Amen
27: y Amen.

28: Z Lubliná Lipcá dnia 30. Roku od národzenia řyná Bo

29: źego 1583.

strona: [*5]

1: Omyłki. Liczbá pierwfza kárte/

2: wtora wierřz znáczy.

3: Kártá 5.v 19. czynię: czynic. 7. v 5. źeby: źebym. 12. v 18. áni: á iż.
4: 14. v 1. y dárámi. tu miał być period. v 11. ósiedzić: ósiedźiec. 25.
5: v 8. potwarza: powtarza. 33. v 27. piřm: piřmách. 34. v 35. v=
6: przedzał: vřprzedzáli. 40. v 10. porřádku: z pořřzodku. 41. v 29.
7: káp. 23: Can. 23. 44. v 6. do żony: Do Zeny. 48. v 24. ná gar=
8: dło: ná gárdle. 60. v 11. nád tenże řam: nád ten: źe řam. 62. v 17.
9: opuścilo się řłowko to/ miał. 68. v 20. wymawiáiące: wymawiá
10: iącego. 69. v 25. mi te^{go} tym: mi tym. 90. v 12. zámknąc: zám=
11: knął v 15. [facerdoiibus: facerdotibus](http://rcm.org.pl), v 30. gdy: gdyby. 99. v 26. c=

- 12: trze: cętcę. 104. v 9. [quasdam. quosdam.](#) v 11. [vous, nous.](#) 108. v 8.
- 13: y mowię: y mowić. III. v 6. [ták: także.](#) 123. v 12. przez: prze. 127.
- 14: v 27. Bożego co: zmázác to/ co. 140. v 33. [zátáione: zátáiono.](#)
- 15: 146. v 12. bytności: bytność. 147. v 5. nie może: nie mógł. 152.
- 16: v 4. [Fortunationum: Fortunatianum](#) v 7. [Origenes: Origenis](#) v 36. nech:
- 17: dech. 157. v 25. [in feculum: id est feculum](#) v 26. [Christi: quis: Christi.](#)
- 18: [id est quis.](#) Támże v 29. [wiekách: wiekow.](#) 161. v 34. nád którym:
- 19: nád którymi. 167. v 4. odpufzczeniem: odpufzczeniu. v 12. [zwyczá](#)
- 20: [ią: zwyczáiu.](#) v 15. [przyrowadzono: przyrowadzano.](#) 171. v 3.
- 21: 4. [á](#) v 21. [przyftołowáli: przyftołowály.](#) 175. v 9. y [przyfzley: z](#)
- 22: [przyfzley](#) v 14. [prowadząc. tu period.](#) v 176. v 3. z nowu go do=
- 23: [piero: opuściło fię to fłowo/ dopiero](#) 178. v 10. [tą kokofzą czyni](#)
- 24: [fámego fyná: opuściło fię/ fámego fyná.](#) 179. v 7. (:) 180. v 35.
- 25: [fámem: fámym.](#) 181. v 13. [áby to: áby kto.](#) 186. v 9. [okazánim:](#)
- 26: [okazánym.](#) 188. v 8. [piłmu: pílmá.](#) v 13. [fol. 2. Fil. 2.](#) Item v 23.
- 27: [wiekuiłtym: wiekuiłtymi.](#) 191. v 1. Luk. 4. v 12. v 21 195. v 19.
- 28: [báłwochwálftwo: báłwochwálcą.](#) 196. v 24. [Syrmenfis: Syrmi-](#)
- 29: [en.](#) 200. v 15. [mogę y: mogę\).](#) v 17. y [ondzie go wprzod wywyż=](#)
- 30: [fzywłzy y: \(ondzie go wprzod wywyżfzywłzy\)](#) 201. v 18. [połfufzny^m:](#)
- 31: [połfufznymi.](#) 203. v 17. [przydáie/ pátrzam. fłowá tego pátrza=](#)
- 32: [my nie doftawa.](#) 207. v 24. [mowić ią: mowić iey.](#) 210. v 17. y
- 33: [ná fię: y ná tym fię.](#) 213. v 21. [przywłafzcza á nie: przywłafzcza. A](#)

nie: 215.

strona: [*5v]

- 1: nie. 215. v 31/ v 13: v 17. 218. v 12, ([ącz ci y tám nie ieft](#)): ([ączci y](#)
- 2: [tám coś ieft](#)). 221. v 14. [wrociwłzy: vrozłzy.](#) 231. v 24. [Bogá o:](#)
- 3: [zmaż to. o](#) 234. v 18. [b.g.h.b/ y h ij.](#) 236. v 34. [z którym: z kto=](#)
- 4: [rymi.](#) 237. v 19. [Iezus był: Iuftyn był.](#) 239. v 1. [włafnym nazwi](#)
- 5: [fkam: włafnymi názwiłkami.](#) v 34. [zbáwienie: zbáwiennie.](#) 241.
- 6: v 21. [ábo: áby.](#) v 29. [iuż: niż.](#) 242. v 20. [fam: fámí.](#) 248. v 22. [po=](#)

- 7: nurzáiąc: ponurzác. 249. v 1.2. y pánu pánu dołkonálemu Bog:
8: y pánu pánow dołkonálemu Bogu. 250. v 16. [cooptamus](#): [coapta-](#)
9: [mus](#). 254. v 35. mowię: mowę. 258. v 30. przynąca: przynuca.
10: 265. v 26. zá obłudzemem: zá obłądzeniem. 271. v 4. kol. 2. v
11: 39. v 3.9. Támże v 6. Ian 6. Ian. 1. 280. v 17. tákcíby: iákożby. v
12: 21. o infze: y infze. 281. v 35. ktorego: ktore. 292. v 19. łąda: łądu.
13: 299. v 2. pałc: páśc ie. 300. v 11. odedniu: o dedni. v 22. [głofa](#):
14: [głofsa](#). v 25. Betlehem: Betlelech. 301. v 3. powftánia: po=
15: wftániu. v 6. teź: toź. v 14. Iehowách: Iehowáh. v 36. Sábá=
16: ot: Szábáot. 302. ná kráiu. Okázuie: okazánie. 305. v 1. teź:
17: teź. 312. v 21. 22. ciálem żywiłá: ciálem czyniłá. Támże. y wšytko
18: pímo nic áni: (y wšytko pímo) nic zc̄. 323. v 16. fol. 3: fiij. v
19: 36. [meretur](#): [mereretur](#). 328. v 4. rzeczy: rzecz. v 23 (mowi): (mo=
20: wię) 148. v 34. piŕze fol. 86. powiedáiąc: piŕze fol. 86. vważy:
21: powiedáiąc. fol. 345. v 20 [κομ τκυ](#): [κομ τκ των](#). 347. v 19. áni zá=
22: ras: áni zá nas. v 21. nád wšytkie imię: nád wšelkie imię. 351.
23: v 11. nierządnicze: nierządnicze. 353. v 36. y niź: y iuź. 354. v 14.
24: y vkázuie tę/ iź to oftátecź: y okázuie to/ iź tá oftátecź. 357. v
25: 27. Intichriŕtem. Antichriŕtem. 362. v 19. zákłádác? zákłádác
26: śmie? á v 24. á więcze: á więdz że. 363. v 17. obawiác: obáwác.
27: 365. v 19. przypátruiący: przypátruiąc. 373. v 5. pokaże. poká=
28: zuie. 374. v 10. człowiek: człowiekiem. 375. v 21. á dzieśięć fię:
29: zmázác fię. 378. v 23. Generiułz: Genferik. 380. v 1. pfiu ią: pfiu
30: iąc ią. 383. v 32. toź: teź. 384. v 4. pokázác timi: pokázác/ nie ty=
31: mi. 387. v 3. fkráyne: fkráynego. 389. v 34. [næ](#): [væ](#). 401. v 8. [tan-](#)
32: [tam](#): [tantum](#). 402. v 12. [inferta funt hïc quæ in margine habentur hæc](#)
33: [verba. Tria crimina falsò fibi afscripta &c. vfque ad verfum 14. catholi-](#)
34: [cam profitetur](#). 416. v 36. náyymflawšy: náyymyflawšy. 417. v

- 1: 11. Barus: Barns. 418. v 36. Fomozego: Formozego. 419. v 3.13.
2: Luthprandus: Liuthprandus. 421.v 27. [fingulare: fingulari](#).
3: 423. v 21. fługi fwego: fługi fwe. 426. v 21. on też wyczerp: on
4: też to wyczer.

5: **Ná Przedmowę 1.**

- 6: 1. Tytuł krzywy. Item Xiędzá: Xiędzá. Item ná 7.
7: * v 18. á mnie: áby mnie. Támże v 24. [iuftum deco-](#)
8: [rum: iuftum & decorum](#). ** 2. v 18. Bożą: Bogá.
9: Támże b v 4. gdy: gdym. ** 3. v 10. wzgardzień=
10: fzym: wzgardzeńfzym.
11: W wtorey Przedmowy w tytule z Orzechowá: z Orzechowcá.
12: [grafika](#)

strona: 1

1: **EPISTOMIVM**

2: **Ná Wędzidło Iego**

- 3: **Miłości Xiędzá Hieronimá Powodo=**
4: **wfkiego/ Kánoniká Poznańskiego: ku**
5: **okazániu niefufznego iego postępku prze**
6: **ćiw niewinnym: y ku zámknieniu vft/ niefuf=**
7: **fznie fię ná prawdę zbáwienną tárgájących.**

- 8: 1. Piotr. 3. v 15. A 2. v 15.
9: Bądźcie ząwždy gotowymi/ ku odpowiedániu/ káždemu doma
10: gájącemu fię odpowiedzi/ około tey nádzieie/ ktora w was ieft/
11: z ćichością y z boiáźnią. Gdyż tá ieft wola Boża/ ábyście dobrze
12: czyniąć/ zátłumiáli nieumieiętność bez rozumnych ludzi.
13: [Tit. 1. v 10. 11.](#)
14: Wiele ich ieft y niepořufznych y próznomownych/ y od rozumu
15: odwodzących (á nawięcey ktorzy fą z obrzezánia) ktorým trzeba
16: vftá zámknąć/ ktorzy vczą co nie przyřtoi dla zřřku řzkárádego.
17: [grafika](#)

strona: 2

strona: 3

1: EPISTOMIVM

2: Ná Wędźidło Iego

3: Miłości Xiędzjá Hieronimá Powodo=

4: wfkiego/ Kánoniká Poznáfkiego: ku

5: okazániu nieffufznego iego postępku prze

6: ćiw niewinnym: y ku zámknieniu vft/ nieffu=

7: fznie fię ná prawdę zbáwienną táfgiących.

8: Pierwfzych ksiáfzek Argument.

9: O nieporzáfnyim y nie Chriftyáfńskim postępku

10: Xiędzjá Kánoniká przeciw nam.

11: [Math. 12. v 55.](#)

12: Dobry człowiek z dobrego fkarbu fercá wywodźi dobre rzeczy: á

13: zły człowiek ze złego fkarbu wywodźi złe.

14: [1. Sam. 24. v 14.](#)

15: Iáko twierdźi ftára przypowieść: od złośnikow wychodźi złość.

16: [2. Cor. 10. v. 3.](#)

17: Chodząc w ćiele/ nie według ćiałá walczymy: bo zbroie walki

18: náfzey nie fą ćielefne/ ále z Bogá mocne/ ku podwroceniu mieyfc

19: obronnych/ ktorymi rády podwracamy.

20: **KA P. 1.** Gdyby to przyfzło ná fyná fwiátá tego/ ktory

21: by miał nieco rozfáfdu ćielefne⁸⁰ : (*marg*) Niewiernych ludzi pogáfń-

22: fkie postęпки (–) iakoż pófpolicie/ według Chri

23: ftufá Páná/ fynowie wieku tego fą roftropnieyfcy w narodźie

24: fwym nád fyny fwiátłóści: y iáki táki kęs ćwiczenia fzkolnego:

a 2

w którym

strona: 4

4

Pierwfze ksiáfki

Odpowiedzi

<http://icm.org.pl>

- 1: w którym lię też bárzo rad świat kocha: á ważyłby lię przeciw
2: niemu iáko Demoftenefowi ták wfczypliwie/ Efchines iáki/
3: chociaż w ołobie Ktezyfontá/ lub piśác lub mowić: ábo ták o=
4: tworzyćście w twarz/ iáko Sáluftyuśz przeciw Ciceronowi: ták
5: mniemam/ iż/ chociaż nie ták vmiejętnie y ozdobnie/ ále ták
6: po profu/ przedsięby lię tego ważył: żeby wfczypki łwe odłzczy
7: pác lię kuśił. A ielliby łowito odłzczypác lub iáwnie lub potáie=
8: mnie nie mogł: tedyby wždy o tym myślił/ áby wet zá wet oddał.
9: Iákoż to v światá/ wedle ciała/ zda lię być rzecz pod čás nie=
10: którym nie od rzeczy: gdzie y mrowká zdrażnioná ná wietřzego
11: lię nie rowno nád lię gniewa y łczy pie go: á krowká też (wedle
12: przypowieści) y orłowi dokucza. Ale tákie łprawy/ iż też połpo
13: lićie dla rzeczy lię ziemfkich/ doczeńnych/ y przemiennych/ y od
14: ludzi też ćielefnych/ á pogan więcej niż Chriřtyan záczyńaią:
15: przetoż lię też tákże wedle ćiała prawie po pogáńku kończą. Bo
16: z wyzućim lię ze wřelákiey ludzkości/ y wřem wobec powinney
17: miłości.(*marg*) Wiernym
: Christiánom
: ináczey trze-
: bá lię łpráwo
: wác niż nie-
: wiernikom. (-) Ktore zás rzeczy nie ták idą/ áni iść máią/ między ty=
18: mi ktorzy chwalcámi Bożymi być chcą: y ktorzy lię naświę-
19: łzym imieniem Chriřtuśá Pána zákłádaią/ y od niego názywaią.
20: Ale iż y między tákimi też náyduie się podczas wiele wyłtepkow:
21: bo nie wřyzłcy iednáko powinności wezwánia łwoiego vwazá=
22: ią: á drudzy vwazác y nieumieią y nie mogą: tedy przedsię w
23: tey mierze/ łtárfzy młodźemu/ zacnieyřzy podleyřzemu/ mędrřzy
24: głupřzemu folguiąc/ powinien/ zábiegáiąc temu z wřeláką pil=
25: nością/ iákoby lię ty koła gdzie dáleko w geřty łás nieprzyłtoy

26: ney niepobożności nie ząbiegąły. (marg) Y w rzeczách

: docześnych

: ąielefnych. (-) Młódzy też łtąrfzemu/ podle

27: łzy zacnieyłzemu/ głupłzy mędrłzemu winien wstępować: á przed

28: się dogądząć temu/ iákoby zacność iego była mu w cąle zácho=

29: wána. Czýniąc wżytko z obu łtron w przyłtoyney miłości/ z v=

30: łtępowáním ieden drugim łwego włáfnego/ wedle potrze=

31: by: byle niewinność niewinnego (możnali rzecz [!] wedle Bogá)

32: wkrzywdzenie też krzywdzącego ták znáčne było: żeby łię y ten

33: vznął/ y krzywdzenia drugich poprzełtał: á on też łwoiey nie=

34: winności łwiádectwo máiąc/ łtąd łię počiefzyć mógł. A tho

35: gdyby łię co trefiło/ około rzeczy temu docześnemu żywotowi

36: łłużących. Gdzieby zás łzło o zbáwienie/ o Bogá/ o Chriłtułá/

y oto co

strona: 5

ná Wędzidło X.K.P.

5

1: y o to co ku wierze y nabożeńłtwu należy: tám iuz trzebá wiet=

2: łzey ołtrożności y pilności. (marg) Y w rzeczách

: zbáwiennych (-) Nie tylko z niełogówáním máię=

3: tności y łławy/ ále też y zdrowia włáfnego: iákoby łię nic nie

4: dźiáło wedle ciáłá y rozumu wrodzonego/ y ćwiczenia łzkolne=

5: go/ ále też y nikomu k woli: lecz áby wżytko łzło wedle łznuru

6: łłowá Boże⁸⁰: nie pátrząc nic ná ludzkie żadne náłogi/ włtawy/

7: łądy y łzácunki: ále tylko ná to iákoby Bog y Chriłtus Pan

8: miał łwą chwałę: chociaż z nawięłfzym pohánbieniem twarzy

9: náłzych. Gdyż w tey mierze zbroie walki náłzey/ iáko mowi Pá=

10: weł łwięty/ nie máią być ąielefne/ ále tylko z Bogá mocne. Nie

11: ma też być inłzy koniec walki tey wpatrowan/ áni inłze zwycię=

12: łtwo łzukáne/ tylko áby prawdá gorę miáłá/ á fáłłz włzeláki że=

13: by był zwoiowány. Ktorą walkę záleca nam y rołkázuię duch

- 14: Boży/ przez Apofztoła Páwła: Niechcąc ábyfmy fpołkować
- 15: mieli z nieużytecznymi vczynkami ciemności/ owfzem żebyfmy
- 16: ie ftofowáli. Efe. 5 v 11.(*marg*) Káždemu
- : przystoi sło-
- : wem Bożym
- : złe gánić á do
- : bre zálecąc. (-)
- 17: Ná co ia pámiętáiąc/ y w tym częfto rozmyfláiąc: obaczy=
- 18: łem/ że też to mnie iednemu/ iáko komu infzemu rofkazano: á
- 19: iżem też to powinien był/ czynię/ niechcąc być w tey mierze prze=
- 20: ftepcą rofkázania Bożego. Przetoż wzięłem też to był przedsię/
- 21: chociaż nie bárzo rychło/ bom fię tey walki trudney obawiał/ ále
- 22: áż zá ofobliwą pobudką wnątrzną Bożą/ y zá nápominiem też
- 23: niektórych pobożnych y wiernych chriftyáńfkich ludzi: zem o tym
- 24: ksiązki nápiśał/ ktorem Rozmowami Chriftyáńfkimi názwiał.
- 25: Gdzie fię prawdá z fałfzem/ vftawá Boża z ludzką/ mowy Bo= (*marg*) Dyálogi z kto
- : rey przyczy-
- : ny napiśáne y
- : co fię w nich
- : zámyka. (-)
- 26: że z ludzkimi/ tákże y świádectwá fłowá Bożego z świádectwy/
- 27: z mniemániem y rozfádkiem cíelefnym/ práwie potykáiąc fię/ ná
- 28: plác wywodzą. Aby ci/ ktorzyby od fałfzu/ vftaw/ mow/ świá=
- 29: dectw y mniemánia fałfzywego vwiedźieni y poimáni byli/ przez
- 30: prawdę záś zbáwienną/ z onego poimánia y niewoley mogli być
- 31: ofwobodzeni/ y ná wolność onę o ktorey Ezáiafz zdawná proro
- 32: kował/ á Chrífus Pan íebie tym być opowiedał/ przez ktorego
- 33: fię to ftáło (Ezái. 61 v 1. Luk. 4. v 18.) wyniść. A ták potym/
- 34: nie ná ktorym ofobliwym mieyfcu/ ná to vprzywileiowanym/
- 35: áni ná ceremoniach zwierzchownych/ iáko przedtym pod zako=

36: nem bywáło/ ále ná káždym mieyscu/ w duchu tež y w prawdzie/

a 3

páná

strona: 6

6

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: páná Bogá chwalili/ y iemu sámemu cześć y dzięki oddawali/

2: przez Iezufá Chrištuá Páná y wybáwicielá fwoiego. (*marg*) Diálogi nie

: fą fpifáne przeciw za-

: dney zofobná

: ofobie. (-)

3: Y vczyńilem ia był rzecz tę/ ták w obec (choćiazem z pewny

4: mi niektórymi ofobámi o tym się rozmawiał/ á prawie iákoby

5: potykał) nikogo nie miánuiąc áni iálnie y otworzyście przeciw

6: ktorey zofobná ofobie pifząc/ bo nie iedney ofoby były błędy/ ty

7: ktore się prawdą zbijály/ ále wielu: choćiazem to mógł być bešpie

8: cźnie vczyńić/ máiąc te^{go} pewne y świadectwá y dowody. Y vczy

9: niłem nie przeciw ktoremu człowiekowi Kátoliki Rzymſkiey/

10: choćiaz się błędy kátolickiego tego tám nabożeńtwá okázowá=

11: ły y zbijály/ przeto iż ftąd tám wſzytki iáko ze źródłá iednego/

12: pewnego/ wypłynęły/ y wſzytkich nas pozárzáły były: ále wię=

13: cey przeciw tym/ ktorzy z niey wyłzedłzy/ przędziwá się iey puścić

14: przedsię niechćieli: ábo też drudzy nie mogli/ nieumieli/ nie śmie=

15: li. Dozłá tá rzecz Ie^{go} Mści X. Powodowſkiego/ Kánoniká(*marg*) **X.K.** niesłu

: fźnie się zá di

: alogi wziął, z

: taką zápál-

: czywością

: ćielefną. (-)

16: Poznánſkiego/ ktorego ia pewnie nie znam/ áni tego wiem że=

17: bych z I.M. kiedy iák żyw mowił. Pánie Boże/ iáko przeciw
18: mie powftał/ iáką tráiedyią záczał/ vbił/ vdrapał/ vřczypał/
19: vpoliczkował/ že y miáry niemáfz: iáko to kázdy pobožny y řprá=
20: wiedliwy řędzia czytáiąc Iego M. Wędzidło/ obaczyć y zeznáć
21: **mo že [!]** . Przyniořłoby to v řwiatá (choćiař z nierownym/ bo on
22: zacny y powažny Prálat/ á ia lichotá/ óń w murzech/ á ia pod
23: murem/ ná wále/ nád řtáwem mieřkániczko do czáfu mam/)
24: gniew/ y nieprzyřtoyne z gniewu myřlenie/ o nieřłufzney náko=
25: niec pomřćie. Ale iřz mnie iuř Pan Bog moy od řwiatá odtár=
26: gnać raczył/ y od řzkolnego pogáńřkiego ćwiczenia/ á chce tego
27: po mnie žebym walki tylko iego/ y řyná teř iego miłego Iezufa
28: Chriřtufa pilnował/ y wedle niego řię rządzil: przetoř wyřwany (*margin*) Iáko ná ostre
: piřanie **X.K.**

: Marcin odpi

: řác chce. (-)

29: od I.M.**X.K.** nie iáko wedle řwiatá mądry/ iř piřmem **X.K.**
30: walczy: ále iáko prořtak: piřmem teř rzecz řwoię odpráwować bę
31: deř/ ále wřdy gđzie on ludzkimi przeciw mnie idřie/ tá m ia poydeř
32: Bořymi. Gđzie teř pořtěpuie gniewem/ pomřty prágnieniem/
33: przeciw mnie y bráćiey mey/ řrogim y nieprzyřtoynym inřtygowá
34: niem/ y rzeczy nieřłufzney zádawá niem/ háńbieniem/ řzeniem/ řro=
35: moceniem y vřgá niem nieřłufznym/ to ia z řálořcią/ tákiego ie
36: go dálekiego od Chriřtyáńřtwá y duchowieńřtwá odstápienia/

prawdą

strona: 7

Ná Wędzidło X.K.P.

7

1: prawdą y řzczyrořcią/ z povinney Chriřtyáńřkiey řyczliwořci/ ku
2: iego pořyřkánium/ zá Bořą pomocą pořtěpowáć będeř. Tego ná=
3: więcey řtrzegáć/ iákoby ch złego nie głářkał/ áni go dobrym ná=
4: zywał/ tákře gorzkiego řłodkim: ábych y **X.K.** y komu inřzemu/

- 5: y łobie teź łámemu/ winien ná łądźie Bożym nie zołtał. Ale żeby
- 6: do końcá z nawiętfzym łwym niebełpieczeńłtwem/ prawdźie łwie
- 7: tey łwiádectwo wydawał. A krotko mowiác/ nie ták do końcá
- 8: cále we włzytkim/ iákoby I.M.**X.K.** piłmo zálłuzyło/ odpo=
- 9: wiedáiąc/ ále iáko łię mnie godźi prawdę mowić/ á rzecz iey prze
- 10: cíwną tłumić. Bo áczkolwiek I.M. bełpiecznie tego łobie (*marg*) **X.K.** łobie
- : włzytkiego po
- : zwála prze-
- : cíw piłmu ł. (-)
- 11: pozwalác włzytkiego raczy: czego łobie łudźie inłzy łwiátá tego
- 12: pozwaláią: á to *adductis quibusdam rationibus latis frigidis, & Chri*
- 13: *stiano homine indignis: vt tamen est opinio suæ Romanæ catholicæ eccle-*
- 14: *liæ, iustis: quibs se suaque putat optimèstare posse.* Broniác się y łczy
- 15: cąc w tey mierze rácyámi/ ktore łię I.M. y nagruntownieyłze y
- 16: nałłuznielze być zdádzą. Iednák ia/ máiąc po łobie/ z łáłki Bo=
- 17: żey/ lepłze/ pewnieyłze/ waźnieyłze/ trwálłze y prawdźiwłze: bo z
- 18: łámego/ łczyrego łłowá Bożego/ rácye/ przyczyny y łwiádec=
- 19: twá: nie tylko nie chriłtyáńłki połłępek w tákowey łpráwie/ ták
- 20: ołtry y okrutny/ I.M. zá pomocą Páná Bogá moiego/ ále y
- 21: to/ á ielzche naprzod przeciw łobie łámemu pokażę. (*marg*) Marćin łobie
- : tego pozwolić
- : niechce. (-) Ze łię mnie
- 22: ták/ y z táką krwáwą gorliwołcią/ nie godźi áni przyłtoi/ praw
- 23: dy zbáwienney bronić/ y oney pokázowác: do iákiey iuz I.M.
- 24: przyłzłó. A nie godźi mi łię dla łumnienia dobrego/ y wyroku łłó=
- 25: wá Bożego. Abowiem gdybym łobie tego pozwolić chciał: że=
- 26: bym łię iáko nie chriłtyáńłkie/ przeciw I.M. ábo y przeciw ko=
- 27: mu inłzemu/ nie z miłółci y życzliwołci powinney chriłtyáńłkiey/
- 28: ále z gniewu nieprzyłtoynego/ á pomłty prágnącego/ obchodźić
- 29: y łpráwowác miał: (*falua tamen veritate, cuius simplex quidem est fer*

30: mo, vrit tamen non mediocriter eos, qui contrario funt animo.)tedyby^mko (marg) Oprocz tego

: że prawdę mo

: wić chce: kto

: ra musi palić

: oney ná od-

: por czyniące

: go. (-)

31: niecznie sam przeciw sobie musiał dekret ducha bożego ferować/

32: y sam się w tym ośadzić: zem zły y niezbożny y niesprawiedliwy:

33: á więcej pogánin/ ániż Chriřtyánin: Gdybym/ mowię/ tego się

34: ważył/ co mnie nie przyřtoi: ták wedle Chriřtá Páná/ iáko y wiá

35: ry moiey weń: oney prawdziwey od Bogá łámega wlaney: nie

36: tey od ludzi podáney y nábytey/ w ktoreim się vrodził/ y z młó=

du też w

strona: 8

8

Pierwsze książki

Odpowiedzi.

1: du też w niey wychowany był. Iáko Dawid/ gdyby Saulowi

2: miał był złym zá złe oddawác: gdy go/ chociaż niewinne^{g0}/ prze

3: śládownał: musiałby był samze tym złym zořtác/ iákim być Sau

4: lá/ řwego głównego nieprzyaciéłá/ duchem Bożym/ opowie=

5: dział/ mowiac ku niemu: Stára to przypowieřć twierdzi: Od

6: złořnikow wychodzi złořć/ 1. Sám. 24. v 14. A wedle Chriřtu=

7: řá Páná/ zalibym też zá człeká/ zły řkarb w řercu řwym máiące=

8: go ośadzony nie był? (Máth. 12. v 35.) gdybym co złego miał/

9: I. M. ábo życzyc/ ábo y myřlic? á nie ráczyey przedřię miłowác/

10: prawdę řzczyrze mowiac? Choćiażci to widzę práwie ná oko/ z

11: piřánia tego **X.K.** przeciwko mnie/ zem ielzće nigdy od moiego

12: ná swiát národzenia/ nie miał ná fię frofzłego y nięmiłósierniey=

13: fzego nieprzyaciéla. Choćażem ich iuż też po trofze doznawał/ (*marg*) Nád **X.K.**

: Marćin nie

: miał nigdy

: wiefzłego nie

: przyaciéla. (-)

14: ktorzy mię też tákże/ dla fámeý prawdy nie nawidzieli. Bo o ty

15: docześné swiatá tego fráfzki/ nigdym fię z láfki Bożey z żadnym

16: nie wádził: choćaż mię też podczás y fzkodzono y krzywdzono.

17: A ták iż przeciw I.M. piřę/ ieřlibym to czynił z nienawiści/ ábo

18: z gniewu nieprzyřtoynego/ iákoby tylko myřłac wet zá wet od=

19: dáć: á nie z miłóści/ okázuiąc fwą y fwych niewinność: ftaráiąc

20: fię o wytáwienie prawdy Bożey ná iásnią/ ku pozyřkaniu I.

21: M. y kogo drugie⁸⁰/ muřiałbym fię pierweý řam z řynořtwá Bo=

22: řego wyzuć. O ktorým ono ták řam Meřyalř řyn Boży mowi: (*marg*) Prořno fię ten

: chłubi z Chri

: řtyáńřtwá

: kto nienawi-

: dzi bliźniego. (-)

23: Mowię wam/ miřuyćie nieprzyacióły wářze/ błogořławćie tym

24: ktorzy was przeklináią/ dobrze czyńćie tym ktorzy was máią w

25: nienawiści/ á modłćie fię zá tymi ktorzy was draźnią y przeřlá=

26: duią: (Math. 5. ř 44. Luk. 6. ř 27.) iáko fię to potym niřey

27: dořtáteczniey pokázowác będzie. Y prořnobym fię záiřte chłubić

28: miał z Chriřtyáńřtwá: y nieřłufzniebym fię odzywał do řwiętey

29: náuki Apořtolřkiew: gdybym/ wiedzác to/ iż nie złe zá złe/ ále do=

30: bre zá złe wierni nieprzyřiacielom řwym oddáwác máią/ (Řzym.

31: 12. ř 14.) řam przeciw temu co opák czynić miał. Aleć řfam Pá=

32: nu Bogu moiemu/ iż mię on řam tego vchowa. Bo áćř łobie

33: swiát tego/ bá y ciáło nieokrocone/ pozwała: jednák iż mnie/ y

34: z moimi mnogimi/ iuż raczył Pan moy Mefyalfz mnie od Bogá

35: dány/ od świátá fobie odłączyć/ y od pomfity nieślufzney ćieleśney

36: odtárgnąć/ y od gniewu nie Chriſtyáńkiego/ który częſto wię=

cey ſzkodzi

strona: 9

ná Wędzidło X.K.P.

9

1: ce y ſzkodzi gniewliwemu/ ániż onemu ná ktorego ſię on gniewa (*marg*) Gniewliwy

: fobie więcey

: niż inſzemu

: ſzkodzi. (–)

2: vfkromić po częſci iákoż przykłądow y świádectw tákich wiele

3: ieſt w piſmie ś. gdzie ſię złość ná głowę złego obráca: że ſię zły

4: mieczem ſwym/ który ná kogo inſzego noſił/ przebijá: iáko te=

5: go ſam zły Saul ná fobie też doznał. Przetoż/ to mowię/ iż cho=

6: ćiaż mię wiele złego od I.M.**X.K.** podkáło: bo mię práwie iá

7: ko ná mięśne iatki wydał: iednák wſzytko to nie ieſt v mnie ták

8: gwałtownie mocną rzeczą: żeby mię zmoc y z vmyſłu moiego

9: zbić miáło: y od Páná moiego y od mego przeciw niemu powi=

10: nowáctwá oderwáć: á práwie iakoby z owce wilká/ á z wierne=

11: go niewiernikiem mſćiwym vczynić. Abowiem ia/ áczkolwiek

12: I.M. odpifowáć będę/ dawáiąc o fobie ſpráwę/ w czymem nie=

13: ſlufznie/ y ſam zoſobná/ y zaráz z brácią moią ieſt vdrápan y v=

14: ſzczypan: tákże też vkázuiąc **I.M.** grube y ſproſne od prawdy

15: zbáwienney ſłowá Bożego odtápienie/ y nie Chriſtyáńskie áni

16: też duchowne poſtępki: mowy o Bogu y o Chriſtuſie Iezuſie (*marg*) Ktore obłądli

: woſci **X.K.**

: pokázowáć

: ſię będą. (–)

17: niewłaſne: piſmá ś. złe vżywanie z ſámym ſię ſobą y z inſzymi

18: nie zgadzanie: Papieżá Rzymſkiego nieſlufzne vſprawiedliwiá=

- 19: nie: Antychryfá nieprzyfstoynie/ ná kogo infzego wkładánie/ zc̄.
20: gdzie fię będzie muśiáá fzczyrze po profu prawdá mowić: kto=
21: ra bárzo rádá ludzi w oczy kole: á zwłáfczá gdy przyidzie z potę
22: żnym tłumieniem/ á práwie iákoby z licowánim błędow: wżák
23: że iednák wżytko to pochodzić będzie/ z fercá fpokoynego y ży=
24: czliwego Chriftyáńfkiego: ku temu nawięcey końcowi/ áby pro-
25: fligatis humanis commentis, & Deo inimicis mendacijs, & fuperstitionis
26: adinutionibus. falua tandem permaneat verbi Dei & veritas & puri-
27: tas. Aby mowię prawdá zbáwienna w fwey fzczyrości zoftáá/ o(marg) Dla czego y
: iákim duche^m. (-)
28: czyścioná y ófwobodzona będac od zgwáłczenia [!] y zniewolenia
29: fwoiego: Ktora/ ftárych iefzcze niektórych ludzi filozowfkimi
30: wykřety/ podwrocona á potym y przywałóná ieft: że iey y ci kto
31: rzy fię teź rádźi o znáiomóści Bożey z pilnościá wywiaduiá/ oba
32: czyć iefzcze cále iáko przyftoi do końcá nie mogá. A to dla tego
33: nawięcey/ że fię onych filozowfkich regulek y terminow/ práwie
34: z mlekiem máćierzynfkim/ ták opili/ że fię z nich wyfzumác nie
35: mogá: chociaź błędy niektore iuź czyście widzą y po części fię ni
36: mi brzydzą/ á drudzy fię iuź y zá nie wftydzą: chociaź ie nie iáko

b

iefzcze

strona: 10

10.

Pierwfe książki

Odpowiedzi/

- 1: iefzcze omawiaią. Ale ty błędy pokazowác fię ná fwych miey=
2: fcách będą. Chociaźby fię tedy/ iákom iuź rzekł/ y przyoftrfzym
3: co mowilo: iáko fię godźi mowić/ prawdę gwałtem z zniewo=
4: lenia ná iásniá dzwigáiąc: iednák tá oftrość/ nie poydzie ták
5: dálece przeciw fámej tylko I.M. ofobie/ (ktorey ia z fercá fzczy
6: rego więcey życzę poznánia prawdy zbáwienny/ niź tych y nád
7: ty ktore ma iefzcze nazacnieyfzych/ y tytułow y dochodow) iáko

8: przeciw łámym błędom/ ktore łpolne łą I.M. z infzymi nabo=
9: żeńłtwá Rzymłkiego ludzmi. Wyiáwłzy/ gdzie iuż rzecz łámá do
10: tego przyćisnie: bo bez tego zá powodem I.M. nie może być
11: w wielu rzeczách. Nie poydźie też z pokrywką y wymowką: iá=
12: kiej więc też podczas niektorzy/ w takim vkrzewdzeniu y vpo=
13: liczkowánium/ zwykli vzywác/ gdy więc záś komu zá to odłáiwá=
14: ią/ mówiąc: Ey nie mogąć ia być bez tego: takieć ielt przyro=
15: dzenie moie: nie radćibym też pod čás tak fię bárzo gniewał/ y
16: tak ołtrze nád miárę mowił y pifał: ále což potym/ gdy fię zdra
17: źniony y vkrzywdzony będąc włtrzymác y pohámowác nie mo=
18: gę. Lecź ia da Pan Bog/ ktoremu vfam/ od tego fię hámowác
19: będę: tylkoź prawdy zbytnim folgowánium nie niewoląc z in=
20: łzey łtrony/ gdy ią z drugiey ofwobodzác będę. Nie będzie też
21: to z żądánium pomłty od Bogá/ iáko drudzy czynią/ gdy fię
22: łámi krzywd łwoich pomśćić áni mogą áni vmieią: á to wedle
23: żádości łercá łwoiego: chcąc áby fię łam Bog zá nie pomśćił:
24: iáko to y niektorzy poboźni łtárego Testámentu ludzie dźiály=
25: wáli: co iuż w Chriřtuśie Iezuśie mieyłcá nie ma: ále poydźie/
26: z życźliwości napráwy/ y z modlitwą y z wzdychánium do Bo=
27: gá: áby y I.M. y infzym z nim/ dał Pan Bog/ z odpułzczeniem
28: grzechow y wyłtepkow ich/ vpámiećanie y záłtárzálych błędow
29: Antychriřtowłkich poznánium y odrzucenie. Bo ia to czyśćie wi=
30: dźe/ iż ich łám wiele ielt/ ktorzy z niewiádomości błędzą: á błę
31: du tego nie baczą/ áni do łiebie czuią/ iákoźem łam tego ná ło=
32: bie doznał. Czynić tedy y połtepowác tak przeciw nieprzyiáćie=
33: łowi łwemu będę/ iáko czynił Stefan pierwłzy męćennik Chri=
34: łtá Páná z nieprzyiáćioły łwoimi: życząc im przedśię/ choćiaz z
35: łtrofowánium ich złości/ tego od Bogá/ iáko y Chriřtus Pan/
36: áby im tego grzechu nie poczytał/ ále im odpuścił/ gdyź y łámi

strona: 11

ná Wędzidło X.K.P.

11

- 1: niewiedzieli co czynili/ gdy go y przeładowáli y potom zámor=
2: dowáli.(*marg*) Marcin Bogu
3: poruczywłzy
4: gniew **X.K.**
5: ktory zna. (-)
6: **KA P. 2.** Czuięc ia to bárzo czyście/ iż I.M.**X.K.** tak iest
7: niechętnego fercá ku mnie/ y ku bráćiey moiey/ chociaż tego rzec
8: nie może/ żeby kiedy odemnie miał być obráżon y znieważon/
9: ábo nie vczczon: bo I.M. nie znam/ á podobno też y on mnie:
10: żeby nie tylko rad zelzył: w nienawiść do wżytkich przywiódł: o
11: gárdło przypráwił/ ále to pánu Bogu moiemu poruczám. Wi=
12: dzieć to y rozumieć káždy bączny może. Boć nie dármo y Trybu=
13: nał winuie/ że mię przy Lublinie y z moimi ćierpi: y nie bez zápál=
14: czywey pewnie żádości pomłty wítawicznie ná pány y póspółtvo
15: w káždym kazániu fwym wołá: pobudzáiác nákoniec y K.I.M.
16: y podzegáiác przeciw nam: ále też baczę to czyście/ by to w I.M.
17: władzy było/ radby mię y do pieklá odeśláł. Boć fię też nie dár=
18: mo przez kilká lat/ ná mię gotował/ y ták oftre Wędzidło ná
19: mię vkował. W ktorym/ y mnie y moie wżytkie/ nie tylko iákoś
20: dziwnie/ bárzies fnađ niż po Włofku brámuie/ á chociaż fznurku=
21: ie y háwtuie/ kápturká przykrawa/ y wśilnie ná káptur woła: vty (*marg*) Bo y ná ká-
22: ptur woła. (-)
23: fkuiąc/ że fię w nim/ wedle rzeczy póspolitey póstánowienia (*vt*
24: *opipatur, fed non iuxta Christum*) exekucya nie dzieie. Co niewiem/
25: iefliż wślawionemu Káznodziei przyśtoi: y iefli też to wedle zdro
26: wego rozśádku/ ktorym fię rzeczy póspolitey ftróżowie rządzą/
27: czyni: ktorych bączności y zdrowemu rozśádkowi ia też to zoftá=
28: wuię: *ne futur vltra crepidam.* Oni to pewnie lepiej wiedzą/ iefliż (*marg*) Ná rozśádek

iy bącznych

ludzi dacie. (-)

25: káptur/ ná ludzi fpokoyne/ fkromne/ cnoty i pobożności pilnuią

26: ce/ krzywdy z fwą fzkodą ćierpiące/ żadnego nie krzywdzące: cho

27: ćiaż by fię z drugimi w wierze nie zgadzáli: áleby oprócz tego we

28: dle śwíatá vcźciwie żyli/ y z káżdym fię o pokoy ftáráli. czym fię

29: my z łálki Bożey chłubimy: poftánowiony ieft? Czyli ná zwayce/

30: nierządniki/ gwałtowniki/ morderze/ łupiefcze/ ná cudze fię tár

31: gáiące zc. chociażby oni powfzechne^{go} Rzymfkiego kościoła wiary

32: pilnowáli?(*marg*) Vkázuiać fwe

y bráćiey

vcźciwe obco

wánie. (-) Co fię żywotá náfze^{go} dotyczące iefli go I.M. nie śwíá

33: dom/ iákoż/ ia tak tużę/ iż nie śwíádom: (bo by śwíádom był:

34: á to by co czyni czynił: wierzę żeby to przeciw funnieniu fwemu

35: czynił/ y práwieby chcąc ná fię gniew Boży wzbudzał) otoż ie=

36: dnák godziłoby fię było pierwey od vcźciwych/ á w prawdzie fię

b 2

wedle

strona: 12

12.

Pierwsze książki

Odpowiedzi.

1: wedle miárki fwey kocháiących/ miefzczan Lubelfkich/ przy kto

2: rych iuż od nie máłego czáfu miefzkamy/ o żywocie náfzym dowie

3: dzieć/ niż fię tak to Wędzidło bez głowy Chríftá páná/ y wodzy

4: fłowá Bożego ná śwíat wpuściło. Niechby był ieden który z

5: fąfiad vcźciwych wyftáwiony/ któryby to fpráwiedliwie rzec

6: mogli/ y z dobrym funnieniem twierdzić/ żeśmy ktore^{go} podefzli:

7: żeśmy ofzukáli: żeśmy zdrádzili y vkrzywdzili? ábo żeśmy nákoniec

8: takich między fobą ćierpieli/ którzyby niefpokoynymi byli: we=

- 9: dle náuki chriftuſowey nie żyli: ále fię z drugimi gomonili zċ. Nie
- 10: trzymam tego o żadnym vcźciwość y cnotę miłuiącym/ chociaż
- 11: fię z námi w wierze nie zgadza/ áby to kiedy/ komu k woli/ ábo
- 12: zá czyią namową y naprawą/ przeciw nam mowić miał. Boć y
- 13: to nie ládá co/ że y fam **X.K.** w przedmowie ſwey/ czuiacli fię/
- 14: nie czuiąc li/ lub też tu częgo inźzego w tym/ iáko baczę/ ſzukáiąc/
- 15: nápiſać raczył. Ze fię mu żaden w Lublinie nie ozwał/ chociaż (*marg*) iáko y fam **X.**
- ⌋ **K.** ſwiádczy
- ⌋ iż od żadnego
- ⌋ z nas nie był
- ⌋ gában. (–)
- 16: nas ząwždy ná ſwych kazániach wyzywał: ná co fię iuz od kogo
- 17: inźzego nieco nápiſáło. Boć koniecznie z tych **X.K.** ſłow/ znác ká
- 18: żdy bączny może/ że od nas nie był turbowan y niepokoion: áni fię
- 19: my też w niepokoiu/ w rozruchách y ſzkolnych filozowſkich wal=
- 20: kách nie kochamy: ále wezwánia náſze^{go} vcźciwie pilnujemy. Bę
- 21: dąc iednák ząwždy gotowi dáć poczet tey nádzieie ktora w nas
- 22: ieſt/ káżdemu o niey fię pytaiącemu. A dáć że wſzeláką ſkromno=
- 23: ſcią y vcźciwością w duchu cíchym. A gdy to ták ieſt/ czemużby=
- 24: ſmy kápturowi/ ná inſtygowanie I.M.**X.K.** podlec mieli?(*marg*) Dla wiáry
- ⌋ nieſłufznie **X.**
- ⌋ **K.** ná káptur
- ⌋ woła. (–)
- 25: Bo ieſli idźie o wiáre/ tedy dla tey nieſłufznie **X.K.** ná káptur
- 26: woła. Boby też y to nie było/ iż I.K.M. *fancto, & inuiolabiliter,*
- 27: *etiam á profanis gentibus plerumque ſeruato iureiurando fidem ſuam omni*
- 28: *bus ex æquo interpoſuit, ſe nolle cuiusque fidei imperare:* iednákby y to
- 29: było zá námi/ iż zá ſławney ſtárych Krolow Polſkich pámięci/
- 30: (gdyby fię iedno kto o tym pilnie *ex archiuis regum Poloniae* dowie
- 31: dzieć chciał.) ſkoro fię Ruś y Litwá z inźzymi z koroną ziednoczy

32: ły/ zawnzdy wolność tá káždemu záchowána byłá (choćiaz Rzym (*marg*) Wolność ro
: żnego wierze
: nia zawnzdy
: pod Krolmi
: Polfkimi by-
: wála. (-)

33: fkiey wiary wodzowie zawnzdy inżnych w fák fwoy wypráwić fię ku=

34: síli) ábo być Greckiey/ ábo Rzymfkiey/ ábo też y Ormiánfkiey

35: wiary. Bo y tá wolności fwey pod zwierzchnością Krolow Pol

36: fkich z dawnych czáfow vżywála/ y po dżisieyżze czáfy vżywa: ácz

kolwiek

strona: 13

Ná Wędzidło X.K.P.

13.

1: kolwiek fię ty z łobą nigdy w nabożeńftwie nie zgadzály. Y o=

2: wżem do dnia dżisieyżzego/ iáko tá ony/ ták też ony tę zá odłzczę

3: pieńftwo y kácerftwo máią/ y oney fię fprawámi y ceremoniámi

4: brzydzą. A przedsię pod iedną/ tą docześną ziemfką zwierzchno

5: ścią żywąc/ pokoiu y zgody w rzeczypołpolitey ziemfkiey między

6: łobą nie targaią: owżem fię fpolnie z wolności fwych wefełá/ y

7: z pilnością ich przyftzegáią: káždy nabożeńftwá fwego wedle (*marg*) Rożność wiá

: ry pokoiu w

: rzeczy połpo-

: litye nie targa (-)

8: wiary fwey pilniąc. A nie może ieden ná drugie^{go} kápturá dla ro=

9: żney wiary wewłoczyć. Ani tey ftárádawna inter *difsidentes in reli*

10: *gione* confederacyey y poftánowienia/ á teraz iefzczę znowu zá=

11: świeżá odnowioney/ y mądrze y porządnie poprzyiężoney/ tár (*marg*) Y pogánie wiá

: rę nieprzyia-

: ćielom chowá

: iá. (-)

- 12: gąc. Gdyż y oni stárzy poganie/ nie tylko swym/ ale y postron=
13: nym/ á drudzy ielzche y nieprzyaciódom swym przysięgę y wiare
14: rádźi chowáli: A coźby iey więcej chować nie mieli/ ktorzy się dá
15: leko od starych pogan wiary odstrelili? Iako ią ono zachował
16: Iozualf y z Izraelczykami swoimi Gábáonitom/ Pogánom ná
17: zginienie od Boga nánznaczonym Ioz. 9. Bo to pewna/ iż ktorzy
18: kolwiek kiedy wiary drugim nie chowáli/ ktorzy przyięgę swą
19: y nieprzyaciódom łamáli/ zawsze potym rychło ná sobie znaczną
20: kaśń Bożą odnośli.(*marg*) Ládísław wiare Turkowi złamawfzy márnie zginął. (-)
21: Cze^{go} iálny przykład/ á nie nábýt zwiotfzá=
22: ły mamy/ w onym zacnym y męźnym Krolu Polkim y Węgiar=
23: fkim Ládifławie/
24: ktory iż Turkowi/ znamowy *zápamiętále*^{go} człe
25: ká Eugeniufzá (ále podobno więcej imieniem niż w rzeczy) Pa=
26: pieżá Rzymfkie^{go} / przyięgę swą złamał/przetoż też potym rychło
27: od *nie*^{go} márnie/ roku 1444. zginął. Ale to opuściwfy podźmy
28: też y do Zydow/ podźmy y do Tátárov/ zali y tych nie mamy do
29: fyc pod tąż zwierzchnością korony Polkiew/ ktorzy też/ ácz się z
30: żadnymi/ wprzod miánowanymi/ w wierze y w nabożeńftwie nie (*marg*) Nigdy w Pol
: łzche iednáka
: wiará nie by-
: ká. (-)
31: zgadzaią/ (bo też to nigdy nie było/ iako Polká Kroleftwem zo
32: stála y wiare Rzymfką przyięłá/ żeby w niey iednoftáyna y zgo=
33: dna między wfzytkimi wiará była.) iednák też przedsię pod ie=
34: dnym białym orłem y pod iednym zbroynym rycerzem żywiąc/ y
35: z fpolnych się wolności wefeląc/ fpokoynie wiary swey y nabożeń
36: stwá pilnowáli/ y wzywáli. A nikt nigdy gwałtem od iego wla=
37: fney do infzey niewolon nie był/ y od starey pogánfkiey/ ktoreyby

38: lię Inadź ielzczę we Zmodźi y gdzie indźiey mogły znaki nieiákie po

b 3

kázác

strona: 14

14.

Pierwŕze ksiąŕzki

Odpowiedzi/

1: kázác/ ále namową więcey y darámi iáko świádczą one białe fu=

2: knie ktorymi do krztu Litwę wabiono. Teraz oto dopiero/ nie=

3: ktorych przodkow ábo ftárŕzych wiáry fwey/ násláduiac **X.K.** tę

4: wolność nie tylko fwym ále y opcym narodom ŕpołączną/ ciáłu

5: y krwi ŕwoiey odiać/ á práwie gwałtem wydrzeć všiłuie. A dla

6: czegoz? pewnie nie dla *czeg^o* inŕzego/ iedno iż lię Rzymŕkich Pa=

7: piezow vŕtáwy dla ŕłowá Boŕzego y náuki Chriŕtuŕowej porzući

8: ły. V ktorego iuz pewnie lepŕzy muŕi być Zyd (iŕ ták rzekę wedle

9: poŕpolitey mowy.) y Tátáryzn/ niŕeli wierny y poboŕzny Chriŕty=

10: ánin. Bo wŕdy ci/ ták mniemam od I.M. pokoy ŕwoy máia: á

11: my lię nieboraczkowie przed I.M. ósiedźieć nie moŕemy. A ieŕli

12: oto idźie/ ŕe nas **X.K.** dla vchwały Papieŕzá Rzymŕkiego/ ma v

13: ŕiebie zá heretyki: tedy y ták niewiem coby to do tego miało/ gdyŕ

14: wiára ielt dar Boŕzy: á gdy teŕ tego Bog nie kazał ŕebyŕmy w

15: Rzymŕkiego księdzá Papieŕzá wierzyli: gdyŕ przeklęty ielt kto w (*marg*) W Papieŕzá

: Bog nigdi wie

: rzyć nie kazał (-)

16: człowieká vfa/ á ciáło ma podporą ábo rámieniem fwym. Ale

17: niechby to ták było (co da pan Bog/ ŕádzác the rzecz ŕpráwie=

18: dliwie wedle Ewánieliey/ nie ielt.) ŕelmy wedle Papieŕzá/ **X K.**

19: k woli Heretycy: iákich on ŕobie máło nie bez licŕby náczyniŕ/ z

20: tych wŕzytkich/ ktorzy przed nim/ iáko Pan Chriŕtus przed ku=

21: ŕicielem/ vpádać niechcá: á coŕ? Więć ŕeby lię y ták ŕędziemu (*marg*) Gdyby Here

: tyki ŕpráwie-

: dliwie ŕádzić

⌘ miał, tedyby

⌘ żadnym fol-

⌘ gować nie

⌘ miał. (-)

22: ⌘práwiedliwemu godziło/ gdyby Heretyki sędzić y kárác miał/

23: ⌘iednych zgoła ćierpieć y z nimi przebywác/ iádác y pijác/ od nich

24: ⌘co kupowác y ⌘práwy iákie miewác/ á może być że y vpominki

25: ⌘brác/ á drugich nienawidzić/ prześládowác/ y o ich się wśzytko

26: ⌘złe stáráiąc y krwie ich pragnąc? Nie tużę/ żeby táki sędzia miał

27: ⌘być ⌘práwiedliwym? Bo iesli idzie o Heretyki y odśzczepieńce/

28: ⌘ktore łobie poczynił z hárdości fwey Papież: tedy ia to náyduię

29: [in Elucidario errorum ritus Rutenici. Tract. 1. cap. 1.](#) Iż wedle Rzym

30: ⌘kiego kościoła dekretu/ á nie wedle też słowá Bożego/ między (*marg*) Wedle Papie-

⌘ zá Ruś nau-

⌘ pornieyśzy od

⌘ śzczepieńcy,

⌘ á wśdy ich

⌘ ćierpią. (-)

31: ⌘wźemi narody/ ktore się odśtrzeliły od Rzymśkiego nabożeń=

32: ⌘twa/ (iáko tám stoi) niemáśz odśzczepieńcow (áleć ia niewiem

33: ⌘kto się od ko^{go} odśzczepił? gdyż to pewna iż Greckie zbory y prze

34: ⌘dnieyśze záwśdy y stárfze były: y przednieyśze y zacnieyśze Piśárze

35: ⌘miały.) vpornieyśzych nád narod Rufki: bo się z nimi nie godzi y

36: ⌘małżeńśkiego przyacielltwa stánowić/ y nie okrzciwśzy znowu

przyimowác

strona: 15

ná Wędzidło X. K. P.

15.

1: ⌘przyimowác zc̄. A wśdy/ zá ták frogim ofádzieniem ich/ przedśię

2: ⌘im wolności ich nie odeymuie/ áni ná nie kápturá woła/ áni

3: ⌘przed wźemi ná nie inśtyguie: (boby też podobno nie bárzo nád

- 4: łobą **X.K.** przewodzić dąli.) á przeciw nam wżytko to czyni y
- 5: Wędzidło kuie więcey fię vtulájącym/ y wedle tego dekretu ich
- 6: włafnego/ nie ták bárzo winnym: iáko fię potym y z włafnych
- 7: słow I.M.**X.K.** pokaże. Co iáko fpráwiedliwie y słufznie czyni/
- 8: dzień to on ofátteczny pokaże/ gdzie to wżytko ná iáwią przyi=
- 9: dzie. Włzákże iednák y nam to teraz napirwey/ niź fię co głó=
- 10: wniefzszego przedsię weźmie/ trzeba w tych pierwższych książkach
- 11: obaczyć/ *quo iure, quáue iniuria*, czyni to przeciw nam I.M. cokol
- 12: wiek iedno czyni: słufznieli: niesłufznieli przyštoili to I.M. ábo
- 13: nie przyštoi: y ieflińmy też do tego I.M. dąli przyczynę ábo nie:
- 14: á infzy niech fądzą.
- 15: **KA P. 3.** Vpátruię to w piłaniu I.M. że on łobie tego/
- 16: iákoby rzeczy słufzne y przyštoyney/ wedle mniemánia łwoiego/
- 17: pozwalá: iż też ták teraz kościół iego dżiála: zá ktorym on iáko
- 18: zá páwężą łtoiąc/ tym śmieley nas lży/ háńbi/ náiezdza/ y iáko
- 19: łam piłze/ *fuperos cum nequeat flectere*, piekłem zátrząfnąć obiec=
- 20: ie/ ná krew náłżę infyguiąc/ y wżytkie łtany przeciw nam pobu
- 21: dżiáć. To łobie zá ieden fundáment/ tego wżytkiego połtęp=
- 22: ku łwoiego przeciw nam biorąc: Iákoby fię Chriłtiánłkiemu (*marg*) Argument
- ⌋ **X.K.** ná kto
- ⌋ rym záfádzil
- ⌋ wżytko ták
- ⌋ ostre przeciw
- ⌋ nam łzturmo
- ⌋ wánie. (–)
- 23: człowiekowi Heretyki ták przelládowác/ wygániác y mordo=
- 24: wác godżiło. A ták też w tę nádzieię/ wedle też kościółá łwoie=
- 25: go/ á nie według słowá Bożego/ nas łobie Heretykámí poczy=
- 26: niwży/ ták Wędzidłem łwym iáko y ná kazániach/ y w zgro=
- 27: mądzeniach wżytkich przeciw nam pobudza.

- 28: Otoż nam takąową I.M. Logikę Papieską/ nie Chriścián=
- 29: łką/ potrzebá tu będzie wedle łłowá Bożego/ wedle ftórych nie=
- 30: ktorých w tey mierze pobożnieyłych oycow/ á potym y z łáme^{go}
- 31: piłania I.M. roztrząlnąć y rozłádzić. Mniema **X.K.** iż mu fię (*marg*) Odpowiedź
: ná árgument. (-)
- 32: godzi/ y powinien ieft/ przeto iż ieft Krześciáninem/ heretyki
- 33: nie tylko lżyć ále też y przełádowác y mordowác: ábo gdyby
- 34: łam nie mogł dla káplánłtwá łwego ábo duchowieńłtwá/ tego
- 35: rękómá łwymi wykonać/ tedy to przez inłze czynić/ onych pobu=
- 36: dzáiąc/ y onych w tym rozgrzełzáiąc: á práwie powroz/ miecz y

ogień

strona: 16

16

Pierwłze książki

Odpowiedzi/

- 1: ogień do ręku z przynaglánim ołtrym podawáiąc: á iáko mowią
- 2: czápkę ná kołek záwiesiłwzy/ to przedsię z łiebie łkłádáiąc. Ale
- 3: fię trzeba bać by w tym coś podobnego nie było onemu łádowi/
- 4: ná ktorým przedsię zdány był Chriřtus Pan ná łmierć/ chociaż
- 5: Xięża mowią/ *Nobis non licet interficere quenquam*, nam fię nie go=
- 6: dzi nikogo zábijác: Piłat też ręce vmywa niechcąc być winien
- 7: krwi niewinney. Ia záś dúfáiąc Bogu y łpráwiedliwółci iego/
- 8: w nádzieię łłowá tego łwiętego to łmiele twierdżę. Iż gdyby **X.**
- 9: **K.** był Chriřtiáninem duchownym/ áboby przynaymniey wiedział
- 10: dobrze y rozumiał/ co to ieft być Chriřtiáninem: tedyby ták ni=
- 11: gdy nie dumáł/ nie piłáł/ áni fię ták łierdził/ iáko fię piłżąc y
- 12: mowiąc łierdzi. Ale iż tego niewie áni rozumie: bo to ielzczę zá=
- 13: kryto ieft przed oczymá iego: á co więłłza/ iż on więcey Pápiežo
- 14: wi Rzymłkiem z kołłciem iego vłá/ niłli łynowi człówiecze=
- 15: mu Ieżułowi **Chriřtułtułowi** [!] czcią y chwałą od Bogá vkorono
- 16: wánemu/ łędziemü żywych y vmártych od Bogá połłánowane

17: mu: przetoż nie dziw iż I.M. do tákiedy przychodzi zápalczywo
18: ści przeciw nam nędznikom.
19: Ia bacząc to/ iż ich wiele iest w tym tám nabożeństwie I.
20: M. ktorzy z omamienia swych niekórych pryncypałow/ z nie=
21: wiadomości to czynią/ ábo zezwalają ná to do czego **X.K.** onym
22: iest wftawicznym infyगतorem: á drudzy też to y łami zá wiara
23: tą nábyta zwierzchną przeciw nam czynią: tedy to zá Bożą
24: pomocą okazować tu będą/ w tych pierwfzych ksiązkách: że ten
25: żaden nie może być prawdziwym Chriřtyáninem/ ktorzyby nie tyl (*marg*) Chriřtiánine^m
: być nie może
: kto przeřláu
: ie y morduię. (-)
26: ko mordował ábo przeřláuwał/ ále też y ten coby iedno z dru=
27: gimi ná to zezwalał/ nienawidział/ lekce ważył/ **Racha** mowił/
28: ábo náwet nie miłował: á nie tylko przyaciela/ ále też y nieprzy
29: iaciela swoiego. Ponieważ Chriřtyánin práwy/ ráczey ma łam
30: przeřláuwanie ćierpieć/ y ráczey duřę łwá połóżyć/ niżby ábo
31: kiedy miał kogo przeřláuwać/ ábo mu zdrowie iego odeymo=
32: wác: á chociaż też tylko do odiećia komu infzemu drogę pokázo
33: wác. Bo Chriřtyánin práwy (iákom iuż rzekł) powinien nie tyl=
34: ko brácią y bliźnie miłować/ ále też y nieprzyacióły: dobrze im
35: iefzcze czyniąć/ á nie zle/ y zá nimi fię modląc: chceli zořtác Chri
36: řtyáninem. Bo kto tego nie czyni (iákoż ich wiele nie czyni)

řynem

strona: 17

ná Wędzidło X.K.P.

17.

1: řynem Bożym być żadną miarą nie może/ ábo Chriřtiáninem.
2: Przeto iż tego nie czyni co iásnie řwym czynić Chriřtus Pan roz=
3: kazał mowiąc im: Iać wam powiedam/ miłuyćie nieprzyació
4: ły wářze: błogóřlawćie ty ktorzy was przeřláuują zć. dokłádiąc

- 5: tego: ábyście byli fynmi oycá wálzego ktory ieft w niebie/ Math.
- 6: 5. v 44. Luk. 6. v.27. Kto tedy miłość ma ku komu/ temu ni
- 7: gdy złe^{go} nic czynić nie będzie/ Rzy. 13. v 10. á tym fię też z Bogá
- 8: być pokaże. Kto zaś miłości tey od Bogá rozkazáney nie ma/
- 9: ten też y Bogá lámego miłowác nie może/ y Bogá w nim nie=
- 10: máfz (I. Ian. 4. v 20) poniewáz Bog ieft miłość: A kto miefzka
- 11: w miłości/ w Bogu miefzka/ á Bog też w nim/ y tákowy fię z
- 12: Bogá národził/ (támże v 7.16. zc.) Kto zaś nienawidzi brátá
- 13: íwego/ ieft męzoboycá: ktory nie może mieć miefzkáiącego w ío
- 14: bie żywotá wiecznego: 1. Ian. 3. v 15. A iż **X.K.** z wielą pomo=
- 15: cnikow íwych żadney w íobie miłości tákiew/ iáką tu duch Bo=
- 16: ży záleca/ y **rozkáuie** [!] nie ma: owfzem fię iefzcze vpornie przeciw
- 17: niewinnym íierdzi/ ná nie inftyguie/ vftáwicźnie vkrzyżuy vkrzy
- 18: żuy/ zábiy zábiy woła: przetoż tym lámym znácznie to po íobie po
- 19: kázuie/ iáko dáleko ieft od Chríftufá/ od fynoftwá Bożego/ y
- 20: co zá tym idzie/ mądreemu dofyc. Bo niech by ták było/ (iákoż
- 21: przed Bogiem/ ktory wie íkrytości íerc/ nie ieft.) zem ia/y z brá (*marg*) **Y złych ludzi**
- : **wiernemu nie**
- : **godzi fię prze**
- : **fládowác. (-)**
- 22: cią moią/ ieft Heretykiem/ ieftem też złym człekiem/ ieftem prze=
- 23: ciwnikiem y nieprzyaścielem I.M. y niech iefzcze íam **X.K.** zmy
- 24: íli íobie przeciw mnie co chce gorżzego: ázaż by on przedíię/ gdy
- 25: by prawdziwie Chríftiáninem był duchownym/ pozwolić tego
- 26: kiedy íobie miał/ żeby mię dla tego nienawidzić/ chćieć drápác/
- 27: ná mię inftygowác/ przeíládowác/ krwie moiey prágnąc miał?
- 28: Rzecz tá/ nie tylko v mnie/ ále/ wierzę/ y v káždego pobożnego
- 29: y vcźciwego Chríftiániná/ á náwet y v pogániná/ ktoryby ie=
- 30: dno weyźrzyć chćiał w práwá Chríftufowe w nowym przymie=
- 31: rzu opifáne/ ieft nigdy niepodobna. Azaż też y íam Pan Chríftus

32: nie miał ná fię wiele y iáwnych y pokrytych nieprzyiaćiół y prze= (marg) Christus y A

postołowie

nieprzyiaćiół

fwych nieprze

fládownáli. (-)

33: fládowników? także też y prawdziwi vcźniowie iego? Ktore=

34: goź wźdy kiedy z nich (profzę y dla Páná Bogá niechby y lam

35: **X.K.** w to pilno weyźrzał/ boć idzie o iego zbáwienie.) przeflá=

36: dowáli? ná ktorego kiedy zá to/ lub przed zwierzchnością/ lub

c

przed

strona: 18

18

Pierwfze ksiązki

Odpowiedzi/

1: przed pośpolftwem inftygowáli nierzkąc z potwarzy iákicy/ á=

2: le y zá nałfuznieyfzą ktoraby fię im od nieprzyiaćiół podála przy

3: czyną. Ktoremu też kiedy y wet zá wet/ y złym zá złe/ mŕzcząc fię

4: fámí siebie/ oddawáli? Abo kiedy fię też od siebie vcźyc pom=

5: fty/ gniewu/ nienawiści drugich/ potwarzy/ prześládowná/

6: ná krew cudzá inftygowánia/ rofkázowáli: á nie rádŕzey ćichości/

7: miłości/ odpufzczánia/ ćierpliwości y dobrzeczynienia nieprzyia=

8: ćielom? A kto ták ślepy/ coby tego z piłmá ś. nowego testámen

9: tu nie widział? Mowi Pan ten/ o którym zdawná Ezáiafz 42.

10: v 1. 2. 3. prorokował/ iż trzciny náłomioney złámác/ lnu kurzą=

11: cego fię zgásić nie miał. Mát. 12. v 18. Vcźcie fię odemnie/ iżem

12: ieft ćichy/ y pokornego fercá/ Mát. 11. v 29. Tenże y zdraycy fwo

13: iemu nogi vmywa/ y całowác fię mu dopufzcza/ chociaź to do=

14: brze o nim iż był zdraycą iego wiedział Ian 13. v 5. Stára fię ón

15: y nápomina go/ y v ftołu fwego ćierpi: ftáta fię y o Ierozolim=

16: czyki/ głowne nieprzyiaćioły fwe/ chcąc ie iáko kwoczka kurczę= (marg) Christus złe

pod czás gro-

⌘ mił ále bez

⌘ pomsty, ku

⌘ ich dobremu. (-)

17: tá pod fkrzydła fwe zgromádzíc. Máth. 23. v 37. Gromi też fu=

18: rowie y Fáryzeufze mnichy Bogu y fobie odporne/ y biedę im o=

19: powieda: wygánia też biczem łákome kupce z kościoła/ y ftoły

20: z pieniędzmi ich przewraca: czyniąc w tym dofyć woli oycá fwe=

21: go niebieskiego/ y pímo prorockie wypełniáiąc/ Ian. 2. v 15.

22: Máth. 21. v 12. Wfzákże nie z żadney przeciwko nim nienawiści:

23: bo y do miáftá ich przyezdzáiąc z płáčzem záłował zginienia ich/

24: że poznać nie chćieli czáfu náviedzenia fwego. Luk. 19. v 41: ále

25: y owfzem z wielikiey przeciwko nim y z fzczyrey miłości. Nie áby

26: zátrácił: bo też nie ná to przyfzedł/ iáko to fám powiedział/ Luk.

27: 19. v 10. á 9. v 56. Máth. 18. v 11. ále áby to záchowál co byó

28: zginęó. Bo áczkolwiek mógł fię fám fnádnie wfzytkich krzywđ

29: fwych pomścić: iednák tego nigdy nie czynił: owfzem fię iefzcze

30: y zá krzyżownikámi swoimi modlił (Luk. 23. v 14.) profząc áby

31: im Bog oćiec tego grzechu nie poczytał: iáko tym ktorzy niewie (*marg*) Tákuje czynią

⌘ y Apoštoó-

⌘ wie. (-)

32: dzieli co czynili/ zc. Tákuje gdy też poydziemy y do onych włá=

33: fnych y prawdziwych vcźniow iego: áż ci nas tego tegoż vcźá/ y

34: toż fám po fobie pokázuią. Iáko to ty fámý fłowá Páwłá świę=

35: tego świádczą/ gdy mowi: Nie bądźcie nikomu nic winni/ tyl

36: ko/ ábyście iedni drugich miłowáli: (Rzym. 13. v 8. 10.) Gdyż

miłość

strona: 19

ná Wędzidło X.K.P.

19

1: miłość złego bliźniemu nie wyrządza. Potym też iefzcze/ wedle

2: Chriřtułá mowiąc/ nápomina wfzytkich tymi fłowy: Nie fádz=

3: cie nic przed czásem/ ázby Pan przyšzedł/ ktory ošwieci zákryte
4: ciemności. 1. Kor. 4. v 5. A potym o łobie y infzych wiernych po
5: wieda/ támże v 9. mowiąc: Mniemam iż Bog nas pošlednie
6: Apoštoły náznáczyl iáko ná śmierć Ńkazáne (á v 12. 13.) gdy nas
7: háńbią/ dobrorzeczemi: gdy nas przešláduią/ ćierpiemy: gdy
8: nam złorzeczą/ modlimy Ńię: Ńtalifmy Ńię iáko plugáŃtwá Ńwiá=
9: tá. zċ. Lecż o iego dáłszych ChriŃtyáńŃkich poštepkách/ może ło=
10: bie ktoby o nich niewiedziál v niegoż czytác/ 2. Kor. 6. v 4. 5. 6.
11: gđzie y tego potym dokláda/ do tychże ták mowiąc: Przyimi=
12: ćież nas: Zadnegošmyć nie vkrzywdźili: żadnegošmy nie Ńkáźili:
13: żadnegošmy z łákomštwá nie podeźzli. 2. Kor. 7. v 2. Ale/ dłuęo
14: Ńię rzeczą ták iáŃną nie báwiąc/ to mowią: Moźeli **X.K.** po łobie
15: z tego wŃzytkie^{go} pokázác to/ coby miał Ńpolnego/ wedle tey náu=
16: ki z ChriŃtušem Pánem y vćniámi onymi ie^{go}/ ktorzy/ ták iáko v
17: czyli/ tákże Ńię też y Ńpráwowali: gdyż náuká bez żywego ná łobie
18: tychże rzecży pokazánia przykłádu/ á co infzego ieŃt iedno próžny
19: dzwięk/ ktory z ŃtrzáŃkiem z Ńłowy łámyimi ginie? Ia niewiem/
20: ktoby mu to/ przypátrzywšzy Ńię Wędźidłu ie^{go} / y kazániam ktore
21: częšto inędy czyniá/ przyznác/ y dobry^m Ńumnieniem podšwiádczyć
22: mogł? wšzákże ieden mniey závždy widźi y rozumie/ niź wiele zá=
23: raz pátrzących y mądrych/ iáko Ńwiát łáđzi. Może to być/ że in=
24: Ńzy co infzego wedle ćiálá baczą: ále ia/ mamli prawdę znác/ we
25: dle duchá pátrząc ná ty ták iáŃne Ńłowá Boźego wyroki/ prze=
26: ćiw nim tego baczyć nie mogę. A ieŃliby to y infzy ze mną z tychże
27: Ńwiádectw piłmá Ń. vpátrowáli: A iákoż **X.K.** może łobie be=
28: Ńpiećnie dobrze tuźyć/ y beŃpiećnie twierdzić iż ieŃt Ńynem oycá
29: onego ktory ieŃt w niebie? (Máth. 5. v 45.) ktory wywodźi
30: Ńłóńce ná złe y ná dobre: y dźdźi ná Ńpráwiedliwe y nie ná Ńpráwie
31: dliwe? gdyż on nie tylko tego nie czyni/ żeby nieprzyáćioły Ńwe

- 32: miłować miał (gdyby y to prawdá była żełmy my I.M. nieprzy
33: iaciele) ále fię iefzczę ná niewinne ták bárzo sierdzi y krwie ich prá
34: gnie? Abo iáko fię może bełpiecznie przed Chriřtufem/ ktory ieft
35: bádáczem ferc y nerek/ názwáć od imięniá iego Chriřtyáninem?
36: iáko namiáftkiem Apořtolfkim? gdy wedle tey náuki nie żywie?

c 2

owřzem

strona: 20

20

Pierwřze ksiąŹki

Odpowiedzi/

- 1: owřzem fię iey práwie w twarz gwałtem wielkim řprzećiwia?
2: Pánie BoŹe wřzechmogácy zmiłuyŹe fię nád nim/ otworz oczy v=
3: myřłu iego/ áby mogł wyřrzeć y poznáć to do řiebie/ iáko fię ty=
4: mi řwoimi pořtępkámi oddalił od ćiebie. Aby fię poznawřzy y to
5: odřtápienie fwe od řyná twego miłego obaczywřzy/ mogł fię do
6: ćiebie náwroćić zá twoim potárgnieniem: á ták opuřciwřzy bál=
7: wáná pářterzá nieme^{go} / á owce řyná twego morduiácego/ mogł
8: fię pod rząd pářterzá żywego y prawdźiwego od ćiebie pořtáno=
9: wionego IeŹuřá Chriřtuřá vćieć/ y żywotá wiecznego prze zeń
10: dořtápić/ Amen/ Amen.
11: **KA P.** 4. NiŹ fię iefzczę w teyŹe rzeczy dáley pořtápi/
12: po okazániu tego co fię powiedźiáło nákrótce: iŹ nigdy wierny
13: Chriřtyánin/ práwy vczeń y nářładowcá Chriřtuřow/ ktoryby ie=
14: dno chćiał być oycá niebieřkiego řynem/ inřzych přeřładowáć/
15: krwie prágnáć/ w nienawiřć przywodźić/ wyganiáć/ złego nic
16: nie czynić/ ná nikogo nie kłáść potwarzy/ o nikim zle mowić nie
17: ma: gdyŹ ták Chriřtus y vcźniowie ie^{go} nie czynili/ áni ták czynić
18: kazali ábo náuczáli: godźi fię y tego dołóŹyć/ y to teŹ pokazáć:(*marg*) Nie ći fá Chri
: řtiány ktorzy
: přeřłáduiá,

☐ : ále ktorzy

☐ : prześladowá-

☐ : nie ćierpią. (-)

19: Iż nie ći fą fynmi Bożymi Chriřtuřie/ ábo Chriřtyány práwy

20: mi/ ktorzy infzych prześladią y morduią/ ábo złego co wyrzą=

21: dzaią/ chociaż by łobie nie wiedzieć iákie przyczyny morderřwá

22: řwego y prześladowáni zmyřłali/ y onymi złość fercá řwego

23: krwie niewinney prágnącego fárbowáli: ále ktorzy to od infzych

24: ná łobie odnořą. Co áć iuż z przeřłých řłow bácny czytelnik wy

25: rozumieć mogł: wřzákże iż wiele tych ieřt/ ktorzyby fię podobno

26: tego przez fię łami nie domyřłili: tedy tym folguiąc/ muřą fię

27: iefzcze y infze řwiádeřtwá řłowá Bożego tu przytoczyć. Iáko

28: to/ gdy ták Chriřtus w napierwřzey náuce řwey/ ktorą y vcźniom

29: řwym y tłumom około řiebie będącym podawał/ powiedzieć ra

30: czył: krotkimi řłowy wřzytek żywot prawdźiwych vcźniow řwych

31: řłowy prořtymi opiřuiąc: ktory nie w bogáctwie/ ále w vbořtwie:

32: nie w weřelu/ ále w płáczu: nie w wrzákliwořci/ ále w ćichořci:

33: nie w náfycceniu fię řpráwiedliwořcią/ ále w prágnieniu y łáknie

34: niu iey. zć. Math. 5 v 3. ták mowiąc: Iż nie ći fą řzczęřliwi kto=

35: rzy drugich prześladią/ onym vřágią: wřzelákie złe przeciwo

36: nim mowią: ále ći ktorzy to wřzytko ná łobie odnořą/ dla imie

niá iego.

strona: 21

ná Wędzidło X.K.P.

21

1: niá iego. Iáko to ty włafne řłowá iego řwiáczą: gdy ták do

2: vcźniow řwych mowi: řzczęřliwi będziećie/ gdy wam vřágić bę

3: dą y was prześladowáć/ mowiąc wřzelákie złe przeciwo wam/

4: kłámáiąc dla mnie/ ráduyćie fię y weřelćie/ ábowiem záplátá

5: wářzá wielka ieřt w niebie. Math. 5. v 11. Luk. 6. 20. Ku temuż

6: też końcowi mowi/wyřlyáiąc od řiebie vcźnie řwe; żeby zgroma

7: dzáli owce zginęłe domu Izráelkiego/ dawłzy im też moc cudow

8: czynienia: Nie áby nád kim przewodzić mieli/ łżąc go y nań in= (*marg*) Christus nie

: posłał vcz-

: niow łwych,

: áby kogo tra-

: pili, ále áby

: trapienie ćier

: pieli. (-)

9: łtyguiąć/ ábo mu ná gárdło łtoiąc: ále áby chore leczyli: trędowá

10: te oczyściáli: vmárłe wzbudzáli (nie żywe zábijáli) dyabły wyrzu

11: cáli: y tho dármo nie zá pieniądze włzytko dżiałáli: gothowi bę=

12: dąc wzgárdę włzeláką y wygnánie y prześládowanie ná łobie od

13: nieść/ od tych/ o ktorých łię dobre łtáráli. Nie młzcząc łię wzgár

14: dy łwey y prześládowania (gdyż łię to o chrıstufá łáme⁸⁰ y też o oy

15: cá ie⁸⁰ opiera/ Luk. 10. v 6. Ian. 13. v 20. a 15. v 23.) oprócz oświád

16: czánim łię przeciwko nim przez otrząśnienie prochu z nog łwo

17: ich á przełtrzegánim łię tákich/ co ich do krolow/ do łtárołt y do

18: rády poćiągác y powłoczyć mieli: y do więźzenia dawác/ bijąc ich:

19: ále ná to zówždy pámiętáiąc/ iż ich pan posłał iáko owce w po=

20: łrzod wilkow: á nie iáko wilki/ owce niewinne y obrony w ło=

21: bie nie máiące drapác/ łupić/ mordowác/ poźyrác/ zębámi Łwie

22: mi/ páznokćiami Ryłiemı/ pokrywłzy ie nadobnie owczyńką: ále

23: ktorzyby łámi gotowi byli ćierpieć włzytko złe/ y od ocyow włá

24: łnych/ od bráćiey/ od dżiatek/ od domowych y połtronnych nie

25: przyációł. Ponieważ im to znácznie opowiedźiał/ iż dla iego imie

26: nia mieli być vwłzech w nienawiłci. Co włzytko y długimi y iáłny

27: mi łłowy Máth. ł. opifał káp^{itulum} 10. Co gdyby/ **K.X.** wźiał przed=

28: łię/ á chciałby łię łam w łpráwách y połtępkách łwych dobrze

29: obráchowác/ y łpráwiedliwie/ iáko inłzych łądźi/ ofądźić: nie=

- 30: wiem z íakim sumnieniem/ będąc tak krwie niewinnych owie=
31: czek Chrifułowych prágnącym/ y tak gorliwie y vśilnie ná nie
32: inftyguiącym/ y o nich wśytko złe mowiącym y onych potępia
33: iącym/ nie czekáiąc ładu/ łędźiego łprawiedliwego od Bogá ná
34: to poštánowionego/ mogli by ábo śmiał by to łobie przyczytác:
35: iż ielt łynem Bożym: ktory y złe y dobre łłońcem ogrzewa y wśyzt
36: kim dobrze dźiała:(*marg*) **X.K.**niewie^m

: íako łię śmie

: zwác Christi

: áninem bę-

: dác przelá-

: dowcá? (-) gdyż **X.K.** wśytko opák czyni? Abo żeby był

c 3

vcźniem

strona: 22

22

Pierwśze kśiążki

Odpowiedzi/

- 1: vcźniem Chrifułowym/ á potomkiem Apofztolśkim/ gdy teź
2: nie náśláduie owczych pośtępkow ále w tym przeciwnych/ chcąc
3: Wędźidłem łwoim wśytkich okiełznác: ktore ná wieczne prze=
4: ćiw łobie/ przed Bogiem/ przed Chrifułem y wźemi zaśtępy
5: niebiełkimi y źiemłkimi świádectwo vkował? Nuź ielźcze y ono
6: co przy oftáteczney wieczery łwey (że inśzych wiele świádectw (*marg*) Vstáwicźne
: łwym przelá
: dowanie Chri
: stus opowie-
: dźiał. (-)
7: niebęde łpominał) o tymźe vstáwicźnym przeláadowániu y mor
8: derśtwie ktoremu podlec mieli vcźniowie iego od niewiernych
9: niezboźnikow zali łię teź z tym nie łtołue? A co im tám inśzego
10: opowiedźcie raczył Chrifuś Pan/ ielź nie toź? Nie íáneli łá

11: ty łłowá iego/ ktore ták mowił? Tomći wam opowiedział/ á=
12: byście fię nie gorzlyli: Wylącząc was z zgromádzenia. Y przyi=
13: dzie tá godziná/ ze wízelki ktory was zábijác będzie/ mniemác
14: będzie iż czyni poługę Bogu. A vczynią wam to/ iż nie poználi
15: oycá áni mnie. Ian 16. v 1. A iżby im ielzcie tym więcey ćierpli=
16: wość w tym wízytkim zálecił: áżci im y łam ná łobie przykład
17: pokázuie: obránie ich y od łwiátá wyláczenie onym przypominá
18: iác/ y zaráz im podobienłtwem rodźicielki bolełney łtan terázniey
19: łzy ich przed oczy wyłtáwuiąc/ á wefelem przyłzłym ku wytrwá=
20: niu popieráiąc/ ták mowi. Ieśliż mnie przełádowáli/ y was ći
21: przełádowác będą? Iełliż gołpodarzá Belzewulem názywáli/
22: iákoż dáleko więcey domowniki iego? A czemuż pánie? Iż nie
23: **nie** [!] ielł vczeń nád náuczycielá/ áni łługá nád Páná łwego. Prze=
24: toż y tego ielzcie dokłáda/ mowiąc im: Iełliż was łwiát nie na=
25: widzi/ wiecie iżci mnie pierwey niż was nienawidział. Gdyby= (*marg*) *Łwiát miłuię*
: co ielł iego. (–)
26: łcie byli z łwiátá/ miłowálci by łwiát co ielł iego: (iákoby pe=
27: wnie y Papieź nas miłował gdybyłmy teź byli z papiełtwá iego/
28: bá y **X.K.** by miłował y zá brátá miłego ważył iáko łam włpo=
29: mina fiij.) Lecź iż łwiátá nie ielłteście/ bom ia was obrał z łwiá
30: tá/ przetoź was łwiát nienawidzi Máth. 10. v 24. Ian 15. v 18.
31: A łwiát ten/ przeczby ták vcźniow Chriłtułowych nienawidział
32: y dla częgoby im to wyrządzał/ y tego on dołóżyć nie omielzkał:
33: owłzem támże zaráz tego dokłáda mowiąc: A to wízytko vczy=
34: nią wam dla imieniá mego/ iż nie znáią onego ktory mię połłał.
35: v 20. A troche potym niżej iákoby iuź rzecz tę zámykáiąc/ y
36: teráznieyłzy łtan ich/ y on teź przyłzły onym opowiedáiąc: żadney

im

- 1: im otuchy nie czyni tu w tym wieku szczęścia iakiego cielesnego/(*marg*) Zadney otu-
chy szczęścia
- 2: tuteczne^{g0} nie
- 3: czynił fwym
- 4: Christus. (-)
- 5: ani panowania na Papieństwie/ albo Kárdynalństwie/ na Arcybi-
6: skupństwie albo Biskupństwie: na Sufrágánństwie albo Oficýal=
7: ństwie: na Opáctwie albo infułáctwie: na Kánonictwie albo Dzie
8: kaństwie: na Proboństwie albo Plebáánństwie: ani na żadnym prze
9: łożeníctwie od Antychriftá wymyflonym y dziwnymi sztukámi
- 10: chytrze vbogáconym/ ku panowaniu nád cudzą wiarą/ á podbi (*marg*) Iáko Papież
11: swoim czyni. (-)
- 12: íanim łobie pod nogi owieczek Chrístułowych/ iáko dzień dzi=
13: śieyłzy pokázuie: ále im znácznie nędzę/ płáčź/ ścífk/ łmutek/ wy
14: gnánie/ pześládowanie/ nienawiść włzech/ y mordowanie/ przed
15: oczy kładzie/ mówiąc im: Amen ámen mówię wam/ iż wy (*nota*
16: wy vczniowie moi/ co **X.K.** z iego włzytkimi nie dolega) płákác
17: y łkác będziecie/ á świat się będzie wefelił: á wy się łmęćić będzie
18: cie. Włzákże łmętek wálz wynidzie wam ku rádości. Niewiáftá
19: gdy rodzi/ łmętek ma/ iż przyłzłá godziná iey: lecz gdy porodzi
20: dzieciátko/ iuz dáley nie pámięta vcíśnienia/ iż się národził czło=
21: wiek na świat. A wykłádájąc im zaráz tę rodzićielkę/ onych ku
22: niey łtofuie/ ták rzecz łwą kończác. Przetoż y wy/ terazci łmutek
23: macie: lecz zásię ogládam was/ á będzie się rádowáło łerce wá=
24: łze/ (to ogládanie nie tułżę áby iż iuz przyłzłó mieli Papieżowie
25: twierdzić/ *lætatur tamen etiam cum malè fecerint*, i niehcą nic złe^{g0} z
26: swoią kátoliką ćierpieć) á wefela wálzego/ albo rádości żaden
27: od was nie odeymie. Ian. 16. v 20. A toć to ielt oná wálka dro
28: gá/ y fortá ćiałna/ do żywotá prowadząca: á což gdy ich máło (*marg*) Wąska drogá
29: y ćiałna fortá

: do żywotá,

: xięza fię nią

: nie wćifną. (-)

25: ięft ktorzy ią náyduią Máth. 7. v 14. A w Papięftwie ich nie

26: máło ktorzy drogą fwoią bárzo przeftrońą idą: ktorzyby fię za=

27: dną miarą z więtfzymi gárbámi niź Wielbłądowie pewnie nie

28: wćifnęli. Lecz przedsię/ ktoby teraz z opuśczeniem fzyrokiey y

29: przeftronney/ tey wąfkiey przez Chriftufá Páná záleconey nie fzu

30: kał/ y w niey/ nálafzy ią/ nie chodził: próznoby fobie tułzył żeby

31: do żywotá wieczne^{go} wnić miał: gdyż do niego potrzebá wnić

32: przez wiele kłopotow y wćifkow: (Dzie. 14. v 22.) nie ktoreby

33: człowiek komu infzemu zádawał/ ále ktoreby od infzego zádáne

34: ná fobie nořil. Bo ktoć chce poboźnie żyć w Chriftuřie/ muřić

35: przeřlądowánie ćierpieć. 2. Tim. 3. v 12. A nie ma teź řługá Chri

36: řtuřow być waleczny/ (iákoby fię przeřlądowcom řwym/ y infzym

krzyřom

strona: 24

24.

Pierwfze křiąźki

Odpowiedzi/

1: krzyřom odřiekáiąc y odgryzáiąc.) ále wkładny przeciwo wfzyt

2: kim: řpofobnym teź ku náuczániu/ (nie ku ofkarzániu/ ábo infy=

3: gowániu/ gdyż to řztuká iedná ięft onego węźá řtárego. Obiá.

4: 12. v 10.) y złych znořzeniu: (nie mordowániu) w ćichořci zno=

5: řzac tych ktorzyby fię řprećiwiáli (2. Tim. 2 v 24.) ktoryby rá=

6: czey řam krzywdy ćierpiał/ y řzkodę podeymował/ niźby ią infze^{mv}

7: czynić miał. 1. Kor. 6. v 7. Co iź záwždy przedtym ći wfzyřcy/ kto (marg) Y przed Chri-

: řtuřem záw-

: řdy wierni

: wiele złego

: cierpieli. (-)

8: rzy fzczyrze w Bogá wwierzyli/ y nań fię cále fpuścili/ oczekawá
9: iąc obietnice iego/ czyniáli/ y ták fię wiará ćiefząc/ y nádźieią/
10: wiele złe^{go} ćierpieli: ono nie tylko sam Pan Chriftus o tym znáć
11: dał. Wfpomináiąc Proroki/ ktorým tákże czynili źiemkowie
12: ich: (Máth. 5. v 12.) ále też y Pifarz listu do Hebreow káp^{itul} 11.
13: to wfzytko fłowy obfitymi iáko ná regestrze wypifał: iáko fię y
14: w czym káždy wierny przeciw Bogu záchował. A což gdy iuż w
15: fprawy y poftępki tych weyźrzymy/ ktorzy fię Iezufá Mefyafzá
16: fyná namileyfzego Bożego doczekáli: weń/ onego poznawfzy/
17: wwierzyli/ y cále fię nań fpuścili: toźci dopiero morze wfzego
18: złego ná łobie odnošili: iáko to dzieie Apoftolſkie y listy też ich
19: świadczą. Z ktorych to káždy łacno obaczyc może/ iáko fię wier (*marg*) Iáko fię wier-

: ni wyciskách

: rządzili. (-)

20: ni w onych śćilkách rządzili/ y pozna/ iż ci nie złorzeczyli/ nie v=
21: rągáli/ áni fię łami mścili/ áni od Bogá pomfty żądáli: będąc
22: raz z tego ftofowani. Luk. 9. v 55. ále co czynili? Atoli gdy im
23: mowić dopuſzczono: choćiaż iuż dekret przeciw nim vczyniwfzy
24: y frodze áby w imię Iezufowo nie mowili zákazawfzy: fkromnie
25: odpowiedáli: Iż winnieyfzy byli ráczey fluchác Bogá niźli ludzi:
26: á iż tego zámilzcć nie mogli co widzieli y fłyszeli. Dzie. 4. v 19.
27: A gdy ich/ przedfię zágroźiwfzy im/ wypuſzczono tedy oni y ták
28: przyſzedfzy do fwych/ nie ták bárzo łamentowáli/ áby fię vfkar
29: záli/ iáko fię fpolnie z nimi/ opowiedziawfzy im to/ Pánu Bogu
30: modlili/ áby weyźrzawfzy ná pogroſki ich/ onym to przedfię dał/
31: żeby fłowo iego beſpiecznie mowili/ y cudá przez ſwięte imię Ie
32: zuſá fyná iego y známioná czynili. Támże v 24. 30. A gdy ich po
33: tym y do więźnienia dano/ y zás vbiwſzy puſzczono: áźci z wefelem
34: odchodzili/ iż zá godne poczytani byli/ ktorzy to dla imieniá Ie

35: zułowego ćierpieli. Dzie. 5. v 41. A iż też to nie ći tylko łami kto

36: rzy Apoštołmi byli/ ná łobie odnošili: ále zgoła y infzy wřzyłcy

ktorzy

strona: 25

ná Wędzidło X.K.P.

25

1: ktorzy iedno łzczyrze w Chriřtuśá Iezuśá vwierzyli: to ácz fię y z (*margin*) Nie tylko A-

2: postołowie

3: krzyżom pod

4: legli, ále y in-

5: fzy wierni słu

6: cháce ich. (-)

7: świádecřw wyřłzey iuż przywiedźionych pokázuie: wřzákze fię to

8: y sřąd co przydam pokáze: á to z łłow Páwła ś. ktorych piřząc

9: do Tefzálonitczykow vzywa mowiac k nim: Wy brácia řtáli=

10: ście fię nářłádownćami nářzymi y páńřkimi/ przyiáwřzy mowę (Bo

11: żą) w wielkim vćifku/ z wefelem duchá ś. żeście też zořtáli wzor

12: mi wřzyřkim wierzącym w Mácedoniey y w Acháiey. 1. Tefz. 1.

13: v 6. A potym káp^{itulum} 2. v 14. toż powtarza mowiac też: Wy brá=

14: ćia řtáliście fię nářłádownćami zborow Bożych/ ktore řą w Iud=

15: řkiey źiemi w Chriřtuśie Iezuśie: żeście y wy vćierpieli od řwych

16: przyrodných/ iáko y my od Zydow. A do Filippenczykow mowi

17: káp^{itulum} 1. v 29. Wam dano iefř w řpráwie Chriřtuřowej/ nie tylko

18: żebyście weń wierzyli: ále żebyście też y dla niego ćierpieli. A Pi

19: řarz łifřu do Hebreow 10. v 32. ták też mowi do wierných. Przy

20: pomnićie łobie dni pierwfze/ w ktorých/ będąc ořwieceni/ podię

21: liście wielkie boiowánie trapienia: częścią gdy y lekkościami y

22: vćifki byliście wyřtáwieni ná podźiw: częścią też/ gdyście fię řtá

23: li towarzyřmi tych z ktorými fię tákże obchodzono. A bowieme=

24: ście y z więźienia me^{go} zemną vřtrapieni byli/ y rozchwycenie má

- 20: iętności wálznych przyięliście z wefelem: wiedząc iż v siebie ma=
21: cie máiętność w niebie lepřzą y trwáiącą. Stoymyż tu trochę/ á
22: w tym fię z łobą poráchuymy: ábo rádřzey daymy fię komu pobo
23: źnemu słowem Bożym poráchowác y rozeznác: Kto tu ięst bliź
24: łzy Bogá/ kto Chriřtuřá/ kto Chriřtiáńřtwá/ y zboru Apořtol= (marg) Proba kto
: iest Chriřtiá-
: ninem, mor-
: derzli, czyli
: mord ćierpią
: cy? (-)
25: łkiego? Tenli co przeřláduie/ inřtyguie/ krwie prágnie bliźnie^{g0} /
26: ná nię goni/ łzy/ hańbi/ nienawidźi? Czyli ktory nie życząc niko=
27: mu nic złęgo/ poboźnořci řwey pilnując/ woli to řam od inřzego
28: ćierpieć/ niź kogo tym okłádác y w to złę wdáwác? Nuź ięřcze
29: kto między námi táki ięst co to wřzytko czyni/ práwie iákoby iuź
30: ná kátá wołájąc/ powroz/ miecz/ ogień/ do ręku podawaiąc/
31: czego fię řámemu czynić nie godźi zć. A kto teź ten ięst/ ktory to
32: ná łobie z Chriřtuřem/ Apořtoły/ y z innymi wiernymi odnoři?
33: Křiędźáli Kánoniká řtroná/ nářzáli? Ięgoli głowá z ćłonká= (marg) Kto morduię
: á kto mord
: ćierpi. (-)
34: mi/ káźdego kto do nog ię^{g0} vpádác nie chce (owřzem ięgo řprze
35: ćzanie fię Bogu i Chriřtuřowi pokázuie.) heretykuiąc/ káceru=
36: iąc/ Lutrámi/ Nowokrzczeńćami/ řwiniámi/ dźikimi/ beřtyámi/

d

potworámi/

strona: 26

26

Pierwřze křięźki

Odpowiedźi/

- 1: potworámi y niewiedźieć czym názywájąc: á nád to/ kogo iáko

2: lew zwierzę może poimąć morduiąc/ piekąc/ łmážąc/ paląc/ ści
3: náiać/ wielzáiać/ y niewiedzieć iáko fię pałtwiác? Czyli głowá
4: náłzá łyn Bogá żywe^{go} Iezus Chriřtus/ ktory to wřzytko w łwych
5: wiernych od bálwáná páłterzá niemego/ od naiemniká owce łu
6: łupiáce^{go}/ y od zołdakow iego ćierpi? Niechcę tu teraz inłzych zbo
7: row/ ludźi niektorych gorących w zápálczywości ich/ przeciw
8: niektorym też Rzymłkiej Kátoliki/ ktorym łobie nie dáiać grác
9: ná gębie/ y kołow ćiołác ná łzyiách/ raz fię z iármá Antychriřto
10: wego wymknąwłzy/ omawiác: bo káždy brzemiaćzko łwe ponie
11: sie/ y káždy da zá fię liczbę Bogu/ z głupiey łwey zápálczywości
12: y niećierpliwey powinności: ktorás my też y my przedtym z głup
13: łtwá po łobie w części pokázowáli/ niź Pan dodał więłtze^{go} łwiá
14: łłá y vmieiętności: Ale to tylko o zboreczkách náłzych powiem:
15: iż zá pomocą Páná Bogá náłzego/ á z dárowánia łwietego ie=
16: go/ nie może to być pokazano/ po pořtanowieniu y zámknieniu
17: rządu y kárności między námi/ ábyłmy fię z kim wádźili: ábyłmy
18: kogo przełłád[ow]áli: ábyłmy komu ná gárdłó łtali/ przeciw ko=
19: mu inłtygowa[li]: połpolłtwo y zwierzchność przeciw ko^{mv} wzru=
20: łzáli: kogo łzyli/ háńbili/ fromoćili/ y z kim fię/ chociaźby y o chwa
21: łę Bożą łzłó/ bo fię on łam czáfu łwego krzywdy łwey pomści/
22: drápác mieli. Abo náwet żebyłmy y tákich między łobá ćierpieli/
23: ktorzyby fię ták łprawowác chćieli: gdyź fię ták głowá náłzá P.
24: Chriřtus (żeby fię nienawiściá/ morderłtwem y háńbá miał zel
25: żywości łwey y Bogá oycá łwoiego mścić) nigdy nie łpráwo=
26: wał/ ábo żeby y tákie przy łobie chowác y do tákich fię też znác
27: miał: dla cze^{go} y my do tákich znác fię niechcemy ktorzyby z krzy
28: zem łwym zá Pánem łwym chodzić niechćieli/ áleby fię woleli z
29: inłzymi wádźić y łami fię krzywd łwoich mścić. Nie tułżę tedy á
30: by nam tym mogł kto oczy zápluńác/ żełmy mściwemi/ záwi= (marg) Piłmá náłze

ku pożysk-

niu ludzi bł-

dzących nie

ku zhánbie-

niu ich f-

czynione. (-)

31: Inymi/ prześladowcami/ y krwie cudzey prágncemi/ zc. Nie tu

32: Iżę aby to o nas z dobrym sumnieniem kto powiedziec/ y te^{go} Ipra

33: wiedliwie dowiesc mogli. Bo ieslimy tez kiedy co przeciw ko^{mv}

34: pifali/ tedy nie wzglodem pomsty iakiey/ ani wzglodem paltwie

35: nia sie nad nim: ale wiecey wzglodem okazania bledow ludzkich

36: slowem Bozym/ a wytawieniem prawdy zbawienney na iasnia.

Iako sie

strona: 27

na Wędzidło X.K.P.

27.

1: Iako sie to y teraz/ da Pan Bog/ nie ku ktoremu inszemu kon=

2: cowi/ y kthorym inszym vmyflem czyni: iedno abo sie ci ktorzy

3: co zlego y nieprzyftoynego czynia/ y ktorzy z niewiadomosci bla

4: dza obaczyc y vpamietać mogli. A swowolnie y vpornie z wiado

5: mosci bledy zarazliwe forytuiacy/ aby sie wzdy kiedykolwiek/

6: bedac od swiatlosci iafney slowa Bozego strofowani/ zawfty=

7: dac vporu swoiego przed Bogiem mogli/ y zle czynic drugim

8: przestali. A iesliby to/ byla wola Boza/ zeby raczy z Chriftem

9: y owieczkami zle tu cierpieli/ nizby komu inszemu co zle^{go} mysliec

10: y wyrzadzac mieli.

11: **KA P. 5.** A izby **X.K.** nie mniemal/ zeby sie mogli na=

12: lesc potomkowie ktorzy wierni Apofstolscy/ lzczyrzy y prawdzi=(marg) Iz nie moga

byc pokazani

zadni potom-

⌚ kowie Apo-

⌚ stolcy praw

⌚ dziwi, którzy

⌚ by byli mor-

⌚ derzmi. (-)

13: wi Chryſtyanie/ którzyby nie wtracił Chrzyſtowa ſwego

14: y ſynoſtwa Bożego/ mogli inſzych/ wedle fantazyey ſwey/ procz

15: otworzytego ſłowa Boże^{go}/ pierwey z Heretykowawſzy potym

16: prześladować/ wyganiać/ ſpotwarzając/ do Krolow y poſpol=

17: ſtwa obnoſić/ na gardło ich inſtygować y foldrować/ (czym

18: ſmierdzi Kátoliká Rzymſka przed maieſtatem pana zaſtępow/

19: y przed Baránem Bożym.) tedy nam y to ieſzcze trzeba tu będzie

20: ludziom przed oczy wyſtawić/ nie z ſamego tylko ſłowa Bożego

21: ktore ſię w tym/ ani myli ani mieni/ ale też nákoniec y z niekto=

22: rych ſtárlzych/ pobożnieyſzych y bącznieyſzych Rzymſkiey Kátoli=

23: ki filarow: aby y ſwych właſnych budownikow ſwiadectwy te=

24: ráznieyſza Kátoliká pokonána y zrániona/ kiedykolwiek tyrań=

25: ſtwo ſwoie/ y opiltwo krwią niewinną/ obaczyć mogła/ y zło=

26: ſci ſwych poprzeſtác. Mowię tedy znowu/ iż wiernemu y praw=

27: dziwemu Chryſtyaninowi/ chceli do końca w całości Chryſtyan

28: ſtwo ſwe zachować/ nie godzi ſię nigdy/ ani dla ſwey właſney

29: prywaty/ z gniewu y z nienawiſci: ani też dla poſpolitey ſtárlzych

30: wchwały: ani drugiemu k woli: ani ieſzcze pod płóczczykiem chwa

31: ły Bożey/ ktorą ſię niektorzy pokrywają/ żeby ſię dla niey go=

32: towi byli z drugimi drapać/ by káplánſtwo dopuſzczáło: ktore

33: ſobie więcey wazą niż Bogá y ſłowo iego/ ktore tego zakázuie:

34: ale pewnie nie dla Bogá y ſłowa ie^{go}/ lecz więcey dla prebendy/

35: buły/ y tłuſtey polewki/ ktorą ſię prożnując tuczą: ani zgoła dla

36: żadney rzeczy procz iáſne^{go} y ofobliwe^{go} rofkazania ſłowa Boże^{go}/

strona: 28

28.

Pierwsze książki

Odpowiedzi.

1: nikogo prześladować ábo przeciw niemu ná krew' iego y zelzy=

2: wość fołdrować. Nie godzi się mowie' nawet y gwałtownie há

3: mowác/ ábo też zász ná fwą wiäre/ ktora ieft dárem Bozym/ á

4: nie ludzkim/ kogo drugiego náciągác. A ieśli kogo inźzego/ co (*marg*) Do wiary

: nikt nie ma

: być niewolon (-)

5: by Chrifufá páná nie znał/ áni wyznawał: tedy pogotowiu te=

6: go/ ktoryby się do niego odzywał y Pánem fwym onego wyzna

7: wał/ y onego też wzywał. Gdyż nie ieft dobrze cudzego słuęę

8: fádzić: ktory Pánu fwemu ftoi ábo też vpada Rzym.14. v 4/

9: chociażby też z drugimi nie we wfzytkim się zgadzał/ ábo z nimi

10: w iedney gromadce zárówno prácował. Co się sftąd iáfnie po=

11: kázuie. Iz y sam Pan Chriftus vcźniow fwych poftępku/ chociaż

12: nie był z prześladowániem/ nie był z inftygowániem ná krew'/ nie

13: był z pomfty ſierdziwey/ nie pochwalił: iz zákazáli iednemu Dya

14: bły wyrzucác imieniem chrifufowym/ przeto iz z nimi zá nim nie

15: chodził. (Bo też to coś było fáryzáyfskiego y księęey oney/ kto=

16: rzy y Páná fámeęo chcąc odftrychnąc od náuczánia słowá Bo=

17: źęęo/ mowili mu/ powiedz nam czyiá to mocą czyniř? á ktoć

18: dał tę władzã? Math. 21. v 23. Iáko teraz pořpolicie nam

19: mowię księęza Kátoliki Rzymfskiey) owfzem ftrofuiąc ie z tego/

20: rzekł im: Nie hámuycie go: ábowiem żaden nie ieft/ ktoryby czy

21: nił cudá przez imię moie/ żeby mnie miał złorzeczyć. Bo ktoć

22: nie ieft przeciw nam zá námić ieft. Már. 9. v 38. Ieřliř tedy y

23: w ták máley rzeczy/ vcźąc zázwdy fwych ćichości y ćierpliwo=

24: ści/ nie dopufzczał im nád inźzymi zwierzchności fobie przywła=

25: łzczać: což rzeczemy żeby im drugich prześladować/ powtarzać/

26: ofkarżać/ mordować/ przezywać/ z ludzi beſtye działać zc. dopu

27: łzczać miał? A zażby im dáleko więcej nie dopuścił był nád Fá (*marg*) Christus nie

: kazał vcźnio^m

: łwym nieprzy

: iaćioł łwych

: bić, ále fię ich

: kazał strzedz. (–)

28: ryzeufzmi y Sádukieufzami/ głównymi łwymi nieprzyiaćioły/

29: przewodzenia/ pomłty/ y iáką znaczną cudową plagą pokará=

30: nia/ ábo y nád onym zdraycą łwym Iudałzem? A wždy im y te=

31: go nie dopuścił: oprocż nád duchami złymi/ żeby ie z ludzi wyga

32: niáli: á nie ludzi mordowali. Dofyc ná tym máiac/ niektórym

33: tylko Iudałzá zdraycę y złodzieia pokazać/ z przełtrzegáním go/

34: ku iego dobremu/ gdyby fię chciał był vznąć/ y z opowiedzie=

35: niem przyłzłey biady/ iefliby w łwey złości zginął. Dofyc też y ná

36: tym máiac z łtrony Fáyryzeufzow/ Sádukeufzow/ y inłzych obłe=

dliwych

strona: 29

29.

ná Wędzidło X.K.P.

1: dliwych náuczyćielow Kátholiki Zydowłkiey/ (ná ktorey miey

2: łce Papiełka náłtąpiłá: iáko to káždy bączny z iey włálnych przy

3: miotow poznác może.) gdy im to rołkazał áby fię ich łtrzegli: ták

4: ku nim mowiąc. Strzeżćie fię ludzi/ boć was podádzą do rády/

5: y w łwych zgromádzeniach bicżowác was będą zc. Máth. 10. v

6: 17. Mar. 15. v 9. Y záś/ Strzeżćie fię kwáfu Fáyryáyłkiego? to

7: iefł y obłudy y náuki ich. Máth. 16. v 6. Luk. 12. v 1. A nád to te

8: łzcze mowi: Zániecháyćie ich/ wodzowieć łą łlepi łlepych/ Máth

9: 15. v 14. A iefłte tu ktore łłowko/ ktorymby im thego pozwo=

10: lił/ czego łobie **X.K.** z łwoią Kátholika pozwala y czyni/ chcąc

- 11: fię przedsię mieć Chriſtyáninem/ á iefzcze z drugimi namiáft=
12: kiem Apofztolſkiem? By namniey. Omyli fię ná tym kázdy kto (*marg*) Papież fwych
: rozgrzeſza ná
: mordy (-)
13: fię tego waży y tego ſobie w nádzieię rozgrzeſzenia Papieżowe=
14: go pozwala/ y ſobie fię ſam w tym podoba. Nie záſtapi go pe=
15: wnie Papież áni obroni w dzień on przed ſędzią żywych y vmár=
16: łych. To iuż ták z iedney ſtrony pokazawſzy/ że fię **wierne^{mv}** nie go
17: dži żadnego przeſładowác zc̄. oto též rzecz iefzcze y z drugiey ſtro
18: ny pokázuię. Iż pan Chriſtus nie każe nigdy nikomu złym zá złe
19: oddawác: ále ráczey bijącemu w lice/ drugiey ſtrony nádſtawić:
20: ſuknią biorącemu/ y płaſzczá pozwolić/ ná miłę niewołącemu/
21: y dwie z nim iſć: **Złe^{mv}** fię nieſprzećiwiáiąc/ Math. 5. v39. Ná (*marg*) Chriſtuſowe
: y Apoftol-
: ſkie przeciw
: grzeſzącym
: poſtępki. (-)
22: to iefzcze y ſtąd/ gdy grzeſzácego nie każe przeſładowác/ áni mor
23: dowác/ iáko y ſam to po ſobie przeciw cudzołożnicy oney/ do
24: niego przywiedźionej pokazał Ian 8. v 1. ále każe nápomínác: iá
25: ko ſam támże y indziej vczyńił/ y iáko potym tymi ſłowy vcźnie
26: ſwe náuczył: mowiąc: Ieſliby zgrzeſzył brát twoy przeciw tobie/
27: nápomniż go ſam á ſam: ieſliby cię nie vſłuchał/ wezmiże dwu
28: ábo trzech/ á potym powiedz Zborowi: ieſli y ták nie vſłucha/
29: miey go zá pogániná zc̄. Mat.18. Gdzie též nie każe/ áni przeſlá
30: dowác dla tego/ áni poſpolſtwá y zwierzchnoſci przeciw niemu
31: podſzczuwác: nie każe potwarzác ábo zlorzeczyć/ ále go tylko
32: mieć zá inſzego pogániná. Y to przedsię ták/ iáko z liſtu Páwła
33: ſ. 1. Kor. 5. v.1. obaczyć możemy/ z onego wyláczenia Korynt=
34: czyká wſzetecznego/ iż ieſliby fię potym vpámietáł y vkáiał/ żeby

35: go zás gotowi byli przyiąć zá brátá: (do czego wšytkiego/ iuž

36: drogi nie bęđzie/ gdy go zámorduiefz). Iákož koniecznie/ ku te=

d 3

muž końcowi

strona: 30

30

Pierwŕze kšiąžki

Odpowiedzi/

1: muž końcowi/ śćiągáiące fię náuki podawa Apofztoł: gdy ono

2: ták mowi o bluźnierczy Alexándrze y Hymeneufzu/ ktore tež od

3: dał Izátánowi: (á nie pomordował/ áni prześládował/ áni prze=

4: zywał/ z gniewu nieprzyŕtoynie.) nie ku ktoremu inŕzemu końco=

5: wi/ tylko žeby fię náuczylu nie złorzeczyć/ ábo nie bluźnić/ 1. Tim.

6: 1. v 20. Skąd znác/ že y to/ lub wyłączenie ze Zboru/ lub czárto

7: wi oddánie/ lub tež zá pogániná poczytánie/ nie ma fię džiać od

8: wiernych/ w imię Páná Iezuŕowe zgromádzonych/ (bo tu poie

9: dynkowe ŕierdziwe mieyŕcá nie ma.) ku temu końcowi/ iákoby

10: žyczác grzeŕznikowi odpornemu y niepoŕŕuŕznemu/ zátrácenia

11: ták cielefnego/ iáko y duŕznego. (Bo grzeŕzniká/ fkoroby záchwy

12: cony był od grzechu/ winni ŕá inŕzy duchowni/ to ieft/ więcey fię

13: wedle ducha Božego ržádžący/ á nie ci co fię dla kápláńŕtwá

14: duchownymi zowá/ nápráwowác w duchu ćichoŕci. Gál. 6. v 1.)

15: ále ráczey náwrocenia y vpámieťánie: á to po onym oddániu ná

16: trápienie ćiałá iego Izátánowi. Iákož y tego duch Boży dołožyc

17: nie zániechał/ gdy tego przez Apofztołá dokłáda/ mowiác. Ze=

18: by duch záchowány był w dzień Páná Iezuŕow. 1. Kor. 5 v 5.

19: Tákže iefczé y ná drugim mieyŕcu tegož včžác mowi: Opowie=

20: damy wam bráćia w imię Páná náŕzego Iezuŕá Chriŕtuŕá/ áby=

21: ŕcie fię ŕchraniáli od káždého brátá/ nieporžádnie chodžącego:

22: á nie według podánie/ ktore od nas przyiáł. 2. Tefz. 3. v 6. Gdzie

23: tež oto/ nie kažeć prześládowác/ ŕzczypác/ drapác/ inŕtygowác/

24: zábijác: ále fię tylko ŕchraniác/ ábo odŕecžác. Nie kaže tež w

- 25: nienawiści mieć/ ábo go do zwierzchności y poľpolstwá obno=
26: śić: ále tylko z nim fię nie miefzać. Y to iefzcze nie ku temu końco
27: wi. żebyś fię miał wyzuć przeciw niemu z miłości/ życząc mu zgi=
28: nienia/ ále áby fię záfwtýdał/ y mógł być potym vleczony. Boć
29: nie bez przyczyny y tego dokłáda. A nie poczytáyćie go/ mowiąc
30: zá nieprzyaciela/ ále nápomináyćie iáko brátá. 2. Tefz. 3. v 14.
31: A o Hymeneufzu y Filećie/ nie ládá o iákich Heretykách y odfzche
32: pieńcách w wykřętcách mowiąc/ y ich iádowicie zaráźliwą/ iá=
33: ko iefť gángrená/ náukę wlpomináiąc: przedsię im nie każe zło=
34: rzeczyć/ przezywác/ prześládowác/ ná nie inftygowác/ ábo ftoł=
35: ká do Máiftratu y ludu przyftáwiác/ ábo fię teź z nimi drapác:
36: ále to tylko o nich rádźi/ iż ktoby fię od nich/ á pewnie y od zará=

źliwey

strona: 31

ná Wędzidło X.K.P.

31

- 1: źliwey náuki ich oczýsił: że ten będzie naczyńiem poświęconym
2: y pánu vżytecznym. 2. Tim. 2. v 17. 21. A do Titá piřząc/ tákże
3: mowi: Człowieká heretyká/ po iednym y drugim nápominániu
4: fchrániay fię (Tit. 3. v 10.) *πασομτζμενιμ est certis caufis vel ratio-*
5: *nibus redditis, aliquid auerfari.* Toć tedy nie każe teź mordowác/ drá
6: páć/ fzczypác/ nienawidźiec/ prześládowác zc. ále fię tylko fchrá
7: niác. Y pewienem tego/ iż nie tylko **X.K.** ále kto infzy iefzcze w (*marg*) Mordow Pá-
8: pieskich žadeⁿ
9: słowem Bo-
10: żym nie obro
11: ni. (-)
12: tym biegleyfzy/ chociaźby fię niewiem iáko ná to nářádźił/ procź
13: gwałtu/ wrzałku/ wykřętow/ vporu ktory wfzytko wyfzpoćić
14: y wywroćić może: á zwłáfzczá/ nie z vpornymi/ oprocź teź od An
15: tychřitá vkowánych praw Extráwágántow/ głoź/ decreta=

- 12: łow y Inclementyn y Innocentego dekretow/ nigdy tego łożo=
13: wem Bożym nie dowiedzie/ ani obroni: chcąc wytławić rzecz
14: łwoię tey przeciwną/ a iuz wieczne^{g0} ognia/ który poźrzec
15: ma/ iako pismo mowi/ przeciwniki/ dymem pachnącą/ Bogu y
16: Chrystułowu y wybranym iego bārzo przemierzłą.
17: Lecz tużę/ iż by podobno I.M.X.K. mógł się przeciw mnie
18: oborzyć ku obronieniu postętku swego/ Chrystułowu y nauce ie^{g0}
19: y ApóstolŃkiej przeciwnego/ pismem onym stārego przymierza.
20: 5. Moy. 13. Gdzie Moizełz prorokā y śniārzą/ ā nād to y brātā
21: namileyszego/ któryby iedno od Bogā iedynego IzraēlŃkiego/
22: do obcych Bogow odwieść drugiego vsiłowal/ rofkāzuie kā=
23: mionować bez wżelākiey folgi y miłosierdzia/ Y mogłby śnadź (*marg*) Odpowiedz
: nā świādec-
: twā stārego
: przymierza. (-)
24: tāk przeciw mnie/ y tym ktore się przytoczyły świādictwam/
25: mowić: Iż ielli się to tām godziło/ y owżem to rzecz powinna
26: byłā/ bo to Bog sam chciał mieć: aby koniecznie kādzy taki zā=
27: mordowāny był: ā czemu by to y teraz nie miało być? Nā co ācz
28: gotowa iest y obfita y gruntowna/ y z łāmych X.K. oycow/ od=
29: powiedź: wżākze ia długā się tu bāwić nie będe: ale to tāk tyl=
30: ko łożowy krotkimi odprāwie/ zeby się cżās rzeczam inŃzym nie tra
31: wił. Naprzod to tedy mowię/ iż kto się bez iālnych świādictw
32: y rofkazānia nowego przymierza/ māiac się zā Chrystyāninā/ ku
33: obronie ābo podporze dumki swey/ nā stārego testāmentu mán=
34: daty y wstāwy chwyta/ ten się Apōstołom y Chrystułowu sprzeći=
35: wiāiac/ ābo znācznie nic o Bogu y łāfce iego nie trzyma/ ābo iey
36: nie wważa/ ābo ielzcze y sam co cżyni nie zgołā nie rozumie. Bo

pewnie

strona: 32

32.

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: pewnie niewie co za różnicą jest między starym a nowym przymie-
2: rzem: między zakonem a łaską: między cieniem a ciałem: mię-
3: dzy Mojżeszem a Chrystusem: także między Chrystyaninem a Zy-
4: dwinem: między dziedzicem pod opiekuną postanowionym/ a
5: tym któryby już z opieki wyzedł/ zc. A nie tylko to/ ale y tego
6: rozumieć y tym się cieszyć nie może/ co to jest przystęp mieć przez
7: Chrystusa Jezusa do Boga oycy: y co jest miłość Boga w Iezu-
8: sie Chrystusie pokazana: co wybawienie z przekleństwem zakon-
9: nego: y co za różnicą tak między doczesnymi cielesnymi karnia-
10: mi zakonnymi/ a karniami Ewangelickimi duchownymi wie-
11: cznymi: iako też y między obietnicami y nagrodami tak onego/
12: iako y tego przymierza: także między figurami y rzeczami figu-
13: rowanemi. A też niewiem iako się około zakonu z Ambrozym
14: zgodzi. Który co o starym testamentie pisze/ względem Ewan-
15: gelii (ze innych wspominać nie będę) niech sobie kto chce czyta
16: komentarz jego [ad Gal. 1. Tom. 5. fol. 329.](#) Także [C. 23. Q 4. Ca.](#)
17: [Hæc autem.](#)
18: Aż nie znacznie duch nowego przymierza mówi/ iż wszyscy (*marg*) Zakon Moize-
19: szow y wier-
20: nych Chrysty
21: an mieć
22: nie ma. (-)
19: prorocy y zakon aż do Iana prorokowali/ a od tąd opowiada
20: się królestwo Boże? Máth. 11. v 13. Luk. 16. v 16. Aż też nie są
21: mym tylko Izraelczykom zakon był dany? 5. Moi. 4. v 7. Pál
22: 147. v 20? Aż iako Paweł ś. mówi (Rzym. 3. v 19.) nie ma-
23: my ielcze tego wiedzieć y rozumieć/ iż cokolwiek zakon mówi/

24: do tychci mowi ktorzy lą pod zakonem? Przetoż długo tego nie
25: roztrząłając/ co się nákrótce wyrzekło: áni wywodząc figur za
26: konnych/ z okázowánem rzeczy figurowáných/ iáko się ony cie=
27: lefne rzeczy w duchownych pokazały y wykonały: to tylko iefzcze
28: przydam. Iż ktoby się w tey mierze zakonem szczyć chciał: ten
29: áboby musiał tego dowieść/ y to iásnie pokázác/ iż iest wedle ciá
30: ła Zydem/ z rodu Zydowłkiego: ábo iż się przez obrzeškę cielefną
31: zydowinem stał: á takby się dopiero mógł zakonem szczyć. Lecz
32: y tak niewiem coby spráwił: gdyżby mu y to nic nie pomogło.
33: ponieważ y łami Zydowie praw swych zakonnych/ używác teraz
34: nie mogą/ będąc od Bogá y rozproszeni y opuřzczeni/ vtráciwřzy
35: pieczęci przymierza swoiego: choćaż się y łami w tym nie czuią.
36: Nie bacząc te^{go} / iż Bog koniec zakonowi vczyniwřzy/ w lepřzych

obietnicách

strona: 33

ná Wędzidło X.K.P.

33.

1: obietnicách przymierze nowe záložyl Heb. 8. v 6. Dla te^{go} iż ono
2: stáre przymierze było y niemocne y niepożyteczne (Heb. 7. v 18.)
3: Bo gdyby ono takie było/ żeby w nim nie było co gánić/ nie szu=
4: kanoby było inřzemu mieyřcá. Heb. 8. v 7. gdyż zakon on tylkoż zá=
5: ádzony był w pokármách y nápoiách/ y rozliczných kąpielách/
6: y vspráwiedliwánách ciála: ktore były postánowione áż do czá
7: řu napráwy Heb. 9. v 10. Záczymsby to ířć musíáło/ žeby temu
8: przyřzlo Chrířtuřá odstápic/ y Chrířtiánřtwá się wyrzec ktoryby
9: się imo Chrířtuřá chciał práwy Moizeřzowskimi rządzíc: y było
10: by to co Ambrozy mowi/ że taki zle tozumie Chrířtuřá/ ktory
11: wierząc w Chrířtuřá/ przyřtrzega zakonnych vczynkow. [In præ-](#)
12: [fatione ad Gal. Tom. 5. fol. 326.](#) Gdyż to nie może być žeby kto tym
13: dwiemá pánom/ iednemu w niewolą/ á drugiemu ná wolnořć

- 14: wiodące^{mv}/ Moizefzowi á Chrifufowi włufzyć mogł: iáko o tym
- 15: pełno w nowym Teftámenie świádectw. Bo iáko fię trudno (*marg*) Od praw ziē-
- : zie^mskich podo-
- : bienstwo. (–)
- 16: práwem y ftátutem Polfkim/ pod Cefárzem bronić: ábo teź Ce
- 17: fáfkim ftátutem pod Krolem Pánem nálfzym/ przeciw práwam
- 18: koronnym: tákże trudno y niepodobno Moizefzowfkimi/ pod
- 19: Chrifufem y Ewánieliá. Ale/ niź rzecz tę fámego Chrifufá Pá=
- 20: ná dekretem zámknę/ to iefzcze przydawam. Naprzod/ iź rzecz
- 21: o ktorey Moizefz piŕze/ ták dáleka iefť od rzeczy tey/ o ktorą mię
- 22: dzy mną/ á **X.K.** idźie/ iáko dáleko iefť niebo od źemie. Bo tám (*marg*) Wykład Moi
- : źefzowych
- : słow o fałfzy
- : wym proro
- : ku. 5. Moi. 13. (–)
- 23: zgoła kazń oná/ vczyniona była nie przeciw tákiemu Heretyko=
- 24: wi/ ktoryby łobie łam wedle zdánia łwego co z piłmá ł. polubił
- 25: y obrał/ y w czymby fię z inlfymi z łtrony wyrozumienia piłmá nie
- 26: zgadzał: łtoiąc przedłię przy Bogu iedynym łtátecźnie/ y przy
- 27: inlfych práwách/ y piłm [!] zakonnych/ wedle wyrozumienia łwe^{go}
- 28: ále tylko ná tákiego y przeciw tákiemu nápiłana y rołkazana
- 29: była/ ktoryby nie tylko łam cále ná wlfem od iednego żywego
- 30: Bogá Izráelkie^{go} odłtąpił/ ále teź y inlfych ku temuź náwodźił/
- 31: á ktore inłze Bogi zálecał. Potym y to teź przydáć mogę/ iź ie= (*marg*) Prawo Moi-
- : źefzowskie
- : wlfzytkich by
- : paponow wy-
- : gładziło. (–)
- 32: łliby práwo to Moizefzowłkie teraz mieyłce miáło: á przyłzłoby

- 33: fię nam tym právem iego łędzić: á byliby ná to łędziowie łprá=
34: wiedliwi wyłádzeni/ ktorzyby rzecz thę łpráwiedliwie rozłtrzy=
35: gnać mieli: nie ogládaíac fię ná żadną łtronę/ áni folguíac ko=
36: mu: ále tylko wedle łłowá Bożego łładząc: pewienem tego przed

e

Pánem

strona: 34

34

Pierwłze kłiążki

Odpowiedzi/

- 1: Pánem Bogiem/ y przed łędziem żywych y vmárłych/ żeby w
2: tey controwerłfyey o Bogá iedyne^{go} y łámego Izráelłkiego/ przy
3: ktorym my z łálki iego łtoimy/ byłáby náłzá wygrána: á imby
4: pogináć przyłzło. Gdyż my nie inłzego ktorego Bogá mamy y
5: wyznawamy/ y łámym y prawdziwym być Bogiem wierzymy/
6: iedno ktory lud Izráelłki wywiodł z Egiptu: ktory zakon dał
7: y proroki: ktory Mefyálzá obiecał/ y iuż go też wedle obietnic
8: łwoich dał: ktory íełt y Bogiem y oycem tegoż Mefyálzá Pána
9: Iezułá Chriłtułá/ á on záś íełt łynem iego namíleyłzym. A tego
10: záś znác niechcemy/ áni znamy/ ktore^{go} łobie ludzie z iedney íłtno
11: łci á ze trzech perłon zmyłláíą zć. Bo też tákiego nigdy zakon
12: nie opísał/ áni tákiego łudziom chwalić y weń wierzyć kazał. A=
13: le o tym w wtorych kłiążkach będzíe. A ízem fię w rzeczy tey/ o
14: koło praw zakonnych/ ná Chriłtułá Pána dekret odezwał/ ku
15: zámknieniu íey: otoż iuż ták mowíę: Íż ktoby po onych ták íá=(*marg*) Ná Chriřtu-
: łowym wyro
: ku káždy ma
: przestác kto
: niechce Moi-
: żełzá znim po
: równác. (-)

16: Inych y doftátecznych świádectwách przedtym położonych/ z
17: nowego náfzego przymierza/ niechciał Chriftofowi Pánu náfz=
18: tych Moizefzá wyftáwiác: áni by Chriftofem Pánem iedynym
19: nam od Bogá dánym náuczycielem (Máth. 23. v 10.) gárdzić
20: chciał/ áni by chciał przeciw onemu dekretowi Bożemu/ Mefy=
21: afzowi świádectwo wydawájącemu/ Ten ieft fyn moy namiley=
22: fzy/ tego fłuchaycie/ (Máth. 17. v 5.) wierzgác: ten koniecznie/
23: niechceli z łáfki Bożey y Chriftofowey wypáść/ będzie musiał ná
24: onym wyroku ie^{go} przeftác. Ktory pod podobieńftwem pńzenice
25: ná rolę wśianey/ á kąkolu potym w nocy przez złośniká przy=
26: śianym vczynił: mowiac: dopuśćcie oboygu rość áż do żniwá (á
27: mowił to przeciw tym ktorzyby chćieli przed czáfem kąkol z po
28: śrzod pńzenice wyrwác. Máth. 13.) ábyście f nadź wyrwyáiac ká
29: kol/ fpołu z nim nie wyrwáli pńzenice. Oto gdy żniwo przydzie
30: poftę ia Anioły/ ktorzy kąkol wybiorą y popalą: á pńzenicę do
31: gumná fchowáią. Co pewnie nie dla częgo inłzego powiedzieć
32: y rofkázac raczył/ iedno/ ábyfmy łobie tego my ludzmi będąc/ nie
33: pozwaláli/ częgo on nam áni zlecił/ áni pozwolił. A iemu też te=
34: go/ y Aniołom ięgo ktore obiecał poftać/ nie odeymowáli/ y czá
35: fu onęgo nie vprzedzał. w tym co on łobie y Aniołom y czáłowi
36: onemu oftátecznemu záchował.

Káp.Kápitulum

strona: 35

ná Wędzidło X.K.P.

35

1: **KA P. 6.** Ale iż to wiem/ iż też ma fżátan fwoie dzieći (iá=(*marg*) Wykład podo

⌋ bienftwá pńze

⌋ nice y kąkolu

⌋ z okazánim

⌋ tego z oycow

⌋ iż fię Christi

☐ : áninowi dla

☐ : wiáry nie go-

☐ : dzi ni kogo przesládo-

☐ : wác. (-)

☐ 2: ko też Bog ma fwoie) ktore fię iáko y on więcey w kłamstwie

☐ 3: y mężoboyłstwie/ (iákoż to o nim sam pan Chrifus/ iż táki iest po

☐ 4: wiedział Ian. 8.) á niź w miłości y zgodzie pobożney wedle ło=

☐ 5: wá Bożego kocháią zc. ktore też to wŷytko cokolwiek iest prze

☐ 6: ciw nim powiedżiano w nowym przymierzu/ gwałtownie wy=

☐ 7: kręcić chcą: áby tylko dofyć żądostkom ferdużká fwoie⁸⁰ w świe=

☐ 8: cie fię tym kocháiącego dofyć czynili/ á dumę fwą wyniołłą y ná

☐ 9: dętość hárdą ná wierzchu poštáwili: á tak inŷzych niebácznych/

☐ 10: á drugich lękliwych proftaczkow łobie práwie zniewolili: á bá=

☐ 11: cznych y mężnie fię łowá Ewánieliey mocy Bożey zbáwienney

☐ 12: trzymáiących wyniołłością fwą zátłumili y wygládzili: przetoż

☐ 13: mi fię zdáło zá rzecz łufzną y przyłtoyną rzecz tę tym więcey obiá

☐ 14: śnić/ á kákolu tego y pŷzenice podobieństwą/ z niektórych Ká=

☐ 15: tholiki nákoniec Rzymłkiey piárzow dawnieyŷzych wyrozumie=

☐ 16: nie pokazác: á to przeciw wykrętom poŷlednieyŷzych Zofifow:

☐ 17: więcey Pogáńłkich regulek/ á niź iáłnych ŷwiádectw łowá Bo

☐ 18: żego pilnuiących y wŷywaiących. A potym y tego też nimi do=

☐ 19: wieść/ com iuz przedtym łowem Bożym pokazał/ to iest/ iż fię

☐ 20: żadnemu nigdy prawdziwemu Chriŷtyáninowi/ nie godzi dla ro

☐ 21: żney wiáry nikogo trápic/ przesládownác/ mordowác. A I.M.

☐ 22: **X.K.** niech ćierpliwie łucha. A wczynię to/ piárzow łtárych (*marg*) W łpráwie

☐ : zbáwienney

☐ : ná piłmá oy-

☐ : cow nie pá-

☐ : trzå wierni. (-)

☐ 23: Kátholiki Rzymłkiey/ przytoczenie/ nie w ten łpofob/ żebył/

- 24: ábo iáfnym wyrokom duchá s. Bożego nie vfał/ ábo fię też iefzcze
25: ná oyce Pápiefkie w ípráwie zbáwienney oględác miał: ábo ie
26: też z fłowem Bożym porownác chćiał: ále w ten/ áby fię ci záv
27: ftydźili/ á potym zás obaczyli y vpamiętáli/ ktorzy tym oycom/
28: więcey niż fłowu Bożemu wierzą: y nimi fię w kázdery y nagor=
29: fzey ípráwie fwey/ iáko Adam z Ewą w íprofný y wftýd przyno=
30: fzący nágości iáko winnikámi zákładáią y pokrywáią: gdy ie y
31: filarmi kościoła fwoiego ftánowią. Ná to żadney bacžności y
32: względu nie máiąc/ iż y oni ludźmi byli/ á iż fię nie tylko náfpoł
33: z drugimi nie zgadzáli/ ále też y fámí z fobą. Bo iednego z nich/
34: co wiele pífał nie pokaże/ ktoryby fobie fáme^{mv} w wielu rzeczách
35: ná odpor nie był. Iákoż to y fám **X.K.** wybornie baczy/ bo te^{mv} nie
36: bez przyczyny/ ále dáremnie/ bo bład nie może być iedno błędem

e 2

názwan/

strona: 36

36

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: názwan/ zábiega g. iiii: ále przedsię tą łátą dźiury tey nie zála= (*marg*) Bo fię Oyco-
: wie nie zga-
: dzáią y z dru
: gimi y z fobą (-)
2: ta. Gdyż oni mili pátrułowie: nie tylko ták między fobą fą nie
3: zgodni: ále fię áni z tą terážnieyřą Rzymřką Kátoliką zgodzą
4: bárzo w wielu rzeczách/ iáko by fię to łácno pokazáło/ gdyby to
5: terážnieyře było przedsię wźięcie náfze. Wízákże fię y to w tey
6: rzeczy nákrótce námieni: Choćiaż ci fię z nich Rzymiánie prze
7: chwáláią y nimi rzeczy fwe/ ále niewiem by fzczyrze we wfzytkim/
8: łátáią: Bez wftydu to onich twierdząc/ że ni w czym nie bładzi
9: li/ że fię nie omyláli: (zábáczywfzy książg Auguřtinowych w kto=

10: rych wiele błędow fwych odwołał/ ktore potym poznał zc.) że
11: fię z łobą zgadzáli/ że iednąką ząwždy naukę podawáli/ którą
12: raz od Apofztołow przez ręce wzięli. Co iáko fię z prawdą zgo=
13: dži/ ia baczyć/ widząc co inżzego/ nie mogę. Iákoż y ślepy/ tyl=
14: ko pilnie mácáiąc/ domácác by fię tego mogł. Gdyż o to y w tey
15: łámey fprawie około prześládowania y mordowania dla wiary/
16: chociaż y heretykow/ to fię zá pomocą Bożą iásnie pokazác mo
17: że/ iż teraznieyfza Rzymfkich Kátolikow frozłza y iádowitfza niż
18: Káimowá fprawá/ około morderstwá y tyrańtwá niepohámo
19: niepohámowane^{go}/ nie tylko z Bogá y Chriftufá Páná z Apofztoły iego/ ále
20: y z onych ftarych pátrefow náuki nie iest chociażci to/ niewiem
21: iáko I.M.K.X. śmie pífac. f.iiij/ żeby fię ząwždy wzyfscy Pa=
22: pieżowie mieli zgadzác y w iednym ząwždy wyznaniu trwác. Ale
23: iż to nie było (bo inżych wiele pobożnieyfzych ná początku gdy ie
24: łzcze proftymi Bifkupy bywáli mordowano dla wiary/ á ci iuz te
25: raz łami morduią.) sład też to obaczono być może/ co fię tera=
26: źnieyfzey rzeczy dotycze/ tákże y inżych ktore fię potym przypo=
27: minác będą. Bo wždy w onych ftárznych była wietfza boiaźń Bo
28: za. (choćaż drudzy z proftości fercá/ nie czuiąc fię/ Antychryfto=
29: wi drogę w wielu rzeczách łáli) niż teraz w tych teraznieyfzych
30: tatuśiach pokazánaby być mogł/ chociaż fię tym śmieie chłu=
31: bią iż iedni łą Wikárijmi ábo Namiáftkami Chriftufowymi/ á
32: drudzy iż łą łukceformi y potomkami Apofztołskimi. Zowią fię
33: Chriftyány: A ty pánie Chrište lepiej wiesz łali twoimi. Máią
34: fię zá chwalce Boże: ále ty Boże wiesz iáko cię chwalą y iáko fię
35: o chwałę twoię więcey niż o łwe dochody ftaríań. Chwalą cię
36: to prawdą wfy/ y boią fię ciebie/ iáko łą od ludzi wyuczeni/ ále

to dáremnie

- 26: retyki. Z owocow tedy ich poznać ie. Ieśliby kto nakrył wilkã
- 27: owczą łkorã/ á iákož wilkã poznafz/ iefli nie ábo z głofu/ ábo z po
- 28: łtępku? Owcã/ łchylwłzy łię ná doł/ wrzełczy: á wilk w zgorę
- 29: ku niebu łeb podniołzy ná powietrze tož dopiero wyie. Kto te= (marg) Kto wilk,
- : á kto owcã, iá-
- : ko poznãć. (-)
- 30: dy wedle Bogã głos wypułczy/ owcã iefł pokory y wyznãnia:
- 31: kto zãś prãwie w brew prãwdzie łzkãrdzie bluźnierłtwãmi prze
- 32: łiw Bogu wyie: wilkiem iefł. Iáko o tãkich mowi prorok: (Płal
- 33: 73.) Mowili nieprãwość ná wyłokości: połozyli áž ná niebie v=
- 34: łtã łwe. Owcã ie žiołkã/ wilk łię w mięsie kocha. Ktorego te=
- 35: dy wyžrzyłz zbierãiącego z łãk piłmã ś. **toć nie z dekretow, nie z pãtre**
- 36: **łow, nie z papiełkich Stãtutow.** Žiołkã kwitnãce łprãwiedliwości/

e 3

owcã

strona: 38

38

Pierwłze ksiãžki

Odpowiedzi/

- 1: owcã iefł/ ktorego zãś obaczylz kochãiącego łię we krwi prze=
- 2: łłãdowãnia/ wilk łi to iefł zč. A izby łię kto niechãł połtawkã
- 3: **zwierzchowne**^{g0} naboženłtwã y zmyłłoney zwierzchniey łprawie
- 4: dliwości/ iáko nierzãdnicã wiankiem y brameczkã/ zã czyłtã pá
- 5: nienkę vdãć/ ku ofzukaníu drugiego/ pãtrzymy iefłczy y ná to/ co
- 6: tenze przedtym: **Hom. 4. in Cap. 3. Math. col. 771.** ná ty łłowã: Iã=
- 7: ko Gołębice/ powiedžiał/ tãk piłzac. Dla tych duch ś. przyãł (marg) **Szãtãńcy na**
- : božnicy podo
- : bni Christufo
- : wym. (-)
- 8: połtãwę gołębice/ iz onã nád infze rzeczzy żywiãce miłosci przy=
- 9: łtrzego. Abowiem włzytkie łpołoby łprãwiedliwości/ ktore mã
- 10: iã łłudzy Božy w prãwdzie/ mogą tež mieć y łłudzy diabelłcy w

11: podobieństwie. Boć też ma dyabeł ćiche y pokorne: ma czyfće/
12: y iálmuzniki y poftow pilnujące/ y wżeláką poftáwę dobrego/
13: którą ftworzył Bog ku záchowániu ludzkíemu. Ktorą poftáwę
14: wprowadził też y dyabeł ku źwiedźieniu: áby było pomieszánie/
15: między prawdźiwym dobrym/ á dobrym zmyślonym: áby ták lu
16: dzie prości/ ktorzy ostroźnie wyrozumieć nie mogą różnice mię=
17: dzy dobrym prawdźiwym/ á dobrem zmyślonym/ gdy dobrych
18: mężow Bożych szukáią/ nápádli ná zwodniki dyabelńkie. Bo tyl
19: ko fámey miłości ducha ś. duch nieczyfty náśládowác nie może.
20: Przetoź náyduie fię w zwodźiećielách wżeláká poftáwá fprawie=
21: dliwości: lecz fámá wdźięczność prawdźiwey miłości/ náleść
22: fię nie może/ opócz w fámych fługach Bożych zċ. Ale y z tym te
23: raz ná ftronę: podźmy do kąkolow y pńzenice: áby fię rzecz tá ob
24: iáśniła. Chrizoftom o nich ták piŕze/ po wielu infzych fłow (**in(marg)** Chrizosto.

⋮ wykład káko

⋮ lu. (-)

25: **cap. 13. Mat. hom. 47. col. 402.**) ták mowíac. Chcefzże tedy/ ábyfmy
26: poŕzedfzy wybráli ie (mowíą to vcźniowie) Lecź Pan Bog tego
27: broní/ áby fńadź wefpołek z kákolem/ trawy pńzenicźney nie wyr
28: wáli. Co (dla tego) powiedźiał/ áby walek y krwie wylania zá
29: broníł. Abowiem/ gdyby mieli być mordowáni heretycy/ tedy=
30: by fię ná świát/ bez rakoŕzu y przymierza/ walká wprowadźiłá.
31: Dla dwu tedy przyczyn/ tego zábroníł. Naprzod: iż kákol máło
32: może zboźu záŕzkodźić. Potym/ iż ieŕliby fię nie dáli vleczyć/ tedy
33: nie mogą wyść onego oŕtátecznego karánia. Aták ieŕli chcecie
34: áby karáni byli (heretycy) żeby to przedŕię zboźu nie ŕzkodźiło/
35: tedy wam potrzebá do tego czáfu fłuŕznego oczekáwác. A to záś
36: co ieŕt iż z nimi zá raz wyrwiećie y zboźe? Abo to/ iż ieŕli fię prze

ćiw nim

1: ćiw nim do zbroie rzućicie/ koniecznie do tego przydzie/ iż here=
2: tyki morduiąc/ wiele świętych z nimi wyginie: Abo to/ iż z one=
3: go kákolu/ wiele ich náwróciwzy fię odmienić fię mogą/ w płze
4: niczny ftan. Iełiż tedy vprzedziąc (čas on) wyrwać będziecie:
5: poginą ony zbozá/ ktoreby wyrośły z przemienionego kákolu. A
6: rzekfzy to wedle pobożności Chrizoftom/ wnet też zá z ćielefne
7: go rozumu fwoie^{go} y to przydaie/ z brzegu wylewaiąc po części/
8: ácz iefzcze nie tak grubie łobie fię łam łprzecziąc/ iáko czynią te=
9: raz Antychriftiani/ gdy tego dokłáda mowiąc: Włzákoż nie zá
10: kázuie rozłprázác buntow heretyckich/ vłtá zówieraiąc/ mowie=
11: nia wolność odćinác: (czego Chrifus vcziom łwym zákazał
12: Luk. 9. v 5.) ále zákazuie zábijác y mordowác. toć piłze Chrizo=
13: ftom. A Theofilakt zá/ ná tyż łłowá fol. 41. piłząc/ tak też mo (*marg*) Theofilakt. (–)
14: wi. Heretyctwá łą kácole/ ábo złe myśli. A ktoż ie łieie? Dya=
15: beł. A ludzie łpiący co? łą ći ktorzy prze gnułność fwoię/ plác dá
16: li heretykom/ ábo złym **myłłam** [.] . A ludzie łą Anieli/ ktorzy fię
17: gniewaią o to/ iż łą heretyctwá/ ábo złość w dułzy: y chcą wyr
18: wác y wyciác z tego żywotá heretyki/ y myłłące rzeczy złe. Lecż
19: Bog nie dopułzcza/ wyniłzczac przez walkę heretykow **ále Papież**
20: **drugi Bog ziemski wyniłzczyć ie vsiłuie, ná złość prawdziwemu nie**
21: **bieskiemu** áby záraz nie vcierpieli/ y wyniłzczeni nie byli y łprawe=
22: dliwi. A niżej potym ná drugiey łtronie teyże kárty/ tak piłze. Po
23: wiedziawzy iż to podobiełstwo kákolu rozumie fię o heretykach
24: ktorym dopułzcza być Pan między pńzenicą/ áż do żniwá/ to iefł/
25: áż do łkończenia łwiátá/ mowiąc. Gdybyłmy wycináli y zábijáli
26: heretyki/ byłyby łedycye ábo rozruchy/ w ktorychby łnadź y wier
27: nych wiele wyginęło. Gdyż y Páweł/ y on rozboynik **ktory z Chri**
28: **stufem zówieszony był** mielić przedtym łobie kácole niź wwie=
29: rzyli: y dla tego ná on czas wycięte nie były/ dla pożytku ktory

- 30: fię potym pokazał: bo potym pożytek Bogu przynosiłi. Toż też
31: mowi ná ty fłowá Hieronim [tom. 9. fol. 41. D.](#) Przetawfzy ná tym (*marg*) Hieronim. (–)
32: co nam íam Pan wyłóżył/ to ćzego zamilczał/ á ku wyrozumie=
33: niu náńzemu zońtáwił/ krotko nam trzebá przebieżec. Przez ludźi
34: ípiące rozumiey náuczyciele zborowe: przez fługi gofpodárfkie/
35: nie ínzego kogo íobie ítanów procź Aniołow/ ktorzy ná káždy
36: dzień widzą oblicze oycowfkie. A dyablá dla tego nieprzyiaćie=

lem

strona: 40

40

Pierwfze kfáfki

Odpowiedzi/

- 1: lem **opuściam tu troche**, wiedz być názwánego íż przyśiadł káko=
2: lu: to íeft/ náuk heretyckich. A co mowi/ áby ínadź zbieráiąc
3: kákołe/ nie wykorzeniliście z nimi pńzenice. Zońtáwiony íeft plác
4: pokáíániu. Y mamy síąd nápomínánie/ ábyfmy nie rychło od=
5: cínáli brátá zć. A potym tego dokłáda. Ono też co wnet przydá
6: ie: dopuścćie oboygú rość/ áż do żniwá: Zda fię być ná odpor o=
7: nemu rofkazániu: Odeymićie złośniká z pośrzodku íiebie. Bo
8: nie mamy towarzyfzyć z tymi/ co názywáiąc fię bráćią/ íą cudzo=
9: łozniki y wfzeteczники. Bo íeflic fię zákázuie wykorzenienie/ á
10: ćierpliwość ma być áż do żniwá chowána/ íákoż z pośrzodku nas
11: mogá być niektorzy wyrzuceni? Między pńzenicą á kákołem/
12: gdy íą trawą/ á íefzcze zdbłá nie wypuścza/ máłá íeft rożnicá.
13: Przetoż nápomina Pan/ áby poki co íeft wátpliwego/ nie byli=
14: ímy íkorymi w czynieniu dekretu: ále żebyfmy kres Bogu fędźie
15: mu záchowáli. Aby on gdy przyidzie íádný dzień/ niedomniema
16: wány wyfłtepek/ ále znaczną winę z íwiętych zgromádenia wy=
17: rzućil. Ale mi fię zda íż íefzcze fzyrzey y dońtáteczniey rzecz tę roz=
18: biera Auguftyń. [Lib. Quaest. ex. Mat. Qu. II. Tom. 4. Col. 364](#): cho=
19: ćiażci fię też/ wedle zwyczáiu íwego wierci ná tę y ná owę ítronę:

20: wżákże wżdy to mowi. Iż to nie idźie/ áby heretyk ábo odłzcze=
21: pieniec/ (ktore przez kákol rozumie) miał być ćielefnie (*corpora-*
22: *liter*) wyłączone. A potym *col. 366.* tego dokłáda. Iż máią być
23: znořzone nie tylko kákołe/ áż do źniwá/ ktore rozśiewcá błę=
24: dow łzátan wprowadził/ ále też y plewy/ áż do wywiania. Tak=
25: że piřze/ *De verbis Domini, in Euang. fecundum Math. Serm.18. Tom.*
26: *10. col. 86.* y indźiey. Ale iż on po łwemu/ iáko *mirus artifex*, co (*marg*) Augustyn á
: le fam z łobą
: niezgodny. (–)
27: ná iednym mieyřcu zbuduie/ to zás famże ná drugim rozwáli/
28: fam fię z łobą nie zgadzáięc: iáko to y fam wyznawa/ *lib. 1. Epist.*
29: *epist. 47. tom. 2. col. 174.* iż ták pierwey rozumiał/ że żáden do ie
30: dnořci Chriřtuřowej nie ma być przymuřzan/ á iż łłowy pořtěpo
31: wác trzebá/ á gadániem ábo rozmowá walczyć/ ábyřmy niemie=
32: li zmyřłonych Kátolikow/ ktoreřmy ználi być iáwnymi Herety=
33: kámi: przetoż go też zániechawłzy/ ktory wedle onego pogáni=
34: ná/ z niřkim fię nie zgodzi/ gdy fię fam y z łobą nie zgadza/ cho=
35: ćiaż to wiem że wiele ořobliwych y z łłowem Bożym zgodnych/
36: y z inřzymi ná wielu mieyřcách nápiřał/ gdy nie miał kogo ná od

por.

strona: 41

ná Wędzidło X.K.P.

41.

1: por. Weźmiemy przedsię inřzych/ nieco w tey mierze łtáteczniey=
2: łzych. Y to náłtronę odłóżywłzy/ co *contra Crescouium Gram. lib.*
3: *3. cap. 50. Tom. 7. col. 271.* mowi: Ze fię to żádnemu dobremu w
4: powřzechnym Zborze **ále nie w Kátholice Rzymiskiey teráznieyřzey** nie
5: podoba/ áby fię przeciw ko^{mv}/ choćiaż y Heretykowi/ áż do śmier
6: ći řrożyć miano. Tákże y to on też piřze do Donatá Stárořty Afry
7: ki/ żeby Donatyřty hánował/ nie mordował *epist. 127.* Piřze te=
8: dy ták ná inřzym mieyřcu Hieronim (*in cap. 4. Gal. Tom. 9. fol. 186.*

9: B.) Iáko tedy ná on čás ftárfzy brát Izmáel/ **iáko to teraz Kátho-**(*marg*) Hieronim. (-)

10: **liká Rzymśka stárfzość fobie przywłáfczáiáć** prześláduáł Izááká/

11: **mále**^{g0} iefzcze ofęłká/ przywłáfczáiáć fobie y obrzełkę/ y pierwo=

12: roctwo: tákże y teraz/ Izráel wedle ciáálá mniefłzego brátá/ **mo**

13: **wiáć ták słowy krotkimi** to ieft/ Chriřtyány z pogánów prześládu=

14: ie. **Tákżke** [!] y dżiśia cí/ ktorzy máłymi fą w Chriřtuśie/ baczyć **trze**

15: **bá co mowi, w Chriřtuśie, nie w fzkolney Rzymřkiewy Kátholiki logice** á ży

16: iá cíelefnie **baczyć y to, kto teraz cíelefnie żyie** prześláduiá tych/ kto=

17: rzy národzeni fą z wody y z duchá: á powřtawřzy z Chriřtuřem/ **te**^{g0}

18: řzukáiá co ieft wzgorę/ nie co ná dole. Niechże czyniá co raczá:

19: niech prześláduiá z Izmáelem Izááká: będac wyrzuceni precz (*marg*) Tu bacz, iako

: fię księza mo

: gą zwác du-

: chownymi,

: będac mor-

: derzmi ták iá

: řnymi. (-)

20: z Egipczyánką mátką niewolną: áni wezmá dżiedzictwa: kto=

21: rego ten řam dořtápi/ co fię wedle obietnice vrodził. Aleć y to

22: nadobnie: że ten co fię národził wedle ciáálá/ prześláduie ducho=

23: wnego. Abowiem duchowny nigdy nie prześláduie cíelefnego/

24: ále mu odpuřcza iáko chłopařowi brátu: wie że fię może z czá=

25: řem pomnożyć. A choćiażby teź obaczył řyná Egipczyánki gnie

26: waiącego fię/ iednáć wřpomina ná iednego oycá/ ktory y Słó=

27: niá řtworzył y Komorá. A w wielkim teź domu/ nie tylko fą zło

28: te y řrebrne naczyniá/ ále teź y drzewiáne y řkorupiáne. Toź fię

29: teź náyduie/ **Cap. 23. Q. 4. Cap. Quifecundum carnem.** Gdzie teź to

30: pokázuie/ iź złyć znořić **potrzebá** [!] / á nie odrzucác: przez řłowne

31: řtrofowánie/ nie przez cíelefne wyganiánie. Bo iáko tákże/ z

32: Grzegorzá piřze. **Cap. Hęc. autem,** Ieřliź wy dobrzy iefteřcie/ poki

33: tu w tym żywocie iefteście/ ikromnie znoście złe. Bo któćkol=(*marg*) Zły iest, kto
: złych cierpieć
: nie może. (-)

34: wiek nie znośi złych/ on ci łam łobie/ łwą niecierpliwością/

35: świadkiem ieft tego/ iż nie ieft dobrym. Bo nie chce być Abelem

36: káždy ten/ ktorego złość Káinowłka nie ćwiczý. Tákże w prze=

f

łzłym

strona: 42

42.

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: przełzłym *can. Quantus* łtoi: Iáko wielka nádętość/ iáko wielkie
2: zápamięthanie pokory y wkładności/ y iáko wielka butliwość
3: krnąbrności/ żeby kto ták łobie tułzył/ iż to vczynić może/ czego y
4: Apołtołom Pan czynić nie dopułzczał/ iákoby mógł kákol od
5: pńzenice wyplewić zċ. A ielliby łzło o złe nauczýciele/ ktorzyby by
6: li iáko zli wodzowie/ tedy y tych Hieronim/ mowiac wedle Chri
7: łtułá/ zábijác nie każe: ále ich tylko iáko wodzow łlepych zanie=
8: chác. *Libro 2. in Math. 15. Tom. 9. fol. 46.* Tákże *fol. 256. D. Y ad*
9: *Tit. 3. A Tom. 2. fol. 306. C.D.* tego vczy ábyłmy łię ich wyłtrze
10: gáli/ á nie ofkarzáli ich/ heretyctwo ich łiekierą piłmá ł. odci=
11: nájac. Támże *Tom. 2. fol. 5.* gdzie piłze przeciw Helwidianom.
12: Ale iż tego więcey ieft v *nie^{go}*/ niżby łię tu wpilác miáło/ przetoż
13: tám czytelniká odłýłam. Gdyż y wedle Chrizołtomá mowiac:
14: Pogánom to/ nie Chriłtyánom przyłtoi mordowác y przełłado=
15: wác: tákże wedle łłowa Bożego/ niewiernym Zýdom: gdyż to
16: ci połpolicie záváždy wiernym chwalcom Bożym czyniáli: co też
17: y teraz ci czynią ktorzy w ich łtrzemioná włtápiwłzy/ ich łię przy
18: kłádem rzádzą/ á nie Chriłufowym y Apołtolłkim. Bo ci nigdy
19: tego nie czynili co czyni Antychriłł z łwoimi inkuilitorami y z in=
20: łzými inłtygátory/ ktorzy włtáwicznie łółdruią y v Málłtratu y

21: v poľpolftwá ná krew wiernych chwalczy Bożych. Co fię nawię=

22: ce y po infzych záczyło od frogiego ſzkodniká Papieżá Innocen= (*marg*) Innocentius

: trzeći ná here

: tyki práwá v

: czynił nie

: Christufo-

: wskie. (-)

23: cyulá trzećiego ktory co zacł był/ ſwiadczą Hiſtoricy (á ten był

24: roku 1215.) áleć y iego *decretales epistolæ*. liſty ktore piſał y práwá

25: morderſkie/ gorſze niſz Tátárſkie/ ktore około mordowánia tych

26: ktorych z heretykował/ poſtánowił/ ſá iáſnym licem ná iego An

27: tychriſtoſtwo/ ktore znácznie w tym iáko y w infzych ſpráwach/

28: przeci w Filippowi Ceſárzowi/ ná ktorego Otoná wládził. A iá (*marg*) Złoſći tego

: Innocentego. (-)

29: ko fię potym y z Otonem obſzedł/ pokazał. Ofobliwy Wikáryi

30: Chriſtuſow/ y potomek Apoſtolſki: ofobliwa głowá ciáſlá po=

31: wſzechnego koſcióſlá: ofobliwy páſterz owieczek Chriſtuſowych.

32: Bo cowſdy przed nim niektorzy (oprocł niektorych praw Ceſár

33: ſkich vprzedzáiácych) kłátwá y *wygnáuiem* [!] y pieniédzmi herety

34: ki/ przeci w Chriſtuſowey náuce karáli: tedy then nie tylko ſá=

35: mych heretykow/ ále y tych coby im kiedy co dobrego vczyñili/

36: ábo ie do ſiebie przyimowáli/ práwy ſwoimi/ karać ná gárdle

roſkazał

strona: 43

ná Wędzidło X.K.P.

43

1: roſkazał. Nie pámiętáiąc áni dbáiąc ná on wyrok Boży/ Biádá

2: wam ktorzy ſtánowicie y piſzećie práwá y vſtáwy niezbożne/ ku

3: vciſnieniu nędznikow w ſpráwie ich. Eza. 10. v 1. Ani pámiętá=

4: iác áni dbáiąc ná Chriſtuſowe ſłowá ktorymi powiedział/ iż to

5: ſá błogoſłáwieni/ ktorzy pokoy czyniá Mat. 5. v 9. gdyſ on był

- 6: przyczyną wielu walek y frogiego krwie wylania/ który też ná=
7: wet y kości Almeryká vczonego człeká/ ofądziwfy go zá herety (*marg*) [Vide Domini](#)
: [cum Sotum,](#)
: [cui ideo com](#)
: [bustū refert,](#)
: [quod imagi-](#)
: [nes é templis](#)
: [eijciendas cen](#)
: [fuit. \(-\)](#)
8: ká/ w Paryzu ípalić rofkazał. Co to zá tátuś naświéty/ który
9: nieznofną złość fwą y nád kościámi vmárłego człeká **pokázo=**
10: **zował [!]** . A wżák ítrách y mowić. A więcze ten mogł co dobrego
11: poštánowić? A więcze go lepiej słuchác/ y wedle dekretow iego
12: tyráńskich íę rządzić/ á niż wedle Chrístuśá Páná ćichego/ po=
13: kornego/ y pilnie iedney owce zginęley ízukáiącego? Aleć ná nic
14: v Kátholikow Rzymńkich ták íam Chrístus Pan/ íako y to co
15: co czynić rofkazał: wołą ná tych íwoich krwią íę ludzką pá=
16: ítwiących páłterzách przelstáwác: y wołą to z nimi czynić/ co tyl
17: ko íami niewierni y niezbożni pogánie czyniáli/ tákże y Bogu
18: obmierzli Zydowie. Bo gdyćby wždy Chrístuśá y náukę iego w
19: íákíey wadze mieli/ pewniećby tego nigdy co czynią nie czynili. (*marg*) [Y błędu Chri-](#)
: [stíánin nie ma](#)
: [gwałtem bo-](#)
: [rzyć.](#)
: [Chrízostom. \(-\)](#)
20: Pámíetálićby wždy ná to że íę Chríftyaninowi nie godzi/ y błę=
21: du nagrubźzego gwałtem podwrácác/ ále tylko nápomínániem
22: roftroprnym y pobożnym/ thakże y przez ćichość ku zbáwieniu
23: przywodzić. Íako ono y Chrízostom náíłáduiác náuki słowá Bo
24: żego rádži/ píżąc [contra gentes tom. 5. fol. 1038. A.](#) Bo któć íeft

- 25: Chriřtíaninem/ tenći fię ftára o to iákoby przeciw káždemu mi=
26: łość záchował: przekłádaiąc ią łobie nád cudow czynienie. Prze
27: toż też práwym będąc Chriřtyáninem/ nie pátrzy ná łáme tylko
28: przyiaćioły/ ktoreby miał: áni zá bráćią wedle łpolney wiáry:
29: ále też łobie y heretyki/ y pogány/ y żydy dla łpolnego przyrodze
30: nia (iż też oni tegoż Bogá łą łtworzenim) zá bráćią poczytác:
31: á bacząc w nich błąd/ lutościwym ieřt przeciwko nim/ y truchle
32: ie dla nich/ y łzy wylewa. Boć nie w tym podobni Bogu będzie
33: my/gdybybyłmy cudá y znáki czynili: ále gdy nieprzyiaćioły mi
34: łowác będziemy. Iáko tenże Chryzořtom piřze [Heb. 2. Hom. 4. in](#)
35: [Moralitom. 4. col. 1685](#). Ku czemu może fię też przydác y [Morale 1.](#)
36: ná [Heb. 1. Hom. 1](#). Bo ieřliby też to prawdá byłá/ żeby fię heretyk

f 2

ktory

strona: 44

44

Pierwřze ksiáżki

Odpowiedzi/

- 1: ktory iáwny pokazał/ ktoryby pozyřkan być nie mogł: tedy przed
2: się y takiego zabijać nie da: ále fię go tylko radzi wyřtrzegác:
3: proźnego o nim łtáránia zániechawřzy: [In cap. 3. Tit. Hom. 6. fol.](#)
4: [1635](#). Iáko y [Iustinus](#): nie do bićiać/ mordow/ przeřłádowánia (*marg*) Iustyn. (–)
5: przeciwnikow/ wiernych nápomina/ ále ku záchowánium poko=
6: iu. O czym nie máło nápiřał do żony y Serená. Aleć y Ireneuř (*marg*) Ireneuř. (–)
7: ftáry Doktor/ ktory wiele przeciw Heretykom piřał/ nigdziey
8: ich mordowác y przeřłádowác nie rádźił/ tylko fię ich řtrzedz á
9: zá nie fię modlić kazał: iáko fię y łam zá nimi modlił: áby w do=
10: łe [.] nie trwáli/ ktory łobie łami wykopáli/ mowiąc: Oto fię zá
11: nimi modlimy: z więřłzym vżytkiem ich miłuiąc/ niź fię oni łami
12: miłuią/ wedle mniemánia łwoiego. [Lib. 3. cap. 46](#). o tym łobie
13: kto chce czytác może. Co fię też ieřlcze náyduie y v Chryzořtomá
14: [Tom. 4. fol. 1466](#). Y v Lwá pierwřzego Papieřá: ktory ich też (*marg*) Lew I. Papieř (–)

- 15: nie kazał mordować/ iáko infzy/ ále ie oznáymiác/ á przeciw nim
- 16: zbroią wiary walczyć/ modląc fię zá nimi. *Serm. 4. de collectis. Et*
- 17: *ferm. 5. de Ieiunio. Et. 4. de solennitate Epiph. Et ferm 18. de Passione do*
- 18: *mini*, ták mowi: Wyftrzegaycie fię wywodow ludzkiey náuki: á
- 19: ftrzeźście fię iáczorczych heretyckich rozmow/ nie mieycie z ni=
- 20: mi nic fpolnego zc̄. A tego przedfię nie rzekł/co po nim nie ry=
- 21: chło nápiśał/ on *nocentissimus Innocentius* trzeci/ prześláduycie/ ná
- 22: nie przed Krolmi y póspółstwem inftyguycie/ bijcie/ morduycie/
- 23: ná káptur wołaycie/ tribunały wzruszaycie: iáko teraz czynią
- 24: drudzy: A przedfię fię zá duchowne chcą mieć Chriřtyány. Aleć
- 25: y ze Mfzałá ná wet/ ktory łobie zá święty máią/ iż brzuchy ich (*marg*) Mfzały Pa-
- pieskie modli
- twę máią zá
- Heretykami. (–)
- 26: dobrze zadufnym chlebem tuczy/ może toż być pokazano/ z
- 27: Wielkopiątkowfkiey Mfzey/ że fię zá heretyki fтары modlili/ á
- 28: nie mordowali ich: boć toż co w pierwřzym zborze poboźni czyni=
- 29: li/ to też oni/ do infzych niezboźnych wymyřłow y błędow/ kto=
- 30: rych tám pełno/ y rzeczy dobrych niektorych trochę przemieřzáli:
- 31: y czynią tę modlitwę raz w rok w kořciele zá nimi: á potym ie (*marg*) Papieźnicy
- przećiw Chri
- fufowi mo-
- dlą fię prze-
- ćiw nieprzyia
- ćielom. (–)
- 32: cały rok prześláduią y ná nie inftyguią/ y ná Bogá też potym/
- 33: chodząc po vlicach/ y pod czás po polu/ wřzyfcy głořem wielkim
- 34: wołaią. *Contere domine fortitudinem inimicorum ecclesiae tuae &c.* Ze
- 35: trzy Pánie moc nieprzyaćioł kořćiołá twoiego. Antychriřtyány
- 36: fię y w tym pokázuiąc: Bo co Chriřtus kazał fię zá nimi modlić/

strona: 45

ná Wędzidło X.K.P.

45.

- 1: to oni przeciwko nim. Co im kazał dobrze czynić y błogosławić
- 2: im: to oni złorzeczą y wygładzenia od Bogá profszą. Iáko y zá
- 3: Zydy mówią kollektę/ ále nie mówią ná nię Amen. A wždy fię
- 4: zá vcźnie Chriftofowe vprzedzáć chcą: A wždy to mówić śmie=
- 5: ią/ iż tę náukę/ y tę wiárę y to wyznánie y te podánia od Itárfzých
- 6: przodkow fých przez ápoftoły podáne wzięli. Ano gdyby fię o=
- 7: nym Itárfzým przypátrzyć dobrze chćieli/ (opuściwfy pogán=
- 8: fkie/ y tyránfkie práwá y vftawy ktorych fami fobie niektorzy
- 9: Chriftofowi przeciwnicy: zmocniwfy fię przeciw zwierzchności
- 10: fwey włafney świeckey/ od Boga fáme^{go} poftánowioney y w no=
- 11: wym Teftámenćie znácznie włzem wierzącym w Chriftofá zále=
- 12: coney: Opuściwfy mowię/ zwáfzczá ony ktore fą **de fumma Tri**
- 13: **nit. Item Codic. lib. 1. tit. de Heret.** Także **Innocentij. 3.** y infze przeciw
- 14: Bogu/ y pierwřzym poboźnieřwym Oycom w wniefione.) ráczey
- 15: by fię tego wftydáli/ niź tego vpornie dla vtráty prebend y do=
- 16: chodow fých bronili. Y ráczeyby z Tertulianem mowili: (*marg*) Podobief=
- 17: : Itwo. (–) iż iáko
- 17: nie ieft w náłzey mocy febry oddalić od człowieká gdy nim trzę=
- 18: fie/ chociaź ią dobrze iż febrá ieft widzimy y znamy/ y ná nię fię
- 19: wzdrygamy: ták pogotowiu nie ieft w mocy náłzey odiać here=
- 20: tyctwá/ gdy w mocy człowieczey nie ieft/ áby ie mógł pohámo=
- 21: wác (**De praefcript. aduerfus haerefes fol. 95.**) Bá y to nie ládá co po
- 22: znáć gdzie y w kim ieft/ ia to śmieie mowię. Bo wždy febrę y wi
- 23: dzę y czuię gdy ieft: á w tym fię nie omylę: álebych fię ná here=
- 24: tyctwie mógł omylić/ niedořwiádczywfy wprzod fłowem Bo
- 25: żym porządnie: ále ták tylko z podeyřzenia/ z nienawiści/ ná
- 26: Itárfzých fię niektorych tylko dekretá y vchwałę y zwyczáy řpu=

- 27: łzczáiąc/ Ale chociaźbych też nie omylnie poznał Heretyká: nu=
28: żeż/ w mocyli to moiey náwroćić go? ábo w mocyli też to moiey/
29: zábieżeć temu żeby heretyctwá nie były? By namniey. Azaź y te=
30: go znácznie duch Boży nie powiedział? Y to/ iż tego potrzebá (*marg*) Piímo ś. mo-
: wi iż muřą
: być heretyc-
: twá, á Papież
: opák. (-)
31: ieřt/ dla dořwiádczenia y okazánia wiernych/ żeby heretyctwá
32: były miedzy nimi? (1. Kor. II. w 19.) nie oznaymił? Ktorychby
33: Kátoliká Rzymřka mieć niechćiałá: iż to oná podobno dořko=
34: nářza ieřt/ niź był Chriřtus: iż ieřt řwięćřza (bo ma *sanctiřsimus*
35: *feruum ferurorum Dei, qui nulli vnquam feruit, omnes autem in feruitu-*
36: *tem suam redigit, & ad osculapedum cogit.*) ni Chriřtus y řzczęřliź był

f 3

wřza

strona: 46

46

Pierwřze ksiáźki

Odpowiedzi/

- 1: wřza niź byli Apořtołowie z zboreczkámí řwoimi/ ktore záwřdy
2: przy řobie heretyki/ iáko přczołki trędy miewáią. Ale poniewaź
3: y około iáwnych heretyctw/ á nie tylko około domniemáných/
4: řą takie Boże wyroki/ y takie też řtářřzych wielu poboźnieyřřzych
5: Oycow z Chriřtuřem y Apořtoły iego zgodne řentencye y náuki:
6: iż heretycy nie máią być mordowáni. Azaź to/ *non est extremæ*
7: *dementiæ*, nie ieřt znáczne y głupřstwo y vpor chćieć tho przedřię
8: wygłozowáć y ná řwym vpornie/ gwałtem przewiodřzy/ pořtá=
9: nowić? Ano gdyby řię rzecz tá miáła řpráwiedliwie řádzic: oka
10: záliby řię/ mam zá to/ wiele Káinow co Abele morduią: wiele
11: Izmáelow co z Izáákw řzydzą: y Ezáuřzow co Iákobom od=
12: powiedáią. Gdyź wřdy to iáwna kto tu ieřt przeřładowcą/ mor

- 13: derzem/ á kto vlegác y vtulác fię do czáfu pod ftrażą bożą muśi.
- 14: A Boże day to áby fię wždy kiedyżkolwiek tey krwie ludzkiej
- 15: prágnące pijawki vznác mogły/ y mordow fwych/ y nie Chri=
- 16: ftyáńfkich poftępkow poprzeftác/ niź on dzień oftáteczny przy=
- 17: dzie/ ktory poźrze przeciwniki: gdzie nie tylko będzie wtyd wiet
- 18: fzy/ ále też po tych wczásiech/ doftátkach y wefelách/ płáčz y
- 19: zgrzytanie zębow/ w onych zewnětrznych ćiemnościách/ gdzie
- 20: iuź chrobak ich nie zdechnie y ogień nie zágásnie. Pánie Boże
- 21: zmiłuy fię nád nimi/ day im wczás znáczne pokáianie/ áby z swiá
- 22: tem złym potępieni nie byli/ Amen.
- 23: **KA P. 7.** To tym obyczáiem/ nákrótce/ námieniwlzy wię
- 24: cej/ niź rzecz całą porządnie/ z doftátecznieyřzym iefzcze rzeczy
- 25: tey opifánim/ dla profřszych/ przed oczy wyftáwiwlzy/ iákoby
- 26: była potrzebá. Niź fię iefzcze/ [á thesi ad hypothefim](#), iáko mowią lo
- 27: gicy: to ieft/ od mowy powřzechney wobec o wřzytkich/ do mo=(*marg*) Przykłády
- ⋮ ktorými mor-
 - ⋮ dow fwych y
 - ⋮ przeřładowá-
 - ⋮ nia nie chri-
 - ⋮ styáńfkiego
 - ⋮ bronią Papie
 - ⋮ żowie. (—)
- 28: wy y rzeczy ofobney z ftrony I.M. **X.K.** ktory mię w to wdał/
- 29: że mu o łobie z okazánim prawdy y fařszu řpráwę dáć muřzę/ przy
- 30: řtápi: nie godźi fię mym zdánim/ te też milczénim opuřćić:
- 31: co więc też pořpolicie niektorzy przedřię biorą: á to/ chcąc iá=
- 32: ko mogą pokryć/ ábo więcuy pořárbowác řzkárádą řprořność/ y
- 33: nie náfyconą chćiwořć prágnienia krwie cudzey/ áby tylko tych
- 34: nie řtáło/ ktorzyby ich řtrofowáli/ y od złego dobr Bořych vřy=
- 35: wánia odwodźili. Ktorzy/ gdy ich kto z ich przeřładowánia y

36: mordow nápomina/ áby ich przeštáli: ták fię więc zwykli oma=

wiác

strona: 47

ná Wędzidło X.K.P.

47

- 1: wiác. Nie idziec nam o nászę prywatę: nie o nienawiść: nie o
- 2: gniew/ ktorybyfmy w sobie mieli przeciw komu niesłufnie cho=
- 3: wác: (iáko málo nie tákże mowi **X.K.** omawiaiac fię w tym iż
- 4: mię beftyą názywa f. iij.) áni idzie o zwycięstwo/ y przewiedzie=
- 5: nie nád kim: ále tylko o lámę chwałę Bożą/ ktorey powinniśmy
- 6: przystrzegác: niechcemyli fię pokázác wyrodkámi/ onych pier=
- 7: wżych prawdziwych chwalcy Bożych: y niedbálymi w powoła=
- 8: niu nászym. W ktorey pokázowali fię oni czuynymi y gorącymi:
- 9: zástawuiác fię potężnie o chwałę Bożą: że y sobie lámi y swoim
- 10: powinowátym nie folgowáli. A ták y my ich násláduiac/ nie
- 11: tylko prześláduiemy/ ále y ná gárdło wydác gotowi iestefmy.
- 12: Bo iefli fię to w onych Bogu podobáło: á w nas czemuby fię mu
- 13: też podobác nie miáło? A zaż kto zgánić może/ postępek on Fine (*marg*) Fines. (–)
- 14: lá Kápłaná Bożego? (4. Moi. 25 v 13.) Ktory ono zápaliwży
- 15: fię przeciw bráciey fwey/ dla wżeteczeńftwá ich/ ktorym Bogá
- 16: ku gniewu wzrúfzyli/ ręká fwą/ przebił wżeteczniáká y wżeteczni
- 17: cę iego. Zá co/ nie tylko strofowány od Bogá nie był/ ále iefzcze
- 18: tym/ nie tylko gniew boży vfkromił y plagę od ludu oddalił/ ále
- 19: też sobie wieczne przymierze z Bogiem ziednał. Tákże Eliafz/ (*marg*) Elias. (–)
- 20: zali yeż z zápalczywey miłości Bożey/ broniác chwały iego/ nie
- 21: pomordował kilká let prorokow zaráz/ bez wżego miłośier=
- 22: dziá? (1. Krol. 18 v 40.) Abo y onych dwu pięcdzieśiatnikow y
- 23: z ludem ich/ fpuściwży ná nie ogień z niebá? (2. Krol. 1. v 10.)
- 24: Abo y lám Pan Chrifus/ zali też z *zapalc żywey* [!] tákże miłości (*marg*) Christus. (–)
- 25: ku domu Bożemu/ w ktorym fię kupiectwá toczyły/ vczyniwży
- 26: sobie bicż z powrozow/ nie wykołatał/ y ftołow ich nie przewra

- 27: cał y pieniędzy nie rofypał? (Ian. 2. v 15. Mat. 21. v 12.) Zali y
- 28: Piotr ś. nie zábił dla kłamftwá y obłudy Anániafzá z Záfirą zo=(*marg*) Piotr. (-)
- 29: ną iego? (Dźie. 5. v 1.) Zali y Páweł Arcybifkupá Anániafzá nie (*marg*) Páweł. (-)
- 30: zgromił y potynkowáną ściáną nie názwał? (Dźie. 23. v 3.) Ale
- 31: y infzych tákich przykłádow wiele iest w piśmie ś. ktore przygá=
- 32: ny nie máią: przetoż nie wiem ktoby y to co my czynimy mogli też
- 33: nam zgánić? gdyż czynimy **trzymáiac** [!] fię przykłádu ich.(*marg*) **Odpowiedz** [!]
- : ná przykłády
- : przywiedzio
- : ne. (-)
- 34: Ty/ y tym podobne słowá mowią/ y tákimi fię przykłády zá
- 35: kłádáią/ ci wżyfcy Rzymfkiey Kátholiki wychowáńcy/ ktorzy
- 36: fię/ we krwie wylániu niewinnych/ pod pokrywką zmyślonego

zwierzchniego

strona: 48

48

Pierwfze ksiáżki

Odpowiedzi/

- 1: zwierzchniego nabożeńftwá dla fwych pożytkow/ kocháią: ále
- 2: przedsię tym wżytkim/ przed ftolicą fędźiego fprawiedliwego/
- 3: poftępku fwego nie chriftyáńfkiego nie **zátynkyią** [!]: Ani ognia nie
- 4: gáfnącego zágálfzą: áni chrobaká **niezdycháiące**^{go} vmorzą Mar.
- 5: 9. v 44. Iużem przedtym powiedział/ iż ftárego teftámentu/ nie
- 6: tylko tákie ofobliwe niektorych przykłády/ ále y miánowite po=
- 7: wżechne rofkazánie/ iuż teraz w nowym przymierzu plácu nie=
- 8: ma. Nie tylko dla tych przyczyn/ ktore fię przedtym námieni=
- 9: ły: ále/ iż iuż nam infze lepże y dofkonálfze náuki y práwá nád one
- 10: Moizefzowfkie/ Chriftus pan od Bogá przyniofł: y infze też przy
- 11: kłády nam po fobie zoftáwił y ony zálecił. Cienie ony zakonne
- 12: odłóżywfzy/ á íam obraz rzeczy wyftáwiwfzy. To iest fpráwy y po
- 13: ftępkki niektore cíelefne/ w duchowne odmieniwfzy: Iáko to y

14: Grzegorz Papież baczył y pięknie o tym (iáko łtoi. C. 22. Q. 4.c.

15: [Hæc antem](#)) nápił: ták że iuż zdawná on łam ná to wlytko od=(*marg*) Grzegorz Pa
: pież zá nas

: odpowiedział (-)

16: powiedział/ y z łtrony prześládowania heretykow/ ná ktore nie

17: rádžil/ y z łtrony też odmiány cíelełnych łpraw zakonnych w du

18: chowne. Iáko y Cypryan mowi: Iż pod zakonem poki było cíele

19: łwe obrzezowanie/ poty mieczem zábijano: lecz teraz gdy łię w

20: wiernych łługách Bożych duchownych záczęłá obrzełká: ducho=

21: wnym mieczem pyłzni y potwarliwi bywáią zábijáni [Epist. lib. 1.](#)

22: [Epist. II. fol. 27.](#) Bo to pewna z náuki y łpraw Chrístułowych iż

23: on kaźń ołtáteczną ogniá [wieczne^{go}](#)/ opowiedá wlyżedy/ zá ty wy

24: łtępki/ zá ktore pod zakonem ná gárdło káranó. Tákże iáko

25: ondźie trędowátego człeká/ gdy iuż zá łtáraniem ołiárownikow

26: nie mogł być vleczony/ od domu y od towarzyłtwá łpolnego

27: łwych łásiad odłączano/ nie zábijáiąc go/ áni prześláduiąc/ ále

28: ná łtronie żywnością opátruiąc/ iákoby inłzych trędem łwym zá

29: ráżić nie mogł: 3. Moi. II. v 1. (iákoż pięknie [Pagninus in sua Iza-](#)

30: [go. lib. 9. Cap. 27.](#) rzecz tę wywodźi/ chociaż też łrogi Papíłtá.)

31: Tymże łpołobem pod nowym tełtámentem nie zábijáć ábo prze=

32: śłádowáć Heretykow/ iákoby trędem duchownym záráżonych

33: łudźi/ kazano/ ále tylko ze zboru wylęczyc/ ábo łzátánowi oddáć

34: y łtrzec łię zá pogánina mieć: iáko łię iuż to przedtym pokázo= wáło.

35: Co gdy to weźmie przedźię/ mam zá to iż łię namniey nie

36: zgodźi z przykłády od przeciwnikow wniesionymi. A co łię tknie

Eliałzá:

strona: 49

ná Wędzidło X.K.P.

49.

1: Eliałzá: kto nim nie iest/ iáko y Fineefem/ duchá iego od Bo=

2: gá ie máiąc: niechby łię łam nim nie czynił/ áni łobie duchá ie=

- 3: go przyczynał: by snadź miałto niego ducha Saulowego u Achá
4: bowego ku wygładzeniu ofiarownikow y prorokow Bożych nie
5: dostał/ ná fwe wieczne zle/ iáko y oni. Ale/ ázaż znácznie fwym
6: vczniom Chrístus Pan spráwy Eliafzowej/ á z nią infzych nie
7: zgánił y im iey zábronił/ mowiac im: gdy go w pomście násła=
8: dowác chcieli: niewiećie ktorego ducha iefteście. Gdyż fyn czło=
9: wieczy nie przyzedł duzf tráćić/ ále záchowác. Bo y fáma zápál=
10: czywość ku Bogu/ ktorą niektorzy po sobie pokazowáli: bez o
11: sobliwego dárú y wzbudzenia ducha Bożego/ przyjemna nigdy (*marg*) Zápalczy-
: wość bez v-
: mieiętności
: fzkodliwa. (-)
12: Bogu nie byłá. A krotko mowiac gdy iefł bez vmieiętności/ ábo
13: wiadomości woley Bożey: więcey hańby niż pochwalenia iefł
14: godna. Mielić iá też y Zydowie/ iáko Paweł świádczy Rzy. 10.
15: v 2: miałci iá y fáma ku Bogu: że y Chrístufá w członkách ie^{go} prze
16: śládował zápalczywie: y był potwarcą/ bluźniercą y prześládo
17: wnikiem/ iáko fáma wyznawa. 1. Tim. 1. v 13: á což potym gdy
18: nie z ducha Bożego/ áni z vmieiętności: czym sobie y z infzymi
19: więcey gniew Boży/ á niż łáfkę iednáł. Pzetoż od Chrístufá ftro
20: fowány y od przedsię wzięćia fwego odtárgniony: nie tylko fi[ę]
21: potym nie sprzećiwa/ ále iefzcze zá to dziękuie/ y dobrowolnie
22: fáma wfzytko to y z rádością ćierpi/ co przedtym infzym wyrzą=
23: dził. Iáko między infzymi fáma wfpomina 2. Kor. 11.y 12: y dla te
24: go też potym infzych wfzytkich ku tákowejze ćierpliwości y
25: znoźeniu krzyżow wfzędy nápomina. *Ktore*^{go} by pewnie ftopámi
26: chodźili ći wfzyfcy/ co fię namiáfkámi iego y Piotrowemi/ kto
27: ry tákże wiele ćierpiáł y do ćierpienia infzych nápominał/ nie=
28: wiem iáką niewftydliwą twarzą názywáią: gdyby to rzecz praw
29: dźiwa/ á nie máfzkárá mięfopuřna byłá/ co sobie y nie k rzeczy y

- 30: niełufznie przyczytáią. Ale iáko Lwá znác z páznokći á wilka tež
- 31: z zębów/ chociażby fię owczyńkami pokryli: ták y tá lámá fprá=
32: wá świadczy o tych czyimi fą námiáftkami/ bá y działkami. A iż
- 33: nic fpolnego z tymi Apoftoły nie máią. Chriftołowe wybićie kup (*marg*) Chriftołowe
: z kościoła ku
: pcow wybićie (–)
- 34: cow z kościoła/ było wedle woley Bożey: miał zá łobą o tym
- 35: proroctwo/ iż to vczyńić miał: przetoż tež to wykonał. Ktore=
36: go iż Rzymfcy duchownicy nie máią: próżno ten przykład iego

g

zá łobą

strona: 50

50

Pierwfze ksiązki

Odpowiedzi/

- 1: zá łobą ciągną. Gdyż y tego nie pokażą/ żeby im ták czynić Chri
- 2: ftus rofkazał: ábo że ták kiedy Apoftołowie czynili. Aczkolwiek
- 3: ci y to infza/ kupce/ iákich ieft pełen kościół Rzymfki z kościoła
- 4: Bożego wygnác: á infza człęká prześládowác y mordowác. Ale
- 5: gdyby fię y teraz ci kupcowie z domu Bożego/ przez mężá ktore^{g0}
- 6: ofobliwie od Bogá wzbudzonego/ wygániác mieli/ máłoby ich
- 7: koniecznie z Rzymfkiey kátoliki zoftało. Ponieważ ci wfzyfcy/
- 8: nie ná czym infzym procz kupiectwá/ á iefzcze duż ludzi pomár=
9: łych/ y żywych tež wielu/ záśiedli/ y dobrze brzuchy fwe opátrzy=
10: li/ fzukáiąc pilno y záfwdy doczełnych pożytkow grzechu/ y fkár (*marg*) Rzymfka Ká
: toliká ná tym
: kupiectwie zá
: śiádła. (–)
- 11: biąc łobie gniew ná dzień gniewu/ y fprawiedliwego fądu Boże
- 12: go: tákże to czyście o nich może być mowiono: co o bogaczach
- 13: czáfu fwego nápifał Iákub święty: Nużeż teraz bogacze/ płác=
14: cie nárzekáiąc nád nędzami wáfzymi nádchodzącemi. Bogác=

15: two wálze zágniło/ á lzáty wálze molom fię pokármem ftały.
16: Złoto wálze y srebro wálze pordzewiało: á rdzá ich będzie wam
17: ná świádectwo. A trochę niżej: Rołkófzowáliście ná ziemi/ y
18: buiaáliście: odchowáliście/ ábo wytuczylíście fercá wálze/ iáko
19: w dzień zábijánia ofiar. Potępilíście/ zámordowáliście fpráwie
20: dliwego/ nie fprzećiwiáiącego fię wam. Iák. 5. v 1. Ktore słowá
21: y rzecz lámá/ á komu inłzemu czáłow tych włáfniey służyć iáko
22: księżey Papielkiewy może? Niechby tę rzecz y nawiętłzy profłacz=
23: kowie pobożni sładźili. Gdyż oni/ iáko bezdenkowie/ nie mogą
24: być nigdy nályceni/ ani iefłcże przełtác mogá ná tym/ co przod=
25: kowie ich/ omamiwłzy gułłami swoimi wiele profłtych y fłczyrych
26: ludźi/z nich wydušili/ oto iefłcże co rok przyczyniaią y rolą do
27: roley/ wieš do wší przydawiaią/ y pierwey fię zówždy/ o wiołki
28: o folwárki/ o dwory/ kámienice/ fády/ ogrody fłaráią: niź o ná
29: práwę w błędziech ták grubych: chociaż fię połtáwką zwierzcho
30: wną pod imieniem teź świętym Iezufowym/ zá tákíe vprzedác
31: chcą przed ludźmi w tey mierze fpiącymi około zbáwienia swoie=
32: go/ iákoby słužák mieli chwały Bożey. Aleć ie Bog iuź wrychle
33: odkryie: y zńácznie czáry ich/ iáko Iánefá y Iámrefá świátu po
34: każe. Nie czynił ci ták nigdy Chriřtus/ áni ták czynić rołkazał:
35: nie czynili Apofłołowie y długo po nich inłzy pobożni y fłczyrzy
36: Chriřtyánie: poki Antychriřt gory nie wyniołł. Ale gdy fię wzgo

re wybił

strona: 51

ná Wędzidło X.K.P.

51

1: re wybił/ y łobie wiele zacnych Książąt/ Pánow/ Cefárzow pod
2: bił y práwie zniewolił/ toź dopiero tym śmieley do tego fię rzu=
3: cił/ y toź teraz czyni. Ale fię wrácam do tego/ od częgom trochę
4: z potrzeby odłzedł. Rzekłem/ iż zapalczywa miłość Chriřtułowá
5: domu Bożego/ żadnemu Papielkiemu Kápláncowi nie służy/ y

- 6: prożno się nią kthory pokrywać ma: bowiem tego/ y żadnemu
- 7: Chrifus nie rofkazał: otoż to iefzcze do tego przykłádam.(*marg*) Papieżowie
- : nie to czynią
- : co chrifus ro
- : skazał, ále cze
- : go zákazał. (–) Iż to
- 8: íą ofobliwi namieftnicy y nálládowncy Chrifusowi/ ktorzy tego
- 9: co im Chrifus rofkazał czynić niechcą: á czego im iáśnie zákazał/
- 10: (pátrząc tylko ná ofobliwy ktory iego poftępek bez rozládku)
- 11: zá to się y vpornie y gwałtownie chwytaią/ y to sobie niefprawie
- 12: dliwie przywálfzczaią. Chrifus się kaze w ćichości y ćierpliwo=
- 13: ści nálládownać: (Máth. 11. v 29.) kaze przez ćierpliwość dużę
- 14: íwą záchowác (Luk. 21. v 19.) kaze nogi drugim vmywác:
- 15: (Ian 13. v 14.) á oni miáfto ćierpienia trapią infzych: miáfto v=
- 16: myćia nog: miáfto modlitwi y fkromnego znośzenia/ tych co od
- 17: nich dla báwochwálfstwa y nierządu íprofnego odstępuią/ nie
- 18: tylko przelláduią/ ále też y żywotá pozbáwić všiłaią. Chrifus (*marg*) Chrifus y v-
- : czniow od się
- : bie odbiegaią
- : cych nie fu-
- : kał, áni hamo-
- : wał. (–)
- 19: Pan nie bije áni ofkárza niko^{go} : áni nákoniec vczniow íwych wá
- 20: ínych/ ná náuce się iego gorźących y od nie^{go} odstępujących (Ian
- 21: 6. v 66.) fuka ábo záklina: Nie mści się áni nád onymi co nań
- 22: przed Piátatem wołaią vkrzyżuy/ zátrác tego á wypuść nam Bá
- 23: rábálfzá (Mát. 27. v 22. Luk. 23. v 18.34.) A ci mili námiáftko
- 24: wie/ to wśzytko y iefzcze więcey z oną księżą żydowfką/ z Bífku=
- 25: py y Mnichámi Fáyzeufzmi y Sáduceufzmi/ dźiálaią. Piotr też (*marg*) Piotr nie bił
- : Anániafzá. (–)

- 26: krotko mowiac/ nie bil tez Ananiaza y Zafiry/ ale ie Bog sam
27: zabil/ dla ich obludy/ choiaz fię to stalo przez iego wflugowa=
28: nie. Ktorego niech mogli naladuię/y tymze to ktorym on du
29: chem czynię: a kto im o to co rzecze? Ale inlym duchem y spofo
30: bem gdy co wczynię niewiem kto im to pochwali. Pawel tez pe=
31: wnie duchem Bozym wrzużony/ wiecey opowieda co złego o=
32: nego Biskupa potkac mialo/ niezby mu te^{go} z pomsty zyczyc miat/
33: iako go y starzy paterowie wykladaię. Lecz teraznieylzy Katoli
34: kowie: y w to/ nie maięc tez tegoz ducha/ nie potrefię/ by nabar=
35: zięy chcieli/patrząc priwat swoich/ y wedle ciála żywęc: alec y
36: Pawel/ nie rozkazal te^{go} żadnemu nigdy/ zeby tak kogo furowie

g 2

gromić

strona: 52

52

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: gromić miał y to mu opowiedać/ nierzkęc zeby prześladowac a=
2: **abo** [!] mordowac/ miał kiedy drugich nauczac. Niechze tedy prze
3: stana xięza Papielcy tymi przyklady mordow swych tyranfkich
4: broniec/ gdyż im tak wiele słuza iako Koczkodanom sprawy ludz
5: kie/ ktorych pod czas naladuię. Bo im to nie idzie.
6: **KA P. 8.** Teraz iuz I.M.**X.K.** czas tez iest przyftę
7: pic/ y to okazac y tego dowiesc/ iz to I.M. z iego wlaonego po (*marg*) Zołobna przy
: stępieni do
: **X.K.** rzeczy
: gdzie nas y w
: czym nieslu-
: lznie lzacue. (-)
8: stępkę z łamego Wędzidla słuźnie moze byc przyczytano/ co fię
9: tu wobec o sprawy Antychrystowskiej mowilo/ w ktorym fię z

10: Chrystusem/ z Apostoły y z pierwżemi Chrystyány nie zgadza: á
11: nawet z pobożneyfymi patrefámi. Ktore ma zá filary Kátho
12: liki swoiey Rzymfkiey/ y ktorymi się w swym Wędźidle łczyć:
13: Bo też bez nich iáko ná wodę bez wiosła/ y łtać z mieyfcá nie
14: może: chociaż się y w tym z wielá ich nie zgadza: iáko się to po=
15: tym pokaże. Anoby przytało/ ábo ie we wżytkim/ opuścić/ á fá
16: mego iedynego mistrzá Chrystufá Iezufá náłładować: ábo też/
17: iefliż to prawdá iż nie błędzili/ á iż też fá filarmi kościelnymi/ ná
18: łładować ich cále y z nimi to gánić co oni gánili/ y chwalić y czy=
19: nić/ co oni chwalili y czynili. Ale iż w nich wiele niezgody/ czego
20: y sam **X.K.** záprzec nie może/ wiele obłędliwóści/ *cze^{go}* w słowie
21: Bożym niemáľz/ ráczey iuż było rzecz tę sámym słowem Bożym
22: odpráwować. Ale iż iuż *factum illius infectum fieri nequit*: co się ftá
23: ło y wyrzekło wroćić się nie może: bo z długim przez kilká lat ro=
24: zmyłaniem wędźidło się to kowáło: nielza tedy iedno iuż też tak
25: ná nie iáko się poczęło odpowiedáć/ y twárdym klinem słowá
26: Bożego y iego włáfnymi principáły/ y włáfnymi słowy *ie^{go}*/ klin
27: przez I.M. wbity wybijáć.
28: Niewiem ktoby miał być/ tak bárzo ná rozłádku pokará=
29: ny od Bogá/ ktoryby się iedno rzezwie przypátrzył Wędźidłu I.
30: M. á chociaż sámym tylko Przedmowam: żeby tego wyznáć nie
31: musiał: iż to wżytko póľzło z nie Chrystyáńskiey miłóści: ále z iá=
32: kieieś řurowey á dziwney nienawiści. Nie póľzło z ducha řkro=
33: mnego y ćierpliwego Chrystufowego/ ále z burzliwego niećier=
34: pliwego y zápálczywá pomřtá páłáiącego Antichryřtówfkiego:
35: á iż się też wżytko ściąga/ nie do czego inřzego/ iedno do zwá=
36: dy/ do rořtyrku/ do przeřładowánia y krwi cudzey nieugáľzo=

nego

1: nego prágnienia. Niewiem też/ áby ieden ten mógł być nále= (marg) Y pogánin z E

: wánieliey mo

: że **X.K.** ofą

: dzić iż nie iest

: Christiánine^m. (-)

2: ziony: choćiaz y pogánin: ktoryby iedno był rozładku zdrowego/

3: y miłośnikiem íprawiedliwości/ á przytymby świadom był po=

4: ítępkow praw íákich póspolitych/ á niebyłby pierwey od iedney

5: ítrony nábektány/ ábo dárámi zniewolony/ ktoryby tego wy=

6: znác nie musiał/ iż ten áni iest/ áni może być Chriftyáninem:

7: ktory máiac fię zá Chriftyániná y do Chriftołowey fię náuki od=

8: zywáiac/ á przedsię wedle Chriftołá nie żywie: owłzem włzytko

9: w brew práwam/ náukam/ wítáwam y przykłádom Chriftołó=

10: wym powłzechnym y zołobná záleconym czyni? Bo gdyby **ad pra**

11: **xim** przyšlo: żeby ták kto rzecz tę przed nim postáwił/ prószác

12: od niego dekretu przeciw drugiemu/ mowiac ták. Ten człowiek

13: ma fię zá Chriftyániná: á Chriftołá nie násláduie. Abowiem cze

14: go Chriftoł zakazał/ nákoniec y fłowá **íákies^o** przykrego bliźnie=

15: mu mowić ábo go íáko nieprzyłtoynie názywác: tho on nie tyl=

16: ko bełtyią/ dżiką świnią y gorzey názywa: ále też nań/ włzędy

17: inłtyguie/ Máíłtrat y przednieyłzy/ y od niego postáwiony po

18: dleyłzy/ á nád to y włzytko póspółtwo pobudza/ áby ábo zámor (marg) Iż to czyni

: częgo Chri-

: stus czynić

: zákazał. (-)

19: dowány był ábo wygnány zċ. częgo Chriftoł áni czynił/ áni czy=

20: nić kazał: owłzem zá fámo Ráchá fłowo przykre y nieucziwe

21: kaźń náznáczył zċ. A zaźby/ weyźrzawłzy zaráz w te ták íáfne y

22: niewątpliwe słowá Chriftoſowe/ tego nie ofądził/ że ten Chri=
23: ſtyáninem áni ieſt/ áni być może poki tego nie przeſtánie á we=
24: dle Chriftoſá żyć nie pocźnie? Ponieważ y ſam Chriftoſ to zná=
25: cznie powiedział/ iż nie ten ieſt wczniem iego/ á ni ten wnidzie
26: do kroleſtwá niebieſkiego/ który go pánem názywa: ále który
27: czyni wolą oycá iego niebieſkiego.

28: A to wſzytko zali ſię w **X.K.** nie náyduie: okażę to naprzod
29: iż náyduie: á potym tego dowiodę iż to wſzytko nieſłufznie/ bez
30: winności náſzey nam czyni: á to nie tylko ſłowem Bożym y ſámą
31: rzeczą/ ále y iego włáfnymi ſłowy pokażę.(*marg*) 1. Beſtyą zo-
: wie człowie-

: ká. (-)

32: Puſciwſzy imo ſię to I.M. nie Chriſtyánſkie/ mnie ſáme=
33: go/ więcey podobno niż o tyſiąc rázow Beſtyią názywánie/ kto
34: rá prawie nápełnił Wędzidło ſwoie (choćiaż ſię w tym omawia/
35: *ſed veror ne Crocodili fint lachrymæ*) wiedząc to y czuiąc pewnie/
36: zem też wzdry y ia ieſt człowiek (choćiaż nędzá y chudziná licha)

g 3

ná kſztáłt

strona: 54

54.

Pierwſze kſiążki

Odpowiedzi/

1: ná kſztáłt y wyobrażenie Boże ſtworzony/ á nie czwornoga nie=
2: ma beſtya dżika: á iż też kęś mowić mogę: chyba by tego niewie
3: dział/ iákoż ſię ſłufznie o tym pierwey dowiedzieć miał: áby ták
4: od ſtárſzego oycá ſwego/ y iednego też filará wiary ſwey Rzym=
5: ſkiey/ ofądzony nie był: A zwłáſzczá od Chriſtoſtomá. Boć on
6: y kto beſtyią ieſt/ y kto więcey beſtyi w ſobie ma/ y kto nie ieſt
7: Chriſtyáninem/ choćiaż ſię nim názywa/ bárzo czyſcie opifał
8: *ſuper Mat. 1. Hom. 4. Tom. 2. col. 43 y 44.* Iáko y Bázylis *in Exa*
9: *mere Hom. 10. fol. 55.* którzy **X.K.** zá mię przeciw niemu odpo=

- 10: wiedaią. Bo chociaż bym też ia beftyą będąc niemą y głupią/ iá
- 11: ko to beftym nie dziw/ iż beftynie fą/ I.M. w czym szkodził/ á
- 12: on ieft nie tylko Logikiem człowiekiem mądrym/ ále ktemu du
- 13: chownym: tedyby y ták w tym łobie nie mądrze y niepobożnie
- 14: poczał: y ná mię fię ták tągáiąc: nie ná mięby fię/ ále ná Bogá
- 15: łamego tągáł/ iáko łądzi iego Bazyliufz. [Contra Irafcntes fol. 187.](#)
- 16: Oto/ mowię powtore/ puściwszy I.M. beftyą ná ftronę/ ná in=
- 17: fze fábiczki/ ktorymi łobie mnie y brácią moię fárbuie odpowie
- 18: dáć y fprawę też o łobie dáwać będę.
- 19: Naprzod tedy ná to odpowiedam/ co nam wobec wlyt= (*marg*) 2. Zádáie
- : nam Bogá blu
 - : źnieie, y táiem
 - : ne fprofności
 - : płodzenie. (–)
- 20: kim zádáie. W przedmowie do K.I.M. Zebyfmy bluźnier=
- 21: ftwá przeciw Bogu/ y rzeczam ś. pod płázczykiem iákiegoś zmy
- 22: *zmyślone*^{so} (iáko łtoi b iij.) pobożeńftwá/ potáiemne wízelákie fpro
- 23: łności wykonywáiąc/ y przeciw zwierzchności świeckiey co nie
- 24: przyłtoynego czynić y wykonywáć mieli. Acz to wlytko/ Bog
- 25: łam lepiej wie (*calumnijs viro pietatem profitenti indignis farcinatum*
- 26: *est*) fą rzeczy ná nas niełufznie zmyślone: mowię thák gorzkie
- 27: gorzkim názywáiąc/ dlá prawdy ktora po proftu od proftaká
- 28: głupiego mowiona bywa. Wfzákże iednák y o tych táką nákrót
- 29: ce fprawę dáię. Naprzod co fię tknie bluźnierftw: tych nigdy
- 30: **X.K.** od nas nie łyłzał/ ktoremuby pewnie przyłtało rzeczy tyl=
- 31: ko prawdziwe mowić: ktorychby łam oczywiście doznał/ y łam
- 32: w wlyz fwe łyłzał/y ktorychby też prawdziwie y fprawiedliwie/
- 33: bez wykřetu y niełufznego rzeczy niepewnych przczytania nie=
- 34: winnym dowieść mogł. A nie thych ktorych y przed BOgiem
- 35: naprzod/ potym y przed ludźmi bącznymi nigdy nie dowiedzie.

36: Ktorych iż Bog łam/ y łędzia od niego żywych y vmártych po=

strona: 55

ná Wędzidło X.K.P.

55

1: łtánowiony/ napewniefzym ielt świádkiem: bo on wie co łię w

2: kogo wlewa/ y co kto potáiemnie broi: tedy rzecz thę/ w kto=

3: rey łąd człowiek żaden nie potrefi/ iemu śmieie oddawamy/ y

4: ná iego łię dekret łpufzczamy. Co to potym/ czego teraz ludzie

5: znác ábo y wyznác niechcą/ pokaże: kto ielt iego chwalcą: kto

6: też bluźniercą: kto potáiemnie złości broi/ a kto też w niewinno

7: ści łwey od takich potwarzy łtoi. Około zwierzchności zaś łwie (*marg*) 3. Przeciw

: zwierzchno-

: ści powstanie (-)

8: ckiey/ o ktorey y písmo I.K.M. połłał/ co nam też zádáie w

9: Przedmowie/ iáko [fol. 174.](#) y [175.](#) y indźiey: y to też niełłufnie y nie

10: wedle Bogá czyni. A czyni/ ábo z nie vmieiętności y niewiádo=

11: mości rzeczy: ábo czyni/ chcąc y ináčzey prawdę znáiąc/ przeciw

12: łwemu włáfnemu łumnieniu. Iż czyni z nieumieiętności: tego

13: słtąd dochodzę: że ábo tych ksiáżek łam pierwey nie **przečzełd** [!] /

14: ábo czytáiąc nie pilnie/ onych nie zrozumiał. Bo gdzieby to obo=

15: ie pierwey był vczynił: nie wierzę/ áby ie był śmiał Pánu ták mą

16: dremu/ y rozłádkiem rzeczy vważáiącego/ iáko ielt K.I.M.

17: tym vmylłem y ku temu końcowi ony dárowác/ y to o nas co czy

18: ni/ mowić y píłác. Bo zaś temu wierzę iż gdyby ie I.K.M.

19: przečytác miał/ będąc Pánem w łprawiedliowości łię kocháią

20: cym/ rzecz by w nich przeciwną łoldrowániu **X.K.** obaczył. Gdyż

21: z nich tego żaden pobożny łędzia nie rzecze/ żeby łię thám co w

22: nich [ad feditionem](#) do rozruchu y buntow w rzeczy łóspolitey ścią

23: gác **miáło** [!] / á nie ráczey ku włzelákiemu Chriřtyáńskiemu włzel=

24: kiey zwierzchności łiemskiej łoddáńtwie: według tego iáko łło

25: wo Boże vczy: ktorym fię łámy z łálki Bożey rządźimy. Cho=
26: ćiaz fię my łámi w to co nam nie służy nie wdawamy/ y bráćiey
27: fię fwoiey wdáwác nie rádźimy. Ná to łámo tylko wzgląd má
28: iąc: źefmy winnieyfyzy więcey słućhác Bogá niź ludźi. Ze to czyni
29: przeciw sumnieniu z wiadomości/ to mię do te⁶⁰/ ábych ták mnie
30: mał/ przywodźi. Iź iefli z moich piłm ktorych inśzych/ iáko z
31: Trzech dni rozmowy/ Item z Rozłádku/ tego co o zwierzchno
32: ści trzymamy y vczyimy/ y iáko po Bogu y Chriřtuřie onę wa=
33: żymy y Bogu fię zá niá modlimy/ obaczyć nie mogł I.M.X.
34: K. ábo teź fcriptow tych nie czytał: tedy iednák to v mnie niepo
35: dobna/ áby z tych łámych Diálogow/ ná ktore ták długi čás
36: Wędźidło fwe kował/ tego obaczyć y wyrozumieć nie miał (gdy

by tylko

strona: 56

56

Pierwfze ksiáżki

Odpowiedzi/

1: by tylko prawdę wyznác chciał ták z Rozmowy 12. iáko teź *ex*
2: *Appendice fol. A.A.* w ktorym to naydzie w ty słowá. *Neque est*
3: *yt quis nos calumnietur, tanquam omnia, ista in cum finem a nobis dican-*
4: *tur, vt iugum magistratus ciuilis e ceruicibus nostris excutiamus, &c.*
5: Wfzákże/ iefliź z Trzech dni Rozmowy (choćiazći nie ták łczy=
6: rze wydrukowána iefł we wfzytkim iákom ia iá spifał.) dowie=
7: dzieć fię I.M. o tym chce/naydzie to wfzytko nákrótce co my o
8: Zwierzchności trzymamy: y to teź kto niá gárdźi y nád nię fię
9: wynoři (choćiazći iuź y náłz fałszywy brát odprzyřiągfy fię praw
10: dy y w tym iuź mnie z inśzymi potwarza/ y słowá moje wyřpacza
11: ktory da zá to Bogu licźbę.) Tákże iefzće/ kto iefł Nowokrz
12: ceńcem. Aleć y bez piłmá/ náłázłoby fię y pořtronnych wiele/
13: ktorzy pod čás do zborow náłzych náglądáią: ktorzyby nam w
14: tym řwiádectwo dáli/ iáko o zwierzchności vczyimy y iáko fię

- 15: zá nią Bogu modlimy. Ale to y piofneczki niektore náfze/ w Ká
16: techifmiech náfzych/ od nas ípifane/ y w dzień on ofátteczny ná
17: koniec/ nam w thym świádectwo wydádzą. A biádá tym bę=
18: dzie ielli fię w czás nie vpámietáią: ktorzy ten káptur fwoy włą
19: íny/ chcąc iy z siebie złożyć/ przed zwierzchnością y **poípolftwe^m**
20: ná nas nieípráwiedliwie wewłoczą. Dobrzeby było/ gdyby w tey
21: mierze z oká fwego tram fwoy íobie wyięli.
22: O Bogu tu/ kto regobyfmy íobie/ íákiegoś inízego/ tákże o (*marg*) 4. Bogá in-
: ízego zmyflá-
: nie. (-)
23: wierze/ y świętym ponurzeniu/ ktore nie k rzeczy krztem zowią/
24: żebyfmy ie íobie przeciw náuce Apóftolíkíey zmyflác mieli/ mo=
25: wić nic niechcę. Przeto/ iż fię w wtorych kšíázkach o Bogu mo
26: wić będzie. Acz fię y po wydáníu Diálogow/ w Rozfádku/ w Re
27: íponíe y w **Zwieríciádlku** [!] o tym dofyc z íłowá Bożego mowi=
28: ío/ co też nam y przed Bogiem y wiernymi záfwdy będzie prze=
29: cíw wízczypkom **X.K.** y inízych świádectwom. Tá kże y o wierze
30: weń mowíc tu nam nie trzebá: Bo fię tá íámá z okazania Bo (*marg*) 5. Wiáry no-
: wey zmyflá-
: nie. (-)
31: gá íednego prawdziwego/ bez ofobliwych y długich ízkolnych
32: wywodow pokaże. Ktorá kto też y íobie dobrá od Boga dá=
33: rowaná/ ábo złą od ludzi podáná ma/ íam też Bog nalepiey
34: widzi. Choćiáż íá też y prawdziwi chwálcy Boży/ á wierni vcz=
35: niowie Chriítuíowi poznawáią w drugich/ á to z owocow y po
36: ítepkow ich. Gdyż wiárá íámá/ dobrali w kim íeft/ dobro też pe

wnie/

strona: 57

57.

ná Wędzidło X.K.P.

1: wnie/ wedle náuki Chriítuíowey/ owoce z íiebie wypuści: á to

- 2: bez potwarzania inŹyich/ bez Źwarow/ bez gniewu/ nienawiŹci/
3: przeŹladowania/ y na krew niewinną foldrowania/ y nieŹprawie
4: dliwego do zwierzchnoŹci y poŹpolŹtwá obnoŹzenia: IeŹcze z od
5: Źtánim od złego/ ták naboŹeńŹtwá/ od ludzi wymyŹlonego/ ná
6: Źrogim y wierutnym pogáńŹkim báłwochwáłŹtwie *záładzone*^{g0}/
7: iáko teŹ y od Źywotá nierządneho/ y plugáwego: á przyŹtánim
8: ku dobremu/ wedle Bogá y ChriŹtuŹá. Bo gdzieć będzie zła y
9: bezboŹna wiára/ tedyć teŹ pewnie nigdy z Źiebie owocow do=
10: brych nie wypuŹci. A gdzie teŹ dobra y z Bogá będzie/ koniecz=
11: nie złych nie wyda.
12: O krŹcie teŹ tu zgołá piŹáć niechcę/ máiac iuŹ ná iáŹnâ (*marg*) 6. KrŹtu nie
: Apostolskie-
: go wŹywanie. (-)
13: kálmniâ/ gotowâ zdawná y ná nowokrczeńŹtwo odpowiedŹ/
14: ták w Trzech dni rozmowie PolŹkicy/ iáko y *in Erroribus pædoba-*
15: *ptisticis, Latina lingua confcriptis*. Ták sŹtąd káŹdy pozna/ przy
16: kim prawdá/ á przy kim fałŹ: kto teŹ Źam ieŹt nowokrczeńcem
17: á kto nie. Bo ieŹli idŹie o dŹiatki mále/ iŹ my ich nie czárujemy/
18: iáko proŹiát/ ná Wielkâ noc pieczonych: dŹiwno mi temu Źe Źię
19: y w tym **X.K.** nie czuiác/ nas przedŹię winuie. GdyŹ to z inŹy=
20: mi ŹtáŹzymi Źwoimi Źam (w przedmowie b.) wyznawa/ iŹ krŹtu
21: dŹiećinnego w piŹmie Źwięty m wyráŹonego nie máłŹ (o którym
22: nápiŹaniu I.M. będzie Źię mogło co w wtorych ksiáŹkach przy
23: pomionác/ teraz z tym ná Źtronę) Źkąd y Źam **X.K.** y kto inŹy
24: zdrowŹzego rozłádku (*boimpedit ira virum ne poŹsit cernere verum*)
25: niech to wwaŹa y rozłádzá: ieŹli tákowa inŹtygácyá/ y foldrowá
26: nie/ przed K.I.M. y poŹpolŹtwem wŹzędŹie/ przyŹtálá tákicy
27: ofobie/ ktora Źię y z ChriŹtyáńŹtwá y z duchownego kápláńŹtwá
28: niewiem *iákie*^{g0}/ chłubi. Y to niech wwaŹa ieŹliŹ to iemu zoŹobná
29: nie ŹłuŹy co Źię wprzod o wŹzech wobec mowiło?

30: **KA P. 9.** W teyże Przedmowie **X.K.** zádáie nam to: zo= (*marg*) 7. Zádáie z

: cudzich ziem

: do Polski zbie

: żenie. (-)

31: wiąc nas iákimiś wygnáncámi/ ludźmi lekkimi/ márnymi y ni=

32: kczemnymi: żebyfmy się tu do Polłki/ z infzych kráioł/ zbieżeć

33: mieli zć. Co iáko też przyśtoynie y dobrze mowi/ infzy łądzić bę=

34: dą. Wfzákże y ia z rzeczy dotkliwey mogę też to łądzić: że y to czy

35: ni y nie wedle Bogá/ y chrístufá Páná/ y nie wedle też łłowá ie^{g0}.

36: Zaż nie Pánfká ieft wfzytká żiemiá? Pfál. 24. v 1. á 1. Kor. 10. v

h

25. Zaż

strona: 58

58

Pierwfze książki

Odpowiedzi/

1: 25. Zaż Bog będąc iey pánem nie dał iey fynom ludzkim? Pfál.

2: 115. v 15. Zaż iefzće nie on łam rozdźielił iey/ y nie zámierzył/ we=

3: dle rośpráwionych czáfow/ gránic iey/ áby ludzie ná niey miefzká

4: li/ (Dźie. 17. v 26.) wedle wdźielenia iey od Bogá káždemu

5: zofobná? Przetoż mi się zda: iż y w tym **X.K.** nie wedle Bogá

6: pośtepuie: gdy ták cudzożiemśtwem y powłaczánim się po świe

7: ćie drugim/ pánuiąc łám w murzech Poznánfkich/ nie dźiedzi=

8: cznych z rodu/ ná Tumie/ śmieie bez boiáźni Bożey wřąga. Bo

9: to może być/ iż się w tym vpornie Bogu łprzećiwiá: Abowiem/

10: iefliby to wola boża byłá/ żeby on wedle niedośćigłey rády łwey

11: kogo z żiemie iego ruźzył (iáko to o Abráhámie y iego potom=

12: łtwie czytamy) á miefzkánie mu gdzie indźiey náznáćzył. Boć to

13: pewnie w ręku iego ieft. A Xiądzby to Kánonik ná łwoy łzácunk

14: wźiął: y tymby onemu przychodniowi wřągał: ázaż tu z Bogiem

15: walki nie zácźnie? gdy nie tylko przymawia/ ále y zwierzchność

16: ku łprzećiwiániu się też Bogu pobudza/ przećiw tym inftyguiąc

- 17: ktorzy z woley Bożey fład inąd przyfzedłzy/ przedsię niczyiego
18: gwałtem nie wydzieraią ani gwałcą/ ale vtulaiąc fię żywności
19: fwey pobożney z chwałą Bożą nábywaią. Zali takim vragánim
20: y fwoią infygacyą Chriftułowi y Apoštołom nie vraga/ y w
21: fwey miárce przeciw niemu nie infyguie? Chriftus łam był v
22: fwych iáko cudzoziemiec: y przeżywali go też Bifkupowie/ Xię
23: ła y Mnifzy Gálileyczykiem y Sámárytánem: Apoštołowie od
24: nie^{go} wyfláni/ nie miefzkáli ná Bifkupftwách/ Opáctwách/ Ká=
25: noniach/ Plebániach zc. ale fię po rozmaitych kráinách tułali:
26: á wietże im to co przed Bogiem y pobożnymi fzkodziło? Azáz/
27: kto nimi gárdził/ Chriftułem y Bogiem nie gárdził? á kto też
28: przyimował/ Chriftułá y Bogá nie przyimował? Ale niechby
29: tak było/ iż też w Polfzcze łą niektorzy/ o ktorzych ia máło wiem/
30: cudzoziemcy/ á cíby nie byli Bożymi y Chriftułowemi w fprawie
31: zbáwienny połańcami: Zali y tak wolno będzie **X.K.** wedle
32: iego káplánftwá ná takie foldrowác y o ich fię **wygnánię [!]** y prze
33: fládowanie ftaráć. Zali y tym nie ieft páńka ziemiá? zali mu to
34: nie wolno przenieść człowieká kędy chce? zaż on tego w mocy
35: nie ma/ y nie on łam łtop człowieczych liczy y kres mu **miefzká=**
36: **iná [!]** ná ziemi zámierza? Zali flońcem fwym złym y dobrym nie

świeci

strona: 59

ná Wędźidło X.K.P.

59.

- 1: świeci/ dźdzu nie fpułzcza ná fprawiedliwe y nie násprawiedli=
2: we? A moželi w tym záhámowác rámię Boże? A czyli fię y to
3: tak łucho zmiele temu/ coby y Káiná brátoboycę/ tułaiącego
4: fię dla grzechu po świecie/ zámordował? iż tułakiem y wygnán
5: cem dla krwie niewinney zołtał? Zali takim nie ieft od Bogá
6: siedmkroć wietże karanie náznáczone/ niż Káinowi łamemu?
7: Aboć podobno nie ten teraz ieft Bog co ná on czás był? ábo iuż

8: fądy ie^{go} y dekretá zwiotfzáły? Omyli fię ná tym bárzo káždy ten/
9: ktory w tę nádzieię infzych przeffáduie/ onym vrąga y o gárdło
10: przyprawuie. Muśi podobno **X.K.** y ná to nie pámiętác: iż Bog
11: zofobná tho też między infzymi rofkazanie dał/ (ktore potym
12: Chrifus Pan obiášnił y infze nowego przymierza pímo.) żeby
13: Izráelczycy/ pámiętáiąc ná to/ iż też lámi tułaki y przychodniá
14: mi w cudzey źiemi byli/ goście y przychodnie przymowáli: przy=
15: krości im nie wyrządźáli: (2. Moi. 23. v 9.) gdy ie íam Bog
16: przyimuie/ miłuie/ żywnością y odźzieniem opátruie/ y íwym ie
17: miłowác każe. 5. Moi. 10. v 18. Abo y ná ono co (z Ezá. 58.) po
18: ście śpiewa *cum videris nudum operi eum, &c.* gdzie Bog goście
19: y nędzne tułaki każe przyimowác/ odźiewác y żywić nie gárdząc
20: ciálem íwym? Muśi podobno complety íwe poftne niedbále
21: odpráwowác: ábo ták dumác/ żeby cudzoźiemci nie byli ciálem
22: iego? Muśiał podobno I.M. z infzego oycá powftác niż infzy
23: wízyfcy przez Noe^{go} z Adámá. Abo y onego nie czytał/ iż zá przyię
24: cie y nie przyięcie gości Chrifus nagrodę y kazń náznáczył Mát
25: 25. v 35? A iefliż oto y ci ktorzyby tułakow ábo gości (ále nie
26: tych coby záś oddác mogli Máth. 5. v 45.) nie przyimowáli
27: odniofą íwoie kárание: což rzeczymy o tych/ ktorzy iefzcze y nie
28: z íwego wláfnego wygániáią: infzych ku wygániániu podzegá=
29: iąc. Dźiwna to v mnie/ żeby kiedy o tym/ káznodzieię będac/ v=
30: czyć też miał? A to niepodobna żeby cudzoźiemcá przychodniá
31: do íwey kánoniey przyimowál. Bo gdyć kędy dáleko ná ítronie
32: mieszkáiących ćierpieć nie może: á iákoby ie v íiebie ćierpiál?
33: Bo chociaźby fię tym z tego wyffliznác chćiał/ że on brácią íwą/
34: iednego nabożeńftwá tułaki przyimuie y ony miłuie: ále to tyl=
35: ko o roznowiernikách mowi/ y ná ty foldruie/ iáko ná heretyki
36: y odźzczepieńce: Tedy y to I.M. przed Bogiem y Chrifufem

strona: 60

60

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: wedle słowá Bożego nie poydzie: Potępi go Ráháb wżeteczni
- 2: cá Ierichońka/ co nieprzyaścioł fwych łzpiegi przyięła y przecho
- 3: wáła. Iozu. 2. v 1. Heb. 11. v 31. Iak. 2. v 25. Abo y ná to nie ba=
- 4: czy/ iż nie tylko przyaścioły y brácią/ áni teyże wiary/ ále też y
- 5: nieprzyaścioły/ ktorzy pewnie nie mogą być dobrej wiary y tey=
- 6: że/ y Bog łam/ y Chrístus potym/ miłowác y dobrze im czynić
- 7: kazał: iáko fię iuz nie raz pokázowało? Azaż fię **X.K.** z Xiędzem
- 8: onym y Lewitą Zydowskim (Luk. 10. v 30.) godzi w drodze
- 9: zránionego człeká opuścić? á nie ráczey z Sámáritanem łtára=
- 10: nie o nim mieć? A iefli o tym wie y to pámięta/ á tego przedsię
- 11: nie czyni: á což sftąd zá pożytek weźmie infzy/ nád ten: że łam z
- 12: vlt fwych oładzony będzie? Sługo złościwy (mowi Pan Chri=
- 13: łtus Math. 25. v 26. Luk. 19. v 22.) wiedziałeś zc. Y zaś. Sługá
- 14: wiedząc wolá páná fwego/ á nie czyni frodze karan będzie zc.
- 15: Luk. 12. v 47.
- 16: Nie pámięta ielzche y ná to/ że tu napópolíciey tułakámi/
- 17: przychodniámi y pielgrzymy názywa pímo święte wierne y łzczy
- 18: re chwalce Boże. A oni fię zá to nie wtydáią: owłzem to z poćie
- 19: chą fercá fwego przed Bogiem wyznawáią (1. Moi. 47. v 9.
- 20: 1. Kron. 29. v 15. Pfal. 39. v 13. Hebr. 11. v 13.) Bo by to miał ná
- 21: bączności/ niewiem áby tym komu vřágác mógł. A dokogoż
- 22: też ono líft fwoy powfzechny Piotr ś.nápił (1. Petr. 1. v 1.) mo=
- 23: wiąc tułakom ábo przychodniom rošprołzonym po Pońcie/ Gá
- 24: łáciey/ Kápádocyey/ Azyiey y Bitymiey? ábo kogo nápomina
- 25: káp. 2. v 11. mowiąc: Prołzę bráćia [!] iáko przychodniow y pielgrzy
- 26: mow zc. Zali nie wiernych tám y łam fię tułáiących ná świece/

- 27: dla oczyzny zgotowány w niebie/ Efe. 2. v 19. Pewnieć fię nie=
28: wierni rzadko tułaią. A kto *incertis magis vagatur fedibus*, tuła fięnie
29: máiąc nigdziey tu miáftá pewnego ku miefzkaniu/ łáknąc y prá=
30: gnąc/ y nágość częfto ćierpiąc/ iefli nie fłudzy Chriftofowi: iáko
31: Páweł ś. o nich y o fobie mowi. 1. Kor. 4. v 11? Pewnieć gdzie
32: Chriftus fyn człowieczy nie ma gdzie głowy przykłonić/ máią
33: chytry lifowie iámy fwe/ y fzczebietliwi wroblowie gniazdá fwe.
34: Mat. 8. v 20. Pewnie/ gdzie wiernemu nie wolno kupić y prze=
35: dáć/ przeto iż Beftyey oney cechy ná czele fwym nie nośi: (Obiá.
36: 13. v 15.) to bálwochwálftwem fwym Bogá bluźniącym/ wřzyt

ko wolno

strona: 61

ná Wędzidło X.K.P.

61

- 1: ko wolno. Pewnieć fię nie tułaią: pewnieć páłace fwe rofkořzne
2: máią. Onym wřzytko wolno/ y wřprawiedliwić dařzli co: y potę
3: pić nie dařzli nic. Wolno im przeřładować/ wyganiąć/ ofkar=
4: źać y ná krew niewinną foldrować: choćiaźby fámi y niewierny
5: mi y wřzetcznymi y cudzołożnikami byli. A kto ich przeciw prá
6: wom ich przekonąć y ofáđzić może/ ktore ták fámi fobie vkowá
7: li/ iákoby onym fámy nikt nigdy fřzkodzić/ ále co fřzkodzić/ praw
8: dy mowić/ fřrofowąć/ grzechu pokaząć nie mogł. Bo ná prze=
9: dneyfzego Bifkupá nie może nikt fřkarzyć/ áź zá 72. řwiádkow/
10: á zá máło co mnief inřzych. 2. Quae. 4. C. Praful non damnatur A 2.
11: Quae. 7. C. Non est á plebe. A teraz puřciwřzy to ná ftronę/ iż ládá
12: popu opilego y wřzetcznego y zwaycę Láik řáđzić nie może/ wi
13: dźimy do czego przyřzłó/ iż Papieźá/ choćiaźby był nagorřzy y nie
14: zliczone tłumy ludzi ná zátráćenie wiodł/ áni Koncylium/ áni za
15: den řáđzić nie ma. Dist. 40. C. Si Papa. C. 9. Qu. 3. C. Nemo. onym
16: fię tu tedy wřzytko zeydźie/ co fię Chriftofowi y Apofřtołom nie
17: zefřzłó: á wřdyřmy (mowią) duchowni: á wřdy Chriftofowi wiká

18: ryowie/ á Apofztołfcy potomkowie. Ale puściwfyzy to ná łtroneę
19: co fię z łtrony Bogá Chrıftuľá y ťwiádectw łłowá Bożego mo=
20: wiło: puścmy tę rzecz ná bącznych/ vcźciwych y łpokoynych lu=
21: dźi rozłádek: Przyłtoili to **X.K.** tym komu wrągáć/ iż do Pol=
22: łki iełt przychodniem/ (choćiáż ia we Zborze náłzym nie wiele tá
23: kich znam/ procź kilku zdawná iuź tu wmiełzkáły łtátecznych
24: y cnotliwych ludźi) przyłtoili nákoniec y przeciw złym/ iełliby
25: kędy ktorzy byli/ do ktorzych nam nic/ inłtygowáć? gdyź y I.
26: M. práwá tego kśiędzu zákázuią. **Decret. lib. 3. Rubr. Ne clerici**
27: **vel monachi.** A iákoź przyłtoi ábo fię godźi łádu tákiego powo=
28: dem y przyczyná duchowney ołobie być? Aleć mię to ćiefzy przed
29: Pánem Bogiem/ że w Zboreczku náłzym żadnego niecnoty y zło
30: czyńce nie pokaże **X.K.** Gdyź międy łobá nie karnych/ ábo łá=
31: komcy/ ábo zwaycy/ ábo vpornych w iákiey złości/ zć. nie ćier=
32: pimy/ ále ie z pośrzod łiebie wyláczamy. A co fię tknie inłzych iż
33: ich záwždy zdawná wiele w Polłzcze z obcych narodow bywáło/
34: y iełt/ ktorzy fię tu rozrodźili/ y łá ludźmi zacnymi: á ták z Mo=
35: łkwy iáko y z Tátor: ták z Niemiec iáko y z Włoch/ á co mnie y
36: I.M. do tego: gdy to rzeczy połpolitey nie łzkodźi: y oná tego

h 3

zdawná

strona: 62

62.

Pierwłze kśiężki

Odpowiedzi/

1: zdawná ćierpi/ dáiąc zdawná włzelákich narodow vcźciwym y
2: zacnych fámiliey ludźiom/ v łiebie plác y mieyłce. Tym mnie
3: Polakowi z dźiádow/ y bráćiey mey/ namniey wrągáć nie było
4: potrzebá: gdy niecnoty ná oczy iáwney łpráwiedliwie zádáć y o=
5: ney dowiełć nie może. A záz od tego nie iełt zwierzchność? ázáz
6: nie ma za łwych praw y inłtygatorow/ ktorzy tego winni dogłę=
7: dáć y tákie gdyby fię gđzie ználeźli karáć. Aleć by podobno y dla

8: niecnoty zbiegłemu/ byle Papieża głową św. wyznawał/ dał
9: się spokojnie **K.X.** w Polzecz wyleżeć/ y do siebie by go/ iako
10: mniŹy czyniã przyiãł: A tego ktory cnotliwie Źywie/ iŹ nã iedy=
11: ney głowie ChriftuŹie IeŹuŹie przeŹtawa/ wytrwãc nie moŹe.
12: Tãk teŹ rownie Chriftus czynił: tãk y ApolŹtołowie: prãwiec Źto
13: pãmi iego y ich **X.K.** poŹtãpuie. Ano gđŹie podŹieie/ **recte iudica-**
14: **te filij hominum:** SãdŹcie Źprawiedliwie Źynowie ludzcy. Abo y o=
15: no/ Źe wŹyŹcy/ przed iednym od Bogã poŹtãnowionym ŹãdŹiem/
16: Źtãnãc mamy y zã Źie kãdzy dãc licŹbã Bogu. Y to/ Źe kãdzy brze
17: miã Źwe ponieŹie. By to **X.K.** nã bãcznoŹci/ miãł/ pewnie by Źie mu=
18: Źiãł od wielu rzeczy/ ktorych nãtkãł w Źwoie WãdŹidłõ/ ã do=
19: wieŹc ich prawdã nie moŹe/ pohãmowãc. Alec tãk muŹi byc: tãk
20: ci zdawnã tã AntychriftoŹka niwã rodŹi. MuŹic zãwŹdy Chri=
21: Źtus pan/ od naŹienia iey/ w człõnkãch Źwoich ciãrpiec. MuŹi/ y
22: vcŹnie nã zbãwienney nãuce iego gorŹzãce Źie/ y IudaŹe obłu=
23: dne/ y Szãwły teŹ docŹãfu nie z wiadomoŹci grzeŹzãce/ przy boku
24: Źwym znoŹic: poki czãs od Bogã oycã zãmierzony nie przyidŹie.
25: Ale przedŹie nã Źwe złe gorŹzã Źie vcŹniowie ciãleŹni: y IudaŹo=
26: wi zdraycy biãdã/ chociaŹ Źyn człõwieczy nã Źmierc idŹie iako mu
27: nãznãczõ. Saulowi tylko z niewiadomoŹci grzeŹzãcemu/ ã
28: ChriftuŹã Źluchãiãcemu dobra zoŹtãłã otuchã: Bo tego z inŹy=
29: mi wiernymi/ Koronã niewiãdnãã oczekawa. Dobrze y z dru=
30: gimi bẽdŹie ktoryz vpãtruiãc w ChriftuŹie IeŹuŹie Źłowã Źywo=
31: tã **wieczne**^{go}/ onego Źie przedŹie trzymãiã (po zgorŹzeniu y odstã=
32: pieniu drugich) y nã kãdzy dŹieñ noŹzãc krŹyŹ Źwoy/ Źãmych Źie
33: Źiebie zãprzãwłzy chodŹã zã Pãnem Źwym. Ktorychby lepiej by
34: łõ **X.K.** nãŹlãdowãc/ y do pocŹtu Źie ich gãrnãc/ by Źie teŹ w
35: owczych y kozich Źkorãch przyŹŹło po Źkãłãch y Źãmãch tũc: bo tã
36: kich Źwiãt nie iest godŹien (Heb. 11. v 27.) niŹli tych wcŹãłõw y po

strona: 63

ná Wędzidło X.K.P.

63

- 1: żytkow grzechu z infzymi łpokoynie vzywác/ ná niewinnych krew
2: inftyguiac/ y ony przesładuiac. Boć wždy Lázárwowi teraz tu
3: od Bogaczá wżgárdzonemu/ łono Abrahámowe ieft ná goto=
4: wáne: Ale gdzie przyidzie ná Bogáčow/ wczáfu vzywáiacego
5: y przeciw Lázárwowi niemilošierneho/ koniec pátrzyć: baczyć
6: to możemy iż mu y kropie wody/ w ogniu vpálonemu/ ná ięzyk
7: nie dádzá? Pánie Boże day káždemu rychłe y nieobłudne poká=
8: iánie y návrocenie fię do ciebie. Amen.
9: **KA P. 10.** Máło iefzcze ná tym máiac I.M.**X.K.** przy=
10: dáie k temu y nád to co wiecey wedle vpodobánia fwego ducho
11: wnego/ y wńzech nas wobec y mnie zołobná krzczác y brámuiac.(*marg*) 8. Miefzán-
: cem Śląskim
: y Czeskim zo
: wie. (–)
12: Iáko to gdy mię zowie miefzánцем/ Tokarzem/ Klechą Anty
13: chriřtowski/ Śląšką beřtyą/ Czeřkim y Cygánřkim miefzán=
14: cem zč. Nie tylko w przedmowách fwych: ále teř y w kazániach/
15: ná kárcie 34. 35. 163. 167. 180. zč. y indziey wńzędzie/ ták y owák
16: názywáiac: žeby tych lámych Krzeřciánřtwá I.M. pewnych pie
17: częci mogł kilká árkufzy zebrác. Co wńzytko Chriřtyáninowi nie=
18: przyřtoi bo ieft przeciw Chriřtułowemu zákazaniu/ iáko fię y
19: przy tym pokázowáło: ktory ráchá bliźniemu mowić zákazał.
20: Ale to wńzytko nic fercá moiego niefráfuie (y nie ták tego dla fá
21: mego siebie piřzę/ iáko dla I.M. lámego/ y dla drugich/ áby
22: z owocow vcźnie Chriřtułowe/ y wilki vcźnie iego káfáiące po=
23: ználi) áni funnienia przed Pánem Bogiem trwoży: Owłzem mię
24: wefeli y cieřzy: przeto/ iż mi to wńzytko nieřłufznie przyczyta/ á
25: rzeczy řwey/ řłowo Boże/ ná odpor ma. Bo mowiac/ iákoby fię

26: **X.K.** zdáło: żeby mi mógł co z tych tytułow śpráwiedliwie zá=
27: dáć: á zažby mnie y to co ku wierze y cności szkodzić miáło? gdy
28: mi tego nie dowiedzie/ żebych był złoczyńcą iákim/ báłwochwál
29: cą/ zdraycą/ niecnotą/ złodzieiem/ pijánicą/ wśzetecznikiem/
30: śprośnikiem/ cudzołożnikiem/ krzywoprzyśięcą zc. Bo być mie
31: śzańcem z Czechá/ z Słężaká/ á choćiaż y z Cygáná/ ábo y Tátá=
32: rzyná/ á być przedsię cnotliwym/ pobożnym/ y wiernym: á co to
33: komu szkodzić może. Boć nie tylko Auguśtyn on śławny kościo
34: śá Rzymśkiego óciec mieśzańcem był/ z oycá pogániná á mátki
35: Chriśtyánki: y Ewáryśtus Papież pewnie będąc Grekiem/ á z
36: oycá Zydá imieniem Iudá vrodzony/ iáko piśze **Platina** ále y Ty=

motheufz

strona: 64

64

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: motheufz wierny pomocnik y vczeń Páwła ś. z Greká y z Zydó=
2: wki (Dzie. 16. v 3.) y Boos przodek Chriśtuśá Iezufá/ z Sálmo
3: ná Zydá á Ráchawy pogánki: tákże záś. Obed z Boofá á Ruty
4: Moáwitki/ iáko czytamy Math. 1. v 4.5. Acz to wśzytko mnie
5: śię nic nie dotyczy/ poniewaś nie tylko z oycá y z mátki/ ále y z
6: dźiádow y bábek **iefte^m** práwy y wielki Polánin. Wśzákże niewiem
7: co to miáło pomoc do kazániá **X.K.** choćiażbym też był śfkąd
8: inąd vrodzony? Y radbym **te^{go}**/ żeby śię w tym **X.K.** poczuć mógł/
9: co mu śtąd zá korzyść przyidzie? Ia nie baczę? niewiem iáko in=
10: śzy. Bo ták tuśzę iż to obaczá/ iż nie śámi Polacy ludźie/ ále też y
11: bráćia náśzy Czechowie/ y Słężacy **śáśiedzi** [!] / y Cygáni y inśzy z Oy
12: cá Adámá Boże śtworzenie. Co mię też Tokarzem názywa/ y ná (**marg**) 9. Tokárf^m
13: vřąga. (-)
13: tym mi krzywdę czyni: bom tego názwiká niegodzien: zem śię

14: rzemieńlǎ tego ofobliwego y miłternego (w którym fię zdǎwnǎ
15: wiele zacnych ludzi kochǎło) nie nǎuczył. Bo mię rodzicy z młó=
16: du niechćieli mieć rzemieńnikiem: á zwǎłzczá mátkǎ: ále rǎczey
17: kśiędzem: czego iź mię Pan Bog vchowǎć wźdy raczył/ iź mię
18: łzátánowi frogiemu z pǎłzczeke wyrwał/ od łprołnego pogǎńłkie=
19: go Antychriřtowskię bǎłwochwǎłłtwǎ odtǎrgnǎwłzy/ iemu
20: zǎ to niech będzie wieczna cześć y chwałǎ. Ze tedy rzemieńlǎ te=
21: go nieumiem/ tego mi źal/ y włtyd mię tego/ źem fię go/ iuz w
22: Lublinie będac/ nie nǎuczył/ gdyź mi fię miłtrz trefiał/ ktory mi
23: ie pokǎzǎć vsiłował/ y naczynia nǎdał. Ktore gdybym vmiał/
24: namnieyby mi to włtydu nie przynořilo: owłzemby mi mogłó
25: być poźyteczne/ Iǎko y Pǎwłowi ś. poźyteczne było podczas na=
26: miotow robienie/ y Piotrowi z inřzymi rybictwo. Bo iesłiby mnie
27: tokǎrřtwo gdybym ie vmiał łzkodźić co miǎło/ do Bogǎ y po=
28: boźnořci: tedyby y włzytkim inřzym y to/ y inřze kǎzde rzemieńłó
29: łzkodźić teź muřiało. Ale iǎko inřzym/ gdy kǎzdy łwego pobo=
30: źnie pilnuie/ łzkodźić rzemieńłó nie moźe: tedy niewiem czemuby
31: y mnie łzkodźić miǎło. Boię fię tedy/ áby tǎkie w tey mierze vrǎ
32: gǎnie/ nie było z pocźtu onego źydowłkiego/ gdy teź nǎ wzgǎr=
33: dę Pǎnǎ nǎłźego Iezufǎ Chriřtułǎ/ nie tylko łynem ćieřielłkim/
34: ále y ćieřłǎ nǎzywǎli pyłźni y nǎdęci ludzie. Mar. 6. v 3. Nie mo
35: źe tedy wedle Bogǎ y Ewǎnieliey łzkodźić řadnemu rzemieńłó/
36: gdy ie y vmie y onego gdy trzebǎ vzywa. Owłzem mym zdǎnim

to więcey

strona: 65

nǎ Wędzidłó X.K.P.

65.

1: to więcey łzkodźić moźe/ gdy by fię kto zǎ tǎkiego vdawał/ iź do
2: cechu rzemieńlǎ ktore^{go} naleźy/ y znǎk nǎ łobie rzemieńlǎ ktorego
3: noři: á rzemieńlǎ one^{go} nieumiem/ áni go robi. Iǎko ono o iǎkichćci

4: Iezuitách mnichach/ piŕze [Erafmus in annot. noui testamenti. Mar. 6.](#)

5: Ktorzy rozumieią (ze złego wyrozumienia y nieumieiętności)

6: ŕeby Iozef małzonek mátki páná náŕzego Iezufá Chriftufá/ miał

7: być kowalem/ á nie cieŕlą: á iŕ teŕ y Pan náŕz tegoŕ był rzemieŕłá:

8: przetoŕ oni to teŕ łobie rzemieŕłto polubiwfzy mniemáli ŕeby w

9: tym ŕywot Iezufow nálepicy wyráŕzili/ gdyby go w tym rzemieŕ

10: łle náŕłádowáli: ále nie w tym/ ŕeby rzemieŕłto to robili: bo to ná

11: tátuŕie cieŕŕká/ ále tylko/ ŕeby młot ná kápicy wyŕzyty noŕili.

12: Tego niewiem ieŕli to ciŕz oycowie tych teŕ ŕpłodŕzili/ ktorzy ŕię y

13: v nas poiáwili: ieŕliŕ teŕ do [infze^{go}](#) y cechu y feminiŕty naleŕá (ná

14: cŕym mi nic/ otym ŕię máłto pytam: Y Boŕe day bym otym áni

15: wiedŕiał.) To tylko wiem/ iŕ gdyby ták cí/ o ktorých ŕię rzekłto/

16: iáko y infzy/ w ŕywocie y w náuce cále y prawđziwie chriŕtá páná

17: (cŕzego nie tuŕŕę) náŕłádowáli: bez młotá tego ná ŕuknie wyŕzyte

18: go/ iáko y infzych cech/ iákie vdrugich widamy: tedyby im ko=

19: walŕtwo/ cieŕielŕtwo/ tákŕe y ŕadne infze vcŕciwe rzemieŕłto/ nic

20: nie ŕzkodŕiło. Boby lepiej ŕwych włáfných rąk prace/ y cŕołá ŕwo

21: iegó potu poŕywáć: niŕ ŕię ná záduŕŕny chleb: chytrze z nieopá=

22: trznych luđzi vduŕzony ŕpuŕciwfzy: pod pokrywká zmyŕłonego

23: naboŕeńŕtwá y długich modlitew (iáko o Fáryzeufŕách Chriŕtus

24: Pan mowił) wdowie/ ŕieroćie y infze domy wyŕyráć: A przez to

25: wiele dobrych y cnotliwych/ ále nieopátrzných proŕtakow po=

26: tomŕtwo ku nęđzy przywodŕić: ábo ku zgwałceniú przykazánia

27: Boŕzego/ nákládániem ná koŕćioły: iáko ŕydom Chriŕtus powie

28: dŕiał. Mat. 15. v 5. iŕ ták Fáryzeufŕowie cŕyniáli/ wiodáć ie ŕwo

29: iá ŕkárbnicá koŕćielná do zgwałceniú przykazánia Boŕego. Ale

30: iŕ wđdy I.M. Tokarzem mię zowie/ niechŕe mego rzemieŕłá/

31: ma ten kubek łobie. Z ktorego błędw ŕwoich nápijác ŕię moŕe.

32: Owa mu y doprawdy Pan Bog dopomoŕe.

33: A co ŕię tknie Klechy [Antichriŕtówkie^{go}](#)/ ktory mię teŕ (iá= (*marg*) 10. Klechá

: Antychristo

: wskim názy-

: wa. (-)

34: ko zwykły dzieći w piasku igrając iedny drugim czynić.) przezy=

35: wa **K.X.** do tego fię znam po części/ izem mu też z dziećinítwá

36: potrofię służył w tey mierze: Bom też to co teraz klechowie czy=

i

niá y

strona: 66

66

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: niá y dzwonicowie/ ia z drugimi przedtym czyniał: gdym mu też

2: do iego niekrwáwey ofiáry (ále niewiem iáko nie krwáwa: gdyż

3: báią drudzy/ żeby krew ćiekłá z oftyiey/ kiedy iá snadź żydowie

4: fklóli?) ony chleby w klefzczách rozpalonych tworzył/ ktore po=

5: spolicie oplátkami zowá. Y nie przę tego/ zem to lepiej rzemię=

6: sło/ młodym będąc/ vmiał/ nizeli tokárftwo: nie tylko w żele=

7: ziech vtworzyć ále też y chędogo oftrzyc. Alem iuz teraz z łálki

8: Páná Bogá moiego tym nie iest: zá co też Pánu Bogu dzięki=

9: ię: ktory/ oderwawfzy mię od służyby Antychriřtowej/ oddał

10: mię zá sługę Chriřtuřowi Iezuřowi fynowi swoiemu namileyfze=

11: mu/ ábych ná nim y ná iedyney iego krwáwey ofierze/ przestał/ y

12: przez nię zgładzenie wfzytkich grzechow řwych vpátrował. Iuz

13: mi tedy Klechowřtwem Antychryřtówřkim **I.M.X.K.** może

14: nie vrágác. Bo fię y teraz tego řpowiedam zem to zle czynił/ cho

15: ćiażem z niewiádomořci czynił. Zál mi tego: y do řmierci żáło=

16: wác będę: á do tego fię nigdy da Pan Bog nie wrocę. Pánie

17: Boże day y **X.K.** vpámiećanie.

18: Ale ták tuřę/ iz mię podobno dla tego **X.K.** Klechą tym (*marg*) 11. Nieumie-

: iátnořć gębo

: kiey łáćiny

⌘ Dionizego Te

⌘ ologiey záda-

⌘ wa. (-)

19: názwał: iżem fię nie náuczył (iáko piŕze **kár. [!]** 12.) iego Theologi=

20: ey węzłowátey łáciný: ktorą I.M. nie z Chriřtuřá Páná vřt/

21: áni z Apořtolřkíey náuki wyczerpnał: ále iáko wyznawa/ z Dyo=

22: niŕzego Areopágity. Tedy y to prawdá: znam fię teŕ do tego/

23: ŕzem fię iey nie náuczył/ áni iey vmiem. Swiádomem iey potro=

24: řze/ wiem teŕ keř o niey: ále iey niechcę: namniey mi fię nie podo

25: ba: nic mi po niey: bo teŕ oná nie ma nic w řobie Apořtolřkiego:

26: nic Chriřtuřowego. Nie paráli fię oni táką głęboką łáciną. Y

27: vřfam Bogu moiemu iż mię bez niey do końcá/ przy prořtych/

28: řzczyrych y zbáwiennyh iedynego miřtrzá moiego Ieŕuřá Chri=

29: řtuřá powieřciách/ chowác będŕie raczył. Ná ktorego prořtey lá

30: ćinie y Theologiey/ iáko powolna owieczká ná głořie pářterzá

31: řwoiego/ ia teŕ przeřtawác chcę. Pánie Boŕe day to/ áby y **X.K.**

32: ná niey teŕ řámey przeřtawác mogł. Aleć mi temu przedřię dŕiw=

33: no/ iż **X.K.** będác **alumnus**, tey ták głębokíey łáciný kochánkiem

34: y węzłowátey Theologiey **profefsorem**, řam fię w podleŕřyeh rze=

35: cŕách nie obaczył: bo mnie z Grámmátyki řtrofuiác (w prawdŕie

36: iuŕ **zwiotřzále^{go} grammatyka**) ná kárćie 34. z tych řłowek <...> **αλτορ**:

řam

strona: 67

ná Wędzidło X.K.P.

67

1: řam **ex infinitiuo** czyni **imperfectum**. Strofuie mię iż niewiem/ ŕe

2: Grekowie nie máią **Ablatiuum**: ále miářto **nie^{go}** vŕywiáią **Accuřa-**

3: **tium. De Ablatiuo**/ wŕdy/ keřem wiedŕiał/ iż go nie máią: álem

4: ták rozumiał/ iż miářto **nie^{go}** pořpolicie kłádą **Genitiuū** : á nie **Accu**

5: **řatiuum** iáko **X.K.** piŕze/ oprócz tego/ gdy **abřolute ponitur**, co iuŕ

6: nazywają *Atticifmum*. Aleć y tego niewiem coby za sprawę miał=
7: ło słowko to *εισ*, będąc *præpoficyæ*, cum *Ablatiuo*: gdyż *præpofitio*
8: *est pars indeclinabilis per fe*, y małoby co znaczyć mogła/ gdyby do
9: ktorego *infze*^{go} przyłożona nie była. Bo acz ma słowká niektore/
10: ktore fię y z tym y z owym kázufem zgodzić mogą: wżákże *εισ* tyl
11: ko cum *Accufatiuo* ípołkuie. Choćiaż ie ná Láćinę przekłádáiąc/
12: czáfem *in*, ábo *ad*, *ob*, *per*, *propter*, przekłádác potrzebá. Chybáby
13: głębiey w rzecz tę **X.K.** pátrzał. Iákoż zda mi fię pátrza/ gdy
14: *ex infinitiuo*, *imperfectum* czyni. Ato tam/ gdzie (*fol. 525.*) dowo
15: dži różney bytności Abráhámowey od Chrístułowey. Vkázuiąc
16: to iż Chrístułowi służy *præfens tempus*, čás ninieýszy: á Abráhámo
17: wi *imperfectum*, nie dofkonály: ábo iáko támże wykłáda/ nieuftá
18: wiczny á przemijájący. A to sítąd/ iż ták Chrístus wedle láćiny
19: rzekł *Antequam Abraham fieret ego sum Ian. 8.* Ano y wedle Láćiny
20: *fieret* może być ták *præfens*, ninieýszy: iáko y *imperfectum* nie dokoń
21: czony/ iáko Grammátycy vczą. Y wedle Greczyzny/ więcey *præ-*
22: *fens ē Infinitiui* (boć wždy to naprzod po Grecku pífano) *greka*
23: niżeli *imperfectum*. Iáko też íeft *Ian. 13. v 19.* *greka* pier=
24: wey iuż fię ítanie: y *Rzym. 7. v 4.* *greka*, ábyście fię
25: wy ítáli: Czemu gdyby fię był pierwey dobrze **X.K.** przypátrzył/
26: vmieiąc po Grecku (w Przedmowie h) nie trzebá fię było w ták
27: głęboką Theologią wdawác/ ktora tu nic I.M. pomoc nie
28: może: bo namniey rzeczy íwey nią nie dowiedźie/ iż mu tá *Gram-*
29: *matyká* drogę zámiotála. Boby mym zdánim/ mowiąc o Bogu/
30: włásniey *infinitiuum tempus*, čás niefkończony Bogu służyć mogł
31: niż ábo *præfens* ábo ktory *infzy*. Choćiaż niewiem czemu ítárzy nie
32: ktorzy *præfens*, čás ninieýszy sobie nád *infzy* vlubili: dla nie wła=
33: ínego też przełożenia textu Hebreýłkiego *sum cui sum*, íeftem kto
34: rym íeft: y zász/ *cui est mifit me*, 2. *Moi. 3. v 14.* ktory íeft pośłał
35: mię. Gdyż nie ták w Hebreýłkim ítoi: Bo też oni czáfu ninieý=

36: Ízego/ [præfens](#), nie máia: przetoż też tám tak Ítoi. Będę który bę

i 2

dę: á nie

strona: 68

68

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: dę: á nie íełtem którym íeł zċ. Dla czego mędrŃzy regułkę tę wy=
2: náleżli/ íż czas przyŃzły zámyka w łobie/ y ninieyŃzy y przeŃzły y
3: przyŃzły čás. Ale y to dáremna filozofia. Gdyż Bog íeł niefkoń
4: czony: bo początku y końcá nie ma: czáłowi nie podległ żadne=
5: mu/ bo był przed czálem: który potym íeł dla nas ludźi poŃtáno
6: wiony/ którym íednym Ńłużył przeŃzły: Ńłuży nam teraz ninieyŃzy:
7: Ńłużyć bęđdzie drugim po nas przyŃzły. A Bogu íámemu [infinitum](#)
8: [tempus](#), niefkończony čás wláłnie náleży. Y wáźnieyby było [infini](#)
9: [tuum](#) niefkończony mowię čás dáć boŃtwu (gdyby iy mogł był
10: kędy **X.K.** náleŃć) ktorego dowieŃć chćiał/ niŃ iy Abráhámo=
11: wi íuŃ przeŃzłemu muŃieć przyznáć: á Bogá przy czálie nieuŃtáwi=
12: cznym á przemijájącym zoŃtáwić: Aleć tak muŃi być/ gdy kto pu
13: ŃcíwŃzy fzczyrą proŃtoŃć íáłnego textu/ á głoŃno brzmiącego Ńło=
14: wá Bożego mowę/ woli Ńię zá wíŃze omyłne filozowŃkie/ ná Ńwe
15: złe chwyťáć. Co mi też záđáie y Ńtrofuie záđáiac mi nie prawdę
16: ([fol. 405.](#)) Ńeby nie miało być miáłtecŃko ono do ktorego Lot z
17: Sodomy vćiekl Zoár ábo Zohár názwáne/ ále Segor. Wiem(*marg*) O Zoar y Se-
18: gor. (-)
18: to íż tak w łáćinie Ńtoi/ ále w HebreyŃkim nie tak/ ále íákom ía
19: włóżył [hebrajskiGene. 19. v 22.](#) O czym gdy Ńię Zydá ktorego porá=
20: dźi tedy íełzcze tak tho Ńłowo wymawíájącego wŃłyŃzy Dzohár ábo
21: Cohár/ á nie Segor. Ale íż podobno czego ínfzego głęboka łáci=
22: ná Dionizego **X.K.** vczy: á coŃ ía czynić mam/ gdym Ńię íey nie
23: náuczył/ áni Ńię íey íuŃ dali Bog vczyć bęđę: chociaŃby mię **X.K.**
24: dla niey y tyŃŃáckroć klechą názywáć chćiał: wolno to I.M. y

- 25: czyście fię zeydzie kiedym ia iuż tylko onego pierwżzego Antychri
26: łtowlkiego klechoftwá z łálki Bożey wolen. A iefliby mię też dla
27: tego Klechą názywał/ iákoż czyni fol. 57. Iż poiąć nie mogę bo (marg) 12. Zádáie
: nieumieię-
: tność y nie ro
: zumienie wćie
: lenia. (-)
28: łtwá Páná Chriftułowego/ iákie on bez łłowa Bożego łzczyrego
29: y ialnego opifuie: á poiąć go dla tego nie mogę/ iż Wćielenia ie=
30: go nie rozumiem: y onego nie przyznawam. Tedy ia y to do sie
31: bie znam/ y tego fię/ bez káiánia łpowiedam: iż go dla tego nie
32: wyznawam/ że go nie rozumiem. A nie rozumiem/ iż mię tego
33: Bog y Chrifus pan w łłowie łwym nie náuczył: y Apoštołowie
34: nic o nim nie pífáli: á ia fię nád to nic domyflác/ by y ániol z nie
35: bá mowił/ nie śmiem/ áni mogę: wyiáwłzybych z drugimi wię=
36: cey fię ludziom podobác niż Bogu/ á z nimi też záráz przeklec=

twem

strona: 69

ná Wędzidło X.K.P.

69

- 1: twem zołtác/ chciał. Bo to wiem że fię wierny tym wiátrom ná
2: uk połtronnych nie ma dáć vwodzić: chociaż przez wywodną
3: ludzką powieść podánym. Efes. 4. v 14. Heb. 13. v 9. Kol. 2.
4: v 4. Ponieważ też wiára y zbáwienie/ nie záwiłły ná wymowie o
5: kazáley ludzkiej mądrości y vmieiętności omylney: áni ná iákiey
6: głębokiey łácinie: ábo iáko Apoštoł mowi (1. Kor. 2. v 1. 2. 3.)
7: w przynucáiących ludzkiej mądrości łłowiech: ále w okázaniu
8: duchá y mocy. Nie w mocy mowię człowieczey cíelełney: ále w
9: mocy bożey. Gdyż tá Xiążętom światá te^{go}/ y mądrym y rozum=
10: nym nie bywa obiáwioná/ ále tylko máluczkim y podłym. Iáko
11: ono y łam pan Chrifus/ dziękujac Bogu oycu łwemu/ twierdzi:

12: iż on thy rzeczy ząkrył przed mądrymi y rozumnymi: á obiáwił ie
13: máluczkim Math. 11. v 25. Z ktorými ia też proftak nieumieiąc
14: głębokiey łáćiny wolę przeftáwác/ gdyż tym dano wiedzieć táie
15: mnice kroleftwá niebieskiego: niź z onymi do ktorých fię przez
16: przypowieści mowi: á dla czego ták? dokłádác támże Ewánie
17: liftá Máth. 13. v 13. zc̄. Otoż áczkolwiek fię temu **X.K.** dziwuie
18: y ná to vtyfkuie (fol. 59.) Iż mam o tym wielkie gromády ksiąg
19: dawnych Concilia y Doktorow/ w ktorých powieda náukę tę
20: być zdawná opifána: że ia przedfię ná niey nie przeftawam. Y
21: chociaź mi to potym (fol. 94. 95. 96 &c.) íamże z Bernatá wy
22: wodźi: vkázuiąc/ iż iáka ieft troiákość perfon w iedności Bo=
23: ítwá/ á iedność w íftności: żeby też tákaź miáła być/ á iákaś dzi
24: wna troiákość w íftnościach á w perfonie (przedfię) iedność/ z
25: ítrony wćielenia pańfkie^{go}: iednák mi tego w tym bez fłowá Boże= (marg) **X.K.** wywo
: dzi dwie Troy
: cy. (-)
26: go nie dofyc czyni: áni mię zbuduie: áni ná tę głęboká łáćinę ná=
27: mowi: y próżny íobie w tym kłopot y fráfunek zádáie. Wolę ia/
28: głupim będąc Biernatem/ y w tym klechą zoftác: bo zgoła nie
29: wiem áni rozumiem/ co to wždy zacź ieft tá dwoifta troyca/ kto
30: ra to/ ieft iedna z nich w iednym boftwie: ktora záfiádlá w tro=
31: iákości perfon á w iedności íftności: á druga záś w troiákości
32: íftności/ á w iedności perfony. Bo ia iefzcze trzećią widzę/ w Di
33: urnále [in festo fanctæ Trinitatis](#) w Himnie/ Gdzie niefkończona moc
34: w troiákiey fubftancyey miefzka. [In triplici substantia virtus manens](#)
35: [intermina](#). Przecedłem kilká kroć ítáry teftáment/ á nowy kilká
36: dziefiąt porządnie/ á przedfiem nigdziey y tych dwu troyc/ y tey

70.

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: iedności iłtności/ y iedności perfony: y tey też troiákości iłtno=
2: ści/ y troiákości perfon náleść y vpátrzyć nie mógł: nie tylko z
3: łtrony Bołtwá ábo Bogá/ ále też áni z łtrony wćielenia. Ani te
4: go náwet/ iáko oná pierwłza przenaświětłza troycá/ wytáwiła
5: tę drugá troycę. Bo zgołá niewiem wedle łłowá Bożego co to
6: zá dwie troycy. A zwłázcza zem też to y w Agendzie náłáł/ przy
7: czárowániu ábo záklinániu foli: iż też tám Bogá łwego prołzą/
8: w imię ś. troyce/ y w imię też Páná náłzego Iezufá Chriłtułá/ áby
9: łię łtałá zbáwiennym łákrámentem/ dla wygnánia nieprzyiácie
10: łá: mowiąc po Lácinnie. *Exorcifo te creatura falis, &c.* y przydáią
11: támże. *Proinde rogamus te domine Deus noster, vt hæc creatura falis in*
12: *nomine fanctæ trinitatis efficiatur falutare facramentum.* A potym do=
13: kłádáią: *In nomine Domini nostri Iesu Christi &c. Et in festo Trinitatis*
14: *hoc ipfum fit in oratione illa Omnipotens sempiterna Deus, qui dedisti fa-*
15: *mulis tuis in confefsione veræ fidei æternæ trinitatis gloriam agnofcere,*
16: *&c. & concludunt per Christum.* Tákżem náłáł y we Młzale
17: w prołie o trzech nieiákich Krolách/ o Chriłtułie ty łłowá Tri-
18: *um regum trinum munus, Christus homo Deus vnus, trinum in substantia*
19: *Deus trinus in perfonis, adoratur tribus donis, vnus in efsentia.* gdzie łię
20: w częłci zda zgadzác z I.M.**X.K.** zowiác Chriłtułá troiłtego
21: w łubłtancyey. Ale potym by namniey/ gdyż o tymże mowiąc/
22: do ktorego ci trzy krolowie dáry przyniełli. Zowie záł troiłtym
23: w perfonách/ á w iłtności iedywym. Więc łię ia z tey głębokiey
24: Theologiey wyplátác nie mogę. Nie włpomináiąc ná ten czás
25: inłzych łábirintow. Poniewáż tego włzytkiego nie vczył on iedy=
26: ny miłtrz moy/ od Bogá mnie z inłzymi wiernymi dány/ ktore^{go}
27: łłuchác kazał. Wiem to iż o tym iełł wiele ksiąg/ y iá ich też łam
28: mam potrołze/ y będę mógł z nich o tym nie co potym pokázác:

29: ále což mnie proftemu Klefze po tym wŕzytkim co ducha mego
30: nie tuczy/ y funnienia nie wfpakaia? Wole [!] w thym gŕupŕwie
31: ŕwym/ z dobrze wfpokoionym funnieniem/ ná fámym ŕowie Bo=
32: żym przeŕtác: niż ná tych wŕzytkich Conciliách y Doktorách: kto
33: rzy káŕuże błotá nákládli/ odrzuciwŕzy ŕtrumienie wod żywych:
34: Bo gdyćby to co Doktorowie y Concilia twierdzą/ było rzeczą
35: ku zbáwieniu potrzebną/ (iáko pewnie wedle zdánia **X.K.** mu=
36: ŕi być potrzebną: boć by on ták wielkich kŕiág przez kilká lat

nie ŕpifawał.)

strona: 71

ná Wędzidło X.K.P.

71.

1: nie ŕpifawał.) á Apofztołowie z Chriŕtuŕem pánem o tym nic nie
2: vczyli/ á oni wierni Chriŕtyánie pierwŕzy o tym áni pomysŕláli/
3: (boć też to wiadoma kiedy y kędy y przez kogo co naprzod vko=
4: wano.) áni o tey potrzebney rzeczy/ ktorą **X.K.** forytuie wiedzie
5: li/ áni ták wierzyli: tedyby to ináczey nie mogŕo być/ iedno/ iż ie
6: ŕli my nie wierząc iey iáko y oni. nie będąc od Chriŕtuŕá y Apo=
7: ŕztołow wyuczeni iáko y oni/ mielibyŕmy dla tego wedle ŕádu lu=
8: dżi záwiedżionych/ być potępieni: tedyc by y oni wŕzyŕcy co bez te (*marg*) **X.K.** potępia
: wŕzytki Zbo-
: ry Apostol-
: skie, w tym w
: czym nas
: potępia. (-)
9: go pomárli zá Apofztołow y po nich/ potępieni by też być muŕie
10: li. Ale iefli to onym ktorzy wierzyli w Iezuŕá Chriŕtuŕá ŕyná Bo
11: żego/ bez tych wynalákw/ potępienia nie przynoŕŕo/ owŕzem
12: zbáwienie: Bo kto wierzy w ŕyná Bożego/ iedynego prawdzi=
13: wego/ człowieká poŕzedniká ŕwego/ ma żywot wieczny: tedy
14: y nam nikt zbáwienia tego nie odeymie/ áni ná nas potępienia

15: wewlecze. Bog známi kto przeciwko nam? Ale y imo to wlyzt=
16: ko/ ázaż y íam **X.K.** y I.M.X. Arcybiskup nam w tey mierze
17: ábsolucyey y świadectwá nie dáią. Gániąc I.M.X. Arcybiskup
18: w przedmowie íwey/ dworne więcey á niż potrzebne o rzeczách
19: tákowych bádanie zċ. A **X.K.fol. 58.** ták mowiąc z *iedne^{go}* podá=
20: nia: Nie godzi íię íkrętnie bádác/ o tájemnicách Boskich. Nale
21: ży nam wiedziéc/ iż Pan Chrístus íeft národzony: ále nie godzi íię
22: tego íkrętnie rozbierác/ iáko íeft národzony/ gdyż tego (iáko on
23: mowi) dochodzić rzecz boiażliwa íeft zċ. A iż tá rzecz ítráfzliwa
24: íeft/ gdyby íię o niey kto bádác ímiał/ przetoż ia **X.K.** w tym
25: też vflucham/ y bádác íię o niey nie będę: chociaźby mię/ przeciw
26: íobie zás mowiąc/ y tyśiác rázow klechą dla *te^{go}* názywác chćiał.
27: Bo to czyście widzę iż wlyztká náuká **X.K.** Filozofiá pachnie y
28: Logiką/ ktorey nie vczy íłowo Boże. A filozofia wedle Tertu=
29: lianá/ *de præscriptionibus aduerfus hret. fol. 97. y wedle Ieronimá*
30: *Aduerfus Pelagium ad Ctesiphont. Tom. 2. fol. 251.* heretyctwo rodzi/
31: y zdrową zborową náukę plugáwi/ przetoż ia przed nią vciekam
32: oney íię wyrzekam/ á ná íámym proftym/ ízczyrym y prawdzi=
33: wym íłowie Bozym przeftawam/ wołac być v **X.K.** Klechą niż
34: v Chrístulá Filozofem/ á z Filozofiey/ z drugimi heretykiem.
35: **KA P. 11.** Infze tákie y owákie przymowki/ ízácunki/ v=
36: ízczyпки/ drapánia/ przezwińká/ káptury/ ktorych pełne íeft Wę

dźidło

strona: 72

72

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

1: dźidło **X.K.** gdy y mnie zofobná/ y brácią teź zaráz moię/ ludzi
2: w żadnych niecnotach nigdy nie doświadczonych/ ludzi y ízláche
3: tnych y wedle íwiátá zdawná znacznych/ názywa íwiniámi le=

4: śnymi g. iiii. Hydrami/ piekielnymi potwarcami zc̄. pułzczam
5: imo fię: iáko rzeczy niegodne/ zá ktorebym fię brác miał/ y kár
6: ty nimi plugáwić. Nie áby mię to fráłowáło/ ábo myśl złą czy=
7: niło: ále y owłzem dla tego/ iż to łą poćiechy y klenoty ták moie/
8: iáko y tych ktorych to zemną náspoł dla páná moiego y prawdy
9: nam obiáwioney potyka. Bo/ á iákoby mię to łmęćić miáło te=
10: raz o czym zdawnám wiedział z słowá Bożego/ z opowiedzenia
11: łyná Bożego/ iż mię to z infzymi wiernymi potykác/ od ludzi
12: świátá te^{go}/ miáło? iákom to y przedtym wípominał. Máiąc to
13: ná pilnym zázwdy baczeniu/ co Zbáwićiel moy powiedział/ iż łłu
14: dzy nád Páná/ vczniowie nád náuczycielá/ domownicy nád go=
15: łpodarzá nie mieli być łzczęśliwłzy. Pámiętam to/ iż też ták y o=
16: wák/ księzá/ Fáryzeufzowie y infzy/ názywáli Páná moiego Ie=
17: zulfá Chriřtułá/ częścią Belzewulem/ częścią Sámárytanem/
18: częścią pijánicą y obzercą zc̄. á coż zá dżiw że nas ták y owák/ na
19: miáłtkowie ich/ teraz też dla Páná/ miřtrzá y gołpodarzá náłze
20: go názywáią? Nic to tedy v mnie: pułzczam to imo fię: á co infze
21: go/ o co więcey idżie/ przypominác będę. Iáko to naprzod/ gdy (*marg*) 13. Zádáie mi
: to że odeymu
: ię Pánu Chri
: łtułowi to
: czym iest. (–)
22: mi to przyczyta niewiem z iákim łumnieniem y boiáźnią Bożą/
23: żebym ná tym więłzłą część piłmá y mowy záłáđził/ ábych Pánu
24: Chriřtułowi odiał to czym iest: á w poczet łwoy iego policzywłzy:
25: (iáko piłze **fol. f. iij.** w przedmowie) piłmo ś. opákował/ y zgołá
26: wyniřczył. Co fię tknie wiáry: ktorą **X.K.** łwoią/ z łpołnaboźni=
27: kámi łwymi názywa/ żebym ią ia niřczyć miał/ ták mową iáko
28: y piłmem: tego fię ia nie przę: Bo y w tym teraznieyłzym piłaniu
29: moim (záchowawłzy káżdey y napodleyłzey ołobie vcźciwość: y

30: máiąc o káżdym z niewiádomości błádzącym dobrą otuchę) nie
31: coć fię infzego zámyka: tylko to áby fię przez nie záwiedzenie y o=
32: błádzienie od drogi zbáwienney/ przez chytróć szatáńfká/ á sprá
33: wę nacznia iego/ ludziom nie czuiącym fię w tym/ pokazowá=
34: ło. A to z gánieniem y hydzeniem złey Antychriftowfkiey náu=
35: ki/ á z zálecáním y ná iásnią wytáwianiem Chriftofowej do=
36: brey y prawdziwey: áby fię wždy/ choć nie wšyfcy/ bo theż nie

wšytkich

strona: 73

ná Wędzidło X.K.P.

73

1: wšytkich iest wiárá/ (2. Tefz.3. v 2.) iednák wždy niektorzy oba
2: czyć/ á tákby y iárzmo Antychriftowfkie z kárkow swoich zrzú=
3: ćić mogli: (ktory prawdziwą wiárę/ á wiárę onę Bożą/ kto=
4: rey fię Chriftus pan trzymác kazał Mar. 11. v 22. zopákował/
5: wynecował/ zgwałcił/ y w niwecz obrocił) á ták by fię w drogę
6: nową y świeżą/ zá wodzem y hetmánem wiáry prawdziwey pę=
7: dem wielkim puścili/ y nią do ofáttecznego wytchnienia bieże
8: li. Bo iż tą drogą iest sam pan Chriftus/ przetoż żaden/ zá infzą
9: fię chwytáiąc/ przyść do oycá nie może. Czego ia nie tylko wšyzt=
10: kim infzym/ ále też y sámemu **X.K.** wiernie życzę. Pánie Boże
11: wšzechmogący rácz go sam ná teyże drodze poštáwić y nią go do
12: siebie prowadzić. Amen.
13: To tedy ia dobrowolnie ná fię wyznawáiąc: tego záś wy=
14: znác niehcę áni przeciw Bogu/ ktory wšytko wie y zna/ áni
15: przeciw sumnieniu y prawdzie nie mogę: bobym kłámác musiał
16: y lżyć imię Boże: Zeby to ábo w mowie ábo w piśmie moim kę=
17: dy było: (procz ludzkich potwarzy/ ktorzy fię Bogá nie boiác
18: mowy y piśmá ludzi niewinnych wywraćiá.) nierzkác po wiet=
19: szey części/ ále y w słowku: á náwet (mowie przed Bogiem mo=
20: im y przed sędzią żywych y pomárłych Iezufem Chriftofem kto=
<http://rcin.org.pl>

21: ry łądzić ma ńkrytości ńerc) y w pomyśleniu/ izebyim ia kiedy i kę
22: dy to/ pánu moiemu/ mnie od Bogá dánemu/ Iezufowi Chri=
23: ńtufowi ńynowi namileyńzemu Bożemu/ odeymować miał/ czym
24: on ieńt od Bogá: ábo żebyim go w poczet ńwoy kładł: ábo też y pi=
25: ńmo ń. opákował y wynińzczał. O pińmie ń. mowić ńię w wto=
26: rych kńiążkach będzie/ tu tego zńniecham: lecz tu ná to krotko
27: powiem co ńię tknie pńná moiego Iezufá Chrińtufá: áby to było
28: y **X.K.** y wńzem inńzym onym wiecznym ńwiádectwem. Ze mię
29: pan Bog nie pokarał (to w gńos wyznawam) tńkń ńlepotń/ y
30: tńkń bezbożnońciń: żebyż piorem y gębń tńrgńc ńię miał nieprzy
31: ńtoynie y nieuczńciwie/ ná Pńńń y odkupićielń moiego: ná Zbńwi
32: ńielń y żywot moy: ná ńędziego moiego y obrońcę: ná wodzń mo
33: iego y drogę do Bogá oycń iedyńń moię: nád to ná małżonkń
34: moiego iedyńnego mnie od Bogá dánego/ y ná gńowę y Bogń
35: moiego zń. Ktorego mnie on ńam iedyńny Bog wńzechmogńcy
36: wńzech rzeczy ńtworzyńciel/ wedle obietnic ńwoich dał: onego mi

k

ńam

strona: 74

74

Pierwńze kńiążki

Odpowiedzi/

1: ńam z niebń zńlecił: dńińc mu w tym ńwiádectwo iż ieńt ńynem ie=
2: go namileyńzym/ ná ktorym on ńam przeńtawń: ktorego mi też
3: ńłuchńc kazał: á mnie też napodleyńzń międy inńzymi owiecńkę
4: ńwoię/ iemu ińko wiernemu y prawdńiwemu pńterzowi do ręku
5: oddał: dawńzy mu wńzytkę moc y zwierzchnońć/ nie tylko ná de=
6: mnń/ ále y nád wńzytkimi rzeczńmi od ńiebie ńtworzonymi. Kto
7: remu ia też cńle wierzę y nádzieię w nim pokńńdam/ że mię nikt
8: z rńk iego nie wydrze/ á iż mię też on w dzień ońtńteczny wzbudńi/
9: y da żywot wieczny: wńożywńzy koronę onę nigdy niewiędnńcń
10: ná gńowę moię. Bo ieflim z ńńki Bożey wedle ńwińtń y ńińńń od (*marg*) Kto y napo-

⌚ dleyfzym człę

⌚ kiem nie gár-

⌚ dzi áni go lek

⌚ ce waży, bę-

⌚ dąc wiernym

⌚ pewnie Chri-

⌚ ftufem nie pogárdzi. (-)

11: rodziców y vcźciwych vcźcielow y infzych powinowátych/ bę=

12: dąc wychowány/ vmiał po części káždemu vcźciwość iemu nale

13: żącą oddawác: ftáteczność y wiárę onym przyftoyną y mnie ná

14: leżącą chowác: chociaż tymże krewkościam podległym/ ktore

15: y mnie obftąpiły: ieflim iefzcze cíchość y fkromność przeciw ká=

16: żdemu zachowywał/ nikiem nie gárdząc/ áni fię nád infze wyno

17: fząc: á cożby zá fzáleńftwo/ ábo co zá nádętość/ miała mnie nę=

18: dzniká/ mnie lichotę/ mnie proch y błoto/ ku temu przywieść/

19: żebym przeciw ták wielkiemu y ták dobrotliwemu pánu miał v=

20: ftá fwe y pioro wżetecznie rofpufzczác? ábo go lekce ważyć/ ábo

21: w poczet fwoy onego położywfy onego z łobą równác. Wol=-

22: noć tho lice **X.K.** ná mię tu przed ludźmi/ ktorzy fercá nie fą

23: świadomi/ wewlec: (chočiażby wolno nie było by był Chriftyá

24: ninem á ktemu duchownym/ bo by mu to/ tego nie dopuściło.)

25: ále gdy przydzie rzecz tá do fędźiego fprawiedliwego/ nie wedle

26: widzenia oczu y ludzkiej inftygácyey fądzącego: tám fię poka=

27: że kto praw/ kto nie praw. A ia vfáiąc mu y fwey niewinności/

28: w takim ofoczeniu/ ná fąd fię iego zdawam/ y z rádością fercá

29: mego onego oczekawam mowiąc. Przydź Pánie Iezu Chrifte/

30: á przydź rychło. Acżkolwiek y to mię cíefzy/ iż y tu ná świecie ma

31: Bog fwoie/ ktorzy fprawiedliwie/ wedle fłowá Bożego fądzą/

32: á tego mi z mowy moiey y z piłmá nie zádáią. Nie komuć to go

33: rzey będzie iedno temu kto ták śmieie fługę cudzego fądzi y po=

34: tępia/ ktory Pánu fwemu ftoi y wpada Rzym. 14. v 4. iefliby fię

35: táki w čás nie vpámiętał y tego nie poprzeftał. Iáko tedy to

36: nie ieft/ áni z łáiki bożey było we mnie: ták fię też y to nigdy praw

dziwie

strona: 75

ná Węzdido X.K.P.

75.

1: dziwie nie pokaże: żebym też ia Iezufá Chrifufá człowieká po= (marg) 14. Zebym

: Iezufá Chri-

: ftufá czynić

: miał miefzań-

: cem, ábo ze

: dwu sklio-

: nym. (-)

2: śrzedniká moiego do Bogá/ miał kiedy czynić miefzańcem/ abo

3: ze dwu fklionym iáko mi to zádáie fol. 11.12.13. zc. fłow żadnych

4: moich włáfnych prawdziwych nie położywfy/ áni vkazawfy. I=

5: tem żebym będąc drzewiánym Theologiem/ z iedney ftrony roz

6: więzować miał ofobę Chrifufowę/ á z drugieybych miał mie=

7: fzać boftwo z człowieczeńftwem: tákże fię y o to gniewa y przy=

8: mawia (fol. 56.) zem tych fłow w przekładzie nowe⁸⁰ Teftámen

9: tu 1. Iohan. 4. nie włożył. Wfzelki duch ktory rozwiązuie Iezu= (marg) 15. Zem nie

: włożył fłow

: tych w Testá

: menćie no-

: wym Kto ro-

: zwięzuie Iezu

: fá. (-)

10: fá/ z Bogá nie ieft. Ná co naprzod krotko powiedam. Zem tych

11: fłow dla tego nie włożył/ zem ich w texcie żadnym Greckim nie

12: widział: gdyżem Grecki wziął ku przekładaniu á nie Lácińki.

13: W czym ie flibym winę popadł/ y był winien gniewu **X.K.** te=
14: dyćby fię przyftoyniey **X.K.** gniewać miał ná fwe włafne Theo
15: logi Sorbiniſty y Lowánieńſkie cenfory ktorzy nie tylko w tex
16: cie tego nie włożyli/ ále y ná kráiu o tym zmienki żadney nie vczy
17: nili/ fłowo od fłowá z Greckiego ná Láćinę tłumácząc. Y gdyby
18: mi fię to było godziło vczynić/ bárzobym temu był rad. Boćby
19: to nie przeciwko mnie y moiey bráćiey było: ále przeciw **X.K.** y
20: iego towarzysztwu. A bowiem tym lámym świádectwem/ mo=
21: głoby fię to pokázác iz Papięznicy wſzyfcy fą Antychriſtámi y fą
22: nie z Bogá: gdyż oni á nie kto infzy Iezufá rozwiązuią. Bo raz
23: go fobie duchem/ ániołem/ Bogiem bez ciáłá ftánowią/ á drugi
24: raz go ciáłem przyobłoczą/ wcieláią y Boſtwo z człowiczeń=
25: ftwem złączáią: á złączywſzy go ták w iedną ofobę raz z Bogá y
26: z człowieká/ y niewiedzié z czego trzeciego: Bo mowią z Ber=
27: nárdá/ iz fą trzy iftności w iedney ofobie (o czym fię przedtym tro
28: chę námieniło) áćźci go potym rozwiązuią/ gdy to wſzędy twier=
29: dzą/ iz gdy przyſzło do śmierci/ tedy lámo człowiczeńſtvo ćier=
30: piáło/ boláło/ vmárło/ y wzbudzone było/ y do niebá iefł wzięte/
31: á boſtvo te^{go} nic nieucierpiało. Bo ná Bogá nic tego przypáść
32: nie może: on nie ćierpi nic: nie boleie: nie ſmęci fię: nie vmiera:
33: wzbudzon być od vmárłych nie może: do niebá go brác abo mu
34: tám wftępowác nie trzebá/ poniewáz z niego (choćiaz y **per com**
35: **municationem idiomatum**) nigdy niesftępuie. A tegoć pełne fą xięgi
36: Papięskie: tá iefł ich powſzechna náuká: oni tedy fą Antichriſti/

k 2

oni nie

strona: 76

76

Pierwſze ksiązki

Odpowiedzi/

1: oni nie fą z Bogá: Bo oni ſwym włafnym pímmem/ náukámi y
2: świádectwy Iezufá Páná rozwiązuią/ y oni go lámami/ á nie my

3: mieżamy. O czym mogłoby fię tu nieco z Ireneufzã pokãzãc/ lib.
4: 3.cap.18. fol. 176. ále fię to indziej/ bãdzieli potrzebã/ potym po=
5: każe. Potym znowu do pierwfzey fię rzeczy wracãiac tãk mowię/
6: że fię to prawdã pokãzãc nie może/ żebym ia kędy Iezufã Chri=
7: ftufã mieżãncem/ ábo ze dwu fklionym zc. nãzywãc ábo czyniãc
8: miał: gdyż ia zgołã o tãkim nic niewiem/ áni tãkiego znam fy=
9: nã Bożego Iezufã Chriftufã. Bo wedle piłmã ś. o iedynym tyl=
10: ko prawdziwym nie pomieżãnym wiem Mefyãfzu człowieku fy=
11: nu Dawidowym y Abrãhãmowym (Mát. 1 v 1.) ktory też łam
12: á nie infzy z nim/ w nim/ przy nim/ po nim ábo przed nim/ ieft ie=
13: dynym/ wãłnym y namieyfzym fynem Bogã żywe⁸⁰: ktory też
14: ieft pãnem moim y Bogiem moim: bo to śmieie/ fzczyrze y praw
15: dżiwie zThomãfzem wyznawam. Tegom tedy iãko mi I.M.
16: **X.K.** zãdãie áni mowił/ áni piłãł/ o tym iedynym y namieyfzym
17: fynu Bożym: álem to mowił/ mowię y okãzuię piłmy ś. iż ich
18: wiele ieft co fię krześciãny zowã: á tego iedynego fynã Bożego
19: Potomkã Dawidowego opuściwfzy/ infzego łobie zmieżãnego
20: ábo ze dwu w iedno fklionego/ nã łwe złe zmyślãiã. Nã co wo=(*marg*) Erałmus Rot.
: ktorego Pa-
: pież zwał fy-
: nem fwym, co
: o fzkolnych
: mowãch piłãł
: Papieskich. (-)
21: łãł y wtyłkował on zacny mãż Erałmus. Roter. (In. 1. Tim. 1. piłzac
22: ánotãcyie.) Ktorego Lew 10. Papięż zwał fynem fwym vmiło
23: wãnym y do niego o iego ánotãcyach iãko do fynã liłt piłãł: Ro
24: ku 1518. die 10 Septembris Epifcopatus fui anno 6. fub annulo piłca-
25: toris. A nã tym fię myliãc nie mogł/ bo ieft bez nãgãny/ y wfzytek
26: Ńwiãt łtrofowãc go nie może: wedle zdãnia Kãtholiki Rzym=
<http://rcin.org.pl>

27: ſkiewy: chybáby kto mowić chciał iż głowá kościoła powſzechne=
28: go Rzymſkiego błádzi. Co tedy **Eraſmus** iáko ſyn od Papieżá
29: vmiłowány vczyńił/ wſzytko to dobrze: któż przeciw niemu/
30: gdy Papież po nim/ iáko po vmiłowánym ſynu? Wołał tedy ná
31: zápamiętáłe ludzi **Eraſmus** (á ia też ſłowy iego z nim czemu bym
32: nie miał?) odwodząc ie od tákich grubych mow/ iákich pełne ſá
33: áż do obmierzenia/ ſzkoły Papieſkie/ ták o Bogu ſámym/ iáko y
34: o Ieżuſie Chriſtuſie. Y zgániwſzy nikczemne y ſprofne mowy y
35: diſputácyce o Bogu/ gáni teź y vkázuie obmierzłe y obrzydłe mo=
36: wy o Chriſtuſie/ y ták ie ſtrofuie. Iuź przez ták wiele lat w ſzko

łach

strona: 77

ná Wędzidło X.K.P.

77

1: łach łápáczkami nárábiáiąc/ mácamy tego/ ktorymby ſpofo=
2: bem mowić o Chriſtuſie. Ieſliź propozycya tá/ ieſt prawdziwa:
3: Chriſtus był od wieku. Ieſliź o nim może być dobrze mowiono:
4: iż ieſt z oboiey náтуры ábo ze dwu nátur złożony? czyli ieſt zlany
5: ábo ſplawiony/ czyli zmieſzány/ czyli ſklijony/ czyli dopełniony/
6: czyli zlitowány/ czyli złączony? Zadne ſię z tych nie podoba (mo
7: wienie) tylkoź ſię podoba/ ziednoczony: Nowe ſłowo: ktore/
8: niewiem coby mogło mniey známionowác/ niź známionuie to/
9: do czego go/ wynáleżionego/ vzywáią. Ktemu gdybyś ſię py=
10: tał/ mogłoliby ták być pobożnie mowiono: Iż ſię náтурой czło=
11: wiecza ziednoczyłá z Boſką/ wyznawáią iż może być pobożnie
12: mowiono. A gdy záś zopytałz możeli być pobożnie mowiono/ iż
13: Boſka ziednoczyłá ſię z ludzká: áż ci záś wątpią zc. A niżej po=
14: tym przydáie **Eraſmus**. Bádamy ſię o tym czego wiedzieć nie
15: możemy/ y czego nam wiedzieć nie roſkazano: á o to nic niedba=
16: my w czymby nam náwięcey trzeba rozmyſláć/ to **Eraſmus**. Otoź(marg) Marcin ſpro=
: ſne mowy Pa

: piefkie gáni iá

: ko y drudzy

: czynią y czy

: nili. (-)

17: y ia/ tymże kłztałtem y ku temuż końcowi/ vzywam mowy y pi=

18: íania mego/ ábym od tych chropowátych/ y chroftáwych wrzo=

19: dow/ íprońnych/ obmierzłych/ nie wycudzonych/ głupich/ ni=

20: kczemnych/ iádowitych/ zaráźliwych/ niezbożnych y duży ízko=

21: dliwych gadek y mow ludzi zówiedźione odwiodł. Otoż to nie

22: ieft/ áni było co mnie **X.K.** zádáie/ żebym ia takiego wyznawał/

23: iákiego niepráwiedliwie ná mię wewlec chce: ále to/ żebym po=

24: kazał iż ták nie ieft wedle słowá Boże^g: vcináiąc plácu mowam

25: y gadkam bluźnierfkim niepobożnym/ á plácu przyczyniáiąc do

26: pilnego y trzeźwiego wedle słowá Bożego/ o Bogu y o íynu ie=

27: go Iezusie Chrístuśie rozmyślánia/ rozmawiánia/ y wierzenia.

28: Otoż niewiem przyśtałoli to duchowney óobie/ przyśięgámi

29: obowięzány/ ná prawdę/ słowá moje wywrácác/ ízpoćíc/ nico=

30: wác: á mnie do Zwierzchności y póspólstwa nieśłufznie áni praw

31: dźiwie odnośíc: y przeciw mnie inftygowác? Obacz tu káždy cze

32: go fię po tákich ípodźiewác trzebá/ y iáko im w inłzych rzeczách

33: wierzyć. Ktorzy nie tylko íwą włáfná winę y trućiznę ízkodli=

34: wá ná kogo inłzego kładá: ále też y to co nie ieft áni było ná czło

35: wieká wewlec bez wtydy wśiłuia. A wždyśmy Chrístiánie: á

36: wždy namiaśtkowie Apóśtolścy: á wždy duchowni. O Pánie Bo

k 3

że zmiłuy

strona: 78

78

Pierwfze ksiązki

Odpowiedzi/

1: że zmiłuy fię á day w błędzie tákim vpámietánie: y odpusc z nie

2: wiadomości grzelzácym: boć nieboraczkowie ślepi nie wiedzá

3: co czynią. Amen.

4: **KA P. 12.** Zádáie mi też **X.K.** y to (fol. e.ij.) żebym świę (marg) 16. Zebym

: ś. niebieskie

: bálwánámi

: zwác miał. (-)

5: te Boże/ w niebie krolujące z Bogiem/ nazywác miał bálwáná

6: mi Antichriftowfkimi zc̄. Ale y to okázác fię nie może/ żebym

7: ia ludziom świętym w práwey wierze pomárłym: ábo y duchom

8: onym świętym niebieskim ná máieftat Boży zówždy patrzącym

9: y z Bogiem krolującym przymawiác/ y ony bálwánámi nazy=

10: wác miał. Nie pokaże tego nigdy/ o świętych duchách niebie=

11: fkich z Bogiem krolujących/ ábym kiedy co zle mowić y piśác

12: miał. O vmárłych też ludziách co mowić nieprzyftoynie nie zwy

13: kłem/ y nie moy to fąd/ o nich co ftánowić nieftulźnie. Ieft ná

14: to od Bogá poftánowiony mąż (Dźie 17. v 13) ktoremu fąd ten

15: oddány y zlecony ieft: iáko to y íam o íobie powiedźieć raczył:

16: Ian. 5. v 22. 27. W tom fię ia tedy nigdy nie wtrącał: áni

17: wtrącać chcę. Choćiażbym też tho mogł befpiecznie mowić/

18: co przede mną Hieronim powiedźiał. [Quod etiam qui hominibus](#)

19: [fancti videntur, Dei fcientiae atque notitiae nequaquam fancti fint](#) (aduer

20: [sus Pelagium ad Ctefiphontem tom. 2. f. 251.](#)) Aleć to y Chriftufowe=

21: mi wfty może być mowiono iż to co v ludzi ieft wyfokiego/ obrzy=

22: dłością ieft przed Bogiem. Luk. 16. v 15. A tym śmieley y be=

23: śpieczniey o tychbym to mowić mogł/ ktorých Papieże święty=

24: mi/ á nie Bog/ nie Chriftus/ nie fłowo Boże/ nie wiára też ży=

25: wa y prawdziwa/ nie rychło po śmierci ich świętymi ná dźiałá=

26: li: iż ci áczkolwiek fię ludziom zdáli y zdádzą być świętymi: y za

27: cnymi/ wżákże fię ich przed Bogiem ná tym wiele omyli: á wždy

28: y tego hárdźie y śmiele nie mowię: Bogu ten fąd y fędziem od

29: niego poftánowionemu záchowywáiąc. Chybá/ to mowię/ gdzie

- 30: bym wiedział dostatecznie/ iż który vmárł nie wierząc w Iezufá
31: Chrifufá: ábo chociaźby wrzкомо wierzył/ á vmárłby nie odpu
32: ściwłzy bliźniemu swojemu z łercá wyłtępkow iego: tám bym to
33: śmieie mowić mogł/ iż iełt potępien: chociaźby go y prze śmier
34: ći y po śmierci nie tylko ksiądz który/ ále y włzyłcy Papieżowie
35: ábłowowali/ rozgrzełzáli zá pieniądze (bo tám darmo co wzięć
36: nie pomysłay) rozwiązanego kánonizowáli y zá świętego chwa

lic kazáli.

strona: 79

ná Wędzidło X.K.P.

79

- 1: lic kazáli. Y tobych tego łam z łiebie nie czynił: ániybym tego v=
2: łty łwemi mowil: ále vłty y łłowy tegoł łędźiego od Bogá połtá
3: nowionego: który o oboie powiedźiał. Iź kto nie wierzy w łyná
4: Bożego/ iuź iełt potępieny Ian 3. v 18. Tákże/ Iełli nie odpu=
5: ścićie łudźiom ich wyłtępkow/ tedy y óćiec wálz nie odpułci wá
6: łzych wyłtępkow. Tákżebym to mogł mowić o bálwochwal=
7: cách o włzetecznikách/ o cudzołoznikách/ o pijánicách/ potwar
8: cách/ łákomcach/ y inłzych łákowych: przeto iź łákowi nie mo=
9: gá mieć dźiedzictwá w niebie. 1. Kor. 6. v 9. Efe. 5. v 5. Gal. 5.
10: v 21. zć. Świętych tedy prawdźiwych/ ktorzy imioná nápiłáne
11: łá w niebie/ (Łuk. 10. v 20. Obiá. 3. v 5. á 13. v 8. á 17. v 8. á 21.
12: v 27) ktore Chrifus krwiá łwoiá odkupił y ktorzy weń praw=
13: dźiwie wierzyli y ktorzy teraz wierzą/ bálwánámi Antichriłto=
14: wemi nie názywałem. Bo y Antichriłt bálwan y bálwochwálcá
15: z łwoimi bálwány y bálwochwálcámi nie máią co czynić/ w nie=
16: bie: nie máłz ich tám/ áni będą. Bo łię Bog nimi brzydźi/ y miey
17: łce im w łiárczyłtym Ieźierze nágotował.
18: A coźem ia wźdy łákiego mowil y piłal/ co to **X.K.** wylzpa=
19: ca y wywracá? Atom mowil y mowię/ przeciw łudźiom zarázo
20: nym łrucizná Antichryłtowłká/ ktorzy chwyciłwzy łię zá błędy

21: Pogánłkie/ ktore iuz była Ewánielia po wietłzey częłci ná świe
22: cie wygládzila: znowu łobie/ nie tylko złotyeh/ łrebrnyeh/ mie=
23: džíányeh y drzewiányeh/ tákze y wołkowyeh y chlebowyeh ból=
24: wánow nárobili/ ktorym łámemu Bogu pocłziwołł/ czełł y
25: chwałę należácą oddawaią y wyrządzią/ przed nimi klękáiąc/
26: ony cáłuiąc/ ná rękáeh/ ná łzyi/ á drudzy v páłow nołzác/ y w
27: nich nádzieię wybáwienia od rozmáityeh złyeh przygod/ náglęy
28: łmierci/ y od łzátáná/ ktory przedłię y przy łánym Iezułie Chri
29: łtułie w złego Iudałzá włzedł/ pokłádáią: ále teł y z łudzi pomár
30: łyeh: á nie tylko z wiernyeh y pobołnyeh/ ktoryeh wedle Bogá y
31: Chriłtułá żyli/ y z ktoryeh mnodzy łłowá Bołego po łobie máią
32: łwiádectwo: ále teł y z inłzyeh niewiedzię iákich: o ktoryeh nie
33: iełł teraz czás mowię. A toli łię będą mogli niektorzy Sanctiłsi-
34: mi, pokazác/ to iełł/ Pápiełzowie Rzymłcy ktore zá náłwięłze
35: máią/ y onyeh Bogámi názywáią: y to iż błádzić nie mogá/ bez
36: włtydu łudzkiego y boiáłni Bołey twierdzą: á włdy choćiáz

wedle

strona: 80

80.

Pierwłze ksiáłki

Odpowiedzi/

1: wedle łłowá Bołego wydłiedziczeni łą z krolełtwá Bołe^{go} łwię
2: tymi łą: y ich vchwały niezbołne w wietłzey łą wádze nił vchwa
3: ły Bołe y práwá Chriłtułowe. Ażá to nie on łtáry błáđ pogán=
4: łki Rzymłki kogo chćieć po łmierci w pocłet Bogow/ á tu w po
5: cłet łwięłtyeh połóżyć/ dżieñ ku łwięćeniu w rok oddáć: y onego
6: choćiáz vmárłego y zgnięłego wzywáć? Boby y to práwdá byłá/
7: iż ci ktoryeh wiele Pápiełzowie ná kánonizowáli/ y iáko prółiát
8: y kołłát y iáiec zč. ná Wielkę noc náłwięćili/ wedle Bogá teł
9: łwięłtymi byli: žeby ie bog znáł y do nich łię przyznawáł: áżá by
10: to przedłię nie było przeciw Bogu/ przeciw Chriłtułowi/ prze=

- 11: óiw łowu Bożemu y ítórym pobożnieyńszym Pátrefóm/ ktorzy y
- 12: Pánny świętey Máryey mátki Iezufá Páná po śmierći chwále=
- 13: nie y wzywánie gánili ([videndus Epiphanius lib. 3. contra Antidico-](#)
- 14: [marianitas, et contra Colliridianos Hæret. Chrifostomus, Hieronymus,](#)
- 15: [Augustinus, Gregorius Nazian. Ambrofius, & vix non omnes alij fa-](#)
- 16: [nioris iudicij &c.](#)) Ale iżem nie vmyślił y o tym teraz pińać: prze=
- 17: to y to opuńczam. Przetoż/ krotko mowiąc/ iż tego Bog ni=
- 18: gđziey/ nie rofkazał/ Chriftus/ tego nie vczył/ Apofztołowie nie
- 19: czynili/ co fię teraz w Rzymńkiey Kátholice dzieie/ ia to śmieie
- 20: gánię y to bálwochwálńtwem Bogu obmierzłym zowę. Bo ielli
- 21: to **X.K.** śmie bálwochwálńtwem y błędem/ ábo y przekłęctwem (*marg*) **X.K.** nam
- gáni wzywá-
- nie Iezufá fy-
- ná Bożego á
- fam ludzi po-
- márłe chwali. (-)
- 22: nazywáć/ iż my człowieká Iezufá Chriftufá fyná Boże^{go} namiley
- 23: łzego od Bogá zálcone^{go} (wyiáwłzyby y tego przec chćiał/ iż Ie
- 24: zus/ Chriftus człowiekiem ieft.) nie tylko chwalimy/ weń wierzy
- 25: my/ ále też y z wiáry iáko Iednaczá/ Przyczyńcę y Pośrzedniká
- 26: wzywamy w potrzebách swoich (iáko nas w tym gáni g ij.) A=
- 27: zaż my nie dáleko więcey możemy tego o ich bálwánách y bál=
- 28: wochwálńtwie iáwnym mowić/ y iáko złe^{go} gánić. Boć fię wždy
- 29: zá to my y przed Bogiem y przed ludźmi nie záwłtydźimy: gdyż
- 30: rzecz świętą y powinńą wedle woley Bożey/ w łowie Bożym
- 31: zálconą czynimy: (iáko fię w Dyálogách nákrótce pokazáło/ á
- 32: teraz gdyby potrzebá byłą mogłoby fię łzyrzey y dońtáteczniey ie=
- 33: łzcze pokazáć.) A oni/ iż iáwnie ná odpor Bogu czynią/ będą fię
- 34: muśieli w swoim wiecznym złym tego w dzień ońtáteczny włty=

35: dźić: bo tám tá fárbiczká/ którą fię thu przed ludźmi rumienia

36: łpełnie/ y łzyki fię pomiełzáią. A chociażby fię niewiem iáką wi=

ćią z tego

strona: 81

ná Wędzidło X.K.P.

81.

1: cią z tego y łam **X.K.** wykrećić chćiał/ iákoby to w Rzymłkiey

2: Kátholice nie było: nigdy temu dołyc nie vczyni/ by też nád ty

3: kazánia łwoie chćiał łtokroć ielzće wiewłze inłze nápiłác. Chybá=

4: by pierwey wygládzil włzytki Młzały/ Grádały/ Antyfonarze/

5: Wiátyki/ Kurfy/ Dyurnały/ Ortulufy/ Dłscypuły/ *Vade mecum*,

6: Dormifekury/ Olkoty/ Brykoty/ Pomeryufze/ Bárálety/ y inłze

7: ktorých ielł pełno/ á łnadź y bez licźby. W ktorých ielł łáłztem/

8: iákó fię y o co do kogo z vmárłych vciekác/ y co o ktorých wy=

9: myłłách trzymác y w iákiey ie łwiętołliwołłci chowác. A pułłci=

10: włzy inłze ná łtronę co po łmierći rozmláitými człónkámł ludźki=

11: mi/ łámł fię nie záchowawłzy według Rzymłkiey wiáry władáią/

12: do ktorých fię chwały y łłżby z pobutką czálów łwych zbiegáią:

13: ázał tego też łádá *drzewiáne*^{mv} krzyżowi ná káždy Wielki piątek

14: nie czynią/ wołáiąc podniowłzy po trzykroć w łrzod kołłciólá

15: on łwoy krzyż. *Ecce lignū crucis in quo pependit falus mundi, venite ado-*

16: *remus*. To ielł/ oto drewno krzyżowe ná ktorým wiłłáło zbáwie=

17: nie łwiátá/ podźćie/ kłániaymy fię/ ábo (wedle ich przekłádá=

18: nia) chwalmy ie: *Vide* iákó támże modlitwá troche przedtym o=

19: łobno do krzyżá ielł vczyniona táka/ iákó do rzeczy żywey y rozu

20: mney zć. W ktorých łłowách iákł fałz y iákłe bálwochwálłtwo/

21: nie trudno baczyć. Bo y nie to drewno/ chociaż mowią iż to: y nie

22: ná tym zbáwićiel wiłłáł/ chociaż mowią iż ná tym: y to chwa=

23: lić wołá niź zbáwićielá/ y do tego fię zwoływáią/ przed nim/ á

24: przy tym y przed iáycámł zaráz/ ktorými go połpoliće niewiáłł=

25: ki y chłopkowie okłádáią/ vpadáią ná koláná y gdzie fię komu

- 26: doftanie całuią. A nie tylko przy już zäftárzátych błędziech vpor
27: nie ośleń práwie ftoią: ále łobie iefzcze y nowych co rok przyczy=
28: niáiąc/ iedni becżkami paćiorki z Rzymá y z infzymi iákimiś reli=
29: quiámi wożą/ drudzy ágnuŷy/ ferduŷká/ noŷzenia/ [tria grana](#) pán=
30: nam y pánám na ŷzyiách y v ręku záwiefzáią: á drudzy wierŷe
31: zmárłemu Hozyuŷowi piŷzą/ onego vmárłego iákoby Bogiem
32: miał być wzywáią/ Polŷkę w opiekę (choćiaż nie był z rodu Po=
33: lak) iáko oyczyznę zleciáią/ y wiele tych rzeczy od vmárłego że=
34: brzą: ktorych y żywy nie miał/ że ŷtrách y mowić. [Vide Odam lugu](#)
35: [brem de eius obitu Craco. impref. in officina Lazari 1580.](#) A iż mi fię (*marg*) Loiká **X.K.**

o około wzywá

nia Chriŷtuŷá (–)

36: zda/ że ták I.M.**X.K.** przeciw mnie logikuie Nie godzi fię

1

wzywáć

strona: 82

82.

Pierwŷze kŷiáżki

Odpowiedzi/

1: wzywáć iedno Bogá: á iż wy Chriŷtuŷá wzywáćie: tedy go Bo (*marg*) Cnotá to, nie

wyŷtępek gá-

nić złe ŷłowē

Bożym. (–)

2: giem wyznáwáć muŷćie: choćiaż go *człowiekie^m* tylko mieć chce

3: ćie. Ná co krotko mowię: Iż iefli to prawdá iż ten káždy kogo

4: ludźie w potrzebách ŷwych wzywáią z potrzeby iefł ábo ma być

5: BOgiem: tedy y tho z potrzeby zá tym poydzie/ iż poniewaź w

6: Rzymŷkiey Kátholice nie tylko Hozyuŷá ále wiele infzych tákich

7: y owákich pomárłych y drzewá krzyżowego wzywáią (á iefzcze

8: fámi/ iż pomárli y zgnili/ lice ná fię/ chowáiąc koŷci ich/ przed

9: ŷwiátem wyŷtáwiáią.) że teź ci wŷzyŷcy Bogámi ich fá. Coź tu

10: tych BOgow będzie? Pewnie y ŷtarzy Rzymiánie nie mieli ich

11: ták wiele. Lecż my wiemy z łáfki Bożey iż dobrze Iezufá Chriftu
12: łá łyná Boże^{g0} wzywamy/ y dobrze z Thomáfzem Bogiem łwym
13: od Bogá oycá y iego/ y náfzego/ nam dánym wyznawamy. O
14: ni nie tufzę by nam Bogow łwych y wzywánia ich obronić mo=
15: gli/ gdyż łprzećiwiáiąc łię Bogu báfwochwáfłtwo łwoie pło=
16: dzą. A ták/ to włzytko mułi łię ná plácu ołtác com ia nákrótce
17: o tym ich łprołnym báfwochwáfłtwie powiedźiał. Bo to włzyt=
18: ko **exprefse**, zrzetelnie ná oko z ich włáfnych xiąg pokázác mogę:
19: bo tego v mnie nie trochá. Y o Marćiná łię **X.K.** gniewác/ y (*margin*) O ł. Marćinie
: łpráwá. (-)
20: mnie Koczłkodanem y morłkim kotem Marćinkiem po łakow
21: łką/ ábo po dziećniłku/ názywác niewiem iefli przyłtało: iż mię
22: Marćinem w dziećniłtwie (włzákże bez bierzłmowánia wđdy
23: chwałá Pánu Bogu) názwano: tákże teź y z łtrony onego pá=
24: miátki godnego Marćiná ł. (o czym píłze f. ij.) ktoremu łámiź
25: w łwych Kronikach łwiádectwo dáią/ iż on zołtawłzy z pogán
26: łkiego zołnierzá Chriłtiáninem/ iuź więcey/ wzywány ná woynę/
27: walczyć niechćiał/ mowiąc ták: Zołtałem Chriłtiáninem wal=
28: czyć mi łię nie godźi zč. Abowiem ia przeciw niemu/ iáko y prze=
29: ćiw inłzym/ kthorym co nieprzyáćiele BOży y ich teź łámych
30: niełłufznie przyczytáią po łmierći ich/ nic da Pan BOg nie
31: mowię: bo tho wiem iż odpoczywaią w prochu źiemie y w
32: ręku BOżych/ máiąc teź żywot łwoy z Chriłtułem/ ktorzy w
33: wierze práwey pomárli/ záchowány w Bogu/ do dnia onego
34: kiedy przez Iezufá Chriłtułá/ żywot łwoy/ wzbudzeni będą.
35: tákich ia thedy áni gánię/ áni im nigdy przymawiam. Ale gá=
36: nię y przymawiam tym włzytkim co przeciw woley Bożey y ich/

po łmierći

- 1: po śmierci ich/ kiedy już z świętym Patriarchą Dawidem (iá=
2: ko to o nim pismo ś. twierdzi Dzie. 13. v 36.) fkażenie vználi/ o= (marg) Nie pomarli
: fię ganią, ále
: żywi, ktorzy
: pomártych
: niepokoią y
: co iest Bożego
: onym przypi-
: luią. (-)
3: nych dopiero ná niewiedzieć iákie vrzędy ftáwiáią/ onym niewie
4: dziec co przczytáią/ y od nich niewiedzieć czego żebrzą: Nie pá
5: miętáiąc ná pismo ś. ktore mowi: Nie będą cię Pánie chwalić
6: vmarli Pfal. 115. v 17. Ezá. 38. v y ná onę modlitwę ludu Izrá=
7: elkiego. Niewiec o nas Abráhám/ nie znać nas Izráel: tyś Ie
8: howo Oycem náłzym/ tyś wybáwicielem náłzym zc. Ezá. 63. v
9: 16. Ani ná fwoie **requiem**, ná wilie/ ná kanon młzey gdzie o vmár
10: łych mowią **requiescant in pace**. Niech w pokoiu odpoczywáią: Y
11: zás w Kanonie. **Memento etiam domine &c.** Pámiętay też Pánie
12: ná sługi y słuźebnice twoie: ktorzy nas vprzedźili z znákiem wiá=
13: ry **toć pewnie y Márya mátká Páńfka y Piotr y Páweł y infzy wfzyfcy ś.**
14: y śpią we śnie spokoinym: onym pánie y włzem w chriřtuřie od=
15: odpoczywáiący^m **znáć stąd iż gdy tę sztuczkę kanonu kowano, iefzcze dufze**
16: **nie tułáły fię po świećie, y czyřcu iefzcze dla nich nie było, á nád to vmár**
17: **łych nie wzywano: tylkoź fię zá nie poczynano modlić, co teraz wfzytko**
18: **opák: á wždy wedleX.K.záwždy iednáka iest y byłá wiárá Rzymřka.**
19: prořimy pozwol mieyfćá ochłódenia řwiátłóći y pokoiu/ przez
20: tegoź Chriřtuřá páná náłzego Amen. Choćiaź tedy y lámi ták o
21: vmártych mowią iż śpią řnem pokoiu/ y niepotrzebnie fię zá ni=
22: mi modlą/ dáiąc im řwiádectwo iż mieli pewny znák wiáry: á
23: wierny potępion być nie moźe/ bo przefzedł od řmierći do żywo=

- 24: tá: iednák iż wŕzytko przećiw Bogu czynią: tedy y łámi to zás
- 25: w niwecz obráćią (*immemores dicti, mendacem oportere else memo-*
- 26: *rem*) Bo nie tylko Marcína tkáią do młyná: áby w dzień fwoy (*marg*) Nie zgadzáią
- 27: fię Papieżni-
- 28: cy o fwyh po
- 29: márłych ś. (-)
- 30: młynárzom robić nie dał: ále im pálce y cewy łámał/ ieliby fię
- 31: robić od godziny do godziny ważyli (bom vmyflnie/ po nápińá=
- 32: niu Wędźidła **X.K.** chodźił fam do młyná z Pánem Ianem Ol
- 33: bieckiem y otom fię pytał: y ták młynarz zeznał że to y od oycá
- 34: fwego młynárzá fłychał/ iż fię im kołá łamáły kiedy fię dnia tego
- 35: robić ważyli zc̄.) ále też o oczy do Otyliey/ o zęby do Apoloniey/
- 36: o náukę do Kátárzyny/ o káduk do *Walente⁸⁰*/ o ogień do Wá=
- 37: wrzyńcá wŕzyfcy fię wćiekaią: y wŕzyfcy więc cáłymi gębámi/ w
- 38: fwoie krzyżowe dni/ do kościelńká przychodząc ktorego/ ábo fię
- 39: z oney przechadzki do fwego wráćiąc ná święte vmárłe wołá=

1 2

ią. Surgite

strona: 84

84.

Pierwŕze ksiąŕki

Odpowiedzi/

- 1: ią. *Surgite sancti de mansionibus vestris*, powŕtańcie święći z mie=
- 2: fzkánia wálzega/ mieyfćá poŕwięćcie/ ludowi błogofławćie/ á
- 3: nas grzeŕzne ludźie w pokoiu záchowayćie zc̄. Ktoż ie/ śpiące
- 4: fnem fspokoynym/ niepokoi ielli nie ći ktorzy o ich fnie mowią?
- 5: Ktoż ich więcęcy lży/ iedno ći ktorzy to ná nie wkładáią co iest
- 6: Bożego zc̄. Iż tedy to wŕzytko ná dawno pomárłe wkładáią/
- 7: y od nich tego w czym łámi łobie nie pomogli proŕzą/ o ktorych
- 8: twierdzą iż fpią y odpoczywáią: á iákoż tego nie gáńić y przećiw
- 9: temu nie pińác/ błąd błędem/ fałz fałżem/ gorzkie gorzkim/
- 10: fłodkie fłodkim muŕ przedŕię zołćác. Bo to wzywánie y proŕze=

- 11: nie vmárłych o oczy/ o zęby y inŕze: ták rownie ieŕt waźne y ták
12: teź prawdźiwe w łobie ŕkutki ma/ iáko y ono/ co w Agendach y
13: we Mízałách o wodźie y o ŕoli/ twierdzą. Iź ten coby ŕię nią o=
14: mył *ŕanitateŕ ŕimul & æternam vitam mereatur*, miałby łobie záŕłu=
15: żyć y zdrowie y żywot wieczny. Abo żeby y popioł był zbáwiennym
16: lekárŕtwem: *ŕalutare remedium*: A iźby ci wŕzyŕcy/ ktorzyby ŕię im
17: poŕypáli (*pro redemptione peccatorum ŕuorum corporis ŕanitateŕ & ani-*
18: *mae tutelam percipiant*) ná grzechow ŕwych odkupienie/ wźięliby
19: záraz zdrowie ćieleŕne/ y opiekę duŕze. Iákoby popioł duŕze mogł
20: ŕtrzedz/ będąc opiekunem iey. O moie miłe nabożeńŕtwo: *o rati-*
21: *tionabile obŕequium*: o prawdo nieprawdźiwa co wŕzytko dobre ni
22: cuieŕz zċ.
23: Nie lżę ia tedy áni háńbie ŕwiętych pomárłych: ále ŕtrofu=
24: ie z głuŕŕtwá y obmierzłego báłwochwáŕŕtwá żywych/ co tákie=
25: mu báłámuctwu wierzą: á nád to ielzcze/ y to gánie iź co łámego
26: Bogá ieŕt/y onemu to łámemu naleźy/ oni komu inŕzemu przy=
27: wáŕzczáią: ktorzy teź ielzcze y z tego Chriŕtułá złupiŕŕzy co iemu
28: łámemu Bog oćiec iego dał/ inŕzym to przypisuią: á iákoby gwał
29: tem (choćiaź to ŕłowy chytrymi pokrywáią) w poczet nie tylko
30: ludźi zmárłych/ ále teź y inŕzych rzeczŕ niemych/ iáko ŕoli/ wody/
31: woŕku/ popiołu/ wierzbiny y inŕzych chwaŕtow kładą: gdy to co
32: iego ieŕt/ y iemu ŕłuży tym rzeczám oddáią y od nich y z nich łobie
33: tego ŕzukáią. A drudzy go máło nie podleŕŕzym niź onego pogá=
34: niná bękártá ŕławnego Romuluŕá/ *pierwŕze*^{g0} Rzymá *budowni*=
35: *niká* [/] y zakłádáczá/ czynią: czyniąc międy nimi porownánie. Iá=
36: ko káźdy z Piotrá Roŕŕettá mnichá bezboźnego y *niewŕtydliwe*^{g0}

orácyey

strona: 85

1: oracyey [De laudibus Romanae vrbis](#), łacno obaczyć może. A tak
2: gdyby się **X.K.** z swoimi obcochwałobożniki poczuł: mógłby y
3: to obaczyć/ ([Christo tanem duce](#)) iż to/ co mnie z łrony Bogá y
4: Chrıstufá zádál/ iemu więcej służy niż mnie/ także/ iż też y z łtro
5: ny pomárłych s. więcej on łam tego winien/ co mnie zádáie/ bo
6: to on łam czyni/ niżby mnie tym słuźnie/ prawdziwie y łprawiedli
7: wie oczy zápłufnąć y to mi zádác y dowieść mógł. Abowiem ia/
8: okrzczony będąc zaráz po vrodzeniu we czwartek przed Marci=
9: nem. 1532. łkorom ku rozumowi przychodzić y rozłádkowi zdro
10: wízemu począł: zarázem się o tym bádał/ iákie też było to moie
11: kzczenie/ y czym mię/ ábo bez mey wiadomości y zezwolenia
12: gwałtem/ y czárowano y niewolono: y czytałem Báięndę we-
13: dle ktorey mię gułono y łzmárowano: oto między wielá nıkczę=
14: mnych łprofności/ nálaźłem to/ com vważał być rzeczą słuźną
15: (Bo nie máłz tego błędu ná świecie ktoryby nie był czym też do=
16: brym przyfárbowany/ áby go prości nie poználi: iáko y trućizná
17: nie bywác bez przyłmákw) ktora się też łercá mego chwyciłá/
18: y pilnowálem iey y pilnowác dali Bog do końca będą. Ktorá
19: mi tak krzćiciel/ iáko y inłzym rołkázował mowiąc:(*margin*) Przy krzćie

: dziećinnym

: kaźą przed

: báłwany vcie

: kác. (-) [Ingrefsus Eccle](#)

20: [fiam Dei, eułıse te laqueos mortis laetus agnofce, horrefce idola, respue fy](#)

21: [mulacra. Cole Deum patrem omnipotentem, & Iefum Chrıstum filium e-](#)

22: [ius.](#) To iełt/ wízedłzy do Zboru Bożego **iáko by rzekł nie do kościołá**

23: **rękomá vrobionego** przyznay to z wefelem żeś vzedł sídeł śmierci

24: **iákoż tego nie kościoł, ále gromádá wiernych sźródkiem wybránemu Boże**

25: **mu bywa.** Stráchayże się báłwánów: pogardz obrázami: czći Bo

26: gá oycá wízechmogące^{go}/ y Iezufá Chrıstufá łyná ie^{go}. Otożem się

27: y o zborze prawdziwym począł wywiadować/ y nálezem ia z łá
28: łki Bożey: y bálwany fię wżelákimi y ftrugánymi y málowany=
29: mi brzydę/ iáko obrzydliwością Bożą. Y ná iednym Bogu oy=
30: cu wżechmogącym/ y ná fynu iego iedynym Iezusie Chriřtuřie
31: przeřtawam. O troycy/ o perfonách/ o iftności y podřtáciach/ nic
32: niewiem/ bo mi tego ná on czás krzćiciel nie zlecał. Iż teź řlo=
33: wo Boże tego nie rořkázuie: bo tego w nim niemářz/ iáko y řam
34: **X.K.** wyznawa y infzy iego řpolni Antichriřtowi z nim bálwie=
35: rze/ ktorzy ránę iego lecżą: á przedřię iey nie vleczą. Ia tedy v=
36: waźaiąc ono řwoie/ choćiaź procź tego/ we wřzytkim bezboźne

1 3

przy

strona: 86

86.

Pierwřze ksiąźki

Odpowiedzi/

1: przy czárówaniu/ obowiazanie/ onego przyřtrzegam. Ale **X.K.**
2: niewiem iáko w nie wgláda/ y z iáką ie řmiálořcią prowadzi?(*marg*) Papieźnicy
: wedle krztu
: řwego nie ży-
: wą. (-)
3: Gdy przed bálwany klękáiać/ ony nořząc y cářuiąc/ řam ielzcze
4: przeciřw řobie dekret duchá Bożego obwoływa mowiać. Niech
5: im podobni będą ři co ie dźiáľaią y co w nich řfaią: Iakoź Bog
6: nie od tego: řłucha ich w tym/ y odiaľ im řmyřľ/ że w tey řpráwie
7: řlepymi/ řłuchymi/ niememi řá: á baczyć fię co czyniać nie mo=
8: gą. Częgom ia iuź z łáľki Bożey wolen: máiać y Moizeřzowę y
9: Chriřtuřowę o tym náuke/ że řámego iedynego Iehowę/ Bo=
10: gá Izraelfkiego/ Bogá y oycá Pána nářzego Iezuřá Chriřtuřá
11: winienem chwalić y onemu řámemu řłużyć/ co y czynię w duchu
12: y w prawdzie przez iedynego pořredniká moiego Iezuřá Chri=
13: řtuřá: á daley procź řłowá Bożego nic. Y owřzem ile kroć przy=

14: pátruie fię dziwnemu zwiedźzieniu ludzkiemu/ chwałę tworzy=

15: cielowę n tworzenie bezbożnie wkłdjącemu: z wielk tego/

16: iko przyłtoi/ żłostí wzywam/ y śmieie to przeciw włzemu Pa

17: piełtwu teraz theż mowię co dawno przedtym przeciw pogań=(*marg*) Lctncyus

: gnic pogań

: skie błwoch

: włstwo, zg

: nił włzytko

: Papieskie na-

: bożeństwo. (-)

18: twu głupiemu Lactantius npisał lib. 2. cap. 1. aduersus gentes, de o

19: *rigine erroris* w ty łłow. Zaiłte/ iko przyłtoi/ cżęłtokroć myłłc/

20: o tym co iełt międy włzemi rzeczmi naprednieyłzego/ dziwiuie

21: fię nie pomłu/ iz w tk wielkie zpmiętanie przyłzedł onego ie=

22: dynego łme^{go} Bog miełtat/ ktory ztrzymawa y rżdzi włzyt

23: ko/ że ten ktoryby łam mił być cżczony/ ten nawięcey bywa z=

24: niedbawny:  iz też ludzie ku tkowey przywiedźieni ł łlepoćie/

25: że vmrłte przekłdi nd żywego y prawdziwego Bog:  iz

26: też ziemłkie y w ziemi pogrzebione nd onego wyłtwii ktory

27: tey ziemi był fundatorem. Włzkże/ mogłby fię nieika łol=

28: g/ tey niezbożnołci ludzkiej/ pozwolić/ ielłiby koniecznie z nie=

29: wiadomołci imięnia Bożego błd ten przyłzedł. Lecż poniewż

30: chwalcie tych bożkow/ tkich być baczymy/ ktory cżęłto Bog

31: nawyłłzego y wyznawi y opowiedi: dziwna to ikiego fię

32: oni łpodźiewc niezbożnołci łwey odpulłzczenia mog? ktory

33: nie przyznawi chwały temu/ o ktorym/ niełłufna iełt/ żeby

34: cżłowiek mił niewiedźieć. Abowiem/ gdy bo przyłięgi/ bo

35: łobie cżego winłzui/ bo dzięki cżyni/ nie łowilłzc bo wielko

36: łci Bożkow/ ale Bog minui: **Acżci iuż Papiestwo y one stare**

1: **pogany w tym przebrało wfpomináiąc wŕzytkie ŕwięte y Máryą przy Bo**

2: **gu gdy przysięęę czynią** gdzie lię prawie prawdą záprzymuŕzeniem

3: przyrodzenia/ z wnętrzości ferdecznych ná iásnią wryywa: cze

4: go iednák nie czyniąć teŕ w ŕzczeńliwym rzeczy powodzeniu. Bo

5: nawięcey ná ten czás z pámięci ludzkiey wypada/ gdyby/ wŕywa

6: iąc dobrodŕzieyftw iego/ mieliby vcŕciwość wyrządzać Bogu

7: ktory im w tym folguie. Ale gdy potrzebá gwałtowna przyći=

8: śnie: toŕ ná Bogá wfpomináią: Iáko/ gdy ŕtrách woienney zá=

9: ŕzumi/ gdy gwałt chorob powietrza morowego przylęŕe/ gdy

10: długo trwáiąca ŕuchość zboŕu odwilŕáiącey ich żywności nie v=

11: ŕyczy/ gdy gwałtowne burze/ gdy grády przypádną: tedy lię ná

12: ten czás do Bogá vciekáią/ od Bogá rátkunku ŕądáią/ Bogá

13: áby dopomogł wŕywaíą zĉ. A potym táme przydáie y to: Lecŕ

14: iáko on ŕtrách ominie/ á niebeŕpieczeńŕtwá odŕtąpią: tedy záŕ

15: do ŕwych boŕkow koŕcielik z ochotą lię zbiegáią/ onym ofiáry

16: oddawáią/ y wieńce ná nie kładą. A Bogu ktorego w potrzebie

17: wŕywáli y ŕłowkiem nie dŕiękuią zĉ. Y dáley táme tę ŕlepotę

18: Pogańfką opifuiąc/ prawie żywymy farbámi wŕzytko teráŕniey=

19: ŕze Papieŕskie naboŕzeńŕtwo máluie/ w ktorym to nie moŕe być/

20: áby tego Bogá/ ktory nawięcey ku chwale ŕwey człowieká/ ku

21: niebu podnieŕonego wzgorę/ ŕtworzył/ ci prawdŕiwie chwalić

22: iáko przyŕtoi mogli/ ktorzy drzewo/ kámienie/ miedŕ/ ŕrebro y

23: złoto w tákiey vcŕciwości máią/ ŕe im to co Boŕzego ielŕ/ cálu=

24: iąc ie y przed nimi kłękáią/ przywłáŕzczáią. Gdy oczy ŕwe z wyŕo

25: ká ŕpuŕciwŕzy/ á w głębokość ie ŕiemfką wlepiwŕzy/ do rzeczy lię

26: w ŕiemy bęđących y z ŕiemie pochodzących/ chwalać ręku ŕwych

27: robotę/ ták chćiwie przywięzuią. Co wŕzytko ŕeby w papieŕtwie

28: nie było/ chybá bezwŕtydliwy toŕby lię tego przeć/ y o to lię zá=

- 29: Itáwiác ważył. Bo to iáwna iż od rzemieśniká vrobiony obraz/
30: Ikoro do kościelká fwego/ ábo rádniey bálwochwálniey/ wnio
31: Ią/ wnet zábaczywłzy rzemieśniká/ chociaż on iest człowiek ży=
32: wy y rozumny/ onę niemą twarz od niego Itworzoną/ nádeń prze
33: kładáią y Bogu należącą chwałę wyrządzą. Ale iżby długo by
34: Ió wżytkiego tego co on nápiśał w káp. 2. y potym/ dotykác tyl
35: ko/ á nie słowo od słowá piśác: á vmyśl moy iest krotko Iię odprá
36: wowác we wżytkim/ przeto rádzę/ áby káždy z pilnością/ może

li ksiąg

strona: 88

88

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: li ksiąg Láktancyułowych doftác/ o tym sobie szyrzey v **nie**^{go} czy=
2: tał/ á z niego tego dochodził/ iż w Papiestwie po wygládeniu
3: Chriřtyáńkiego nabożeńřtwá/ prawdziwego znowu ono Itóre
4: Pogáńkie/ á ielcze z przypłodkiem obfitym wprowadzono/ tyl
5: koż to iż ie Chriřtyáńřtwem przypřtrżono **dixi**.
6: **KA P. 13.** Te y tym podobne rzeczy/ ktorými mię Iży nie=
7: Iłuznie/ y ktore mi też nieřpráwiedliwie przyczytá/ y w ohydę do
8: wřzech przywieřć chce/ iuż teraz ná zad odrzuciwłzy/ po krotkim
9: ná niektore z nich odpowiędzieniu y pokazaniu też ták pířmá ř.
10: iáko y Doktorow Itárych řwiádeřtw/ iż to wżytko nie Chriřti=
11: áńkie **X.K.** czyni: gniewáiąc Iię o to nabárzey/ iżem ich řprořno=
12: řci ludowi **pořpolite**^{mv} odkrył/ iáko řamże řpomina (a. iij.) á iżem
13: też Papiężá **Rzymřkie**^{go} Antichryřtem názwáł/ iż nim iest: oto ie=
14: řzcze náwet/ iákoby zámknienie czyniąc tych pierwřzych ksiáżek/
15: to z **ie**^{go} wláńnych řłow pokażę/ iż to wżytko czyniąc z táką zápál (**marg**) Okazanie tego
: iż **X.K.** cokol
: wiek zápálczy

: wie czyni, bez

: nálezey winno

: ści czyni, w

: ktorey nam

: lam świádec-

: two dáie. (-)

16: czywością/ nieślufznie y nieprawiedliwie czyni Abowiem/ wedle

17: włafnych vft I.M. wyftępek moy (iefliby ktory wedle słowá

18: Bożego porządnie y prawdziwie mogł być pokazány.) nie może

19: być ták wielki y ták zły/ dla ktoregoby fię **X.K.** ták bárzo prze=

20: ciw mnie śierźić miał/ á zátym fię y tego dopuľzczác co żádnemu

21: práwemu chriſtyáninowi duchownemu nie przyftoi. Gdyż tego/

22: co I.M. czyni/ żaden nigdy z wiernych prawdziwie/ á nie z má=

23: lowánych názwiłkiem wiary y krześciánłtwá/ nie czynił. Gdyż o

24: ni rychley zázwdy ćierpieli háńbę śwá y krwie wylanie/ niźby ko=

25: go inłzego háńbić/ ábo krew iego wylewác/ ábo nań y ná wy=

26: gnánie iego fołdrowác mieli. A przetoż to y powtore mowię/ iż

27: moy wyftępek nie mogłby nigdy być ták/ by iy y naprawdzi=

28: wiew we mnie vpátrował/ żeby do tego miał przychodźić **X.K.**

29: do czego przyfzedł/ chcąc być duchownym: choćiaźbym ia też ná

30: koniec y w iákiey niezboźności mogł być przekonány: co fię da (*marg*) Więcey ma pá

: trzyć christi-

: ánin ná śwá

: powinność, ni

: żeli ná cudzą

: złość. (-)

31: Pan Bog nigdy nie naydzie. Boby w tey mierze przyftáło ná to

32: mieć bączność więcey co Chriſtyáninowi duchownemu ţłuży: á

33: niź ná to co kto zle y nieślufznie czyni. Acoż ielzcze rzeczemy? gdyż

34: to znączna ieft/ iż nie złá ále dobrá/ nie wyftępek ale porządny

35: poštěpek wżiał ná zęby/ y on chce wynicowawfzy w złe mniemá=

36: nie y nienawiść wfzytkich przywieść. Gdyż/ wedle Bogá mo=

wiác/

strona: 89

ná Wędzidło X.K.P.

89

1: wiác/ nigdy to wyštěpkem y złym nazwáno być nie może/ co fię

2: wedle fłowá Bożego dowodnie gáni y ftofuię. Ponieważ wier

3: nemu żadne^{mv} nie przyftoi brátác fię ze złymi vczynkami ćiemno=

4: ści/ owfzem ieft powinien (Efe. 5. v 11.) ony ftofowác: złe złym/

5: gorzkie gorzkim/ á dobre też y fłodkie dobrym (iáko fię y przed=

6: tym z Ezaiáfzá mowiło) y fłodkiem názywáięc: Bo biádá temu

7: ktoby to opákował. Ná com ia w piśmiech fwych naprzedniey

8: fze záfwdy baczenie miał/ áby wfzytko fzło wedle fłowá Bożego.

9: Ale to puściwfzy ná ftronę/ oto iuż to com wżiał przedfię nákrót

10: ce pokażę: iż wyštěpki moie/ wedle infygácyey przeciw mnie **X.**

11: **K.** nie były tákowe/ żeby dla nich miał fię ták bárzo **X.K.** sier=

12: dżić/ y ták przeciw mnie zápálczywie (bo áż do krwi wylania/

13: by mogło być) powftawác: *cze*^{g0} oto ták z fłow wáfnych I.M.

14: dowodzę. Naprzod tedy to mowię: Iż ponieważ między námi (*marg*) 1. Różne wy

: rozumienie pi

: fma, nie ma lu

: dzi ku pom-

: ścię przywo-

: dżić. (-)

15: nie idzie o pímo ś. (iáko píze g iij.) ále tylko o ięgo wyrozumie

16: nie. W czym nam oto dobrowolnie to przyznawa/ iż fię pímmem

17: ś. iákoż ták ieft/ y rządżimy y fzczyćimy/ y nim też błędy ludzkie

18: odkrywamy y ftofuiemy: Tedy za tákowym rzeczy też wyzná=

19: niem/ cokolwiek **X.K.** przeciw nam czyni/ niefufznie czyni/ nas

20: ták do wńzech hydząc y wńzech przeciw nam pobudzaiąc/ á wię=
21: ce y podobno niż kaniá dżdzu krwi náłzey pragnąc: Bo gdy fię
22: wńdy y lam wrzkomo też do pińmá ś. odżywa: á nam ie też że mu
23: wierzymy y ná nim fię buduiemy przyznawa/ chociaź ie on iná=
24: czey rozumieć chce niż ie my rozumiemy: (iáko to y około wyro=
25: zumienia státutow niektórych y praw/ ktore wńzyfscy zá prawdzi
26: we y dobre máią między ludzmi w rzeczách ziemńkich bywa.) te=
27: dy wńdy godźiło fię było infzym spósobem z námi/ około wyrozu=
28: mienia iego obchodzić/ ániź fię obfzedł: y o iego fię włafne wyro=
29: zumienie pierwey porządnie rozeprzeć niż fię zá tákową przeciw
30: nam inftygácią vchwyćił. Lecź nie z oycow/ ktorzy/ ludzmi też
31: będąc iáko y my/ w wielu fię częłto potykáli/ omyłáli y potym
32: fwe pińmá odmieniáli á drudzy y odwoływáli: ále z lámego sło=
33: wá Bożego. Gdzie fię stárego testámentu figury/ nowym testá
34: mentem/ á Chriftofowe słowá Apoftolńkimi/ tákże iedny miey=
35: fca drugim wykłádaią/ á zwłafzczá trudne łatwieyńzymi y otwo
36: rzyńtymi. A iż ták á nie ináczey przyłtało było **X.K.** czynić/ oto y

m

tego

strona: 90

90

Pierwńze ksiąźki

Odpowiedzi/

1: tego iego włafnymi vfty dowodzę. Gdy nas winuie w tym/ iż (*marg*) **X.K.** chce á
: byńmy fię z
: Papieźem o Antichristo-
: stwo rozpárli
: á lam fię z ná
: mi przed nie
: rozpárł. (-)
2: Papieźá Antychriftem zowiemy: tedy tego dokłáda że to nieńłu
3: fźnie dla tego czynimy/ żeńmy fię z nim o to pierwey nierospárli f

4: iij. Tu áczci niewiem coby zá rošpráwá owcam z wilkiem/ bez=
5: broynym z obrzymem vzbroyonym zewšząd/ proftakom podłym
6: z wykrętáčem mišternym/ mogła być náležiona: iednák/ by to
7: mogło być/ á chciałby fię on w to wdác nie zdrádlowie/ iáko Hu=
8: łowi vczynił y zezwoliłby o tym z námi mowić iáwnie/ y ćierpli=
9: wie nas teź słućhác/ poddáiac fię ná rozšádek špráwiedliwie we=
10: dle Bogá šádzácych/ rádźibyřmy y to vczynili. Ale iź on šam do
11: šiebie/ y do šwych Koryzánow drogę dekretámi šwoimi y mor=
12: derštwy zamknác/ niehcác być od nikogo štrofowan/ vczon y
13: šádzon: gdyź go y Koncilium šádzic nie moźe. 2. Quae. 7. Non est á
14: plebe. Et in sequen. Item. Dist. 96. C. Satis euidenter. Et 11. Quae. 1. Sa-
15: cerdotibus. Bo go y Krol y Cefarz šádzic teź nie moźe/ ták fię wy=
16: niołło to Boźyřcze źiemřkie. 9. Quae. 3. Nemo. Et in sequentib. Tedy
17: iuź winá tá o nie rozpárćiu fię nářzym z Papieźem/ nie ná nas ále
18: ná nim zořtáwa: tákźe y ná tych ktorzy mu te^{go} ćierpią/ y ktorzy
19: go w tym vřpráwiedliwiáią. A iź Papieź nie po te^{mv} z ktorymby=
20: šmy fię my rozpieráli: bo to wielikáią Derewniá/ iáko Ruś mowi:
21: trudny nam nędznikom do rozmow z nim przyřtęp: ktore^{go} nog
22: nie káźdemu fię zeydźie cáłowác: á teź niewiem áby on nas šam
23: miał w tym štrofowác: tedy wźdy I.M. **X.K.** šámemu to pier
24: wey przyřtáło było z námi do ktorych mu łácnieřzy przyřtęp/ v=
25: czynić/ gdy to zá potrzebnią z štrony Papieźá vpátruie: niź fię
26: ták přećiw nam w zápálczywey popędliwořci puřcił: y niź ták
27: krwawie přećiw nam y przed K.I.M. y przed Tribunałem
28: (iáko ieřt c ij.) y gďzie indziey wrzákliwe inřtygowác pocźął.
29: Bo ieřliřmy fię my powinni byli pierwey z Papieźem o Antychri=
30: řtá/ niźeřmy go nim názwáli rozepřeć: tedy dáleko więcey/ gdy
31: ná Bogá y Chriřtuřá y miłóř Chriřtiáńřką pámiętał **X.K.** po=
32: winieřzy był z námi fię wprzod w duchu ćichym rozepřeć niź

- 33: to przeciw nam złe zrobione/ wpiłowane y vhartowane wędzi=
34: dla vkował/ y nas tak nieflufznie ofoczył. Bo ktoś ná kogo iá=
35: kie práwá ftáwić chce/ tedyć im y łam ma podleć. A nie ták iá=
36: ko czyni **X.K.** nas chcąc przywrzeć z łwoim łię wywárciem/ tak

w tym

strona: 91

ná Wędzidło X.K.P.

81

- 1: w tym co nam o Papieżá zádáie: iáko y w tym że nas chcąc v=
2: czyć/ łam łię iáko piłze g 1. od chłopá głupie^{go} vczyć niechce. Lecź
3: ták mniemam że teź to podobno dla tego czyni iż mu inłze wiel=(*marg*) Księża Papie
: łcy Chriftufo
: wi służyć nie
: mogą, y dwo
: ru y kościel-
: nych plotek
: pilnując. (-)
4: kie śwíátá tego zabawki báwić łię tym nie dopułzczáią/ iáko y
5: inłzym mnogim toź teź ná łię przyimuiącym. A mowię to z łłow
6: Grzegorzá Náziánłkiego ktorých **X.K.** ná początku przedmo=
7: wy łwey do iij. vżywa: że teź w to trudno by miał z inłzymi potre=
8: fić: poki łię & ad forum & ad chorum, iáko mowią/ chce przygo
9: dźić. Gdyź wedle Chriftułá Páná żaden dwiemá pánom służyć
10: nie może: ábo gdy więcey łłucha Papieżá niź Chriftułá. Bo gdzie
11: to iełt tám nie może być dobrze. A iż łię to nawięcey w Xięzey Pa
12: piefkiey náyduie/ tedy teź mogłoby łię to z Hiláriuszowych łłow
13: pokázác. Ktorých támże **X.K.** d iij vżywa: iż zá tákimi łprá=
14: wámi nie máłz więłszych łłowá Bożego gwałtownikow nád nie.
15: Ale łię ia tym báwić niechcę/ dofyć ná tym iż poniewaź łię to po
16: kazáło/ że nam **X.K.** tego zádác nie może/ ábyłmy píłmu ł. nie
17: wierzyli: owłzem wyznawa iż nie o nie/ ále o wyrozumienie iego

18: idźcie: ktore też między námi lęklżę czyni: á piłmá ś. wyrozumie=
19: nie iest dárem Bożym: przetoż/ chociażby ie on lepiej (czemu ia
20: nie wierzę) niż my rozumiał: tedyby nie tylko o włafne iego wy=
21: rozumienie z námi się pierwey powinien był rozpieráć/ w duchu
22: ćichości/ iáko słowo Boże vczy: ále też nas iefzcze y od infzych
23: bronić/ ná nas się nieślufnie tãrgájących. Lecż iż to nam z łtrony
24: słowá Bożego przyznawłszy/ ták się nam stał nieprzyiaćielem/ y
25: ták nas nieprzyiaćielłkie prześláduie: tedy nie tylko po łobie
26: pokázuie iż łpráwy iego nie są Chriřtiáńłkie: ále iż też nas bez ná=
27: łzey winności prześláduie y włzech przeciw nam pobudza. Potym (*margin*) 1. Iż potrzebá
: iest áby były
: heretictwá, te
: dy temu mor-
: derstwem zá-
: den żeby nie
: były nie zábie
: ży. (-)
28: to mowię y vkázuię/ iż to nieślufnie **X.K.** przeciw nam vczynił:
29: poniewáż to y łam (*fol. 8.*) wznawa wedle piłmá ś. że heretyc
30: twá są potrzebne: Bo wedle piłmá ś. mułżá być y zgorłzenia y
31: heretyctwá. Otoż/ chociażby to było/ co nie iest/ żeby przy nas
32: były/ á nie ráczey przy Papiestwie: á przeciw mułowi (*contra o-*
33: *portet verbi Dei, nullum videtur posse remedium dari.*) ábo potrzebie/
34: ktorą słowo Boże opowiáda/ niewiem áby kto mogł lekárłtwo
35: wynáleść/ ktorymby tá potrzebá mogłá być w niwecz obroco=
36: na: choćáż to pewna/ iż temu biáda w kim tá potrzebá/ ábo

m 2

to oportet

strona: 92

92

Pierwsze książki

Odpowiedzi/
<http://rcin.org.pl>

- 1: to oportet, pokázuie: iednák to pewna/ że **X.K.** ták fię temu opor
- 2: tet vpornie/ á nie wedle fłowá Boże^{go} zoftáwuiąc/ y nas ták pze
- 3: fláduiąc [!] / nie tylko to nieflufznie czyni/ ále fię też znácznie y Bo=
- 4: gu fprzećiwiá. Bo iż to iednak z piřmá ř. wził **X.K.** tedy fię
- 5: wždy potrzebá było tegoż piřmá dołóżyć co ono z heretyctwem
- 6: y z heretykámí czynić każe: á nalazłby iż nie ták iáko I.M. vczy
- 7: nił: iáko fię iuż to przedtym pokázowáło. Owa y ftąd znác káz=
- 8: dy pobożny może iż nas to od I.M. nieflufznie y nieřpráwiedli= (marg) 3. **X.K.** o
- : nas řwiádczy
- : iż nie iestefmy
- : nieprzyiácio-
- : ły Bogu y im,
- : á wždy nas
- : przeřláduie. (-)
- 9: wie potkáło. Trzećia/ wyznawa też to **X.K.** ná kárćie c. w Przed
- 10: mowie. Iż my nie iestefmy ták wielkimi nieprzyiáćioły Bogu
- 11: y onym też/ iáko łobie łámym. A gdy to zna y wyznawa: wiel=
- 12: kim to iefzcze piřmem y przeciw łobie pewnie/ ná wieczne przed
- 13: Bogiem řwiádectwo/ nářzey niewinnoći) piřząc: iżeřmy my nie
- 14: łą nieprzyiáćioły áni řzkodnikámí ich tákże y Bożymi: á możeż
- 15: to kto **X.K.** pochwalić/ iż nas ták nędznikow łobie/ á nie ko=
- 16: mu z nich ábo Bogu/ řzkodzących/ do wřzech w ohydę y niena=
- 17: wić áż ná řmierć przywodźi? Bo iefli to nam niewinnym czyni:
- 18: cożby ten ko^{mv} infzemu vczyńił? Nie tuřę áby w nim mogło mieć
- 19: rořkazánie Chriřtuřowe/ miłuyćie nieprzyiáćioły wářze miey=
- 20: řce: áby y iego o tym náuká ktorą w řwym Kátechizmie włóżył.
- 21: Czřwarta/ Názywa y wyznawa nas być paruulos, & plagas no-
- 22: stras paruulorum, f. ij. to iefł/ maluczćkimi dźiatćkámí/ y rány nářze (marg) 4. **X.K.** dzie
- : ći máłe prze=
- : fláduie. (-)

23: być ránami dziećinnymi/ wedle Epifániuszá. A gdyż to do nas
24: zna y ták nas łobie łzácuie/ źefmy/ względem I.M. y rowienni=
25: kow iego/ łą dziećiny liche: ktorých vderzenia łzkodźić nie mo=
26: gą: czemuż wźdy I.M. będąc tákim mężem dorofłym iuż/ ná li=
27: che dziećiny ták fię bárzo łierdźi: czemu ták bárzo ná zdrowie ich
28: inftyguie? czemu do włzech w nienawiść przywodźi? czemu go
29: te dziećinne ráneczki ták bárzo bolą? Nie tułżę iźby to mężowi
30: przyłtało/ nierzkąc Chriřtyáninowi/ á iefzće duchownemu? Ale
31: ná to bączności **X.K.** nie máiac/ nie tylko przełádiue y ná gárdło
32: łtoi/ áleby fię y drapác/ z tymi lichotámi chćiał: by kápláńłtwo
33: dopułćilo. Trzebáby fię koniecznie **X.K.** łámemu z łobą dobrze
34: pogodźić/ y w tym teź obaczyć/ źeby nie bárźiey plákał po dziećin
35: łku niź go vbito y niź go boli: á coź/ gdy y bićia tego/ względem
36: ofoby łwey zołobná/ nie pokaźe porządnie. By to iedno nie było

z námi

strona: 93

93

ná Wędzidło X.K.P.

1: z námi/ co z onym Báránem/ ktorego Wilk ziadł: mowiác mu
2: tylko/ nie mać Báranie wody. A tu teź niech káźdy vwaźa łprá=
3: wiedliweli fię z námi y wedle Chriřtułá **X.K.** obchodźi/ y łłufźnie
4: li [Acheronta mouet](#), dáley nic nie rzekę.
5: Piąta/ Iź teź y to iefzće ktemu **X.K.** przydawa: iákoby/ ták (*marg*) 5. Szkolne
: nam słowká
: przyczyta, á
: wźdy przełá
: duie dla nich. (-)
6: mniemam/ dziećinłtwo náłze wykłádáiac/ źe fię my ná łzkolnych
7: Grámmátyckich roźnicách łáđźimy: (támźe f ij.) powiedáiac o
8: nich/ iź fię nie było czym báwić: dokłádáiac y tego: źe tego y Pá=
9: weł ł. zákazał. Ktorą rzecz **X.K.** gdy kto bączny weźmie przed=

10: się/ nie tufzę áby mógł mieć zá dobre **X.K.** iż on powiedáiąc to
11: vłty łwymi o nas: práwie niewinności náfzey dáiąc nam świádec
12: two: przedsię przeciw temu czyni: Nas ták okrutnie nienawi=
13: dząc y áż ná krew nas náfzę prześládując/ y łam ná nie inłtygu=
14: iąc. Bo w tym nie tylko przeciw Páwłowi ł. czyni: że rádę iego
15: odrzuca/ chociaż łię nią łczyć/ báwiąc łię rzeczám/ iáko zowie
16: podłymi łzkolnymi/ co duchowney ołobie namniey nie przyłtoi:
17: ále też y przeciw łobie/ y náfzey niewinności. Ktora nie może
18: być táká/ gdy idzie o łzkolne łłowká/ żeby ábo prześládownie/
19: ábo wygnánie/ ábo y gárdło kiedy záłłużyć miałá: ná co iż **X.K.**
20: foldruie/ tedy to przeciw łobie (bo o Chrıtušie wátpliwosci nie
21: małz/ iż go nie náłláduie owłzem mu iest ná odpor.) y przeciw łwe
22: mu duchowieńłtu czyni. Mowi iż Páweł ł. tego zákazal: á cze
23: muž go w tym nie vłuchał? czemu mi przedsię y w Grámmátý=
24: ce (iáko łię wyłzey włpomináło.) przymawiał? czemu łam **Im-**
25: **perfectum pro infinitiuo**, przeciwko mnie vzywał? Abo czemu to
26: powiedziawłzy/ ł ij. Y záś g iiii. iż náfze píłmá záprawdę **notate**⁸⁰
27: godne nie były/ áby ná nie odpılawał: y záś/ że ie opuścic/ á łtá
28: rych Arrianow z rozwiézowánim wézłow miał łię tym czáfem
29: báwic: á wždy włzytko opák czyni? przyłtałoli to? łpráwiedliwa
30: li też to dla Grámmátýki ták bárzo kogo nienawidzić? y prze=
31: cíw nam nie tyko píłác/ ták nie Chrıtyánłkie/ bo bez włzey mi=
32: łosci: ále też y na kazániach łwych łámentliwie y płáczliwie prze
33: cíw nam/ włzytkich pobudzác? Mowic tu teraz o tym nie będę/
34: iáko łię y w tym y w wielu inłzych rzeczách nie zgadza **X.K.** z łá=
35: mym łobą: tego tylko dotknę/ iż y to niewiem iáko łzacowác/
36: gdy łię obmawia w Przedmowie (ná kárcie h.) iżby księga iego

94

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: nie miała być o sobie żadnego nieprzyjacielem/ ale tylko błędom
2: iego. Gdyż rzecz sama co innego pokazuje. Bo co się książ do=
3: tycze/ prawdą to iż ony same przez się są niemą twarzą/ nikogo
4: nie biją/ ani lżą y nań fołdruią: ale pisarz ich przez nie wszystko to
5: czyni: a wczynku swego/ tą naftolką/ iako siodła złego nie na=
6: kryje: Gdyż nie przeciw samej rzeczy pisał/ ale przeciw osobom/
7: ktore bez przestanku miąnuie/ ich mieszkania y schadzki opisuie
8: y przeciw nim się sierzdi/ chociaż ie y dziećmi y ich słowá grám=
9: matyckimi szkolnymi nazywa. Bo ielli to pokazać **X.K.** skut=
10: kiem chciał/ co słowy tymi napisał/ tedy nie tylko o sob nie miał
11: miánować/ ale ani książ pewnych: iakom ia w Dyalogách wczy
12: nił/ nikogo nie miánuiąc/ ale tylko same błędy borząc: chocia=
13: zem to mógł słufznie wczynić/ bo się to pisało/ co na placu iawnie
14: przy wielu zgromadzeniach bywało. A iellim też w ktorych in=
15: szych piśmiech kogo miánował: tedy aż za słufzną przyczyną/ y
16: to bez gniewu/ inftygowania/ nienawiści/ prześladowania zc.
17: zachowywając powinną wczciwość każdemu: stárájąc się o oka=
18: zanie tylko tak błędu iako y prawdy/ y o pozyfkánie bładzące=
19: go/ z vprzymey Chriftyañskiej zyczliwości y powinney miłości.
20: Ale też zaś nie bez ostrości nieiakiey tłumienia błędow prawdą.
21: Lecż nie do kordá/ nie do kápturá/ nie do páznokci/ nie do ná
22: gwałt wołania/ nie na krwie wylanie fołdrowania: iako czyni
23: **X.K.fol. 4. 5. 6. 11. 227.** y na wielu inszych: bo to żadnemu dobre
24: mu y prawemu Chriftyáninowi nie służy. Piżąc ia tedy przeciw
25: infzym/ przeciw **X.K.** nigdy nic nie pisał/ bom I.M. nie znał/
26: y ledwiebym to mógł mowić zem o I.M. przed tym co słychał.
27: Przeciw czemu wszystkiemu y słowam swym własnym czyni. Bo (*marg*) Węzły Arria

☐ chce **K.K.**

☐ rozwiązać

☐ których nie

☐ mądz bo ie stá

☐ rzy łpalili. (-)

☐28: y to nie k rzeczy/ chćieć tę rzecz zákryć rozwiązaniem węzłow

☐29: Arrianow łtórych. A o tych węzłách ábo o piśmiech Arrián=

☐30: łkich to twierdzić/ iż ie przodkowie iego popalili g iij. Coż będzie

☐31: rozwiązał/ gdy iuż to dawno przedtym przodkowie iego o=

☐32: gniem rozwiązáli? Ofobliwe y to rozwiązanie: tákci też ro=

☐33: wnie Chriftus y Apofztołowie czynili. Aleć y sład mogłby bá=

☐34: czny czytelnik obaczyć/ kto tu był co gwałtem y mocą węzły ro=

☐35: zwięzał/ á kto gwałt/ y bezpráwie ćierpiał. Bo chociażby też

☐36: y ná niespráwiedliwřzú miał: przedsię to nie ogniem ále łłowem

Bożym

strona: 95

ná Wędzidło X.K.P.

95.

☐1: Bożym miało być rozwiązano. Ale ielzćze y to/ niewiem iáko

☐2: łię z prawdą y z łobą zgodzi/ chćieć to rozwiązać częgo nie=

☐3: mądz: á zaś powiedzić iż to łtórzy oycowie rozwiązáli/ á iż to ielst

☐4: w księgách ich. Bo co wiedzić tákli Arriulz vćzył/ iáko o nim

☐5: piřzú/ gdy piřmo iego popalono. Gdyż ielłiby mu łtórzy dobrze

☐6: odpowiadáli/ y prawdziwie błędy iego łłowem Bożym zborzyli:

☐7: á czemuż y iego włálnego piřania/ ná wieczną pámiątkę błędu ie

☐8: go nie zořtáwili: áby teraz z odpowiedzi ich ná iego błędy káždy

☐9: fałz y prawdę mogł poznác y Bogá chwalić: A niż ták iego po=

☐10: paliwřzy/ łwoie/ przeciw rzeczy nie będący/ wyřtáwiác. A co

☐11: wiedzić prawdáli to/ ábo nie. Gdyż y o Arriulzowym błędzie

☐12: iednořtayney zgody między nimi nie widzę: A też niewiem áby

☐13: **X.K.** będąc ták dáleki od czáłow Arriulzowych mogł co lepiej y

14: pradziwiey pińac przeciw błędom iego/ niż oni co rychło po nim
15: byli y niż ci/ co twierdzą iż fię z nim gadáli. Wieleć łobie częłto
16: ludzie z nienawiści/ wiele z fałszywey záoczney powieści prze=
17: ciw drugim zmysłaią/ co iáko żywo nigdy nie było. Bo iefli nam
18: teraz zá żywotá náłzego/ nie tylko Papieżnicy niektorzy/ ále też
19: y brácia náłzy fałszywi/ y odprzysiężency prawdy/ ktorzy z nas wy
20: łzli/ ále z nas nie byli/ otrąciwłzy fię o kárność Zborową/ dla
21: łwych złych przymiotow y odprzysiężenia fię prawdy/ śmieią bez
22: włtydu potwardliwie wiele przypifowác y nas do włzech fałszy=
23: wie (Bog to wie co mowię/ ná ktorego fię łąd łpufzczamy.) ob=
24: nośic: á což zá dziw/ gdy po śmierci czyiey/ ábo też y zá żywotá
25: gwałtem przyćifnawłzy y plácu żadne^{go} obronie nie zołtáwiwłzy/
26: o kim co mowią y iemu to co nigdy nie było przypifuią. Ale y ták
27: rzecz tę z łłow **X.K.** vważywłzy ie/ łácnó poznác co zá duch/ co
28: zá włafna łprawiedliwośc do ták gorliwego y krwáwego prze=
29: ciw nam inłtygowánia. A iefli to może być Chriftyánłkiem po=
30: łtępkim názwano?(*marg*) 6. Brácią zo

: wie obłudzo-

: ną, á przed-

: się krwie prá

: gnie, tákci brá

: tá błudzáce

: go łzukáią. (-)

31: Szofłta/ Iż nas wždy názywa brácią/ á brácią obłádzoną

32: (ná kárćie c.) tedy y to v mnie wpodziw: ácz niewiem z ktore=
33: go to łercá y vłt połzłó/ máiac to ná pieczy co przedtym y potym
34: temu ná odpor mowi y piłze. Bo iefliłmy brácia/ á iefłcze obłá=
35: dzeni: łłychálże to kiedy ktory żywiący/ áby brát nie błádzący/
36: przeciw błádzácey bráciey/ ták fię miał záchowác y ták fię zni=

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: mi obchodzić/ iáko się przeciw nam **X.K.** obchodzi we wżytkim
- 2: swoim Wędźidle/ y oprócz tego wżędy y zówždy? Tákli to brá
- 3: tá błędzącego szukáią? tákli go też z błędu wywodzą? A zaż ten/
- 4: co się o błędzącego brátá Itára/ onego piekielną hydrą nazywa
- 5: y niedźwiadkiem? á zaż leśną y dziką bełtyą y niemotą? azaż Słá
- 6: skim y Cygáńskim mieřzańcem: sam się z te^{go}/ brátem będąc wysłi
- 7: zaiąc? áno przedsię iefli brát/ á iefł niedźwiadkiem/ hydrą/ kocż
- 8: kodanem: tedy niewiem áby brát tákiego/ tákim też nie musiał
- 9: być. *Eodem enim patre nati fratres, naturā patris referunt, et homo homi-*
- 10: *nem, afinus afinum generat.* Alem iż wżdy brát: ázaż też brát ná wyla-
- 11: nie krwie/ ábo przynamniey ná wygnanie brátá obładzonego foł
- 12: druie? Dálej nic nie rzekę. Ponieważ to łáčno káždy pobożny o=
- 13: baczyć może/ iefli ty spráwy y pořtępkí máią co w łobie bráter=
- 14: skiego y Chriřtyáńskiego. Y życzylbym był tego I.M. **X.K.** áby
- 15: się był pierwey dobrze przypátrzył/ swoim włálnym słowam/
- 16: ktore w Kátechiźmie swym ná 10. przykazanie Boże/ o miło=
- 17: ści bliźniego nie tylko dobrego/ ále y złego nápiśał/ (*fol.76.*) chy
- 18: báby też to on miłością názwać chciał/ kogo nienawidzić/
- 19: prześládowác y ná iego krew inřtygowác? ále iefli dobrze y włá
- 20: śnie/ wedle słowá Bożego miłość tę rozumie/ tedy niewiem cze
- 21: mu sam przeciw niey czyni. *cum turpe sit doctori quem ipfiusmet cul-*
- 22: *pa redarguit.* Ale nie dziw: bo kto w mnieřszym błędzi/ iáko **X.K.** o
- 23: koło piłatá w Kátechiźmie: ten y w więřszym bez błędu być nie
- 24: może. Y tego nie vydzie żeby sam łobie nie musiał być przeciwny. (*marg*) 7. Do ża-
- ⌋ dnych stá-
- ⌋ rych herety-
- ⌋ kow nie nale-
- ⌋ żących przed

☐ : cie prześlada

☐ : ie. (-)

☐ 25: Siodma/ Iz twierdzi (g. ij.) y wyznawa/ ze to nalfze (iako

☐ 26: on zowie) obladzenie: ktore tez potym grubiey krzci/ nazywaiac

☐ 27: ie heretyctwem: nie nalezy do zadney feky z onych ftarych/ chy=

☐ 28: ba (przydawa potym/ za y owo fię chwytaiac/ iz nie ma za co

☐ 29: prawdziwego: boby dofyć iednego co prawdziwego pokazac.)

☐ 30: **ad omniprobos**, wedle Athanazego. Ale gdyby y tego prawdziwie/

☐ 31: a prawda tez/ mogl I.M.**X.K.** dowiesc/ pewnieby fię iuz te=

☐ 32: go trzymal/ a iuzby rzecza nie mienil: ale iz y to czuie sumnienie

☐ 33: I.M. iz tego dowiesc nie moze/ przeto fię zas to za to/ to za o

☐ 34: wo chwyta: Ale przedsie y tak nic nie sprawi procz gwaltu. Ale

☐ 35: niechayby y to tak/ iako mowi/ bylo/ zefmy tymi fa iako nas

☐ 36: krzci: a wiec zeby zaraz y tego nie powinien okazac ze slowa Bo=

zego/

strona: 97

na Wędzidło. X.K.P.

97

☐ 1: zego/ z nauki Chrysta Pana/ ktorego fię mianiem smie miano=

☐ 2: wac/ iz fię tak nie Chrystyanski/ ale tyranfkie/ obchodzić potrze

☐ 3: ba z takimi? Abo gdy do zadney feky z onych ftarych nie nalezy=

☐ 4: my/ iako wyznawa: niechby tez to slowem Bozym pokazal/ iz

☐ 5: fię mu to godzi/ onych ftarych bledy/ iesli ktore prawdziwe by=

☐ 6: ly (iako nie watpie iz niektore byly/ alem tego pewien/ iz przed

☐ 7: sie Papieskie famy wfszytkie ony przebraly) na nas wkladac/ ony

☐ 8: mi nas bez winnosci/ fwoie wsprawiedliwaiac/ zarzucac: y dla

☐ 9: nich/ chociaż wedle wft iego/ do zadnych nie nalezemy/ nas po=

☐ 10: tepiac? Sadowi to Bozemu zoftawiwfszy co iemu nalezy/ niech

☐ 11: by tez to ludzie/ co wczciwym y prawde y sprawiedliwosc miu=

☐ 12: iacym przyftoi wvazali slufznieli to czyni **X.K.** co przeciw nam

☐ 13: czyni: y prawdali to iz mu baran/ a nie on baranowi/ maci (we

- 14: dle przypowieści) wodę. Ażci y to baczę/ *quod ex eodem ore flat*
- 15: & *frigidum* & *calidum*, iż fię y w tym łam z łobą nie zgadza: Bo/
- 16: ná kárćie. 234. y indźiey/ to zaś wyłzpoćiwłzy twierdzi/ żebyłmy
- 17: przykładem łtarych Heretykow mieli piłmá przywodzić: y zowie
- 18: nas y czyni podczás Arriany/ Sábeliany/ pod czás też nowokrz=
- 19: czeńćami y iáko fię kiedy I.M. vpodoba. Coby być nie miáło/
- 20: gdyby fię kto prawdy trzymáć chćiał: ábo gdyby rzecz ktorą pe=
- 21: wną iednę pokázac porządnie mogł. Ponieważ to wyznał/ iż do
- 22: żadney/ z onych łtarych/ łekty nie należymy. Bo gdy nie należy=
- 23: my: ázażefmy ich też nie łą wolnymi. A cożefmy wżdy/ iż fię ták
- 24: bárzo przeciw nam śierdzi? á toli iáko wyznawa/ bráćia obłą=
- 25: dzeni. Bráćia obłądzeni? á godźiłz fię to ták bárzo obłądzoną
- 26: bráćią drapác? á ktoż drapie? átołi Kápłan duchowny? ktore=
- 27: goż nabożeńłtwá y wyznánia? á toli Rzymłkiey Kátholiki ko=
- 28: śćiołá powłzechnego. A iestze też kośćioł ten kośćiołem Bożym
- 29: prawdźiwym/ ktory z łiebie tákı owoc rodzi? Nie tułżę. A przecz?
- 30: iż kośćioł prawdźiwy Boży ták fię nie rządzı/ nikogo nie mordu
- 31: ie/ nie drapie/ ná nikogo nie łoldruie: ni z kim orężym ćielełnym
- 32: nie walczy. A czym fię to pokázac może? Ono fię iuż przedtym
- 33: ták z łłowá Bożego/ iáko y łilarow tegoż tám kośćiołá pokázo= (*marg*) Zbor Chriřtu
- ı low nie wal-
- ı czy zbroiá
- ı ćielełną o do-
- ı bra ziemłkie. (-)
- 34: wáło: ále imo to/ ázaż ták o tym nie mowi Augułtyn. In Płal. 59.
- 35: Tom. 8. C. 610. D. Si enim bellare vellet ecclesia. Vkázuiac to iż fię wal
- 36: czyć kośćiołowi nie godzi y dla częgo/ Bo to pewna iefliby ko=

98

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: ścioł przeciw nieprzyacielom chociaż y od Bogá iednego lud
2: odwodzącym walczyć miał: tedy nie czym inšzym/ iedno mie=
3: czem duchownym/ oboygá przymierza dwoiáko záoftrzonym/
4: (iáko tenże [contra Faustum Manich. lib. 16. Tom. 6. col. 327.](#) nápiął)
5: ktorymby wšzytko pobił. A iefli czym inšzym/ y inšzym też ťpofo=
6: bem/ ázažby tego po łobie znácznie nie pokazał/ izby mu nie ťzłó
7: o on žywot wieczny/ y o dobrá one niebieťkie/ ktorych ták žaden
8: nie doťtánie: ále o ten doczeťny/ y o dobrá žiemťkie: iákož to kaž
9: dy báczny ťnádnó rozeznáć može. Pátrząc w to/ iz žaden ktory
10: ná ťwym włádnym vmie przeťtáwáć/ bez cudzego záduťznego
11: chlebá/ ktorym Xięža żyiá/ nie przeťláduie nikogo dla wiáry/ cho
12: ćiažbyťię z nim nie zgadzał. A iefli ktory przeťláduie/ tedy
13: ábo przenáięty od Papieža y inšzych kápłáncow/ ábo ich czárámi
14: omamiony y zniewolony: mniemáiąc iz dobrze czyni: iz ták Xię
15: za vcžá. Choćiaž to iáwnie przeciw Bogu czyni/ nie czuiáć ťię. A
16: le nie báwiáć ťię znówu ich oycámi. Ktorzy tož z Auguťtynem
17: mowiá/ iz zbor Chriťtuťow nie walczy žiemťkim ćieleťnym ťpofo=
18: bem. Azaž nie znáczne ťá ťłowá Chriťtuťá Páná do vcžniow ťwo= (*marg*) Christus po-
: ťłał vcžnie
: ťwe nie iáko
: wilki ná owce,
: ále iáko owce
: poťrzod Wil-
: kow. (-)
19: ich mowiácego: Oto was poťyłam iáko owce w poťrzod wil=
20: kow. Nie mowi/ iáko wilki ná owce/ ábyťcie ie mordowáli: á=
21: le ábyťcie ťię ich wyťtrzegáć vmieli: iáko tákže dokłáda Mát.
22: 10. v 16. 17. Náđ to iefzcze y przydáie. Iefli was bedá przeťlá

- 23: dować w iednym mieście/ vćiekayćie do drugiego. Nie rzekł
- 24: też iż wy będziećie przefładować/ ále was przefładować będą. A
- 25: ni rzekł/ gdy was przefładować będą/ mężnieřz łobie poczynayćie:
- 26: przewodzić nád łobą nie dayćie/ wet zá wet oddayćie: ále tylko
- 27: rzekł vřtąpćie z miáftá onego do drugiego. Item/ Iefliřz mnie
- 28: przefładowáli/ y wasći przefładować będą zĉ. Ktoř tu teraz ieřt (*marg*) Kto przeřlá-
: dowcą teraz
- : iest. (-)
- 29: przefładowcą między námi? Kto krwie cudzey prágnący? Kto
- 30: ná niewinne foldruiący? Czyli bráćia obłądzeni iáko nas **X.K.**
- 31: zowie? Czyli ći ktorzy fię práwym gořćińcem chodzić rozumieią:
- 32: choćiař řprofnie od Chriřtuřá błądzą? Niechay wierni řądzą: á
- 33: **X.K.** niech fię też inřzymi oczymá/ niř do tych cřářow czyniř/ řprá
- 34: wie řwey lepiej przypátrzy: vwařáiąc to co mowi iřefmy wřdy
- 35: bráćia/ á bráćia obłudzeni. Ktemu iż nářze náuki y piřmá řą bá=
- 36: řni (*fol. 36.*) ná ktorzych iż cřás trawiř/ řamře zářuie. Bo iefliby

y to tak

strona: 99

ná Wędzidło X.K.P.

99

- 1: y to ták byřo: niewiem iżby to byřo *capitale crimen*? Niewiem mo
- 2: wię/ áby nas błądzącey bráćiey bářni/ iáko řam piřze/ godne by=
- 3: řy tákiey řierdźiwořći? zářřużyły táką inřtygácyą? táki řąd? tá=
- 4: ką nie Chriřtiańřką nienawiřć? Pánie Boře day I.M. **X.K.** ry
- 5: chře vpámieřtánie: ktory nas ták niemiřłóřiernie y nieřpráwiedli
- 6: wie řądzi: niř przyidřie do řądu onego ořtátecznego řpráwiedli=
- 7: wego/ gdzie też miřłóřierdźia nie okařą tym/ ktorzy go teraz o=
- 8: káźáć/ á iefcře błądzącym/ y bráćiey/ y dźiatkam mářym/ iáko
- 9: nas názywa/ niechcą/ iáko go nam y řam nie pokázuie. Omyři
- 10: tář drugiego Kápláńřtwo/ nie obroni kořká/ nie zářtąpi Pa=
- 11: pieř: káźdy tář brzemię řwe ponieřie; káźdy zá fię licźby řłuchan

- 12: będzie: á bráku tám w ofobách áni pomyslay. Lácnoć tu duro=
13: wác/ kiedy (iáko mowią) przyftępuie: lácno nád drugimi/ á ie=
14: łzczę fię vtuláiacyimi/ przewodzić: lácno y ptaki potárgnione sie
15: cią chytrze záładzoną dławic: ále tám nie káżdemu ptaćy poydą.
16: A BOże day to/ áby/ poki ielzczę czás ieft/ y ony drugie słowá
17: łwe vważyć też y dobrze rozumieć mogł **X.K.** ktore przywiodł/
18: z Iudy Apofztoła ś. fol. 177. (choćiaż bayką nikkzemną bárżiey
19: niż żydowłką żelzpocone/ o do prowadzeniu przez Michála ś du
20: łze Moizelzowey do Ráiu/ á o skryćiu ciála iego w grobie táiem=
21: nym zc.) Piżąc to o Michále ś. iż on rozpieráiąc fię o cieie Moi= (*marg*) **X.K.** tego fię
: waży braćiey
: łwey czynić
: czego nie czy-
: nił Michał ś.
: łzátánowi. (-)
22: żelzowym z łzátánem/ nie śmiał/ przeciw niemu/ podnieść łądu
23: bluźnierźłkiego/ to ieft/ nie śmiał mu złorzeczyć/ ále rzekł/ niech
24: cię Pan sfuka zc. Bo iáko tám Michał ś. nie walczył zbroią że=
25: lálną ábo mieczem (choćiaż go ludzie zápamiętáli nabożeńłtwá
26: Papielkiego/ y w tym potwarzáią/ iżby y puklerz podobny cę=
27: tce y puginał miał/ y tego potym pozbył/ ktorzy oni zá świą=
28: tość chowáią/ y ludzi tym prošte zwodzą) ále iáko duch z du=
29: chem. przetożby też y tym duchownikom/ zá iákie fię przedawá=
30: ią/ duchownym łpofobem walczyć potrzebá: á nie tak iáko wal=
31: czą. Aby nie tylko mogli z Micháłem ś ná Bogá łamego wkłá
32: dáć/ co nań słulźnie ma być wkładano: ále też y z Apofztołem mo
33: wić (wedle czego my z łáłki Bożey poftępuiemy) Zbroie walki
34: náłzey nie łą cieiefne/ ále z Bogá mocne/ ku podwroceniu mieyfc
35: obronnych/ ktorymi rády podwrácamy/ y wśelką wyfokość pod
36: nofzącą fię przeciw poznaniu Bożemu/ y poimáną wiedziami

strona: 100

100

Pierwsze książki

Odpowiedzi/

- 1: wfzelką dumę ku poślufzeńftwu Chriftofuowemu/ 2. Kor. 10. v 4.
- 2: Máiąc fkarb ten w naczyiniu fkorupiąnym/ áby zacność tey mo=
- 3: cy była Boża/ á nie z nas/ we wfzem będąc vciśnieni/ ále nie ftło=
- 4: czeni: wątpimy/ ále nie zwątpiamy/ prześladowanie ćierpiemy/
- 5: ále nie bywamy opuźczeni: bywamy zrzuceni/ ále nie giniemy.
- 6: ZávŹe vmartwienie páná Iezufowe noźząc ná ćiele/ áby y żywot
- 7: Iezufow w náŹym ćiele był okazan zc. 2. Kor. 4. v 7. Tákby mu
- 8: (mowię) przyftało mowić y tákże teź czynić: á nie ták iáko czy=
- 9: ni y mowi/ ná hárc práwie śierdźiwie/ z krwie náŹey y wfzytkie=
- 10: go złego prágnieniem/ wieźdzáiąc y wyzywáiąc. Co wfzytko
- 11: dálŹe ieft od Chriftyánftwá práwego/ niź ábo wfchod od zacho
- 12: du ábo źiemia od niebá. Bo ieŹliź Michał ś. złemu Źátánowi nie
- 13: ważył fię złorzeczyć: ná Bogá to co go od niego potkáło wkła=
- 14: dáiąc: á tym Bogá Źtworzyćielá Źwoiego czćiąc: ázaź fię y **X.K.**
- 15: nie godźiło ná to mieć bączności? ázaź nie Źłuźniey było y nas Bo
- 16: gu/ przed ktorym káždy y Źtoi y vpada/ zoŹtáwić y przá Źwoię
- 17: ktorą przeciw nam záczał nań włozyć: byłmy teź dobrze y ták zły
- 18: mi byli/ iáko nas Źądzi/ przeciw Źwoiemu dekretowi ktory teź o
- 19: nas czyni/ dźiatkami y bráćią obładzoną názywáiąc: Co wźdy z
- 20: Źátánem nie może być zrownano?
- 21: Ale mi podobno po RzymŹku přetko odpowie: Iż on nie ieft An=(marg) KŹięża Papie
- ⋮ Źcy przykłády
 - ⋮ piŹmá ś. przy
 - ⋮ wodzą, ále fię
 - ⋮ Źámi wedle
 - ⋮ nich nie rzą-

dzą. (-)

22: iołem duchem nieśmiertelnym y świętym iako Michał: przetoż
23: też do iego poštěpku przywiązany być nie może. Boć więc tak po
24: łpolicie w ich Kátholice mowią: oy nie świętymci ia: infzac o=
25: nym byłá/ á infza nam zc. Toć prawda/ iżci by tak mógł odpo=
26: wiedzieć/ ále nie tufzę by dobrze/ y iesli też to I.M. poydzie. Bo
27: ia tak rzekę gdyby fię duchem pokryć chciał/ iż to prawdá iż nie
28: duchem/ ále człowiekiem/ tedy ná to powinien pámiętác/ iż fię
29: też nie z duchy wdał w tę rzecz/ ále z ludźmi łobie równymi/ cho
30: ćiaż nie wedle Papietwá. A Iudás też przykłádu tego nie dla
31: duchow pewnie/ ále dla ludzi vzył y on nápił/ tocząc wywod
32: łwoy. Iż iesli fię tak zacny Anioł Boży/ tak łprofnemu duchowi
33: złemu [!] złorzeczyć nie ważył: á z iákąž śmiałością poważyc fię bę=
34: dzie mógł/ złorzeczyć człowiek śmiertelny y grzeszny bliźniemu
35: łwoiemu łobie równemu? Gdyż fię iuż y to dofyć znácznie poka=
36: záło/ iż żaden/ ktoby chciał być dobrym Chriřtyáninem/ nie ma

nikomu/

strona: 101

ná Wędzidło X.K.P.

101

1: nikomu/ by też y heretykowi włáfnemu/ y nieprzyacielowi łwo=
2: iemu złorzeczyć: nierzkąc ná zdrowie iego łoldrowác. Bo kto=
3: kolwiekby fię tego ważył/ Chriřtyáninem być nie może. Bo nie
4: ná to łá Chriřtyánie wezwáni/ áby drugich prześládowali/ o=
5: nym złość wyrządzáli/ potwarzáli/ nienawidzieli: ále/ áby bę=
6: dąc Ofiárownictwem duchownym/ przez Chriřtułá Bogu du=
7: chowne ofiáry ofiárowáli: á to miłuiąc nie tylko łámych łiebie
8: łpołecznie/ ále y nieprzyacioly łwoie: dobrze im á nie złe czyniąc.
9: A tak opuścivřzy iuż wiele infřych rzeczy/ ktoreby fię mogły ku
10: teyże rzeczy przygodzić/ ná tych tym czálem przeřtawáiąc/ to mo
11: wię y twierdżę zá iedno zámknienie: iż choćiażby fię **X.K.** nie=

12: wiem iáką Loiką śwą y práwy też Papiełkimi w tym łwoim nie
13: chriřtyńłkim połtěpku bronić chciał: zda mi fię iż nie co inřzego
14: vcżyni/ przeciw ták iáfney prawdzie/ iedno coby też ten cżynić v
15: siłował/ ktoryby fię z motyką ná łłonce targał: chcąc ie z niebá
16: zrzucić. Lepieyby fię tedy vznác. A vznawłzy fię/ złęgo odbieżeć
17: y onęgo fię łzczerze káiąc: do Páńłkich nog vpaść/ á odpufcże=
18: nia grzechow łwych przez Chriřtułá prořić. Boć I.M. **Maior pro**
19: **poftio** żeby fię godźiło Heretyki prześládowác nie prawdziwą fię
20: być pokazáłá. **Minorem** trudno ná nas ma wkłádác/ gdyż **idem**
21: **actor & iudex fimul efse non potest**. Sam **X.K.** łkárzy/ łam też
22: nas zá heretyki z łwoimi pryncypáły łądzi: **cże**⁸⁰ iefcże nie dowie=
23: dzie. Bo gdyby przyřzłó do łądu łpráwiedliwego/ okazábby fię
24: to mogłó/ iż heretyk łprołny/ tych co wolni łá heretyctwá łądzi.
25: A ták zá obáleniem tych dwu propozycyy/ vpádłó y zámknienie
26: I.M. Ale chociaź też kto vporem łwym nas łcżypác y drapác
27: nie przełtánie/ przedřię iednák práwdá ktora przy nas iefł/ przed
28: Bogiem y Chriřtułem ołtoi fię w on dzień ołtáteczny. Gdzie nie
29: po Papiełku łądzić będá: ále w łpráwiedliwořci. Aleć y w tym
30: wieku iefcże/ mamy w Bogu nádzieię/ okazána będzie náłzá nie
31: winnořć: y niełpráwiedliwe też nieprzyációł náłzych przeciw
32: nam powłtawánie. A kto iefł wierny Pánu łwemu/ y żáda z łer=
33: cá rozmnożenia chwały ięgo z zępłwánięm iármá Antichryřto
34: wego/ niech rzęcze Amen y Amen.

1: **K** fięgi **W** tore.

2: **Argument.**

3: O niełłufznym y niełpráwiedliwym **X.K.** winowá

4: niu y łcżypániu náuki náłzey o iędynam Bogu Oy=

- 5: cu/ o iedynym też fynu iego Iezuście Chrištuście Pá=
6: nie náfzym/ y o słowie Bożym. z okazaniem tego iż
7: fię sam złey trzyma/ y zle iey y nieśłufznie broni/ z inſzy
8: mi fię y z łobą nie zgadzaiąc.
9: 1. Tim. 6. v. 3. 20. 21.
10: Ieſli kto inaczey vczy/ á nie przyſtawa ku zdrowym powieściam
11: Pána náfzego Iezuſá Chriſtuſá/ y ku tey náuce ktora ieſt wedle
12: pobożności: nádał fię nic nie vmieiac: ále choruiąc około gadek
13: y ſporow o ſłowiech: z ktorych bywa zazdrość/ ſwar/ bluźnier=
14: ſtwá/ złe podeyrzenia. **A ták, kto wierny** wiaruyże fię proznomo=
15: wności/ y ſprzecznania fałsznie miánowaney vmieiętności: kto=
16: rá niektorzy opowiedaiąc/ odſtrzelili fię od wiary.
17: Rzym. 16. v. 17
18: Odchylayciefię od tych/ ktorzy rozruchy y zgorſzenia czynią/ o=
19: procz náuki ktoreyieście fię náuczyl. Boć tákowi Pánu náfze=
20: mu Iezuſowi Chriſtuſowi nie ſłużą/ ále brzuchowi ſwemu zc̄.

21: **Káp**^{itulum} 1.

- 22: W iádoma to y pewna ieſt/ bez wſzego ſporu y wą=
23: pliwości/ iż wſzelki dobry budownik/ gdy chce co
24: gruntownego y trwałego budowác/ nie ták zgoła
25: gruntu budowánia ſwego ná wierzchu zákláda: (*marg*) Trudno co
: wielkiego bu-
: dowác fundá
: mentu dobre-
: go nie záłoży-
: wſzy. (-) ále
26: pierwey/ plác on ná ktorym budowác myſli/ pilnie
27: rozmierza: ochędaża/ rummy wſzelákcie/ chwaſty y zawády inſze
28: precz z plácu onego wyrzuca: potym też y w głębią ziemię kopá=

29: iąc gruntowi fię przypátruie: y ielliby zwierzchni był zły/ nie pe=

wny

strona: 103

ná Wędzidło X.K.P.

103.

1: wny y od kogo wlfuty/ prze zeń fię do włafnego y przyrodzonego

2: przebija: á tám dopiero onego fię dokopawfzy/ ná nim fundá=

3: ment zákłáda: y ná nim co trzebá buduie. Aby/ iáko y íam Pan

4: Chriřtus/ podobieńřtwá tego wzywáiąc/ mowi/ powodź y wiá

5: try/ otrąciwfzy fię o ono budowánie/ ízkodźić mu nie mogły.

6: Przetoż y ia/ máiąc ná dobrej bącznořci/ ludzi opátrzných řwiá

7: tá tego/ pořtěpek tákowy: y z nich wzięte to Chriřtá páná moie=

8: go podobieńřtwo: chcąc zá pobudką I.M.X.K. Poznánřkie=

9: go: á ktemu ielřcze więcey z przypędzenia/ wćiřnionej prze zeń

10: zbáwiennej prawdy/ pińác/ o rzeczách wielkich/ powáżnych y

11: řwiętych: bo o Bogu iedynym prawdźiwym/ o iedynym teź y

12: prawdźiwym řynu iego Ieżuřie Chriřtuřie: gdyź ná tych znáio=

13: mořci żywot wieczny zawifł. Chcąc teź iákoby práwie/ przez to

14: pińanie/ z gruntu włafnego y nie omylnego/ budowánie řwe o=

15: tey rzeczy wyřtáwić: wiedzác iź zá dobrym y porządnyim gruntu

16: tego wyřtáwieniem/ żywot wieczny/ á zá złym zář y nie porzác=

17: dnym řmierć wieczną chodzi: wpátruie to/ iź do tákich rzeczy po

18: trzebá mi pierwey/ wřzytkie **inpedimenta**/ zawády/ rummy/ chwa=

19: řty ktorych **X.K.** wiele w řwe Wędzidło nátkáł/ ná řtronę od=

20: rzucić: á thák dopiero fundámentu fię włafnego dokopawfzy/

21: grunt zdrowy pokazác y budowánie záložyc. Náprzod tedy od= (*marg*) 1. Rymow

řzkodliwych

ř potrzebne od-

ř rzucenie. (-)

22: kłádac to y odrzucác będe ná řtronę/ czego/ wiele I.M.X.K.

23: w řwym przeciw mnie (procz tego co fię w pierwfzych křiążkách

- 24: odrzucáło/ y co fię dla przedłużenia rzeczy opuścić muŝi) pińaniu
25: nákladł: iákoby mnie/ ábo ráczey ktoremu inŝemu nie opátrzne
26: mu czytelnikowi/ drogę ku poznániu prawdy tym záściełáiąc:
27: oczy teŝ/ nie dobrze w rzecz wglądáiące/ zámydláiąc: áby y tym
28: ŝpołobem ŝlad zátrácił/ ku poznániu błędow/ y ku wyŝciu z nich
29: ná wolnoŝć zbáwienney prawdy. Choćiaŝby on to czynił vmyŝł
30: nie chcąc y wiedząc: choćiaŝ teŝ nie z vmyŝłu/ nie chcąc áni fię czu
31: iąc: ále ták/ iáko y inŝyich wiele czyni/ będąc ŝtárfzych ŝwych błę
32: dem zaráżony y omamiony. A potym dopiero/ o iedynym żywym (*marg*) 2. Potym fun
: dámentu záło
: ŝenie. (–)
33: y prawdziwym Bogu oycu/ y o iedynym ŝynu iego prawdziwym
34: Ieżuŝie Chriŝtuŝie/ náukę z ŝłowá BOżego práwie z gruntu
35: záložę y káŝdemu poboŝnemu/ przed oczy wyŝtáwię. Aby y I.
36: M.X.K. y kto inŝy teŝ/ y to w czym ieŝt błąd y omyłká/ y to w

czym

strona: 104

104.

Wtore ksiąŝki Odpowiedzi/

- 1: czym ŝámá prawdá záwiŝłá/ y przy kim teŝ oná ieŝt (będźieli to
2: wola Boŝa) poznác mogł: y do tey prawdy cáłym ŝercem pry=
3: ŝtác? *Confideratis enim omnibus circumstantiis, totius huius domini Ca-*
4: *nonici Polnaniensis operis, vnum hoc præcipueillum conari video, vt ea,*
5: *vix non omnia, quaecunque in verbo Dei, de Deo, de Christo, alijsque præ-*
6: *cipuis Christianæ religionis articulis, dicta ŝcriptaue reperiuntur, autorita*
7: *te quorundam ŝuæ farinae ŝcriptorum, Antichristum Romanum promouen*
8: *tium ac defendentium (quorum erroribus et ipŝe album calculum adijce-*
9: *re non est veritus) radicitus euellat extirpetque: quosdam vero ŝanius hac*
10: *in parte ŝacram ŝcriptura interpretantes repudiet, vel faltem ŝilentio quafi*
11: *cadauera, a ŝuis nouis theologis iam plane ŝepulta prætereat: Acŝkolwiek*
12: y to ktemu mowię/ wedle zdánia mego iŝ X.K. iákoby z vmy=

- 13: łu/ chcąc zniknąć iáfnych świáectw łuwa Boże^{go}/ ktore pod=
14: čás wípominác musi/ tych tylko łobie/ ná nie/ piárzow Anty=
15: chriřtá Rzymřkiego wykłádu názbierał/ y do tych fię zdánia przy
16: łączył/ ktorzy práwie náporząd łuwo boże łuwymy plotkami łuwo
17: cą: á tych áni wípomina/ ktorzy nieco zdrowiey y przyřtoyniey/
18: ono wykłádáią. A ták temu złemu zábiegáiąc/ vkażę to ná oko/
19: iż **X.K.** we wřzytkim tym piániu łuwym/ nie ma nic gruntowne= (*marg*) **X.K.** nie ma
: nic gruntow-
: nego w piá-
: niu łuwym. (-)
20: go: nic teź řzczerością y prawdą łuwa Bożego řpolnego: co fię
21: tknie Bogá iedynego/ y iedynego nam od nie^{go} dánego řyná Me
22: řyálzá Iezufá Potomká Dawidowego: procź řámych wynala=
23: řkow/ řřtaw y bařni Antichriřtowřkich/ ktorymi wprowadził fię
24: międy pořpolřtwo/ obcy Bog/ y obcy Meřyálz řyn Boży/ pi=
25: řmom ř. pátryárchom/ prorokom/ Chriřtuřowi řámemu y Apo
26: řztołom z Ewánieliřtámi nieznáiomy. Przetoź teź iż fię I.M. **X.**
27: **K.** wřiał zá to/ co nie ieřt wedle Bogá y łuwa iego/ tedy teź te=
28: go/ nie máiąc łuwa Bożego Aryřtoteleřem y Dyabły nákoniec/ (*marg*) Czym **X.K.**
: rzeczy řwey
: dowodzi. (-)
29: wywieráiąc ie przeciw nam/ tákże Dyálektyką/ bo 10. **prædica-**
30: **mentis** pogáńřkich Filozofow wynaleźieniem/ ktorych nigdy w
31: řpráwách zbáwiennych piárze řtárego y nowe^{go} Teřtámentu nie
32: wřywáli. A czyni to przeciw iáfnemu łuwu Bożemu Ezá. 8. v 19.
33: 20. Gdzie duch Boży odřyla do Zakonu y świáectw. Ktory po
34: řtepek **X.K.** łącno káždy obaczy z káerty 36. 37. 251. zē wřzákże
35: zořobná z trzeciey częřci kazánia 4. gdzie fię predykámentámi
36: báwi: á z káerty 227. 228. 383. pozna łącno poboźny cřłowiek/

strona: 105

ná Wędzidło X.K.P.

105

- 1: iáko czárty/ iákoby z ímyczá przeciw nam ípufzcza: chociaźci to
- 2: czyni *cum quada culpæ deprecatione*, z nie iáką obmową pokorną: á
- 3: le tym te^{g0} przed Bogiem nie zmáze. Bo nic po tákiedy pokorney/
: rządkiem od-
- 4: ípowiedzi/ gdy przedsię to człowiek płodzi *cze^{g0}* íię ípowieda. A íz (*marg*) Którym po-
: powiedanie
: moje ná rzecz
: **X.K.** poy-
: dzie. (-)
- 5: **byto** [!] tym ínádniey/ co íię o tym píác będzie/ káždy poiąc y wyro
- 6: zumieć mogł: z obaczeniem ták fałszu/ iáko y prawdy: tákże záwi
- 7: kłánia/ iáko y wywikłánia: ludzkiej nieítáteczności y nienawi=
8: íney niezgody/ á ítáteczności vprzeymey y miłey zgody íłowá bo=
9: żego: oto iuż porządkiem íwym/ o tym naprzod/ co íeft ná prze=
10: kázie porządnemu budowánium náuki zbáwienney o Bogu y Chri
- 11: ítušie/ mowić ábo píác pocznę: á potym odłóżywłzy ná ítronę ru
- 12: my y chwafty ízkodliwe/ náukę íámę zbáwienną przedsię wezmę.
- 13: Wízákże y ták folguiąc y íobie y I.M. nie włzytkimi íię báwić
- 14: będę: Lecź niektore tylko z nich nákrótce pokażę. Boby to y
- 15: bez kofztu y pracey wíetłzey nie mogło być włzytki błędy co ich íeft
- 16: w Wędzidle **X.K.** nie tykáiąc Kátholiki włzytkiey Rzymfkiey:
- 17: porządnie y dofskonále pokázác: gdyż *à planta pedis ad verticem capi*
- 18: *tis non est in ea fanitas*. Niemálfz nic zdrowe^{g0}: nic zbáwiennego: nic (*marg*) W Rzymfkiey
: Kátholice nie
: málfz nic do-
: brego. (-)

19: ku żywotowi **wieczne^{mv}** należącego: nic z Bogiem y Chriftem
20: Ípolnego: gdyby fię łowem Bozym łamym łzczerze y prawdziwie
21: y porządnie/ nie oglądaiąc fię na ludzkie wymyły y pobłazania/
22: włzytko rozładzić miało. Ale gdy przydzie ná ludzki rozładek/
23: ná wftawy/ ná zdanie/ ná poftánowanie: wywrocą teraz Loiko
24: wie pogániką filozofią włzytko ná nice/ poftawia nogami wzgo
25: rę: aż/ dobrawłzy y dopełniwłzy miarki fwey/ łami potym będą
26: wynicowani/ y głową ná doł/ do wieczney śmierci od żywota w
27: Chrifcie Iezuie od Bogá podanego wyftawieni y wrzuceni.
28: Ia tedy łobie łolguiać/ mułzę ie skraćć y niektórych tylko z nich
29: dotykac: gdyż ich iest bez liczby. Bo gdyby fię ich teraz więcej ná
30: kładło: á **X.K.** przyłzłoby ná włzytkie porządnie po proftu łzcze=
31: rze y porządnie odpowiedac: á nie tak iako odpifuie/ y káże ná
32: moje Dyalogi: žalby mi I.M. było: bo by **te^{go}** nie mogł bez wiel (*marg*) łolguiać **X.**

: **K.** nie włzyt-

: kie błędy iego

: łpomináne bę

: dą. (-)

33: kiego kłopotu y potu odprawić. Chybáby mu Pan Bog dał v=
34: pamiętanie y błędow ktorych mu kilka tylko znacznych pokażę
35: odbiezenie. A ia iako I.M. fráfunku y kłopotu nie žyczę/ takbym
36: rad aby mogł prawdziwą drogę zbawieną w Iezuie Chrifcie=

o

šie od

strona: 106

106.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: šie od Bogá wyftawioną/ bez ludzkich wynalafkow/ náleść y
2: nią potym/ aż do żywota wiecznego chodzić: á to wedle łłowá
3: Bożego/ Chriftułá fię/ á nie Antychrifta/ trzymaiąc: y zápraw=
4: łzy fię łamego šiebie/ á krzyż fwoy ná fię wziawłzy/ zá nim ná káz=

5: dy dzień chodząc. Ná którym Iezušie Chriftušie/ Boże day to/
6: áby **X.K.** cále y fzczerze we **wfzykim** [!] przeftać mogł/ y prze zeń do
7: Bogá iedynego przyść/ opuściwłzy w tey mierze ludzi pomárle
8: y infze Antichriftowłkie guflá/ czáry/ zabobony/ wymyflly/ vftá=
9: wy: á to ku temu y dla tego/ żeby mu to nie było/ áni mogło być
10: przczytano/ z infzymi iego fpołnabożnikámi/ co ono cíielefnemu
11: Izráelowi ná oczy było wyrzucano. Przybliżył fię do mnie (mo=
12: wi Pan Iehowáh.) lud ten vftámi swoimi/ y chwali mię wárgá
13: mi swoimi: lecz ferce ich odalyło fię odemnie/ á boiaźń ich prze=
14: cíwko mnie byłá ludzkim wyćwiczeniem: áleć mię prozno chwa
15: lą/ vcząc náuk ktore fá ludzkimi mándátámi: iáko przez Ezáia
16: fzá y Chriftuflá Bog mowił Ezá. 29. v 13. Mát. 15. v 9. Bo iefli
17: fię/ ták dobrze od Bogá lámego zálecone go toru puści/ á záfle
18: pyimi/ po ftáremu wodzámi/ drogá przeftrońną y braną fzeroká
19: pobieży/ á iefzcze z thą bez vmieiętnośći zápálczywą fíerdziwo=
20: ścią/ iáką w fwoim Wędzidle pokázuie: iac nie fądzę/ áni życzę
21: nic **złe**⁸⁰/ Bog to moy do mnie wie/ ále fię wždy boię: áby z wodzá
22: mi ślepymi w doł nie wpadł/ co z miłości y życzliwośći ku vpá=
23: miętániu **ie**⁸⁰ pířę. Choćiaźci ia to baczę y czyśćie rozumiem/ iż **X.**
24: **K.** ták fobie y tym dobrze tuřzy/ y ták pewnie o fobie rozumie/ że
25: w tym Bogu pořługę czyni: ále teź to z łáfkí Bożey/ iáśnie y nie
26: omylnie/ pátrząc w flowo Boże/ iáko w floneczńą iáfność/ wi=
27: dzę/ iż fię ná tym/ nie czuiąc fię bárzo myli. A to iż temu wiáry
28: dáć niechce/ czemuby lámemu wierzyć miał: á temu záś bárzo y
29: náźbyt wierzy/ y w tym wfzythkę fwą nádźieię pokláda/ przed
30: czymby iáko przed iádem vćiekác miał: y co potym (vchoway pá
31: nie Boże) ferce iego y nádźieię nie tylko záwiedzie y omyli/ ále teź
32: y áź do oney wieczney biedy (nie vznali fię w czás) wpráwi. Pá=
33: nie Boże wfzechmogący zmiłuy fię nád nim/ y nád infzymi towá=
34: rzyřzmi iego: á zwłáfczá/ ktorzy z niewiádomośći/ z záwiedzie=

35: nia y omámienia/ chytrego Antichryftá/ wżetecznicie oney Bá=

36: bilońfkicy/ ktora z kubká fwego złotego zaráźliwą truciznę ná=

pawa

strona: 107

107

ná Wędzidło X.K.P.

1: pawa y truię/ ty wżytkie ktorzy/ przeciw tobie y Chrıstufowi

2: twoiemu grzeŝą. Náwroć ie Pánie Boże náŝ do ŝiebie: áby fię

3: y oni zá potárgnieniem twoim mogli vpámieć y náwroć do

4: ŝiebie: przy tobie ná potym zoŝać: y tobie pánie łámemu/ przez

5: łyná twego iedynego Iezufá Chrıstufá/ w duchu y w prawdzie/

6: wřáwicznie powinny chwałę oddawáć. Amen y Amen.

7: **KA P. 2.** Gdy fię błędom I.M.**X.K.** tym pilniey przy=(*marg*) Błędy **X.K.**

: iemu drogę

: do zbáwienia

: á mnie do piá

: nia porządne

: go záŝły. (–)

8: pátruię: ktorych/ iákom iuż rzekł: ieŝt máło nie bez liczby: ktore

9: też iáko I.M. drogę do poznánia prawdy záŝcieláiąc: ták też

10: y mnie do záłożenia fundámentu zbáwienney náuki łá ná przeká=

11: ŝie: że fię porządnie budowáć/ nie odrzuciwřy ich pierwey ná łtro

12: ne/ żadną miárą nie może. Ty tedy ia vpátruiąc/ baczę to/ iż ná

13: tym iednym przednieyřym wżytkie práwie záŝiádły: y z tego też

14: rozmnożenie y poŝłek biorą: iż I.M. **X.K.** z pryncypáły ŝwoimi/

15: dworzány Antichryftowymi/ máiąc fię zá theologá tákiego/ kto

16: ryby tylko łłowá Boże/ á nie łny y wymyřły ludzkie mowić miał/

17: á to wedle náuki Piotrá ŝ. (ktorego fię namiáŝtkiem/ nieŝłufznie (*marg*) Zowác fię

: Piotrowym

: namiáŝtkiem,

: onego nie ná-

⌚ śláduie. (-)

18: być rozumie/ z swoim Rzymskim Papieżem) tak pifzającego: Ie=

19: ſli kto mowi **niechże mowi** iáko wymowy Boże: ſłowá tego y wy=

20: mow Bożych nie mowi/ iákoby przyſtało: ani fię wedle nich rzá

21: dži: áni bez wſzey omyłki/ onym cále y z ſercá wierzy. Záczyń teź

22: w wiele dżiwnych/ á nigdy niewywikłanych lábiryntow (nie czu

23: iąc fię pewnie) wpadł: że wyſcia z błędow/ y celu do ktoregoby

24: zmierzác miał vpátrzyć nie może. *Sed veluti cæcus in ignota regione,*

25: *huc atque illuc, manibus pedibusque palpando & calcitrando gyrum*

26: *vertitur atque tumultuatur,* czego ia/ bacząc to/ nie pomáłu záłuię.

27: A nie tylko to/ iż ſłowá Boże⁸⁰ ſzczerze/ prawdżiwie y wiernie nie

28: mowi/ iákoby był powinien: iáko fię potym ná mieyſcu ſwym

29: nákrotce pokaże: ále co gorſza/ że się ielzcze ná nie z ſercá práwie

30: gniewáiąc/ ono y pialzczyſtym fundámentem/ y kuſicielowá ſło (*marg*) Ná ſłowo Bo-

⌚ że gniewa fię

⌚ **X.K.** (-)

31: dyczą/ y ſzátáńſkim przetákem/ ábo rzelzotem názywa: y o nim

32: to twierdzi/ iż ktoby fię ná nim ſámym budował/ y ná nim ſá=

33: mym/ nie przyimuiąc nic/ coby w nim wyraźnie opiſano nie by=

34: ło/ **przeſtawá!** [!] / żeby ono miało być nagłownieyſzym fundámen

35: tem wſzego kácerſtwá/ ktoryby dyabeł kuſiciel záłóżyć miał: iá=

36: ko piſze/ w Przedmowie do K.I.M. **fol. b.** Co wſzytko (áby fię

o 2

nie káždy

strona: 108

108

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

1: nie káždy obaczył) pokrywa ſzátánem: iż on kufząc Páná ſłowá (*marg*) Szátáńſkim

⌚ to wymyſłem

⌚ twierdzi być

⌚ vćiekác fię do

⌚ ſłowá Bożego (-)

- 2: Bożego używał: á iż by tám fundament ten/ wciekąc się do łoża=
- 3: wá Bożego on że założyć miał/ mówiąc: **Scriptum est enim**, ábo=
- 4: wiem napisano jest. Ale iáko to dobrze y mądrze czyni I.M.X.
- 5: **K.** potym się pokaże. Gdzie/ tamże zaraz/ iż tego sam z siebie nie
- 6: ma/ ále z fwyh Kátholikow/ tego dokłáda/ ták mówiąc. Ná
- 7: lzy Kátholicy/ ten fundament **to jest, budować się ná samym słowie**
- 8: **Bożym y mówić scriptum est, napisano jest** okazowali być fałszywym
- 9: **baczyć trzeba co ci dobrzy kátholicy twierdzą** z wielu przyczyn/ ále
- 10: nawięcej z tey/ iż go tákże/ wedle teyże reguły ich w piśmie ś. iá
- 11: wnie wyrażonego nie máłz. Ostrzegáli przytym/ iż ná tym pia=
- 12: lżczánym fundamencie/ w krotkim czáście miała wpaść więtlza
- 13: część ártikułow napewnieylzych á napoważnieylzych wiary ná=
- 14: lzey **mowę tę rozumieć trzeba o Rzymskiej wierze, która się słowem Bo-**
- 15: **żym brzydzi, nie o Christiáńskiej prawdziwej która się ná samym słowie**
- 16: **Bożym buduje** á między nimi y **symbolum**, ábo wyznánie Apóstol=
- 17: lskie **własnego Apóstolskiego wyznánie słowo Boże nie płuie, prócz sá-**
- 18: **mych wymyślow y przydátkow ludzkich** krzeczénie máłych dziátok y
- 19: wiára Toyce [.] ś. ktorých rzeczy **wespolek z odpusty, wodą, święcámi,**
- 20: **spowiedzią, które trochę przed tym wspominał** tákże wyrażnie á miá=
- 21: nowicie **tu sam ná się lice podáie** iáko oni chcą nie omienia pímo ś.
- 22: Toć thy własne áłowá są **X.K.** z krotką náłzą ná nie przeltrogá
- 23: właśnie wypisáne. Ktore/ iáko są niezbożne/ iáko zarázliwe/ iá
- 24: ko niechrystyáńskie/ iáko od prawdy/ do fałszu wstaw ludzkich/
- 25: od zbáwienia do zátroczenia człowieká ciągnące: y iáko k temu
- 26: podobne są słowam onych ksiáżąt/ ktorzy przeciw Dawidowi
- 27: mówili/ gdy on sobie w samym zakonie Bożym rozmyślał (Pál
- 28: 119. v 23) kácnio káždy pobożny będzie mógł obaczyć: á zwłászczá
- 29: sítąd/ gdy się pokazowác będzie z samychże písm ś. y skąd inąd
- 30: zacność/ powagá/ y pewnośc nie omylájąca nikogo słowá Bo
- 31: żego ná wieki trwájącego. Gdzie się to iásnie pokaże/ iż nád łożo

- 32: wo Boże/ nie ma być nic wnořzono/ łtánowiono/ przyimowa=
33: no y pochwalono/ w káždey łpráwie zbáwienney. Owłzem/ nim/
34: włzytko z ludźi wnieřone nabożeńłtwo/ włzytki wymyłły/ ku=
35: glárłtwá/ zabobony/ ceremonie/ łzáláwiły/ á nád to y łámy mo=
36: wy y terminy o Bogu/ o Chriřtuřie/ o zbáwieniu/ o włpráwiedli

wieniu

strona: 109

ná Wędzidło X.K.P.

109.

- 1: wieniu/ o wierze/ o pořwięceniu/ máią być licowáne y z gromá
2: dy wiernych wywoływáne/ wyřwiecáne y wygládzáne. Aby łam
3: Bog miał łwá chwałę/ á łłowo iego łwoię w wiernych powagé.
4: Co łię włzytko naprzod łámym łłowem Bożym iálnym y praw=
5: dziwym pokázowác będzie: potym teź y łtárych wielu Kátholi=
6: kow piłmy: áby tá chytróć łzátánłka/ ktorá łię piłmo ř. we złe
7: v ludźi mniemánie przywodźi/ tym dořtáteczniey mogłá być po
8: znána y odrzucona: y chytróć teź y niezboźnoć tych nowych
9: Kátholikow/ o ktorych to I.M.X.K. piłze iż oni okázowáli
10: to być fałřzywym piáłzczytym fundámentem/ y rzelzotem czár=
11: towłkim/ gdy by łię kto ná łámym łzczerym łłowie buduiąc/ łzczę
12: rze teź y prawdźiwie nie iáko kuřciel łzátan/ ále iáko zbáwićiel
13: Chriřtus Pan/ **mowil [!]** / **Scriptum est enim**, ábowiem nápiłfano ielł.
14: Gdyź to ielł nápewnieyłza/ iż ci mili nowi Kátholikowie máiąć (*marg*) **Nowych X.**
: **K. Kátholi-**
: **kow nitzbo-**
: **źnoć [!]** . (–)
15: iuź w tey mierze odięty łmák dułřny/ á ktemu zmyłły zářlepione/
16: ktore łmáku łłowá Bożego nie czuią: á máiąć zář z drugiey łtro
17: ny/ **falfum quendam appetitum**, chęć iákař cíeleřną do włław y wy=
18: myřłnych náłogow ludzkich/ nie mogá ináčzey mowić y czynić:
19: iedno iáko teź przedtym mowili oni/ ktorzy zářłepom niebie=

- 20: łkim/ ábo Krolowey niebieskiej łużyli/ krom Bogá jednego/
21: kádzac iey y plácki piekąc. Iere. 7. v 18. á 4.7. v 3. podobne pe=
22: wnie tym ktore teraz ná ofiárę zmyślóną w klefzczách żełaznych
23: piekaią. Ktorych nowych Kátholikow niezbożną śmiáłością
24: y **X.K.** ząwiedziony/ oto fię y ták y owák wierćieć muśi/ to raz
25: zá to/ á drugi fię zá owo chwytaiąc. Ze też przedsię pod čás łło
26: wo Boże záleca/ y onym obiecuie rzeczy łwey dowodzić: á indzie
27: ielży [!] / iáko fię znác dáło. Záleca ie rzkomo w kazaniu 1. fol. 6. frá
28: łuiąc fię ná łprzećiwniki: iż oni tylko pímo łámo przyimuią: á iż
29: ie (iáko on twierdzi) okęłzone przywodzą. Tákże też píłze/ w ká=
30: zaniu 4. fol. 182. obiecuiąc/ to co twierdzi z łłowá Bożego poká (*marg*) Iáko fię **X.K.**
: wierći, gdy
: też kiedy mu-
: śi słowo Boże
: włpominác, (-)
31: zowác: áczći záś nátychmiałt/ obaczywłzy fię podobno/ iżby mu
32: ták prętko wátku nie dośtáło/ tych łłow vżywa/ iż choćiaz nie
33: ták wyráźnie to czynić chce ábo może/ iáko w przelżłym kázaniu
34: **w którym też babę, iáko mowią, naydzie, tylkoż to że ná infze kołá prze-**
35: **ładzoną.**
36: ále przedsię *per logicam demonstrationem, & consequentiam*
37: *necefsariam*. Toiełt/ iákoby po prótu dla nieukow rzekł/ filozow

- 1: łkimi łápáczkami/ czyniąc z łyczká/ rzemien. Apotym ielzcze w
2: 3. częśći kazania 4. fol. 529. gniewaiąc fię ná heretyki/ ktorzy pi
3: łzą/ iż Chriřtus miał chwałę v oycá w przeyźrzeniu: y onym to
4: zbijaiąc/ ták mowi: Iż o tym przeyźrzeniu pímo ś. namniey tám
5: nie włpomina: á frodze tego zákázue/ co roźnego opifaniu łwe

- 6: mu przydawać zc̄. A iż to mówiąc **X.K.** gruntu przedsię nie ma:
- 7: co y zftąd znác/ iż gdy go z iedney ftrony co poprze: wnet fię ná
- 8: drugą obroci: iákoby z łuku y z lámoftrzału (iáko mówią) ftrze
- 9: láiąc: przetoż y drugich/ to ieft Ewánielikow łobie bárzo prze=
- 10: ciwnych: ktorzy iuż po wielkiej części z opánowánia Antichry=
- 11: ftá Rzymfkiego wyfzli: bacząc to tylko do nich/ że fię iefzcze fun=
- 12: dámentu prze zeń záłożonego trzymáią/ pilnie nápomina/ áby
- 13: fię záś wrocili do gościńcá powfzechnego z ktorego wyftąpili:
- 14: **to iest, do zrzodlá wfzech niezbożnych wynalaskow** vkázuiąc tho y
- 15: twierdząc/ iż nas/ ktorzyfmy iuż z łáfkí Bożey/ przedźiwá tego
- 16: tám Antychryftowskiego fá wolni: ktorymełmy teź bárzo dłuگو
- 17: wplátáni byli/ trudno máią zbić/ z fundámentu tego: to ieft/ iż
- 18: nie ma być nic przyimowano/ czego nie máłz wyraźnie w piśmie
- 19: ś. Skąd káždy/ ktoby fię iedno fzczerze Bogá bał/ baczyć może/
- 20: iáko ślad tráci: raz zgołá nic dobrego o fłowie Bożym piśány
- 21: nie trzymáiąc/ owfzem ie náporząd hydząc/ rzełzotem ie fzátáń=
- 22: fkiem názywáiąc zc̄. á drugi raz ie záś (ále iáko fzczerze/ Bog to
- 23: ie) wrzkomo záleciąc/ y nim dowodzić tego o co prza idzie/
- 24: obiecuiąc. Ano przedsię nic k rzeczy. Bo oprócz niepobożnych
- 25: álegoriy/ wfzythko Loiką/ y świádectwy fwych fzkolnych Zofi=
- 26: ftow/ Aryftotelesem y fzátány/ ku zniłzczeniu prawdy zbáwien=
- 27: ney/ fłowá Bożego/ zámyka/ twierdzi/ ftánowi. Ná co ia beś=
- 28: piecznie/ z Erázmušem Roter. mężem onym zacnym/ ktorego y
- 29: łam Papież Lew. 10. fynem fwym wmiłowánym názywáł/ y An
- 30: notácyie iego ná nowy Teftáment zálecił/ iáko fię y w pierwŹzych
- 31: ksiáżkách wfpomináło rzec mogę: **Mihi nulla hærefis videtur perni**
- 32: **ciofior, nulla blaŹphemia Źceleratio, quám fi quis Philistinorum exemplo,**
- 33: **Euangelici agri puteos, qui á Christo venam habent aquæ viuæ, Źcatentis**
- 34: **in vitam æternam, terra oppleat, & Źenfum Źpiritualement vertat in carna-**
- 35: **lem, (quod etiam é conuerŹo dici optimé potest, de inuerŹione Źenfus carna-**

36: *lis feu literalis in (spiritualem, alegoricum, anagoicum &c.) doctrinam cæ*

lestem

strona: 111

ná Wędzidło X.K.P.

111.

1: *lestem deprauet in terrenam: ac sacrofansta Christi dogmata detorqueat,*

2: *imo corrumpat.* To iest/ krotko mowiac: Nie mász kácerftwá lzko

3: dliwzszego/ iedno gdy kto przykádem Filiŕtyńczykow/ Itudnię

4: polá Ewánielitfkiego/ ktore máią od Chriftuŕa źrzodło wody

5: żywey wyfkákuiącey ku żywotowi wiecznemu/ ziemią nápełnia/

6: á zmyŕł duchowny obráca w cielefny **ták cielefny w duchowny** á ná=

7: ukę teź niebiefką nicuie w ziemfką zc. czego ia baczę pełno iest w

8: tym I.M. Wędzidle. Ale iż to iest napřednieyfzy rum: ábo rá= (*marg*) Rum pierw-

: fzy y nafzko-

: dliwfy, trze-

: bá naprzod

: odrzucáć. (-)

9: czey przed Bogiem y wiernymi/ Imrodliwy gnoy/ ná fámym fło

10: wie bozym nie przeŕtawáć/ owlzem ie fłodyczą y rzelzotem fztáń

11: fkim názywáć: á ná plotkách fię wymyŕfłow ludzkich wieŕzác:

12: przetoź ten przed infzymi trzebá wyfzuflowáć: á potym y dru

13: gie/ tákze fłowem Bozym odkryte/ precź porządkiem fwym wy

14: rzucáć.(*marg*) Iź **X.K.** twier

: dzi żeby tego

: w piŕmie ś.

: nie było iż ná

: nim fámym

: mamy przeŕta

: wáć. (-)

15: **KA P. 3.** Acźkolwiek tedy **X.K.** w fłowách fwych wyŕfzey

16: wypifánych/ ktore z theologow fwych niektorych wyczerpnáł/

17: gániąc pímo ś. y ono łodyczą y rzelzotem łzátáńłkim/ á fundá=
18: mentem piałzczyłtym názywáiąc/ tylkoż rzecz iedną nawięcey bie
19: rze przedsię: to ieft tę/ żeby to w písmie ś. nie miáło być wyrá=
20: źnie obwárowano/ iż ná nim łámym przełtáwác mamy/ á oprócz
21: niego nic fię nie ważyć. Iednák mnie zda fię zá potrzebną/ o łło
22: wie Bożym/ y nádto co więcey tu pokazác. Azaby fię kiedykol=
23: wiek cí nowi **X.K.** theologowie/ á on z nimi/ obaczyć y záwłty=
24: dáć mogli/ y tego głupie^{g0}/ y náder niewłtydliwe^{g0} zuchwálłtwá
25: y przepychu przeciw Bogu y łłowu iego odbieżeć: á zá łámo fię
26: łłowo Boże łzczyrze y łtátecznie vchwyćiwłzy/ włztykie czáry/ gu
27: łłá/ bálwochwálłtwá/ wymyłły/ básni/ plotki y vłtáwy kościo=
28: łá Rzymłkie^{g0} z wiernych łudźi ferc wykorzenić/ y z gránic łwych
29: potym wypáłentowác. Powiem tedy tu iuż o łłowie Bożym po=(*marg*) Okaże fię te-
: dy przeciw
: niemu 5. rze-
: czy. (-)
30: rządkiem łwym pięć głównieyłzych rzeczy/ áby z nich inłze mo=
31: gły być poznáwáne: á powiem nie z głowy łwey/ áni z czyiey in=
32: łzey/ ále z tegoż łámego łłowá Bożego łwiádectw: Z ktorých tá (*marg*) 1. Iż nád łło
: wo Boże nie
: máłz nic za-
: cnieyłzego. (-)
33: ieft pierwłza: Iż nád łłowo Boże/ niemáłz nic zacnieyłzego/ po=
34: wáźnieyłzego/ czyłłłzego/ gruntownieyłzego y pewnieyłzego. Iá=
35: ko fię to z tych Piotrá ś. łłow znácznie pokázuie. Káźde proroc
36: two píłáne/ nie bywá włáłnego wykłádu: gdyż nie wolá łudzka

przyniesione

- 1: przyniesione iest niekiedy prorocstwo/ ále od ducha ś. popchnie=
- 2: ni mowili ludzie Boży święci. 2. Petr. 1. v 20. Coż może nád to
- 3: być **znacznieyŕze**^{g0}? co też pewnieyŕzego/ ná to co z ducha ś. przez
- 4: ś. też ludzie pochodzi? Trzebáli w tym wátpić? trzebáli lekce
- 5: ważyć/ y rzelzotem y ŕłodyczą ŕzátáńŕką to názywáć? Abo ielzche/
- 6: mogli tá mowá tych to nowych Kátholikow/ náporząd z ŕlo=
- 7: wá Bożego/ iż ich w oczy kole/ ŕzydzácych/ zá dobrá y prawdzi=
- 8: wá być poczytána? Mogáli być theologámi názwáni/ y w po=
- 9: czet wiernych chwalcy Bożych policzeni? poniewáż ŕłowo Bo=
- 10: że ták niewŕtydliwie hańbiá y z nádchnienia ducha ś. podánie/
- 11: ŕłodyczą y rzelzotem ŕzátáńŕskim/ vŕtámi ŕwemi plugáwemi zo=
- 12: wiá y czyniá? O niebożetá/ pomamione przez te fáŕŕzywe y nie=
- 13: zbożne náuczyciele y wodze/ obaczaycie ŕię wždy poki iest čás/
- 14: niż ono nagŕe zginienie/ iáko ŕidŕo/ przypádnie: á ták co rychley
- 15: od tych wodzow ŕlepych vćiekaycie/ żebyŕcie z nimi záraz w doŕ
- 16: nie wpádli/ gdzie będzie płácz y zębow zgrzytánie. Azá ták ŕobie
- 17: on Krol y Prorok ŕwięty Dawid/ lekce ważyŕ piŕmo Moizeŕzo=
- 18: we/ chociaż ielzche ćieniámi y figurámi/ á nie lámá wŕláńná rze=
- 19: czá nápeŕnione? zali go nie ták v ŕiebie powázał/ że ie zá naczyŕt
- 20: ŕze Boże wymowy miał? Dáremneli ŕá nie prawdziweli ŕá ty ŕlo
- 21: wá iego? **Eloquia domini, eloquia**, Wymowy (mowię) Iehowine/
- 22: wymowy ŕá czyŕte: ŕrebro **ŕá** wypŕawione ná teŕcie gliniánym/
- 23: oczýŕcione po ŕiedŕkroć. Pŕál. 12. v 7. A w Pŕálmie záś 19. v
- 24: 8. o tymże piŕmie ŕwiętym mowiáć/ á zakonem ie y przykazánim
- 25: názywáiáć ták piŕze: Zakon Iehowin doŕkonáły **ábo nie pomázány**
- 26: **hebrajski** náwráćáiácy duŕze: ŕwiádectwo Iehowine/ iest praw=
- 27: džiwe/ ktore z proŕtaká **ábo z dziećiny** czyni mądrego. Przykazá
- 28: nia Iehowine ŕá proŕte/ ktore ŕerce rozweŕeláiá: roŕkazánie Ieho
- 29: wine iest czyŕte ktore oŕwieca oczy zć. Co mowi dla **te**^{g0}/ iż ie ŕo=
- 30: bie miał (iáko piŕze Pŕál. 119. v 105.) zá pochodniá nogam ŕwym.

- 31: Dla cze^{go} też y tych fzczeńliwymi być opowiedał/ ktorzy fię w tym
- 32: Páńskim zakonie kocháli/ y w nim w **wednie** [!] y w nocy rozmyflá (*margin*) Wielce fą nie-
- : fzczeńni kto-
- : rzy fię w sło-
- : wie Bożym
- : nie kocháią. (-)
- 33: li. Pfál. 1. v 1. á 119. v 1. Z ktorego fłow tákich/ łacno to kázdy o=
- 34: baczyć może: iż iefli cí fą fzczeńliwi/ ktorzy fię w fłowie Bożym
- 35: kocháią/ nim fię rządzą/ y onego przyftrzegáią: tedy cí muřą
- 36: być nád infze wfzytkieiefzczeńliwfzy/ y iuř práwie oplakáni/ kto=

rzy o nie

strona: 113

ná Wędzidło X.K.P.

113.

- 1: rzy o nie niedbáią/ y ná nie fię z fercá/ dla kuchnie fwey/ dla fol=
- 2: wárku/ wśi/ miálfeczek/ kánoniy/ plebániy/ y infzych/ gniewáią/
- 3: y ono lżą: iáko fię iuř pokazało. Ale opuściwfzy o tym infzych wie
- 4: le świádectw/ ktorych v Moizeřzá/ w Pfálmiech/ y infzych pi=
- 5: ímiech ś. dofyć/ oto tu iefzcze iednoř tylko położe/ ktore iefť 5.
- 6: Moi. 4. v 5. gdzie ták mowi Moizeř do ludu: Wey/ náuczyłem
- 7: was vřtaw y fądow/ iáko mnie rořkazał Iehowáh Bog moy/ á
- 8: byście ták czynili w pořzod źemie/ do ktorey idźiecie/ ábyście
- 9: ią odziedziczyli. Strzedz tedy będziecie y czynić: **co wam rořkáuię**
- 10: Abowiem toć iefť mądrość y vmieiętność wářzá/ przed wfzemi
- 11: ludzmi ktorzy wflyřą o tych wfzytkich vřtawách: że też mowić
- 12: będą: Tylkoć ten lud ták wielki mądry iefť y vmieiętny. Abo=
- 13: wiem ktorzy iefť lud **ták** wielki/ ktorzyby Bogá miał ták řprziá=
- 14: znego (ábo bliřkiego) iáko Iehowáh Bog nářz we wfzytkim o co
- 15: byřmy do niego woláli? Abo ktory narod **ták** wielki? ktorzyby v
- 16: řtawy y fądy **ták** řpráwiedliwe miał/ iáko iefť ten wfzytek zakon/
- 17: ktory ia wam dźiř podáię. Tylkoř pilnuy á řtrzeř bårzo duřze řw o

- 18: **iey** [!] / ábyś niezápominał słów ktore widziáły oczy twoie/ áby ínadź
- 19: nie odstápiły/ przez wízytek czás żywotá twego/ od fercá **twoie**^{gº}.
- 20: Toć ták Moizelz o słowie Bożym/ to o zakonie y o wízytkich v=
- 21: ítawách y rofkazániach Bożych nápifał/ záléciając ie: y wízytko
- 22: ízczęście/ wízytek grunt/ pewnoś y zacnoś w nich záfádziając y
- 23: pokládaiąc/ y do nich fámych fercá ludzkie przywięzuiąc: á nie
- 24: ták/ iáko **X.K.** Kátholicy y on íam z nimi czyni. A Chrifthus Pan
- 25: tego íełzczę dokláda/ mowiac ták: Nie mozeć być rozwiązáne
- 26: **to íest w niwecz obrocone** písmo Ian. 10. v 35. Rozumieć mamy w
- 27: tym wízytkim co w nim íełt nápifano. Bo íácniey (iáko indziey
- 28: mowi) niebu y ziemi przeminać/ niż íedney krełce z zakonu v=
- 29: páść Luk. 16. v 17. A o íwych zás słowách/ ták teź mowi: Nie=
- 30: bo y ziemiá przemina/ á słowá moie nie przemina/ Mát. 24. v
- 31: 35. ále o tey pierwfzey rzeczy niech ná tym będzie dofyć.
- 32: Wtora rzecz íełt/ o tymże słowie Bożym/ w písmie í. nam ro=
- 33: íkazána y zálécona/ to íełt ábyfmy opócz niego nic nie przyimo=(*marg*) 2. Íż opócz
- ⌋ słowá Bożego
- ⌋ nie mamy nic
- ⌋ przyimowác. (-)
- 34: wáli/ áni czego ínfzego díatek íwych vczyli: owfzem íię wízelá=
- 35: kich wítaw y wymyfłow ludzkich wyítrzegáli/ y od nich wćieká=
- 36: li. O czym ták nápifano czytámy: naprzod 5. Moi 4. v 9. Píł=

p

nuy

strona: 114

114.

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

- 1: nuy y ítrzeź bárzo dułze twey/ ábyś nie zápominał słów ktore wi
- 2: díziály oczy twoie: áby ínadź nie odstápiły/ przez wízytek czás ży=
- 3: wotá tego/ od fercá twoiego: ále o nich niech wiedzą fynowie
- 4: twoi/ y fynowie fynow twych. A **káp**^{itulum} 6. v 6. y będą (mowi Moi=

- 5: żefz do ludu) fłowá te ktore ia tobie dżíz rofkázuię/ w fercu twym/
6: y powtarzác ie będziefz fynom twym/ y będziefz o nich mowił sie
7: dząc w domu fwym/ y idąc w drodze/ y kładąc fię y wftáiąc: y
8: wwiążeż ie ná znák ná ręce twoiey/ y będą naczelnikámi między
9: oczymá twoimi/ y nápiłzeż ie ná podwoiách domu twoiego/ y ná
10: branách twoich. Co potym y **káp**^{itulum} 11. v 18. 19. 20. powtarza y z pil
11: nością wielką rofkázuię. To iedná iż fłowá fwego każe z pilno=
12: ścią przyftrzegác/ y onego dżiatek/ á nie ludzkich baiek/ vczyć:
13: iákich ieft w papieftwie bez licżby/ y miáry: że ich y v Pogan ni=
14: gdy ták wiele nie było: ktore tu **X.K.** forytuie/ gdy fię ták z fwoi
15: mi Kátholikámi ná fłowá Boże gniewa. Pátrzymyż drugiey/ to (*marg*) Nic do słowá
: Bożego nie
: przydawác. (–)
16: ieft/ iż do tego fłowá Bożego nie godzi fię nic przydawác: áni
17: vmnieyżác. O czym ták 5. Moi. 4. v 2 Nie przydaćie nic do fło
18: wá moiego **mowi to Bog** ktore ia wam rofkázuię: áni też do niego
19: co odeymiećie: lecz chowác będziećie rofkazánia Iehowy Bo=
20: gá wálzego/ ktore ia wam rofkázuię. A **Káp**^{itulum} 5. v 32. Strzedz te
21: dy będziećie tego/ iakobyście czynili ták iáko wam rofkazał Ie=
22: howá Bog wálz. Nie odchylayćież fię áni ná práwo áni lewo zċ.
23: Iáko zofobná y Iozuemu rofkazał Bog/ áby fię od fłow iego ná
24: żadną ftronę nie odchylał: ále w nich fámych rozmyślał. Ioz.1.
25: v 7. A w Przypowieściách też zacność y dofkonáłość fłowá Bo
26: żego zálecaiąc/ mowi: Wfzelka mowá Boża ieft wyczyściona/
27: y ieft tarczą tym ktorzy fię ná nię fpufzczáią. Nie przydawayże
28: do mow iego/ ábyś nie był ftofowan/ y kłamcá znależion. Przy.
29: 30. v 5. Gdyż y według Páwłá ś. Iefli do ludzkiego przymierza
30: ábo Teftámentu śmiercią wtwierzonego nie godzi fię nic przy=
31: dawác: (Gál. 3. v 15. Hebr. 9. v 17.) á iákożby fię miało godzić
32: przydawác co do Teftámentu ábo fłowá Bożego/ wielą cudow

- 33: y znákw á náwet y śmierci tey sýná Bożego vtwierdzonego?
34: co y potym częłto powtarza/ y dla tego y ná tę łtronę y ná owę
35: to iefzczę wárując mowi: Z iedney łtrony żywot pilnującym rołka
36: zánia Boże^{go} obiecuiąc/ á z drugiey łtrony śmiercią przełtępcóm

grożąc/

strona: 115

ná Wędzidło X.K.P.

115.

- 1: grożąc/ á to tymi słowy. Strzedz będziecie wstaw moich y słów
2: moich/ ktore gdy czynić będzie człowiek żyć z nich będzie. Iam
3: Iehowáh 3. Moi. 18. v 5. A Ezech. 20. v 11. łamentuiąc Bog ná
4: lud zły ktory się niechciał rządzić wedle słowa iego/ iáko teraz
5: **X.K.** y Kátolikowie czynią/ ktorymi rzeczy łwey podpiera: ták
6: też mowi. Dałem im wstawy moie/ y oznáymilem im słady moie:
7: w ktorychby żył człowiek gdyby ie czynił zc̄. Lecż iż tego nie czy=
8: nili/ przetóm wylał gniew łwoy ná nie zc̄. A czynił to Bog dla
9: te^{go} iż też ták powiedzieć był raczył/ 5. Moi. 27. v 26. iáko y Pá
10: weł ś. do Gál. 3. v 10. włpomina mowiąc: Przekłęty ktoryby
11: łobie nie połtánowił słów zakonu tego áby ie czynił: á rzeczé włzy
12: tek lud Amen. A mowił to Bog o onym zakonie/ ktory iefzczę
13: ćieniem był dobr przyłzłych: y ktory nic nie przywiodł do dołko=(*margin*) Iż nowego
: przymierza
: zacnieyłze słą
: piłmá przetoż
: ich więcey
: trzebá przy
: strzegáć. (–)
14: náłości: á coż rozumiemy o nowym/ ktory iefł nád on łtáry y iá=
15: śnieyłzy y dołkonálłzy? bo co on był iáko świecá ábo kágániec w
16: ćiemnym mieyłcu połtánowioná (iáko 2. Petr. 1. v 19. czytamy)

- 17: to już nález nowy ięst iáko iutrzenká y dzień. Przetoż też ták o nim
- 18: mowi Piáarz liftu do Hebreow. 2. v 1. Trzebá nam tym więcej
- 19: pilnowác tego cośmy słyżeli/ byśmy śnadź **iáko dziuráwe naczynie**
- 20: nie przeciekali. Bo ięstlić mowá przez Anioły powiedziáná bylá
- 21: trwála: á kázde przeštęptwo y niepośtużenstwo śprawiedliwą
- 22: zaplátę bráło: iákoż my vćieczemy/ tákowego zbáwienia zánied
- 23: bawły? zc. A iż przez mowę Anielką rozumie słowo y wyroki Bo
- 24: że/ od Bogá śámego przez Anioły Moiześzowi podáne: o tym
- 25: znácznie (Dzie. 7. v 38. Gál. 3. v 19.) czytamy: co łobie kázdy ktoby
- 26: temu wiáry dáć nie chćiał przeczytác może. Ia śię do rzeczy pier=
- 27: wśzey wrácam/ że nam ty więcej dla tego trzebá pilnowác sło
- 28: wá Bożego/ w nowym Przymierzu podánego/ iż ięst zacniey=
- 29: śze y dośkonálśze: y wietśza káźń idzie ná przeštępcę iego: iáko to
- 30: máło nie ze wśzytkiey káp^{itul} 3. y 4. Heb. kázdy obaczyc może. Wśzak
- 31: że zofobná z tych słow (káp^{itul} 10. v 28. Ktoby odrzucił zakon Moi
- 32: żeśzow/ bez miłosierdzia ná dwu ábo ná trzech świádkach vmie
- 33: ra: iákoż mniemacie/ dáleko frosźszego karánia godźień nie bę=
- 34: dzie/ ktoby śyná Bożego podeptał **á pewno go kázdy ten depce kto**
- 35: **nie żyie wedle słowá iego** y krew przymierza przez ktorą był poświę
- 36: cony pokaláná być rozumiał **iáko czynią Papieźnicy**, gdy **wodą y**

- 1: **infzymi wymysłami swoiemi gładzić vsiľuią grzechy, á nie śámą krwiá**
- 2: **Christuśowá** y ducha śáski zelżył. Przetoż y Páweł ś. pilnując tyl=
- 3: ko tego co mu Pan obiáwił: czego go náuczyl/ y co mu rośka=
- 4: zał: ważyć śię niechćiał nic mowić/ piśác/ śtánowić/ nád iego ro
- 5: śkazanie: iáko znác z tych słow iego ktorych vżywa 1. Kor. 7. v (*marg*) Páweł ś. nie
- : ważył śię nic

: stánowić

: procz miáno-

: witego roska-

: zánia Páńskie

: go. (-)

6: 25. O dziewicách nie mam rofkazánia Páńkiego/ wízákoż ráde

7: dawam zċ. Y zás káp^{itulum} 11. v 23. Iam wíziął od Páná com też wam

8: podał: Przetoż (mowię) pewien tego będąc iż nic łwego nie po

9: wiedał/ ále to tylko co mu było od Páná rofkazano/ ták ielzczę

10: ná infzym mieyfcu mowi: (1. Kor. 14. v 37.) Iefli kto zda fię być

11: prorokiem/ ábo duchownym/ niechże pozna/ iż to co wam piłzę/

12: łą páńskie rofkazánia. A potym zás y tego dokłáda (Gal. 1. v 8.)

13: o łwym przepowiedánium Ewánieliey Chrístułowey: Iż choćiaż=

14: byłmy my **to iest Apofztołowie** ábo Anioł z niebá przepowiedał

15: wam/ nád to cołmy wam przepowiedáli/ niech będzie przekłęc

16: twem. Iákołmy przedtym powiedáli/ y teraz zásię mowię: Ie

17: fliby wam kto opowiedał/ nád to coście wzięli: niech będzie prze

18: klęctwem. Nu/ ázaż to nie dofyć iálna/ iż ták w łobie iest dołko

19: náłe/ cáłe/ dołtáteczne/ łwięte/ zbáwienne y łkuteczne łowo

20: Boże/ że do niego nie ma być nic przydawano/ áni od niego vy=

21: mowano? Azaż y tym łámym nie łą zgánione włzytkie ludzkie

22: wymyłły/ przydatki/ włtáwy? ktorých iáko też písmo ł. zákázu=(*marg*) Iż ná łłowie

: Bożym prze-

: stawáiąc

: włzytki ludz-

: kie wstáwy

: nim mamy od

: rzucác. (-)

23: ie/ łłuchaymy. Ono o tym ták naprzod nápiłano czytamy (3.

24: Moi. 18. v 2.) łłowá Boże do Izráelá/ w włtáwach przodkow

- 25: łwych bez łłowá Boże^{g0} przedtym wycwiczonego: áby ie iuz opu=
26: ściwłzy ná łámym łłowie y rołkazániu Bożym przełtawáł. Iam
27: Iehowá Bog wálz **mowi Pan** wedle vczynkow źiemie Egipt=
28: łkiey/ w ktoreieście miełzkáli/ nie będzieście czynić: áni wedle v=
29: czynkow źiemie chánaneyłkiey/ do ktorey ia was wprowadzam/
30: czynić będzieście: áni chodzić będzieście wedle vłtaw ich. Lecź łą=
31: dy moie czynić będzieście/ y vłtawy moie chowác będzieście/ áby=
32: ście w nich chodźili: Iam Iehowán Bog wálz. A potym przez
33: Proroká Ezechielá ták mamy powiedźiano. Nie chodźcie w v=
34: łtávách Oycow wálznych: áni łądow ich przyłtrzegaycie: áni fię
35: bálwánámi ich pyłklicie: Iam ci Iehowáh Bog wálz/ chodźcieź
36: w vłtávách moich/ y łtrzeźcie łądow moich y czyńcie ie Ezech

20. v.

strona: 117

ná Wędzidło X.K.P.

117.

- 1: 20. v 18. A o náuce Nowego przymierza ták mowi Ian ś. odrzu
2: cáiąc náuki Antichryłtowlkie/ fałzywých náuczycielow. 2. Ian.
3: v 10. Iełli kto przychodzi do was/ á tey náuki nie przynośi/ nie
4: przyimuycie go do domu/ áni go pozdrawiaycie. A pan Chriłtus
5: łam łámentuiąc ná złe żydy: ktorzy odrzuciłwłzy rołkazánie Bo
6: że/ żyli wedle vłtaw łwych: iáko teraz czyniá Kátholicy Rzym=
7: łcy/ ták mowi: W niwecz obroćiliście rołkazánie Boże/ dla vłtá
8: wy wálzey zc. Mát. 15. v 6. Lecź proźno mię chwałá/ vcźąc náuk
9: przykazániá ludzkie^{g0}/ Már. 7. v 6. zc. A Páweł ś. rołkázuię Ty
10: tułowi mowiąc o Kreteńczykach (Tit. 1. v 13.) Ołtrze ie łtofuy/
11: áby zdrowi byli w wierze: Nie báwiąc fię żydowlkimi básniá=
12: mi **mowi ták iż iefcze dáleko łprofniełwłzy y nikczemniełwłzy nie by-**
13: **ło Papieskich ktorých teraz pełne łą Kościóły y Księgi ich** y mándaty
14: ludzkimi/ ktorzy fię od prawdy odwrócáiá. A do Hebr. 13. v 9.

15: Náukami rozmáitemi y obcemi nie vnoście fię. A Páweł do E
16: fełkich 4. v 14. Nie bądźmy więcej dziećmi kołyfzącymi fię y
17: chwiejącymi káżdym wiatrem náuki: przez ludzkie ofzukanie/
18: przez/ chytrość ku podeściu błędem: ále záchowywáiąc praw=
19: dę w miłości: rośmy w onego we wśzytkiem/ ktory iest głową/
20: Chriftofá. Boć koniecznie bądź długo bądź krotko/ przedsię/
21: iáko Pan Chriftus powiedział. Wśzelkie fzczepienie ktorego nie
22: fzczepił Oćiec niebieski/ wykorzenione bądźcie. Máth. 15. v 13.
23: Ale y infzych wiele świádectw do tegoż fię ściągájących/ dla
24: przedłużenia opuściwfy/ trzeciá też rzecz tákże pokażę. Trze= (marg) 3. Iż w fá-
: mym słowie
: Bożym dosko
: náła iest náu-
: ká o Bogu, y
: Christuście. (-)
25: ćia tedy rzecz tá iest. Iż w fámym fłowie Bożym dołkonáła iest
26: náuká/ o iedynym prawdziwym Bogu/ y o iedynym też fynu ie=
27: go Iezuście Christuście: że też nikt/ by fię miał zá namędrzego:
28: do niey przydáć nic nie może: áni nam lepiey/ włáśniey y dołko=
29: náley Bogá opifácy oznaymić: nád to/ niż fię on fámy/ y fyn iego
30: potym oznaymił. Gdyż iáko Chriftus pan mowi: Zaden nie zna
31: fyná iedno Oćiec: áni Oycá kto zna iedno fyn/ á komuby chciał
32: fyn obiáwić. Má. 11. v 27. Item/ Bogá nikt nie widział: iedno=
33: rodny fyn/ ktory iest ná łonie Oycowym/ on opowiedział. Ian.
34: 1. v 18. A iż fię Bog fámy Izráelowi oznaymiał: o tym mamy fze=
35: rokiami fłowy Moizefzá ná wielu mieyfcách pifzącego. Wśzákże
36: między infzymi/ iedno tylko/ ábo dwie/ krotkości folgując/ przy

1: pomionę/ z których iest iedno 5. Moi. 4. począwłzy od v 32. aż
2: do v 39. gdzie fię Bog okázue być lámym Bogiem/ nád ktore=
3: go/ y oprócz ktorego/ niemáľz żadnego inłzego/ ktoryby fię ták/
4: y z niebá y ná źiemi obiáwił: ktoryby tákíe cudá czynił: y ktoryby
5: ták łobie narod ieden/ z inłzych narodow obrał. Ktory potym
6: to do ludu onego mowi. Słuchay/ Izráelu Iehowáh Bog náľz/
7: ieden iest Iehowáh. 5. Moi. 6. v 4. Co fię łzerzey nápiłáno náy=
8: duie/ 2. Moi. 20. v 1. Iáko y łam Pan Chriřtus z piłmá ł. poká=
9: zuie teź/ tegoź łámego być Bogiem prawdźiwym/ gdy go o pier
10: włzym y przednieyłzym przykazániu ieden vczony źyd pytał: ták
11: mowiáć. Pierwłze ze włzytkich rofkázanie iest: Słuchay Izráelu/
12: Pan Bog náľz P. ieden iest/ Már. 12. v 28. A o łobie zás mowi do
13: Żydow. Rozbierayćie piłmá/ gdyż fię wam zda iż w nich źywot
14: wieczny maćie: á onyć łá ktore o mnie łwiádczą. Ian. 5. v 39. A
15: potym trochę niźey v 46. Byłćie wierzyli Moizełzowi/ y mnie by
16: łćie wierzyli: bowiemći on o mnie piłał. Owa nie báwiáć fię przy
17: wodzeniem łwiádectw/ káźdy tho poboźny zeznáć mułi/ iż pi=
18: łmo ł. ná to iest od Bogá podáne/ ábyłmy z niego naprzod iego
19: łámego/ potym teź y Mełyalzá Iezulá łyná iego vmiłowánego
20: poználi: á z tey znáiomółći/ będąć Bogu połłufzni/ źywot wie=
21: czny (iáko Chriřtus mowi Ian. 7. v 3.) mieli. Aleć y tego nie=(*marg*) Nikt nie moźe
: łepieey [!] Bogá
: oznaymić nád
: iego łámego
: oynaymienie. (–)
22: wiem ktoby teź przeć miał/ że nam nie mogł nikt łepiey Bogá
23: oznáymić/ iáko fię on łam oznaymił w piłmiech ł. y iáko go nam/
24: y to co o nim trzeba było łudźiom wiedzćieć/ oznaymił Chriřtus
25: Pan/ gdyż y łam ták powiedźiał/ iż nie łzukał chwały łwey/ ále
26: tego ktory go połłał: y łłow łwych nie mowił/ áni z łiebie łáme=

27: go co czynił: ále czynił to co widział/ y mowił co słyszał/ y nam
28: wżytko oznaymił/ y ná to też vcźnie łwe ná świat polłal/ áby oćieć
29: iego z tąd był wwielbion: á to gdyby oni łzedłzy owoc obfity przy=
30: niešli. Co wżytko z piłmá ś. płynie/ á nie z żadnych wftaw/ náuk/ (marg) 4. Wżytko
: iest w słowie
: Bożym dostá
: tecźnie opifa-
: no co potrze-
: bá wiedzieć
: ku zbáwieniu. (-)
31: y podánia ludzkiego. A ták też ná nim łámym przelławáć nam
32: potrzebá/ gdyż ono nie do częgo inłzego nas wżędy nápomina y
33: prowadźi/ iedno do znáiomóści Bogá y Chriřtułá/ á potym do
34: náłzey powinności. Cz warta rzecz ielł/ ktorą o piłmie ś. wie=
35: rzyć mamy: Iż ono łámo tákie ielł: W ktorym nam wżytko to
36: dołłatecźnie/ łzczerze y wiernie ielł opifano/ cokolwiek nam ielł

wiedzieć

strona: 119

ná Wędzidło X.K.P.

119

1: wiedzieć potrzebá ku otrzymaniu żywotá wiecznego. Co z tąd
2: obaczáć mamy: iż Bog/ y on zakon Moizełfzow/ ták był podał:
3: że ktoby im był wykonał/ ten miał z niego mieć żywot. Iáko to
4: znácznie Páweł ś. Gál. 3.v 12. włpomina/ z ksiąg 3. Moi. 18. v 5.
5: mowiáć: iż człowiek ktoryby ie czynił w nich żyć miał. Iáko ono
6: y Chriřtus Pan toż twierdzi: przed onym co go pytał/ coby czy=
7: nić miał/ żeby miał żywot wieczny: mowiáć mu: Ielłi chcełz
8: wniść do żywotá/ chowayże rołkazánia. Mát. 19. v 16.17. Gdyż
9: iáko czytamy w Przy. 6. v 23. Przykazánie ielł pochodniá/ á za=
10: kon światłóściá/ á drogá **do** żywotow łtrofowánie kárności. Ale
11: iż ten żaden nie był ktoryby mogł z zakonu żywotá wieczne=

12: go dołtác: przeto iż też żaden zakonu cále we wśytkim y łkute=
13: cznie nie wypełnił: bo fię wśyłcy odchylili/ y niepożytecznymi łta
14: li/ y nie było aż y do iednego/ ktoryby czynił dobrze/ iáko łzeroko
15: wywodzi Páweł ś. Rzym. 3. v 10. y iáko/ z tegoż zakonu twierdzi
16: Gal. 3. v 10. iż przekłety káždy iest ktoryby nie wytrwał we wśytkim
17: kim co nápiáno w księgách zakonu/ áby to było czyniono. A
18: przedsię w piśmie świętym żywot był zámkniony: y w piśmie ś.
19: zbáwienie od Bogá záložone y obiecáne (ále też aż w Mefyáfzu/
20: obiecánym iefzcze łkoro od początku światá záložone) przetoż ták
21: o tym nápiáno czytamy 1. Petri. v 9. iż wiára tá iest/ ktorą kto
22: ma w łobie ku Bogu y Chriřtułowi: á nie bez krzyzá y vtrapienia:
23: że z niey káždy wierny odniešie záplátę/ zbáwienie dułze. O kto=
24: rym zbáwieniu (mowi ták Piotr ś.) wywiádowali fię y bádáli
25: prorocy/ ktorzy/ **o okazáney** przeciw nam łáńce prorokowali: Bá
26: dáiąc fię ná ktory ábo ná iáki čás vpewniał duch on Chriřtu=
27: łow/ ktory w nich był/ świádcząc pierwey o vtrapieniach ktore
28: przyść miały ná Chriřtułá/ y o łławách zátym **idących** zc: Włzákże
29: áczkolwiek fię to y łzeroko y trudno przedtym przez Moizelzá y
30: proroki/ bo pod figurámi y rozmaitymi ćieniámi podawáło: iuż
31: to teraz z nowego przymierza piłm ś. łáńco może być poięto y wy
32: rozumiano: gdyż thák znácznie Ian ś. nápiáł. Ian. 20. v 30.
33: Wiele inych známion vczyńił Iezus przed vczniámi łwoimi/ kto
34: re nie łą wypíłáne w tych księgách: lecz ty łą nápiłáne/ ábyście
35: wierzyli/ iż Iezus iest Chriřtułem łynem Bożym/ á iżbyście wie
36: rzác żywot mieli przez imię iego. Iákoż y łam Pan Chriřtus: á po

tym

strona: 120

120

Wtore ksiąŹki Odpowiedzi/

1: tym y wśytkie piłmá Apołtolfkie/ wykłádáiące náporząd prá=
2: wie łtáre piłmá prorockie: ten cel nam do zbáwienia iáłny/ y łze=

3: roki zalecaia/ y do niego prowadza: twierdzac to wszedy/ iz kto
4: wierzy w tego/ ktorego Bog polal Iezufa Mefyalza/ ten ma
5: zywot wieczny. Gdyz sie tak Bogu podobalo/ prze zen zbawic
6: wierzace. Co wszytko/ a skad inad czlowiek dostateczniej/ wla=
7: sniej/ porzadniej/ snadniej y bezpieczniey poznawac ma/ iefliz
8: nie z lamego (procz plotek/ wymyslów/ y gułow/ Kátolikow
9: Rzymfkich) slowa Bozego na wieki trwajacego? Iako y Eza=
10: ialz y Piotr s. to o nim mowia Ezai. 40. v 6. 1. Petr. 1. v 25. Kto
11: re iz lamo iest dokonale: y dokonala droge ma w sobie do zy=
12: wota wiecznego: Bo Iezufa Mefyalza ktory iest droga do Bo
13: ga Oycy/ nam przed oczy wytawia/ przetoz sie onego lamego
14: nam trzymac potrzeba/y na nim lamym przestawac: poniewaz
15: w nim wszytko mamy cokolwiek nam sluzyc moze ku zywotowi.
16: Iako ono Pawel s. Timothe. [fwe⁸⁰](#) vpominajac mowi: Trway
17: w tym czegos sie nuczyl y czegoc zwierzono: wiedzac od kogos
18: sie nuczyl: a iz z dziecinstwa vmiesz pisma s. ktore cie moga v=
19: czynic mardym ku zbawieniu/ przez wiare ktora iest w Christu=
20: sie Iezusie. 2. Tim. 3. v 14. Gdyz tez/ iako tamze zaraz dokla=
21: da/ Wszytko pismo od Boga nadchnione/ iest pozyteczne ku na
22: uce/ ku strofowaniu/ ku naprawie/ ku cwiczeniu: ktore iest w
23: sprawiedliwosci: aby czlowiek Bozy byl dokonaly ku wszelkiej
24: sprawie dobrej wyprawiony. A poniewaz to tak iest: ze infzych
25: o tym swiadectw zaniecham: a czemuzby pismo s. miało być rze
26: szotem szatanfkim? czemu fundamentem piazczyftym? czemu by
27: smy ono lekce powazywly/ raczy od niego z **X.K.** Kátoliká=
28: mi/ do plotek sie smrodliwych: niz od nich/ ony odrzuciwly/ do
29: niego iako do studnie wod zywych obracac mieli? a nie raczy na
30: nim lamym przestawac? Bo ieflic onemu bogaczowi tego Abra
31: ham nie pozwolil/ zeby Lazarz abo kto z vmartych/ polzedl na
32: iego zadanie do braciey iego vpominac y vczyc ich: zeby nie przy

33: lzli ná ono mieyfce mąk/ w ktorých on vtrapienie ćierpiał: ále
34: mu do Moizefzáz y Prorokow (Luk. 16. v 29.) vkázal: chcąc á=
35: by onych flucháli: Azaż nam tego pozwoli fam Pan Chriftus po
36: tomek Abráhámow/ fyn Bogá żywego/ żebyfmy onego/ chce=

myli

strona: 121

ná Wędzidło X.K.P.

121.

1: myli być vczniámi iego/ opuściwfzy/ ktory ma flowá żywotá
2: wiecznego (Ian. 6. v 68.) kogo infzego ráczey z **X.K.** y z iego
3: Kátholikámi flucháli: y z niego żywotá wiecznego doftawáli?
4: Nie tufzę/ áby tego Chriftus pozwolił: nie tufzę/ áby też ten kto
5: ryby iedynego tego wodzá/ drogę/ żywot/ y náuczycielá od Bo
6: ga dáne^{go} opuściwfzy/ á do ktorých fię infzych przechylifzy miał
7: żywotá wiecznego doftać. Gdyż bez niego żaden nic vczynić nie
8: może Ian. 15. v 4. 5. Bo ktoby fię też chciał mieć zá flugę iego/
9: iuż też ten infzemu żadnemu nie może fluzyc: ponieważ żaden dwie
10: má Pánom (á iefzcze fobie przeciwnym) fluzyc nie może/ Máth.
11: 6. v 24. A iż to lzátan też mowił/ **Scriptum est**, nápiáno ieft/ iá=
12: ko **X.K.** wfpomina/ kufząc Páná: á więcze iuż to dla tego/ nie
13: będzie to prawdá/ iż nápiáno ieft? ábo izali iuż dla tych lzátán=
14: fkich flow ma być písmo s. iego przetákiem/ ábo pialzczyftym fun
15: dámentem wfzego kácerftwá przez lzátáná záložonego? Abo czy
16: li iuż dla tego nie godzi fię potym nikomu/ tákze też mowić/
17: prawdę/ lzczërze bez wywrotu y lópáczek lzátánfkich/ mowiące=
18: mu/ Nápiáno ieft? A czemuż tákze Chriftus pan záraz lzátáno
19: wi zle písmá s. náciągájącemu/ odpowiedział/ dobrze onego y
20: włáśnie vzywájąc/ Nápiáno ieft? y owfzem/ myli fię bárzo ná
21: tym **X.K.** że mię zań bárzo wftyd áby ten fundáment tákiego (*margin*) Nie lzátan to
: wniosł, mo-
: wić nápiáno

22: iest, ále Chri-

23: stus y iego v-

24: czniowie. (-)

25: mowienia/ Nápiáno iest: szátan pierwšzy záložyc miał: y ták pier

26: wey mowic: á nie sam Pan Chriřtus. Niechby iedno troché pil=

27: niey w Mátheuřzá y Lukářzá weyřzał/ obaczy ták tufę iáko fię

28: z swoimi Theologámi/ ná ktorých przeřtawác/ niř ná słowie Bo

29: řym woli/ bárzo ná tym omylił. Z Chriřtufác to fámeo ták mo

30: wienie pierwey/ ku náuce nářzey/ pořzłó/ nie z řzátána: ktorý teř

31: potym/ vřlyřzawřzy to od páná/ tákře mowił. Gdyř pan nie tyl=

32: ko ná ten czás ták fię řzátánowi bronil: y iego pokuřę piřmem ř.

33: zwycięřzył: Ale teř y Fáryzeuřze y inřze o co fię pytájące ták odpra=

34: wował/ mowiac: Iákoř nápiáno w zakonie? Iáko czytařz? v=

35: mieřz przykazánia? Nie czytáliřcie nigdy? Mářh. 21. v 16. 42.

36: Mář. 10. v 3. 19. A 11. v 17. A 12. v 10. zř. Y dla tegoř teř y v=

37: czniow řwych piřmem bronil Mářh. 12. v 3. y Fáryzeuřze y Sádu=

38: keuřze řtrofował/ iř błáďzili nie vmieiac piřmá Mářh. 22. v 29.

39: Aleby tego byłó bez licřby/ gdyby fię wřzytko to przypominác

q

miáło/

strona: 122

122.

Wtore ksiářki Odpowiedzi/

1: miáło/ iáko závářdy y sam Pan Chriřtus y Apofřtołowie/ do piřm

2: ř. vćiekáli fię/ onymi rzeczý řwey dowodřili/ y nam do nich poká

3: zowałi/ y one nam zálecáli. Ták řeby muřiał być nád Kretá řle

4: pym/ ktoby tego nie widřiał: á nád pień gnuřnieyřzy/ ktoby fię

5: w tym nie czuł: y tym fię nie dał z mieyřcá řwego ruřzyć/ ře bez pi=

6: řmá ř. nic w řpráwie zbáwienney nieřza czynic: á iř ono iest w řo=

7: bie ták dořkonále/ ře fię do niego áni przydawác/ áni do niego

8: nic wymować nie godři. A iř wzgłędem niego wřzytká ludřka

9: mąďrořć/ vmieiętnořć/ dowcip/ Loiká/ wymowá/ wywody/ y

- 10: dowody/ łą równie (mówiąc wedle Ezaiaszá 40. v 5. y Piotrá
- 11: 1.Petr. 1. v 24.) iáko trawá y kwiat który z niey wyrafta: że y tá
- 12: trawá/ to ieft/ ludzie: y kwiat iey/ to ieft wśzytká ozdoba/ za=
- 13: cność/ mądrość/ vmiejętność/ náuká ktoraby w nich byłá/ wwię
- 14: dnać/ włchnąć y vpáść musi: á fámo tylko łowo Boże ná wieki
- 15: trwác będzie: iáko się iuż y trochę przedtym mowiło. Złych się te
- 16: dy wodzow w tey mierze/ Kátholikow swoich **X.K.** vchwycił (*marg*) **X.K.** zá śle-
- : pymi wodzá-
- : mi w doł i-
- : dzie. (-)
- 17: y rozmiłował/ ktorzy ślepymi będąc/ iuż go z łobą w ten doł tak
- 18: śmiały niezbożności wprawili/ że on też z nimi piłmo ś. śmie ná
- 19: zywác rzęszotem łzátáńskim y piałczyłtym fundámentem. Pánie
- 20: Boże łtrzeż go áby się w čás obaczył/ żeby potym z nimi w doł
- 21: on drugi/ śiarczyłtego ieżiorá ognie pałaiącego/ ktoreś takim
- 22: nágotował/ nie był wrzucony: gdzie będzie płacz y zębów zgrzy=
- 23: tanie/ y gdzie iuż robak ich nie zdechnie/ y ogień ich nie zága=
- 24: śnie zc̄.
- 25: Ale mi podobno rzeczećie **X.K.** chcąc przyłodzić tego zárá
- 26: źliwego iádu łwego iuż tak raz vrobionego: ábo też/ chcąc te
- 27: kły/ tych wilkow iádowitych Kátholikow łwych/ ktorych włpo
- 28: mina/ owczyńką iáką pokryć/ áby się proftaczkowie omamie=
- 29: ni nie przełtrzegali/ áni obaczyli: iż on nie gáni zgoła piłmá ś. á=
- 30: ni go też odrzuca: á iż też nie tak idzie o piłmo ś. iáko o iego wy=
- 31: rozumienie: iákoż też to potym (ále iuż nie w čás/ obieśiwłzy po
- 32: ortel biegác) włpomina/ g iiii. Dla *cze*⁸⁰ się też y o to z swoich nie=
- 33: ktorych Theologow połtárał: iákoby piłmá ś. wyrozumienie
- 34: pokazał *ktore*⁸⁰ też z niektórych Pátrefów ná wywrocenie praw
- 35: dy názbierał: y nim nam chce być łrogim: więcej ich básniam y
- 36: plotkam wierząc/ niż łámemu łzczeremu y iálnemu łowu Boże=

strona: 123

ná Wędzidło K.X.P.

123.

- 1: mu. Ale to przedsię przeciw prawdzie nic nie iest: tym tego nie
- 2: zmáže: nie pokryje: nie przyflodzi: Iuz i[á]d iadem przedsię zoftá=
- 3: nie: plotkami plotki/ y baykami bayki będą: á prawdá przedsię
- 4: fłowá Boże^{so} prawdą zbáwienną y gruntowną zoftanie. A zwła
- 5: fzczá gdy fię oto y rzecz piąta/ iáko fię obiecało/ o tymże fłowie (*marg*) 5. Iż piśm
- : ś. łam Bog y
- : Christus iest
- : wykłádá-
- : czem. (-)
- 6: Bożym/ ábo piśmie ś. pokaże. To iest/ iż piśmá ś. Bożego wy=
- 7: rozumienia/ nie dáią ludzie vczeni: nie dáie náuká: mądrość/
- 8: ćwiczenie: nie rozum: nie Papieżowie: nie Doktorowie: nie ko=
- 9: ścioł: nie Kátholicy **X.K.** ále tylko Bog łam/ á Chrístus Pan
- 10: od Bogá dány náuczyciel: y to iefzcze przez ducha ś. Ktora łá=
- 11: má rzecz/ mogłaby fię łzeroko rozwieść/ y nie ledá pożytek vczy=
- 12: nić: wřákże/ i fię musi krotkości folgowác/ prze niedořtátek/
- 13: wydrukowánia/ tedy rzecz tę krotko kilką tylko świádectw iá=
- 14: łnych z fłowá Bożego pokaże: áby obaczyć mogł **X.K.** iż fię wi=
- 15: łzu chwyta/ á bárzo fię ná nim ořzukawa. To naprzod **X.K.** y káz=
- 16: demu z nim błádzácemu trzebá mieć ná pilney bácžności: iż pi= (*marg*) Káždy słow
- : łwych nale-
- : přzym iest wy
- : kłádáczem. (-)
- 17: łmo ś. zámyka w łobie fłowá y mowy/ ábo wyroki/ Boże. Po=
- 18: tym to/ iż ten/ nálepicy y nadořtáteczniey co mowi/ fłowá y po=
- 19: wieści fwoie wykłádác może/ *iuxta illud: Cuius est concore. eiusdem*
- 20: *etiam interpretari.* A iż Bog iest ktory w piśmiech ś. mowi: tedy on

- 21: też sam słow swych jest najlepszym wykładaczem/ który sam/ od
22: początku y aż do końca/ objawia to czego żaden wiedzieć i objá
23: wić nie był áni może: iáko czytamy. Eze. 41. v 21.A 43. v 12.
24: Dám. 2. v 28. Gdyż on sam ten jest/ iáko czytamy/ Pál. 147. v
25: 19. Który Iákobowi objawia słowo swoie: wstaw swy y fady
26: Izraelowi. Który iáko obiecał 5. Moi. 18. v 18. proroki posyłał
27: (aż do ostatecznego proroká syná swoiego/ który jest głową y
28: Pánem wśzech Prorokow) do których wst kładł słowá swy/ y
29: przez nie wolá y tájemnice swy inżym opowiadał: y sam to sobie
30: zostawił/ iż od niego wszyscy mieli być nauczeni/ Ezá. 5. 4. v 13.
31: Iáko to y sam Pan Chrístus (Ian. 6. v 45.) przypomina. Dla
32: czego y Dawid on święty Krol y Prorok/ Aczkolwiek y sam był
33: Prorokiem: y Proroki y ofiarownicy przy sobie miał: którzy się
34: iáko y on zakonem bawili/ y w nim rozmyślali: bacząc iż go bez
35: osobliwego oświecenia y objawienia Bożego wyrozumieć nie
36: mogli: áni mu go oni tak iákoby potrzebá było wyłożyć/ w nie=

q 2

których

strona: 124

124

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: których rzeczách mogli: przetoż się też o wyrozumienie onego pi
2: łanego zakonu nie wciekał do żadnego z doktorow: ále oto łame
3: go Bogá prosił mówiąc/ Pál.119. v 12. Błogosławionyś ty Ie
4: howo/ wczże mię wstaw twoich. A v 18. Odkryj/ ábo odłóń oczy
5: moje/ á wyźrę dziwy w zakonie twoim. A v 19. Jestemci ia przy
6: chodniem ná ziemi/ nie zakrywayże rozkazania twego przede=
7: mną. Także v 26. 33. A 34. Day mi wyrozumienie/ (mowi) á
8: strzedz będę zakonu twego: y zachowywáć iy będę wszystkim ser=
9: cem. Ale iż w tym pálmie/ iáko y w niektórych inżych/ wiele jest
10: tego: przetoż tam sobie niech o tym káždy czyta. Dofyc mnie ná
11: tym/ pokázáć iż Bog sam słow swych najlepszym jest wykładá=

- 12: czem: on łam wołá łwá łługam łwym/ y táiemnice opowiada: on
- 13: łam vczyć obiecucie. A iż teź iego łámego/ przykładem Dawido=
- 14: wym/ o wyrozumienie łłowá iego prońić potrzebá. A ták to poká
- 15: zánie obaczywłzy/ potrzebá łię potym przypátrzyć obietnicam/
- 16: ktore Bog czynił z łtrony nowego przymierza: ták temu/ iż łam
- 17: miał vczyć/ y práwá łwe łam miał ná ludzkich łercách piłác: iá=
- 18: ko czytamy Ier. 31. v 31. Hebr. 8. v 10. iáko te^{mv}/ iż obiecowáł dáć
- 19: proroká mełyalzá/ náuczycielá y śwíatłostíá y śwíadkiem wier
- 20: nym/ ktory vczyć miał y opowiedác wołá Oycá łwego niebie= (marg) Mełyalz náu-
: czyćiel y wy-
: kłádácł słó-
: wá Bożego. (-)
- 21: łkiego/ y dáwác wyrozumienie piłmá/ iáko o tym czytamy. Ezá.
- 22: 42. v 6. gdzie ták nápiłano o Mełyalzu łtoi/ po inłzych vprzedzá
- 23: iácych łłowách: Ia Iehowá wezwałém cię w łpráwiedliwostí/
- 24: y wezmę cię zá rękę: łtrzedz cię będe/ y dam cię zá przymierze lu=
- 25: dowi á zá śwíatłostí pogánom zc. Co teź potym powtarza káp.
- 26: 49. v 6. iáko łię y w Dźieiách Apółztolłkich przypomina Dźie. 13.
- 27: v 47. iáko y oproroctwie iego Dźie. 3. v 22. Tákże o náuczycielu
- 28: Mełyalzu czytamy teź Ezá. 30. v 20. Dać wam pan chlebá vćíłku
- 29: y wody vdręczenia/ lecz nie odleći wiecey náuczycielowie twoi
- 30: **hebraíłmusmiásto náuczyciel** y vyźrzá oczy twoie náuczyciele twoie.
- 31: A v Ioelá 2. v 23. Synowie Syońcy rozráduycie łię w Iehowie
- 32: Bogu wálzym/ ábowiem dáł wam onego náuczycielá łpráwie=
- 33: dliwostí etc. Co iż Mełyalzowi łynowi Bożemu łłuzý/ to z śwíá=
- 34: dectw nowego przymierza łácno poznác. Naprzod z tąd/ iż łam
- 35: Bog z niebá o nim dáíác śwíadectwo mowi/ Tego łłuchayćie.
- 36: Mát. 17. v 5. Potym z tąd/ iż tenże Mełyalz Iezus pan oświád=

1: czywłzy fię w tym częftokroć że z siebie nic nie czynił/ ani mowił
2: (Ian. 5. v 19. 20. A 7. v 16. A 8. v 38. A 12. v 49.) procz te^{go} co mu
3: Bog Oćiec kazał/ toż też potym ku przeftrodge vcźniom fwym
4: y tego dołożył mowiąc: Nie zowćie fię nauczycielmi/ boć ieden
5: ielt náuczyciel wálz Chrifthus. Máth. 23. v 10. Ktory y tego do=
6: łozył/ iákom iuż wlpominał/ iż bez niego nic vcźnić nie możemy
7: Ian 15. v 5. y dla tego obiecał záwždy z swoimi być aż dofkoi=
8: czenia swiátá Máth. 28. v 20. y obiecał dáć od oycá duchá náu=
9: czyćielá/ przypomináczá/ y wodzá do prawdy/ ktory z iego **náuki**
10: brác miał/ y onym opowiedáć: (Ian. 14. v 26. A 16. v 13. 14.)
11: onże sam piśmá o sobie wykłádał/ y zmył vcźniom fwym/ áby pi
12: śmá rozumieli/ otwarzáł: Luk. 24. v 27. 45. On duchá wzięte=
13: go/ wedle obietnice/ od oycá Dźie. 2. v 33. ná swoje wylał: kto=
14: rym ie wyuczyl/ oświecił y pomázał: áby ich potym y infzych wie
15: rzácych weń łzczerze/ y ná nim sámym przefstawájących toż pomá
16: zanie vczyło. 1. Ian. 2. v 20. 27. Włzákże nie bez niego/ iáko z
17: Páwłá ś. baczyć możemy. Iż/ áczkolwiek/ záchwyconym będąc/
18: wyuczón był/ y duchá ś. wziął hoynego y obfitego: iednák fię
19: nigdy tego náuczycielá od Bogá dánego nie pułzczał/ ani fię wa
20: żył czynić co bez niego/ iáko ty łłowá iego świádczá: Nie śmiał
21: bym nic mowić/ czegoby Chrifthus nie łpráwił przez mię ku pośłu
22: łzeńftwu pogánów mowá y vczynkiem. Rzym. 15. v 18. Iákoż to
23: y przez infze czynił: iáko czytamy Mát. 16. v 20. Iż oni/ gdy pan
24: od nich wzięty był do niebá/ y vsiadł po práwicy Bożey/ pozed
25: łzy przepowiedáli włzędy **Euangelium**. A pan dopomagał y mo
26: wę vtwierdzał/ przez znáki náśládujące. Iákoż y Páweł tegoż
27: życzy Thymotheufzowi fwemu/ chociaż dobrze w piśmie ś. wy=
28: ćwiczonemu/ áby mu Pan sam dawał wyrozumienie/ gdy ták do
29: niego piśze. Obaczay cóć mowię: á niechći da pan wyrozumie=

- 30: nie we wżytkim 2. Tim. 2. v 7. Co wżytko gdyby vważał **X.K.**
- 31: y temu wierzył/ pewnieby fię ták ná ty swoie Kátholiki nie oglą
- 32: dał/ y ſpufzczał: áleby fię z inżnymi wiernymi o wyrozumienie pi=
- 33: ſmá ſ. do tego ſámego vciekał/ ktory ie dáie wierzącym y one=
- 34: go o to profzącym. A iż też piſmo ſ. drugim piſmem ma być wy= (marg) Piſmo ſ. pi-
: ſmem ſ. ma
: być wykłádá
: ne. (-)

- 35: kłádano/ to ieſt iáfna: gdyż fię ſtáre nowym wyłóżyło/ y gdy o
- 36: no było iáko pochodnia wciemnym mieyſcu: á to ieſt/ iáko dzień

q 3

y iutrzenká:

strona: 126

126.

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

- 1: y iutrzenká: iáko fię przedtym wſpomináło. Ale fię y to potym z
- 2: ſtárſzych Doktorow pokazác też bédzie mogło. Lecż tu iuż teraz
- 3: te^{mv}/ ná ſzátáńſkie rzefzoto/ koniec czyniác z piſm ſ. ktore to blu
- 4: źnierſtwo ſrogie nogámi wzgorę wywrociły: Tym fię cięſzę y ná
- 5: tym ſámym z ſtrony piſmá ſ. przeſtawam: iż cokolwiek przed=
- 6: tym nápiſano ieſt/ ku náſzey náuce nápiſano/ ábyſmy przez cierpli
- 7: woſć y poćiechę piſm/ náđzieię mieli Rzym. 15. v 4. A. 4. v 23.
- 8: 1.Kor. 10. v 11. y te^{go} lekce nie wáżác/ co też w Obiáwieniu káp^{itulum}
- 9: 22. v 18. zoſobná nápiſano czytamy: Iż ieſliby kto przyłóżył do te
- 10: go/ przyłóży nań Bog pług/ opiſáných w księgách tych. A ie=
- 11: ſliby kto viął/ z powieſci ksiąg proroctwá tego/ vymie Bog
- 12: częſć iego/ z ksiąg żywotá/ y z miáſtá ſwiętego/ y z nápiſáných
- 13: w księgách tych. A ieſliż ty iedne księgi/ chociaż pod dziwnymi
- 14: podobieńſtwy nápiſáne/ ták ſą obwárowáne/ á coż o inżnych o=
- 15: tworzyſcie wydáných rzeczemy? Niechże tedy kto chce czyni iá
- 16: ko chce/ ná ſwoy to karb vcżyni. A toli ia y z inżnymi wiernymi nie

- 17: oglądając fię ná żadnego zacność y vmiejętność/ ktorey z kąd
- 18: inąd niż z fłowá Bożego doftawa/ wolę przy fłowie Bożym głu
- 19: pim zoftać/ y ná **min** [.] fámym z ftrony wiáry y żywotá przefta=
- 20: wać/ y ná nim fię fámym budowác/ y wedle niego o Bogu mo=
- 21: wić/ y onego wedle niego w duchu y w prawdzie przez Iezufá
- 22: Chriftofá chwalić/ á niż z Kátholikámi Rzymfkimi Papieżowi
- 23: fłużyć: y z nimi ták/ iáko oni czynią Bogá/ Chriftofá/ y fłowo ie
- 24: go lżyć/ y z niego fzydzić.
- 25: **KA P. 4.** Gdy fię iefzcze tym pilniey fłowam/ tym **X.K.**
- 26: przypátruie/ ktorymi ták hániebnie zelżył piśmo ś. iż ták śmiele
- 27: ważył fię tego z fwoimi Kátholikámi/ názwać to rzelzotem fzá=
- 28: táńfkim/ gdy fię kto cále ná fłowo Boże/ iáko ieft fłuźna y fprá=
- 29: wiedliwa rzecz/ fpuźczáiąc/ mowi/ nie z fzátánem/ ále z Chriftu=
- 30: fem/ Ewánieliftámi y Apofztoły/ **Scriptum est enim**, Nápiřano (*marg*) 1. Podobno
- ⌚ **X.K.** mnie-
- ⌚ mał, iżby nikt
- ⌚ błędu iego o-
- ⌚ baczyć nie
- ⌚ miał iż to prze
- ⌚ ciw bestiey pi
- ⌚ fał (-)
- 31: ieft: dwie zaráz rzeczy wfłępią do fercá mego. Iedná że ták my=
- 32: ślic muźę/ Iż to I.M.**X.K.** ferce fwe/ ięzyk/ wftá/ wárgi y pio=
- 33: ro záoftrzył y nárychtował/ przeciw beftyey dżikiey/ przeciw nie
- 34: moćie/ klefze/ y miefzańcowi Słáfkemu/ Czełkiemu/ y Cygáń=
- 35: fkiemu: przetoż podobno **ex tam forti imaginatione**, zá ták potę=
- 36: żnym/ mowie vmyfłu fwego náfádzaniem przeciw beftyey/ ták

fię dále=

- 1: fię dálece fercem fwym y piorem vniół/ że mu fię zdáło/ iż wżędy
- 2: około nie^{g^o} beftye ftoią: á iż do nich lámych to písmo przysć miáło:
- 3: á iż fię w tym żaden z nich poczuć y obaczyć nie miáł. Druga/ mu= (marg) 2. Zeby ie-
- : go Kátholi-
- : kow doświád
- : czác nie mia-
- : no. (-)
- 4: śiáł też podobno ták mniemác/ iżby káždy zaráz temu miáł óslep
- 5: wiárę dác/ rzeczy tey nie doświádczáiąc/ áni fię o tym bádaiąc/
- 6: co to zá Kátholikowie byli/ ktorzy ták bezbożnie y iádowicie o
- 7: słowie Bożym (iáko wfpominác raczy) mowić y piśác śmieli: że=
- 8: by to/ ná nim lámym przełtawác: y do niego fię lámego vćiekác/
- 9: y nim wżytkiego dowodzić/ miáło być piałczyłtym fundámen=
- 10: tem y rzelzotem szátáńskim. Ale fię pewnie ná tym bárzo omylił:
- 11: iáko tego (dali mu to tylko Bog z łáfki fwey) potym będzie
- 12: mogł od wielu ich doznác/ iż fię w tym poczuia: y iádu fię ták zá
- 13: ráźliwego co rychley y pilniey wyłtrzegác będa. A to y ia lam kle
- 14: chą y beftyą/ wedle łádu **X.K.** będac/ trochem fię też w tym po=
- 15: czuł: á což infzy nád mię bácźnieyfzy y vczeńfzy ludzie? Y może I.
- 16: M. temu wierzyć/ iż tymi słowy fwymi nie ládá iáko mię wzbu= (marg) Nie podobna
- : áby **X.K.**
- : miáł co fzcze-
- : rze w nabożeń
- : stwie czynić,
- : y co słowu Bo
- : żemu wie-
- : rzyć. (-)
- 17: dżił/ ku pilnieyfzemu w rzecz tę wglądaniu y w niey rozmysłá=
- 18: niu. Ze z iedney łtrony muśiálem o tym zwątpić/ żeby to I.M.
- 19: y z swoimi Kátholikámi miáł fzczerze czynić co w fwym nabożeń

- 20: łtwie czyni (vcząc też rzkomo łłowá Bożego) ábo kęs iáki temu
- 21: łłowu Bożemu wierzyć/ y ono w vcźciwości iákicy mieć: gdy ie
- 22: więc ono przez łkorę/ á pod czás y ták ná kártách píłáne ábo dru
- 23: kowáne cáłwie: y infzym cáłowác dáie. Bo to v mnie niepodo=
- 24: bna iefliby to łzczerze czynił/ żeby ták o nim mowić y píłác miał: á
- 25: iefzcze przed K.I.M. y przed włzytkim śwíátem. A z drugiey/
- 26: y tom muśiał pomysłác: iż mnie iuż prożno co poczynác z łłowá (*marg*) Prożno z tym
- z słowá Boże-
- go gádác: kto
- słowo Boże
- rzefzotem łzá
- táńfkim zo-
- wie. (–)
- 27: Bożego co z takim o Bogu/ o Chriftuśie/ o zbáwieniu mowić
- 28: y píłác: gdy on ták grubie y łprośnie o tym łłowie Bożym trzy=
- 29: ma: bo to niepodobna/ áby mu iuż miał dáć wiárę/ by mu ie też
- 30: y Anioł z niebá mowił y píłał/ á nie ia lichotá od I.M. bełtyą
- 31: niemą ofádzony. Przetom też vmyśł moy odmienił/ że nie ták áni
- 32: tym porządkiem/ iákom miał był wolá/ ná włzytko I.M. prze
- 33: ćiw mnie píłáne odpowiedác będę/ ále tylko *fummam rei*, to iefł
- 34: rzecz łámę całkiem/ gdy do tego przyidzie pokażę/ łprośność
- 35: fałszywey náuki iego pierwey pokazawłzy. A łłowo Boże od tá=
- 36: kiej hániebney niezbożności/ dla drugich ofwobodziwłzy. Abo=

wiem

strona: 128

128.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: wiem iż **X.K.** powiedzieć to raczył że iego Kátholicy fundáment
- 2: ten budowác fię ná łámym łłowie Bożym/ okázowáli być fał=
- 3: łzywym: tedy mię do tego práwie iákoby gwałtem przyćifnął/
- 4: żem też w te Kátholiki nowe/ wględác muśiał/ y w onym fię przy

- 5: pátrować. Y znam to/ iż ták ieft/ że fię też tákże iáko y **X.K.** ná
- 6: fłowo Boże gniewáią/ y ono ták hańbią: y baczę też to iż fię z nich
- 7: tego **X.K.** nápił. Lecż zász pátrząc w to z iedney ftrony/ iż to In-
- 8: definite, ták zgoła nie miánuiąc żadnego powiedział: Náfzy Ká=
- 9: tholicy: A z drugiey pámiętáiąc też ná to/ co piłze twierdząc f iiii.
- 10: żeby Papieżowie w iednákiey á zgodney wierze nád wżem krze=
- 11: ścijáńftwem byli: á iefzcze/ y to też k temu przyłóżywży/ że nie
- 12: tylko tych nie dawno wznieconych Kátholikami fwymi **X.K.**
- 13: zowie/ áni fámych ku podporze rzeczy fwey wżywa: ále y inżych
- 14: ftárżych: tedym ia też y w ftórych Kátholikow y Papieżow pi= (marg) Zá pobudką
- : **X.K.** muśia
- : łem w stáre
- : Kátholiki w-
- : glądác y nimi
- : tych nowych
- : probowác. (-)
- 15: fma wględác muśiał: y z nichem fię też tego pilnie wywiádo=
- 16: wał: iefliż też oni tákże o fłowie Bożym/ o piśmiech ś. trzymáli
- 17: zle y niezbożnie/ iáko terážnieyfzy trzymáią/ z ktorymi fię **X.K.**
- 18: zgadza: y iefli też ci terážnieyfzy papieżowie z onymi ftórymi iedná
- 19: ką wiáre w tey też mierze mieli. Ale widzę iż ták fą dálecy od śie
- 20: bie/ iáko dálekie fą ty látá náfze od onych/ ktore iuż przed tyśią
- 21: cem lat minęły: á wroćić fię nie mogą: gdyż y dnia wczoráyfzego
- 22: żaden nigdy náзад nie wroći. Przetoż iuż tu (ączkolwiek fię ia do
- 23: ludzi nie przywężuię/ áni świáductwá ich/ z świáductwy fłowá (marg) Choćiaż iá nie
- : fádżę fię ná
- : ludziach ále
- : ná fámym śło
- : wie Bożym. (-)
- 24: Bożego rownam: iákom to y w pierwżych książkách dał znác)

25: będę też o tym łowie Bożym/ onych łtarych zdania/ wyroki/
26: y świadectwa przypominał: aby łię to pokazało/ iż oni łtarzy w
27: tey mierze nie byli tak niezbożni/ iako łą ci do ktorých łię odzy=
28: wa y ná ktorých **X.K.** przełtawa. Druga/ aby łię wždy y niekto
29: rzy z tych zawiędzionych y omamionych łudzi/ ktorým łowo Bo
30: że we złe podeyżrzenie iełt od nowych zwodźcielow przywiedzio
31: ne/ obaczyć/ y vpamiętać/ y náwrócić mogli: żeby iż ná potym
32: opuściłwzy y porzuciłwzy te obłędliwe Kátholiki/ iako wodze
33: ślepe/ do łamego iednego náuczyciela/ wodzá y Hetmána wiá=
34: ry/ wyznania y zbawienia przyłtali: á ná nim przełtawiając z włt
35: iego náuk prawdziwych/ y żywot wieczny w łobie máiących łtu=
36: cháli: y od niego łamego po Bogu/ wyrozumienia piłmá ł. z pil

nością

strona: 129

ná Wędzidło X.K.P.

129

1: nością y wiara prołić zawnždy nie zaniechawali. Iuż tedy co łtá=
2: rzy o łowie Bożym trzymáli łłuchaymy.
3: **KA P. 5.** Iż łię o tym teraz mowić ma co łtarzy o Bożym (*marg*) Z starych Pá
: trełow, zacno
: łci łowá Bo-
: žego pokaza-
: nie. (-)
4: łowie piłanym trzymáli: tedy to vczynię nie wlpominaiąc włzyt=
5: ich/ ani wypiluiąc o tych ich włzytkich łentency/ wyrokow y
6: łwiadectw: boby z nich łamych/ gdyby łię włzytki piłać tu miály/
7: iako ich wiele iełt/ musiály być księgi nie mále: ale tylko niekto
8: re z nich co krotłze y połpolitłze połožę: aby łię to tylko znać dá=
9: ło/ iż tá niezbożność w nich nie byłá/ ktora łię teraz w tych now
10: łzych pokazuie: chociaż łię ci terážnieyłzy nowi onymi zálkładaią
11: y łwoimi ie názywaią. Acżkolwiek tak łą od nich dáłecy y tak z ni

- 12: mi máło nie we wšytkim niezgodni/ iáko niepogodna ćiemność
- 13: wieczorna/ á záránne pogodne śwítanie. Gdyż oni bez piśmá ś.
- 14: nic stánowić nie chćieli/ chociaź wiele nie rozumieli: y do fámego
- 15: fię ząwždy odzywáli: á ći temu wšytkiemu w brew. V nich to
- 16: przedtym byli heretycy/ ktorzy piśmu ś. nie wierzyli/ ábo poľu=
- 17: ľzni nie byli: iáko piźe [Ireneus lib. 3. cap. 2. fol. 138.](#) á v tych zás ći
- 18: ľą nie tylko heretykámí/ ále niewiedźcieć czym: iż fię ná fámym
- 19: ľłowie Bożym funduią: ktore ieľt v tych fundámementem wšzego
- 20: kácerľtwá przez ľzátáná zálóżonym y rzeľzotem ľzátánľskim: iáko
- 21: fię przedtym pokazáło. Iż tedy ći terážnieyľzy/ nie tylko fię z Bo
- 22: giem/ gárdząc ľłowem iego: ále y z onymi ľtárymi nie zgadzáią:
- 23: z tąd to iuź káždy pozna/ iż wždy oni o ľłowie Bożym/ iáko fię
- 24: wedle Bogá godźiło/ mowili: doľkonáłość mu przypifuiąc á nie
- 25: ták iáko **X.K.** mowi. Iáko to czyni [Ireneus \(lib. 2. cap. 42. fol.](#)
- 26: [116.\)](#) ták piźąc. A ieľliź teź w piśmiech nie możemy wšytkiego/ (*marg*) **Ireneufz.** (-)
- 27: o co fię pytaia/ náleść rozwiázania: iednáć infze^{go} Bogá/ opocz
- 28: tego ktory ieľt **á mowi to o iednym fámym Bogu oycu, ktorego tákim być,**
- 29: **Christus wyznawał, iáko przedtym y potym piźe w teyże cap.** ľzukáć nie
- 30: mamy. Boć to wielka niezboźność ieľt. A wierzyć w tym ma= (*marg*) Niech w to
- ⌘ weyrzy Pa-
- ⌘ pieź, iż nie on
- ⌘ áni kośćioł ie
- ⌘ go iest filarem
- ⌘ Zborowym,
- ⌘ ále Ewánieli-
- ⌘ um. (-)
- 31: my Bogu/ ktory nas vczynił: To dobrze wiedzác/ iż doľkonáłe
- 32: ľą piśmá: przeto iż od ľłowá Bożego y duchá iego ľą powiedźiá=
- 33: ne. zć. Boć pewnie bez ľłowá Bożego/ nie może być nic dobre=
- 34: go: nie może być zbor **ábo mowiąc po Papiesku, kośćioł.** Gdyź zbo=

35: rowym filarem y wtwierdzeniem iest Ewanielium y duch żywo=

36: tá/ iáko tenże piŕze [lib. 3. cap. 11. fol. 156](#). A iest nie pod iákim od lu

r

dzi zmy=

strona: 130

130.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: dzi zmyślonym podobieństwem/ ábo iákim trudnym y záwiklá=

2: nym wyrozumieniem temu to zborowi/ o tych rzeczách ktore fię

3: ku zbáwieniu ściągáią/ o iedynym y prawdziwym Bogu Oycu

4: páná náŕzego Iezufá Chrifufá podána náuka tá Ewanieliey ś.

5: ále prawdziwie: łzczerze y iásnie: żeby to y próci mogli rozumieć/

6: y ná nim fię iáko ná mocnym y gruntownym fundámenćie/ kto=

7: ry záwždy heretycy odrzucáli/ á łobie inŕzy zákládáli/ y Bogá ło=

8: bie inŕzego oprócz iedynego/ ktorego Prorocy/ Chrifufus/ y Apo

9: łztołowie opowiedáli/ zmyśláli: otoż y o tym naydzie iefzcze y to

10: pokazanie rzeczy tey/ v tegoż Ireneufá/ ták nápiŕfano [lib. 2. cap.](#)

11: [46. fol. 115](#). Gdzie po inŕzych wywodách o iedynym Bogu oycu y

12: o iedynym Iezuŕie Chrifufuŕie ŕynu Bozym/ ktorego nam piŕmá

13: "ś. oznaymuią: ták mowi: Gdyż tedy wŕzytki piŕmá y Prorockiey

14: "Ewanielitŕkie ná iáwiu/ y bez wátpliwoŕci/ y tákże też od wŕzyt

15: "kich mogá być **flucháne** [!] (choćáż nie wŕzyŕcy wierzą iednego y fá=

16: „mego Bogá ku wyłáczeniu inŕzych) to nam opowiedáią o Bo=

17: "gu iż on wŕzytki rzeczy ŕpráwił przez łwowo łwoie widziáne y nie

18: „widziáne/ choćáż niebieŕkie/ choćáż ziemŕkie/ choćáż wodne/

19: „choćáż podziemne/ iákoŕmy okazáli z łamych łwów piŕm ś. zċ. A

20: więcze to nie iest **przydáie potym** ná mocney opoce/ y ná dużey/ y ná

21: iáwiu poŕtáwioney/ **toć nie ná pialzczyŕtym y ná rzelzoćie ŕzátáńŕkim**

22: **iákoX.K.piŕze** budowác dom ŕwoy/ ále ná niepewná rozłypáne

23: go piáŕku **iáko toX.K.twierdzi** z ktorego łáčne przychodzi pod=

24: wrocenie tákiego budowánia. Y przydáie potym/ ku zámknie=

25: niu pewnoŕci dowodów z piŕmá ś. káp. 47. ták mowiąc. Má=

- 26: iąc tedy łamę prawdę zá regułę ábo wzor: y ná iáwią wyłtáwio=
27: ne o Bogu świádectwo: nie mamy odchyláiąc fię przez pytania
28: ku tym y owym wywodom/ wyrzucáć pewney y prawdziwey o
29: Bogu znáiomóści. Gdyż okázowánia ktore łą w piśmiech (mo= (*marg*) Notá, toć też
: nie z Loiki Po
: gáńłkiew z kto
: rey fię **X.K.**
: chlubi. (-)
30: wi potym [lib. 3. cap. 12. fol. 165.](#)) nie mogą być okazáne iedno z łá
31: mych piśm ś. Tym tedy łamym piśmem ś. my z inłzymi pobożny
32: mi wierzymy/ y ná nich łamych fundáment wiáry náłzey zákłáda
33: my/ á nie ták iáko czynią Heretycy/ ktorzy (wedle tegoż Irene
34: ufzá [lib. 3. cap. 2. fol. 138.](#)) gdy z piśmá łtrofowáni bywáią/ tedy (*marg*) Heretycy łą
: ktorzy fię ná
: piśmo oborzá
: ią. (-)
35: fię ná piśmo oburzáią: iákoby nie miáło być wárowne: iákoby nie
36: dobre: á iż fię w nich ták y owák rzeczy podawáćby miály: á iżby

z nich

strona: 131

ná Wędzidło X.K.P.

131.

- 1: z nich nie mogł żaden náleść prawdy/ ktoryby niewiedział o po=
2: dániu/ ábo o wftáwách ludzkich zċ. Iáko to teraz Kátholicy czy
3: nią/ ktorzy piśmu ś. bez wftaw kościelnych niechcą nic wierzyć:
4: á k temu y inłzym też wierzyć zákázuią. Chcąc tym łpołobem błę
5: dy łwe y wymyłły w ludzi włzrobowáć: á łłowo Boże w ohydze=
6: nie y zniłczenie przywieść. Gdyż/ iáko fię w pierwłzych książ=
7: kách pokázowáło/ łtárzy oni Pátrefowie/ nie czy inłzym prze=
8: ciw Heretykom walczyc łwym rádźili/ iedno piśmy oboiego przy
9: mierza/ iáko mieczem oboiętnym y ołtym. Ale co też o łłowie

10: Bożym/ y inŝy mowią pátrzaymy. A zwłafzczá v Iuŝtyná/ co fię (*marg*) Iuŝtin. (–)

11: dotycze tego ktore ieŝt iego włafne pińanie/ obaczy to káždy z nie

12: go/ iź chociaź był Filozof/ przedŝię ná pińmo ŝ. zázdy fię oglá=

13: dał: á zwłafzczá gdy z Zydem Tryfonem rozmawia: ktory iź teź

14: pińmo ŝ. zá ŝobá przywođził/ y onym fię teź bronil/ ále wedle Iu

15: ŝtyná/ nie dobrze go rozumieiąc/ y Iuŝtynowym fię wywodom

16: dźiwuiąc/ przetoź mu to Iuŝtyn międy inŝyymi rzeczámí y iego

17: towarzyszom mowi/ *fol. 126. Putatis ne amici, vos poŝe ŝcripturas in-*

18: *telligere, niŝi volonte illo qui dat intelligendi gratiam?* to twierdząc y te

19: go dowođząc iź pińmo ŝ. od żadnego nie może być rozumiane o

20: procź oŝobliwego dáru Boże⁸⁰. A ták teź pińmu łamemu vŝaiąc/ o

21: nym łamym rzeczy ŝwey dowođził/ y nim vŝtawy y wymyŝly ludz=

22: kie borzył: á nie opák: iáko Kátholicy Rzymŝcy teráznieyŝy czy=

23: nią: chociaź ci teź y łam w wielu błáđził. Táke Cypryan pińząc (*marg*) Cyprian. (–)

24: *ad Cæcilium Epist. lib. 2. Epist. 3. fol. 40. záŝtawuiąc fię o vŝtawę*

25: Páńŝką/ przeciw nowo bez ŝłowá Bożego/ Ceremoniiey wnie=

26: ŝioney/ z ŝrony wody ktorey przy wieczerzy Páńŝkiej vżywano:

27: zowie tych duchownymi złođzieymi y cudzołoźnikámí/ ktorzy wy

28: wrácali roŝkazania Boże: gđzie potym ták mowi: Ieŝliŝmy Ofiá

29: rownikámí Bożymi y Chriŝtuŝowymi/ kogoź więcey nád Bogá

30: y Chriŝtuŝá náŝłádować mamy. Gdyź on w Ewánieliey mowi/

31: Iam ieŝt ŝwiátłość ŝwiátá zĉ. A potym przydáie. Ieŝliź tedy w

32: Chriŝtuŝowym ŝwietle chođzić chcemy/ od roŝkazania iego y ná

33: pominánia nie ođŝtępuemy. A ná inŝym mieyŝcu (*Serm. 5. de la-*

34: *pfis fol. 154.*) Roŝkázuiąc co czynić męczennicy? **iákoby teź teraz**

35: **moğł mowić kto: roŝkázuiąc to Kátholicy?** Ieŝli co ŝpráwiedliwego/

36: ieŝli ŝłufznego/ ieŝli nie przeciw łamemu pánu/ tedy to ma być czy

1: niono od Ofiárowniká páńńkiego: iesliby w poślufznym powolne
2: y łatwie przyzwolenie/ á w rofkázuiącym nabożne było pomiár=
3: kowanie. Roskázuiąc co czynić męczęnnicy? Lecż iesli tego nie=
4: máłz w zakonie páńńkim nápiśánego co oni rofkázuią/ tedy pier=
5: wey potrzebá wiedzieć iż im to iesť od máiełtatu Bożego po=
6: zwolono/ toż dopiero czynić co rofkázuią. Abowiem nie záráz ro
7: zumieć mamy od Bożego máiełtatu to być pozwolono/ co nam
8: ludzie obiecuią. zc̄. A *in expositione symboli fol. 163.* wyliczywłzy
9: księgi włafne y prawdziwe/ łtárego y nowego Tełtámentu/ kto
10: re łą od przodkow náłzych łkoro po czásiech Apołłtolłkich przy=
11: ięte/ ták piłze. Zdáło mi się zá łłufzną/ to co od oycow iesť nam
12: podano ná tym mieyłcu náznáczyc̄/ dla wpráwienia ábo náuki
13: tych/ ktorzy pocżátki wiáry przyimuią: áby wiedzieli z ktorych
14: źrzodeł łłowá Bożego czerpáć máią kubki. Bo iáko niektorzy
15: máią/ *de libris veteris et noui Testamenti* łłowá iego/ ták mowi o
16: łtárym y nowym Tełtámenćie. Ty księgi y w licźbie y w zacno=
17: ści łą dołkonále y cáłe/ z ktorymi nie ma być nic rownано. Bo
18: cokolwiekby procż tych było/ między ty łwięte y Bołkie nie ma
19: być przyimowano zc̄. Otoż y z tąd znáć/ iáko oni łtárzy o łłowie
20: Bożym trzymáli: y iáko dálecy byli od niezbożności tych **X.K.**
21: Kátholikow: ktorych on włpomina/ y z ktorymi oto obronę łá=
22: mego łłowá Bożego/ rzelzotem łzátáńłkim/ bez Bożey boiáźni
23: názywa. Co gdyby przyłżło ná rozłádek onych łtárych/ zárázby(*marg*) *Wedle wyro-*
: *ku stárych pá*
: *trełow terá-*
: *znieyłzy Ká-*
: *tholicy łą He*
: *retycy. (–)*
24: iego ty Kátholiki Heretykami ołáđzili/ ktorzy iż łłowem Bo=
25: žym/ czárow łwych/ gułłow y kuglarłtw bezbożnych obronić nie

- 26: mogą: bo im ieſt wŕzędy ná odpor: przetoż ſłowo Boże hydząc/
27: lżąc y tłumiąc/ ná wywody fię Filozowſkie zdobywáią: pod pła
28: ſzczykiem koſcioła powŕzechnego. Ale gdy tym odeymieſz to co z
29: pogány iednáko rozumieią/ á przywiedźieſz ie do tego/ żeby z pi=
30: ſmá ſ. ná wŕzytko odpowiedáli: porzuciwſzy wykręty pogańkich
31: Filozofow/ doznałz tego iż ci fię nieoſtoią. Iáko to krotkimi
32: ſłowy Tertulian ſtáry wyraził/ ták mowiąc/ ná iednym mieyſcu:(*marg*) Tertulian. (–)
33: *Vtantur hæretici omnes ſcripturis eius cuius vtuntur mundo &c. De car*
34: *ne Christi fol. 25. A ná drugim. De refurrectione carnis fol. 47 ták:*
35: *Aufer denique hæreticis, quæ cum Ethnicis ſapiunt, vt de ſcripturis folis*
36: *quæſtiones fuas fiſtant, & stare non poterunt &c. A ná inſzym ieſzcze*

mieyſcu

strona: 133

ná Wędzidło X.K.P.

133

- 1: mieyſcu. *De præſcriptionibus aduerſus Hereticos fol. 97.* dáie te^{go} przy
2: czynę: vkázuiąc/ iż fię nam nie godzi nic przydawác wedle zdánia
3: náſzego: máiąc Apolŕztoły Páńskie powodem: ktorzy teſz nic ſwe
4: go nie przydawáli: ále wiernie narodom to co od Páná wzięli
5: podawáli/ zc. Iákoż to pewna/ gdyby Papieźnicy ná fámym pi=
6: ſmie ſ. ktore ieſt ſłowo Boże przeſtawáli: ták iáko ſwiátá iego
7: vzywáią/ y ná nim iákoś bárzo vzywáiąc go przeſtawáią: bo im
8: teſz ſłuży: y fámegoby tylko ſłowá Boże^{go} w ſprávách y gadkách
9: ſwych vzywáli: nigdyby fię z ſwoim nabożeńſtwem/ Bogu ob=
10: mierzłym/ á ſłowu Bożemu przećwinym/ nie oſtáli. Ale ich tru=
11: dno w ten Sáak wpędzić: nátychmiałtby ſiedli: y wczáfow ſwo=
12: ich y doſtátkow y kuchen prętkoby poſtradáli. Gdyby/ mowieć/
13: z Hiláryuſzem teſz dobrym ſumnieniem/ ſzczerze y prawdziwie/ mo (*marg*) Hilarius. (–)
14: wić y ſkutkiem to pokazác mogli: *Quæ libro legis non continentur, ea*
15: *nec noſſe debemus. In Pfal. 132. fol. 673.* Co on powiedział/ przypo=

16: mniawłzy **ex apocriphis** baykę iákąś/ którą tam odrzuca iż iey w
17: łowie Bożym nie máłz. Vkázuąc to/ iż wierny: nierzkąc/ żeby fię
18: párać miał tym czego w piśmie ś nie máłz/ ále że o tym wiedzieć
19: nie ma. Iáko my z łáki Bożey o wymyślách Antychryftowych y
20: **X.K.** Kátholikow wiedzieć niehcemy: w łamym fię łowie Bo
21: żym ćwicząc y w łamym kocháiąc. A o wyrozumienie ie^{g0} od Bo
22: gá/ y od Chriftułá/ pilnując pobożności/ vprzemyie fię ftáramy.
23: Wiedząc y to/ co Athánázy **De humanitate verbi piżąc fol. 73.** po=(*marg*) Athánázy. (-)
24: wiedział/ iż do wyrozumienia zmyśłu piłmá ś. potrzebá żywotá
25: cnotliwego/ vmyśłu czyłtego/ y mowy ktora ieft wedle Chriftu=
26: lá/ áby vmyśl/ ściefzką iego chodzący/ mógł tego doftác czego
27: żáda: ile potrzebá ludzkiemu przyrodzeniu rozumieć rzeczy Bo=
28: łkie. Gdyż y ten Athánázy/ áczkolwiek wiele piłá/ á więcey Fi=
29: lozowskiiego niż Theoloickiego: chociaż fię zá takiego miał/ iż
30: łowo Boże tylko mowić chciał: y chociaż fię też ná inłzych piłmá
31: ogládał: przedsię łowu Bożemu to świádectwo/ záraz ná pier
32: włzym wftępie piłania łwego **contra idola fol. 1.** wydał: Iż ono lá=
33: mo z nádchnienia **Boże^{g0}** podáne będąc/ doftáteczne ieft ku oka=
34: záníu prawdy. A tego wždy nigdy nie rzekł/ żeby miało być pia=
35: łczyłtym fundámentem y rzelzotem łzátáńłkim: iáko teraz mo=
36: wią/ y nie tufzę/ áby fię w to/ zá taką dumą łwą/ wdác mieli/

r 3

gdyby

strona: 134

134

Wtore książki Odpowiedzi/

1: gdyby miało przyść do iákiey porządney z námi rozmowy/ żeby
2: ná to zezwolili/ ná co zezwalał Grzegorz Bifkup/ Nyłzeńłki/ (*marg*) Grzegorz Ny
3: łzeńłki. (-)
4: brát Bázyluifzow/ odrzućiwłzy/ y łwoy y tych z ktorými wiodł
5: przą/ zwyczaj: áby łámo Bołkie piłmo z ducha ś. podáne/ było

- 5: rozeznawcą ktoryby przą rozwadzał/ á iżby zátym wyrok fwoy
- 6: wydał przy ktorymby fentencye były zgodnieyfze z fłowem Bo=
- 7: żym. [Ad Eustachium de s. Trinit. fol. 113.](#)
- 8: Boć iednák niech fię iáko kto chce wierći: y ná fwoy fię ro=
- 9: zum y vmieiętność niech iáko chce fpufzcza: y dowćipowi y roz=
- 10: fądkowi fwemu niech vfa: przedsię to muśi być prawdá/ co Chri
- 11: zołtom powiedziáł ([Humanæ rationes & fententiæ funt incertae &](#)
- 12: [imbecilles. Tom. 3. Col. 32. A In cap. 1. Ioan.](#)) Iż ludzkie zdánia y wy= (*marg*)
Chrizostom. (-)
- 13: wody fą niepewne y flábe: á fłowo zás BOże ábo písmo ś. ieft
- 14: gruntowne y pewne: ktorego ten ieft koniec/ ábo przedsięwzię=
- 15: cie/ áby nie opufzczáiąc nic potrzebnego (iáko tenże mowi [in cap.](#)
- 16: [9. Gen. Hom. 29. col. 236. Tom. 1.](#)) prawdy nas vczyło Gdyż ono
- 17: ieft (iáko támże z początku tegoż kazánia [Col. 230.](#) mowi/ vpo=
- 18: mináiąc wśzytkich ku pilnemu fłowá Bożego czytánium: á nie ták
- 19: iáko teraz czynią nowi Kátholicy/ zákázuiąc póspółftwu písmá
- 20: ś. czytác.) duchownym pokármem **toć nie rzelzotem fzátáńfkim** kto
- 21: re dużę czyni mocną/ y ftátecznieyfzą/ y mędrfzą: nie dopufzczá=
- 22: iąc tego áby od nikczemnych myśli miáła być poimána: ále vczy
- 23: niwfzy ią lekką y fkrzydłátą/ áż do niebá ią przenařza zć. Gdyż o
- 24: no ieft źrzodłem vřtáwicźnie ćiekącym/ á nigdy nie vřtáwáią-
- 25: cym: iáko tenże mowi [De fide Annæ. hom. 5. Col. 599. b. Tom. 1.](#)
- 26: Gdyż písmo ś. nie przyřzło do nas od fług/ ále od Páná Bogá
- 27: wśzytkich/ dla *cze*^{go} teź Apofztoł mowi: Iefliby wam kto opowie=
- 28: dał co/ procz tego cořmy wam opowiedali/ niech będzie przekłę
- 29: ty: Tenże [tom. 4. Col. 894. In cap. 1. ad Galat.](#) Ale iżby dłuęo było
- 30: przypomináć/ tylko to/ co tenże o fłowie Bożym pířze: przetoż
- 31: go iuż zániecham/ á inřzych teź zdánia nákrótce dotknę.
- 32: Cokolwiek [Origenes](#) pířząc ná Ezáiařzá y Ieremiařzá/ y gdzie (*marg*) [Origenes.](#) (-)
- 33: indźiey o tym mowi/ fpomináć nie będę: tylkoż to rzeķę/ iż on pi

- 34: Íząc Tom. 2. fol. 578 ná cap. 3 **Rzymianlib. 3.** Wyftáwia nam ná
35: przykład Páwłá/ rzeczy fwey pífmy ś. dowodzącego/ vkázuiąc
36: to z niego/ iż fię y nam ták godzi ábyfmy do ludu nie mowili/ co

by fię

strona: 135

ná Wędzidło K.X.P.

135

- 1: by fię nam zdáło/ ále to tylko coby Bożymi świádectwy było ob
2: wárowano. Gdyż to iáwna wedle Theofiláktá ([Ad Rom. 16. fol.](#)
3: [483.](#)) iż kto co nád poftánowienie Apóftolſkie wnośi/ nie co in=(*marg*) [Theofilaktus.](#) (–)
4: Ízego wnośi iedno rozruchy/ zgorſzenia/ y heretyctwá. Poniewáż
5: pífmá (iáko mowi in [Ioan. 10. fol. 345.](#)) fą drzwiami przez ktore
6: do Bogá wchodźimy **toć też nie rzefzoto fzátáńskie iákoX.K.pifze**
7: ktore Wilkom wchodźić nie dopufzcáią. Abowiem hámuią he=
8: retyki/ ábyfmy byli beśpiecznymi: y ze wſzytkiego poczet czy=
9: nią/ z czegobyfmy chćieli. A ták to złodźiey ieft/ ktory nie przez
10: pífmá wchodźi do owczárniey owiec: y tákże przez nie bywa poi=
11: man. Ale wchodźi inędy/ to ieft gotuie łobie infzą y niezwyčzáyną
12: drogę/ zc̄. Iáko teraz ci Kátholicy czynią co fię ná ſłowo Boże
13: gniewáiąc/ á plotki ſwego kościoła wyfzynkowác wſiłuiąc/ pia
14: ſczyſtym fundámentem ſłowo Boże názywáiąc. Gdyżby wedle
15: Ignácyulá ([Epistola 9. ad Antiochenſes](#)) mieli/ Ítrzegác fię złych (*marg*) [Ignacius.](#) (–)
16: heretyctw **ktorych pełna ieft KátolikowX.K.náuka** pilnowác náu=
17: ki Apóftolſkiey/ wierząc zakonowi y prorokom. Bo to pewna(*marg*) [Ambrozyus.](#) (–)
18: wedle Ambrożego ([In 1. Cor. 4. Tom. 5. 254.](#)) Iż cokolwiek nie
19: ieft przez Apóftoły podano/ pełno ieft niezbożności. [Scriptura e-](#)
20: [nim diuina](#) (vt idem ait in [Exameron lib. 1. cap. 8. fol. 12.](#) [ſalutem fug](#)
21: [gerit, vitæ odorem fragrat, vt ſuauitatem legens capias, non præcipij di-](#)
22: [ſcrimen incurras.](#) Poniewáż tedy pífmo ś. do zbáwienia ieft pobud
23: ká/ y wonia do żywotá/ y lekárſtwem zdrowie czytelnikowi ie=
24: go przynofzącym: á iákoż może być rzefzotem ſzátáńſkim/ ábo fun

25: damentem piałczyłym? Ponieważ iest *vita, cibusque animæ*, ży=(*marg*) *Dionifius*

: *Carthus.* (–)

26: wotem mowię y pokármem dułze/ iáko piłze *Dionifius Carthufia-*

27: *nus:* (in *Lucam cap. 11. Articulo 30. fol. 202.*) A iákoż może być na=

28: czyniem *one*^{go} ktory iest od początku kłamcą? Ale cobym fię dłu

29: go báwić miał/ przypomináiąc ielzczę iáko o tym wiele nápił

30: *Augułtyn y Hieronim:* oto nie tylko do ich włáfnych kłiąg káz (*marg*) *Augustin.*

: *Hieronim.*

: *Gracyan.* (–)

31: dego odfiłam: ále náwet do Grácyaná/ ktory ich fentencye nie=

32: ktore kłádzie *Dist. 9. Noli meis. Item, Negare non possum. Item, Ego so*

33: *lis eis &c. Item Dist. 8. vbi penitus omnis confuetudo, quæ ex verbi Dei*

34: *claris testimonijs non habet originem et auctoritatem repudiatur. Item,*

35: *Dist. 10. Lege Imperatorum. Item, Non licet.* Gdzie *Papież Symmá=*

36: *chus/ ná* łzołtym *Synodzie* ten dekret vczył. Iż fię nie godzi

Cefárzowi/

strona: 136

136

Wtore kłiązki *Odpowiedzi/*

1: *Cefárzowi/ áni* żadnemu co fię ma zá nabożnego/ ważyć częgo

2: przeciw rołkazániu *Bożemu:* áni co czynić coby fię łprzeciwiáło

3: *Ewánieliey/ Prorokom y Apołtołom.* Tákżeć *Augułtyn* piłze

4: *Tom.1. col. 708. C. De vera religione cap. 10. Y Tom. 2. Col. 183. B. Epist.*

5: *lib. 1. Epist. 48. ad Vincentium.* Gdzie zgołá y łobie łámemu y in=

6: łzym vcżonym: ktorych też táb miánuie: wierzyć nie káże w tym/

7: coby nie przynołili z piłmá ł. A *Hieronim/* nie tylko toż ná wielu

8: mieyłcách mowi. Ale ielzczę coł wiecey przydáie: gdy y tym kłię

9: gam ktore w bibliach *Apokrifámi* názywáią/ wiáre odeymuie: (*marg*) *Y Apokry-*

: łam stárzy

: wiáry dáwác

: y nimi dowo-

1: dźić nie dopu

2: łzczáli. (–)

10: niechcąc áby nimi kto miał czego dowodźić/ w łprawie zbáwien

11: ney: procz inłzych prawdźiwych piłm ś. O czym niech kto chce

12: czyta piłmá iego. In epist. ad Ephes. lib. 3. cap. 5. Tom. 9. fol. 232.

13: 236. Item in Proæmio Cant. can. Tom. 7. fol. 109. Item in Efa. 64. lib.

14: 17. Tom. 5. fol. 240. Item, ad Letam de institut, filiæ Tom. 1. fol. 57. Co

15: potym Sanctes Pagninus Lucen. (in sua łfago, ad literas sacras cap.15.

16: 16. 17.) łzyroko wywodźi: do łámych włáfnych y prawdźiwych tyl (marg) Sanctes Pá-

3: gninus. (–)

17: ko piłm ś. odłýłáiąc czytelniká: w ktorých trudniełsze miełfcá/

18: łácniełszymi máią być/ wedle Augułtyná/ wykłádáne. Gdyż pi (marg) Trudne piłmá

4: łácniełszymi

5: máią być wy

6: kłádáne. (–)

19: łmo ś. ma w łobie włzytkę cáłą y dołkonáłą powagę y zupełność/

20: że iey nikt nie może nic przydác: bo iey teź rozum ludzki nie może

21: celowác: chociaź y náuczełnych Biskupow ábo Doktorow/ ábo

22: Conciliy. Gdyż ktoby namniey o piłmie ś. wętpić miał/ ten ni=

23: gdy nie może być w wierze vgruntowány. Bo wiárá żywa y pra

24: wdźiwa z łłowá Bożego/ nie z kościołá/ nie z oycow/ nie z Con

25: ciliy pochodźi. Ktoby iá tedy prawdźiwá y gruntowná chćiał

26: mieć/ temu potrzebá cále się ná piłmo ś. łpuścić: onemu łámemu

27: wierzyć: á włzytki inłze ludzkie náuki nie z niego płynące/ áni z nie

28: go prawdźiwe łwiádectwo biorące/ tákże włzytki vłtáwy/ wy=

29: myłły/ wykręty/ wywody/ dowody/ odrzućić. Y ták to v siebie

30: przeciw **X.K.** Kátholikom połtánowić/ żeby nigdy żadney rze

31: czy przedsię nie brác/ ktoraby wyráźliwie w łłowie Bożym poło

32: żona nie byłá. Ani ná to dbác/ co **X.K.** piłze y co teź nápiłał pan

33: Krzyłtow Wárfzewicki w pierwłzey łwoiey Orácyiey Łácińłkiey

34: do I.K.M. także słowo Boże łącz/ á Rzymskiey Kátholiki

35: obrzydliwe wynalafki zálecáiąc: owłzem to z tych ták wielu ftá=

36: rych Pátrefów świádectw/ niech káždy obacza/ iáko fię szkárá=

dzie ná tym

strona: 137

ná Wędzidło K.X.P.

137.

1: dzie ná tym myli/ żeby to Lutrowe z Konstántynem heretyctwo

2: było/ ná lámym słowie Bożym przełtawác: gdyzby tych wlyzt=

3: kich/ ktorých fię tu świádectwá przywodzily/ musiał pierwey

4: pan Wárfzewicki heretykámí/ z Moizéfzem z Proroki/ Chriftu=

5: íem/ Apofztoły z Ewánielifty poczynić/ niżby ku wierzeniu po=

6: wieści fwey/ miał wierne chwalce Boże/ powiańką fwą niepe

7: wną námowić do tego/ do czego też X.K. słuchácze fwe przywo

8: dzi. Przeciw czemu trzebá fię káždemu dobrze vzbroid wiarą/ że=

9: by z tymi Bożymi nieprzyacióły nie mowil o słowie Bożym: że=

10: by to było rzefzoto szátáńskie/ mowić nápiřano íeft. Owłzem iáko (*marg*) iáko dzie-

: cíom w szko-

: lách ták wier

: nym w Zbo-

: rze, textu fię

: vczyć trzebá (-)

11: dziećiom w szkólách mowią. *Dic textum*, ták łobie závždy w ká=

12: zdey ípráwie y przy: kázác text słowá Bożego czytác/ iáko íeft

13: od duchá Bożego podány. Ná to závždy pámiętáiąc: żeć y E=

14: wánielifstowie y Chriftus pan/ y Apofztołowie/ gdy co mowili y

15: pířáli/ závždy fię do pířmá ř. vciekáli/ y nim rzeczy fwey dowo=

16: dzili. iáko ná przykłád káždy tego doznác moze Máth. 1. v 22.

17: gdzie wnet mowi: (opifawřzy Anielřką mowę nocną do Iozefá/

18: o brzemienu małżonki íego) á to fię wlyztko řtáło/ áby fię wpeř

19: niło co pan powiedział przez Proroká Máth. 2. v. 5. 15. 17. Abo

20: wiem tak jest napisano. Ale malo nie w kazdej kapitule jest tego
21: pelno v Ewanielistow: y malo nie w kazdym liście Aposztol=
22: skim: także y w Dzieiach: także w Obiawieniu. Przetoż też nie bez
23: przyczyny Pan Chrístus łamo słowo Boże nam zalecając/ to o
24: nim z iedney strony powiedział/ iż ci są szczęśliwi ktorzy go słuchá
25: ią Luk. 11. v 28. y są z Bogá. A z drugiey zaś/ iż ktorzy go słucháć
26: niechcą/ ci z Bogá być nie mogą/ iáko mowił do żydow słowá
27: Bożego nie słuchających/ Ian. 8. v 47. Kto z Bogá jest/ słow
28: Bożych słuchá: przeto wy nie słuchacie iż z Bogá nie jesteście. Z
29: ktorych słow/ Chrístá páná łacno każdy obaczyć może/ co trze=
30: bá rozumieć o tych **X.K.** Kátholikách/ ktorzy tak zniewazyli
31: słowo Boże/ że nie tylko łami wiary mu nie dają/ áni ná nim łá
32: mym przedstawáć chcą: ále ie y do inźnych w ohydzenie/ áż do po=
33: rzucenia iego przywodzą: zowác ie/ przeciw Bogu/ Chrístufo=
34: wi/ Aposztolom/ Prorokom/ Ewanielistom/ y swoim nákoniec
35: łtárszym przodkom/ bez Bożey boiaźni/ y wtydu ludzkiego/ rze
36: łzotem łzátáńkim. Zal się tego Pánie Boże/ iż do tak śmiały y

ł

zuchwáley

strona: 138

138

Wtore książki

Odpowiedzi/

1: zuchwáley niezboźności przyszło/ tym co się wikaryimi fyná twe=
2: go miłego Iezufá Chrístufá/ y namiáńkami Aposztolow ie^{go} ná=
3: zywác y czynić śmieią. Day pánie Boże wiernym twoim poznác
4: ten ich łmrodliwy gnoy/ áby iy co rychley od siebie/ z gruntu bu
5: dowánia zbáwiennego wyrzucili/ y wyłzufflowáli. A oney miły
6: á wdzięczney żywotney wonności słowá twego świętego/ ktora
7: wiedzie do żywotá wiecznego/ przez Iezufá Chrístufá/ áby się rzu
8: ćili pátrząc iáko się drugim łtawa wonią śmiertelną ná śmierć/
9: á takby się ná niey łamey przedstawiając/ áż do końca pomnażáli/

10: y tobie powinna chwałę zawnędy oddawali przez Iezulá Chriftu

11: íá Amen.

12: **KA P. 6.** Odrzuciłá fię iuz tedy ták iálnymi świádectwy (*marg*) Rumu wtore

: go odrzucenie

: to iest złe y

: nie włafne pi-

: ímá ś. vżywá

: nie. (-)

13: pierwíza zawnędá/ odrzucił gnoy/ odrzucił rum ízkodliwy ku bu=

14: dowánium náfzemu: przyítapmyż iuz do odrzucánia drugich/ ktore

15: też íá ná zawnędzie: áby fię potym zbáwiennie budowanie zálóżyć

16: y íkończyć mogło. Zgániwíży ták hániebnie **X.K.** písmo ś. dzi=

17: wna to że go przedíę vżywa/ y wrzkomo też nim wiáry íwey do

18: wodzi/ y nim też prawdę zbáwienná/ ktora/ z dárowánia Boże

19: go/ przy nas íeft/ zborzyć všíluie. Ale íáko go vżywa: íáko ie wy

20: kłáda: íáko ítrofuie: to fię tu iuz nákrótce pokazać muí. Gdyż

21: też y to/ íeft íednym rumem y íprofnym plugáftwem/ íłowá Bo

22: żego gwałtownie náciągáć: ono odmieniáć: do niego przyda=

23: wáć/ y od niego też co wymowáć: ábo íefzcie z nim ludzkie bayki

24: rownáć: á indzie ie y nád Boże przekłádáć. Co poki fię też nie od

25: rumuie/ trudno myílić o porzánym fundámentu zákłádánium.

26: To tedy pierwíza íeft zawnędá/ íż rzekíży to íednák/ po zgánieniu (*marg*) **X.K.** wiele

: obiecuie, ále

: máło, íákoby

: przystáło, dobrze czyni. (-)

27: íłowá Bożego/ że písmem ś. rzeczy íwey dowodzić (w Przedmo

28: wie g ííij. y fol. 6. zc.) chćiał: y nie íednym tylko świádectwem/

29: ále íż czáfem miárą obfítą y nátrześioną y opływáiącą/ miał ie

30: przynoíić: íednák tego nigdziey ítáteczenie/ porzánie/ y przyítoy

31: nie nie vczynił/ chybábych ía dla íubtylney íego Loiki/ ktoreiem

- 32: fię nie náuczyl/ tego widzieć nie mogł. Iákoż nie dziw/ iż w ták
33: gęłtym lešie dziwnych Artykułow: ludzkich świádectw: niełpo
34: łobnych mow/ píłmu ś. niezwyčajnych terminow/ niezgodnych
35: dowodow y powieści/ iam tego prołtak vpátrzyć nie mogł. Bo
36: gdzieby to było/ iż by mi iedno tylko świádectwo píłmá ś. w

łwym

strona: 139

ná Wędzidło X.K.P.

139

- 1: łwym włáfnym znáczeniu/ porzádnie y prawdziwie pokazane
2: było: ktoreby tey rzeczy o ktorą przá idzie/ łłużyło: bez gwałtowne^{go}
3: náciągánie ku temu czemu nie łłuży: pewnieby tego I.M.
4: **X.K.** doznał/ żebym ná nim przełtał. Ale gmátwáninie/ miełzá
5: ninie y Filozowłkim łápáczkam/ nie gotowem k woli/ od praw
6: dy iáko łłóńce iáłney/ przy ktorey z łáłki Bożey łłoię/ odłtápić:
7: á ná ty też świádectwá ktorych z ksiąg ludzkich wiele nákládl/ y
8: nimi miáłto obiáśnienia rzecz bárziesy zátrudnił/ áni fię obeyrzrę:
9: gdyż mię łámi z nich przednieylzy/ z te^{go} wypuścili (iáko fię w prze
10: łzłey káp^{itulum} pokazáło) żebym im w tym nie wierzył/ coby nie z łłó=
11: wá Bożego przywódlili: ábo y w tym/ gdyby nie wedle łłowá
12: Bożego mowili. Bo iáko Piotr ś. píłze: Kto mowi/ mowić má (*marg*) 1. Petr. 4.
: v 11. (–)
13: iáko wymowy Boże: nie iáko bayki/ wymyłły/ łny/ plotki/ y ludz
14: kie wywroty. Znam ci ia to y wyznawám/ iż I.M. **X.K.** włpo (*marg*) Włpomina **X.**
: **K.** píłmo ś.
: ále mu łáłmnie [!]
: wierzy. (–)
15: mina też podczás łłowo Boże/ y znáczy káp. ále což potym/
16: gdy im łám nie wierzy: y gdy ie złe przywódlzi. Iż mu nie wierzy/
17: ábo nie vfa/ te^{go} ze dwu przyczyn dochodzę: z iedney/ iż ie piáłczy

18: Itym fundamentem y rzeczotem szatanim nazywał. Bo jeśli tak
19: jeśli/ iako mówi/ iż jest rzeczotem szatanim/ tedy słusznie to rzecz
20: mogę iż mu nie wierzy/ ani go też dobrze używa: ani tego szczerze
21: czyni cokolwiek czyni/ ono wspominając: A słusznie to rzecz mo=
22: gę/ iż mu nic nie wierzy: gdy je ma za słodyczę y za rzeczoto szatan
23: imie: bo szatan od początku jest kłamcą: y oycem kłamstwa/ kro
24: ry w prawdzie nie stał. Trudno mu tedy wierzyć/ y nie przyśtoy=
25: no. Choćaż tedy piśmá ś. używa/ dobrego używać/ szczerze y
26: prawdziwie nie może: ale to tak tylko **pro forma** albo **kłztał [!]** czy
27: ni. Z drugiey/ iż przywiodłszy kędy ktore świadectwo słowá Boże
28: go/ tedy go ludźmi podpira: á jeszcze pomarliymi: á wielą błę=
29: dow za żywotá powikłanymi y niezgodnymi. Gdyż łamo słowo
30: Boże trwa ná wieki: jest prawdziwe/ iálne/ czyste y tak doskona
31: łe/ **zemu [!]** czyfności y światła do prawdy y doskonałości/ ludziom
32: przydawać namniey/ z rozumu swego/ Filozofią/ Loiką y dow=
33: ćipem nie trzeba. Skąd też znać iż mu łamemu nie wierzy/ ani
34: vfa. Bo gdyby to było witalaby tá długa letania tych piśarzow/
35: ktorých piśmy chce ozdobić y wtwierdzić rzecz swoię złą y niezbo=
36: żną. Y opák to czyni: słowá Boże^{go} ludzkimi świadectwy dowo=

strona: 140

140

Wtore książki Odpowiedzi/

1: dząc y onego podpirając: á nie ludzkich/ jeśli by kiedy co k rze= (*marg*) Ludzkie mo-
: wy słowem
: Bożym, á nie
: słowo Boże
: ludzkimi mo-
: wami wtwier
: dząc trzeba. (-)
2: czy mówili/ słowem Bożym: iako czynił Chrystus/ Ewanieliśto=

- 3: wie y Apofztołowie (iáko fię ná końcu przefzłey káp. pokazáło [!]) iż
- 4: fkoró co nowego á ludzióm niezwyčajnygo powiedzieli/ tedy
- 5: zaráz piłmo ś. przytoczyli: á thák nim rzecz fwoię vtwierdźali.
- 6: Cze^{go} y tu potrzebá było **X.K.** náśládownác, y ták teź rzeczy fwey
- 7: dowodzić. Ale wfzytko opák. A iż wždy wfpomina iáko táko fło=
- 8: wo Boże/ y nim fię teź zákłáda: chociaź nie ták iáko fię godziło:
- 9: áni iáko fámo w fobie brzmi: iákom wprzod wfpominał: otoź
- 10: iuź teź to nákrótce pokazowác będę. A naprzod mowy y terminy (*marg*) 1. Mowy nie
- : włafne y pi-
- : fmu ś. niezná
- : iome. (-)
- 11: niektóre pokażę/ ktorych **X.K.** wżywa: iákie nigdziey piłmu ś.
- 12: nie fá zwyčajne: áni nie mogą być obronione/ ktorych pokiby
- 13: nie odstąpił/ nigdy prawdy poznác nie może: áni tego pokazác/
- 14: iż wierzy fłowu Bożemu y ma ie zá prawdziwe. Iáko to gdy ry=
- 15: chło z początku kazánia pierwfzego (*fol. 2*) mowi: Iź fobie pan
- 16: Chrifus vtyfkuie ná Filipá/ y ná iego ná on čás błędu rowien=
- 17: niki/ przeto iż go przez ták długi čás dobrze nie poználi: tylko
- 18: człowieczeńftwo zmyśłóm podległe/ w nim vpátruiąc/ á Bo=
- 19: ftwá w nim zátáionego wiará nie dofięgáiąc/ zc. A (*fol. 217.*)
- 20: zowie ludzká krewkością vtháione boftwo. Co teź czyni (*fol.*
- 21: 102.) ácz fłowy infzymi mowiąc: iż páná Chriftułowego boftwá
- 22: byli dobrze nie wyczerpnęli. A *fol. 253.* iákoby fię poprawuiąc w (*marg*) Winuie **X.K.**
- : Apofztoły
- : niefpráwiedli
- : wie y fámeo
- : páná Chriftu
- : fá. (-)
- 23: tym y wykłádáiąc ták mowi. Iź niektorzy ták długi z nim mie=
- 24: fzkáiąc/ przedfię go nie ználi z ftrony boftwá/ ktorym był iedną

25: iftnością z oycem. Wnosi tu **X.K.** taką swoją powieścią nie
26: tylko słowá nigdy pifmu ś. nieznaíome/ áni zwyczajne/ y owfzem
27: przeciw náuce Apofztolfkiej: **Qui loquitur, loquatur vt eloquia Dei:**
28: Bo mowi nie wymowy Boże/ co w Chriftyáninie nie ma mieć
29: plácu: á zwláfzczá w tym ktory infzych chce słowá Bożego vczyć:
30: ále też y rzecz tę ktora fię prawdzie fprzeciwia/ zmyfłowi Chriftu
31: fowemu/ y iego infzym słowam. Bo to nie k rzeczy/ áby ich z tego
32: ftofowác miał pan/ iz tego nie rozumieli co przed nimi zátáio=
33: ne było: Bo áni to słowem Bożym/ áni Loiką/ może być poka=
34: zano y obroniono: żeby ten godzien był ftofowania: y vtyfko=
35: wánia/ ktory nie rozumie tego/ czego fię nie vczył: czego mu
36: nie opowiedziano/ y czego nie rozumie. Iákoż to może káždy o=

baczyć

strona: 141

ná Wędzidło K.X.P.

141.

1: baczyć z onych słow Chriftułowych: Bych był nie przyfzedł/ y nie
2: mowił im/ grzechuby nie mieli: lecz teraz nie máią czym obmo=
3: wíc grzechu fwego. Y zás: Bych nie vczyił vczynkow/ ktorych
4: żaden infzy nie czynił/ nie mieliby grzechu Ian. 15. v 22. 24. Tám
5: że káp. 9. v 59. mowi pan Chriftus: Ná fádem ia przyfzedł ná ten
6: świat: áby ktorzy nie widzą/ widzieli: á ktorzy widzą/ ślepymi
7: byli. Ná co gdy żydowie odpowiedáiąc/ pytáią: Aż y my śle
8: pymi ieftefmy? mowi im pan: Gdybyście ślepymi byli/ grzechu
9: byście nie mieli: lecz teraz mowicie/ iz widzimy/ przetoż grzech
10: wáfz trwa. Grzech przyczyta wiadomości/ y ftofuię vpor y zá=
11: ślepienie: widząc y wiedząc/ widzieć y wiedzieć niechcieli. Prze
12: toż Filip y z infzymi iz niewiedzieli/ o tym o którym **X.K.** myśli
13: boftwie/ áni go ználi/ áni o tym wiedzieli/ żeby był iedną iftno=
14: ścią z oycem/ iz im też to zátáione było: nie mogli z tą być fto
15: fowani: nie mogli też pan ná nie fłufnie/ iáko ná żydy vtyfkwác.

16: Gdyż/ iáko **X.K.** piŕze (fol. 183.) záchowywał Chrifthus iáfną náu
17: kę o boŕtwie ſwym/ ktorego ſię nie zwierzał przed ſmiercią ſwą
18: ták iáſnie/ do zmartwychwŕtánia ſwego. Ieſliże ſię nie zwierzał/
19: iákoż ie znáć mogli? A gdy nie mogli/ przeczże ná nie vtyŕkował?
20: otoż tedy vtyŕkowania te^{g0} Chriftuſowego muſiála być inſza przy
21: czyná/ niź tá ktorą obcymi ſłowy **X.K.** z obcá teź rzeczą wnoſi.
22: A koraż wždy ieſt? A toli/ iż temu wiáry nie dawáli/ o czym od
23: niego ſlycháli: y ná co oczymá ſwoimi pátrzáli. A coź to tákiego
24: było? á toli to/ iż ſię w tym częſto oſwiádczał: że przyſzedł w imię
25: oycá ſwego: ktorego vczynki czynił y ſłowá mowił. A czynił y mo
26: wił/ áby go tákim znáiąc/weń wierzyli: Bogá oycá z niego po
27: znawali: y do nie^{g0} prze zeń/ iáko drogę prawdziwą/ przychodzi=
28: li. Gdyż on z ſiebie/ náuczáiąc ich tego/ nic nie vczył/ áni czynił:
29: ále óciec ktory w nim mieſzkał/ ten czynił vczynki. Z ktorych nie
30: tylko Bogá oycá/ ále y onego lámego/ od Bogá być poſłanego/
31: poznáć mogli: gdyż one vczynki y ſłowá/ człowiecze w nim nie by
32: ły/ ále Bogá oycá lámego. Bo mowi/ óciec ktory we mnie mie
33: ſzka/ on czyni vczynki. Y záſ/ nie mowiłem ia z ſiebie/ ále ten co
34: mię poſłał óciec on mi to rofkazánie dał co rzekę y co powiedáć będę
35: Ian. 12. v 49. A 14. v 10. Cze^{g0} iż przez ták długi czás baczyć niech
36: ćieli/ á k temu oycá Chriftuſowego oczymá ćieleſnymi widzieć żá

í 3

dáli:

strona: 142

142.

Wtore kŕiążki Odpowiedzi/

1: dáli: ták iáko ná lámego Chriftuſá pátrzáli: przetoż ná nie vty=
2: ſkuie y z tego ie ſtrofuie: Iż co mogli poznáć y widzieć/ to imo ſię
3: puŕzczáli á co było zákryto od oczu ich tego ſię nápieráli: á nie z bo
4: ſtwá zátáionego: (gdyż ſię boſtwo oycowe ſkutkiem w nim w v
5: czynkách pokázowało) áni teź z iedney iſtnoſci/ o ktorey nic ni=

- 6: gdzie pismo ś. nie mowi/ ktorego pismá ś. iż fię **X.K.** trzymać
- 7: nie chce: ani wedle niego mowić: przetoż też musi błędzić/ y sam
- 8: nákoniec w tym fię pokazać/ co ná nas wlecze: to iest Arrianem: (*marg*) **X.K.** iest
- : Arrianem. (-)
- 9: onego ftárego heretyká plemiennikiem: A to wedle ořadzenia A
- 10: thánázego: ktory to o Arryufzu powieda/ piřząc [aduerfus Apolli-](#)
- 11: [narium de falutari aduentu Iefu Christi fol. 536. quod carnem folam ad oc](#)
- 12: [cultationem deitatis confitebatur.](#) Iż on ták wyznawał/ że Chrifus
- 13: ciało nořił ku zátáieniu bořtwá: iáko też tu **X.K.** mowi: iż tylko
- 14: Apofztołowie vpátrowáli człowieczeństwo zmyřłom podległe/
- 15: á bořtwá w nim zátáionego wiárą nie dořięgáli. Do czego fię
- 16: y thá druga mowá řciąga/ tákże nie z řłowá BOżego wyięta/
- 17: ktora iest [fol. 5](#), gdy ták mowi: iż Bogá/ Mefyalfá (żydow= (*marg*) Nikczemne y
- : nie Christián
- : skie mowy o
- : pánu Christu
- : řie **X.K.** (-)
- 18: řczy przełozeni) y páná řwego włáfnego/ ná řmiertelnym tyl=
- 19: ko człowieczeństwie iego hániebnie zámordowáli. Y zás [fol. 36.](#)
- 20: Nie tylko według bořtwá/ ále też według przyobleczonego czło
- 21: wieczeństwą. Tákże 81. Przez řyná Bożego przedwiecznego (mo
- 22: wi) ciałem przyobleczonego. Tákże iefzcze [fol. 234.](#) mowi: Oćiec
- 23: wyřwiádcza przez Ezáialfá mowiąc o řynie řwym Bogu w cíele
- 24: zátáionym. [Item fol. 43.](#) Iż człowieczeństwo było domem ábo pá
- 25: łacem řyná Bożego *wieczne^{go}*. Ktory Bog w infzey pořtáci czło=
- 26: wieczy **báczyc trzebá co to wřdy zá pořtác: nie onáli mářkárá Márcy**
- 27: **onowá y Mánicheufzowá? ktorzy nie przyznawali włáfnego ciała, ábo zgo**
- 28: **ła niechcieli mieć prawdziwym człowiekiem Christufá, ále mu tylko po-**
- 29: **řtác człowieczą przywłáfczáli** mogł nágrodzić [fol. 62.](#) *Item/* iáko
- 30: częřto mowi: iż wzięł podobieństwo człowiecze. *Item* [fol. 57.](#) przy

- 31: oblokł ciało **tak podobno iako mowi**Rational. diuin. offici. fol. 4.**iz za-**
32: **krystia znaczy żywot dziewice Máryey. w ktorey fię Christus odzial świę**
33: **tą fuknią, á to ciało fuknią nazywając:** przyoblokł człowieczeństwo
34: fol. 76. 78. 80. 81. Y ná inżych wielu mieyfcách/ tak y owák mo=
35: wi: á wżytko nie iako wymowy Boże. Iako y to/ iz w Chriftu=
36: sie naturá/ y peróná Boška cało zostály: iedno iz człowieczeń=

ftwem/

strona: 143

ná Wędzidło X.K.P.

143.

- 1: ftwem/ iakoby nie iaką poftawą zwierzchnią/ były nakryte fol.
2: 148. Co inżego nie ieft/ iedno fię zgoła (wżakoż nie procz na
3: stołki/ ábo pokrowcá iakiego zwierzchniego/ ktory fię ná inżych
4: mieyfcách wyftawia) záprzec te^{go}/ że Iezus Chriftus ieft fynem
5: człowieczym: ieft człowiekiem: ieft nam we wżem procz grzechu
6: podobny (z ktorego my kości/ kością/ á ciałem iestelmy z ciałá)
7: ieft owocem biodr Dawidowych zc̄. Ale izby tylko poftawę miał
8: człowieczą: ktorąby pokrywał boństwo swoie: czego żadne pímo
9: ś. nie mowi: nie vczy: nie twierdzi. Acokolwiek nie ieft z píma
10: ś. to też nie należy do budowania zbáwiennego: gnoy ieft: smrod
11: ieft: trzebá iy precz wyrzucić/ trzebá wyfzuflować. Tákże mi fię (*margin*) Mowić tak z
: dopużczenia
: fzátánfkiego,
: nie ieft wedle
: Bogá. (-)
12: zda y to nie włafna być mowá/ ktora ieft fol. 3. Pierwży fą kto
13: rzy z dopużczenia fzátánfkiego tákowe frogie kácerftwá. Bo ia
14: tego nic nie pámiętam/ áby kędy pímo ś. ták mowić miało. Z do
15: pużczenia fzátánfkiego. Iakoby fzátan miał mieć w łobie tę moc
16: y władzą/ żeby fię zá iego dopużczeniem co dziać miało: á nie rá

17: czezy wprzod z dopuŹzczenia BoŹe⁸⁰: potym z omamienia/ z zwie=
18: dŹienia y oŹzukania ŹzatnŹkiego/ gdyŹ Źzatan Źam z Źiebie nic nie
19: moŹe procŹ dopuŹzczenia BoŹego: Co y z Źamey Iobowey HiŹto=
20: ryey/ procŹ inŹszych piŹm/ kadzy Źacno obaczy Iob. 1. TakŹe y to
21: co **X.K.** mowi: pan ChriŹtus ieŹt Źowem wedŹug boŹtw/  we
22: dŹug poięcia nŹzego ieŹt teŹ y mow z Źtrony czŹowiecŹeńŹtw/
23: przez ktore boŹtwo poznawamy. Ta teŹ mow/ nie tylko nie ieŹt (*marg*) Dziwna Filo-
: zofia o mo-
: wie  o Źowie (-)
24: wedle Źow BOŹego: le niewiem ktoreby teŹ z niey mogŹo być
25: zbudownie:  zwŹszcz/ iŹ trochę przedtym to **powie dzieć [!] X.K.**
26: raczyŹ: iŹ mow toŹ znaczy co y Źowo: chociaŹ to zs rozŹacza: mo=
27: wę ludziom/  Bogu zs Źowo/ dla tego iŹ Źobie Źyn podobne
28: go rodŹi (le niewiem gdŹie y kiedy będŹie temu rodzeniu koniec)
29: przypŹiuic: częgo teŹ piŹmo ni czyni/ ni teŹ tak mowi. A **X.K.**
30: Źam Źię w tym nie czuie. Bo ieŹli Źowo Bogu/  ludziom mowę:
31: y zs Panu ChriŹtuŹowi toŹ Źowo wedle BoŹtw/  temuŹ mo=
32: wę wedŹug czŹowiecŹeńŹtw przywŹszcza: tedy bo teŹ zraz z
33: Pan ChriŹtuŹ vczyni muŹi Bog Oyc/ ktoremu to y piŹmo
34: Ź. y Źtrzy Patrefowie przyznawi/ **quòd ipŹe dixit & facta funt.**
35: IŹ on rzekŹ  Źtlo Źię zĉ. bo więć z Bog Oyc vczyni Źyn/ =
36: bo dwu zgoŹ Źtworzycielow/ z ktorych kademu zoŹobn ŹuŹy

Źowo

strona: 144

144.

Wtore ksiazki Odpowiedzi/

1: Źowo przez ktore tworzy. A ieŹli tho obiem zarowno ŹuŹyć bę=
2: dzie/ tedy teŹ obdwa Źyny muŹ mieć: ten Źwego/ on teŹ Źwego:
3: gdyŹ teŹ to poŹpolita v wŹytkich/ y peŹne tego WędŹidŹo **X.K.**
4: iŹ Źowo BoŹe ieŹt Źyn BoŹy. A ieŹliby dwu Źtworzycielow mieć nie
5: chĉi/ le iednegoŹ tylko/ ktoremu to Źowo naleŹy:  Źowo to

- 6: iest tym synem/ ktorego sobie Bog podobnego rodzi: tedy y ten
- 7: podobny iemu syn *ie^{go}*/ iz mu tez wedle bostwa toz slowo nalezy/
8: koniecznie musi tez to slowo miec wedle bostwa/ ktore tez iest
9: synem iego: poniewaz podobny iest Bogu ktory go rodzi. Kto=
10: re rodzenie zas synowi Bozemu Iezusowi Chrystusowi z ducha s.
11: poczetemu/ a z Maryey dziewice vrodzonemu/ namniej nie slu
12: zy. Bo sie ten raz poczal/ y vrodzil/ y vmarl/ y iest wzbudzony:
13: wiecey mu sie poczynac/ rodzic/ vmierac nie trzeba: w ktorym
14: my wzzytkę nadzieie pokladamy. Ale opuuszczajac insze *abfurda*: nie
15: baczę tez tego iako sie ta mowa: Czlowieczentwo przez ktore (*marg*) Przez czło-
: wiecentwo
: Bostwo po-
: znac, cos to
: dziwnego. (-)
- 16: bostwo poznawamy zgodzic moze z ona ktora sie troche wyzley
17: *polozyla* [!] : iz w nim Bostwa zatalonego wiara nie vpátrowali/
18: procz czlowieczentwa zmyslom podleglego. Ale o przeciwno=
19: sciacz będzie inszy plac mowienia. Gdyz sie y *fol. 21*. cos inszego
20: mowi tymi slowy/ mowiac o slowie synu Bozym w cieie: iz to
21: nie tylko widzieli/ ale z vwazanim wypátrowali/ y rękoma do=
22: tykali/ oney chwały/ to iest/ pełności bostwa w cieie iego/ zc.
23: toć musiało to bostwo nie być zatalone/ gdy ie wypátrowali/ y
24: gdy sie go rękoma dotykali: y niewiem iako sie bostwo (czego
25: tamze doklada) Chrystusowe spolifne Bogu oycu z ciatem na=
26: tury czlowieczey ziednoczylo/ gdyz iako sie wprzod wspominalo/
27: syn sie w cieie zatail/ y ciatem przyoblokl zc. Tymze spofobem ta
28: mowa *fol. 27*. Ian. s. zatym oznaymuie rozność y rodzenie perfo
29: ny iego od Boga Oycy zc. Tamze: slowko to (*apud*) znaczy *hy*,
30: *postafin*, to iest/ rzecz lamę przez sie będaca: iako mowiemy/ iz (*marg*) Iz to slowko
: *apud*, znaczy

: hypostafin. (-)

31: Ian był v Piotrá/ przeto iż perfonámi od siebie różni fą/ zc̄. Nie

32: rzekę tu teraz iż Ian ś. nigdy o tym nie myślił: áni tego/ iż to ni=

33: gdy przedsięwzięcie iego nie było/ żeby rodzenie słowá Bogá/

34: od perfony Bogá oycá tą mową oznaymiác miał: ktoryby Bog

35: słowo/ lyn Boży sam przez się będący/ tak był v Bogá iáko Ian

36: v Piotrá: niż się Pan Chrístus vrodził: bo y słowká z tych żadne

go on

strona: 145

ná Wędzidło X.K.P.

145.

1: go on tam nie vżywa/ y rzeczy tej nie podáie: ále wždy/ to tyl=

2: ko námięnię (z strony tej mowy obcey/ á słowu Bożemu niezna

3: iomey/ która nie może być bez błędu y bluźnierstwá przeciw Bo

4: gu/ Chrístufowi/ y pímu ś. które się náporząd odrzuca/ á lny się

5: ludzkie miáło niego wprowadzáią) że to v mnie dziwne iest ro= (marg) Kto perfonę

: rodzi oćiecli

: iáko perfoná,

: czyli iáko ist-

: ność. (-)

6: dzenie perfony od Bogá Oycá: á iż tá perfoná którą oto potym

7: hypostafin zowie/ iest rzecz samá przez się będąca. Bo się domy=

8: ślic tego naprzod nie mogę/ kto wždy tę perfonę ábo rzecz przez

9: się będącą vrodził? To iest/ BOgli sam? to iest/ ona Boża

10: iftność trzem ípolna/ Oycowi/ Synowi/ y Duchowi? czyli iá

11: vrodziła perfoná/ to iest Oćieć. Bo ieliby vrodzoną była od

12: BOgá/ to iest od Iftności oney iedyney trzem ípolney/ tedyby

13: samá od siebie musiála też być vrodzona y od Oycá y od Du=

14: chá: bo w tej iftności nie może być nic pierwszego y nic pośle=

15: dneiego. Bo iż iedná iest tá iftność tedy rozdzielna nie może być

16: wedle nich. A mowiąc wedle ich głębokiey łácinny/ ktorey czę=

17: Ito z pogánow wzywáią: Iż gdzie fię kolwiek w rzeczy ktorey bę=(*marg*) Rodzenie, od
18: miáne, á od-
19: miáná skázę
20: zá sobą wle
21: cze. (-)
22: dącey náyduie rodzenie/ tám fię też musí náleść odmiáná/ á zá
23: odmiáną fkázá. Gdzie iefliby tá iftność táka bylá/ coby rodić mo
24: glá y rodziłáby/ tedyby fię też odmieniálá/ á tákby fię y fkázić mu
25: síálá. Ale iż zás o Boskiey to iftności mowią/ iáko *Magistrum fen*
26: *tentiarū* czytáiąc obaczyć kto chce może/ chociaż fię y ták y owák
27: z fwoią Loiką przemienia y kręci/ mowiąc: iż *efsentia*, ábo iftność/
28: ile ieft *fimplex* fzczyrą y pojedynkową/ rodić áni vrodzona być
29: nie może: przetoż też niewiem iákoby tá perfoná słowá BOgá
30: (ktorą chcą mieć BOgiem) z Bogá/ to ieft z BOżey iftności
31: wżytkim trzem fpolney/ *realiter & efsentialiter*, fkutecznie mowie/
32: vrodzona być moglá/ lámá też siebie zaráz nie vrodziwży. Iefli
33: by iá zás vrodzić moglá perfoná/ á oná też ieft tákże perfoná/ á
34: byłáby tá perfoná rzeczą fkuteczną przez fię będącą/ tákże y trze=
35: ćia/ tedy też z tego niewiem iáko wynidą/ żeby nie musieli być
36: trzy Bogowie/ między ktorými nie ma nic ieden przed drugim/
37: iż iefliby tá perfoná to ieft rzecz ábo Bog przez fię będący rodić
38: mogł/ żeby tákże drugi rodić nie miał. A iefli tá perfoná tę? á cze
39: muby też tá oney? ábo czemu nie zaráz y zárowno wżytkie? A ie
40: fli nie fą trzy Bogowie/ te trzy perfony/ ále tylko ábo názwilká/

t

ábo

strona: 146

146.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: ábo wláfności/ tey iedney iftności/ tedy tey rzeczy w fkutku nie
2: máłz: ále tylko názwilko rodzi drugie názwilko: á wláfność też
3: rodzi drugą wláfność: á gdzież Bog Oćiec/ á gdzież też y fyn zo=

- 4: ftanie? Sámáz ie tá Filozofia/ fłowu Bożemu przeciwna/ wy=
5: nifczy: á kto fię fłowá Bożego trzymác będzie/ ten y Bogá ie=
6: dynego Oycá/ y iedynego fyná iego Iezufá Chriftofá nie vtráci.(*marg*) Rzecz przez
: fię będącą,
: nie ma z inąd
: nic fwego,
: Christus ma
: wżytko od Bo
: gá: Nie iest te
: dy rzeczą
: przez fię bę-
: dącą. (-)
7: Potym y tego też rozumiec nie mogę/ iáko to może być rodzenie
8: tey perfony różney od Bogá Oycá/ o ktorey fię to zás twierdzi/
9: iż iest rzeczą lámá przez fię będącą. Bo iefli iest przez fię będącą/
10: tedy nie może mieć *luum else*, fwoiey bytności od kogo *infze^{go}*. Bo
11: iefli iá ma/ tedy nie iest lámá przez fię będącą/ ále z drugiego by=
12: tność fwoię máiąca: Iákoż zda mi fię ná to pátrzáli ftárzy/ y rzy
13: miánie to w kościołách śpiewáią/ *Deum de Deo, lumen de lumine*,
14: Bogá z Bogá/ á światłość z światłości wykrzykáiąc. Bo to y
15: powtore mowie/ fłowy znácznieyfzymi. Iż iefliby ten fyn fłowo
16: Bog (o *ktorego* [!] *X.K.* idzie) miał sam od siebie iftność fwoię/
17: żeby sam przez fię był: á to względem iftności: á miałby zás per=
18: sonę fwą fynowfką od drugiey perfony: to iest Oycowfkiey (zá=
19: niechawfzy teraz trzećiey duchowney) tedy tego niewiem/ áby to
20: kto mowić mógł/ żeby ten fyn perfoná/ z iftności Oycowfkiey
21: mógł być vrodzony: ponieważ iedná iest obudwu iftność: áleby
22: to musiał wyznác/ iżby tylko z perfony lámey Oycowfkiey á nie z
23: iftności był vrodzony. A iefli fyn względem iftności/ ktora iest
24: ieden (wedle nich) z oycem/ vrodzony nie mógł być/ áby wiele i=

- 25: Itności nie było/ á w nich zaś iáko y w pierwfzey wiele perfon: ále
26: vrodzony ieft tylko z perfony pierwfzey/ którą oycem názywáią:
27: tedy prawdziwie vrodzony nie ieft: tedy go teź prawdziwie nie
28: máłz. Bo ieśli perfoná/ á nie iftność rodziłá/ á perfoná bez iftno
29: ści nic nie ieft/ iedno cień ábo máłzkárá w vmysle człowieczym
30: Ípłodzoná: tedy teź nic z tákiedy perfony nie może być przez fię bę=
31: dącego. Ale tego/ ták nákrátce z przygody dotknáwłzy/ odbie=
32: gam teraz/ á kilká iefzcze/ tákich niewłafnych mow przypomio=
33: nę. Bo á któżby mógł włzytkie wyliczyć? gdyż nie máłz tey kárty (*marg*) Wedle **X.K.**

: nigdy fię fyn

: Boży nie vro-

: dził. (-)

34: we włzytkim Wędzidle/ ná ktoreyby fię ich wiele nie nálázło. Iá

35: ko to gdy piłze fol. 28. Národszenie iego wieczne y teraz y nigdy

36: czáfu zámierzenia nie ma. Coż teź to ieft iedno że fię nigdy nie ro

dził/

strona: 147

ná Wędzidło K.X.P.

147.

1: dził/ nie rodzi/ áni rodzić będzie? Bo ieśliby to prawdá byłá/ iż

2: fię wždy vrodził/ iáko ná káždy rok w kościele krzyczá: tákże po

3: vlicách y kárczmách wołáią: Dżisia fię nam fyn Boży národził/

4: tedyby iuż do onego co fię raz **ftáło** [!], kiedykolwiek fię ftáło/ iż fię

5: wždy ftáło nie mógł być táko Ípofof mowienia przykłádan/ że

6: y teraz y nigdy zámierzenia nie ma. Bo rzeczy ktora fię wždy ftá

7: lá iuż ieft zámierzenie: rzeczy zaś ktora fię nie ftawa/ áni ftawác

8: może/ iáko ieft Bog íam iedyny záwždy przez fię będący/ á od

9: nikogo fię nie ftawáiący/ áni bytności íwey biorący/ ten íam y

10: teraz y nigdy zámierzenia mieć nie może. Bo wždy y wedle ich po

11: wieści/ mowiąc o Chrístuśie Bogu y człowieku w iedney ófobie

12: będącym/ mowić by fię to zgołá nie mogło: [post illam confictam](http://rcin.org.pl)

- 13: vnionem hypostaticam duarum naturarum: iáko ono mowią o złącze=
14: niu dwu nátur w iednę ofobę iuz nigdy nierozdzielną: żeby to fá=
15: mo złączenie nie miáło mieć zámierzenia czáfu: ábo przynamniy
16: náturá człowiecza: ktorey iefli tego zámierzenia odiać nikt nie
17: może/ wyiáwłzyby y przeciw lámemu Auguštynowi *veritatem cor-*
18: *poris Christo adimere conaretur*, chciał włałność ciáła Chrístułowi
19: odiać: tedy niewiem iáko i y drugiey náturze (mowiąc wedle
20: ich Filozofiey y terminow/ á nie wedle słowá Bożego/ ktore tych
21: plotek nie vczy) będzie mógł odiać? gdyż wedle ich drugiey re=
22: gułki: co iedney náturze w tym perónálnym złączeniu zołobná
23: słuzý/ od tego drugá (*iuxta communicationem idiomatum*) odłtry=
24: chniona być nie może. Chybábyś zás *vnionem* ziednoczenie mo=
25: wię tych dwu nátur/ chciał rozłączyć y rozerwáć/ á zá tym podo
26: bno y niewiem w co obroćić. Aleć ták mułzą mowić ci/ ktorzy
27: w łobie gruntu zbáwienia nie máią: ktorzy słowu Bożemu nie
28: wierzą: lecz fię zá plotki y wymyłły Filozowłkie chwytáią: iákich
29: pełno nátkáł **X.K.** w swoie Wędzidło. Iáko między inłzými *fol.*
30: *62.* ktoby iedno zdrowym rozłádkiem czytáć chciał/ á świadom
31: by był píłmá ś. naydzie táké rzeczy y słowá dziwne/ potworne/
32: łprofne/ nikkzemne/o tey potrzebie iedney ofoby: że dáley nie trze (*marg*) Dziwna Filo-
: zofia o potrze
: bie ná okup ie
: dney perfony
: Bogá y czło-
: wieká. (-)
33: bá: do ktorey tám/ wedle nich potrzebá było Bogá y człowie=
34: ká. Człowieká ktoryby vmárl: á Bogá ktoryby przez śmierć do
35: łyc vczyniwlzy człowieczeństwo do przeiednáney łáłki y żywotá
36: wiecznego przez załługę Páná Chrístułá nam zgotowáne⁶⁰ wzbu

strona: 148

148

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: dził. Bo tam baczyć trzebá co mowi **X.K.** iż Bog przez śmierć
- 2: (aczkolwiek indziej mowi iż Bog nie vmiera) y zaś (o tymże mo
- 3: wiąc) przez zaślugę Pána Chriftuá. Co to zá człowieczeńftwo?
- 4: Co zá Bog? Co zá Chriftus Pan przez ktorego zaślugę? Głębo
- 5: ka to łáciná ná mię profataká: iuzći tu nie iedná będzie ośobá do te
- 6: go okupu/ do śmierci/ do zaślugi/ ále ich wiele: w ktorých **ignotū**
- 7: **per magis ignotum****X.K.** chce okázác/ rzecz nie widáná áni fłyhá=
- 8: ná/ przez tę ktorey też nigdy nie było/ nie máłz iey/ áni będzie. **Sen**
- 9: **tentias abstrufas loquitur: fed non vt lex tua domine, non vt eloquia tua**
- 10: **Christe.** Y prowadzi tę rzecz/ ábo tę głęboká łácinę/ przez kilká
- 11: kart/ áż też náwet **fol. 67.** człowieczeńftwo przedtym zbudowá=
- 12: ne/ w niwecz zá obráca: mowiac o nim nie wedle fłowá **Boże^{g0}**/
- 13: á to powiádaiąc/ iż ták Bołka náturá człowieczą przyięłá do sie
- 14: bie y fpoilá w iedność fwoię/ że onemu człowieczeńftwu Pána
- 15: Chriftułowemu **baczyć y tę mowę potrzebá** nie było potrzebá wła= (*marg*) Bostwu
- Pána
- ⌋ Christufowe-
- ⌋ mu nie trzebá
- ⌋ było włafney
- ⌋ perfony. (-)
- 16: Inego **suppofitum**/ ábo perfony/ bez ktorey człowieczeńftwo inłych
- 17: ludzi być nie może. Aczći zda mi fię to záś nicuie **fol. 89.** gdy mo
- 18: wi iż fię z pánný národziło ono ś. ciało duřá rozumná ożywione/
- 19: ktoremu iftotnie ieft ziednoczone fłowo ábo fyn Boży. Toć ták
- 20: y owák mowi **X.K.** po długich wywodách y rozwodách fwych/
- 21: á wřzytko mym zdániem niřcząc iedynego człowieka Chriftuá
- 22: Iezufá Pořrzedniká nářzego/ ktory fię wyznawał wřędy być fy=
- 23: nem człowieczym/ to ieft człowiekiem. Iáko iáfniey mowi Ian.

24: 8. v 40. który się dotykać y macać kazał/ iż miał ciało y kości/
25: których duch nie ma Luk. 24. v 39. Z **ktore^{go}** my też ciała ciałem
26: y kością z kości ieftełmy Efe. 5. v 30. Który nam we wżem po=
27: dobny procz grzechu Heb. 2. v 17. á 4. v 15. 1. Piotr 2. v 22. zc̄. A
28: leć y sam **X.K.** bacząc iż w taki gęsty y niewywikłany las wlaźł/
29: że się z **nie^{go}** nigdy nie wypląta/ przydaie to tamże zaraz tak mo=
30: wiąc: Opułzczam tu dowody/ ktore vczeni doktorowie około te
31: go kładą: gdyż też nie bårzo są według poięcia **walze^{go}**: áno nie tyl
32: ko tych ktore opuścił/ ále y tych ktore przywoził/ niewiem kto
33: z słuchaczow iego zrozumiał/ y sam niewiem iako się z nich wy=
34: wikle? A zwłazczá/ gdy kto y to co piłze **fol. 68.** powiedáiąc być
35: Chrifufá nie z bołtwá á człowieczeństwá vczynionym/ y záś że
36: go vważamy być Bogiem z cudow á człowiekiem z náтуры. Abo

y to

strona: 149

ná Wędzidło X.K.P.

149

1: y to co iest **fol. 74. 75.** pan Chrifus choć się pozniey według ciała
2: narodził niż Ian ś. wżakoż y według człowieczeństwá był przed
3: nim vczyniony: gdyż pan Chrifus zaraz po zwiáltowaniu w lá=
4: mym poczęciu fwym był doskonałym mężem **cálfz to bayka** czego
5: skutek pokazał gdy słowem y żywotem sam będąc/ głosem przez
6: vřtá mátki fwey ále **pewnie według iákiegoś márchuřtá, á nie wedle sło**
7: **wá Bożego prawdziwego** wypuřczonym/ ożywił Ianá/ który dopie
8: ro w ten czás **muřiał tam podobnoX.K.przytym być, y rękoma się te**
9: **go dotykáć, y oczymá przypátrowáć, iż to ták iako żywą prawdę prowá**
10: **dzi,** to iest w fzořtym mieřacu od poczęcia fwego/ dał się poczuć
11: w żywocie mátki fwey zc̄. Co wřzytko y pířmu řwiętemu ktore ták
12: nigdziey nie mowi/ y prawdziwemu poczęciu y rodzeniu człowie
13: ká prawdziwego Iezufá Chrifufá iest ná odpor. Bo się to tymi

- 14: baykámí wygładza: á fántázmá fię iákies ábo obłudá miáfto nie
- 15: go wprowadza: przeciw wšytkim ftárym Bożym obietnicam y
- 16: fkutecznému wypełnieniu ich/ o fynu Dawidowym y Abráhámo
- 17: wym/ ktory pánem y Chriftofem od Bogá ieft vczyniony. Cze=
- 18: mu fię ielzcze y tá mowá fprzećiwia fol. 77. Pan Chriftus wieczny
- 19: fyn Boży/ boftwo fwoie iákoby obłokiem człowieczeńftwá fwe^{go}
- 20: vczynił ludzkiey krewkości ile znieść mogła widome. Tákze y
- 21: to co támże przydáie. Náklonił fyn Boży niebá y zftąpił: to ieft/ (*marg*) Tu fię nie słu-
- : fznie Páwło-
- : wi to przyczy
- : ta częgo on
- : nie pifał. (-)
- 22: (iáko obiášnia Páweł ś.) wyprożnił ábo vchylił y poniżył boftwá
- 23: fwego y przyiął człowieczeńftwo w ofobie słuźebniká zc. Gdzie y
- 24: Pfálmowi y Páwłowi **gwalt** [!] wielki czyni náciągáiąc ich ná fwá
- 25: dumę przeciw prawdziwemu fmyfłowi: iáko to pobożny Chrifci
- 26: ánin łáčno rozeznáć może. Tákze ielzcze mowi nie wedle fłowá
- 27: Bożego fol. 78. iż boftwo iego okazáne było ludziom iáko przez
- 28: iáką mgłę/ przez człowieczeńftwo Páná Chriftofowe. Tá mże (*marg*) Szatan czło-
- : wieczeńftwo
- : Páná Christu
- : fowe, wedle
- : **X.K.** po-
- : chwycił y po-
- : żarl. (-)
- 29: Troycá nas fobie przednáła przez to/ iż fámo fłowo (to ieft fyná
- 30: Boże^{go}) ciáłem vczyniła: Tym podobna ieft y mowá y rzecz nie
- 31: k rzeczna fol. 82. Szatan człowieczeńftwo Páná Chriftofowe ro
- 32: baczkowi przez Dawidá przyrownáne przez śmierć pochwycił y
- 33: pożarl. **Nota pochwycił y pożarl szatan człowieczeńftwo P. Christofowe,**

34: **przeciw fámego Páná Chriftuśa powieści: Przyźzło Xiąże tego światá**

35: **lecż we mnie nic nie ma.** A w tym iáko wędá boftwo zátáione/ nie tyl (*marg*)
WędáBostwo [!] . (-)

36: ko cálość człowieczeńftwá

37: abstracta vbiq. abfq. conoretis tenet, itaq.

t 3

nihil

strona: 150

150

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: nihil tenet, przez zmartwychwftanie przywróciło/ ále też fámego
- 2: fátáná y chytróść onę tyránfká iego z one^{go} ieźiorá mocy piekiel=
- 3: nych wyciągnęło zc. Gdzie bączyc potrzebá/ iż to I.M. **X.K.**
- 4: boftwo/ á nie Bog/ áni fyn Boży/ á ielzczę zátáione nie odkryte
- 5: y iáfne/ cálość człowieczeńftwá/ nie człowieká też/ iáko wędá:
- 6: to też chytrze y pod pokrywká co prawdźiwemu nie przystoi: fzá=
- 7: táná z ieźiorá mocy piekielnych wyciągnęło. To wŷytko bayki
- 8: fá fłowu Bożemu przeciwné. Bo Chriftus Iezus fyn Boży/ á
- 9: tenże fyn też Dawidow/ o fobie to y o fátanie powiáda: iż on ná
- 10: fátáná mocarzá mocnieyfzy przyźzedł ktore^{go} zwiázał/ y łupy mu
- 11: iego odebrał Mar. 3. v 27. Luk. 11. v 21. Ktemu nie przyźzedł á=
- 12: by fátáná przez boftwo pokryte człowieczeńftwem iáko wędá z
- 13: ieźiorá piekielnego wyciągnął: bo też tám ielzczę nie był wrzucon:
- 14: ále áby go ofádził/ wiázał/ á potym do ognia wiecznego wrzu=
- 15: cił y z Anioły iego/ y z infzymi niewiernymi y nieprzyacióły Chri
- 16: ftufowymi: iáko o tym czytamy Mat. 25. v 41. Obiá. 19. v 20.
- 17: á 21. v 2. 10. 14. Iákoż to bacząc iáwnie y otworzyście (á nie ták
- 18: iáko **X.K.** mowi pokrycie) fám fátán/ iż mocnieyfzy ná deń przy
- 19: źzedł: przetoż y wołał y wpadał przed nim mowiąc: znam cię
- 20: ktoś ieft/ on ś. fyn Boży: Tyś ieft fyn Boży/ coż z námi maź zá
- 21: fprawę: przyźzedłeś nas zátraćić Mar. 1. v 23. á 3. v 11. Luk. 4. v

- 22: 34. Y prosił aby go nie trapił/ ani do przepaści połyłał: ale mu
23: dopuścił wnieść w świnie Mát. 8. v 31. Mar. 5. v 6. Luk. 8. v 31.
24: Także y tá mowá nie iest słowem Bożym fol. 68. Chrístus iest Bo
25: giem z cudow/ á człowiekiem z nături **Nota iákiego tuX.K.zmy-**
26: **sla fobie Bogá fyná Bożego** chociażby fię to ielzche mogło nieiáko o=
27: Itác dobrym rozumieniem między inżnymi mowámi/ ále przedsię
28: y to błąd/ bo nie wymowy Boże. Y zász fol. 84. Chrístus zárázem
29: Itrony człowieczeństwa iest przyczyncą nálezym/ y z Itrony Bo=
30: Itwá iest Sędzią nálezym **á Christus mowi, iż mu sąd iest dáný, że iest**
31: **synem człowieczym Ian 5. # 27. Y w Dzie. 17. Bog będzie sądził świat przez**
32: **mężá ktorego naznaczył.** Item. fol. 362. w fynie Bożym Oycu spon=
33: litynym/ choć według ponizenia swego w człowieczeństwie zdał
34: fię mowić iáko ieden z Prorokow. **Y to niszczy prawdziwego Christu.**
35: **obłudę mu przczytáiąc gdyż on iest prawdą,** ále wláśnie á prawdzi=
36: wie boftwo z ciálem ziednoczone/ y od Oycá nierozdzielnie w

nim

strona: 151

ná Wędzidło X.K.P.

151.

- 1: nim mowiło. Tych y tym podobnych mow y terminow nie chri=
2: Ityánfkich iż iest bez liczby/ przeto ie opuźczam: á tak ná nie krot
3: ko mowię/ iż **X.K.** nie czyni dołyć obietnicy swey/ ktorą vczynił/
4: iż słowem Bożym miał pokázowác co wziął przedsię. A tak też
5: tym nic nie spráwi. Boby to głupstwo wietfze niż bydlęce było/
6: takim powiańkam sprofnym ráczey/ niż iálne^{mv} słowu Bożemu
7: wierzyć. Nie może fię to przygodzić do zbáwienie^{go} budowánia:
8: przeto y to musi być z plácu iáko gnoy y rum szkodliwy wyrzuc=
9: no.
10: **KA P. 7.** Trzecia rzecz iest w porzázku swym/ ktorą też (*marg*) Rum trzeci,
: zły wykład

⌚ piśmá ś. (-)

11: vpátruie być także rumem y gnoiem práwie szkodliwym/ która
12: budowaniu ieft na przekázie y musi być z plácu precz odśzuflowá
13: na/ á tá ieft/ zły y nieprzyśtoyny wykład piśmá ś. ktorego się do=
14: być náyduie w tym **X.K.** wędźidle: nie tylko z strony Bogá/ y od
15: niego dánego Mefyálzá: o czym się potym ná śwym mieyfcu mo
16: wić będzie: ále też y z strony infzych rzeczy: Iáko się tu miánowi=
17: ćie pokazowác będzie. Aby to I.M.**X.K.** y kto infzy obaczyc
18: mogł/ iż ieftli się zle/ niewłaśnie nieporządnie wedle sznuru
19: wiary/ áni wedle włáfnego zmyśłu y przedśiwźięcia tego który
20: co z ducha Bożego piśał/ mieyfce ábo świádectwo ktore infze śło
21: wá Bożego/ w rzeczy śnadnieyśzey y potężnieyśzey wykláda/ y ná
22: co się infzego wyciąga/ że mu się gwałt w tym dzieie: á cóż gdy
23: przyidzie o rzecz więśzszą y przednieyśzszą z strony Bogá y Mefya=
24: śzáz/ gwałćić by się y zle wykládać nie miáło? A zwałzczą gdy się
25: kto/ vzywáiąc świádectw śtárego Testámentu/do textu Hebrej
26: śkieygo/ á vzywáiąc nowego/ nie vćieka do Greckiego/ iáko y
27: śámy kánony ich rádzą [dist. 9. Can. vt veterum librorum](#): ále się ládá (*marg*) Wykład piśmá

⌚ ś. ma być z

⌚ drugiego pi-

⌚ śmá ś. śácniey

⌚ śzego, y to we-

⌚ dług włáfnych

⌚ Exempłárzy. (-)

28: przekládu y ládá też nań wykládu trzyma. Abo náwet piśmem ie
29: dnym ś. drugiego/ nie wykláda/ á zwałzczą trudnieyśzych mieyfc
30: śácnieyśzymi/ iáko y Auguśtyn rádźi ([de doctrina Christiana Tom. 3.](#)
31: [lib. 3. Cap. 26](#)) ále się ná śwoy ábo ná czyi infzy rozum y rozśádek
32: śpufzczą. Czego támże [káp^{itulum} 28.](#) Auguśtyn zákázuie. Otoż iż też to
33: rzecz ieft nieśłufzna/ którą **X.K.** czyni/ obrażác to I.M. do

34: mnie nie ma/ gdy to ná oko pokázowác będę. Rozumiejąc to o

35: I.M. iż też on ieft y będzie zemną tego vmyfłu w tey mierze/ kto

36: rego był Agufłyn: ktory iáko łobie wolność zoftáwiał odrzucić

to coby

strona: 152

152.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: to/ coby mu fię w infzych u dyfputácyách w piśmiech y w wykłá=

2: dziech nie podobáło/ ták też drugim tegoż práwá ná fię pozwa

3: lał. *Talis iniquens, ego sum in fcriptis aliorum, tales volo efse intellectores*

4: *meorum, tom. 2. epist. III. col. 523. ad Fortunatianū Epifcopum.* A też to

5: nie dziw mnogim błádzić y w fámeý wierze. Iáko Hieronim pi=

6: *lze: Errarunt in fide alij, tam Græci quàm Latini, quorum non necefse est*

7: *proferre nomina. Ad Pámachium de errorib. Origenis tom. 2. fol. 192.*

8: Ták tedy łobie tufząc o I.M. tym śmieley to pokázowác będę/

9: co mi fię w wykłádaniu piśmá ś. y w przywodzeniu złym świa=

10: dectw z niego wyiętych nie podoba. Niechcę nic mowić około

11: wykłádu fłow páná Chriftufowych (Ian. 16. v 9. 10. 11. ktory ieft

12: ná początku pierwżego kazánia *fol. 3. 4. 5.*) o tym iż duch ś. kto

13: rego połłác obiecował od oycá/ miał kárác świat z grzechu/ y z

14: fprawiedliwości/ y z fądu/ ktorym fię bárżieý Chriftufwe fłowá

15: tłoczą niż wino w práłách/ ábo co innego co więcé *tłoczone^{go}* prá=

16: fámi bywa/ y gdy fię nimi nád Chriftufowo przedsięwzięcie/ nie

17: tylko niełufznie iedni fzácuia: ále też y drudzy ku krwi wylewá=

18: niu/y ku niezbożnemu tyránftwu Antichryftá *Rzymfkie^{go}* y dwo=

19: rzan iego/ przeciw niewinnym pobudzaią. Bo to y żak fzkolny

20: może obaczyc/ iż to nie k rzeczy ten wykłád/mowić ták/ iáko mo

21: wi *X.K.fol. 4.* Grzech przeciw duchowi ś. to ieft przeciw Bo=

22: ftwu Chriftufowemu: á zwálzczá/ boftwo biorąc wedle dumy

23: *X.K.* Item/ támże. Książę światá iuż ieft oładzone/ to ieft fu=

24: mnienie ich trapić będzie/ z tak zátwardziáley ślepoty zc̄. Y te=
25: go też zámilczę/ że się Theofiláktowi w tym krzywdá dzieie/ gdy
26: się nim táki wykład (w skraynym náznáczeniu) podpiera: á wy=
27: kládu tego on nie czynił. Iáko káždy ktoby nie wierzył śnádnó o
28: baczyć może. Ale iákom rzekł to opuścám: á co inźzego ná to
29: mieyfce pokážę. Iáko to naprzod/ po inźzych vprzedzájących rze
30: czách/ gdy mowi: iż Ianá ś. ponurzyciela Ewánielístowie inźy/
31: procz Ianá/ zwáli głósem wołáiącego ná puśczy/ áby tym słow
32: kiem/ Głos/ wiecznego národzenia syná Bożego/ słowem ná=
33: zwánego/ dotknęli/ gdzie potym táki czyni wywod (fol. 17. 18.)
34: z tąd okázuie się **to jest z tego názwania Ianá Krzćiciela głósem wołáią-**
35: **cego** nie tylko syn Boży ále też y duch ś. Bo głos rodzi się przez
36: dech/ ábo wiátr/ ktoremu duch ś. bywa przypodobány/ a ten zás

pochodzi

strona: 153

ná Wędzidło X.K.P.

153.

1: pochodzi z słowá/ y tego ktory ie mowi/ to iest z syná y Bogá oy
2: cá/ á słowo zásię rodzi się w vmyśle mowiącego/ iákim Bog
3: óciec iest etc. Toć táki wykład/ z iákieysi głębokiey Loiki I.M.
4: **X.K.** ná ten Głos wołáiącego vczynił: ktorego niechcę też roz (*marg*) Głos wołáią-
: cego ná pu-
: łzczy. (-)
5: trząfác/ iákoby się godziło/ **abfurda** śprofne z niego y Filozowfkie
6: domysłki/ y rácyiki pokázuiąc/ y ony tłumiąc: około wołáiące=
7: go: około głófu: około tego ktoremu drogi miály być gotowá=
8: ne: Boby iuz tu trzech Loiká **X.K.** vrodziła/ procz słowá á tchu/
9: ktory się y w wołáiącym/ y w słowie też wymowionym z vmyśłu
10: rodzi. Po proftu tylko wykład ten pokážę być złym wykładem á
11: to dla tego: iż tak żaden Apósztoł słow tych nie wykłádał: y nie
12: wierzę/ áby ktory potym pobożny y wierny tak kiedy wykłádać

13: miał: Potym dla tego iż iest dáleki od przedsięwzięcia tak pro=
14: rockiego iáko y Ewánielitfkiego. Bo prorok Ezá. 40. v 3. opo
15: wiedáiąc támże y potym/ niewolą ludu Izráelfkiego/ á zofobná
16: Ierolimczykow/ áby ich tak iáko ryb w odmęcie bez poćiechy
17: y nádzieie o wybáwieniu przyślzym z oney niewoley opowiedziá=
18: ney nie zoftáwił/ tymi słowy ich ćiefzy/ iż ich przedsię Bog opu=
19: ścić bez Prorokow nie miał: ktorzyby ich ku pokaiániu/ ktore
20: nazywa gotowánien drog páńskich/ nápomináli: á iákoby ná pu
21: łzczy w oney niewoley y w onym łpułtoźzeniu źemie y miał ich/
22: głósem ná nie woáli. Y zowie głósem wołájące⁸⁰ (*iuxta phrafin*
23: *Hæbraicam*) głóšno/ iáfne y otworzyłte wołanie/ ábo nápominá=
24: nie. A mowiąc to o oney Alfryyifkiewy/ iáko y o Bábilońkiewy lu=
25: du Izráelfkiego ćielefney niewoley/ duchem Prorockim iáko
26: zwykł y z infzymi Proroki/ oznáymuie też y niewolą Ducho=
27: wną/ przez łzátáná y grzech ná ludzi wprowadzoną: w ktorey
28: też nie miał Bog opułzczać ludu łwego/ ále też miał do niego po
29: łły łwe połyłác y przez nie ich też ku pokaiániu głóšno pobudzić.
30: Co/ iáko łię z łtrony ćielefney niewoley dźiało/ łácno káždy czy=
31: táiąc Ezdrałzá/ y przy nim infze/ obaczyć może. Co łię zás doty=
32: cze niewoley duchowney/ to iuż z Ewánieliftow trzebá vpátro=
33: wác/ á zwłáłzczá z Márká I. v 1. 2. 3. ktory od tąd pokázuie po=
34: czátek Ewánieliewy Páná Chriftułowej (iáko Máth. 1. v 3. y
35: Luk. 3. v 4.) gdy wedle prorocłwá Ezáiałzowego/ ktore miá=
36: nowicie włpomináią. Ián łię poiáwił y ludzi ku pokaiániu y po=

u

nurzaniu

strona: 154

154

Wtore książki

Odpowiedzi/

1: nurzaniu łię nápomináł: á przyblizenie łię krolełtwá niebiełskie=
2: go opowiedáł. Iż łię to w nim wypełniło z łtrony duchowney nie

3: woley/ co przedtym wedle litery o niewoli ciełefney opowiedzia=
4: no było. Iakoż y sam Ian Ponurzyciel/ gdy był pytan od polłan
5: cow Ierozolimfkich/ czymby on był/ to o sobie powiedział (Ian.
6: 1. v 23.) Iam głos wołaiącego ná pułzczy zc. głosem fię zowiąc/
7: nie dla sprofney zmysłoney **X.K.** Filozofiey/ około słowá/ tchu/
8: wiátru/ y vmyśłu mowiącego syná y Oycá/ y z mowy ábo głosu
9: **rodzące^{go}** fię syná: á zaś z nich pochodzącego ducha: O czym fię
10: Prorokowi/ Ewanieliřtom y Ponurzycielowi **łame^{mv}** áni śniło/
11: ále iż nic inřzego nie obwoływał głosem ábo vřty řwemi/ iedno to
12: co do vřt iego włożono było od Bogá. Aby fię ludzie vználi/ á
13: godne owoce pokáiania czyniác kroleřtwá niebieskiego przybli=
14: zenie przyjmowáli: ktory prořty y włafny iest tego piřmá ř. wy=
15: kład/ á nie ten ktorym **X.K.** ludzi wikle y záwodži. A nie wřty=
16: da fię řprofnego wykłádu řwego/ y błędu řzkáradnego/ y potym
17: **fol. 188.** powtářzác. By wřdy chociaź łamego Dionizego Kártu
18: řianá tych řłow ná wřzytkich 4. Ewanieliřtow piřzącego/ y z in=
19: řzych řtářřzych wykłády zgromádzáiącego przedtym przeczytác
20: był raczył/ ia tuřę žeby fię był pohámowác muřiał/ od tego
21: **nikczemne^{go}** glosowánia řłow tych ták prořtych y iářnych/ nie plu=
22: gáwiác ich nikczemnym tym wykłádem. Abo onego řtárego teź
23: Greká Oekumeniurřá/ ábo ktorego inřzego/ gdyby fię był porá=
24: džil/ nie przyřřłoby było do tego. Bo wřdy oni chociaź teź częřto
25: álegoryzuią/ iednák tu w ták prořtey y iářney rzeczy/ ták głębo=
26: kich táiemnic widźieć y nam ich teź okázác nie mogli/ Táke fię
27: gwałtowny y nie dobry wykłád dálřřych řłow tegoź Ezáia. 44. (*marg*) **Słowo Boże**
: trwa ná wie-
: ki. Ezai. 40. (-)
28: v 8. pokáuzie: to iest tych: Słowo Boże trwa ná wieki. Ktore
29: ták **fol. 73.** po inřřych vprzedzáiących/ y iáko táko wyłóžonych/

- 30: wywodzi: Lecz słowo Pana Boga *nálze*⁸⁰ trwa na wieki: to iest/
31: Syn BOży wcielenim y zálugą fwą to sprawił/ iż y ciála ludzi
32: wiernych duchem *ie*⁸⁰ odżywione/ y ciálu iáłości iego przykřtał
33: towáne/ wřawřzy z martwych řtanie řię wiecznym y nieřmiertel
34: nym zć. Tá odmianá liczby wielkiej w małą rozumiem iż řię řtá=
35: řá omyłką drukárřką/ przetoż nie myřłę o řadney w tym tájemni
36: cy. Ale řię temu wykładowi ták dálekiemu od rzeczy y gwałto=

wnemu

strona: 155

na Wędzidło X.K.P.

155.

- 1: wnemu słow tych náciąganiu dziwiuję. Zapamiętał pewnie tego
2: I.M.X.K. co w przedmowie h. około wykłádania mieyřc pi=
3: řmá ř. trudniejřzych powiedźiał/ przetoż w tym ták łácnym y iá=
4: řnym dáleko kędyř od włádnego řmyřłu wzgorę wyleciał: więcey
5: řię ná niektorych/ ktorzy tu przez słowo Boże/ řyná Bożego řo
6: bie zmyřłáli/ oglądáiąc/ niź řię rzeczy/ y przedřięwźięciu proroc
7: kiemu przypátruiąc. Láćina go teź podobno y z iego princypa=
8: řem záwiodłá/ ktora ma: *Verbum domini manet in æternum*: Słó=
9: wo Boże trwa ná wieki. A iż teź tákże w káp. 1. Ianá ř. przełóžo
10: no *Verbum* Słowo/ przetoż mniemiał/ żeby teź tu tákże byłó. A=
11: no siedmđzieřát tłumáczow nie kłádá *λόγσfermo* v Ezáialřá
12: ná tym mieyřcu iáko iest Ian. 1. ále *ξήμα* z ktorego řłowká/ z bá
13: cznych Greckich Piřářzow řaden nigdy řobie řyná *Boże*⁸⁰ nie zmy
14: řłał/ á dáleko mnief zmyřłonego iákiegoř wcielenia y zálugi:
15: chociaź ex *λόγřte*⁸⁰ řię ważyli. Iáko řię ważyli y z onych Přal. 45.
16: *Eructauit cor meum verbum bonum*. To iest wedle przekłádu y wykłá
17: du X.K.fol. 16. zć. Wyřinięłó řerce moie słowo dobre: Z řłowá czy
18: niąc řyná Bożego/ á z řynow Korego Bogá Oycá. O czymby
19: trzeba dłuęo mowić: y nikczemny ten wykłád pokázáć. Lecz iż

20: iy też miánowicie przedtym Báfilius pisząc ná ten Pfalm fol.
21: 114. y Origenes ták mi fię zda Tomo. 1. In principio erat verbum fol. 310.
22: zgánił/ tedy ia zániecham. A iż to o fłowie Bożym zgoła zwła=
23: łzczá co fię tknie Ezáiafzá ktore imieniem Bożym opowiedáli/ y
24: opowiedác mieli prorocy y Apoštołowie ma być rozumiano/
25: niechby **X.K.** poyźrzał w Piotrá ś. fłowá (1. Petr. 1. v 23.) á do
26: zna tego iż ták ieft/ y obaczy iż práwie náporząd wykłáda fłowá
27: Ezáiafzowe. Czýniąc fprzećiwia porownánie ludzi z ich wřzeláką
28: dzielnoścíą/ zacnoścíą/ náuką/ vmiejętnoścíą zc. á fłowá Boże=
29: go imięnim Bożym przez poślánce Boże światu opowiedziáne=
30: go. Czýniąc ludzi podobne tráwie/ á ich wřzytkę dzielność kwiá
31: towi/ ktory přetko vpada/ fkoro trawá wwiędnie: chociaźby
32: fię nayzacnieyfzym zdał. Gdyź oná nazacnieyfza dzielność y go=
33: dność/ ktoraby fię mogła naleść w człowieku/ człowieká nie zá
34: chowa od śmierci y zginienia/ iednoź tylko fámo fłowo Boże
35: tákie ieft/ kto go fłucha y wedle niego żywie/ ktore człowieká
36: odrodziwfzy/ záchowywa ná wieki/ iáko fámo wieczne ieft: iż ieft

u 2

prawdziwe/

strona: 156

156

Wtore książki Odpowiedzi/

1: prawdziwe/ ftáteczne/ y nieodmienne. Gdyź przez nie Bogá ie=
2: dynego y prawdziwego/ y iedynego też od niego pośláne^{go} Me=
3: fyalzá poznawamy: záczyń wierzącym idzie żywot wieczny. A to
4: ieft włafne/ profte y nieomyłne fłow tych wyrozumienie: á nie
5: to ktore I.M.**X.K.** z fwoie^{go} ktoregoś princypałá w tym błądzą
6: cego/ przywiódł. Nie mniej zły y fprofný wykład ieft fłow Eza.
7: 53. Národzenie iego y ktoź wypowie (fol. 59. 92.) poniewáź fło (*marg*) Narod iego
: ktoź wypo-
: wie. Ezá. 53. (-)

- 8: wá te ciągnie przeciw śmyśłowi prorockiemu/ do przedwieczne=
9: go rodzenia fyná Bożego/ według ktorego (iáko wykłáda tám
10: że) prawdźiwie Pan Chrifus nie ma w niebie mátki. Wiem teź
11: iż teź tego wykłádu nie z siebie ma/ ále z infzych/ ktorzy śobie coś
12: zbáiáli o tym rodzeniu/ ktorego nigdziey pímo ś. nie vczy. Acź
13: między infzymi Hieronim mowi iż to moźe być rozumiano dwo=
14: iáko: to iefť: Abo o tym tám przedwiecznym rodzeniu/ ábo o ná
15: rodzeniu z pány. Wfzákźe y ten w cel nie vgodźil: Bo prorok
16: áni o tym áni o owym fłow tych nie wymowił. Y nie máfz v niego
17: fłowá tego Národzenie/ ále iefť Rodzay/ gdyż w Hebrejfkim
18: texcie [hebrajskidor](#), ftoi: ktore idźie od [hebrajskidur](#), co znáczy pielgrzy=
19: mowálem ábo mieszkałem iáko Píál. 84. v 11. [hebrajskimiddur](#), to
20: iefť fłowo od fłowá przełóżywfzy [præhabitare: hoc est, magis quàm ha](#)
21: [bitare](#), niź mieszkáć. Bo ták mowi: Obrałem (śobie) być w progu
22: domu Bogá [me^{go}](#) niź mieszkáć w przybytkách niezboźności. Od
23: ktore^{go} fłowá idźie imię/ [dor, generatio habitatio, peregrinatio cognatio](#),
24: to iefť rodzay: á nie národzenie. Item/ wiek/ mieszkanie y piel=
25: grzymowanie. [Cze^{go}](#) pełno w pímie: gdzie ftoi [á generatione in gene-](#)
26: [rationē](#), od narodu do narodu: ábo od wieku do wieku Píál. 72. v
27: 5. Iáko Ezá. 38. v 12. gdzie teź [Vulgata](#) ma: [Generatio mea ablata est.](#)
28: Co teź [septuaginta](#) przełóżyli [defeci a cognatione mea](#) : máiac [τυγγενείν](#)
29: A potym káp. 13. toź fłowo przełóżyli [γένεαμ](#) to iefť narodem: co
30: teź y wiekiem przełóżyć moźe/ bo fię [γένεα](#) ták teź ná infzych miey
31: fćách bierze. Iáko y [Erafmus](#) dáie znáć krotko/ [in annot. noui. Test.](#)
32: [in cap. 24. Math. fol. 103.](#) Neftorá wfpomináiac: ktory żył trzy
33: wieki [τφς γένεας](#). Ale pewnieyfze świádectwo fłowá Bożego/ iá=
34: kom ia náznáczył w nowym Teftámenćie Polfkim Dzieie 8.
35: Co ták vwaźywfzy/ iáko fię godźi: łácnó káźdy pozna/ iż Prorok
36: nie mowi o vrodzeniu fyná [Boźe^{go}](#) przedwiecznym od ludźi zmy=

strona: 157

ná Wędzidło X.K.P.

157.

- 1: ślonym/ áni o drugim tym z Máryey Pánný prawdziwym: Iá=
2: ko y [Dionifius Cartufianus](#), po inżyich opiniách też to wlpomina [In](#)
3: [Math. 1. Cap. articulo 1.](#) Gdyż wedle ciáľá vrodzenie Chriftá Páná
4: ma po łobie inżyich świádectw piľm ś. doľyc: ále mowi o czáśie
5: ábo wieku tym/ ktory fię po národzeniu Chriftuľá Páná záczał/
6: y końcźyc w ludźiách będzie/ aż do dnia ładnego. Dáiac znác dľu=
7: go trwáiacę czáľy: y okazuiac iáko dziwna odmiáná w nich miá
8: ľá być: ták z łtrony żydow/ iáko y pogánow/ ktorzy w Chriftuľá
9: vwierźyc mieli: y dziwnie fię potym mieľzac. Co bacźac dobrze v=
10: czeni ludźie wieku náśzego: chociaź w czym inżym z Papieźem nie
11: zgodni/ ále wźdy okoľo tákiegoź narodzenia/ iákiego **X.K.** do=
12: wieścby tym mieľcľm chćiaľ/ w wykľádźie tym zgodni: iź to
13: świádectwo zgoľá nie łľuźy rodzeniu Chriftuľowe^{mv}: przetoź ták
14: ná ty łłowá nápiľáli. [Apud August. Marlo. in Act. 8. v 33. Quidam](#)
15: [ex hoc loco probare conati funt aduerfus Arrium æternam verbi Dei ge-](#)
16: [nerationem, sed hoc nimis à mente Prophetæ difsentaneum est.](#) Vkázu=
17: iac/ to dálekim być wykľádem od vmyľľu prorockie^{go}/ chćieć prze=
18: ciw Arrianom łľowy tymi dowodzić wiecźnego łłowá Boźego
19: rodzenia. Ale y Káľwiná moźe kto chce y ná Ezáiaľzá y ná dzieie
20: Apoľtolľkie o tym łľyrzey czyťac. Lecz ieľliby tym gárdźic chćiaľ
21: **X.K.** iź nie iego ordy kátholik byľ Káľwin: onoź ma Papieľtę tę=
22: giego Fránciľzká Watáblá (choćiaźci y tego łľczypie iź mu też
23: nie ná ręķę piľze/ czľekiem vcźonym w Hebreľľkim ięzyku będac/
24: o czym fię podobno potym co powie) ktory ták ná ty łłowá piľze:
25: [Generationem eius id est seculum eius: prauitatem seculi eius. Incipit exclama-](#)
26: [re in homines seculi Christi, quis ergo prauitatem Iudæorum qui uiuent fe-](#)

27: culo Christi, exprimere verbis poterit. Toć Papistá: á wždy tego o
28: żadnym rodzeniu Chriftofumym nie rozumiał: ále o tych wie=
29: kow ostatecznych ludziách/ á miánowicie o niewyflowioney zło=
30: ści ludu Izraelskiego/ Chriftofowi odpornego: Do ktorých mo
31: że przyłożyć y infzych fałszywych Chrifcian/ ktorzy też ácz Bogá
32: wfty y Chriftofá wyznawáią: iednak fię go vczynekami przą zc̄. A
33: toć iest włafne mieyfcá tego wyrozumienie. Nie mniefy zły iest (*marg*) Ná początku
: ksiąg nápiśa-
: no o mnie. (-)
34: fol. 96. y tych słow Dawidowych Pfal. 39. wedle Vulgati, á wedle
35: Hebreyskiej prawdy 40. v 8. wykład y przełożenie: Ná początku
36: ksiąg nápiśano iest o mnie. Iákoby początek stárego y nowego

u 3

Testámentu

strona: 158

158.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: Testámentu wedle tych słow/ miał wyświadczyć o Boſtwie y
2: wcieleniu páná Chriftofumym. Czego áni ty słowá nie znacza: á=
3: ni fię do tego ściągáią: áni też początek tak stárego/ iáko y no=
4: wego Testámentu/ opifuie Boſtwá y wcielenia páná Chriftofo=
5: wego. Bo Moizefz proſtymi słowy/ iáko historyk wierny/ począ=
6: tek ſtworzenia ſwiátá te^{go} widzeniu y zmyſłom infzym podległe=
7: go opifuie: á o boſtwie fynowfkim y wcieleniu iákim iego/ y słow
8: kiem namnieyſzym/ zmiánki żadney nie czyni. Chybáby **X.K.**
9: miał infzą Biblią/ y infzy początek stárego/ także y nowego Te=
10: stámentu/ niź ten iest w stárych Hebreyskich/ Greckich/ y Láciń=(*marg*) Sproſny
: bład żeby po
: czątek stáre-
: go y nowego
: Testámentu
: wcielenie

1: miał opiso-

2: wąc. (-)

11: lkich księgách: ktore my z drugimi v siebie mamy. Wiem y to: że

12: też zacni ludzie z onych ftarych náydowali fię: ktorzy tak poczy-

13: náli **1. Moi. 1.** W fynu ftworzył Bog niebo y ziemię/ iáko był **Tertu**

14: **lian, Hilarius** zc. twirdząc to żeby tak było w texcie Hebreyskim.

15: **Quod fallum esse ipfius rei veritas comprobat.** Iáko mowi Hieronim

16: **in Quæst. Hæbr. in Genefim Tom. 3. fol. 201.** zádaiąc im nieprawdę.

17: Ale y tak nicby to przedsię do wćielenia **X.K.** nie pomogło. Po=

18: czątek też nowego Testámentu żadney zmiánki boftwá y wćie=

19: lenia nie czyni. Ale y we szrodku nigdziey y ná końcu słowká te=

20: go nie naydzie/ wćielenie/ owfzem rzecz fię temu przeciwna wfzę=

21: dzie pokázuie: to iest/ iż fię człowiek Chrifthus Iezus pośrzednik

22: nász/ z oycow wedle obietnic ná początku wczynionych/ z ducha

23: ś. poczęty z Pánni Máryey małżonki Iozefowey vrodził/ á nie

24: tá/ żeby fię fyn boży Bog słowo wćielác miał. A co fię tknie słow

25: Dawidowych/ ktore o sobie y inlych/ á miánowicie o Mefyafzu/

26: bo fię to w nim iáko w poślufnym Bogu áż do śmierci fikutkiem

27: też pokazáło: powiedzial mowiąc/ ná początku ksiąg nápiřano

28: o mnie: tedy fię ty nie do początku **1. Moi.** ksiąg ściągáią: ále á=

29: bo do wfzytkiego wobec zakonu/ wedle niektorych zdánia: kto=

30: ry fię też áż w wtorych dopiero księgách poczyna opifowác: prze

31: to/ iż zowie **volumen libri**, to iest/ zwitkiem ksiąg: iż tak przedtym

32: ná dlugich kártách ftarzy piřáli/ y ná wálek zwijáli/ iáko y teraz

33: żydowie czynią z przykazaniem Bożym/ y Ruř/ gdy w regeftr pi=

34: řzú pomárle y ony czáfow řwych gdy im od tego zápłácą/ iáko y

35: w Papieftwie przypomináią: Abo iáko ia trzymam o piątých

36: xięgách Moizefzowych. W ktorych zořobná **kap^{itulum} 17.** powinnę=

1: ści krolow fą opifane. O czym też piŕze [Vatablus](#) y w Bibliey y w
2: Pfálterzu zofobná wydánym. Ale to dziwnieyfza/ że [Ambrosius in](#)
3: [Hæb. x.](#) y [Arnobius](#) ftáry/ piŕząc ná ten Pfálm: o pierwfzym to
4: Pfálmie tylko/ rozumieią: ktory głowá z początkiem ksiąg Da
5: widowych Pfálmow zową: y ták ty fłowá wykładáią: á nie o po=
6: czátku ftárego y nowego Teftámentu/ iáko **X.K.** mniema. Y
7: niewiem czemu też początkiem/ chociaź nie otworzyście czyni no
8: wego Teftámentu Ianá/ á nie ták iáko ieft poftáremu Máthe=
9: ufzá. Ale y tym nic nie wygra: bo y to iego wćieleniu nic nie po=
10: może: poniewaź o nim y ftáry y nowy Teftáment/ iákom iuź rzekł
11: nic nie piŕał. Wolno to fobie zmyŕláć iednym: á drugim też wol
12: no temu niewierzyć. A zwláŕcza tym/ ktorzy wolą ná fłowie bo=
13: żym/ niź ná zmyŕlonych baykách ludzkich przeŕtáwác. Bo niech
14: by ták byó/ żeby Ian ŕ. piŕał o fynu Bożym/ przedtym náŕzym
15: Iezufem Chriftufem/ iuź w ŕkutku bęđącym ná początku/ ktore=
16: goby fłowem/ wedle nich zwał (czego ia iednák widzę y wiem
17: być infze wyrozumienie) przedŕeby **X.K.** tym wćielenia nie do=
18: wiodł. Gdyź Ian ŕ. nie mowi: fłowo fię wćielilo/ ále mowi: á fło=
19: wo ciálem fię ftáło: co dáleko ieft od wćielenia. Bo infza ieft w=
20: cielić fię/ iáko czyni ŕzátan/ że fię w człeká wkrada y w nim prze=
21: bywa/ co opętánim zowiemy: á infza fię ftác człowiekiem: czego
22: y ŕzátan/ przemieniáiąc fię częŕto w Aniołá ŕwiátłóŕci/ vczynić
23: nie może. Aleć ták potym ŕubtylnie [fol. 97.](#) o tym fłowie Bogu
24: mowi/ że ia niewiem zkąd fię ták o nim mowić náuczyl/ á to ty=
25: mi fłowy: Iź fłowo to fyn Boży byó ná początku iákoby zákryte
26: v Bogá: wŕzákoź byó do tego ŕpofobne/ áby zá czálem [in progref-](#)
27: [fú recreationis](#) w poŕtępku odnowienia ŕtworzenia przez odkupie=
28: nie/ byó ŕtworzeniu obiáwione/ y w oŕbliwy pożytek przywła=
29: ŕzczone. Z ktorych I.M. fłow/ káźdy to obáczyć może/ iź co przod

- 30: budował/ to zaś wszystko rozwałił: a iż ten jego zmyślony słowo
31: Bog/ nie był przed nowym Testamentem w skutku (gdy się kto
32: y temu przypatrzy/ co o początku Mojżeszowym/ y o pierwszym
33: stworzeniu powiedział) chociaż do tego był śpofobny: co też jest
34: rzecz inna/ być do czego śpofobnym/ a być już w skutku. Iako
35: śpofobny był do tego Paweł ś. przed założeniem świątą żeby był
36: Apościołem Chrystusowym/ y Iakob nie uczyniłszy nic dobrego

bo miło=

strona: 160

160

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: do miłości/ a Ezauś do nienawiści/ niż się wrodzili zc. a wzdą tą
2: śpofobność ich w skutku y oni też nie byli/ aż gdy czas ich na to
3: od Boga nánznaczony przyszedł: co też także o tym synu może się
4: mówić/ iż ani był objawiony/ ani w ofobliwy pożytek przywła=
5: łczony/ aż [in progressu recreationis](#) iako I.M. piśze to jest/ aż w po=
6: czątku odnowienia stworzenia: to jest wedle prawdy aż się po=
7: czął y wrodził zc. Co jeśli tak jest/ tak wierzy/ tak piśze/ tak wyzna=
8: wa/ czemuż rzeczy przeciwnej chce przedsię gwałtem y przeciw
9: prawdzie/ y przeciw samemu sobie dowodzić? y czemu dla tego
10: y innych wiele świadcstw tak śzkądzie złym wykładem wy=
11: łzpacą/ aby jedno z niźczego uczynił co? Nie pamiętając na re=
12: gułkę śwych Logików/ abo mędrców których się trzyma. [Quòd](#)
13: [ex nihilo nihil fit](#). Bo przedsię z niczego nic nie uczyni: gdyż nie jest
14: Bogiem który to tylko sam śprawił przeciw rozumowi Filozo=
15: [Filozofkie^{mv}](#)/ że z niźczego wszystko to co jest uczynił. Jest innych mieyc
16: kilkadziesiąt/ ktorem był nánaczył: bārzo iālnych y otworzy=
17: łtych/ ktore także są złym y nieprzyśtoynym wykładem popśowá=
18: ne: ale folgując krotkości y nakładowi/ one opuśzczam/ niechcąc
19: też I.M. więcej frāłowác. A też tak tużę/ iż z tych kilką okazá=
20: nych/ lācno obaczy drugie pilny y pobożny słowá Bożego czytel=

21: nik. Iáko onego co ielt fol. 17. Raz ieden rzekł Bog/ á ia dwoię (*marg*) Raz ieden

⌋ rzekł Bog

⌋ Pfal. 61. (–)

22: rzecz wlyfzałem: ktore mieyfce Pfal. 61, iuxta Vulgam, iáko wy=

23: kláda y do czego go teź náciąga niech fię kto chce przypátrzy/

24: dozna dźiwneho gwałtu/ ktorego nie naydzie v **Arnobiufá**, nie

25: naydzie teź y v **Ambrofiufá** ná ten Pfalm piřzące⁸⁰ Tom. 4. fol. 595.

26: nie naydzie v **Vatabla** Fránciřzká. A między infzymi naydzie Ba-

27: **lilium magnum** fol. 135. ktory koniecznie y Ambroźego w tym prze=

28: brał. Bo k rzeczy więcey mowi z Arnobiufzem y z Vatablem niź

29: Ambroźy/ chociaź y on nie ná rękę ielt **X.K.** Tákże onych dwu

30: Pfálmow 143. y 17. wedle **Vulgati**. A wedle Hebrejřkiego 144.

31: v 5. á 18. v 10. ktore wykłáda fol. 77. mowiác: Ono ťońce řpra=

32: wiedliwořci pan Chriřtus wieczny řyn Boźy/ bořtwo řwoie/ iá=

33: koby obłokiem cźłowieczeniřtwá řwe⁸⁰. **Obáczay w tych řłowách trzy**

34: **řeczy, Chriřufá, Bořtwo, cźłowieczeniřtwo &c.** vcźyniř ludzkiey kre=

35: wkořci ile znieřc mogłá widome. **Bořtwo vcźyniř widome: á Pan**

36: **Christus mowi: Bogá nikt nigdy nie widziá.** Otoř prořiř Dawid gdy

ták przed

strona: 161

ná Wędzidło K.X.P.

161.

1: ták przedtym mowił: Pánie náklóń niebios twoich á zřtáp/ dot

2: kni gor/ á wypuřzczá dym. Y ná drugim mieyřcu/ gdy tákie wćie (*marg*) Náklóń nie-

⌋ bios y zřtáp

⌋ Pfal. 43. (–)

3: lenie páńřkie ták twierdził/ iákoby fię iuź won cźás byłó řtáło/

4: mowiác w te řłowá: Nákloniř (řyn Boźy) niebá y zřtápił: to ielt

5: (iáko obiářnia Páweř ř.) wyprořniř ábo vchyliř y poniźyř Bo=

6: řtwá řwego/ y przyiřł cźłowieczeniřtwo w ořobie řłuźebniřká. Zá

7: tym dokłáda Dawid: á c̄má pod nogámi iego: przez co rozumie
8: to zaćmienie Pánnie Máryey przez Aniołá przywłázczone z̄c̄.
9: Gdyby prósci chłopi czytáć vmieli Pfálmy Dawidowe wláśnie
10: przełożone/ nie podobna áby fię dziwowáć nie musieli/ y nie mie=
11: li poznáć fprofnego y gwałtownego náciágánia fłow Dawido=
12: wych do tego/ do *cze^{go}* ich on nigdy nie vżywał/ áni o tym y przez
13: fen pomysłał/ co I.M. sobie z nich zmyśla. A ia ták mowię iż
14: gdyby tákíe wykłády fłowá Bożego proftego y iálnego ísc̄ miá=
15: ły/ łácnoby vczynić z czarnego biále/ y pewnieby tego łácnó
16: tym fpořobem káždy dowieśc̄ mogł: coby iedno zámyslił/ cho=
17: ćiażby to nigdy *in rerum natura* nie było/ vczyniłby z źiemie niebo/
18: á z niebá zás źiemię/ z Máryey Mátki Páńńkiey Bogá/ á z Bo=
19: gá Máryą Pánnę. Y niewiem czemuby fię **X.K.** ták bárzo ná fło
20: wo Boże gniewáć miał/ y ono fłodyczá y rzelzotem fźátáńńskim
21: názywáć/ gdy go ták iákoby *wolkowe^{go}* nofá/ á iefzcze przygrza=
22: nego/ może y vmie ná ktorą chce ftronę nákierowáć. Auguřtyn
23: choćiaż teź álegeryzuie/ y nád zmyfł fię Dawidow czeńto wyno=
24: śi: iednák tu nie ták grubie y fprofnie wylata: ták wždy ná to pi=
25: fząc: *Inclina cœlos tuos. Qui funt cœli inclinati? Apostoli humiliati. Isti*
26: *enim cœli enarrant gloriam Dei &c.* Gdzie oto przez náchylone nie=
27: biofá rozumie Apořtoły vniřzone/ chwałę Bożá opowiadájące á
28: nie to co **X.K.** Tom. 8. Col. 1660. C. in Pfal. 143. A in Pfal. 17. ácz
29: infzá przedsię bierze/ o fpráwiedliwym vtrapionym/ iednák fię
30: teź namniey z **X.K.** nie zgodzá. Co fię tych Pfálmow tknie/ tá
31: krotka iefť fummá y profte przedsięwźięcie ich. Ze Dawid vwa=
32: żywłzy z pilnoścíá wielká przeciw fobie dobroć Bożá/ ták z ftro=
33: ny zacnego wywyřźlenia fwoiego ná Kroleřtwo/ iáko teź y wy=
34: wyřźlenia nád nieprzyaćioły/ y wielá narodow/ nád ktorými
35: go przełożył/ y nád nimi zwycięřtwo dał/ y przeciw nim vzbroił
36: mocá y vmieiętnoścíá woienná: Pánu Bogu napřzod dziekuie

strona: 162

162. Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: wychwaláiąc go z tego wśzytkiego/ y to wśzytko iemu lámemu
- 2: przypifuiąc/ iż go on lám (będąc iego zamkiem y wćieczką y o=
- 3: brońcą) ze wśzech iego nieprzyaścioł y niebėpieczności wyrwał.
- 4: A potym prośi/ áby y ná potym toż czynił. Niebá łwego náchy=
- 5: láiać/ y rękę łwoię ku wykupieniu iego zwyłoka połyłaiąc. Vká
- 6: zuiąc też to y twierdząc iż on lám táki iest (iáko mowi Pfál. 144.
- 7: v 10.) ktory dawa wybáwienie krolom/ y ktory też Dawidá wy=
- 8: kupił od mieczá złego/ á vczynił to nie dla iákiej iego godności:
- 9: gdyż to wyznawa że człowiek poddány iest proźności/ ktore^{go} dni
- 10: iáko cień przemijaią/ ále tylko z miłosierdzia łwego/ iáko w v 2.
- 11: mowi. A iż mowi v 5. Pánie náklon niebios twoich/ á złtápiłz/
- 12: dotkni gor/ á kurzyć lię ábo dymić będą/ tedy tymi łłowy/ iáko
- 13: y w Pfálmie 18. v 10. gdzie też toż włpomina/ iáko go Bog przed
- 14: tym bronil/ y z rąk wśzech iego nieprzyaścioł wyrwał/ y z rąk
- 15: Saulowych/ iáko nápis Pfálmu świádczy/ nie co inźzego mowi
- 16: iedno to/ iż iáko przedtym rołprałzał Bog nieprzyaścioły iego lá
- 17: mym łzumem wichrowym/ y burzámi dźiwnymi/ ktore ná ten
- 18: czás gdy nań nieprzyaściele nácieráli Bog łpułzczał/ ták też zás
- 19: żáda/ áby to y záwždy potym pokázował. Gdzie miánowicie w
- 20: Pfál. 18. opifuie to náklonienie ábo łchylenie niebios/ rozumieiać
- 21: przez nie one dźiwne burze/ obłokow łkupienie/ ciemności zmo=
- 22: cnienie/ łzumow huczenie/ łyfkánia ogniftego/ gromow y pioru=
- 23: now trzáfkánie/ ktore gdy lię dzieie ná ten czás bywa to niebá ná
- 24: chylenie. Bo lię ták one zgełtnione obłoki zgromadzaią/ że lię
- 25: zda dla ich niłkości/ ktorą ná oko widamy/ iákoby lię y lámo nie
- 26: bo náchylic miáło. A to iest proste Pfálmu tego wyrozumienie/
- 27: bez tych niezboźnych álegoriy y domyłłow Filozowłkich/ ktore

28: Dawidowi y żadnemu przed nim y po nim **święte^{mv}** chwalczy boże=
29: mu nigdy do fercá nie wltępowały. Infze słowá ktorých tu **X.K.**
30: vżywa/ Dawidowi to zádaiąc/ żeby on oto prośić miał/ żeby syn
31: Boży wieczny iákoby obłokiem człowieczeństwa fwego vczynił
32: ludzkiey krewkości Bołtwo widziáne z niebá zltąpiwłszy/ álbo że
33: by ták zltąpić miał/ żeby się wyproźnił iáko **X.K.** mowi z Bo=
34: łtwá fwego/ do czego y Páwłá ś. świádectwá nieśłufznie nácią=
35: ga: o czym się potem nieco przypomienie: dla ich nikczemności
36: opuľzczám: gdyż y odpowiedzi niegodne być baczę. Dofyc ná tym

krotko

strona: 163

ná Wędzidło K.X.P.

163.

1: krotko błęd łprofny pokázác: ktorým się y grzech y łromotá pa=
2: ráć. Boby się w nich ledwe koniec mogło náleść. A ták iuż tu czy=
3: niąc koniec złego wykłádu pífmá ś. w rzeczách tych y świádec=
4: twách potocznieyľzych/ ktore nic zgołá nie máią w łobie tego/ o
5: co nawięcey rzecz idzie/ chociaż I.M. ták rozumie żeby miály.
6: Infze ná infze mieyľce odkłádam. A teraz dáley w záczytey rzeczy
7: poľtąpię.
8: **KA P. 8.** Zda mi się y to nie ládá zawádá do porzádne=(*marg*) Rum czwar-
: ty, to iest nie
: słuľzne rze-
: czy iedney ku
: drugiey przy
: stołowanie. (-)
9: go fundámentu záłózenia y przyľtoynego budowánia: gdy kto/
10: biorąc y máiąc się zá tego/ coby mowić miał słowo Boże/ on
11: przedsię mowi to/ co się iemu zda/ y to co się przedtým ktoremu
12: z wiernych/ chociaż nie do końcá/ ielzczę vgruntowáných przyczy
13: táło/ zgołá niewierným przyczytá; á co też łczyrym/ to on obłu=

14: dnym ábo fáłszywym. Abo gdy co z niewiernych było mowiono
15: to on wierne w to vbiera. Co niełufznym przyftołowáním rzeczy
16: y o fob názwać możemy. Iáko też to I.M.**X.K.** czyni. Naprzod
17: fol. 3. záczałwzy rzecz przedtym o ftrofowánium ábo vtyfkowánium
18: Páńfkim ná Filippá/ y ná iego ná on czás błędu rowienniki/ iá=(marg) 1.**X.K.** z A
: postołow pro
: stych czyni
: fáłszywe krze
: ściány. (–)
19: ko ieft fol. 2. nápiáno: mowi potym. Kto widzi mnie widzi Oy=
20: cá mego: áza nie wierzyłz (ty fáłszny Chryftyáninie) iż Oćiec
21: we mnie á ia też w oycu zc̄. To tákie fáłszne^{go} Chriftyániná przy=
22: ftowánie do Filipá/ y do iego ná on czás błędu rowiennikow/
23: ieft nieprzyftoyne/ y fpołu ftać nie może: Wyiáwłzyby to mogło
24: być piłmem ś. pokazano/ iż Filip y iego towarzyfze (procz iedne=
25: go Iudałzá ktore^{go} iuz też pewnie z onymi dwunaście ná ten czás
26: nie było/ bo od wieczery wftał/ á to Pan po wieczery przy ie=
27: dennaście tylko mowił) byli ludźmi niewiernymi. Ale iż to poka
28: zano być nie może/ gdyż oni byli y wiernymi y fzczyrymi: przeto
29: to co onym iáko wiernym y fzczyrym było mowiono/ do fáłszy=
30: wych Chriftyanow przyftołowano być nie może: gdyż fáłszywy
31: nie tylko fpołku z wiernym nie ma: ále też y Chriftyáninem być
32: nie może. A rzecz tę kilká też przykłádom z Wędzidlá I.M. dla
33: tego pokażę/ áby I.M.**X.K.** ná potym był oŃtrozniefzy/ w tá=
34: kim przywodzeniu przykłádom/ y przyftołowánium rzeczy do rze=
35: czy. Bo gdy fię też w tym z ftrony rzeczy potocznych ziemfkich/ y
36: człowiczeńfkich nie poŃtrzeże/ áżci też y w Bołkich/ niebieskich/

x 2.

duchownych

164.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: duchownych będzie musiał szwankować: To co Bogu należy/
2: na człowieka ábo na Anioła/ á co człowiekowi y Aniołowi na Bogá/
3: ábo też na Chrystufá wkładáiąc. Potym też y to przyfto=
4: łowanie nie przyftoyne czyni/ pewnie z fercá záiątrzone^{g0}/ á krwie
5: niewinney/ niewiemby nie więcej niż pijawká/ prágnałego: gdy
6: fię na Zwierzchność świetłką gniewa y fráluie fol. 4. (Iáko też (marg) **X.K.** y z dru
: gim oratorem
: na Magistrat
: vtyskuie, ku
: tyráństwu iy
: pobudzáiąc. (-)
7: y drugi nowy Orator w fwey orácyey do Senátu czyni) iż fię zá
8: to nie weźmie/ żeby Heretyki wykorzeniá/ grożąc im iż ich duch
9: ś. wedle też wykłádu ie^{g0} karác ma z fprawiedliwości/ zc. Przeto
10: łtofuiąc ich z tąd żeby oni rzeczy drobnieyfe pilnie vpátruiąc y
11: ony karząc/ tych wiefzzych zániedbáwác mieli/ to iest nie mordu=
12: iąc heretykow: ktore on bluźniercámi názywa/ y ták iáko mu fię
13: podoba przywodzi przeciw nim łłowá ty chrystufowe (fol. 5. Mat.
14: 23.) ták mowiąc. Ale wielekroć niektorzy w tey władzy fwey (iá
15: ko Chrystus vtyfkuie/ Wielbráda polykáiąc komorá precedzá
16: iá/ to iest bywáią pilnymi y frogimi w łądzie y karániu tyh do=
17: cześnych roznie y wyftępkow/ á krzywdá bogá w troycy iedyne^{g0}
18: y kościoła powfzechnego/ oblubienice miłey iego/ ták odłogiem
19: leżąca áni ich łnadź obeydzie. O okrutnym y tyráńłkim fercu nic
20: nie rzekę/ ktore tu iáko we źwierciedle káždy łácno przez fię oba
21: czy. Mowić też tu o Bogu w troycy/ ktora wedle nie^{g0} ma oblu
22: bienicę á niewiemby nie onę/ o ktorey przy obrazku nápisáł: Vna
23: Dei pariter filia, łponfa, parens, niehcę. Ani na koniec o tym łłowká

- 24: wyrzekę/ godzili się tak śierdzić y ná krew niewinną/ á zwłafzczá
25: z ftrony wiary/ ktora ieft dárem Bożym/ inftygować: y tak Má
26: giftrat ábo zwierzchność y przełożone pobudzać: bo się iuż o tym
27: w pierwzych ksiązkách mowiło. Tego tylko zámilczec nie mo=(marg) 2. Niesłufznie
: do Fáryzeu-
: ufzow [!] Mági-
: strat Polski
: stofuie. (-)
28: gę: iż mi się zda niesłufzne oney rzeczy którą miał Pan Chrifus
29: z Fáryzeufzami/ z tą którą przedsię bierze **X.K.** zwierzchności
30: náfzey Polfkiey którą ftrouie przyftofowanie. Bo Chrifus Pan
31: słufznie Fáryzeufze ftofował: **X.K.** zálie niesłufznie to czyni. Fá=
32: ryzeufzowie byli ludzie chytry/ obłudni/ práwá Boże gwałcący/
33: á wymyślne wftawki y Ceremoniyki fwe wytáwiájący (iáko te=
34: raz Rzymfkiey Kátoliki wodzowie) fwego nie Bożego áni bli=
35: bliźniego [!] pożytku pilnujący/ infzych prętko fádzący/ y wielkimi
36: ciężary okládájący/ zwierzchnią poftawą zmyślonego nabożeń=

ftwá lu=

strona: 165

ná Wędzidło X.K.P.

165.

- 1: ftwá ludzi zwodzący/ y domy wdowie wyžyrájący/ z czego wlfzyt=
2: kiego słufznie ie Pan Chrifus tą przypowieścią ftrouie. Ale nie
3: tużę áby to vrzędowi náfzemu Polfkiemu tak przednieyfzemu iá=
4: ko y podlefzemu/ dla niektorych mogło słufznie być przypifano/
5: áby on też obłudnie/ nie fzczyrze zc. iáko Fáryzeufzowie czynić
6: miał. (A tu niech káždy baczy w iákiey tu wadze zwierzchność v
7: Ich Mści. Księzey/ y w iákiey też wadze poſpolitey rzeczy zgo=
8: dne vchwalenie/ ná ktore się/ iáko tám niżej ftoi/ gniewáią/ y iá=
9: ko słufznie infzych w to vbieráią w czym íami chodzą.) Kte=
10: mu Pan Chrifus záwždy Fáryzeufze z morderftwá y tám w tym

- 11: kapitulum ťtrofował/ wylewánie krwie Prorockiey/ przodkow
12: ich/ ná oczy wyrzucał/ y biedę zá to opowiadał: vkázuiąc ich być
13: towarzyfzmi onych krwáwnikow ťtórych. A **X.K.** záś opák włzyt
14: ko czyni/ do krwie wylánia pobudzáiąc/ y ťładem/ iż iey nie wyle=
15: wáią/ Bożym groząc/ ále iáko pobożnie y ťpráwiedliwie niech
16: **drudry** [!] ťładzą. **Mądre**^{mv} doťyć. Trzećie nieťłufzne y nieťpráwie=
17: dliwe przyťtoťowánie támże fię potym záraz **fol. 5.** naydzie á koń (*marg*) 3. Przystofo-
: wánie pobo-
: żnych christi
: an, do złoťli-
: wego Acha-
: bá. (-)
18: czy fię **fol. 6.** zċ. Gdzie to teraz ludziom niewinnym przyczytác
19: chce/ zowác ie gwałtownikámi/ co przed tym o złoťliwym Kro
20: lu Izráelťkim Achábie powiedziano 1. Krol. 21. mowiac o nich
21: ty ťłowá: **Occidisti in super poťsedisti:** Máłoť miał ná tym żeť zabił/
22: áleť iefzche y poťiadł: Gdyż przereczeni gwałtownicy máło ná
23: tym mieli páná w ťobie vkrzyżowác/ y kápłany iego mordowác/
24: y wygániác/ ále dobrá ciála/ to iefť koťcioła iego/ gorzey niż kie=
25: dyť kátowie ťukniá iego rozťzárpáli zċ. To przyťtoťowánie ťłow
26: Eliaťzá Proroká ť. ktore z roťkazániá Bożego do złoťliwego
27: Krolá Achábá mowił/ dla zámordowánia **pobożne**^{go} Nabotá
28: y opánowánia winnice iego/ możeli ťłufznie być nam y infzey brá=
29: ćiey náťzey przyťtoťowano/ niech pobożni y báczni rozťładzáią. Pro
30: rok Eliaťz od Bogá poťłány mowił ty ťłowá Achábowi/ z roťka=
31: zánia Bożego. A **X.K.** tego rzec nie może/ áby mu to Bog mo
32: wić nam y bráćiey náťzey kazał. Acháb ťpráwiedliwego y pobo=
33: żnego przez żonę ťwą złoťliwą zabił Nábotá y wziął winnicę ie=
34: go/ á ták ťłufznie to ťtrofowánie odnoťił. Myťmy z łáťki Bożey
35: nikogo nie zábili/ áni maiętnoťci iego wzięli/ á ták to nieťłufznie

36: od **X.K.** ná łobie nošimy. Ktory y tego w Polźcze nigdy nie po=

x 3

każe/

strona: 166

166.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: każe/ porządnie/ łufźnie y łpráwiedliwie/ áby tu ktorzy zwła
2: łzczá wierni byli/ ktorzy Antychryftá poználi y iego kramow czá=
3: rowniczych odbieźeli/ żeby košcielnego co brác mieli/ kápłany
4: pomordowawłzy. Gdyź fię ty mordy/ y bránie ták chytre pod po
5: krywką nabożeńłtwá zmyślonego/ iáko y gwałtowne morder=
6: łkie rychley przy iego głowie Papieźu Rzymłkim y iego dworzá=
7: nách náyduią/ y z łtárych Hiftorykow iásnie pokázác mogá.
8: Ktorych/ iż teraz niektorzy dochodzą iáko mogá/ y kędy mogá/
9: do czego mnie nic y bráćiey moiey ktorzy do tego nie naleźymy/
10: áni fię w to wdawamy/ iednák to/ nie moźe do oney winnice Na
11: botá y Achábá/ co fię teraz dzieie/ łufźnie y łpráwiedliwie wedle
12: zdánia mego przyczytano/ choćiaby kto inłzy łtrzegác práwá y
13: wolności łwey czego fię ná karb łwoy waźył/ bo teź to ma drogę
14: łwą: á nie tę ktorą **X.K.** bieźeć wśiłuie.
15: Człwarte przyłtołowanie złe/ ábo ráczey dobrego zepłowá=(*marg*) 4. Złe z Płál
: mu 19. o słóń
: cu do Chri-
: stułá przysto
: łowanie. (-)
16: nie/ náyduie fię fol. 37. Gdzie **X.K.** chcąc to pokázác iáko **ie łt** [!]
17: Chriłtus świałłością y łłóńcem/ twierdzi to iżby Dawid Płál. 18.
18: ktory iełł 19. wedle Hebrejłkiego/ miał Páná Chriłtułá przyro=
19: wnác łłóńcu o ktorym tám mowi: ná czym fię (mowię zá łáłką
20: I.M.) bárzo myli. Bo áczłkolwiek to prawdá/ iż Chriłtus
21: Pan iełł łłóńcem/ á łłóńcem łpráwiedliwošci: ktory promieniá=
22: mi łwoimi vzdrawia: á to wedle prorocłwá Málach. 4. v 2.

23: iednák nie dla tego to co Dawid o słońcu napisał w tym Psalmie=
24: mie Chrystusowi ma być przyrównano. Gdyż tego Dawid (iako
25: twierdzi **X.K.**) nie czynił/ ani o tym myślał. Gdyby sam **X.K.**
26: z pilnością Psalm ten przeczytał (choć tak mniemam/ często
27: i na pamięć mawia wedle zwyczajów nabożeństwa swego) a argu
28: menty albo przedsięwzięcie Dawidowe w nim wpatrzył: nigdy
29: by tak tużę/ tego nie twierdził: ale iż się na stare swoje alegory=
30: arze spuszczają/ którzy w doł błędu przed nim powpadali/ przetoż
31: też/ za nimi idąc/ w tenże doł nieopatrnie wpada. Gdyż Dawid
32: owe krotkie y proste przedsięwzięcie to jest w tym Psalmie/ w
33: którym trzy rzeczy przedsię bierze: że naprzód miał stat Boży do
34: końca v 7. z rzeczy stworzonych/ a mianowicie z nieba y z słońca
35: na nim biegającego tak opisać/ żeby żaden przypatrzysz się
36: niebu samemu/ wymowki nie miał: iakoby mu się Bog nie miał

oznaczyć

strona: 167

na Węzidło X.K.P.

167.

1: oznaczyć. Gdyż nie maż te^{go} narodu y tego języka/ nad którym
2: by niebo rozpartarte być nie miało/ y ktoremby iadne y prętkie
3: słońce nie świeciło. Potym zacność zakonu Bożego opisać do
4: końca v 12. A ostatkiem odpuszczeniu dobrowolnym grzechów
5: oddawa. W tym wszystkim dobroć nigdy nie wyłowioną/ y ma
6: stat wielmożny Boga nigdy niewidziane^{go} ludziom przed oczy
7: wytawiając: a tym wszystkim ich ku znomości Bożej y ku
8: chwale jego pobudzając. Iako słowa jego świadczą iadne y o=
9: tworzyfte. A co I.M. **X.K.** mowi iżby Pana Chrystusa przyro=
10: wnywać miał słońcu/ tedy to opak czyni: Gdyż Dawid słoń=
11: ce przyrównywa Oblubieńcowi naprzód z Loznice wychodzą=
12: cemu/ a to wedle starego Żydowskiego zwyczajów: gdzie Pana

13: młodego co nachędożey y naświetniey vbránego z wielką pom=
14: pą y powagą do młodey pániey do wykonáníá ślubu przyprowa
15: dzano. Iż iáko to tám v nich miła/ poćiefzna y wesoła rzecz by=
16: łá/ takie Páná młodego do ślubu z łóznice wyprowadzenie: tak
17: miłe y wesołe ludziom bywa po odtąpieniu ciemney nocy fłońcá
18: pogodne wřchodzenie. Potym teź fłońce przypodobywa moca=
19: rzowi cerřtwemu y chutko *biegájące^{mv}*. Iż iáko on mężnie y pręt=
20: ko od krefu do krefu biega/ z mnogich podźiwienim: tak fłońce
21: dźiwnie prętko y cerřtwie bieg řwoy od wřchodu do zachodu od=
22: prąwuiąc przebiega. Otoź/ iefli to co ma do **X.K.** rzeczy/ niech
23: káždy poboźny y wierny vważa y řądźi: ia ná to więcey mowić nic
24: niechcę. Bo y co potym/ ná drugiey kárcie/ teź rzecz znawiaiąc/
25: przyczyta Chriřtuřowi z tegoź *Přál^{mv}* ořwieszenie: iákoź to praw=
26: dá/ iż to on czyni/ zá wźięćim ducha ř. bez miáry od Boga: ie=
27: dnák z řtrony Přáľmu tego proč inřzych přím/ nic to **X.K.** nie
28: porátuie. Gdyź Dawid ř. zgoła to tám/ nie o Chriřtuřie/ ále o
29: zakonie/ ábo o řłowie Boźym nápiřał: iż ono ořwieca. Iáko y
30: Přáľm 119. Zowie řłowo Boże (w ktorým co Bog ludziom ábo
31: obiecuie/ ábo teź co rořkázuie) pochodnią nog řwoich: co teź pew
32: nie muři mieć řwe mieyřce. Iáko y to teź ma/ wedle inřzych přím
33: ř. iż Chriřtus pan/ iefł z řłóńcem řpráwiedliwořci/ y řwiáćlořcią
34: prawdźiwą y řkutecznią ludzi ná řwiát przychodzących. Ale nie
35: iuź dla tego/ grochu z ćwikłą mieřzác potrzebá.
36: Piąte/ Po dľugim tego z oycow/ á nie z řłowá Boźego/ wy

wodzeniu

strona: 168

168.

Wtore křiąźki Odpowiedzi/

1: wodzeniu/ iákiegoř wćielenia řyná Boźego: o ktorým twierdźi
2: iż naleźy wřzytkiey Troycy: tedy ie potym řłofuie z rodzicámi řy=(*marg*) Iáko řię rodzi

cy o ożenie-

nie fyná, ták

troycá o wćie

lenie fyná stá

rálá. (-)

3: ná ożeniáiącemi/ ták mowiąc fol. 79. Iż ono/ ácz należy o nim

4: ftáráníe rodźicom iáko y fynowi: **á tu niech káždy obacza, iáko**

5: **trzech Bogow wprowadza**, iednák sam związek małżeńftwá/ náko

6: niec ná lámym fynie zoftáwa. (ále też podobno musiał **X.K.** nie

7: czytać **Diŕcipulá** [!] fer. 146. de articulis fidei. ktory z Auguŕtyná vkázu

8: ie infze podobieńftwo y przyŕtoŕowanie tego wćielenia to ieŕt/

9: trzech Pánien iednę ŕukniá maiących/ ktorą przedŕię iednáz tyl

10: ko obłoczy: Tákże od Piotrá Ianá y Andrzeiá/ ktorzy fárbuią

11: Andrzeiá/ á iż to fárbowanie ná lámym Andrzeiu zoftáwa. Czá=

12: łaż to bayká.) Lecż **X.K.** to fwoie podobieńftwo y przyŕtoŕowá

13: nie/ ták wyŕtáwiwŕzy/ ktore ieŕli dobre ieŕt y tey rzeczy ŕłużące/

14: niech też infzy ŕádzą/ mnie nic nie ŕmákuie/ toż fię też potym y zá

15: podobieńftwá ony chwyta/ ktorych sam Pan Chriŕtus vżywał/

16: o weŕelu ktore ŕpráwił oćiec fynowi Math. 22. Chcąc też y tym

17: weŕelem wćielenia dowieŕć: y ŕmie to twierdzić żeby tym podo

18: bieńftwem Pan Chriŕtus wćielenia y złączenia boŕtwá z człowie

19: czeńftwem dowodzić miał. Ale iáko dobrze y k rzeczy/ on to tyl=

20: ko sam lepiej wie. Lecż iż ieŕt ten dowod y przyŕtoŕowanie nieŕtu

21: ŕzne y nieprawdziwe/ łącno to káždy pozna/ ŕkoro w zámknienie

22: te^{go} podobieńftwá weyŕrzy. Pan Chriŕtus przez weŕele fynowi od

23: oycá ŕpráwione/ nie rozumie **žadne**^{go} wćielenia: áni vczy o rzeczy

24: iuż przeŕŕley y ŕkończoney: ktoraby iuż w wćieleniu musiałá bylá

25: mieć koniec: ále mowi ktora fię záczyńálá/ á teraz fię kończy

26: y kończyć do dnia oŕtátecznego będzię: á to międy nim iáko gło

27: wá y małżonkiem od Bogá dánym/ á międy wiernymi wybrá=

28: nymi Bożymi. Ale iż nakładł **X.K.** łamże ná kráiu o tym swiá=
29: dectw Mat. 9. b 22. a. Már. 2. b. Ian. 3. d. Efe. 5. f. 1. Kor. 6. d.
30: tedy ie trzebá wybaczyć/ iefliż ony zgodnie rzeczy **X.K.** służą z
31: łtrony iego ktore forytuie wcielenia/ czyli nie/ Krotko mowiąc:
32: by namniey. Bo iákom iuż rzekł/ nie o tym włzytki mowią coby
33: się iuż przedtym skończyło: ále co się ondźie tylko ná on czás zá=
34: cząwfy teraz kończy y aż do końca kończyć będzie. A to nie co in
35: szzego ieft/ iedno Zydow przodkiem potym też y nas pogánow/
36: do wefela y żywotá wiecznego przez Ewánielią Páná Chriřtufo

wę w ie=

strona: 169

ná Wędzidło X.K.P.

169.

1: wę w iedność ciáá/ pod iedną głowę wezwánie. Bo ktorzykol=
2: wiek tey Ewánieliey Páná Chriřtuflowey wierzą y całą nádzieię
3: w Chriřtusie Iezuście pokładáią: tedy się iuż ci włzyfcy wefela te=
4: go od Oycá fynowi fprawionego w nádziei teraz sławáią/ á
5: potym też skutkiem ná wieki ftaná. A ktorzyby się zás nierzą=
6: dne fprawowali/ y wefela tego niewdzięczni będąc/ niegodny=
7: mi byli/ ci nie tylko wefela tego nie vkufzą/ ále iefzcze y do wę=
8: trznych ciemności y do ogniá wiecznego wrzuceni będą. A iż o
9: tym Pan Chriřtus Mát. 22. Ian też Kap. 3. y Páweł Efe. 5.
10: Obiá. 19. y 21. mowią: lámego to Chriřtuřá słowá pokázuia: kto=
11: ry zamykáiać to podobieńftwo/ ták mowi: Iż ich wiele ieft we=
12: zwánych/ ále máło wybránych. Páweł zás opifuie Páná Chriřtu=
13: řá iáko iednego małżonká: á Zbor iego/ od niego kąpielą wody
14: przez słowo omyty/ iáko małżonkę: ktorey on ieft głową/ á ona
15: kością y ciálem z ciáá iego. Przez co znaczy/ nie zmyřlone wciela
16: nie/ ále duchowne ofobliwe wiernych z **Chriřtuřem** [!] Pánem/ złą=
17: czenie. A co się dotycze swiádectwá przywiedźionego Máth. 9.
18: Már. 2. Gdzie Chriřtus mowi/ iż fynowie łoznice małżeńskiey/

19: łmućić łię nie mogą poki z nimi iełt oblubieniec: (bo ták tułżę y
20: tymi łłowy dowodzi **X.K.** łwego wćielenia.) Tedy y to inłza iełt
21: rzecz y dáleka od **X.K.** dumy. Bo tymi łłowy nie co inłżego po=
22: kázował Chrifus Pan/ iedno folgę łwoię przeciw nowym á ie=
23: łzche mocą zwierzchu nie przyoblecżonym vcźniom łwym: bro=
24: niąc ich tym podobieńłtwem od przeciwnikow ich: y nas teź łá=
25: mych tego vcźąc żebyłmy nowotnym á ielzche teź łłábym folgo=
26: wác vmieli: nie okłádáiąc ich tym czegoby zaráz znośić nie mo=
27: gli. A iż to iełt łłow tych włafne wyrozumienie: niech iedno y na=
28: więłłzy prołtak weyźrzy w text/ á rzeczy łię o ktorą idźie przypá=
29: trzy: pozna iż **extra oleas X.K.** z łwoim wćieleniem wylata y pro=
30: źno ie y nie k rzeczy tu wtrąca. Byłócb y ielzche tákich y owákich
31: wiele rzeczy ktore **X.K.** piłze/ ále iż ták pewne y porządne iáko y
32: ty tedy ie opufzczám/ łácno łię iuź z tych kilku drugich domyłłić:
33: nie wydác iedná drugiey. Gdyź łię włzytki ták kłztałtuia/ iáko y (*marg*) 5 Podnoźek

⌋ Boźych iest

⌋ człowieczeń-

⌋ stwo Christu

⌋ łowe. (-)

34: tá: gdy **fol. 51.** Człowieczeńłtwo Páná Christułłowe podobne czy

35: ni podnoźkowi nog Boźych/ to iełt tey źiemi. Bo co przedtym

36: troche wyżłzey **fol. 50.** bárzo Christułá z łtrony człowieczeńłtwá:

y

wyniołł

strona: 170

170.

Wtore kłsiążki

Odpowiedzi/

1: wyniołł: Piłząc ták/ iż Ian Krzćiciel okázáb y to miał/ iż Pan

2: Christus Bogiem iełt y z łtrony człowieczeńłtwá łwego: áliści

3: oto tu zás człowieczeńłkie to Bołłtwo iego/ o źiemiełł práwie vde=
4: rzył: źiemiełł ie/ bo podnoźkiem nog Boźych vcźyniwlzy. A ielzche

5: tego dowodzi Ezá. 66. Dzie. 7. Chcąc tę potwarz ná Ianá
6: ś. wewlec: żeby on Páná Chriřtufá tym Bogiem zwał/ o nim
7: to mówił/ y iemu to co Ezáiafz y Stefan powiedział/ przyczy=
8: tak: ná czym fię Ńprořnie bárzo myli: y nieŃpráwiedliwie to Iano=
9: wi zádáie/ iáko y Dawidowi/ ktore⁸⁰ teź Ńlwy tego nikkzemne=
10: go błędu Ńwego dowodzi: iákoź to muŃzę krotko pokázác. Co fię
11: tedy dotyczé Dawidá/ (iź od tego rzecz pocznę) Pfál. 98. wedle
12: [Vulgati](#), Pfál. 99. v 5. Tedy teź zgołá we wízytkim tym Pfálmie
13: nie mowi o Chriřtuřie Ńynu Ńwym y Bozym/ ale o Bogu oycu ía=
14: mym. A to wyŃtáwuiąc przed oczy/ zacnořć wielmoźná iego y
15: chwałę/ pokazaná Ńkutecznie w źiemi oney IudŃkiej/ á zoŃobná y
16: nawięcey ná Syonie/ gdzie kořcioł był/ ołtarz y Skrzynia: nád
17: ktorą/ częřto Bog chwałę Ńwoię pokázował/ y znáczná przytom
18: nořć ludowi pokázował. Dla ktorey rzeczy/ miedzy inŃzymi/ pil=
19: nie nápomina Prorok lud on Izráelfki/ áby przy oney Ńkrzyni/ ábo
20: przed Ńkrzynią oná Páná Boga Ńwego chwalili/ (á ćić nigdy za=
21: dnego Ńyná Bozego/ áni ználi/ áni chwalili) á to gdy ták mowi:
22: klániayćie fię przy podnoźku/ ábo przed ábo podle podnoźká nog
23: iego: á nie ták zgołá mowi/ klániayćie fię podnoźkowi/ iáko ma
24: **X.K.** Gdyź w texćie HebrejŃkim nie Ńtoi ták prořto [hebrajskihadom](#)
25: podnoźek: ále [hebrajskilahadom/ ad Ńcabellum. Siquidem literahebr.non](#)
26: [tantum est lignum datiui & genitiui, quando poŃsefsiue vŃfurpatur, verum](#)
27: [etiam práepořitionis vice ponitur: Significatque ab, ad, in apud, pronter,](#)
28: [iuxta etc.](#) Przetoź teź KáldeyŃki tłumácz ták to przełóżył po pro
29: Ńtu/ klániayćie fię w kořćiele/ á nie podnoźkowi. A iź Pfálmiftá
30: przez podnoźek nie rozumie **X.K.** człowieczeńřtwá/ ktorego on
31: z tąd dowodzi/ ále rozumie Ńkrzynię onę przymierza Bozego: to
32: káždy w Ńlwie Bozym ćwicźony pozna z Ńlów Dawidowych/
33: ktorych vzywa 1. Kron. 28. v 2. y z Ńlów Ieremiařzowych Láment.
34: 2. v 1. gdzie fię ták Ńkrzyniá oná názywa. A ták fię tu iuź wymyŃł

35: **X.K.** nie ołtoi/ o człowieczeńłtwie. A co lię też dotycze łłow Ezá=

36: iałzowych y Stefánowych/ tedy y ty nie łłużą iedno łámemu Bo

gu/ ktore=

strona: 171

ná Wędziło X.K.P.

171.

1: gu/ ktorego łtolicą iest niebo/ á ziemiá podnożkiem: gdyż oni bez

2: álegoriey włzelákiesy niebo niebem po prołtu/ á ziemię też ziemią

3: tę názywáią. Co káždy y z tąđ pozna/ iż y łam Pan Chriłtus toż

4: też z nimi zgodnie twierdzi/ o niebie/ iż iest łtolicą Bożą/ á o źie=

5: mi/ iż iest podnożkiem nog Bożych (Mát. 5. v 34.) á nie źa=

6: dnym człowieczeńłtwem iego. Bo iegli ziemiá iest człowieczeń=

7: łtwem/ iż iest podnożkiem: á niebo záś/ będąc łtolicą/ czymże też

8: wždy v te^{go} Bogá będzie? o iáko to głupi wymyłł/ y nikczemne rze

9: czy do rzeczy łtołowanie: á wždyłmy zacni **Theologowie** [!]: á wždy

10: nie błáđziemy z Papięzem y z kołciółem ie^{go}: á coż to wždy iest in=

11: inłze^{go} tak piłác: iegli łprołnie nie błáđzić? Chriłtus Pan zgołá łłow

12: tych vżywa o Bogu Oycu łwym mowiąc ták: Nie przyłięgay=

13: łcie koniecznie/ áni ná niebo/ poniewáž łtolicą iest Boża: áni ná

14: ziemię/ poniewáž iest podnożkiem nog iego zč. A wždy przeciw

15: ták iáłnym łłowam łmie márný rozum człowieczy męđrowác/ y

16: onych ku wyłtáwieniu błędu łwego niewłtydliwie vzywác: á coż

17: rzeczymy w inłzych nie ták iáłnych rzeczách? Ale ták włáśnie do=

18: brze y przyłtoynie I.M.**X.K.** dowodzi tym podnożkiem wcie=

19: łonego człowieczeńłtwá Páná Chriłtułowego/ iáko y botámi á=

20: bo trzewikámi/ ábo y kołciółem/ o ktorym piłze fol. 497. iáko też

21: y ony ich Diurnały przyłtołowały **ad duo luminaria magna**, do dwu

22: mowie/ wielkich łwiátłóci o ktorych Moizész piłze 1. Moi. 1. v

23: 16. Chriłtułá y Pánnę Máryą: ták bredząc ładá co: **Fecit Deus duo(marg) Duo lumina-**

ria magna.

⌚ Vide R. De

⌚ festo conce-

⌚ ptio. Mariæ. (—)

24: luminaria magna: luminare maius Christum, et minus Mariam v Fecitque

25: firmamentum in medio aquarum: vocauitque Deus firmamentum Mariam,

26: quæ cœli fenœ facta est. Luminare. Item druga Tenebæ erant lu-

27: per faciem abyssi: dixitque Deus fiat lux: diuifitque diem a tenebri: v

28: Apellauitque Mariam diem lucidam, quæ diei, eructat verbum. [et hic ob-

29: feruet Dominus Canonicus, non Deo sed Mariæ applicari Pfalmum 44. ex

30: quo ille probat Deum genuisse verbum hoc est filium, vt in primo R Chri-

31: stum fecit facturam Dei æquè vt Mariam: et quod non filius creauit cœ-

32: lum, sed Deus Pater, qui fecit duo luminaria Christum et Mariam. Item no-

33: tet ex secundo. Si post diuifionem tenebrarum à luce, Mariæ lux tribui-

34: tur: quid quæso Christo reliquum dices, quam esse tenebras? Si vera est ra-

35: ciocinatio logica in rebus diuinis, ex eius modi nugis defumpta? Cætera foi-

36: ens prudensque prætereo.] Słow tych responforiy przeto nie prze=

y 2

kładam

strona: 172

172.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: przekładam [./] ná Polſkie/ że te^{go}/ dlá bluźnierſtwá/ ktore w łobie ma

2: ią/ nie łą godne. Dofyć to wiedzieć proſtakowi/ iż niezbożnie kſię

3: ża Papielcy w nabożeńſtwie ſwym/ y ſproſnie ſłowá Bożego vzy

4: wáią y dziwnie ie ſzpocą/ wywracáią y z niego náporząd ſzydzą.

5: Gdy oto raz z łłońcá y Kſiężycá ktore łą dwie napřednieyfze

6: gwiazdy ná niebie/ ábo ſwiátlámi wielkimi iáko ie Moizełz ná=

7: zwał. Oni raz Chriſtułá z więtfze^{go}/ á Máryą z drugiego czynią: á

8: drugi zás raz y trzecie do nich przydáią/ to ieſt ſwięte pomárłe:

9: iáko czyni Bárálet. Ser. 40. Sabbat. 5. Quadrageſimæ. A indzie zás to

10: co wprzod Chriſtułowi dáli: ná Papielz kładą zowác go też łłoń

11: cem/ światłością wziętą. In conformitat. Francisci secunda parte fru-
12: ctus primi. Z którym pozwoleniem sobie/ tak lekkie⁸⁰ poważenia pi-
13: śmą ś. y tak iawnego z niego śzyderstwá/ przyśzli drudzy do tego
14: niepobożeńśtwá: że nie tylko z onych botow Chriftołowych/ o kto-
15: rych Ian ś. mowił/ że ich rzemyká rozwiązać/ godnym śię nie czy-
16: nił/ vczynili śobie Chriftołowe człowiczeńśtwo: ále też to twier-
17: dzą: iż ie y káżdego wobec księdzáboty znaczą/ y w śobie zamyká-
18: ią. Iáko ieden z nich piśze/ in tractatu de Sacramentis lib. 2. fol. 44. De
19: officio Mifsæ. O ktorey godności kápłáńfkiey Antichryśtá Rzym-
20: śkiego/ ktorych wielu co zacź śą dobrze znamy y śpráwy ich ná o-
21: ko widzimy/ ktorych oto y boty śmrodliwe śyná Bożego czło-
22: wiczeńśtwo znaczą: co też y śam **X.K.** trzyma/ śáćno káždy z kár-
23: ty 48. 49. pozna: y co też drudzy przodkowie iego piśzą/ że też áż
24: y wśofy ná głowie człeká pobożnego czytáiąc to wśtawáią. Kto-
25: rzy/ áćz też to mowi z **X.K.** Iź śię Chriftus ná niebie bez mátki/
26: á ná źiemi bez Oycá vrodźił: iednáć zás/ iáko ich iefť obyczáy/ zá-
27: pámiętawśzy śię w tym/ co potym plotą: iż kápłani śą oycowie
28: Chriftołowi: **á tu śię iuź X.K. niech ná mię nie fráświe, że przeciw ich Qui**
29: **in coelis sine matre, et in terris sine patre pisał, gdyż śię oni śámi, tu żywáć**
30: **ná źiemi, czynią Christułowemi Oycámi.** Ktemu/ przydáią y to zá ie=(marg) **Qui**
in coelis
: sine matre, et
: in terris sine
: patre, iáko śá-
: mi księdzá pfu
: ią czyniąć śię
: oycámi Chri-
: stułowymi. (-)
31: dnę tego przyczyne/ iż im też wśytkim zá rowne dáne śą klucze
32: **á primatus Papækędy? toć iuź też Papieska zwierzchność o źiemi.** Bo

33: fię też w ręku ich (iako piŕze [Pomerius fol. 96. 97. in Serm. Celebra-](#)

34: [tionis primiciarum](#)) iako y w żywoćie Panny Máriey fyn Boży wćie

35: la: **kiedyż fię wżdy wćieláć przestánie, radbym wiedział?** A iż też/ teyże

36: godziny/ Bog sam/ ktory zwierzchność ma ná niebie rękoma ich

bywa

strona: 173

ná Wędzidło X.K.P.

173.

1: bywa trzymány. Ktemu/ iż oni są Bożymi Wikáriymi: ktorzy

2: máią być więcey ważeni niż Aniołowie: będąc oycami Chriftufo-

3: wymi: bo też y zwierzchność máią nád Chriftuŕem: [O non ferenda](#)

4: [blasphemia: o impijŕima impietas](#): á iż też oni są poysrzednikámi/ mię

5: dzy Bogiem y ludźmi. O czym wŕzytkim w tym tám kazániu nie=

6: zbożnie/ bez boiáźni Bożey y wŕtydu ludzkiego/ plećie: y iefzcze

7: nád to co więcey. A wżdy dobra wiára Papieŕka: á wżdy nie błą=

8: dżá: á wżdy wiedzą co wierzą: á wżdy ich żaden nie pomysŕay ŕtro

9: fowáć/ ábo co przeciw niezbożnym błędom y bluźnierŕtwom co

10: mowić. Choćiaz łobie z cudzołóżnikow Bożych nie tylko piáŕtu=

11: now/ ále też y oycow náczynią: á te záś/ wćieláiąc go/ człowie=

12: czeńŕtwo botom y źiemi podnożkowi nog Bożych zĉ. vczynią. A=

13: le tymi plotkami ich/ niech tu iuż koniec będzie/ choćiaz końcá nie

14: máią/ gdyby fię nimi kto páráć chćiał.

15: **KA P. 9.** Opuŕzczáiąc wiele inŕzych rzeczy/ ktore tákże mię=(*marg*) [Rum. 5.](#) Nie-

zгоды **X.K.** (-)

16: dzy rum nikczemny poczytáne być mogą: wezmę iefzcze z nich nie

17: ktore ták nákrátce ku odrzuceniu/ áby też budowániu náŕzemu

18: nie závádzály. Iáko naprzod niezgody/ ktorych fię rozmái=

19: tych wiele/ w Wędzidle **X.K.** náyduie: gdzie fię nie tylko z in=

20: ŕzymi/ ále y sam z łobą nie zgadza. Niezgody tedy y przeciwno=

21: mownośći w ktorych sam łobie iefť ná odpor przypomináiąc:(*marg*) [1. Sam fię z](#)

łobą nie zga-

: dza. (-)

22: pułzcze tę imo fię/ ktora iest e iij. Gdzie fię w tym oświadcza: iż
23: ponieważ iemu/ iáko duchowney ołobie miecz krwáwy do kará=
24: nia nie iest zwierzony: tedy fię też dla tego vdał do duchowney
25: broni/ to iest do słowá Bożego/ zc̄. Czego iáko fię trzyma/ y iá
26: ko wolny iest mieczá krwáwego/ ták iádowicie pińczac/ y tákże
27: przed Zwierzchnością instygując y ná nię fię iż nie zábija gniewá=
28: iąc (fol. 5. y indźiey) tákże y połpolítwo vftáwicznie podżegáiąc:
29: y częłto iż kápturá poprzyśięzonego nie vzywáią lámentuiąc: ká
30: żdy kto I.M. Wędzidło czyta łácnio obaczyć może. Iákoby to
31: komu inźemu miecz do ręku dáwac/ do wylánia krwie onego
32: przypędzác/ co inźego było/ niż łobie krwáwego mieczá pozwa
33: łac y krew wylewác. *Qui enim per alium facit*, kto przez inźego czy
34: ni/ zaż nie łam czyni. *Cum accesorium non nifi sui principalis naturam*
35: *sequitur*. Azaż y przed Bogiem ten tylko iest mężoboycą co łam
36: ręką łwą zábija: á nie ten też co fię ná drugiego gniewa/ onego

y 3

nienawi=

strona: 174

174.

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

1: nienawidzi/ á náwet y **Racha** mowi. Ale iákom rzekł tego przed
2: się nie biorę: á inźe pokázowác będę. Z ktorych tá niech pier=
3: wřza będzie. Obiecał I.M.**X.K.** á nie tylko obiecał/ ále żeby (*marg*) Niezgodá 1.

: **X.K.** (-)

4: ták czynić miał twierdzi g 4. Iż káżdą náukę y zbijanie przeci=
5: wnych błędow/ nawięcey łádzić miał ná świádectwách pińmá ś.
6: przywodzac ie ze wřzytkiey Bibliey do mieyfcá/ gdzie ktore włá
7: łnie należą. A to ku temu końcowi/ żeby doznał/ iestliż ia vwierzę
8: iákom w Diálogách obiecał/ y iednemu świádectwu zc̄. W tym
9: iáko fię potym zgadza y iáko pińmá ś. dobrze vzywa/ baczyć káż
10: dy może y z przelżey kápituly/ y ze wřzytkiego Wędzidła iego. W

- 11: ktorým nie tylko iż żadnego świádectwá nie przywodzi wedle ie
12: go włafnego zmyfłu/ iáko fię iuż też to pokázowało: ále ktemu/
13: czego iuż/ wedle tey fwey obietnice/ czynić nie miał/ nie tylko dži
14: wnymi Oycámi swoimi/ ále y Pogány/ y czárty nákoniec/ gdy (*marg*) Czárty y po-
: gány á nie sło
: wem Bożym
: lámym **X.K.**
: dowodzi. (-)
15: mu wątku nie sftawa/ y baykámi/ y logiką/ y *decem prædicamētis*,
16: y Alegoriámi/ y niewiedzieć czym dowodzi. Zgadzałi fię tu tedy
17: łam z łobą? Mamli ia też temu wierzyć? gdyżem ia nie obiecał
18: wiáry dáć iedno słowu Bożemu lámemu/ y to dobrze y włafnie
19: przywiedzionemu. Gdyby fię **X.K.** łam z łobą zgadzał/ y obie
20: tnicy fwey dofyć czynił/ á iedno mi prawdziwe świádectwo k
21: rzeczy włafnie przywiódł/ doznałby tego nieomylnie/ iżbym mu
22: wiárę dał: ále zá takim poštěpkem I.M. tegom vczynić nie po
23: winien: Boby mnie to pímmem ś. co twierdzi pokázác było po=
24: trzebá. Iż iedná ieft Boska iftność: iż w niey łą trzy perfony: iż
25: fię wtora myślą z łercá/ ábo z vmyfłu przed wieki rodzi: iż tá wto=
26: ra ieft fynem Bożym: iż ieft łpoliftna y rowna z pierwłzą: iż ieft
27: łtworzyćcielem niebá y źemie/ oprócz *ktore*^{g0} żadnego inłzego nie
28: máłz zč. iáko to włzytko/ y nád to więcej **X.K.** twierdzi. Item iż
29: ieft Troycá ś. iedná wedle bořtwá y iftności/ á wedle ofob troi=
30: łta. A iż fię iedná z tych trzech wćielilá: w człowieczeństwo przyo
31: blokłá: bořtwo łwoie iáko wędę/ człowieczeństwem iáko chro=
32: bacżkiem dla łzátaná pokryłá zč. Lecż iż mi tego włzytkiego iá=
33: łnym textem łłowá Bożego nie pokázuię/ owłzem łamże/ to wy (*marg*) Wiáry Troy-
: cy krztu dzie-
: ćinnego w pi-
: łmie ś. nie

⌘ mǎfz. (-)

34: znawa fol. b. iż y krztu dziećinnego y Troyce wiary wyraźnie nie

35: mǎfz/ tedy mię do tego niewolić nie może. Ktorem nie I.M.

36: tylko/ ále y Apoštołom y Aniołowi inŝe Ewǎnelium opowiǎ=

dǎiǎcemu/

strona: 175

nǎ Wędzidło X.K.P.

175.

1: dǎiǎcemu/ nád raz opowiedziǎne wierzyć nie powinien. Y dzi=

2: wno mi temu iż dǎremnie tę ták wielkǎ pracǎ podiǎł: bacząc to

3: iż ŝwey obietnicy dofyć vczynić nie miał. Wtora niezgoda. Pi= (marg) Niezgoda 2.

⌘ X.K. (-)

4: ŝze ták/ fol. 2. Iż Chriřtus vtyřkował nǎ Filippǎ/ y nǎ iego błę=

5: du rowienniki/ iż Bořtwǎ w nim zǎtǎionego wiǎrǎ nie dořięgǎ

6: li/ zĉ. A fol. 183. przeciw temu zǎs rzecz przeciwnǎ ŝtǎwi mowiǎc:

7: Iż gdy z przypowieřci Apořtołowie/ y z niektorych ŝłow y z

8: ŝpraw Bořtwo iego obaczywǎli/ tedy im zǎkǎzował áby tego

9: nie rozgǎłǎzǎli/ dla zgorřzenia y z przyřzłey ŝmierci y męki/ zǎcho=

10: wywǎiǎc tę iǎfnǎ nǎukę o Bořtwie ŝwym/ do zmartwychwřtǎ=

11: nǎ ŝwe^go/ po ktorem około tego **nie około tego, ále o kroleřtwie Bořym**

12: **Dzie. 1. # 3.** z nimi ŝię rozmawiał. Tu niech kǎždy baczy iǎko ŝię w

13: tym X.K. ŝam z ŝobǎ zgdǎza/ raz ták á drugi inǎk rzecz ŝwǎ pro

14: wǎdząc/ á k temu y ŝamemu Chriřtuřowi Pǎnu niezgodę zǎdǎ=

15: iǎc. Ktoreby raz vtyřkowǎć miał nǎ Apořtzoły/ iż w nim Bo=

16: ŝtwǎ zǎtǎionego wiǎrǎ nie dořięgǎli: o czym piřmǎ nie pokaże

17: porzǎdnie: á drugi im zǎkǎzuie áby poznǎne^go z vczynkow y ŝłow

18: nie rozgǎłǎzǎli zĉ. Trzećia. Twierdzi to fol. 47. y indziej. Iż Ian (marg) Niezgoda 3.

⌘ X.K. (-)

19: ŝ. nie tylko w żywoćie matczynym poznał Pǎnǎ y Bogǎ ŝwego

20: **czego wřzytkiego ŝłowem Bořym nigdy nie pokaże,** ále mu teř przed nǎ=

- 21: rodzenim swym świadectwo wydał. Co tak napiszawłszy [!] / tamże
- 22: zaś płuie fol. 48. przywiódłszy piłmo ś. gdzie Ian ś. tak tam mo=
- 23: wi: Zem go ia nie znał: ale który mię poślął krzcić/ ten mi powie=
- 24: dział/ nád kim wyźrzyłz ducha ś. zc. Dla których słow y wykładu (marg) Iż Ian ś. znał
- 25: y wyznawał
- 26: Iezufá przed
- 27: swym vrodze
- 28: nim. (-)
- 29: Auguſtynowego y Theofiláktowego/ dziwnie fię kręci/ chcąc
- 30: fię z tąd wywikłác [!] / żeby y to y ono pogodził. Co żadną miarą po
- 31: godzono być nie może. A czyni to tak mówiąc: Bo Ian ś. má=
- 32: iąc tak bliſką krewność z Pánem Chriſtuſem według ciála/ y zá
- 33: obcowánim Pánny Máryey z Elźbietą krewną iey/ á mátką
- 34: ſwą/ wiedząc bez wątpienia ty włzytki cudá/ ktore fię przy po=
- 35: częćiu y národzeniu/ tak swym iáko y Páná Chriſtuſowym dziá
- 36: ły zc. tedy niepodobna rzecz: áby Ian ś. nie miał Páná Chriſtuſá
- 37: y ołoby iego znác. zc. Moželi fię y to ſpołu oſtác/ y z tym/ iáko
- 38: támże dáley wywodzi: gdy mowi iż w żywóćie znał przed náro=
- 39: dzeniem swym/ y świadectwo wydał: á zaś iż niepodobna żeby
- 40: go nie miał znác z powieści rodzicow y inſzych krewnych? niech

káždy

strona: 176

176.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: káždy vważa. Bo ieſli znał Páná y świadectwo mu nie vrodzi=
- 2: włzy fię ieſzcze wydał: á coż mu było potrzebá z powieści krew=
- 3: nych y rodzicow znowu go dopiero poznáwác? Zali pewnieyſza powieść
- 4: ludzka może być/ nád obiáwienie Boże? Abo iákoby to mogł
- 5: był mowić/ ſtoiąc przy prawdzie/ co mowił w głos. Iam go nie
- 6: znał: ale który mię poślął ponurzac (toć nie przed vrodzeniem
- 7: iego było.) ten mi powiedział: Náđ którym wyźrzyłz ducha zc.

8: Ian 1. v 31. 33. Trudno fię z tey prawdy y łzczerości wyiąć/ wykre=
9: ćić/ w ták bárzo iáfney rzeczy: bo y to nic do tego nie ma/ iżby mo=
10: wić miał wfty cudzymi/ przeciw włafnym wftom iego. Bo to ták
11: rownie prawdá/ iáko gdyby to kto mnie przyczytał/ zem ia/ á to
12: wždy vrodziwfzy fię iuz miał mowić/ gdy mię pytano chcelz fię
13: krzćić. Chceę. Choćiaz też wfty cudzemi: gdym ia nic o tym niewie
14: dział. Abo y to co zá wymowká/ iż go nie znał do tego/ áby go
15: ludziom oznaymił/ obyczáiem ludzkim/ iáko człowieká y krewne
16: go fwego/ ále go znał z obiáwienia prawdy/ to iest Boftwá/ Pá=
17: nu Chriřtufowi z oycem łpolne^{go} zć. A iákoż y komu ťwiádectwo
18: nie národziwfzy fię wydawał? Iakoż go też mogł pirwey znać we
19: dle Boftwá łpoliřtnego/ oczymá go nie widziawfzy? gdyż Bo=
20: řtwo w nim zátáione y człowieczeńřtwem zákryte było: że go y A
21: pořtołowie widzieć y poznać nie mogli/ choćiaz iuz čás nie máły
22: z nim mieřzkáli y onego fię dotykáli/ dla czego też Pan Chriřtus
23: (iáko **X.K.** piřze) vtyřkował ná nie. Ale gdzie to wfzytko iest w
24: pismie ř. procz tych baiek. A wfzák Boftwá łwe^{go}/ nie oznaymiál
25: Pan Chriřtus/ (iáko indźiey **X.K.** piřze) áż po fwym zmartwych
26: wřtaniu/ ktorego Ian nie doczekał. A przed tym też niř był ponu
27: rzony Chriřtus. Ian go nie widział: y Chriřtus też áni vczył/ áni
28: cudow czynił: przez ktoreby Bořtwo łwe miał pokázowác. Dla
29: czego ták fię to zřobá zgadza: iáko y ono co pořpolicie z łwá Ká
30: toliká mowi/ że Chriřtus był przed wieki łpoliřtny BOgu y
31: we wfzem rowny y wfzechmogocy [!]: á to co mowi fol. 62. Iř on
32: w náturze łwey Bořkiew (ktora iest czwarta niezgodá) nie mogł (*marg*) 4. Niezgo-
33: : dá **X.K.** (-)
34: dořyc vczyńić łprawiedliwořci Bořkiew. Gdzie oto y mowá dži=
35: wna y piřmu ř. y iego powřzechnemu wyznániu przeciwna fię po
36: kazuie. Bo iefli był Bogiem wfzechmocnym/ tedy v Bogá nie
37: mářz nic niepodobnego/ áni by ten Bog podleł Bořey łprawie

strona: 177

ná Wędzidło X.K.P.

177.

- 1: dliwości/ którąby mu wykonać potrzebá á wždy ten Bog wże=
2: chmogący/ nie mógł iey w náturze fwey dofyć wczynić. Piąta zaś (*margin*) 5. Niezgodá (-)
3: ieft/ gdy to práwie przeciw wšytkim księgam fwym mowi: w
4: ktorych broni y dowodzi Bogá fyná Boże^{go} fpoliftnego y przed=
5: wiecznego/ dla ktorego fię ná mię dżiką beftyą nawięcey [si]erdzi/
6: że fię o nim/ wedle kogoś fkrętnie (iáko piŕze fol. 58.) mowić/ y
7: rozbierać ważę/ bo to powiáda być rzeczą boiáźliwą **ále ia niewiem**
8: **co to zá rzecz ktora fię ták bárzo niewiem o co boi**, mowić/ iż ono náro=
9: dzenie iego **co też sam przeciw sobie mowi**, ieft niewymowione zc. Bo
10: iefli ieft niewymowione: A czemuż/ przeciw tey fwey powieści/
11: ták wiele o nim przeciw sobie mowi y piŕze? y czemu o tym/ iáko=
12: by tám był *cōparens praeŕentialiter* y ná to oczywiście pátrzył/ twier
13: dži częłtokroć y dżiwnymi wywody y rozwody wywodzi/ dżiwny
14: mi fpofoeby/ y áż do wnętrznego fłowá/ y wmyŕłu/ ode tchu/ od ro=
15: zumu Bożego (ktorego muŕiał *intimus confiliarius*) to poká=
16: zuiąc/ y iáko rzecz widziáną w ludzi głupie chcąc wmović/ iż ten
17: tám fyn BOży ktorego Logiem zowie według tego iáko ieft
18: Logiem/ nawłásniey rozum znáczy/ ábo fłowo wmyŕłem poięte/
19: chociażby nie było wymowione. fol. 13. 14. A wždy go też indzie y
20: oŕobą/ fłowo wykłádáiąc zowie/ fol. 53. czym czyni oŕobę w oŕo=
21: bie będącą/ *et non foris apparentem*: co nie ŕłuży temu/ coby fię
22: fłutkiem vrodził/ człowiekiem fię sftał/ y co sam iáko od drugiey
23: oŕoby poŕány czynił. Ale inŕzych y tákich y niewiedzieć iákich po=
24: dobieńŕtw vżywa/ opifuiąc tego ktorego opifáć nie może y rodze
25: nia iego/ iáko też tego dokłáda/ wypowiedzieć. Abo/ nákoniec/
26: czemu fię I.M. ná nas ŕierdzi? Iż my boiąc fię prawdziwie Pá=
27: ná Bogá/ o tym tám rodzeniu fyná iego przedwiecznego/ mowić

- 28: nieumiemy: nie będąc w tym od Bogá łámego/ w łowie iego/
29: wyuczeni. Mnieby fię zdało/ iżby pożyteczniey/ vczył fię **X.K.** mo=
30: wić o żywoćie Chriſtyáńskim/ o wierze zbáwienney: o odrzuceniu
31: plotek ſprofnych y niezbożnych Antichryſtá Rzymſkiego: niź fię
32: przeciw iáfnemu łowu Bożemu w tákie lábirynty wdawa/ z kto
33: rych fię nigdy logiká ſwą/ ktorey vfa/ nie wypláta. Abowiem
34: gdyby to wzięł przedſię/ żeby nas ku żywotowi Chriſtyáńkiemu
35: łowem Bożym vpominał: rychleyby nas zniewolił: á niź do tey
36: rzeczy boiáźliwey/ ktorey y wymowić przed ſtráchem/ podobno

z

iey/ nie

strona: 178

178 Wtore

kſiáźki Odpowiedzi

- 1: iey/ nie może. Bo to funnnienia/ nie tylko nie vciefzy/ co przedſię
2: bierze/ owłzem ie rychley zátrwoży: á onoby co żywotowi Chriſty
3: áńkiemu ſłuży/ bárzo rychło pobożnego y wiernego/ vciefzyło y
4: rozweſeliwłzy vſpokoilo. Gdyż ſtráźliwa rzecz ieſt/ gmeráć ták
5: beſpiecznie w głębokości máieſtatu Bożego/ nigdy nie wyczer=
6: pnionego/ iáko y ſam/ y I.M.**X.** Arcybiſkup wyznawa: niź ták
7: po proſtu/ ná fzczyrym teź y proſtym łowie Bożym przełtáwáć.(*marg*) 6. Niezgodá. (–)
8: Szóſta/ gdy mowi [fol. 74. 35.](#) Iź duch ſ. iákoby kokofz/ ogrzewá=
9: iáć iáycá/ ſpráwił poczęćie ſyná Bożego. (gdyż Theofilákt łtáry (*marg*) Kokofz duch
10: ſwięty. (–)
10: [pater](#), tá kokofzá czyni/ łámego ſyná przeciw **X.K.** zowáć go mocá nawyźłze=
11: go/ y ptałkiem názywáiąc ſkrzydłámi iáycá ogrzewáiącym [In](#)
12: [Luc. 1.](#) bo fię teź y temu báiiáć ládá co vpodobáło) áźci záś wnet=
13: że potym mowi: iź Pan Chriſtus mocá Bołtwá ſwego/nátych=
14: miałt po zezwoleniu Pánieńskim/ wzięł doſtáteczne człowieczeń
15: łtwo łwe. A ktemu/ y tego ielzcze dokłáda [fol. 49.](#) y indźiey: Iź
16: Pan Chriſtus był záraz mężem doſkonáłym/ w żywoćie Pánień=
<http://rcin.org.pl>

17: łkim zc. Iełli to prawdá/ á ná což ono iáko ptałzka ábo kokofzy
18: náśiedzenie y ogrzewánie ducha ś. iáko ptałzych iáiec? A iákoż
19: łię dołkonáłym będąc mężem w żywoćie/ vrodził? iáko go w pie=
20: luchy vwijála mátká y do żłobu kładła/ y pierśiami karmiła? Iá
21: ko też rołł/ w látá/ w mądrość/ w łáłkę v Bogá y v ludzi? Ale
22: iáko łię to y z onym zgodzi/ co też piłze fol. 85. y 86. Iż łię wolniu=
23: czko łtáło to złączenie Bołtwá z człowieczeństwem/ iáko wol=
24: niuczko y nie znácznie rołá ná runo łpádła zc. Otoż niewiedzieć/
25: ktora tu z tych dwu iełt prawdziwa y ktorey wierzyć. Bo to ták
26: ná mię rzecz trudna/ iáko y oná. Gdy fol. 153. znácznie dwu łobie
27: rownych Pánow y Bogow dowodzi/ co y ná inłzych mieyłcách
28: częłto czyni: wywodząc to y okázuiąc: (tylkoż nie łłowem Bo=
29: żym prawdziwym y prołtym y dobrze przywiedżionym) iż łyn ro=
30: wny iełt Bogu oycu ná włzytkim: gdyżby tákim miał być Pánem
31: y Bogiem iáko y on/ włzáłże zołobná fol. 167. gdzie in Abstracto,
32: iáko táł mowi/ wywodzi dwie rzeczy róźne/ od łiebie liczbá/ po=
33: kázuiąc oycá y łyná: y twierdząc to o łynie/ iż ma łám od łiebie ży
34: wot *peresentiam*, ábo iáko mowi fol. 36. iż iełt *vita vitalis*, żywot
35: ktory łám z łiebie żywie/ y inłze rzeczy obżywia. A wđdy to potym
36: łamże záś w kupę gmátwa (że tu nic nie rzekę o tym iż Chriłtufo=

wi nie

strona: 179

ná Wędzidło X.K.P.

179.

1: wi nie prawdę zádaie/ ktory to łám powieda/ iż mu óciec dał ży=
2: wot Ian 5. v 26. dał włzyko Mát. 11. v 27. á 28. v 18. Ian 3. v
3: 35. á 6. v 46. y więłtzy iełt óciec Ian. 10. v 29. á 14. v 28. á iż łyn
4: łám z łiebie nic czynić nie może Ian. 5. v. 19.) A mowię iż to w
5: kupę iednę gmátwa/ gdy záś z tych dwu łobie rownych/ iedne=
6: goż tylko Bogá czyni (iákoby równość mogła być iednemu łá=
7: memu przywłáłczona (bo iednę effencyá bołka: á czyni to vcho=

- 8: dżąc wielości Bogow/ ktore wprowadził: Przetoż ták mowi
- 9: fol. 15. Iż Chriftus ieft z Bogiem iednym vmyłłem/ to ieft/ iedną
- 10: iłtnością. Ponieważ iáko fol. 12. powiedział: Co vdzieleniu pod=
- 11: lega/ iuż Bołtwem prawdziwym/ ktore niezmierne ieft/ być nie
- 12: może. Koniecznie tego niehcąc żeby Chriftus miał mieć Bo=
- 13: łtwo łwe od Bogá: gdyż/ dokłáda támże/ Bołtwo ieft nie roz=
- 14: dzielne. Ale niewiedzieć *cze*^{go} tyle nic mowi o tym ná inłzych miey
- 15: łcách/ raz to á drugi ono twierdząc: *Sed non vt lex tua Domine,*
- 16: nie ták Pánie Boże iáko zakon twoy/ nie ták iáko łowo twoie.
- 17: Lecż wiernemu nic potym włzytkim/ co nie ieft z Bogá: á z Bo=
- 18: gá być nie może/ co nie połzło z vłt *ie*^{go}: co też nie ieft łłowem iego.
- 19: Siodma niezgodá/ á ieft godna pilnego vważenia: bo z iákies
- 20: głębokiey Filozofiey wyrołłá. Bierze to przedsię I.M. **X.K.(marg)** Siodma nie-
- 21: zgodá. (-)
- 21: fol. 118. y potym niżej. Ze tego dowieść chce: iż Bołtwo Páná
- 22: Chriftułowe/ ná początku/ łrzodku y końcu Bibliey ieft wyrázo
- 23: ne: o ktorym Bołtwie Páná Chriftułowym ia teraz mowić nie=
- 24: chce: dołyc ná tym máiąc y temu mocnie wierząc wedle pífmá
- 25: ł. iż w nim cíelełnie/ iáko Páweł mowi Kol. 2. v 9. zupełność
- 26: Bołtwá miełzka. Ani o początku/ łrzodku y końcu Bibliey mo=
- 27: wic teraz będę/ iákoby to było co **X.K.** mniema. Lecż ty łłowá
- 28: tylko I.M. przedsię biorę/ gdy ták támże mowi: A ia łkoro o=
- 29: tworzę Bibliá/ áli ná początku **nie ládá oczy ktore ták strzaskiem Bo**
- 30: **stwo to widzą ná kártách, ktorego w Iezuśie Christuśie Apostołowie wi**
- 31: **dzieć nie mogli, procż człowieczeńłtwá zmysłom podległego, iáko łam ná-**
- 32: **pisáfol. 2.A pewnie też o Bibliey iákoX.K.dobrze wiedzieli, á wđdy go**
- 33: **y tám vpátrzyć nie mogli. A nie mogli, iż y łam Pan Christus iáśnie o Bo**
- 34: **stwie łwym nie vczył: iáko łamżeX.K.twierdzi fol. 183. 253w czym**
- 35: **niewiem zgadzali się też z łobá,** ták pocżyna Moizełz: Ná początku
- 36: łtworzył Bog niebo y ziemię: gdzie przez Bogá rozumie łamá

strona: 180

180. Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: Bełtya oycá prawdziwego Bogá/ **y to dobrze pámiętać, iż zemną**
- 2: **zgodnie Bogu oycu stworzenie, á nie Troycy, nie perfonie, ále iáko baczyć**
- 3: **trzebá.** To vřlyřzawřzy/ řpyta kto/ Iákoř Bog řtworzył niebo y
- 4: źiemię? Odpowieda táme Moizeřz/ **á w Moizeřzu tego nie pokaże,** y
- 5: inřze piřmá ř. iż przez řłowo. řpyta ielřcze/ á przez ktoreř to řłó=
- 6: wo? wykłáda Ian y Páweł ř. **y to řię pokázác nie moře skutecznie že**
- 7: **by Ian y Páweł Moizeřzá z strony stworzenia niebá y ziemie ná tych miey**
- 8: **řcách wykłádáli, ábo o onym pierwfřzym stworzeniu řcieľnym y řmysłom**
- 9: **podległym mowili,** ná mieyřcách w pierwfřzym kazániu wyłožonych/
- 10: iż rzeczy wřzytkie řtworzone řá onym řłowem/ ktore było wieczne
- 11: v Bogá/ y było Bogiem/ y potym řiáło przyięło/ to ielř/ przez
- 12: Páná řriřtuřá zř. Ktorá rzecz potym wywodząc z Ambrozeo
- 13: **fol. 247. 248.** ták prowadźi mowiác: Ty Mánicheuřzu nie przy=
- 14: znawář/ żeř ielř vcřzynkiem řriřtuřowym? Řękami řwymi (iá= (*marg*) řriřtuř rę-
- 15: kámi řwymi
- 16: Mánicheuřzá
- 17: vcřzynił. (-)
- 18: ko czytamy) on řiebie vcřzynił/ **tego nigdy řłowem Bořym nie dowie-**
- 19: **dzie,** á ty řobie inřzego řtworzyřielá náyduielř? Bog oćiec mowi
- 20: do řyná: Vcřzynimy řřłowieká ná obraz y podobieńřtwo nářze: á
- 21: ty nářłádořco řotyná mowiřz/ iż przy zákládániu řwiátá/ ielřcze
- 22: nie było řriřtuřá? Ty záię Ewnomianie/ coř mowiřz/ iż řyn oy
- 23: cu nie ielř podobny? Bo ielřić obrázem ielř/ tedyć pewno nie
- 24: ielř niepodobny zř. Co iákoby zámýkáiąc/ ták potym piřze. Co
- 25: řzekł oćiec to řyn vcřzynił zř. Lecz zás iákoby to w wářpliwořć
- 26: przywodząc/ z inřnych Doktorow/ ták mowi: Iř Pan Bog wřzyt
- 27: kie rzeczy řtworzył řámym řłowem ábo rořkazánim/ **báčzyć trzebá**

- 25: **iáko pewien iest rzeczy fwey, y iáko fię lam zgadza**, ále przy tworzeniu
- 26: człowieká/ vzył nieiákiey rády/ **á to mowi przeciw Ezáiafzowi y Pá**
- 27: **włowi. Ezá. 40. # 14. Rzym.11. # 34.** áby nas tym pobudził ku do=
- 28: chodzeniu przez wiárę znáiomóści fwoiey zċ. Z ktorych słow **X.**
- 29: **K.** między inżnymi rzeczámí: ktorymby fię káždemu trzebá pilnie
- 30: przypátrzyć: może to káždy łacno poznác/ iż wedle **nie^{go}** nie Bog
- 31: óciec iest ftworzycielem/ iáko wprzod wyznał/ ále fyn. Gdyż tu
- 32: ták znacźnie piłze/ iż procz niego inżzego ftworzycielá nie máłz: bo
- 33: fię też dla tego Ambrozy ná Mánicheufzá fráfuie. Acźkolwiek
- 34: on to/ podobno o człowieku tylko rozumie/ á nie o inżnym ftwo=
- 35: rzeniu/ ktore Bog ftworzył łamym słowem (ktore iuż nie iest/ á
- 36: ni było słowem Bożym/ co też baczyć trzebá/ iż v nich nie iedno

iest słowo

strona: 181

ná Wędzidło K.X.P.

181.

- 1: iest słowo Boże: z ktorego połpolicie inży fyná czynią) fyná fię
- 2: nie rádząc: áż dopiero/ iáko **X.K.** dokłáda/ gdy miał człowie=
- 3: ká/ (iákoby iuż rády y mocy nie máiąc/ ábo iuż vftawłzy w prze
- 4: złých pracach) tworzyć. Włzákże wždy to twierdzi/ z drugiemí
- 5: Patrefámí/ potym/ iż Bog óciec ftworzył włzytkie rzeczy przez
- 6: Iezulá Chríftulá. O ktorym to potym bogu oycu mowi **fol. 394.**
- 7: Iż ácźkolwiek włzytkim ofobam należą **apparitiones**, to iest/ oká
- 8: zowánia fię ludźiam/ w obcey poftáci **nie pámięta iżDeum, cuius v**
- 9: **nigenitus est Christus Iesus nemo vidit vnquam Ioan. 1. v 18. & 5. v 37.**
- 10: **e& 6. v 46. Iżmowieę, Bogá oycá nikt nigdy nie widział.** Włzákoż Bo
- 11: gu oycu włásniey tym względem/ iż fyn y duch ś. okazanie fwe
- 12: máią z poślánia iego/ á on łam tylko z siebie: **kto y to widział y sły-**
- 13: **szal, áby kto kiedy siebie łamego połył,** gdyż inżzey perfony nie ma/ z
- 14: ktoreyby fię poślánie nań ściągác mogłó/ iáko fię ściąga od nie
- 15: go ná fyná. Toć ták rzecz fwá **X.K.** wywodzi. Skąd łacno káz=

16: dy baczyć y poznać może/ iż tu znacznie oycá nád fyná wyftawia/
17: iáko tego ktory fynowi rofkázuie/ y połyła go/ á iż fyn czyni ro=
18: fkazánie iego. Ktoremu zás óciec nie podległ: bo nie ma te^{go} nád
19: łobą/ z ktoregoby fię nań połłanie ściągáć miáło. A to też we=
20: dle Chriftułá Páná/ więtfzy ieft ktory połyła y ktoremu służą/ iá=
21: ko Pánu siedzącemu/ na iego rofkazánie/ niż ten ktory połłány
22: od niego bywa y służy mu. Ian. 16. v 16. zc. Otoż z tego wftykie
23: go niechay będzie rzecz iedná z inftych wiela wybrána/ ktorą v=
24: budował: to ieft iż fyn wftyko czynił/ iáko mu Bog óciec rofka
25: zał/ będąc od niego połyłány/ nie máiąc łam nikogo/ ktoby go
26: połyłáć miáł: Pátrzymyż iuż zás y ná to/ iáko to łamże rozwała/ (marg) **X.K.** zbudo
: wawfzy ro-
: zwála. (-)
27: chociaż wrzkomo mądrze y łowy ołtrożnymi/ piłác [!] ták fol. 33.
28: Gdzie iefzcze obacźcie: Iż Ian ś. nie mówi/ wftykie rzeczy fyn
29: łtworzył/ **zápamiętał co wprzod mówił, iż procz niego niemá ł stworzy-**
30: **ćielá**, áby tey łpráwy wźemu Bołtwu łpolney/ iedney tylko per=
31: łonie nie przyczyłáł **áno iuż przedtym łam iedney z Ambrożym przy-**
32: czyłáł, gdyż *opera Dei ad extra funt indiuifa*. Nie mówi też/ Óciec
33: przez fyná **zápomniał fię iż to przedtym twierdził** łtworzył wftykie rze
34: czy/ áby zháńbił **błáđ [!]** niektorych Arryanow/ ktorzy twierdziłi iż
35: Bog óciec przez fyná/ iáko przez dołkonáłe náczynie wftyko łtwo
36: rzył (co był błáđ bezrozumny: gdyż Bog włzechmocnym będąc/

z 3

naczynia

strona: 182

182.

Wtore kłáżki dopowiedzi/

1: naczynia do vczynkow łwych nie potrzebuie: á ktemu iż ten in= (marg) Notá iefli nie
: potrzebuie, á
: coź było po
: łłowie, przez

1: ktore two-
2: rzył? (-)
3: 2: 1strument ktoryby 1am k1żd1 robot1 odpr1wi1/ by1by Bogu ni1
4: 3: nac1zyniu podobnieyzy) 1le mowi 1rzednim 1po1obem 1an 1.
5: 4: w1szytkie rzeczy prze ze1 11 1tworzone. Daw111c zn1c1/ iz 1pr1w1
6: 5: Bo1tw1 Troyce 1. 11 vc1zynione: 1le o1obliwie przez Per1on1 1y=
7: 6: n1 Bo1ego/ ktoremu o1obliwie P1we1 1. moc bo1k1 przyp1ui1.
8: 7: Ty1 11 11ow1 **X.K.** z ktorych bac1y1c trzeb1 11ko cz11to **modo ait**,
9: 8: **modo negat**: nie wied1c1 z1 co 1i1 vc1wyci1. Bo1 to w1d1y d1ziwne
10: 9: 11kie1 v niego Bo1two (mowi1c 11ko on mowi **in abstracto**) tey
11: 10: to mi1ey ieg1 Troyce 1. ktorego Bo1tw1 moc1/ 1 nie przez 1yn1/
12: 11: 1ni te1 przez oyc1/ 1 pewno 1ni przez duch1/ w1szytko i1st vc1zynio
13: 12: no. Ktemu iz 1anem rzeczy 1wey dowod1i/ 1 czemu1 tego nie po=
14: 13: ka1e/ gdzie 11owko iedno namniey1ze o tym 1an 1. n1p1fa1/ iz
15: 14: przez bo1two Troyce 1. w1szytko 1tworzono. Nie 11d1 budownik/
16: 15: ktory pr1tko zbuduie y pr1tko z1s rozw1li. Nie 11d1 logik/ kto
17: 16: ry wnet pozwoli/ 1 pr1tko z1s z1przy: y 1am 1i1 z1ob1 y z Patref1
18: 17: mi 1wymy 1t1rymi/ y z ko111em 1wym namniey nie zgadz11c.
19: 18: Zn1c1 kto prawd1 ma: ktorey i1st pro1ta mow1/ y kto iey te1/ 1
20: 19: kto te1 nieprawdy bron1. W1d1c Patrefowie dawni/ y ko111
21: 20: n1 k11dy dzie1 niemal/ 1piewa t1k ono 1woie **Patrem omnipoten-**
22: 21: **tem**: w ktorym mowi: Bog z Bog1: 1wi1t1o1c z 1wi1t1o1ci/
23: 22: przez ktorego w1szytko i1st vc1zyniono: (11ko1 1i1 to potym z p11m
24: 23: 1t1rych patrefow poka1e) A **X.K.** to r1z czyni z Jezuf1 Chr1stu=
25: 24: 11 1tworzy1ciel1/ opocz ktorego/ niem11z 1adnego in1zego: drugi
26: 25: raz mu to odeymuie/ n1 Bog1 oyc1 to k1d1c/ wedle Moizef11
27: 26: gdy rzek1/ iz n1 pocz1tku 1tworzy1 Bog/ to i1st/ o1iec niebo y 1ie=
28: 27: mi1: 1li1ci z1s y oycu y 1ynowi to od11w1zy/ co im by1 pirwey da1/
29: 28: powieda/ iz nie tylko 1yn nie 1tworzy1/ 1le 1ni o1iec przez 1yn1/ 1le
29: iz to w1szytko 1tworzono i1st: 1pr1w1 Bo1tw1 Troyce 1. To i1st/

- 30: iákoby rzekł/ iż Boſtwo ktore tu iuż będzie w liźbie czwarte/ od
31: onych trzech oſob ktore fą tą Troycą tworzyło. Bo niewiem/ iá
32: koby ináčzey ſłowá **X.K.** mogły być wyłożone/ wyrozumniey/ niź
33: ták iáko fię wyłożyły. áby fię regułą iego Antychryſtowlka oſtála
34: ná plácu/ iż vczynki Troyce ſ. fą nierozdzielne. Bo ieſliby/ oćiec
35: czynił przez ſyná/ ábo y przez duchá/ iużby rozdzielne były. Ale gdy
36: oćiec ſyn y duch to ieſt wſzytká Troycá ſpráwą Boſtwá/ tedy fię

podobno

strona: 183

ná Wędzidło X.K.P.

183.

- 1: podobno rychley oſtoi/ bo iuż Boſtwo wſzem ſpolne/ zaráz wſzyt
2: kim wſłuży y dogodzi. O miá Antichryſtowlka Teologia/ o mi=
3: ę wymowy Boże/ toć ták maćie być mowione: o **niezbedna [!]** logi
4: ko/ o rozumie/ o Filozofia/ częgożeſćie nábroiły. Ze ſłowo Boże
5: proſte y fzczyre zá nic v was ſtoi. Aleć nie tylko oycu zoſobná/ á=
6: le teź y ſynowi to záſ teź odeymuie y temu Boſtwo tey Troyce
7: ſwiętey/ co był pirwey pozwolił/ iż Bog porádziwſzy fię ſyná/ á=
8: bo prze zeń/ ábo z nim człówieká ſtworzył: gdyż iákoby fię podo=
9: bno obaczywſzy dowodzi tego Ariſtoteleſem [fol. 37](#). Iź ſłóńce á
10: człówiek rodzi człówieká: y záſ teź to mowi/ iż go Bog y náturá
11: tworzy: mowiác [fol. 36](#). iż Bog/ wedle Ariſtoteleſá/ y náturá nic
12: próżno nie czyni. Lecz tego niewiem ieſli człeká człek y ſłóńce bez
13: duſze/ czyli z duſzą rodzi. Bo **X.K.** raz to mowi iżby Bog duſze ná
14: niebie tworzyć miał/ ktore potym wćiała wlewa [fol. 188](#). A pew=
15: nie to ma z Diurnałá/ w ktorým ſtworzenie duſze Bogu Oycu
16: ieſt przypifáne. [De animæ commendatione fol. 114](#). wedle ſtárych: á
17: wedle poſledniego wielkiego Diurnałá Weneckiego [fol. 477](#). Co
18: teź y w Kátechizmie ná kredo twierdzi ſamże **X.K.** á drugi [fol. 36](#)
19: iż ie Pan Chriſtus y teraz tworzy. Dźiwna mięſzániná/ y prętki o=
20: brot. Vchodźi raz tego pilnie iáko fię wprzod mowiło/ áby nie

21: był Arryanem: á drugi przedsię w to wpada: gdyż to twierdzi czę
22: łtokroć/ iż przez łyná włzytko łtworzono. Co iefli czyni Arryaná:
23: mowić ták iż Bog włzytko łtworzył przez łyná: tedy **X.K.** z łwo=
24: ią Kátoliką iefł Arryanem: Gdyż między włzytkim półpolłstwem
25: Papiefkim niemálz nic **połpolitłze**⁸⁰/ iáko to iż Bog włzytko przez
26: łyná łtworzył: A wždy **X.K.** nie pámiętáiąc ná to/ kogo inłzego
27: tym/ czym łam iefł vczynićby chćiał. Pánie Boże otworz mu y z
28: inłzymi oczy/ áby obaczyć mogł w iáko gęłty łás niezliczonych
29: błędow niezgodliwych włáłł/ áni łię vznác y vpámiętác mogł/
30: żeby ták łzkárádzie nie błądził/ áni winy łwey ná inłzych wkłádał/
31: ále ná iednym prawdźiwym fundámencie łłowá twego ł. vłiadł.
32: Ółma niezgodá przełzłey podobná/ ktorá krotko odpráwię/ (*marg*) Ółma nie
33: zgodá. (–)
34: rzecz tylko łámę pokazawłzy/ procź wypifu łłow włzytkich **X.K.**
35: Pifze **fol. 224.** Iż łámemu przyrodzeniu człowięczemu niepodobna
36: bna po ták długim y wielkim przez vbicźowanie krwi wylaniu/
36: krzyżá dźwigác **zápamiętałX.K.iż też krzyż iego Symon Cyreneczyk**

dzwigał

strona: 184

184.

Wtore kłsiążki Odpowiedzi/

1: **dzwigał Mar. 15. # 21.** á nákoniec po włzytkich onych mękách ná
2: krzyżu głósem wielkim wołác: dokłáda tego y tym to zámyka/ iż
3: to było mocy Boskiej á nie człowięczej. Skąd káždy baczyć mo=
4: że/ iż tu łtánowi Bołtwo náłpoł z człowięczeńłstwem krzyż nołzą=
5: ce: krwi wylanie przez bicźowanie ćierpiące: głóšno ná krzyżu
6: wołáiące: bo mowi iż to niepodobná byłá łámemu człowięczeń=
7: łtwu czynić. Aż ći záś **fol. 69. 72. 217.** y indźiey/ twierdzi to iż bo=
8: łtwo nic nie ćierpiáło. **Quia in Deū non cadit accidens.** Ná Bogá po
9: wieda nie przychodźi przypadek. A tu zali nie przyłzedł nie ieden
10: áż do ołtátniego głóšnego wołánia. K temu iż go **fol. 226.** y **227**

- 11: takim stworzycielem czyni/ ktoremu to nigdy żadnym sposobem
- 12: służyć nie mogło. Bo á dokogoż wołał/ iefli nie do siebie fame=
- 13: go. Będąc sam tym Bogiem stworzycielem/ oprócz ktorego za
- 14: dnego infze^{go} nie máz (iáko wprzod mowił) y ktoremu mieyfcem (*marg*) N. mieyfcem
- : nieogárnio-
- : ny: á czemuż
- : go Márya ży
- : wotem ogár-
- : nęlá? (-)
- 15: żadnym nieogárnionemu/ wśzytkie stworzenia z daleką powol=
- 16: ne być musiały. Przetoż czyni się niegodnym **mowi to o Setniku** áby
- 17: Pan Chrifus iáko stworzyciel/ y bog prawdziwy **á wždy go xiądz**
- 18: **zie skoro ty słowá Setnikowe wyrzecze** Domine non sum dignus, **Pánie nie**
- 19: **godzienem tego, ábyś wzedł pod dách moy. W czym wielka roznicá. Bo**
- 20: **Setnik słowu dosyć vczynił, á xięza ie zdrádliwie mowią. Nie godzie-**
- 21: **nem, &c. á wždy zie**, miałbył wniść do domu iego. A toć tak pisze
- 22: **X.K.** W czym iáko się y sam z sobą y z pímmem ś.zgadza/ nie tru
- 23: dno się bącznemu domyślić. **Dziewiąta [!]** / Mowi fol. 405. á to z (*marg*) Dziewiąta
- : niezgodá. (-)
- 24: Thomázá ś. Theologá: iż okazanie ducha ś. nie należało oycom
- 25: itárego testámentu/ przeto iż pierwey miał być okazany syn/ kto
- 26: ry okázuię y widomie pofyła ducha ś. To iuż iedná. Azći zaś iey
- 27: przeciwna druga: á to/ gdy częstokroć mowi/ iż sprawy Troy=
- 28: ce ś. pozwierzchowne są nierozdzielne. Ale y to twierdzi indziej
- 29: wedle oney ich dawney regułki **tres vidit vnum adorauit**, iż v Abrá
- 30: hámá był y oćiec y syn y duch ś. także v Lotá/ był z synem gdy o=
- 31: ćiec odszedł. A iż tam iedli y pili/ iáko to twierdzi mowiąc też o
- 32: Iákobie fol. 413. Coby nie lądá iáką było áppárycyą/ okazaniem
- 33: mowię/ o którym rzekł/ iż duchowi nie służyło pod starym przy=
- 34: mierzym. Ale iáko się w tym z sobą zgadza/ baczyć to lądá kto

35: może. Dziesiąta. Mowi tak fol. 362. Iż syn Boży był w starym (marg) Dziesiąta
niezgodą. (-)

36: zakonie/ y mawiał się z ojcami: lecz nie oblicznie a iawnie/ ia=

ko w on

strona: 185

na Węzidło X.K.P.

185

1: ko w on czas prorocy/ y jako sam Pan Chrystus w nowym zakonie
2: nie po wcieleniu swym/ ale in apparitionibus, albo w okazaniu in fize^{go}
3: kształtu/ niż sama istność w sobie była. To już ty rzecz jedną. Pa=
4: trzymaj drugie/ a obaczmy iż się zaś samże temu dwiema sposobami
5: by sprzeciwia. Pierwszym to twierząc (co się już nie raz wspomni=
6: miało fol. 2. 253. 556. 249. 363. &c.) Iż Apostołowie Bożymi
7: w Panu Chrystusie/ człowieczeństwem jako obłokiem/ albo jako
8: wędrówką chrobaczką zakryta bywa/ zataionego/ albo jako szatę
9: przyobleczonego nie wpatrowali/ oprócz człowieczeństwa zmy=
10: słom podległego. zc. Co ieli tak jako mowi było/ tedy niewiem
11: co za różnica była/ onego bycia jego y pokazowania się pod staro=
12: rym testamentem/ od tego ktore było pod nowym: ponieważ
13: także tu widziany nie był wedle bożym/ jako y ondzie/ iawnie y
14: oblicznie? Wtorem zaś sposobem tak też rzecz swoją borzy/ gdy
15: to twierdzić śmie/ iż nie tylko wskazywał się y mawiał/ ale iż y
16: iadał y pijał prawdziwie/ y nogi mu mywano: y chłodził się
17: pracowany w drodze. Iako to pisze fol. 380. Także gdy y to twier=
18: dzi fol. 416. 420. Iż go Iakob widział twarzą w twarz: albo gdy
19: się przechadzał w raju/ chłodząc się południowym wiatrem fol.
20: 370. y z Adame się rozmawiał zc. Iesliby to była prawda/ na
21: czym/ się z wielą ich bardzo mili/ żeby to tam miał być Chrystus
22: syn Boży/ azażby to takowe jego okazowanie się/ mowienie/
23: iedzenie/ picie/ siedzenie v stołu/ chłodzenie się y odpoczywanie/
24: y zapawy chodzenie nie było/ iasniejsze w wielu rzeczach/ niż pod

25: nowym Teftámentem/ gdzie boftwo iego iáko wędká chrobacz=
26: kiem zákryte było? W którym zá páfzy nigdy nie chodził/ iáko
27: tám/ wedle **X.K.** powieści. Co vwazáiąc/ ia zgoła nie widzę
28: iákoby zgodne rzeczy I.M. podáwác miał w fwym Wędźidle
29: ták długo przez kilká lat robionym. Gdyż y to nie ládá co/ iz ná
30: iednym mieyfcu to zápiáfawfzy/ iz był prawdźiwie v Abráhámá y
31: iadł prawdźiwie y człowieczą prawdźiwą miał ofobę/ iáko y in=
32: fze ofoby/ o czym piŕze mále nie we wfzytkiey wtorey części kazá
33: nia 4. wfzákże o prawdźiwym iedzeniu zofobná fol. 402. y przed
34: tym y potym. Ażci to záś wfzytko w wátpliwość przywodzi fol.
35: 367. mowiąc ták: Iz iefli fię ánioł vkázował/ á ten fię zwał Bo
36: giem/ tedy do dla te^{go}/ iz w nim musiał być fyn Boży rċ. Zá czym

aa

to iść

strona: 186

186.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: to iść musi/ iz iáko tám ták y tu/ wedle I.M. nieftáteczney ná
2: uki/ w onych tákich y owákich křztałćiech/ podftáciách y Anio=
3: łách/ nie mogł nic mowić prawdźiwym człowiek Iezus Chriřtus
4: fyn Boży: ále to wfzytko w nich mowiło iákies boftwo/ iáko pi=
5: fze fol. 362. A to też boftwo/ mowiąc wedle **X.K.in abstracto**, nie
6: wiem iáko służyć może Bogu lámemu/ temu mowie/ ktore^{go} on
7: słowem raz/ drugi perfoną/ trzeci rozumem/ czwarty fynem ná=
8: zywa: bo to iuż zgoła człowiekowi prawdźiwemu prawdźiwie też
9: służyć nie może. Iedennafta. ktora inřzym wielom iuż też okazá=(*marg*) Iedeⁿnasta nie
: zgodá. (-)
10: nym iefł ná odpor/ á to gdy ták piŕze fol. 97. Iz słowo Bog/ bę=
11: dący iedney iftności z oycem/ było iákoby zákryte v Bogá **notá**,
12: **Bog v Bogá, á iefzcze zákryty** wfzákóż było do tego řpofobne/ áby zá
13: czáfem/ in progrefu *recreationis*, w pořtępku odnowienia řtworze=

14: nia przez odkupienie/ było ńtworzeniu obiáwione/ y w ofobliwy
15: pożytek przywłáfczone zc. Co iáko ńię zgodzi z onym po ráiu cho
16: dzeniem/ z Kaimem rozmawiáaniem fol. 370. Tákte z Agára/ z
17: Abráhámem/ Iakobem/ o czym pińze fol. 357. &c. Abo z tym co
18: pińze/ iż ńię Moizefzowi ná tym świece okazał/ ácz iákoby z tyłu
19: fol. 449. ábo gdy twierdzi/ iż Izráelczyki z Egiptu wywodził/ y
20: zakon im dał/ iáko prawdziwy y wńzechmocny Bog/ opocz kto
21: rego żadnego inźzego vznác nie mieli/ iáko pińze fol. 452. Abo ie=
22: ńzczę gdy mowi/ iż Bog óciec bez ńyná/ nie tylko nie mógł być wi
23: dziány (fol. 600.) ále że teź y iftności fwey bez nie^{go} mieć nie mógł.
24: etc. Ale á ktoby kiedy mógł wńzytko to wyliczyć y wymowić/ cze^{go}
25: pełne iest I.M. Wędzidło z tákimi dziwnymi odmiánami y nie
26: zgodámi rzeczy/ że y Protheufz y Pándorá nigdy w fobie tákich
27: odmian y vpominkow nie mieli/ iákie ńię w tym iednym Wę=
28: dźidle náyduią. Niechby iedno kto báczny/ á nie lipkimi oczymá
29: w nie weyźrzał/ wyźrzy te^{go} więcey. Ia dla przedłużenia opuńzczam
30: boby temu końcá nie było/ á iuz dáley pońtępuię.
31: **KA P. 10.** Aby kto nie mnimał/ iż I.M.**X.K.** ńam ńię ták (*marg*) O niezgodách
: 1. M.**X.K.** z
: pińmem s. y z
: inźzymi. (-)
32: z ńobą niezgadziáiąc/ zgodzác ńię miał z kim inźzym: potrzebá y to
33: pokázác iż niezgadza. Nie mowię z ńrony nas gdzie z obu ńron
34: znáczna iest wńzem niezgodá náńzá: ále to mowię z ńrony inźzych/
35: o ktorych by kto mnimał/ żeby ńię z nimi wybornie zgodzał: że on
36: y z tym zgody nie ma. Iáko naprzod z ńłowem Bożym. Potym

z końciołem

strona: 187

- 1: z kościołem śwym/ ktemu z swoimi patrefami/ nád to ielzczę y z
2: przednieyłym tu v nas w Polłzczę wodzem śwym I.M.X. Ar=
3: cybifkupem Gnieźnieńskim/ iáko to nákrótce porządkiem śwym
4: pokázowác będę. Iż lię z słowem Bożym/ ábo z pímmem ś. nie
5: zgadza: iużci to káždy/ kto czytał pierwfze kśiążki y tych począ=
6: tek/ ná oko obáczyć mogł. Wfzákże iednák/ nie **ciężkomi** [!] tego ie=
7: łzczę znáczniey dołóżyć/ kilká przykádow wifráwiwłzy tey niezgo
8: dy/ á zwálzczę w rzeczách próftłzych y iáfnieyłzych. Iáko naprzod (*marg*) 1. Niezgodá.

: Zeby Bog

: kwoli fynowi

: miłowác miá

: świat. (—)

- 9: gdy mowi [fol. 204](#). Nie zeby Bog óciec/ więcey niż fyná świat
10: vmiłował/ ále owłzem iż kwoli fynowi/ ktory ná lię wził winy
11: tego światá/ on też w nim łobie przednány/ do łáski swoiey y
12: miłósci przywrocił. To ták **X.K.** píłze. Stára to bayká mnicho=
13: włka/ ktorą nákoniec drukuią przy xięgách śwych rozmáitych/ y
14: náłzych Polłkich ktore żywotem Iezusowym zowią/ y przy lácín
15: łkich/ Iáko v Dionizego Kártuzyaná [łuper Ewangelistas](#). Ktore
16: kśięgi drukował w Kolnie [Petrus Quentel, anno 1533](#). Ták málu=
17: iác iż Bog Óciec siedzi ná łtolicy/ máiac w ręce iedney iábłko z
18: krzyżykiem pochylone/ iákoby ie odrzucić miá/ á w drugiey łtrzá
19: ły/ ktore iáko rozgniewány łpuścić chce ná świat. Náđ ktorym
20: duch ś. iáko gołáb/ á przednim po práwey łtronie/ klęczy fyn ie=
21: go nági/ tylko trochę z łtyłu płáłzczem nákrity/ ktorego podo=
22: łek ániół trzyma zċ. Czým to dáią znác/ iż Bog ielł gniewliwy
23: y ku pomście chćiwy y popędliwy/ á iż ten gniew iego/ fyn iego
24: y Pánná w koronie po lewicy łtoiąca/ błága: á iż ná ich próśbę
25: w gniewie lię śwym hámuie y dla nich świat miłuiie. Co gdyby
26: ielzczę rozumieli o łámyim Iezuśie Chriřtuśie człowieku Pośrze=

27: dniku nálezym/ y o tych náleznych czásiech kiedy iuż ten Pośrzednik
28: nález wzięt ielt do niebá y siedzi po práwicy Bożey y zá námi fię
29: przed oblicznością Bogá oycá łwego pokázuie. A zwłázczá gdy
30: by kto rzecz tę wedle piśmá o przyczyńcy nálezym Iezuśie Chriřtu
31: śie rozumiał bez zmyśłonego błágania gniewu Bożego/ tedyby
32: ielzczę znośnieyły był ten błąd. Ale iż oni to nád łwe málowanie
33: y mowy y piśmá niektore/ á nawięcey przeciw iálnemu textowi
34: łłowá Boże^{g0}/ rozumieią to y twierdzą o łynu Bożym przedwie=
35: cznym/ á nie o tym ktory fię y poczył z ducha ś. y vrodził z dzie=
36: wice Máryey/ y vmárł y ielt wzbudzony/ co temu tám ich nic

aa 2

nie łłuży/

strona: 188

188.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: nie łłuży/ bo *in Deum non cadit accidens*, iáko łámiż mowią/ tedy fię
2: to nigdy z prawdá łłowá Boże^{g0} zgodzić y oftác nie może. Gdyż
3: przyczyńcá/ y wedle Auguřtyná/ nie ielt też iedno człowiek: wřzyt
4: ká tedy dumá tá o gniewie Bożym y o vbłáganiu gniewu iego
5: przez łyná tám tego/ bayká ielt łprofna piśmu ś. iálnemu przeci=
6: wna/ żeby fię Bog gniewał/ á iżby k woli łynowi/ iáko **X.K.** po
7: wieda/ świat miłowác miał. Ktorá rzecz/ áczbym mógł łzyro=
8: ko wielá świádectw niewątpliwych piśmá ś. pokázác/ wřzákże
9: ná trzech tylko przełtáne/ ktorymi fię prawdá ná iáśnią wyłtá=
10: wi. Pierwřze ielt Ezá. 53. ktore to o Bogu łámym iedynym twier
11: dži/ iż on łam ná Mefyálzá łwego wřzech nas niepráwości wło=
12: żył/ y iego nas śiniálymi rázami vleczył. Ktore wykłádáięc Apo
13: łtoł **fol. 2.** záleca Mefyálzowe w tym połłuźeńřtwo/ ktore Bogu
14: oycu pokazał po łobie/ áż do śmierci krzyżowey. Iákoż to y inřze
15: piśmá o nim wykłádáięc Dzie. 8. v 32. á 1. Petri. 2. v22. á 1. Ian.
16: 3. v 5. Wtore świádectwo ielt łámego łyná Boże^{g0}. Ian. 3. v16.

17: gdy tak mowi: Ták Bog swiat vmiłował/ że fyná fwego iedno
18: rodnego dał/ áby żaden kto weń wierzy nie zginął/ ále áby miał
19: żywot wieczny. Ták tu iáko y tám niemálz z żadney zmiánki gnie=
20: wu vprzedzáiącego w Bogu/ áni próśby fyná iego którąby go
21: vbłágał/ áni tego żeby dla niego dopiero/ ábo iemu kwoli swiat
22: vmiłował: gdyż ielcże swiatá nie było gdy sam w sobie Bog
23: nas obrał Efe. 1. v 9. y sam łáfką przed czáły wiekuiſtymi dárował/
24: którą nam potym w Chriftuſie pokazał 2. Tim. 1. v 9. Bo iefliby
25: fię gniewał/ á dopiero aż kwoli fynowi miłował/ tedyby to było
26: przeciw **regulam X.K.** In Deum non cadit accidens: item Deus est im-
27: mutabilis: á nád to niewiem iákoby dwu Bogu vřzedł? iednego
28: gniewliwego y niemiłóſiernego/ á ktemu y przeſtrzegáiącego
29: ſwey zwierzchnoſci: á drugie^{go} lutoſciwego y w drugim gniew
30: y zwierzchnoſć prósbami błagáiącego? Lecż ſłuchaymy trzećie=
31: go ſwiádectwá zgodnie od dwu ſwiádkow **wyrazone^{go}**. Mowi
32: ták Páweł 2. Kor. 5. v 19. Bog był w Chriftuſie swiat ſobie ie=
33: dnáiąc zċ. Toć iáfna iż sam Bog swiat ſobie iednał/ á nie swiat
34: iego/ áni Chriftus/ żeby iy dopiero iemu kwoli miłował: gdyż=
35: ſmy my vřprawiedliwieni/ dármu/ z łáſki BOżey (**non pręcario**)
36: przez okup ktory fię sřtał przez Iezufá Chriftuſá/ ktorego Bog

przedtym

strona: 189

ná Wędzidło X.K.P.

189.

1: przedtym poſtánowił **nie on fámeo ſiebie w to wdał** áby był vbłagá=
2: niem przez wiárę zċ. Rzym. 3. v 24. Potym mowi też ták Ian.
3: 1. Ian 4. v 9. w tym fię okazała miłóſć Boża w nas: iż fyná **ſwe^{go}**
4: iednorodnego poſłał Bog ná swiat/ ábyſmy my żyli prze zeń. A
5: vczyńił to/ iż nas pirwey vmiłował (iáko ten ktory ieſt miłóſcią
6: támże v 16.) Dla ktorey też miłóſci temuż to fynowi ſwemu nie

7: z folgował/ ále go zá nas wŕzytki wydał Rzym. 8. v 32. Skąd iuż
8: káždy báciaż może/ iáko fię tá powieść **X.K.** z tymi ták iáfnymi
9: piłmy ś. zgodzić może/ inŕzych wielu nie wŕpomináiąc. Wtora (*marg*) 2. Niezgodá. (–)
10: niezgodá iełt fol. 214. gdzie tego dowodzi/ ále też nie ŕłowem Bo
11: żym/ lecz przeciw niemu: iż Chriřtus **notá iż Christus** řyn Boży czy=
12: nił cudá pod řtárymTeřtámentem/ á miánowicie/ iż niezliczony
13: lud ná puřczy/ przez lat 40. cudowá mánná podeymował. Co
14: iáko fię też z piłmem ś. zgadza/ řłuchaymy. Ian ś. ták řwiadczy
15: Ian. 2. v 11. Iż Chriřtus/ w Kanie Gálilejskiej/ przemieniřwzy
16: wodę w wino/ poczátek cudow vczynił/ y chwałę řwá oznaymił:
17: á **X.K.** mowi iż pod řtárymTeřtámentem cudá czynił. Ieřliby ie
18: tám czynił/ á iákożby poczátek ich mogli być/ ono wody w wino
19: przemienienie? A co fię tknie karmienia ludu ná puřczy cudowá
20: mánná podeymuiąc lud: y to ma ná odpor řłowá *fame*^{go} Chriřtu=
21: řá/ *ktore*^{mv}/ gdy Żydowie rzecz tę przypomináli: Ian 6. v 32. tedy
22: řobie *te*^{go} nigdy/ nie przyczytał: bo fię też ieřcze ná on cżás áni po=
23: cżął był/ áni národził Ieřus/ ktory potym vczyniony iełt od Bo=
24: gá pánem y Chriřtuřem. Owřzem/ gdy ono karmienie mánná ná
25: puřczy řydowie przypomnieli/ tedy ták odpowieda: Amen amen
26: mowię wam. Nie Moizeřłci wam dał chleb z niebá: ále Oćiec
27: moy dáie wam chleb z niebá on prawdźiwy zċ. A gdzież tu zmián
28: ká *te*^{go} namnieřza iż on tám miał cudowá mánná lud podeymo=
29: wác? ázaż tego wŕzytkiego nie oycu przyczyta/ ktory iáko ná on
30: cżás lud on przez Moizeřłá/ chlebem onym docześnym y figurál=
31: nym karmił/ tákże y teraz karmi wiecznym prawdźiwym: to iełt
32: ćiałem y krwiá Ieřuřá řyná řwoiego. Iáko tám potym tego řam
33: Pan Chriřtus dokłáda. Bo gdyby on iuż tám był/ y on lud kar=
34: mił oná cudowá mánná/ ktora z obłokow pádáłá/ nie będąc lu=
35: dzkimi řękomá czynioná/ tedyby fię zacnoć więťřza w řtárego

36: Teftámentu Sákrámentách náydownáá/ niż w Sákrámentách

aa 3

nowego

strona: 190

190.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: nowego przymierza. Coby było/ nie tylko przeciw pímu ś. ále y
- 2: przeciw wśzytkim patrefom. Lecż niechay śłucha **X.K.** co ná ty
- 3: śłowá nápiśał **Dionifius Cartufianus. Mofes (inquiens) nō dedit eis hunc**
- 4: **panem, fed Deus omnipotens ministerio angelorum formauit, dedit ac pluit**
- 5: **mana.** Iáwna to tedy/ iż to tám wśzytko czynił śam iedyny bog/
- 6: óćiec on wśzechmogący/ przez śwe Anioły/ á nie Chriřtus Pan/
- 7: ktorego iefzće nie dał był Bog iáko obiecował. Bo y Dawidá
- 8: iefzće nie było/ z ktore^{go} fię potym nie rychło biodr národził. Mo=
- 9: wi to tedy **X.K.** przeciw pímu ś. Trzećia niezgodá. Między (*marg*) 3. Niezgodá. (–)
- 10: inřzymi rzeczámi/ mowi też to **X.K.fol. 236.** o Chriřtusie Pánu w
- 11: „ty śłowá: Iż zá czálem ten prawdźiwy Bog/ ktory mowił przez
- 12: „proroki/ miał fię śam śtáwić/ y ná źiemii przez przyięćie náтуры lu=
- 13: „dzkiew/ towárzyřtwo z ludźmi przyiáć/ y zá tym nákoniec chwałę
- 14: śwoię ludźiom okázáć zć. Zowie naprzod śyná Bożego/ o którym
- 15: śobie wśzytko przeciw pímu ś. duma/ y one^{go} oprócz Iezufá Chri=
- 16: řtufá zmyřła/ Bogiem prawdźiwym: y mowi ták o nim/ nie iá=
- 17: koby o śynie mowić miał/ ále iáko o śámym Bogu oycu. Częgo
- 18: by iuz konieczńie czynić nie miał/ gdyby ná to pámiętał/ co **fol.**
- 19: **409.** nápiśał: dwu Bogu znácznie wprowadzáiáć/ y iednego w
- 20: tym nád drugiego zacność pokázuiáć: iż ieden o drugim Iako=
- 21: „bowi świádectwo dáie/ y ołtarz mu budowáć każe/ to iefť Bog
- 22: „óćiec rořkázuie Iakobowi/ áby Bogu śynowi ołtarz zbudował.
- 23: „Skąd znáć/ iż Iakob wedle iego wykłádu/ ábo tego którym go
- 24: dowodźi/ niewiedźiał o tym drugim Bogu/ áni go znał. Ale te=
- 25: raz tego przedřię nie wezmę/ ábych błáđ iego/ o dwu Bogu/ y o

- 26: nie rozumieniu mowy pismá ś. łtrofował? Krotko to mowie/ iż
27: to wlytoko/ co mowi y pifze **X.K.** zeby kiedy przed národzeniem
28: Iezufá Chrifufá (ktory łam iest prawdziwym łynem Bozym)
29: łyn iáki inłzy być miał/ y co czynić y mowieć z onymi Pátryárchá=
30: mi y inłzymi ludźmi wieku przelzłego/ iest rzeczą pletliwą y pifmu
31: ś. odporną. Ktore ták mowi. Naprzod/ dźiśia łię wam náro=
32: dźił zbáwićiel/ ktory iest Chrifufus pan/ w mieście Dawidowym.
33: Luk. 2. v 10. á toć było nie zá Abráhámá/ áni Iákobá/ ále áz zá
34: Cefárzá Rzymłkiego Augułtá. Potym mowi: Mát. 4. v 17. Od
35: tego czáfu począł mowieć Iezus y przepowiedáć. Ktemu łam
36: Pan w Názáret wroćiwłzy łię z pułzczy/ przywiodzy o łobie pi=

łmo Pro=

strona: 191

ná Wędzidło X.K.P.

191.

- 1: łmo Prorockie/ mowi iż łię to dźiś o mnie łpełniło. Luk. 4. v 12. A
2: coby było zá pifmo niech tám łobie **X.K.** czyta: á dozna/ iż iest
3: przeciw dumie I.M. ále co dłu^{go} trzebá mowieć/ ono Heb. 1. zgołá
4: ták mowi łowo Boże/ iż Bog ktory przedtym mawiał z oycá=
5: mi przez proroki/ w ty ołtáteczne czáfy mowił nam przez łyná.
6: Ná ktore łłowá/ iż tu teraz tego zaráz dołóżę/ niechby łobie I.
7: M.**X.K.** preczedł Theofiláktá y Ambroźego/ á dozna/ iż y ono
8: o co łię teź ná inłzym mieyłcu ná mię fráłuię/ iżem przełožyl/ przez
9: łyná/ ζυ νιω̃/ á nie w łynu/ ták ma być wedle nich y inłzych prze=
10: kłádano. Lecź to mnieyłza: więłsza to iż łię z pifmem ś. nie zga=(marg) Przez łyna
: nie w łynu. (-)
11: dza: iako tu/ ták y ná wielu inłzych mieyłcach: coby dłuwo trzebá
12: pokázowáć/ gdyź práwie we wlytym Wędzidle/ nie co inłzego
13: czyni więcey/ iáko/ że pifmu ś. iest ná odpor. Bo łię y ná nie fro=
14: dze gniewa: y ná ty/ ktorzy go wlywáią/ y nim łczyrze rzeczy
15: łwey dowodzą. Przetoź teź y tego łobie pozwała/ że pod czás z

- 16: łłowá Bożego łzydzi/ pod čás ie okęłzone przywodzi/ pod čás
- 17: go nádłtawia/ y niewiedzieć co tyle z nim nie czyni: iáwne ná
- 18: łię/ y kościół fwoy/ lice wlokąc: gdy to wyznawa/ fol. 379. Iż"
- 19: wietłza część iełt ártykułow wiáry ich/ ktore oni v siebie zá pe="
- 20: wne máią/ ktorych przyczyny y łpofooby nie łą im wiadome. Iá="
- 21: koż to y ia baczę/ iż ták iełt: bo łię też y łam o niektórych pilnie
- 22: wywiadował z ksiąg ich/ y vłtniem łię też od niektórych/ o tym
- 23: y o owym pytał: á łpráwy mi o tym dáć nie mogli. Iáko ná przy (*marg*) Czemu kście-
- : dzu we młzą
- : pod podołek
- : kádzą. (-)
- 24: kład/ y o onym/ w święto iákie wielkie/ podnołzeniu podołká
- 25: kśiędzą [!] we młzą/ gdy ono dwá/ zá tym co młzy/ klęknáwłzy/
- 26: podołek mu podniołzą [!] y pod on podołek kurzą ábo kádzą. Bo y
- 27: Rational. diuinor. officii. o tym nic nie piłze/ chociaż y kurká ná ko=
- 28: ściele/ y powrozy v dzwonow opiłuie. Abo/ y ono v mnie dziwna (*marg*) Czemu ciáłá
- : Bożego, iáko
- : oni zowá nie
- : záwždy ie-
- : dnáko wáżá. (-)
- 29: yprzyczyny [!] niewiem: czemu/ gdy ono przyidzie święto ich/ kto=
- 30: re ciáłem Bożym názywáią/ ono ciáło włtáwiwłzy w kładkę śre=
- 31: brną ábo złotą/ ktorą monłtráncyą zowią/ onemu kádzą/ no=
- 32: łząc y podnołząc ie: przed nim vpádáią: onemu rozmáitymi gło
- 33: ły śpiewáią: ná dudách/ kozłách/ mulćiánkách/ łkrzypicách/ trą
- 34: bách/ gráią/ y ná bębnách biją/ y z rułznic y działek łtrzeláią: z v=
- 35: kłonem kwiatki rzucáią: w wieniec/ w tkankę/w fártułek y w
- 36: rántuch iáki kółztowny/ złotogłowowy ábo kitaykowy vbierá=

192.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: ią: y niewiedzieć czego tyle nie czynią? á gdy zaś do chorego/ z
- 2: takimże też ciałem idą/ ábo gdy ie w powłzednie dni przy Młzy
- 3: podnożą/ nic zgoła tego wżytkiego nie czynią? y niewiem czym
- 4: fię to dzieie/ księdzemli? świętemli? onąli monfrancyą? iefli
- 5: też łamym onym ciałem/ ktore tak pod czás zacne/ poważne o=
- 6: nym fię pokázuie/ że ie też zá Bogá pozdrawiáią/ y o nim to/ iż
- 7: nie ieft chleb ále Bog śpiewáią: á pod czás podlejże: gdy ie bez
- 8: wżech ceremoniy nożą/ y bez kredencowánia ziedzą? Abo co dži
- 9: wniefza/ że fię iedney moⁿfrancyey poważniejzey/ infze wżytkie
- 10: gdy fię ich wiele w kupę/ w mieście wielkim zeydzie kłaniáią? Cze
- 11: mu gdym fię zdawná iefzcze w młodości/ do szkóły chodząc w
- 12: Poznaniu/ dziwował/ y o przyczynách tego wżytkiego pytał/ y
- 13: potymem fię dorozłzy z písm tákich y owákich wywiadował (że
- 14: infzych wielu wípominác zániecham) iefzczem fię przedsię dowie
- 15: dzieć do dnia tego nie mogł. **Głębza [!]** to ieft rzecz niżby ią rozum
- 16: moy ogárnać mogł. Lecz o tym/ y o niezgodách I.M.**X.K.**
- 17: z słowem Bożym/ ktorym też liczby nie máłz niech będzie dofyć.
- 18: Pátrzymyż iuz też/ iáko fię **X.K.** y z fwym włafnym kościołem po (*marg*) **X.K.** nie
- : zgadza fię z
- : fwym kościo-
- : łem. (-)
- 19: wżechnym nie zgadza. Kościół ták trzyma/ Dominiki/ mnichy
- 20: írokáte/ w tey mierze/ y wiele infzych z oycow zniewoliwzy y prá
- 21: wie zhołdowawfzy/ że mu byli ná odpor/ iż fię P. Márya mát=
- 22: ká páńfka bez grzechu pierworodnego poczęła: zá czym iuz to pe=
- 23: wna grzełzyć nie mogła: á wždy I.M. **X.K.** zda mi fię/ ieft w
- 24: tym kościołowi *fw*^{mv} przeciwny: á to gdy ták mowi *fol. 73.* piłząc
- 25: o zwiáfutowaniu wcielenia Páńfkiego: Iż Pánná Márya/ nálaz

- 26: Izy łąlkę v Bogá/ y oney pełną będąc/ grzeŝzyć nie mogła zc̄. Toć
27: zwiąftowanie/ o náležionej łąlce/ nie było przed iey vrodzeniem
28: áni po vrodzeniu iey w dziećnińtwie: ále áz w dorofłych pánien=
29: ŝkich lećiech/ w ktorjch iey tę łąlkę Bożą ku poczęćiu y porodze
30: niu opowiadał ániół/ przetoż fię nie ŝciąga do iey bez grzechu po
31: częćia/ coby więcey mątce iey/ niź oney ŝłużyło/ ále do poczęćia (*marg*) 2. Zeby Chri
: stus miał być
: Bogiem, o-
: procz ktorego
: niemáŝ Bogá
: żadnego. (-)
32: onego ŝyná ktorego vrodzić miała y názwać go Iezufem. Od
33: ktorego iuż wedle **X.K.** grzeŝzyć nie mogła. Czego koŝcioł nie
34: pozwoli Rzymŝki. chyba by to **X.K.** iákim gładkim wykładem
35: zmiekczyć chćiał. Druga tu oto w ŝwym przeciw mnie I.M.**X.**
36: **K.** Wędzidle/ ná kilkánaŝcie mieyŝc/ ták wyźŝzey námienionych

iáko y

strona: 193

ná Wędzidło K.X.P.

193.

- 1: iáko y nie ná dotykánych/ czyni ŝobie/ *nefcio quo iure qua'ue iniuria*,
2: z Chriŝtuŝá ŝyná Bożego/ tákiego Bogá/ oprócz ktorego/ nie
3: miałoby być Bogá żadnego inŝzego ktorjby był ŝtworzyćielem/
4: iáko káždy z fámych kart. 226. 247. pozna. O ktorjch y to twier=
5: dźi: *led abŝque et verbo Dei & ratione*: iź on ma żywot *perŝentiam*.
6: To iefť/ wedle I.M. wláŝnego wykładu/ ŝam w ŝobie *fol. 36*.
7: To iefť/ iź y wiadomoŝci ŝerc ludzkich/ nie miał ni od kogo/ ale
8: od ŝiebie iáko prawdziwy Bog *fol. 46*. Item/ *fol. 151*. Iź nic ni
9: od kogo nie potrzebuie: owízem on iefť wŝytkich rzeczy przyczý=
10: ną/ iź ŝą/ iź żywą y ŝobą władáią zc̄. To iuż ták **X.K.** Koŝcioł
11: zás iego/ nie tylko to przeciw I.M. mowi/ (opuŝćiwŝy ŝłowá

12: íamego Iezufá Chriftofu: ktorymi to oycu przyczyta iż mu dał
13: żywot mieć w łobie. Ian.5. v 26.) iż fyn Boży Iezus Chriftofu/
14: ieft **Deus de Deo**, Bog z Bogá: światłość z światłości: ále też y
15: to twierdzi: Iż sam Bog oćiec/ ieft wŕzechmogącym/ wiecznym
16: y íamym Bogiem/ oprócz ktorego nie máż inŕzego. Iáko káždy
17: kápłaniec/ wypráwuiąc we mŕzy/ kanon wielki pochyłkiem/ **pri**
18: **usquam communicet**, mowi: **Domine fancte pater omnipotens aeterne**
19: **Deus &c.** Ktemu wywodząc to/ **fol. 91.** w czym Mechifedek fi=
20: gurował Chriftofu/ ná mię fię fráfuiać/ to vkázuie: iż iáko Mel=
21: chifedek chleb y wino ofiárował: (**cze^{go}** piŕmo ś. nie mowi żeby o
22: fiárował/ ále iż wynioł: o czym tu teraz nie ieft czás mowienia.)
23: że też tákże Chriftofu Pan ofiárował: á iż náđ to/ iż mu fię iuż te=
24: raz przez fię ofiárować nie godzi/ poŕtánowił kápłany namiáłtki
25: íwe: **o czym też piŕmá ś. iáwnego nie pokaże** przy ofiáteczney wiecze=
26: rzy/ żeby oni to poŕtánowienie/ **ministerialiter** odpráwowáli. Z
27: ktorych ŕłow **X.K.** łáčno káždy baczyć może/ iż on twierdzi zleco
28: ne być kápłanom chlebá y winá ofiárowanie. A kanon záś wiel=
29: ki ich mŕzyce rzecz przećwná twierdzi/ mowiać iż ofiáruia (fa-
30: **crofanctum corpus & languinem filij**) náŕwiętfze ciáło y krew fyná
31: Bożego. Proŕząc áby oná **hostia** ich ś. czyłta/ rozumna/ y przyie=
32: mna ŕtála fię ciáłem zĉ. Toć iuż nie chlebem wedle nich będzie:
33: iáko żadná miárą onego chlebá ktory podnoŕzą/ tákże y winá/
34: nie máia więcej zá chleb y zá wino/ ále wedle błędu **íwe^{go}** zá ciáło
35: y krew. Otoż znáć z tąd/ iáko fię **X.K.** z kościołem íwym zga=
36: dza. Bo ieŕli chleb y wino Chriftofu rofkazał/ wedle **X.K.** ofiáro

bb

wác: te=

strona: 194

194.

Wtore ksiáżki

Odpowiedzi/

- 1: wác: tedy oni opák czynią/ ofiarując ciało y krew. Ale iefli oni
- 2: dobrze czynią: tedy **X.K.** źle o nim rzecz przeciwną twierdząc:
- 3: á wedle słowá Bożego obádwa źle wśzytko to czynią. [Item fol. 75.](#)
- 4: twierdzi to/ żeby Pan Chrístus/ zaráz po swym poczęciu mowił/
- 5: y głosem przez vřtá mátki swey wypuřczonym/ ożywił Ianá. To(*marg*) 3. Zeby Iezus
- : w żywoćie
- : przez vřtá
- : mátczyne mo
- : wić miał. (-)
- 6: **X.K.** Kościoł zaś iego śpiewa temu przeciwną/ gdy mu náro=
- 7: dzonemu/ w pieluchy powitemu/ we źłobie położonemu/ płáčź á
- 8: niemowę przczyta: śpiewáiąc o nim: [Vagit infans inter arcta poli-](#)
- 9: [tus praelepia &c.](#) Bo iefliż w żywoćie mowił przez vřtá mátczyne:
- 10: á czemuż vřtámi swymi vrodziwśzy fię nie oznaymił mową niedo
- 11: łtátku y boleści swey/ ále płákáním: iáko wśzytkie dzieći czynią?
- 12: Lecz podobno **X.K.** tego zábaczywśzy/ zápomniał y onego co o
- 13: nim Ezáiałz prorokował/ vkázuiąc iż fię wielkie rzeczy sřtác
- 14: miály/ niźby dziećię vmiáło obrác dobre/ á brákowác złym/ y
- 15: mowić oycze moy/ mátko moiá Ezá. 7. v 16. á 9. v 4. Bo fię to
- 16: żadną miárą z powieścią **X.K.** nie zgodzi. Ponieważ/ y wedle pi
- 17: řarzá listu do Hebr. miał nam bráćiey swey podobny być/ procź
- 18: grzechu: ktore podobieńřtwo tuby mieyřcá nie miáło/ gdyby on
- 19: y przez vřtá mátczyne mowił/ ábo głos wypuřczał/ y nim płod
- 20: martwy Ianá w żywoćie ożywił. Ktory błąd choćiaby chćiał
- 21: ozdobić logiką/ tedy temu nie řprořta: poniewáź to przeciwiá=
- 22: řnemu piřmu ř. mowi. Ale to opuřciwśzy/ pátrźmy y w ono co pi=
- 23: řze [fol. 226.](#) mowiąc/ iż pan Chrístus mieyřcem ogárniony nie był/
- 24: gdyź kościoł iego to twierdzi/ iż go Pánná Márya ogárnęła ży=
- 25: wotem. [Quia quem caeli capere non poterant &c.](#) Aleby to mnieyřza
- 26: byłá z kościołem fię y z łobą řámym w tym nie zgadzác: ále to

27: wietfzã gdy fię z piłmem ś. w tey mierze też nie zgadza/ y z łá=
28: mym prãwie Chriftušem Pánem. Piłmo mowi/ będziefz miãłã
29: w żywoćie. Item co w niey ieft/ ábo co fię w niey zrodziło (nie
30: mowi czego niebo y ziemiã ogárnãć nie moze.) z ducha ieft swię
31: tego. Item wftãpił ná niebiołã y siedzi po prãwicy: z tãmtãd
32: przyidzie łędzić zċ. A Pan Chriftus łam o fobie: wftępuię (mowi)
33: do Bogã mego y Bogã wãłzego. Item vbogie zãwzdy z łobã
34: mieć będziefcie/ ále mnie nie zãwzdy. Item pożyteczna wam á=
35: bym ia odźzedł zċ. Item vprzedzẽ was do Gálileiey/ tãm mię
36: naydziecie. Item. Łãzarz vmãrł/ y wefełẽ fię dla was/ ábyście

wierzyli/

strona: 195

nã Wędzidło X.K.P.

195.

1: wierzyli/ izem tãm nie był. Ian. 11. v 14. Abo gdy y Anioł o nim
2: do niewiaft mowi. Powftãłci/ niemãłz go tu Mát. 28. v 10. 6. A
3: nãd to y według I.M. domyflũ/ ktorym twierdzi izby Pan Chri
4: ftus był v Abrãhãmã/ siedzãc z nim v ftolu/ iedzãc y pijãc/ y no
5: gi vmywãiãc/ y z Iãkobem zã pãły chodzãc/ y onego žeby go
6: puścił profzãc zċ. Tedyby ten tãki łyn Boży muśiał być/ wedle
7: tãkiego iego opińãnia/ mieyfcem ogárniony. Gdyż będac v A=
8: brãhãmã/ nie był w Sodomie v Lotã: á gdy zãś odźzedł do Lo=
9: tã/ tedy v Abrãhãmã nie był. Ale y o tym dofyć. Ktemu y to nie
10: lãdã niezgodã (że inřzych wiele opuřczẽ) gdy łwemu kořciołowi
11: zãdãie wielkie bãłwochwãłftwo. Ktory nie tylko żywe ále też y
12: pomãrłe ś. chwali/ y onych wzywa/ iãko fię y w pierwfzych ksiãż
13: kãch o Hozyufzu dotkneło/ inřzych zãniechãwřzy/ czego żaden zã
14: przeć nie moze przećiw iãwney rzeczy. A wżdy tãk piřze **X.K.fol.**
15: **193.** Ieftli Pan Chriftus byłby tylko przez łãłkẽ łynem Bozym/
16: tedy iãko onego/ tãk Anioły y pobożne ludźie/ ktorzy też podo=
17: bnym obyczãiem łã łynãmi Bożymi/ muśielibyřmy chwalić: coby

- 18: było wielkie **báľwochwáľstwo** [!] zc. Co iż Kościół Rzymfki czyni:
- 19: tedy ieft báľwochwáľcą. Ale y temu nie koniec. A iżem rzekł iż (*marg*) Nie zgadza fię
- : **X.K.** z stá-
- : rymi Patre-
- : fámi. (-)
- 20: fię też z stárymi patrefámi nie zgadza/ tedy y to tu nákrótce po=
- 21: kazác muřę/ chociaź fię iuź y to przedtym nie w iedney rzeczy po=
- 22: kázowáło/ y potym pokázowác będzie. Mowi ták I.M.**X.K.**
- 23: **fol. 33.** wykłádáiąc. Ian. 1. Wřzytkie rzeczy prze zeń fą ftworzo=
- 24: ne. **chočiaź Ian ś. nie nápiřał stworzone, ále stáły fię, ábo ráczey poczę-**
- 25: **ły być.** Iź nie mowi Ian/ óciec przez řyná ftworzył wřzytkie rze=
- 26: czy/ áby zhańbił błąd niektorych Arryanow zc. Ktorymi řłowy (*marg*) **X.K.** wřzyt-
- : kie przedniey
- : řze stáre Ka-
- : tholiki Arry
- : anámi poczy-
- : nił. (-)
- 27: náporząd/ řprzećiwia fię/ nie Arryanom/ ále stárym co przed=
- 28: nieyřzym patrefóm/ y nieczuiąc fię czyni ie Arryanámi/ y fámeęo
- 29: řiebie z nimi/ poniewaź z nimi řpoľkuie/ y zá Filary kořciółá řwe⁶⁰
- 30: ma. Chybáby ich z řwoimi nowymi Kátholikámi odbieżeć iuź
- 31: miał. Bo co **X.K.** tymi řłowy řwoimi/ y wřzytkim Wędźidłem w
- 32: ludźi chce wmowić/ žeby tymże Bogiem był řyn co y óciec/ tákże
- 33: też y duch ś. Ktemu/ žeby między tymi trzemi nie miało być (**ni-**
- 34: **hil prius & posterius**) nic pierwfzego y pořlednieyřze⁶⁰/ ále we wřzyt
- 35: kim rownořć: to ieft/ žeby óciec nic nie czynił przez řyná: (boby
- 36: ták być muřiało) žeby mu nic nie rořkázowáľ/ áni mu pánowáľ:

196.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: á on też Bogiem będąc/ nic ná rofkazanie nie czynił: á to dla te=
2: go żeby dwa Bogowie/ ábo łobie rowni nie byli/ ábo więc ieden
3: więtfzy niż drugi/ oco fię więcey **X.K.** záftáwia: tedy fię iuż w tey
4: mierze ftárfzym swoim patrefom/ práwie náporząd łprzećiwia.
5: Ktorzy to śmieie y znácznie wyznawáli/ y to też twierdzili/ iż
6: fyn záwždy y poddány y pośłufzny był oycu. A twierdzili to nie po=
7: dli ktorzy/ áni/ iákoby I.M.**X.K.** mnimał Arryanowie/ ále
8: łkoro po czáśiech Apoftołłkich w kilkudziesięť lat/ máło nie
9: przednieyfy. Iáko/ Ireneufz: ktory to [lib. 3. cap. 6. fol. 143.](#) twier=
10: dzi: [Quòd filius à patre fuo accepit dominium omnis cōditionis.](#) To ieft/ iż
11: fyn wzięł od oycá pánowanie/ włzelkiego záwołania/ ábo łpofo=
12: bu y pośtętku. A nie mowi tego áni rozumie/ o człowieku Iezu=
13: sie Chriftuśie potomku Dawidowym z Máryey Pánnny národzo
14: nym: ále o tám tym przed nim nie co/ zmyślonym fynu Bożym
15: łłowie. Iáko/ iż to ku przykłádowi pokażę/ gdy to mowi o nim/
16: iż on od Bogá oycá wzięł moc łádzienia Sodomę: iáko támże
17: pífze. Gdyż Bog óciec/ będąc łam Bogiem prawdziwym/ nád
18: ktorego Bogá inźzego niemáłz/ y duchowi też świętemu ([domi-](#)
19: [natione dominatur](#)) pánuie. Przetoż y tego dokłáda [lib. 2. cap. 59.](#)
20: [fol. 130.](#) iż fyn włzytko czynił z mocy Bożey/ wedle vpodobánia
21: oycá powłzechnego/ iáko prorocy opowiedáli. Co też y ná wielu
22: inźzych mieyfcách zgodnie twierdzi. Ale podobno I.M. **X.K.**
23: muśiał tego nie czytáć: á pewnie y one^{go}/ co nápiáno [Can. 2. Con-](#)
24: [cilij Syrmien.](#) w ty łłowá. [Si quis Deum Christum, ante fæcula filium](#)
25: [Dei, ministrantem patri ad creationem vniuerforum, non confitetur, ana-](#)
26: [thema fit.](#) To ieft/ iefliby kto Bogá Chriftuśá/ przed wieki fyná
27: Bożego/ nie wyznawał włługuiącym oycu ku łtworzeniu włzech
28: rzeczy/ niech będzie przekłęty. o czym iefzcie łzerzey/ práwie prze=
29: ćiw Arryanom łzturmuiąc [Cano. 16.](#) mowi. [Si quis audiens domi](#)

- 30: num patrem &c. Ieſliby kto/ ſyſzając iż oćiec ieſt Pánem/ ábo ſyná
31: iż ieſt Pánem/ y Pánem oycá y ſyná/ y mowiac Pan od Páná/
32: dwuby z tąd twierdził Bogow/ niech będzie przeklęty. Boć nie
33: ſtofuimy ſyná z oycem/ ále go znamy Oycu być poddánym. Boć
34: y do Sodomy nie zſtąpił/ bez woli oycowſkiej: áni dździł ſam
35: od ſiebie/ ále od Páná zá wżyczoną iemu władzą od oycá. Ani
36: ſiedzi po práwicy ſam z ſiebie ále ſłucha oycá mowiac^{go}/ ſiadź

po prawi=

strona: 197

ná Wędzidło X.K.P.

197.

- 1: po práwicy moiey. Ale o tym teraz doſyć: gdyż ſię to potym po=
2: każe/ iż wedle nich/ więtlzy ieſt oćiec ſyná: ponieważ ſyn záwždy
3: oycu ſłużył/ iáko Dyakon ſłuży Biſkupowi. O czym piſanie nay=
4: dzie ſobie **X.K.Episto. 2. Ignatij ad Trallianos ex Smyrna fol. 222.** w (*marg*) Ignatius. (-)
5: ktorym potym **fol. 230.** ná końcu nápomina ich/ ták mowiac.
6: Bądźcie poddáni Biſkupom/ y weſpoł iedni drugim/ iáko Ie=
7: zus oycu. A w liſcie 4. **ad Tralenſes, fol. 231,** mowi ták: Ten ktory
8: ſię národził z niewiaſty/ ieſt ſyn Boży/ á ktory ieſt vkrzyżowan/
9: ieſt pirworodnym wżego ſтворzenia/ y Bog ſłowo/ ktory wżyt=
10: ko wczynił z roſkazánia oycowſkiego: co wtwierdza Apoſtoł mo=
11: wiac: ieden Bog oćiec z ktore^{go} wżytko/ y ieden Pan Iezus Chri
12: ſtus przez ktorego wżytko zc̄. O czym támże/ y potym w inſzych
13: liſciech/ nie raz toż ſzyrzey piſze. Iuſtin záś w rozmowie z Tryfo=
14: nem żydem/ przywodząc nas do tego/ żebyſmy ſię ná ſwe ſiły nie (*marg*) **Iuſtin. fol.**
15: **114.** (-)
16: ſpuſzczáli/ áni o tym dumáli iákobyſmy ſię ſámi zbáwić mogli:
17: wiedzie nas do tego/ przykłádem ſyná Boże^{go} ták mowiac: **Nam**
18: **ſi videmus filium Dei nec viribus ſuis, nec ſapientiae ferre acceptam ſalu-**
19: **tem &c.** To ieſt Ieſliż widziemy iż ſyn Boży nie przywłázczał ſi=

19: łam łwym y mądrości zbawienia/ ábo záchowánia/ gdyż iednák
20: ieft naniewinniefzy/ ktory y łowkiem nie zgrzełzył (niepráwo=
21: ści/ mowi Ezáialz/ nie vczyńił/ áni náležioná ieft zdrádá w vftách
22: iego) áni ták mnimał/ áby bez Bogá mogł być wybáwionym zċ.
23: A potym iefzcze fol. 134. ták mowi: A ták/ áni Abráhám/ áni I=
24: záák/ áni Iakob/ widział oycá onego/ y niewyłłowionego wřzyt=
25: kich/ y łáwego tákże Chrıtułowego Páná zċ. Pánem Chrıtułó=
26: wym Bogá oycá zowąc/ iáko y indźiey toż co y drudzy czyni: kto
27: rych dla przedłuzenia łpominác niehcę/ iáko máłó nie wřzyłcy łą
28: przeciwni **X.K.** A náwet y on Mnich Dionifius Kártuzian: kto
29: ry dla tego łyná ręką/ á duchá rámieniem Bozym twierdzi być
30: názwanego/ iż óciec wřzytko prze zeń czyni. [In cap. Ioan. 10. arti. 27.](#)
31: [fol. 338. b.](#) Z ktorymi oto iuz łię zgodzić nie moze Kșiadz Káno=
32: nik. Lecz nie dźiw/ gdyż łię łam z łobą niezgadza: á teź iuz teraz
33: mędrłze łię iáycá náyduiá/ niż kokofzy ktore ich náłęły. Ale my
34: ná náłzey miłey kwoczce/ ktora nas pod łkrzydłá łwe zgromá=
35: dza Iezušie łynu BOzym/ ráczey niż ná onych wřzytkich prze=
36: łtáwác wolemy/ ktory nas w tym wřzytkim wyuczyl. Ná kto=

bb 3

rym iż

strona: 198

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

1: rym iż I.M.**X.K.** przełstawác ćále nie chce/ przetoź iáko **retro**
2: **gradi planetae** nie mogąc łię połtánowić/ tám y łám myłli łwe roz
3: pułzczać mułi/ zá to y zá owo łię hcęłliwie hcwytáiąc/ y łtrza=
4: łkiem záł tego odbiegáiąc. A teź łádá co y przeciw tym y przeciw
5: owym y łam przeciw łobie mowi. Iáko to czyni y [fol. 232.](#) piłząc
6: ták: Ewánieliftá dokłáda iż to łłowo wćielone/ ktore było lu=
7: dźiom widome **Drukarz łię podobno omyłił kłádąc widome miásto wi-**
8: **dźianego: ále y ták, niewiem iáko słowo będąc Bogiem mogłó być, widziá-**
9: **ne, gdyż Słowá, ták że y Bogá widzić nikt nie moze, bo ieft duch,** ná łwie

10: cie/ toż przedtym dawno ten świat wczyniło zc. Abowiem gdyby
11: łłowá ty prawdziwe były/ y wedle Bogá powiedziáne/ y z ony=
12: mi ktorem wprzod położył zgodne: iákoż nie łą: tedyby około
13: nich musiało takie rozbieranie w łercách ludzkich vrość. Iż ie=
14: łli łłowo ná świecie widziáne/ przez ktore **X.K.** rozumie Bogá
15: Bożego łyná/ ten świat łámo z łiebie y przez łię czyniło: á przed
16: łię toż łłowo Bog/ było ná początku v Bogá: ktore przedłię/
17: iako nápiłál [fol. 331](#). nic nie czyniło/ iákoby z rołkazánia Bożego:
18: gdy y óciec nie czynił przez łyná/ áby tá łpráwá (iáko tego do=
19: kłáda) włzemu bołtwu łpolná/ iedney perfonie nie była przyczy
20: tána: tedy to żadná miárá/ wedle włáłney mowy píłmá ł. y we
21: dług pogánłkiey Logiki/ z ktorey łię **X.K.** przechwála/ być iná
22: czey nie może/ iedno iákóm rzekł. Iż ielłi łłowo to/ ktore też ielł
23: Bogiem/ iáko y Bog óciec/ tworzyło/ tedy koniecznie będzie
24: musiało być drugim/ á nie tymże łłtnym/ Bogiem. A będziełi
25: Bogiem prawdziwym: tedy też będzie musiało z łiebie być/ á
26: bołtwá łwego y bytnołci/ z kogo inłzego nie mieć. Bo ielłiby iá
27: miało: tedyby iuz Bogiem łámym iedynym przez łię będącym
28: nie było/ áni łtworzyłciem y łámym/ y włáłnym/ y włzechmo=
29: gącym y nawyżłzym/ iáko go **X.K.** zowie [fol. 156](#). Chołáz mu
30: to I.M.**X.K.** indłzey przyczyta: iż Pan Chriłtus (mowiác ták
31: [fol. 201](#).) ielł łtworzyłciem/ przez ktorego włzytko łtworzenie/
32: żadnego nie **wyimuiiác [!]** / ielł łpráwione. Ale to ielł **falfiřsimum**:
33: bo ielł y przeciw píłmu ł. y wyznánium powłzechnemu/ y łtárym
34: patrefóm. Gdyż we włzytkich łtárych Kredách y w onym ktore
35: Apołtołłkiem zowiemy/ mamy tho według píłm ł. wyznánie/
36: zgodne y iednołtáyne/ że ták mowiemy. Wierzę w iednego Bo=

ga oycá

1: gá oycá wŕzechmogącżego ŕtworzyłcielá niebá y źiemie/ widzía=
2: nych y niewidźiánych zċ. A dopiero też potym mowiemy: Y w Ie
3: zula Chriŕtuŕlú fyna iego **iedyne**^{gō} zċ. Aleć to y przeciwi fŕwemu Ká
4: techifmowi **X.K.** czyni/ gdyż tám ná Apofŕtolŕkie Kredó ták pi
5: ŕze/ o Bogu oycu wŕzechmogącym ŕtworzyłcielu/ potym wyzna
6: wamy go też być ŕtworzyłcielém niebá y źiemie: gdyż on ŕłowem/
7: á roŕkazánim ŕwym ŕtworzył/ to iefŕ/ z niŕzcżego wczynił/ niebo
8: y źiemie/ y wŕzytkie rzeczy ktore ná nich ŕá/ á przy tym człowieká/
9: y wŕzyt[e]k narod ludzki z ciálem y z duŕżá. Tákże y przeciwi temu
10: co piŕze **fol. 154.** mowiąc/ iż w ŕynie nie co inŕzego iefŕ gruntem
11: Boŕŕwá/ tylko óciec. Bo też to ŕpołem ŕtać z onym nie może zċ.
12: Iefŕliż tedy (iż ŕię zás wrocę do ŕłowá Bogá) ono ŕłowo Bog z
13: ŕiebie czynił wŕzytko/ tedy też on iefŕ ŕam Bogiem/ á nie iefŕ ŕy=
14: nem Bożym: (chybáby ŕię **X.K.** poiednáć chćiał z Práxeálzem
15: y Sábelliufzem) á iefŕli czynił nie z ŕiebie/ ále z woley y mocy Bo
16: gá oycá: tedy iuż czynić nie mogł z **ŕáme**^{gō} ŕiebie/ ále czynił z Bo
17: gá oycá. A ták iuż nie on ŕam przez ŕię/ ále Bog óciec/ y ŕam bę
18: dzie przednieyŕzy y ŕam z ŕiebie Bogiem y ŕtworzyłcielém wŕzech=
19: mocnym. A iefŕliż iefŕcże y ten Bog nie czynił przez ŕyná/ áni też
20: ŕyn z ŕiebie/ tedy będzie iefŕcże muŕiał być procż tych dwu/ Bog
21: iákis inŕzy/ ktory nie iefŕ áni Oycem/ áni ŕynem zċ. Druga nie= (*marg*) 2. Niezgodá.

: Tyŕ iefŕ Chri

: ŕtus ŕyn Boży (-)

22: zgoda/ gdy I.M.**X.K.** wedle widzenia ŕwego/ rozbieráiąc wy=
23: znánie Piotrá ŕ. o Chriŕtuŕŕie Pánie wczynione/ kłádac ie zá do=
24: wod 9. ŕynoŕŕwá przedwiecznego Chriŕtuŕowego/ przychodźi
25: do tego/ że ták rzecż ŕwá prowadźi/ kłádac to ná Piotrá/ iżby
26: ták mowić miał (**fol. 213. 214.**) Ty Kryŕŕe potomku Dawidow,,
27: według ciáŕlá/ iefŕeŕ nie ŕługá/ ále ŕynem przyrodzoným/ y dom,,
28: Boży/ ŕerc y myŕŕli ludzkich/ iefŕ twoy wŕáŕny od ciébie zbudó=,,

- 29: wány 2c̄. Ktora rzecz y słowá/ namniey fię nie zgodzą z rzeczą
- 30: tą/ ktora fię dopiero z patrefow pokázowálá onych ftórych/ nie
- 31: rzkącby fię z piłmem ś. zgodzić miálá. Abowiem iako piłmo ś.
- 32: (Ezá. 42. v 1. Mát. 12. v 18. y indziey) także y Patrefowie ftá=
- 33: rzy/ y zgodnie y znacznie ząwždy Bogá oycá sługą nazywáli fy=
- 34: ná: dla czego też y infzych przykładem iego ku służbie Bożey y bli
- 35: źnich nápomináli. Ktorych/ przesłłym świádectwam/ áczby fię
- 36: mogło więcey infzych przydáć: ále mi fię zda zá niepotrzebną.

Przeto

strona: 200

200.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: Przeto iż y sam **X.K.** to co tu powiedział/ záś samże słowy infzy=
- 2: mi pfuie: tak fol. 530. piżąc: Iż Pan Kryłtus przed lámą męką
- 3: słwą/ nofząc ná łobie ołobę vpádłego grzechem narodu ludzkie=
- 4: go/ z tey łtrony modlił fię/ áby oná załługá człowięczeństwá ie=
- 5: go/ ktora przez nádchodzącą mękę słwą wykonać miál/ przynio
- 6: **łzłá [!]** mu nie tak dálece z załługi á próśby/ iáko więcey (według
- 7: Páwłá ś. Zyd. 5. c.) z poważności iego przyrodzoney łkutek ie=
- 8: mu powinney chwały przedwieczney Bołkiey 2c̄. Abowiem sło=
- 9: wá ty/ znacznie pfuią pierwfze. Gdyż/ co ondzie niechćiał mieć
- 10: Chriřtułá sługą Bożym/ ále łynem: mnimáiąc żeby łyn nie mogł
- 11: być sługą oycowłkim bez nárułżenia łwey zacności: to go tu záś (*marg*) **X.K.** nie-
- ⌋ chcąc mieć
- ⌋ Chriřtułá sł
- ⌋ gą bąrziey go
- ⌋ niź sługę zni-
- ⌋ ża. (-)
- 12: tak bąrzo vniżył/ że go/ nie iáko sługę tak zgołá/ ále iáko nie=
- 13: wolnego żebraká vczyñił: ábo iáko nieiákiego niewolniká/ kto=
- 14: ry fię dołługowác czego muśi. Czego iuż y pátfefowie I.M. tak

15: grubie nigdy (ile baczyć mogę) y áni czynili/ áni mowili. Gdyż o
16: to **X.K.** wyftawia nam tu Chriftufá Páná tákiem zebrakiem
17: y (ondzie go wprzod wywyżłzywłzy) y ktory nofząc ná łobie ofobę
18: vpádłego grzechem narodu ludzkiego/ modlił fię o załługę czło
19: wieczeńftwá fwego zċ. Z ktorego teź zaráz/ ábo w ktorym zná=
20: cznie dwu łobie zmyśła y ftánowi: to **ieft [!]** / Kryftufá modlącego
21: fię: á człowieczeńftwo záłługuiące/ zá ktorym fię modlił: ktore
22: bez modlitwy Kryftufowey/ fwą załługą/ nic fpráwić pewnie/
23: według I.M. łłow/ nie mogło: Bo gdyby było mogło/ tedy=
24: by fię zá nim drugiemu nie **trebá [!]** było modlić. Ale chociaźby to
25: myśłą w iedno złączyć vsiłował/ co iuź ták rozłączył/ przedsię
26: fię to ná plácu nie ołtoi: bo przedsię ząwždy ten muśi być wietłzy
27: komu fię modlą y o co prołzą: niź ten ktory prośi y modli fię. A iź
28: teź iákies poważności modlącego fię Chriftufá zá fwym człowie=
29: czeńftwem/ dowodzi Páwłem do Zyd. 5. c. tedy iey tám niemáłz:
30: (chybábych fię ia ná łłowku tym poważność/ mylił:) poniewáź
31: pífarz líftu tego. Nie mowi tám o poważności/ ále o vcźciwey
32: boiáźniey/ ábo vcźciwości/ ábo wedle inłzych przekłádu o pobo=
33: źności: ktora fię znácznie w fynu Boźym namileyłzm Ieuzuśie
34: Chriftuśie przeciw Bogu oycu fwemu pokazáła. Gdyź **ενλαβειλ**,
35: nigdy w piśmie ś. nie znáczy/ á rzekę/ iź áni v pogáńłkich pífa=
36: rzow/ powagi/ **grauitatem vel magnificentiam**, ále **metum, reuerenti-**

am & c

strona: 201

ná Wędzidło X.K.P.

201.

1: **am & c.** to ieft obawiánie fię/ boiáźń/ vcźciwość/ przełstrzegánie
2: fię zċ. Bo to mowi pífarz líftu tego/ iź Chriftus z vcźciwey boiá=
3: źni wołáiąc do oycá wyłłuchány był. A iź tákie ieft łłowká tego
4: znáczenie/ oto fię tego náuczyc może o nim. I.M. z tych świa=
5: dectw pífmá ś. Dzie. 8. v 2. á 23. v 10. Heb. 11. v 7. á 12 v 28. Luk. (*marg*) Płal. 22. (–)

- 6: 2. v 25. Ale niechby się I.M.X.K. słowam Ambrozego na to
- 7: mieyłce przypátrzył/ á vyřzy iż ták ná nie piřze. [Hoc enim totum in](#)
- 8: [magna reuerentia, & perfectiřsima charitate peregit.](#) To ieřt/ iż to wřzyt
- 9: ko Pan Chriřtus wykonał w wielkiej vcźciwořci y dořkonałey
- 10: miłořci: ktory nas pierwey vmiłował/ y fámeo siebie ná ofiárę
- 11: przyjemną wydał. Ku ktorym słowam y to ieřcže potym przydá
- 12: ie/ mowiąc: Ieřliř tedy pořłuřzeńřtwo řynowe **Nota. Pořłuřzeńřstwo:**
- 13: **iáko y Fil. 2. mamy: y iáko řan pan Christus o łobie řwiadczy, iż to závřdy**
- 14: **čzynił co się oycu podobáło: á iż teř trwał w miłořci iego. Ian. 8. # 29. á**
- 15: **15. # 10. ná co widzęX.K.przečiw mnie řzturmuie, vchodząc Arřyáń-**
- 16: **řtwá, gdyby oycá ná řyná wywyřřzył: niedbáiąc y ná słowá Pána Chri-**
- 17: **řtufowe. Očiec więřszy mnie iest. Ian 14. # 28.** ieřt przečzyná ludzkie=
- 18: go zbáwienia: iákoř dáleko więcey przyřtoi nam pořłuřznymi byč
- 19: Bogu řč. Lecř ná tym niech iuř bęđie dořyč. Weřmimy ieřcže (*marg*) 3. Niezgodá. (–)
- 20: ziednę niezgodę I.M.X.K. dowodząc przyřřłego wčielenia řy=
- 21: ná Bořego/ od ludři wymyřłonego/ okázuie ie teř mięđzy inřzy=
- 22: mi/ [fol. 393.](#) ze trzech miárek máki: z ktorych ono Sará/ ná rořka
- 23: zánie małřonká řwe^{go} prze gořcie chlebá nápieklá. O ktorych ták (*marg*) Trzy miárki. (–)
- 24: mowi: Iř to dořyč řkláđnie [minime verò](#) wyřářiło ořobę páná Kry
- 25: řtufowę/ z bořtwá/ z duřze y čiałá řpoioná/ iákom w wtorym kazá
- 26: niu pokázował řč. W čzym iż się teř z řwoimi řtárymi oycámi nie
- 27: zgadza/ z tąd znáć. Iř Chriřořtom řtáry/ bayká się tą álegory=
- 28: čzną nie báwiąc/ prořty zmyřł y řłow y vmyřłu Abráhámorego
- 29: ták po prořtu pokázuie/ mowiąc ták: [Hom. 41. in Gen. 18.](#) Iř ich
- 30: trzy było ktory przyřřli/ przetoř trzy miárki záčzynič kazał/ áby
- 31: tym rychley chleb był zgotowan. Ale y [Sanctes Pagni. Lucen. řue](#)
- 32: [Izago lib. 3. Cap. 4.](#) chočiaz w kupę wřzytkie álegorye/ ábo zmyřły
- 33: duchowne/ zebrał/ przedřię tego nie ták iáko **X.K.** tłoczy. Lecř
- 34: przez ony trzy miárki rozumie trzy narody/ ktore wyřřly ze trzech
- 35: řynow Noego. To ieřt/ wřzytkie narody řiemłkie/ ktore przez ř.

36: ponurzenie/ w iedność wiary miały być zgromádzone zc̄. Ale iż

cc

te álego=

strona: 202

202.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: te álegorye pożytku nie czynią: bo profetak od prawdy odwiedzio
- 2: ny/ niewiedzieć zá coby się chwycić miał: przetoż Hieronim/ pi=
- 3: łząc też o trzech miárkách [In Mat. 13. Tom. 9. fol. 41.](#) Ktore Chri=
- 4: ftus pan przypomina/ wyliczywłszy też ludzkie o nich mniánia/
- 5: ták potym rzecz śwę prowadzi mówiąc. [Pius quidem fenfus, sed nun](#)
- 6: [quam parabolæ et dubia enigmatum inteligentia, potest ad autoritatem](#)
- 7: [dogmatum proficere.](#) Mowię tedy/ iż áczkolwiek Hieronim nie ták
- 8: grube y łprofne ludzi inłzych ná trzy miárki mniánia przywiódł
- 9: iednak to zgoła o nich zdánie łwe powiedział/ iż ony ziednác nie
- 10: mogą powagi náuce/ chociażby się zdály być poważne. Ale iżby
- 11: się wiele tákich y owákich I.M.**X.K.** niezgod z inłzymi łtary=
- 12: mi mogło názbierác/ ktorymby się ledwie koniec nálałł: przetoż
- 13: y tych zániecham: á náwet y niezgody ktora się w I.M. prze=
- 14: ćiw Kśiędzu I.M. Arcybiskupowi pokázuie zámilczę: ponie=
- 15: waż ią y inłzy obaczyli/ y iuz też ludziom pokázali: á ták ia iuz co
- 16: inłzego przedsię wezmę.
- 17: **KA P. 11.** Iuzby czás mowić o fundámenćie: ále iż ielzche
- 18: ielł wiele zawađ łzkodliwych/ ktore są ná przekázie: przetoż ie= (*marg*) [Rum. 6. o](#)
- 19: potwarzách. (-)
- 19: łzche niektore z nich mułzą być nákrótce pokazáne y odrzucone:
- 20: toż też dopiero do fundámentu przyłtapiemy. Między wielą in=
- 21: łzych/ ktore się dla przedluzenia opuścic y zámilczec mułzą: tego
- 22: się opułzczac nie godzi/ co I.M.**X.K.** y mnie zołobna/ y wełpoł
- 23: z inłzymi zádáie: co też ná rodzice pierwłze wkláda: y czym E=
- 24: wánielifty y Chriłtułá Páná łpotwarza: tákże się y Bogu łáme=
- 25: mu dołtaie. Pocznę rzecz tę od Bogá łámego y od łyná iego Ie=

26: zuła Chriftuła krotko pokázowác/ z wielką żáłością fercá mego: (*marg*) Spotwarze-

nie Christuła

y Bogá. (-)

27: iż fię to **X.K.** nie czuie w tym co mowi. Chcąc to I.M. pokázác

28: słucháčom fwym/ ku memu zháńbieniu/ bo ná to vrobił to Wę=

29: dźidło swoie: czemu Bog człówieká w ćiele (iáko piŕze fol. 60.)

30: odkupił: y czemu nie inŕza oŕobá iedno ŕyn ćiáło przyięłá: Tedy

31: ták o tym mowi: żeby vtrácony przywiley człówiekowi przywro

32: cony był: ktorego człówiek y Anioł przywroćić nie mogł. Gdyż

33: to oboie/ powieda/ náŕzláchetnieyŕze ŕtworzenie Boże/ przez v=

34: padek złych Aniołow/ á pierwŕzych rodźicow náŕznych/ było w tym

35: wyobrázeniu Boskim fámo ŕzwánk podięło zċ. To co fię tu mowi o

36: vpadku Aniołow dobrych zá złych vpadkiem, mowi fię z domyŕłu głowy

ludzkiej,

strona: 203

ná Wędzidło X.K.P.

203.

1: **ludzkiej, á nie z piŕmá ŕ.** Chcąc tedy **X.K.** iákoby ŕpofob nieiáki

2: przywrocenia tego vtráconego przywileiu pokázác/ tákžey z wo

3: iowánia ŕzátáná/ y wydárćia ludźi z mocy ie^{g^o}: iż fię w ŕłowie Bo=

4: žym nie rad kocha/ áni ná nim fámy przeŕtawá (iáko fię to iuż

5: pokazáło) ktore nam rzecz tę po proŕtu przed oczy wyŕtawia:

6: przetoż/ áby fię mądroćiá ŕwá przed ŕwymy popiŕáł/ zmyŕlił fo=

7: bie iákies dźiwne opiŕanie y okazanie tey rzeczy/ ktorým nápo=

8: rzáđ ná Bogá y Chriftuła ŕyná iego potwarz we włoczy: zádá=

9: iác mu to/ žeby fię z ŕzátánem nie ŕzczyrze/ ále obłudá iákás y chy

10: troćiá obchodźić miáł: ták iáko fię też ŕzátan nie ŕzczyrze ále o=

11: błudnie y zdrádliwie z rodźicámi náŕzymi obchodźił zċ. Co niech

12: káždy pobožny/ á Bogá fię ŕzczyrze boiácy/ do fercá przypuŕzcza.

13: Powieda tedy to o ŕzátanie/ iż on nie w ŕwey/ ále w poŕćáci wężo=

14: wey/ oŕzukał człówieká: Co y my/ iáko prawdę/ poty wyznawa=

- 15: my/ chociaż tam nie gołey poftáci/ ále wężá prawdziwie/ przez
16: ktorego to fzátan czynił być rozumiemy. Lecż gdy z drugiey ftró=
17: ny w to co o Bogu y fynu iego **X.K.** przydáie/ temu iuż nie wierzy=
18: my: gdyż fię to bez fpotwarzenia Bogá y fyná iego/ oftác żadną
19: miarą ná plácu nie może. A to gdy tak piŕze fol. 60. y 82. y 504.
20: &c. Iż też fyn Boży przedwieczny **to trzeba baczyć, iż tę rzecz czá=**
21: **fem Bogu sámemu stworzycielowi przczyta, mowiac iż on vczynił moc w(marg)**

1. Ofobliwy

- ⌚ wykład słow
⌚ tych złożył
⌚ mocarze z sto
⌚ lice. Luc. 1. (–)
22: **rámieniu fwym, mocą fwą, to iest bostwem fyná fwego słábe rámię ciála**
23: **ludzkiego vmocniwfzy zá czym rospofzył pyfznych ná vmyśle fercá fwe-**
24: **go, to iest Dyabłow w nádętości fwey zákamiálychfol. 82. &c. Dyabłom**
25: **to, wedle wykłádu fwego zwyczáynego, przczytáiac, co znácznie Pánná**
26: **z duchá ś. o ludziach wyniosłych swiátá tego, á miánowicie Izráelczykách**
27: **powiedziála** w poftáci człowieká podłego/ raczył fzátaná iáko ry=
28: bę wędą ofzukác y włowić: gdzie Boftwo iáko wędą w chrobacż
29: ku/ w człowieczeńftwie zátáione było. Ondzie to znácznie ná (marg) 2. Wędá Bo-
⌚ stwo chrobak
⌚ człowieczeń-
⌚ stwo. (–)
30: Bogá sámego włożył/ ktory tę moc vczynił w rámieniu swoim/
31: to ieft/ w boftwie fyná fwe^{go}: á tu oto záś fkutek tego fynowi przy
32: czyta: przypifuiąc mu/ nie iákie bofkie fzczyre prawdziwe y otwo=
33: rzyfte nád fzátánem zwycięftwo/ iáko przyftoi mocnieyŕzemu nád
34: fłábfzym: ále chytre/ nie męfkie/ obłudne (iáko fię y przedtym
35: wfpomiáło) ktore nigdy Bogu y fynowi iego prawdziwemu
36: Iezufowi Chriftofowi/ nie przyftoi. Poniewáż tak śmiele mo=

strona: 204

204.

Wtore książki

Odpowiedzi/

- 1: wi: Iż on szátaná iáko rybę wędą chrobaczkciem pokrytą włowił
- 2: ofzukáne^{go}. Co ielli fię Chriftyáninowi práwemu godzi y przyfioi
- 3: mowić: y ták to przed profitymi ludźmi báiić/ nákrótce obaczay=
- 4: my: áby fię y to obaczyło/ ielliz tám może być prawdá zbáwien=
- 5: na/ gdzie fię tákíe bábie/ y szkodliwíze niż bábie bayki báią? Kte=
- 6: mu móželi tám być zdrowa náuká o Bogu iedynym prawdzi=
- 7: wym/ o fynu iego Iezušie Chriftušie/ tákże y fundáment dobry
- 8: zbáwienia náfze^{go}? Bogći prawdziwy nie ielt iáko człowiek/ kto=
- 9: ryby fię miał odmieniáć y nie czynić te^{go} co kiedy wyrzekł wty fwy
- 10: mi. Nie ielt też bez mocy/ żeby mu fię kogo obáwiáć y przełtrze=
- 11: gác trzebá: nie ielt ták płochy y lękliwy/ żeby mu trzebá chytro=
- 12: ściá/ fortylem/ obludá przeciw szátánowi/ iáko fię szátan obcho=
- 13: dźił z rodzicámi náfzymi/ postępowáć: gdyż on łam ielt wízechmo
- 14: gący/ ktorego mocy żaden fię łprzećiwić nie móže/ ktorą kiedy
- 15: chce iáfnie y otworzyście pokázuie. Co też o łzczyrości y zołobná
- 16: o mocy fyná Bożego Iezufá/ ktorą mu Bog dał zupełná ná nie=
- 17: bie y ná źiemí bełpiecznie mowiemy. Bog nie boiáć fię nic łzátá=
- 18: ná/ áni go też ofzukawáiąć/ y chytrze iáko rybę wędą pokrytą
- 19: chrobakiem łowiáć/ otworzyście mu zaráz po iego zdrádzie gro=
- 20: źił: opowiedáiąć mu to/ iż nášenie niewieście zetrzeć miáło gło
- 21: wę iego. Przez to nášenie człowieká/ á zołobná Chriftufá Iezu
- 22: fá pośrzedniká náfze^{go} (iáko Páweł ś. mowi Gál. 4. v 4. á 1. Tim.
- 23: 2. v 5.) rozumieiąć. Iákoż go y poty^m zázwdy znácznie/ nie kryiáć
- 24: fię z nim/ obiecował: y dom y rodzice potym/ z ktorych fię náro=
- 25: dźić miał otworzyście opifawał: y gdy fię czás wypełnił/ mędr=

26: com go y páłterzom oznaymił/ y Aniołom o tym głośno śpiewać
27: kazał. A oznaymiał ták/ nie boftwo iákie człowieczeńftwem/ iá=
28: ko wędę chrobaczkciem/ pokryte: ále człowieká prawdźiwego fy
29: ná Dawidowego Mefyafzá przedtym záslubionego. Gdyż y ták
30: mowiąc/ iefliby ku włowieniu fzátaná/ iákiego ofzukánia było po
31: trzebá: tedyć by więcey potrzebá było pokrywác/ człowieká na=
32: śienia niewieście^{go}/ żeby go fzátan nie poznał/ ponieważ mu nim
33: grożono y odpowiedano: á niź Bogá y boftwo iego/ ktorym ni=
34: gdy bog wężowi nie groził: á on fię też pewnie ná nie nieogładał.
35: Ale iáko Bog nie boiąc fię fzátaná/ iáńnie mu naśieniem niewie=
36: ścim groził: tákże fię go y to naśienie w wypełnieniu czáfu zupeł

nego

strona: 205

ná Wędzidło X.K.P.

205.

1: nego dáne/ ktore ieft Iezus Chrifthus/ namniey nie lękał: owłzem
2: iáko prawdźiwy fzczyry y mężny boiownik/ będąc mocnieyfy nád
3: one^{go} pierwżego mocarzá fzátaná/ śmieie fię z nim potykał: y fná=
4: dne pokuły ie^{go} zdrádlive/ fzczyrym fwym poftępkciem zwyciężył:
5: potym vczynki iego zepfował: łupy iego od niego odebrał y láme
6: go/ chociaź był Książęciem świátá te^{go}/ precź wyrzucił: ktoremu
7: naśieniu niewieście^{mv}/ ácz fię też/ iáko y pierwżym rodźicom/ ten
8: chytry wąż fprzećiwiáł/ y do nie^{go}/ iáko y do rodźicow pierwżych
9: przyftępu/ ku ofzukániu iego fzukał: wżákże w nim nic nie nálał/
10: iáko fam o łobie świadczy pan nász/ y inłze pímo ś. toź też mowi.
11: A iż fię przed fzátánem człowiek Chrifthus Iezus nie fkrádał/ áni
12: przeciw niemu fortelu chytrego iáko wędką rybitw ná rybę/ nie
13: wżywał/ iákoby fię przed nim táiąc/ y onego chytrze ofzukác v=
14: siłuiąc: owłzem fie z nim aperto marte, quod dicitur, iáńnie y otwo=
15: rzyście potykáiąc: ono y fam fzátan/ ieft przeciw X.K. y iego

16: pomocnikom/ iálnym w tey mierze świadkiem: nád ktore swiá=
17: dectwo/ nic pewnieyźzego/ iedno gdy kto sam/ [fupplex procidens](#)
18: [Ie fuperatum else á fortiori testatur](#), przeciw łobie świádczy/ y nád
19: łobą komu inźzemu moc y zwycięłtwo przyznawa: iáko czyni łzá=
20: tan przeciw Iezufowi Chrıstufowi/ ták ku niemu mowiac y o=
21: nemu łię náporząd modlac/ w ty łłowá: Znam cię ktos iest/ on
22: swięty Boży. Item/ Czemuś nas przyłzedł trapić przed czáfem.
23: Item/ co z námi małz zá łpráwę Iezusie łynu Boży? Item/ pro=
24: łzę cię nie męcz mię. Item/ nie kaź nam do przepáści. Mát. 8. v
25: 29. Már. 1. v 24. á 5. v 7. Luk. 4 v 34. á 8. v 28. Iáko łię to iuź
26: y przedtym włpomináło. Potwarz to tedy iest ná Bogá/ y ná ły
27: ná iego Iezufá Mefyálzá/ żeby on áź zdráda y fortelem/ ofzukác
28: y włwić miał łzátáná/ pokrywłzy człowieczeńłtwem/ iáko wę=
29: dę chrobaczkkiem/ Bołtwo (boby przyłtoyniey pokrywác było/
30: bołtwem człowieczeńłtwo/ o ktore wıęcey łzło/ niź człowieczeń=
31: łtwem bołtwo/ ktorym nie groźono łzátánowi) gdyż to włzytko
32: Iezus Mefyálz przeciw łzátánowi czynił otworzyłcie y iásnie co
33: kolwiek czynił y znácznie go **zwycięłzył** [!]: zwiázał: łupy iego ode=
34: brał: onego precź wyrzucił. Zá ktorey rzeczy pilnym wwaźeniem
35: z iáłnego łłowá Boźego: iuź teź záraz/ wpáda nie tylko tá **X.K.**
36: ále y oná bayká Athánázego/ ktorą teź báie o dyable: [In Euange](#)

cc 3

lio de

strona: 206

206.

Wtore kłiążki Odpowiedzi/

1: [lio de pafsione et cruce domini fol. 649. ze](#) [!] y groźá łłuchác/ nierzkác
2: iá teź y piłác. Tákże y tá ktorą piłze I.M.**X.K.fol. 217.** twier=
3: dzác to/ żeby łyn Boży pod ludzką krewkołcią miał vtáione
4: bołtwo. Ktorey łmie podpierác świádectwem namniey łię do te
5: go nie łciągáiacym Páwłá ł. Filip. 2. o kłztałcie Bozym w kto=
6: rym był Iezus Chrıstus/ y o wyniłzczeniu łię iego/ z kłztałtu te^g.

7: Tákże y oná którą prowadzi fol. 221. iż Zydy człowieczeństwo zá
8: wodziło Chriftofowe: gdyż w Chriftuście Iezuście nigdy nie było
9: ták y nie/ ále zázwdy ták/ ku chwale Bożey. 2. Kor. 1. v 19. A iż
10: fię tu zmiánká vczyniła ofzukánia pierwfzych rodziców w ráiu: te
11: dy mi fię zda/ że fię też tu zaráz y ich **fpowtarzenie** [!] pokázác mo=(*marg*) Spotwarze-
: nie rodziców
: pierwfzych. (-)
12: że: nie vpráwiedliwiáiąc ich w tym/ w czym fá prze fwoie prze=
13: ftępstwo fłowem Bożym obwinieni: ále też tego ná nie nie wlo=
14: kąc niespráwiedliwie/ czego im fłowo Boże prawdziwe nie záda
15: wa. Iáko im to **X.K.** zádaie fol. 61. mowiąc: iżby on pierwfzy czło
16: wiek/ łákomftwem á chćiwością fwą/ niechciał Bogá w ráiu
17: nie tylko pánem/ ále y iákoby fásiádem ćierpieć zc̄. to iuz iedná.
18: Druga iefzcze/ żeby po zgwałczeniu rofkazánia Bożego/ vkuśi=
19: wfzy owocu drzewá zákázanego: iáko támże ftoi: mieli chćieć ie=
20: fzcze zgwałćić drzewo żywotá/ y tym fpofohem wiecznie w grze
21: chu żyć zc̄. Z ktorey potwarzy/ ták ich pímo ś. ofwobodziło/ po
22: wiedáiąc o nich: iż fkoro vkuśili owocu drzewá **zákázane^{go}**/ wnet
23: nágość fwą do siebie poználi/ y fzorce fobie z liścia poczynili: á
24: vlfyřzawfzy potym głos Boży/ w gęftwę fię zaráz dla ftráchu po
25: kryli. 1. Moi. 3. Toć tu dáleka od hárdości y zuchwálftwá śmiá
26: łego/ żeby nád fobą pánem nie mieli chćieć mieć Bogá/ áni ná=
27: koniec w ráiu fásiádem. Bo gdyby w nich tá dumá była/ którą
28: im I.M.**X.K.** przyczyta: pewnieby fię nie krili/ áni lękáli/ áni
29: by fię ták wymawiali/ iáko fię wymawiali: owfzemby po Kái=
30: nowfku śmieie y vpornie grzechu fwego bronili zc̄. Druga że
31: Bog fám/ wyganiáiąc ie z ráiu/ odźianych fkorámi/ nie przy=
32: czyta im tego/ żeby oni mieli wolą w grzechu leżeć ná wieki: áni
33: tego żeby na on czás myślili ieść owoc z drzewá żywotá (bo w o
34: nym przeřtráchu pewnie o tym nie myślili) ále tho tylko mowi/
<http://cm.org.pl>

35: Itánowiąc Itraż do drzewá żywotá by Inadz nie ściągnał Iwey rę

36: ki y wziąłby też z drzewá żywotá/ y iadłby/ y żyłby. A iż to prze

ćiw ták

strona: 207

na Wędzidło X.K.P.

207.

1: ćiw ták iálnym słowam pokazano być nie może/ żeby rodzicy oni

2: nálzy chcieli zgwałcić drzewo ono żywotá: tedy fię y to nie poka

3: że: żeby też Iyn Boży miał nágrádzać požądanie rodzicow ná=

4: słych drzewá onego żywotnego: iáko tho śmie twierdzić **X.K.**

5: fol. 61. Po proftu piśmo mowi/ iż Chriftus wydány ieft dla nálznych/

6: vpadkow/ á wzbudzony dla nálzego wíprawiedliwienia: á tego

7: nie mowi zofobná/ áby wydány być miał dla požądania drzewá

8: żywotnego: przetożby fię też ták y **X.K.** godziło mowić y wie=

9: rzyć: á tego fię nie domysłać/ z Ipotwarzánim rodzicow Iwych/

10: o czym piśmo ś. milczy. Bo któć te^{go} waży fię w máłych rzeczách:

11: poważy fię też pewnie y w wielkich (ażci będzie błąd.) Bo iefli fię

12: tárgnie ná ludzi: tedy fię potym y o Bogá táki kuścić będzie. Boć

13: y ono nie dármo pan Chriftus powiedział: iż kto w mále ieft nie

14: Iprawiedliwy: tedy y w wielu ieft nie Iprawiedliwy. Luk. 16. v 10.

15: Ieft też fol. 17. y 22. nie Iádá Ipotwarzenie Ewánieliftow/ (*marg*) Spotwarze-

: nie Ewánieli-

: stow. (-)

16: o ktorých to I.M.**X.K.** mowi/ iákoby oni vmyślnie dla Zy=

17: dow báwić fię mieli opifánim Pánfkim według ciála: dla Iłá=

18: bey wiary ich ná on czás: máło dotykájąc boftwá Pána Chriftu

19: Iowego: dla częgo/ y Ian ná początku Ewánieliey/ nie názwał

20: go Iynem/ ále słowem zc̄. O czym trzebáby wiele mowić: ále fię

21: hámować mułżę. A theż ták tułżę/ iż wždy bączni obaczą/ iáko

22: wiele ná tym należy: mowić to/ y piłác ták o Piłárzách nowego

23: nálzego przymierza: żeby oni folgując czyiey Iłabości/ ták iáko

- 24: była y iest prawdá/ mowić iey y piśać śzczyrze y po proŃtu nie mie=
25: li? á zwłafzczá že nie zaráz ŃtrzaŃkiem o tym piśać poczęli/ ále áż
26: nie rychło potym/ gdy iuż ChriŃtus był wvielbiony/ y znáčną
27: moc Ńwoię z niebá pokázował: ále/ žeby ták nie przyŃtoynie z pra
28: wdą vlegáć mieli: nie opiŃuiąc tego wŃzytkiego prawdziwie ná
29: czym żywot wieczny záwiŃł? Pan Ńam Iezus ChriŃtus/ ták po
30: proŃtu powiedzieć raczył: modląc Ńię Bogu oycu Ńwemu: Ten
31: iest żywot wieczny/ áby poználi ciebie Ńamego **prawdziwe**^{g0} Bo=
32: gá/ y ktoregoś poŃłał IezuŃá ChriŃtuŃá Ian 17. v 3. Item/ iż
33: kto wierzy w Ńyná Bożego/ ten ma żywot wieczny. Ian 3. v 16.
34: Ktemu/ powiedziawŃy to/ y tego teŃ nie zámilczáł/ ále y o tym
35: miánowite roŃkazánie vczyñiŃł vczniom Ńwym/ žeby mu byli Ńwiá
36: dkámi w Ieruzálem/ we wŃzytkim Iudzie/ w Sámáryey/ áż y

do oŃtátku

strona: 208

208.

Wtore ksiáŃki Odpowiedzi/

- 1: do oŃtátku źemie Dzie. 1. v 8. Luk. 24. v 28. RoŃkázuiąc im E=
2: wánielium przepowiadáć wŃzemu Ńtworzeniu: vcząc tego
3: **wŃzytkie**^{g0} co im roŃkazał. Mát. 28. v. 19. Már. 16. v 15. Ktemu iefzcze
4: y tym to obwárowáł/ áby tey iego woley przyŃtrzegáli: okázu=
5: iąc to tym/ iż Ńługá ktoryby wiedział wolá Páná Ńwego/ á nie czy
6: niŃby iey/ Ńrodze miaŃ być karan Luk. 17. v 47. A Ńługá ten wier
7: ny iest/ ktory/ iáko wierny y dobry Ńzáfárze/ obrok od Páná czelá
8: dži zgotowány/ Ńzczyrze y wiernie oddáie: bo Ńię teŃ w tákim Pan
9: kocha/ y potym go nád więŃŃzymi rzeczámí poŃtánowia/ y do we
10: Ńela go potym Ńwoiego przypuŃzcza. Iáko o tym Ńłowo Boże zná
11: cznie Ńwiádczy. Mát. 24. v 45. Luk. 12. v 45. PoniewáŃ tedy A
12: poŃtoŃowie y EwánieliŃtowie/ ná to od Páná poŃtánowieni by=
13: li/ áby wiernie y Ńzczyrze/ iáko dobrzy Ńzáfárze hoyney láŃki BoŃey/

14: Ewánielią opowiedáli: Bogá Oycá iedynego y łámega praw=
15: džiwego włzech rzeczy łtworzyćielá/ y ktorego on połtał Iezufá
16: Chriřtufá ludźiom zálécáli y oznaymiáli: á iákoźby im to przyłta
17: ło/ źeby nád to rołkazánie páná y miřtrzá łwoiego/ mieli fię tego/
18: folguiąc ludzkiej łłábey wierze/ waźyć/ źeby rzeczy iáko fię w ło=
19: bie miála/ łzczyrze opowiedáć nie mieli? Azaź fię im godźiło co
20: zmiłláć y pokrywáć? godźiłoli fię teź z włzczyrpkiem prawdy zbá
21: wienney w namnieyłzey rzeczy folgowáć? godźiłoli fię w niełzczy
22: rości dáć vznáć? Pánie Boże tego vchoway/ źebyłmy my o nich
23: y pomysłáć to mieli. Azaź fię w tym łámi znácznie nie ołwiadcźá
24: li: iż to co łłyzeli y co widźieli/ y cźego fię rękómá dotykáli/ toź
25: teź á nie co inłzego ludźiom opowiedáli 1. Ian. 1. v 1. Dla tegoć
26: ono y Piotr ł. w tym fię ołwiadcźá/ iż nie náłładowáli baiek łub
27: tylne zmyłłonych/ opowiedáiąc moc Páná Iezufá Chriřtufá/
28: ále ták/ iáko oczymá widźieli máiełtat iego. 2. Petr. 1. v 16. A iá=
29: ko teź Páweł ł. dokłáda/ cźynili to w prołtości y łzczyrości Bo=
30: źey/ á nie w mądrości ćiełłney. 2. Kor. 1. v 12. Dokłádáiąc y te^{go}
31: práwie przed przyłięgá tymi łłowy: Wiernyć iełł Bog (tho iełł/
32: ktory tego iełł łwiádkiem) iż mowá náłłzá/ nie byłá v was ták y
33: nie. Támze v 18. A Piotr ł. y z inłzą bráćią łwá/ gdy im ono Bi=
34: łkup z Kłiężą y z Mnichami onymi obłudnymi Fáryzeuřzám y
35: Sádukieuřzám/ przepowiedáć zákázował/ bijąc rozgámi y do
36: więźienia ładzáiąc/ y cźym gorłzym groźąc/ zali w cźym/ z nimi

wępołek

strona: 209

ná Wędzidło X.K.P.

209.

1: wępołek/ vłtąpił ná ich pogrołki/ nárábiáiąc obłudą dla folgi?
2: Zali fię tám zaráz przed nimi nie ołwiadczył z bráćią łwá tak mo
3: wiąc: Rozłáđźcie tho/ iełłiź łłufłzna iełł/ was rádłzey łłucháć niź
4: Bogá? Gdyź nie możemy zámilcźeć tego cołmy widźieli y łłyźe

5: li. Dżie. 4. v 19. A coby też to było co mowi/ z tychże dzieiow A=
6: poftolfkich/ y z infzych nowego przymierza piłm ś. łacno káždy
7: wierny pozna/ iż oni ząwždy fzczyrze y prawdziwie/ zdrową y pro
8: ftą naukę/ o Bogu iedynym/ prawdziwym/ y o iedynym też od
9: nie^{go} dánym Iezuście Chriftuście ludziom podawali. Ktorey krot
10: ką łumę Ian ś. tymi łowy wyráził/ mowiac ták: To nápiřano
11: ieft/ ábyście wierzyli: iż Iezus ieft Chriftuřem fynem Bożym/ á
12: iżbyście wierząc mieli żywot wieczny przez imię iego Ian 20. v
13: 31. Wielkie to tedy y nieznořne ieft řpotwarzenie/ ktorym ie **X**.
14: **K**. obłóżył/ żeby oni nie mieli fzczyrze y po prořtu/ ták iáko byłá po
15: trzebá ku wierze zbáwienney/ mowić y náuczać o Iezuście Chri=
16: řtuście/ folguiac żydom niewiernym. Obłudamći to Faryżáyřkim
17: mnichowřkim przyřtoi/ co infzego w řercu táic/ á co infzego vřty
18: mowić/ nie onym prořtakom fzczyrym vmiłowanym/ obránym y
19: iáko wiernym řwiádkom ná řwiát z prawdą zbáwienną wyřłá=
20: nym/ á iefcže dla tego pierwey mocą zwierzchu obleczonym y du
21: chem ořwieconym. Z Antychryřtác koniecznie ta potwarz táko=
22: wa ná nie/ iáko y ná Chriftuřá y Bogá oycá łámego/ ieft wnie=
23: řiona/ y to ku temu końcowi: áby ták tym ludzi pomamiwřzy/ y
24: to w nieopátrzne wmowiwřzy/ mogł tym beřpieczniey řwoie zará
25: řliwe wynáłáski prowadzić/ y z łobą do przepářci ieźiorá řiárczy=
26: řtym ogniem pałaiącego wewlec. Kto tedy zbáwienie miłuię/
27: niech řię iego zarářliwey náuki řtrzeże/ y przed nią co rychley v=
28: řieka: boć iuź rychley koniec. Acźci y w tym iáko y w infzych rze=
29: cźách/ niewie řam **X.K**. gdzieby miał nogę řwá pořtánowić. A=
30: bowiem ták iuź to powiedziawřzy/ iż Ewánielřtowie folguiac
31: Żydom/ máło dotykáli bořtwá Chriftuřowego/ y Ian go dla te^{go}
32: nie zwał fynem/ ále řłowem: áźci zás zápamiętwáwřzy řię/ dla gnie
33: wu y řierdźiwořci przeciwo mnie: rzecz tey przeciwną twierdzi:
34: y ná Żydy řię řráfuiąc/ y to im też co y drugim (áč w tey mierze/

35: nie tufzę/ żeby łufznie) zádawáiąc: iákoby oni dla te⁸⁰ Páná Chri

36: łtufá przyiác zá Mefyafzá nie chćieli/ iż tego o nim w pífmie nie=

dd

wiedźieli.

strona: 210

210.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: wiedźieli. Ano oni písmo dobrze wiedźieli o Mefyafzu/ bo go nie

2: máło v siebie mieli: ále tego tylko żeby on Iezus był tym Me=

3: fyafzem/ ábo Chriřtufem/ tego poiác nie mogli: temu wierzyć nie

4: chćieli: te⁸⁰ o nim nie rozumieli: iż teź pífmá ś. ták tylko po zwierz

5: chownie czytáli y wykłádáli: ná literę fię ogládáiąc/ á ducha w

6: niey nie vpátruiác zć. Otoź tedy **X.K.** fráfuiác fię na mię y ná ży=

7: dy/ ták ná odpor rzeczy ſwoiey pierwřzey/ przeciwną iey łtánowi/

8: piřząc ták fol. 118. Piřze Ian ś. Krzećcijanie mili/ iż Zydźi Páná

9: Kryřtufá dla tego zá Mefyafzá nie przyznawáli [!] / że te⁸⁰ w pífmie

10: o nim niewiedźieli. Ktorą ślepotę [!] ich tym zhańbił Pan Kry=

11: łtus/ gdy (iáko piřze Lukářz 5.) przyřzedłzy pierwřzy raz do Bo=

12: źnice/ áby fię żydom oznaymił/ **Notá áby fię oznaymił, á tám mowił,**

13: **iź go Ewánielistowie folgując żydom, nie oznaymiáli, dla czego y Ian nie**

14: **zwał go fynem ále słowem** łkoro naprzod otworzył Księgi Pífmá

15: zakonnego/ zaráz nápadł ná Proroctwo Izáiařzowe/ ktorego

16: Mefyafzem być iáśnie wyřwiadcźáło/ **á ia temu y z bráćią řwá, Pan**

17: **Bog tego iest řwiádkiem, wierzę, y ná tym fię, procź plotek ludzkich buduie.**

18: Tákźeć y teraz Beřtya śmie to piřác/ iż o bořtwie Páná Kryřtu=

19: łowym pífmá niemařz/ **ná tym miX.K.krzywdę czyni: bo ia temu wie**

20: **rzę y to wyznawam: tylkoź nie wedle plotek Antychryřtowskich, ále we-**

21: **dług fámeago słowá Boźego.** A ia łkoro otworzę Bibliá/ áli ná pocźat

22: ku/ w pořzodku/ y ná łámy m końcu iey řwiádectwá dořyc iá=

23: łne o tym bacźę zć. Toć łá włáľne słowá **X.K.** ktore iáko fię z pier

24: wřzymi/ Ewánielify potwarzáiącymi/ zgodźá/ niech wierni y

- 25: baczni łądzą. Bo iefli o bołtwie Páná Chriftołowym/ początek/
26: śrzodek/ y koniec Bibliey dofyć iáfnie świadczy: á iákoż to pra=
27: wdá będzie/ że fię opifánim Pánfkim wedle ciáá vmyślnie zá=
28: bawiáli Ewánieliftowie żydom **folguią** [!] ? Także y to że y Ian dla
29: tego Iezufá Chriftofá ná początku fynem nie zwał ále fłowem?
30: Azaż y to prawdá iżby ná początku Iezufá Chriftofá fynem zwác
31: nie miał? Azaż/ fkoró nákrótce mowę/ to iefł obietnicę Bożą ná
32: początku vczynioną od Bogá/ y fkończenie ábo wypełnienie iey
33: opifał/ powiedziawfzy iż fię oná mowá ciálem/ to iefł człowie=
34: kiem sftála/ nie zaráz támże mowi: y widzieliśmy chwałę iego/
35: chwałę iáko iednorodnego od oycá Ian 1. v 14. 18. Item/ v 34.
36: Ianá Baptyftę ták mowiącego/ nie zarázli też ná początku opi

fuie Ewán

strona: 211

ná Wędzidło X.K.P.

211.

- 1: fuie Ewánieliftá/ w ty fłowá: Iam tedy widział/ y świadczyć/ iż
2: ten iefł on fyn Boży? Azaż y íam Pan Chriftof ták fię nie zwał?
3: ázaż iefłcże y przed **Káiáfalem** [!] tegoż iáfnie iż on iefł fynem Bo=
4: żym nie wyznał? A to ktoli też pifał? ábo kto tego iáwnie náu=
5: czał/ nie Apoftołowieli y Ewánieliftowie? Ale iż ná tym mądre=
6: mu ípodziewam fię będzie dofyć/ przetoż dáley poftąpię.
7: **KA P. 12.** Okazawfzy ták/ ku przykładowi tylko/ nákrót (*marg*) Spotwarze=
: nie mnie y z
: brácią moią. (–)
8: ce/ íprośne y grube potwarzy Bogá íamego/ pomázáńcá też ie=
9: go/ potym pierwfzych rodzicow nálfzych/ y wiernych też á ífczyrych
10: vcźniow Chriftołowych/ Apoftołow y Ewánieliftow: iufz też
11: cżás iefł/ áby fię tymże ípofobem y to zaráz/ w íwym porządku/
12: pokazáło/ co też mnie y z brácią moią/ I.M.**X.K.** niefłufznie
13: zádáie/ przczyta: y cżym nas brámuię. A wiernych prófzē/ áby w

- 14: to pilnie wglądali/ y tego vprzeymie doświadcżali: iefliż to pra=
15: wdá ieft/ co mi **X.K.** zádáie/ czyli fię co infzego pokażę. Iac wżyt
16: kiego te^{go} piśać tu nie będe: boby o tym lámym muśiály być wię=
17: fze księgi/ niż ieft I.M. Wędzidło: w **korym** [!] tego pełno: ále tyl=
18: ko niektórych kilká pokażę/ ktore fię iefzcze **nię** [!] wípominály: áby
19: z tych kilku/ infzych wiele tym podobnych mogły być poznawá=
20: ne y odrzucáne. Pułzczę to imo fię/ co mi zádáie **fol. 199.** zo=
21: wiąc mię beftyą/ zem fię te^{go} nie douczył/ iż włafność pierworoc=
22: twá (mowi to przeciw piśaniu moiemu/ o pierworodzonym fy=
23: nu) nie ták ná tym należy mieć po łobie brácią/ iáko ná tym/ nie
24: mieć nikogo przed łobą **národzone^{go} zc.** Bo widzę iż nieświádom
25: piśmá świętego: ktore/ y tych pierworodnymi/ á náwet iedyna=
26: kámi ábo iednorodzonymi (bo to w piśmie ś. zá iedno fię bierze)
27: názywa/ ktorzy przed łobą infze vrodzone mieli. Iáko Izááká/
28: 1. Moi. 22. v 2. 16. chociaż fię przed nim Izmáel/ vrodził. Dawi=
29: dá Píál. 89. v 28. Chociaż wiele bráciey/ y Krolow przed łobą
30: miał. Tákże y Sálomoná/ Przy. 4. v 3. Tákże y fyny Iozefowe
31: między fynmi Iákobowymi 1. Kro. 5. v 1. á zołobná Efraimá.
32: Iere. 31. v 9. zc. pierworodnym piśmo zowie: ále to ná łtronę. Zá (*marg*) O Aniele że
: by fię miał
: zstáwác Bo-
: giem. (-)
33: dáie mi to I.M.**X.K.** y z moią brácią **fol. 500.** á niewiem fład
34: y przecż/ żebyłmy my to kiedy mowić mieli/ ábo też ták wierzyć y
35: trzymác/ iżby fię Anioł miał łtáwác Bogiem: te^{go} ráczey pozwa=
36: láiąc/ że fię Bog łtawáł Aniołem/ zołtawfzy przedsię Bogiem:

dd 2

niżby

strona: 212

212.

Wtore książki Odpowiedzi/

<http://rcin.org.pl>

1: niżby fię Anioł miał ftać Bogiem. W czym nam krzywdę czyni.
2: Gdyż tá oboiá rzecz iest dáleka od nas. Bo y Chriftiáninowi
3: wiernemu/ y Zydowinowi zakonu fię trzymájącemu/ niepodo=
4: bna y **nieprzyftozna** [!]. Zeby fię Anioł miał ftáwác Bogiem. Bo ie
5: flizeby fię ftał Anioł Bogiem tedyby Aniołem przeftał być. Iá
6: ko wodá oná w Kanie Galileyskiej od Chriftufá w wino prze=
7: mienioná/ gdy fię ftála winem/ iuż winem wybornym zoftála/
8: á wodą potym nie byłá: co o żadnym Aniele nie może być mo=
9: wiono/ wedle pífmá ś. Ale to rzecz pewna/ z tegoż pífmá: iż nie
10: tylko Anioły/ ále też Ołtarz y Skrzynię przymierza Bożego/ lu=
11: dźi dobre/ y niektore też podczas złe/ á nawet y fzátaná Książę
12: świátá tego/ pímo ś. Bogámi názywa. Ale to infza/ názwác
13: co/ ábo kogo Bogiem: á infza/ ftać fię komu ábo czemu Bo=
14: giem. Abo imieniem Bożym/ iákoby Bog íam mowić miał/ co
15: czynić/ mowić/ y rofkázowác. Iáko czynili częfto Aniołowie: czy
16: nili pod czás y Prorocy/ co pobożny y wierny chwalcá Boży z ía=
17: mego fłowá Bożego procz plotek wymyślonych łácnó poznác
18: może. To ía tedy z íwoiá bráciá y twierdziłem przedtym y twier
19: dźę teraz: á záto fię wftydác nie będę: gdyż to nie z íiebie ále z fto=
20: wá Bożego mam. A co **X.K.in contrarium** iákoby chcąc to zbić/
21: co nam nieftużnie zádał/ wnoíi: tego rádfzey pozwalájąc/ zeby
22: fię Bog miał sfáwác Aniołem niż Anioł Bogiem: tedy to iest
23: gruba niezbożność/ ták o Bogu **krory** [!] iest nigdy nieodmienny
24: trzymác/ y to mu przczytác/ y Proteufzá/ odmieńcá iákiegoś z
25: niego vczynić/ ábo go z máieftatu iego ftrąciwfy/ w poczet An
26: iołow wetkác/ z ftworzycielá ftworzenie vczyniwfy. Bo iefliby
27: fię Bog miał sfác Aniołem: iáko fię ftáło wino z wody: ábo íá
28: ko fię z winá dobrego częfto sfawa oftry ocet: ktory iuż potym
29: nigdy winem dobrym nie może być. Tedyby iuż nie tylko Bo=
30: giem nie był: áleby muíiał mieć kogo infzego możnieyfzego nád fię

- 31: ktorego by był Aniołem/ ábo poštěm: gdyż Anioł/ poště znaczy/
32: á nie Bogá. Ale iáko w tym iest ná vmyśle dobrze vgruntowá=
33: ny/ y iáko dobrze písmo ś. rozumie y onemu wierzy y vfa/ káždy/
34: kto pilno w I.M. Wędzidło poyźrzy/ łáčno obaczy. Abowiem/
35: [ait læpifissime & rurfus negat](#), raz fię tego chwytaiąc/ á drugi raz te=
36: goź odštěpując: raz prząc á drugi twierząc: Iáko czyni/ [fol. 50.](#)

gdzie

strona: 213

ná Wędzidło X.K.P.

213.

- 1: gdzie ták mowi: iż Moizelz godnym był znaleźiony obliczem w o
2: blicze vmawiác fię z Bogiem/ ábo choć z Aniołem **Notá**, który
3: máieftat Boży ná fobie nošł. Z kąd káždy obaczyć może/ iż w
4: przod dumę śwá wyftáwiwłzy o Bogu/ iáko y ná mieyfcu wyżłzey
5: położonym: będąc y funnieniem y prawdą ściśniony/ oney zás
6: odštěpuie/ á Aniołowi to przyznawa: co iest y wedle ftárego Te=
7: ftámentu świádectw y według wykłádu nowego Przymierza/
8: rzeczą prawdziwą: ktorą my twierdziemy/ y przy ktorey ftoie=
9: my. Iákoż ták y Agendá ich świadczy: (iefliz też **X.K.** vmie dzie
10: ci krzćić.) Ktora/ nie fynác Bożego Bogá/ ále Aniołá powie=
11: da ftrožem być od Bogá dánym Izráelowi/ ktorego Bogá (á
12: mowi tám przedtym y potym miánowicie o włzechmogącym
13: Bogu oycu.) proši/ áby iáko tám zá ftroža we dnie y **wnocy** [!] da=
14: wał Izráelowi/ Aniołá fwoiego/ žeby go też y dziećięciu ktore
15: krzći vžyczyć raczył. A mowią to w tey modlitwie/ ktora fię po=
16: czyná/ [Deus Abraham &c.](#) co potrzebá przeciw **X.K.** ná potym
17: káždemu pámiętać. Gdyż co tu Aniołowi przyznał/ zás to z nie=
18: go zdźiera [fol. 432. y 435.](#) A ná fyná Bożego wkłáda/ wykřę=
19: cáiąc iáfne y otworzyłte fłowá Stefáná ś. Dzie. 7. v 30. 35. 38.
20: 53. Heb. 2. v 2. ážci zás [fol. 442. 443.](#) dziwnie to Aniołom/ á nie
21: Aniołowi/ przywłázcza. á nie tylko Aniołom onym duchom nie

22: śmiertelnym: ále też y Moizefzowi y inźnym prorokom/ ktorych
23: też/ wedle Chrizoftomá/ Piľmo ś. Aniołami zowie: co my też
24: twierdźimy: bo ták iefť: iż y ludzi piľmo ś. Aniołami zowie. Iá=
25: kom ia w Dyálogách/ y potym gđzie indźiey pokázował. Ale y
26: to iefťcze v **X.K.** nie pewna: bo gdy przyidźie do onych dwu/ kto
27: rzy v Lotá w Sodomie byli: tedy z nich raz Anioły vczyniwłzy/
28: niechce ich zász potym mieć Aniołami: to iefť/ áni duchámi áni
29: ludźmi (iako wprzod powiedźiał: iż to nazwiľko duchom y lu=
30: dźiom łłuzy.) ále zász z nich czyni Bogá/ tákie o nim zámknienie
31: czyniąc. Ináczey być nie moźe (fol. 484.) iedno iż ty ofoby były
32: Bogiem w náturze **notá w náturze** Anioły zász z vrzędu/ iż byli
33: poľłáni: á w poľtáwie zwierzchniey byli męźámi/ ktorzy prawdźi=
34: wie iedli y pili/ y inźne potrzeby człowiecze przyimowáli. A fol.
35: 367. mowi. Iż iefłi fię Anioł pokázował/ á ten fię zwał Bogiem/
36: tedy to dla tego czynił/ iż w nim muśiał być łyn Boży. Tyć łą łło=

dd 3

wá X.K.

strona: 214

214.

Wtore ksiáźki Odpowiedzi/

1: wá **X.K.** z ktorych dobrze wwaźonych/ pozna káźdy iż niewie zá
2: co fię chwycić/ y czego fię gruntownie trzymáć. Pozna go być
3: Arryanem/ według ie^{go} wlaľnego piľmá/ ktore fię przedtym przy
4: pomináło: gđzie to łobie wárował/ iż [opera Trinitatis sunt indiuifá](#)
5: [ad extra](#), y zász iż w Troycy nie tylko łpráwy zwierzchowne/ łą nie
6: rozdzielne/ ále też w niey niemáľz nic pierwźzego y poślednieyfe=
7: go: ták/ że pierwźza ofobá nie ma nic nád wtorą y trzećią/ áni
8: pierwźza przez wtorą czyniła/ ále zárez włzytkie. A tu iuź dwie
9: pierwźzey łłuzą/ gdy te połyła: á iefťcze z odmiáną łwą wielką. Bo
10: ná nie/ Bogu nieprzyłtoyne [accidens \(quod etiam iuxta Augusti-](#)
11: [num. Lib.5. de Trinitate. Cap. 4. Tom. 3. col. 317. C. non cadit in Deum.\)](#)
12: to iefť/ przypadek y doległość/ przypada/ że też/ iáko mowi **X.K.**

13: prawdziwie iedzą y piją/ y infze potrzeby człowiecze przyimuią.
14: (Choćiażci to zaś fol. 384. dziwnie wykręcić chce: ále fię tym fá=
15: mym w wietfzą gęftwę wdawa. A iż to Aniołowie byli/ znowu
16: zaś fol. 400. pozwala/ y owfzem zaś to y Bogu lámemu oycu przy
17: czyta/ ábo więc ogołem wfzytkim trzem olobam fol. 393. A wnet
18: zaś przeciw temu iest/ mowiąc/ iż fię olobá duchá ś. nie pokázo=
19: wálá/ w oney to Troycy. fol. 405.) Co baczyć trzebá: Bo kto ie
20: y pije/ tedyc to pewna/ iáko mowi **X.K.** iż też y infze człowiecze
21: potrzeby przyimuie. Co iefli ták iest/ tedy koniecznie w tym Bo=
22: gu odmiáná/ Bogu nieprzyfytoyna/ być też muśi. Záčzym zaś to/
23: pewnie poydzie: iż to cokolwiek fię w tákie y owákie oloby od=
24: mienia/ cokolwiek náturę infzą ná fię bierze/ y co tákim y owá=
25: kim przypadkom podlega/ żadną miárą tho wiecznie trwác nie
26: może: áni też mym zdániem może być Bogiem nieśmiertelnym y
27: prawdziwym. Co niech I.M. y infzy bączni ludzie fądzą/ y niech
28: fię tey dziwney **Theologiey**, y **Metamorphofi** przypátruią. Bo my z
29: łáfkí Bożey widząc/ być niezbożną/ nią fię brzydźiemy: á ták też
30: wedle fłowá Bożego ná iednym Bogu prawdziwym/ ktory iest
31: Bogiem y oycem wfzechmogącym/ á nigdy nieodmiennym: y ná
32: iednym też do niego pośrzedniku człowieku Iezuśie Chriftuśie/
33: przeftawamy: á tey wielkości Bogow/ ábo Bożych perfon/ ták (*marg*) 2. Zádáie mi
: **X.K.** złe v-
: żywánie Pi-
: fma. (-)
34: y owák fię odmieniáiących/ y doległóści y przypadki ćierpiących
35: nie znamy: iż ich też pímo święte nie zna áni ich nam záleca.
36: **W tora** [!] rzecz iest ná kárcie 6. kazánia pierwłzego gdzie to o=

biecuie

- 1: biecuie pokázác z iálnego (iáko mowi) pií má ś. iż Pan nářz Ie=
2: zus Chriftus ieft nie tylko człowiekiem prawdziwym/ ále też
3: Bogiem **czemuřmy my nie řą ná odpor, ániřmy byli, iefliř to idřie o Chri**
4: **řtuřá Iezufá, á nie o kogo inřzego, przed nim, przy nim, z nim, ábo w nim:**
5: **mąđremu dořyc**, zádáie nam to iż my řámo tylko piímo przyimu=
6: iemy: ále okęřzone y wyřzpocone zć. Co řię tknie iż řámo piímo ś.
7: przyimuiemy/ co nam zá nie dobre/ tego řię nie wřtydamy: y
8: owřzem/ iż ták ieft/ że oprócz niego nic przyimowác **niechcemy [!]** /
9: to řmiele záwřdy wyznawamy/ y w tym řię ořwiadcřamy. Ale
10: co przydawa iżbyřmy ie okęřác y wyřzpaczác mieli: tedy řię to po=
11: kázác nie moře prawdziwie y dowodnie. A co řię tknie tych piím
12: ktore ápokrifá zową/ ktore kořćiołá Rzymřkiego řtárzy niekto
13: rzy Pátrefowie/ w řpráwách zbáwiennych/ w podeyřzenie przy
14: wiedli/ y dowodřić nimi nie dopuřzczáli: tych my też przedřię
15: nie bierzmy: áni ich w tákiey wadze iáko inřze mamy: iáko řię
16: przedtym wřpomináło. Wřzákže y tych nie lekce wářymy. Ale in
17: řze wřzytkie z pocáłowánim y z poćiechą řerdeczná/ cále y wáře=
18: my y przyimuimy: y cáłá wiáre im we wřzytkim dáiemy. A to co
19: nam I.M.**X.K.** zádáł/ gotowřzyřmy niř on/ z řámego Wędzi
20: dłá I.M. pokázác: iż on to řam czyni/ co nam zádáie: y to też (*marg*) Okazánie te-
: go, iż řam **X**.
: **K.** zle piímá
: ś. vřywa. (-)
21: iż on řwym włáfnym nas kápturem/ ktory nam nie řłuży/ nákrýć
22: chce: co mu Pánie BOże odpuřć y day vpámieřánie. A iżby
23: kto nie mnimał/ żeby to nieřłuřzne miáło być nářze I.M.**X**.
24: **K.** zádánie: iż on řam to czyni co nam zádáie: tedy to kilką rze=
25: czy pokaře (bo też tego ieft málo nie bez licźby) iż řam **X.K.** o=
26: kęřzone/ wyřzpocone y powiřzowáne piímo ś. przywodři. Iáko w
27: Przedmowie g. ná drugiey řtronie kářty/ mowi: Kto nie wwie

28: rzy okrzykiwszy się będzie potępion zc. To tu iest gwałtowne wy=
29: szpocenie słowá Bożego: bo co ono mowi/ kto wwierzy y będzie
30: ponurzony/ będzie zbawion/ á kto nie wwierzy będzie potępion:
31: to **X.K.** wykręcił y opákował: iáko ty słowá ie^{go} świadczą. Tak
32: że co Pan Chrístus mowi/ Ian 5. v 17. Oćiec/ moy áż do tąd
33: robi/ y ia robię: To **X.K.** wyłzpocił fol. 36. mówiąc ták: iż do
34: tego czáfu Oćiec moy y ia vczynki náłze spráwuujemy. Tymże spo=
35: sobem fol. 77. wywodząc to iáko bołtwo Páná Chrístuśowe w
36: człowieczeństwie pokazáne było/ ktore Pan Chrístus/ człowie

czeństwem

strona: 216

216.

Wtore książki

Odpowiedzi/

1: czeństwem iákoby obłokiem vczynił widome: przywodzi Pál.
2: 17.b. ku podpárciu tey swey dumy/ w ty słowá: Náklonił (lyn
3: Boży) niebá y zstąpił: To tu gruba y sprofná látá do słow Da=
4: widowych śmieie przyłzytá. A wnet/ potym támże/ nie mniey
5: sprofné słow Páwłowych powichrowánie/ opákovánie y wy
6: szpocenie káždy obaczy. Bo co Páweł ś. mowi Fil. 2. v 5. 6. Te=
7: go macie być o sobie rozumienia/ ktore było w Chrístuśie Iezu=
8: sie/ ktory będąc w kíztałcie Bożym/ nie przyczytał/ sobie dra=
9: pieństwem/ żeby rownym był Bogu: ále wynifczył sámego sie=
10: bie/ wzięwłszy kíztałt słuźebnicy: To **X.K.** ták mowi/ wykłádá=
11: iąc słowá swe: Náklonił (lyn Boży) niebá y zstąpił: To iest iá=
12: ko obiásnia Páweł ś.) wyproźnił ábo vchylił y poniżył bołtwá
13: swego/ y przyiął człowieczeństwo w ofobie słuźebniká. Niechże
14: y štąd (iż więcey nie rzekę) bączni obaczáią tákli Páweł ś. mo=
15: wił/ iáko tu piłze **X.K.**? Ktemu y to niech vznáią/ nie famli te^{go}
16: czyni co nam nieślufznie zádáie? Ale to odłogiem/ dla przedłu=

- 17: żenia/ puściwŹy/ wrócam fię do tego: iáko mi kłámŹtwo **X.K.**
- 18: zádáie (fol. 7.) niewŹtydliwe: powiedáiac to/ żebych ná kilku (*marg*) Kłámstwo
: **X.K.** zádá-
: ie mi niesłu-
: Źnie. (-)
- 19: mieyŹcách Rozmowy Źwey ChriŹtyáńŹkiej twierdził/ iákoby bo=
20: Źtwo Páná ChriŹtuŹowe przedwieczné y Oycu ŹpoliŹtne/ było wy
21: myŹłem nie dawnym AntychriŹtowym/ piŹmu Ź. przeciwnym.
22: Bo (iáko támpże dáley mowi) pełne ieŹt piŹmo Źtárego y nowe=
23: go TeŹtámentu iáńnych o tym dowodow zĉ. To kłámŹtwo ták (*marg*) KłámŹtwá te
: go złozenie. (-)
- 24: mi zádáne/ ták toz z Źiebie zá pomocá BOżá Źkłádam: oŹwiád
25: czáiac fię w tym przed Bogiem y przed ludzmi/ iz to v mnie inŹza
26: rzecz ieŹt/ mowić o boŹtwie Páná ChriŹtuŹowym: á inŹza/ zmy=
27: Źlác Źobie przed ChriŹtuŹem IeżuŹem/ y oprócz IeżuŹá ChriŹtu=
28: Źá człowieká PoŹrzedniká náŹzego/ ktory Źam ieŹt iedyńy y nami
29: leyŹzy Źyn Boży/ iákiego inŹzego Źyná Bożego: boŹtwo iego: by=
30: tnoŹć iego: rodzenie iego: mowienie iego: czynienie iego wŹzyt=
31: kiego: y iedzenie y pićie iego/ y tákie y owákie przemienienia/ y
32: kŹztałtow ná fię bránie: to Aniołá/ to mężá/ to Bogá: y niewie
33: dzieć co tyle. Iedney tedy rzeczy z tych dwu/ ia nie ieŹtem ánim
34: był ná odpor: ále drugiey chwalić y przyiác nie mogę/ áni chcę:
35: iáko kuźniey AntychriŹtowey/ ku zniŹzczeniu Bogá iedyńego y
36: Źámego prawdziwego vrobioneý: y ku zniŹzczeniu tez iedyńego

iego od

strona: 217

ná Wędzidło X.K.P.

217.

- 1: iego od niego dánego y poŹlánego Źyná IeżuŹá ChriŹtuŹá: Źyná
2: Dawidowego/ z ducha Ź. **poczęte**⁶⁰/ á z dzievice Máryey náro=
3: dzonego. Táki tedy mowię. Iz ten Źyn Boży iedyńy y prawdziwy

4: Iezus Chriřtus/ będac bez miary duchem nápełniony (Ian 1. v
5: 16. á 3. v 34.) w ktorým mieřzka wřzytká zupełnoř bořtwá cie=
6: leřnie/ (Kol. 2. v 9.) ktoremu wřzytkie rzecz y poddáne řá od
7: oycá/ y zwierzchnoř wřzytká ná niebie y ná źiemie (Mát. 11. v
8: 27. á 28. v 18. Ian 3. v 35.) y řąd y řywot y pomázanie oleiem
9: rádořci nád towarzřfze (Ian 5. v 22. 26. 27. Heb. 1. v 9.) przeto
10: iř go oćiec zápieřzętwował/ pořwięcił y pořłał ná řwiát Ian. 6. v
11: 27. á 10. v 36. A zápieřzętwował [!] y pořwięcił dawřzy duchá ř. y
12: řwádectwo z niebá/ iř ieřt řynem iego namileřřzym (Mát. 3. v
13: 17. Ian 1. v 32.) ktorego duchá ř. mocą (nim będac pomázany
14: y zápieřzętwowany [!]) ná puřzczą ná pokuřy był záprowádzony/ y mo
15: cą tegoř duchá wroćił řię do Gálieiey (Mát. 3. v 1. Luk. 4. v 1.
16: 14.) y tegoř duchá mocą vćzył/ y cudá wřzytkie řprowował/ iáko
17: řam z prorocřtwá Ezáiařzowe⁸⁰ o řobie řwiadczy (Luk. 4. v 18.)
18: mowiác: duch pańki nádemną/ dla tego pomázal mię: ábych o
19: powieďal Ewánielią vbogim/ pořłał mię: řebym lećzył řkruřzone
20: ná řercu/ opowieďal poimáńcom wypuřzczenie/ á řlepym przey=
21: řrzenie/ řebym wypuřcił ná wolnoř zránione/ řebym opowieďal
22: rok Pańki przyiemny řć. Otoř mowię/ iř poniewař tego Iezufa (marg) Iř bořtwo Pa
: ná Chriřtuřo-
: we nie ieřt
: nowe. (-)
23: Chriřtuřá řyná Bořego bořtwo to/ ktore w tym zápieřzętwówa=
24: niu/ pořwięceniu/ y pomázaniu/ záwiřnęło/ ze wřzelką zwierzchno
25: řcią ná niebie y ná źiemie/ od řámego Boga oycá ieřt/ ktory mu
26: y tę zwierzchnoř y moc y duchá bez miary y řywot dał: iáko ty
27: iáłne y prawđřiwe řwiádectwá řłowá Bořego wyřwiadcźaią. A
28: ten Bog oćiec nie ieřt nowym iákim Bogiem/ áni nowo dořtal
29: tego duchá/ ktorego dał Chriřtuřowi Iezuřowi řynowi řwemu
30: miłemu/ przetoř dla tego bořtwo Chriřtuřowe/ ktore řię w nim

- 31: znacznie/ z dárowania Bożego w vczyńkách pokázowało/ nie
32: ieft nowym: áni może być nowym názwane: chociaź fię on íam
33: czáfu pewnego poczęty z ducha ś. národził: y czáfu pewnego tę
34: moc y zwierzchność/ y pomázanie/ y żywot/ od Bogá wzięł: y
35: czáfu pewnego fię to w nim pokázować íkutkiem/ á nie przed
36: wżytkimi wieki poczęło: Wedle tego íáko o nim zdawná pro=

ee

rocy pro=

strona: 218

218.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: rocy prorokowáli: íáko y íam ku zówárciu gęby wżzech przeci=
2: wnikow to wyznawa y mowi: támże/ Luk. 4. v 21. że fię dziś wy=
3: peñliło to písmo w vřzu wářzych/ dżiřia mowi/ nie przed wřzemi
4: wieki. A ták fię řtąd pokázuię/ **nieflufzne [!]** zádawanie nam **klam=**
5: **řtwá [!]** / z řtrony nowego bořtwá Páná Iezufá Chriřtufá: gdyź nie
6: nowego wzięł od oycá: w te dni ořtátecźnie/ kiedy teź Bog prze
7: zeñ mowić począł/ Heb. 1. v 1. ále to ktore w řobie miał Bog
8: przed wřytkimi wieki: toź teź mowię/ á nie ínfze dał Iezufowi
9: Chriřtufowi řynowi řwemu íedynemu y namířszemu řć. Ktory
10: Pan Chriřtus (íáko íamże **X.K.** pířze **fol. 68.**) nie ieft z bořtwá
11: á człowieczeńřtwá Chriřtufem vczyńiony/ co y my mowimy: nie
12: ták bárzo dbáíac ná to co dáley mowi (áćźci y tám coř ieft) gdyź
13: nie ieft roźnym od tego oboygá: ále owřzem oboią rzecźą ieft Bo
14: giem y człowiekiem: Bogiem vważamy go być z cudow **Nota, co**
15: **X.K.mowi Bogiem z cudow, ktore on pewnie ták czynił, íáko wzięł ro-**
16: **řkazanie od oycá,** á człowiekiem z náture/ ktora/ ieft nářzey podo
17: bna řć. toć y íam **X.K.** po częřci wyznawa co y my: by íedno tyl
18: ko ták teź wierzył y rozumiał/ íáko my. Wierząc temu mocnie/
19: íź człowiek Iezus Chriřtus ieft řynem **Bdźym [!]** : á z Thomářzem
20: mowiąc Pánem y Bogiem nářzym. Nie on co nigdy nic nie ćier
21: piął/ ále on co vmárł/ y wzbudzony będąc/ íeřcze y rány w řo=

22: bie miał. Bo tego á nie inźzego Pánem Bogiem śwym Tomasz
23: wyznał/ iáko y my z nim wyznawamy: Oprocz ktorego zaś/ z
24: tym bośtwem iego/ w nim znácznie pokázány/ y piśmy wtwier
25: dzonym: my żadnego inźzego śyná Bożego według piśmá ś. nie
26: znamy: ktoryby był śpoliśtny y Bogu oycu we wśzem rowny/ iá=
27: ko táńże **X.K.** piśze. O ktoregoby teź śkuteczney bytności: y o
28: mowieniu táńże y czynieniu/ y o bośtwie támtym/ o którym **X.**
29: **K.** duma/ gdyby iáki był/ miáłyby być piśmá śtárego y nowego
30: Teśtámentu: ták teź pokazáne/ iáko ie my o śwoim pokázuie=
31: my. Gdyź **X.K.** nieśłufźnie wewłoczy piśmo Páwła ś. ná te^{gō} táń
32: zmyślonego/ zdźieráiąc ie z tego ktore^{gō} my wyznawamy/ y kto=
33: rego wierzymy/ Chriśtuśá Iezuśá iedyńego śyná Bożego/ gdyż
34: táńże fol. 7. mowiąc o śynu Bożym Bogu przyrodzonym/ kto=
35: ryby miał być Bogiem z Bogá przedwiecznym zc̄. dokłáda te=
36: go śamże: iż nie máśz inźze^{gō} śyná Bożego/ Iezuśá Chriśtuśá procź

vkrzyżo=

strona: 219

ná Wędzidło X.K.P.

219.

1: vkrzyżowánego: á czyni to/ śłow tákich vzywáiąc: Ktora náu=
2: ká/ iáko ieśt wáźna y potrzebna: śtąd vwaźác moźecie/ iż ieśt
3: gruntem wiáry náśzey zbáwienney. Bo Páweł ś. táiemnic Bo=
4: śkich vśzom ludzkim zákrytych w trzecim niebie nápełniony/
5: przedśię śię oświádczał/ iż to wśzytká vmiejętność ie^{gō}/ wiedziec
6: Páná Chriśtuśá/ á ktemu vkrzyżowánego zc̄. Poniewaź tedy ia
7: y z brácią moią/ wedle tego wyznáńia **X.K.** ktore czyni z Apo=
8: śtołá Páwła ś. ták trzymam/ wierzę y wyznawam/ ze [!] niemáśz
9: żadnego inźzego wláśnego y prawdźiwe^{gō} śyná Bożego (*neglecta*
10: *falso & impiè, contra verbum Dei, excogitata idiomatum communicatio-*
11: *ne,*) procź Iezuśá Chri^{śtuśá}vkrzyżowanego: poniewaź teź y żadnego

12: boŝtwá iego/ nád to ktore ma od Bogá iedynego/ wiecznego y
13: nieśmiertelnego/ iáko fię pokazáło/ nie znam/ áni go łobie zmy=
14: łlam: á iákoż mi łprawiedliwie/ bezwłtydliwie kłámŝtwo zádá=
15: wác **X.K.** może? Bo poniewaś ten/ ktory nie był vkrzyżowan/
16: iákie^{go} łobie **X.K.** ná inŝyich mieyfcách zmyŝła/ nie ieŝt Ieżufem
17: **Chriŝtu**^{lem} áni teśz ieŝt włáfnym łynem Bożym: tedyć koniecznie ia/
18: tego odrzucáiąc y wymyŝłem nowym Antychriŝtowym názywá=
19: iąc/ y boŝtwo iego nowo **zmyŝłonym** [!] opowiedáiąc prawdę/ á
20: nie kłámŝtwo niewłtydliwe/ mowię: gdy z Páwłem ś. nie znam
21: iedno Ieżufá Chriŝtułá/ á tego vkrzyżowánego: ktory mię z brá
22: ćią moią vmiłował/ y zá mię/ y zá ony ktorzy teśz weń wierzą/
23: łámego ŝiebie wydał: y krwią łwą grzechy moje y włzech wierzą
24: cych weń oczyŝcił: czego iż żaden inny przed Ieżufem Chriŝtu=
25: łem/ przy nim/ znim/ ábo w nim nie czynił: procz onego łámego:
26: przetośz ia teśz procz niego nie znam inŝzego. Aták/ chociaśz fię **X.**
27: **K.** gniewa y fráłuie/y kłámŝtwo mi/ y niewieđzieć co zádáie/
28: chcąc inŝzego procz Ieżufá Chriŝtułá wyŝtáwić/ rodzenia iego
29: **przedwieczne**^{go}/ wćielenia y boŝtwá łpoliŝtnego y rownego z Bo
30: giem oycem dowieŝć y bronić/ tedy ia ná to nic niedbam: bo ia/
31: o iednym tylko prawdźiwym y włáfnym/ nie o dwu łynách Bo=
32: żych/ wiem y weń wierzę: á boŝtwá żadnego/ nád raz pokazáne
33: nie znam áni wierzę: Gdyśz o nim w łtórym Teŝtámenćie nie czy
34: tam. A co fię teśz tknie nowego przymierza ŝwiádectw/ tedy y ty
35: cźłowiekowi łámemu Ieżufá Chriŝtułá wedle obietnic Bożych
36: dánemu łłużą: á nie Bogu iákiemu. Iákośz to y I.M.**X.** Arcy=

2: fię podobno w tym **X.K.** nie poczuł: boby pewnie musiał być le= (*marg*) 1. **M.X.** Ar

3: cybiskup gá-

4: ni słuźnie o

5: dwoiákim ro-

6: dzeniu bádá-

7: nie. (-)

8: piey vpiłowác Wędźidło swoie/) ieft w tym **X.K.** bárzo ná od=

9: por: gániąc skrętne **X.K.** bádanie fię o rodzeniu przedwiecznym

10: fyná Bożego. Gdzie y to wyznawa/ iż o boŃtwie iego niemáľz w

11: ftárym TeŃtámenćie/ áni tákiedy náturey boŃkiedy/ w ktoreyby byľá

12: iedná iftność á trzy perfony/ **krorą** [!] wiele ludzi vczonych przez ro=

13: zmáite wywody/ y podobieńŃtwá (iákoź to y **X.K.** czyni) dwor=

14: nie więcey niż pożytecznie pokázác chćieli. Bo iednák nie doźli

15: tego/ y przydáie potym ty fłowá I.M.**X.** Arcybiskup. Kuśili fię

16: drudzy piśác o dwoiákim rodzeniu Páná Chriřtuřowym/ o ie=

17: dnym z Bogá oycá od wiekow/ á o drugim z mátki czyřtey Pán

18: ny **iáko teź toź zapalczywie á nie k rzeczy czyni**X.K. ále proźno wodę

19: mierzyli. Bo/ iáko y tego dokľáda (á ia tufę iż wedle Ambrože=

20: go [In Luc. 9. Lib. 6. fol. 88. Tom. 5.](#) y Bázylego [contra Eunomium](#)

21: [fol. 314.](#) bádác fię o národzeniu Chriřtuřowym nie trzebá: bo fię

22: omyli káźdy ná tym/ kto mnima iżby dośćignác miáľ tych rzeczy

23: zákrytych. A potym ná drugiey kárcie d. y to iefzcze przydáie: A

24: zaź ftáry Zakon Bogá oycá iáwnie nie opowiedźiał **Notá iż Bogá**

25: **oycá** á o fynu iefzcze pod zaľloná mowi? A nowy TeŃtáment iuź y

26: fyná z oycem oczywiśćie Bogiem wyznawa: ále o boŃtwie duchá

27: iefzcze nie ták przeľtronne wywody ma zĉ. A toć I.M.**X.** Arcy=

28: biskup w przedmowie swoiey y więcey nád to piřze: co my teź ba=

29: czymy y nie lekce waźymy. Cźego pewnie **X.K.** niewiem by vwa

30: źyľ przyřtoynie: ábo więć I.M.**X.** Arcybiskup musiał Wędźidľá

31: **X.K.** pierwey dobrze nie przeczytác. Bo nie tufę/ áby fię ábo ten

- 27: od takowej przedmowy/ ábo on od tak grubie íprofnego/ o rze=
28: czách niedoścígłych y od tak próżnego rzelzotem wody mierze=
29: nia nie musiał był pohámowác. Iefliby tedy mnie **X.K.** chciał
30: mieć zá zlé/ że mowię iż w stárym Testámencie niemá sz nic o fyná
31: Bożego íkutecznie iuz będącego boftwie (Bo ia tego záwždy
32: dokládám) procz figur/ podobieństw/ y obietnic ostátnim czá=
33: som służących: ktore fię íkutkiem w Chrístusie Iezuście pokazá=
34: ły: A czemużby fię nie pierwey ná fwego włáfnego wodzá y **do**=
35: **zorcę** [.] przedniey szego/ sierdżić więcey niż ná mię nie miał? Ktory
36: to/ á mym zdánim ínadż íe szcze íáfniey/ choć sówy krotkimi

twierdzi/

strona: 221

ná Wędzidło X.K.P.

221.

- 1: twierdzi/ iż stáry Testáment o tym íe szcze pod załóną mowi. Bo (*marg*) Gdyby pod
: stárym Testá
: mentem Chri
: stus skutecz-
: nie był, figu-
: rowácby go
: potrzebá nie
: było. (-)
2: gdyż by iuz tám w íkutku był/ y co czynił y mowił/ nie byłácby to
3: załóná/ ále rzecz íkuteczna: ktoreyby iuz też będącey íkutecznie/
4: nie trzebá było załóną znáczyć: áni by íey trzebá figurowác: áni/
5: iż ma być obiecowác: y íákoby ná rzeczy tak dłu go trzymác/ tak
6: wiele Krolow/ Prorokow/ y ípráwiedliwych/ ktorzy go prágnę
7: li widzieć: á przedsię nie widzieli. Co też/ áczkolwiek **X.K.** íwoią
8: zwykłą logiką wyłzpoć chce: píszác [fol. 523](#). Íz wiele Krolow y
9: Prorokow ítoi ná pífano/ á nie wízyfcy Krolowie y prorocy: íkąd (*marg*) Wiele Kro-
: low y Proro-

⌘ kow żądało

⌘ widzieć. (–)

10: też czyni takie zamknięcie mówiąc tak: iż ponieważ nie mówi

11: wszyscy ale tylko wiele: tedy go niektorzy pewnie widzieli zc. Ale

12: tego nie baczy iż Chrystus/ nie mówi zgoła o fwey tylko o sobie/

13: ale też y o tym co się przezeń działo/ gdy już wedle Bożych obie=

14: tnic narodziwszy się y wrośli/ urząd na się włożony od Bo=

15: gą wykonywał. Ktemu/ nie patrzy **X.K.** na własność mowy

16: słowu Bożemu zwyczajny. Bo jeśli to co wnosi ważną rzeczą

17: było/ dla takiego mówienia: tedyby y to także ważyć musiało/

18: co bych ja też rzekł/ także pismo ś. tym podobne przytoczywszy:

19: a to tym sposobem. Mowi tak Apostoł (Rzym. 5. v 15. 19.) Je=

20: śli przestępstwem iednego⁸⁰/ wiele ich zmarło. Item/ bo iako przez

21: nieposłuszeństwo iednego człowieka wiele ich stało się grzesz=

22: mi zc. Iako tedy tu nie mówi pismo/ iżby wszyscy przez Adamo=

23: we nieposłuszeństwo stali się grzesznymi/ lecz tylko mowi iż się

24: ich wiele stało grzesznymi. Otoż tedy nie wszyscy się rodzą grze=

25: sznymi z Adama/ ale tylko wiele się ich rodzi zc. Lecz iako to zła

26: Loika/ przeciw iafney prawdzie/ y innym wszystkim pismom ś. kto

27: re wszystkich pod grzech zamykaia: Także y ta nie mniej jest zła/

28: ktorey **X.K.** używa. Ale to opuściwszy/ do okazowania dälzszego

29: tych rzeczy ktore mi **X.K.** nieucznie zädäie przystapię. Zädäie

30: mi to fol. 359. iżbym ja to kędy piąć miał/ äbo/ iako I.M. mo=

31: wi/ pleść będąc Bełtyą/ żeby się syn Boży stąć miał z Duchä/ z (marg) Potwarz, że-

⌘ by się syn Bo

⌘ ży miał stąć

⌘ z duchä z bo-

⌘ stwä y An-

⌘ ioä. (–)

32: Bostwä/ y z Anioä/ zmieszänym; y wkazuie ku omamieniu pro=

- 33: Ítych w moich Dyálogách líft 41. Tedy ia/ to tylko ná to mo=
34: wię: iż znác że I.M.X.K. nie fwymi tám oczymá pátrzał: gdyż
35: mi to przyczyta zá wyftępek/ co ia tám borzę/ y iáko rzecz Íprofną
36: ganię y Ítrofuię: nierzkác żebych ią twierdzić miał. Niech kto

ee 3

chce

strona: 222

Wtore książki

222.

Odpowiedzi/

- 1: chce doświadczy/ á dozna czyiá prawdá: á náuczy fię ^{go}te/ iáko po=
2: tym komu będzie miał wierzyć. Item/ Zádáie mi też to fol. 18. że=
3: bym ia ono widzenie słowá Bożego ná koniu białym (Obiá. 19.) (*marg*) Potwarz, o
: słowie Bo-
: żym ná koniu
: białym. (-)
4: zbijác miał Aniołem/ ábo ráczey (wedle słow I.M.) równác to
5: słowo Boże z Aniołem ktory fię vkazał ^{mv}Mánue oycu Sámfo=
6: nowemu. A vkázuie też to ná kráiu kárty 48. moich Dyálogow:
7: ále iáko y to dobrze y prawdziwie/ niech drudzy fądzą. Gdyż ia
8: tám rzecz tey przeciwną pokázuię. Bo co niektorzy od Iuftiná
9: nawięcey pocżawłzy/ ták dumáli/ żeby to on Anioł/ ktory z Ítary=
10: mi oycámi mawiał: iáko z Abráhámem/ Izáákiem/ Iakobem/
11: Mánoáchem zc. miał być tym fynem Bożym/ ^{go}ktore w obiáwie=
12: niu Ian widział ná koniu/ tedy ia to odrzucam: á Aniołá ^{go}one
13: ^{go}podobne być temu pokázuię/ ktory poślány będąc od Iezufá Chri
14: Ítułá/ widzenie to Ianowi obiáwiał. Obiá. 1. v 1. Ktoemu gdy
15: chciał Ian vcźciwość wyrządźić/ przypadáiąc do nog iego/ tedy
16: mu on ^{go}te nie dopufzczał (Obiá.19. v 10.) ták iáko y on v **Máno= [!]**
17: **áchá [!]** ofiárowác łobie nie dał/ ále tylko Bogu ofiárowác kazał.
18: Sedź. 13. v 16. Zádáie mi też y to/ ále tákże nieśłufznie: żebyfmy my

19: czytając w piśmie ś. różność perfon/ to w kupę gmátwając/ mieli (*marg*) Potwarz, per

20: fon w kupę

21: gmátwania Sabellián-

22: skiego. (-)

23: *láme^{mv}* oycu przczytác/ przykładem Sábellianow dawno potę=

24: pionych (*fol.1*. Gdyż ia to/ co nam I.M. zádáie/ znacznie po

25: kázuie/ iż to sam **X.K.** czyni/ y z śwym miłym kościołem: tak o

26: tym głośno w śwych bałwochwálniách wołáiąc/ y czáfem pórze

27: ptem mówiąc: *Tria sunt nomina omnia eadem substantia*, to iest/ Trzy

28: łą imioná á wżytkie táz iftność. Ktorą iftność/ to pewna/ iż Po=

29: meryulz z infzymi/ nazywa Bogiem: który z siebie rodzi mądrość

30: tę/ *ktąra* [!] miłuię. A iż tá mądrość którą w łobie Bog ma/ ábo

31: którą z siebie rodzi/ iest fynem/ á miłość zás/ którą miłuię y bog

32: rodzący y mądrość z niego vrodzona iest duchem ś. Abo iáko in=

33: łzy mówią iż oná miłość którą się między łobą miłuią oćiec y fyn

34: iest duchem ś. Zkąd iuz káždy baczyć może/ iż tym łpołobem Pa

35: pieżnicy y z swoim miłym Papieżem/ nie máią łkutecznie *žadne^{go}*

36: przez się włáfnie będącego fyná y duchá/ ále tylko gołe bez rzeczy

37: imioná (przeto iż łą Práxeány ábo Sábelliany) ábo iákás zmy

38: śloną iftność: w ktorey łą trzy imioná/ ábo názwiłká/ oycá/ ły=

39: ná/ duchá bez łkuteczney iftności. Bo fyná który się nie vrodził:

y duchá

strona: 223

ná Wędzidło X.K.P.

223.

1: y duchá który nie pochodzi/ ále tám tylko/ *imaginatione*, wedle

2: mniemánia y dumy ludzkiej/ iest w Bogu. O czym *Pomer. ferm.*

3: *3. de Trinit.* Toć tho tedy oni łámi/ á nie my czynimy/ co ná nas

4: *wewleć* [!] vsiłuie I.M.**X.K.** Ale iżby y temu ledwie się koniec

5: náleść mógł/ co mi procz tego zádáie niełufznie/ przetoż tak

6: krotko iedno y drugie tylko nieślufzne zádanie/ pokazawfzy/ infze
7: opufzczam. Ták łobie tufzac iz kázdy czytáiac z rozładkiem Dyá
8: logi moie/ á znáczenie w Wędzidle **X.K.** kart przedsię wzię=
9: wfy pozna/ iáko k rzeczy odpowiada: y iáko dofyć czyni temu
10: zá co fię bierze: y iáko fię zemną pobożnie obchodzi. Dálej nic
11: nie rzeke.
12: **KA P. 13.** Iz fię iuz wždy nie iáko/ wedle potrzeby/ plác
13: budowánia náznego wzuflował: iz fię iuz też złe y szkodliwe rummy (*marg*) Okazánie fun
: dámentu.

: **X.K.** (-)

14: precz odrzuciły: tedy iuż też čás iest/ áby fię kopániną do wla=
15: Inego fundámentu záczeńá. Gdyż to rzecz lámá pokázuie/ iz wla=
16: Iny fundáment gruntowny y prawdziwy/ iest iefzcze zwierzchu
17: iákás gliną grubą y sprofną pokryty: ná którym fię ich wiele my=
18: li/ z pierwłzego w rzecz weyźrzenia: mniemáiac žeby iuz tá gliną
19: miála być lámym fundámentem gruntownym. Gdyż wierzym=
20: li cále łowu Bożemu/ nie iest/ áni być może. Przetoż iá też iefzcze/
21: iáko infze zwierzchnie rummy/ ktorých wiele było pierwey odrzu=
22: ćić potrzebá: á tám dopiro pod nią będący fundáment pokázác:
23: y ná nim budowác. Aby tá omylna gliną ktora fię zwierzchu
24: twárda widzi: á przedsię gdy fię iey kto dotyka y ná niey budo=
25: wác chce/ kázdego topi: iuz więcey potym wiernych wybráných
26: Bożých przy łobie nie trzymála/ áni ich topiła: owłzem áby y z ty=
27: mi co fię w niey kocháią z fundámentu y plácu zbáwiennego (ná
28: którym fię lámym wybráni Boży/ iáko kámyfzczki żywe/ iz też
29: tám iest żywy fundámentálny fkráyny kámień/ od lámego Bo=
30: gá záłożony buduią) precz wyrzucona była. Ktora fundámentu
31: tego omylnego y fałszywego/ ná fundámenćie prawdziwym od
32: Bogá záłożonym/ wfutego/ gliną/ ná czymby záwiłá/ y z kądby
33: mogła być poznána/ á przez co ábo czym odrzucona/ to iuz nam (*marg*) Ná czym ni-

: kczemny fun

: dament Papie

: skiey wiary

: zawisl. (-)

34: porzadkiem fwym vpátrować/ y to krotko rozbierac będzie po=

35: trzebá. Bo iz ia tak tym porzadkiem z gory ábo zwierzchu ku do

36: łowi postępuię: do fundámentu fię włalnego dokopywáiąc/ te=

dy lámá

strona: 224

224.

Wtore ksiązki Odpowiedzi/

1: dy lámá naturá tego **potrzebnie** [!] . Bo gdy kto dom przedtym źle/

2: chociaż wrzkomo ozdobbie/ zbudowány/ iáko zły y szkodliwy roz

3: wálic chce/ áby ná tym mieyfcu dobry zbudował/ nie od gruntuć

4: poczyna: áni od ścian: ále pierwey dách zrzuca potym ściány roz=

5: wala: á dopiero też y grunt wybiera zły: áżby fię dobrego dobrał.

6: Iákoż (y wedlug lámego I.M.X. Arcybiskupiego wyznania)

7: tak prawie Pan Bog lam/ rozwalaiąc budowanie Antychry=

8: ftowkie złe y dużsam szkodliwe/ przez Luterá dách naprzod zru

9: cał: przez Zwingliużá zaś z Kálwinem y z infzymi ściány rozwa=

10: lał: á teraz iuż też przez niektore z náfzych y nas lámych/ źle wfuty

11: fundáment wżytkiego Antychryftowego budowania wykopy=

12: wa: y glinę tę dziwnie pomieszaná/ to iest fundáment od Anty=

13: chriřtá zalożony/ precz wyrzuca. Ktora gliná ábo Antychryftow

14: fki zły fundáment/ ná czymby zawisl: tu iuż nam trzebá będzie po

15: kázac: wprzod iy nákrótce iáki ábo ktory iest pokazawfzy. Ale iz

16: iest nie iednořtáyny: bom iy nie bez przeczyny gliną dziwnie pomie

17: řzaną názwał: przetoż fię tak pomieszanie/ iáko iest pomieszány po

18: kázowac też muři. I.M.X.K. obiecawfzy to pokazac/ iz pan náfz

19: Jezus Christus iest nie tylko człowiekiem (iáko fol. 7. mowi)

20: prawdziwym/ ále też Bogiem nie pozyczánym **tego niewiem ktoby**

- 21: **ták kiedy sprośnie y głupie mówić miał, prócz teyX.K.powieści** ábo w
- 22: człowieczeństwie vczynionym (iáko ci bluźnierze báią) ále Bo=
- 23: giem przyrodzonym/ to iest Bogiem z Bogá przedwiecznym/
- 24: Bogu oycu spoliŃnym y we wŃzem rownym zc̄. Fuⁿdáment fwoy
- 25: wŃzytek ná tym IezuŃsie ChriŃtuŃsie Bogu z Bogá przedwiecz=
- 26: nym/ Bogu oycu spoliŃnym y we wŃzem rownym zákłáda: ponie=
- 27: waŃ tám famŃe zaráz tego dokłáda ták mowiác: Ktora náuká
- 28: iáko iest waŃna y potrzebna/ z tąd vwaŃác moŃecie/ iż iest grun=
- 29: tem wiáry náŃzey zbáwienney zc̄. (A w przedmowie zás do I.K.
- 30: M. fundámentem przednieyŃzym Troycę przenaŃwięŃtŃzã/ z per
- 31: Ńon iey nierozdŃielnym BoŃstwem Ńtánowi b. iij.) Co wŃzytko ácz
- 32: támŃe zaráz przywiedŃzionym Ńwiádectwem 1.Kor. 2. v 2. o Chri
- 33: ŃtuŃsie vkrzyŃzowánym/ náđ ktorego Ńadnego nie znał/ y nic prócz
- 34: niego Páweł nieumiał/ famŃe zepfował: iáko káŃdy kto iedno
- 35: ma co rozŃádku zdrowego/ w to tám Ńwiádectwo weyŃrzawŃzy
- 36: łácno poznác moŃe: iednák z Ńobá Ńię nie zgadzáiác/ rzecz potym

przeciwná:

strona: 225

ná Wędzidło X.K.P.

225.

- 1: przeciwná: twierdzi. GdyŃ **X.K.** o Bogu przedwiecznym spoli=
- 2: Ńnym y we wŃzem Bogu oycu rownym duma/ y tego fundamen
- 3: tem wiáry fwey zbáwienney zákłáda. Ktory pewnie krzyŃzowá=
- 4: ny nie był/ gdyŃ y Ńam to ná wielu inŃzych mieyŃcách wyznawa iż
- 5: ná BOGá przyŃc nie moŃe przypadek/ doległóŃ vtrapienie/
- 6: krzyŃzowanie/ Ńmierc̄. A iáko mowi fol. 72. Ńe boŃtwo y przy wcie=
- 7: leniu Ńadney odmiány nie miało. A w ChriŃtuŃsie vkrzyŃzowánym
- 8: wielka Ńię vkaŃzáła: gdyŃ przedtym żywym będąc/ potym praw=
- 9: dŃiwie vmárl. Co ieliby tám temu **X.K.** przedwiecznemu z
- 10: Bogiem oycem spoliŃtnemu y Bogu rownemu ŃłuŃyć miało: iá=
- 11: ko tego Ńłowy Páwłowymi dowodzi: tedy by Bogiem Bog tá=

12: ki nie mógł być. A ieliby też to ná tego Bogá przedwiecznego fy
13: ná/ Bogu oycu rownego przyść mogło: tedyby záráz y ná fáme=
14: go Bogá oycá przyść też także musíało. Ponieważ też/ według
15: iego włańney náuki/ w tym Wędzidle nápińaney/ ieden ieft Bog:
16: ábo iedno obudwu ípolne á nierozdzielne Boítwo. W którym
17: ácz fą trzy rozdzielne perfony/ wżákże íprawy ich fą nierozdziel=
18: ne: Ták/ iż co iedney z nich służy/ to też służy y drugiey. Owa krot
19: ko mówiąc/ **X.K.** wytáwia zá fundáment Bogá/ Bożego fyna
20: przedwieczne^{go}/ Bogu oycu rownego/ który krzyżowány być nie
21: mógł: A Páweł zász nie chce znác y vmieć oprócz Iezufá Chri=
22: ítufá vkrzyżowánego: Ktorego świádectwem/ ácz fię iuż fam/
23: iákom rzekł/ zepfował/ iednák iákoby fię ná słońce z motyką mie
24: cąc/ chce przedsię rzeczy fwey/ którą zá fundáment wiáry fwey
25: záládził/ dowodzić. Y nie cóc inźzego we wżytkim fwym Wędzi
26: dle czyni/ iedno to/ że iuż ták ten fundáment/ o przedwieczney by=
27: tności Iezufá Chríftufá Bogá prawdziwego/ Bogu oycu ípoli=
28: ítnego y we wżem rownego záłożywży/ dowodzi potym y wy=
29: wodzi/ tego Bożego fyna/ vrodzenia/ bytności/ boítwá/ wże=
30: chmocności/władzey/ íprawy/ vkázowánia fię iego ludziom/ y
31: rozmow ktore miewał z nimi: y tego/ iż to wżytko czynił przed
32: tym ten tám fyn rowny Bog/ y ípolíftny Bogu oycu/ niż fię ten
33: Iezus Chríftus poczęty z Duchá s. á z Máriey národzony/ y dla
34: nas potym vkrzyżowány vrodził: oprócz ktorego/ iáko fię iuż z
35: świádectwá od **X.K.** przywiedźionego pokazáło/ nie znał Pá=
36: weł s. żadnego inźzego. Ktora rzecz/ ábo ráczey fundáment wiá

ff

ry X.K.

strona: 226

226.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: ry **X.K.** iáko ieft zły/ to fię potym pokaże: gdy fię kilká dowo=
2: dow/ ktorými rzecz fwą wywodzi/ ná plác wytáwia: á potym z

3: łalki Bożey z piśmem ś. iego Rzymfkiego kościoła piśarzmi po=
4: rządnie y gruntownie zbiją. Bo nie idzie o Iezufá Chrifufá fá=
5: mego/ iákiego słowo Boże opifuie: ktorego my z piśmem ś. fun=
6: dámentem Zborowym/ od Bogá założonym/znamy: ále o wy=
7: myśly ktorych słowo Boże nie vczy. Lecż teraz/ pierwey niź do
8: tego tám przyidzie/ godzi fię przypátrzyć niezgodzie: ktora fię o=
9: koło tego fundámentu/ przez **X.K.** tu założonego/ w Wierze
10: Rzymfkiey Kátholiki Piśarzow/ náyduie. I.M. **X.K.** iáko iuź
11: káždy z tych słamych iego słow obaczyc mógł/ fundámentem wiá=
12: ry słwey zákláda przedwieczná/ we wśzem równá y śpoliftná z
13: Bogiem oycem bytność Iezufá Chrifufá słyná Boże⁸⁰. Od kto=
14: rego fię iuź odftrzela wyznánie ktore zowá Athánázego. O kto
15: re fię też ná mię **X.K.** fráfuiie y ná Kámeráryufzá fol. 63. z kto=
16: regom to ia o nim powiedział/ iż nie iest Athánázego. Gdyż w
17: nim iest mowá Athánázyufzowi y czádom onym niezwyčajna. A
18: leby fię ná mię y ná Kámeráriufzá mógł **X.K.** nie fráfowác/ gdyż
19: y słamá rzecz to pokázuie/ iż nie iest Athánázego. Czego ták do=
20: wodzę: naprzod słamym Atánázyufzem/ z śtrony piśánia ie⁸⁰/ ktore
21: vczynił/ *in expofitionē fidei*, to iest ná wykład wiáry fol. 80. Potym
22: z tąd: iż ten ktory Athánázyufzá z Greckiego ięzyká ná Lácińfki
23: przekládał *Petrus Nappius*, niewiem czemu go między infzymi pi=
24: śmy/ przy ktorych ksiáżkách nie položyl/ áni o nim/ y on/ y śam
25: Athánázyus nigdziey żadney potym zmiánki nie vczynił: ále ie
26: ták tylko po śwey/ do Antoniego Bifkupá *Atrebanńskie*⁸⁰/ przed=
27: mowie/ iáko iáki podmiot položyl: áni go iáko infze piśmá prze=
28: łozyl: ále ták iák nápiśane po łácinie nálaśl zośtáwił: ten mu
29: napis dawfzy *fymbolum* Athánázego o wierze Kátolickiey przeło (*marg*) *Symbolum*
: Athánázego
: nie iest iego. (–)

30: żone/ nie wiedzieć od kogo. Nád to dziwno mi temu iż fię **X.K.**
31: w tym nie baczy z drugimi: że tho w tym **fymbolum** nápiáno/ iż
32: Duch ś. pochodzi od oycá y od fyná: Czego nigdy Athánázyus y
33: z infzymi Grekami nie trzymał: áni temu wierzył/ żeby y od fyná
34: duch ś. pochodzić miał. Skąd znać że nieśłufnie to **fymbolum** A=
35: thánázyufzowi onemu iest przypiano. Ale ná tym nic/ chociażby
36: y Athánázego/ y niewiem ktorego nákoniec nazacnieyżzego Pa=

piezá by=

strona: 227

ná Wędzidło X.K.P.

227.

1: piezá było: gdy przedsię nie iest słowem Bożym/ áni w nim fą
2: mowy pílmá ś. tedy nas to ku wierzeniu nie zniewoli. Nie oto
3: też tu idzie: com tu ták dla **X.K.** krotko przypomionął/ ále oto
4: iż ácz fię ták zda/ żeby **X.K.** fundáment iednáki był z tym Athá
5: názego **fymbolum**: iednák ia mnimam/ iż iest od niego różny.
6: Bo co on Iezufá Chriftufá Bogá przyrodzonego y przedwie=
7: cznego fámego wżędy wyftáwia/ y dla tego potym tego dowo=
8: dži/ że iest sam z siebie: á iż oprócz niego niemáż infzego Bogá
9: wżechmogące^{g0} ftworzycielá iáko fię przedtym fol. 151. 226. 247.
10: wfpomináło. To Athánázyus nie tego fámego/ ále zaráz cztery
11: rzeczy ftánowi/ Bogá iednego w Troycy/ á tę też zás Troycę w
12: Bogu/ ktory zás Bog/ iednym będąc/ ma trzy w fobie perfo=
13: ny/ ktorych miężać niechce/ áni też iftności odłączać. A to w tym
14: **fymbolum** czyni/ gdyż in **expositione fidei**/ cóś fię infzego náyduie. Bo
15: to Bogu oycu przyczyta/ iż on z siebie fámego ma to/ czym iest:
16: y zowie go źrzodłem/ á fyná zás ftrumieniem z niego pływającym:
17: á nie ták iáko **X.K.** o fwoim mowi/ iż nie ma nic ni od kogo/ ow
18: fzem/ iż on iest przyczyną wżytkiego. W ktorą rzecz/ gdy kto
19: pilno z rośładkiem weyźrzy/ mym zdánim/ niewiem iefli całą á
20: zupełną zgodę będzie mógł w nich obaczyć. Ale chociażby ie też

21: kto pogodzić chciał/ tedy przedsię tę zgodę sam **X.** Arcybiskup
22: swoią przedmową zepfuie/ gdy się jedno kto w tym dobrze po=
23: czuie/ gdyż ją tak poczyną. Wiele ludzi wczonych pisało o naturze
24: Boskiej/ wskazując w Panu Bogu jednę istność a trzy osoby/
25: przez rozmaite wywody y podobieństwa/ dwornie więcej niż po=
26:żytecznie: Bo jednak nie doszli tego/ aby to tak/ dobrze zdać by=
27:li mieli/ iako zacność nieogarnionego majątku Pańskiego po=
28:trzebowała zc. Iakom to y przedtem wspominał/ y to co o dwoi=
29:kim rodzeniu Pana Chrystusowym mowi/ ganiąc głowy niepo=
30:koyne/ ktore o tym pisały y piszą. Y miałem ja był tę wolą/ wżyt
31:kie/ ktorychem do kilkadziesiąt y rozmaitych Pisarzy Papie=
32:skich zebrał y dowody y podobieństwa/ ktorych/ Troycę swoię
33:pokazując y wywodząc/ używając/ teraz tu w tym **Epistomium** i=
34:śnie świata przed oczy wytawić. Lecz I.M.**X.** Arcybiskup tym
35:swoim wyrokiem (ktory v mnie iest w wielkiej wadze/ takowe
36:dworne a nie potrzebne wywody y podobieństwa/ ktorych ci mi

ff 2

li głębo=

strona: 228

228.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: li głęboży rzeczy wyfokich badacze używają/ iuz prawie nápo=
2: rząd/ nie tylko zganił/ ale prawie zepfował: przetoż się ja od v=
3:myślu swego pohamuję. Ale tak/ iż ieliby tego ná potym komu
4:była potrzebą/ przedsię v mnie będą po gotowiu: żeby się ci kto=
5:rzy y ná słowie Bozym nie przestają/ y I.M.**X.** Arcybiskupa przy
6:jąc by wyroku ^{te^{go}} niechcieli/ kiedykolwiek swych y bráciey swey
7:spofnych/ nie wyczołanych/ grubych/ nieprzyftoynych y nie zbo=
8:żnych wywodow y podobieństw/ ktore Bogu iedynemu
9:**prawdziwe^{mv}** nie służą/ wtydać musieli. Y sam **X.K.** by się w tym po=
10:czuł/ mając iuz w tych krotkich słowách/ zá mię odpowiedź. Lecz

- 11: iż lię podobno y z infzymi nie czuie: przetoż ia przedsię/ *parcius ta-*
- 12: *men quàm res postulabat*, rzecz zácztęta/ wżákże z opufzczánim wielu
- 13: rzeczy y z folgą kończyć zá Bożą pomocą będę. Vkazałem iuż
- 14: nákrotce fundáment od **X.K.** wyftáwiony/ ná którym záłożył y
- 15: vbudował/ ábo włáfniey mowiac vkował/ wżytko Wędzidło
- 16: fwoie: y vkazałem nákrotce być niezgodny z tym *fymbolum* A=
- 17: thánázego/ ktore ná Primách częŝto ŝpiewáią. Vkazałem też iż
- 18: y to oboie/ y infzych wiele tym podobnych pífm/ fam **X.** Arcybi=
- 19: fkup zgánił/ iáko dworne á niepotrzebne wywody y podobień=
- 20: ftwá/ bez ktorých oni/ á iefzcze z Filozofow Pogánfkich wykrá=
- 21: dzionych/ y z mieyfcá ftąpić nie mogą. Teraz iuż dáley poŝtąpię/
- 22: áby lię fundáment ten/ z rozmáitey gliny y iłu pomieŝzány y vfu=
- 23: ty/ tym lepiej obaczyć mógł/ iż ieft nie iednoŝtáyny y nie pewny.
- 24: A to z tąd iż co mowi Athánázy o fwym *fymbolum*/ żeby ten ná (*marg*) Káždy z nich
- ⌋ *fwemu fundá*
 - ⌋ *mentowi zbá-*
 - ⌋ *wienie przy-*
 - ⌋ *czytá, á tym*
 - ⌋ *Chriftufá tłu*
 - ⌋ *mi. (-)*
- 25: wieki bez wżzego wátpienia zginąć miał/ ktoby tey iego wiáry
- 26: kátolickiey gruntownie/ ábo mocnie/ nie wierzył/ y nie trzymał
- 27: (co też o fwoim fundámenćie **X.K.** trzyma iáko káždy z ie^{go} ŝier
- 28: dziwoŝći y fádow poznać może.) Toż też y drudzy o fwym twier
- 29: dzą/ y tákże żywotá wiecznego infzych odfádzáią/ chociaż rożny
- 30: fundáment od tych wyftáwiáią. Iáko to káždy z Kanonu 7. fy=
- 31: nodu Konŝtántynopolŝkie^{go}/ ná którym było pułtoráftá Biŝku=
- 32: pow/ obaczyć może. Ktorego tákie fą ŝłowá. *Commonendi sunt fi-*
- 33: *deles omnes, á minimo vŝque ad maximum, vt orationem dominicam &*
- 34: *fymbolum dicant: & dicendum est eis, quòd his duabus ŝententijs omne*

35: fidei Christianae fundamentum incumbit &c. To iest máią być wier=

36: ni nápomnieni/ od namnieyłego aż do nawiętlzłego/ żeby mo=

strona: 229

ná Wędzidło X.K.P.

229.

1: wili Paćierz y Kredo: y trzebá im powiedźieć/ iż ná tych dwu

2: sentencyách zásiadł wzytek wiary Chriŧtyánłkney fundáment **zá**

3: **baczyli podobno w ták wielkney gromádzie fámych tylko Biskupow, trze-**

4: **ćiey rzeczy: to iest, Zdrowás Márya, ále podobno v nich ná tym nic, gdyż**

5: **ią przedsię potym inŧzy mędrŧzy po nich przydáli: y pewnie nád dwie pier**

6: **wŧze sentencye, przelożyli.** Bo ktoby (iko [!] támże dokládáią) tych

7: dwu sentency ná pámięć nieumiał/ **áno rzadkiego naydzie coby oko**

8: **ło Pilata nie błądził,** y cáłym łercem nie wierzył/ y w modlitwie v=

9: łtáwicznie nie powtarzał/ Kátholikiem być nie może. (Ambro

10: zy záś zgoła krotko mowi. [Quod voluntas Dei, fundamentum fit vni-](#)

11: [uerforum](#), to iest iż wola Boża iest fundámentem wŧzytkiego/ [lib.](#)

12: [1. Hexameron cap. 6.](#)) Toć teź y tu inŧzy iest fundáment wyłtáwio

13: ny/ ná tym tám łynodzie y bárzo roźny y dáleki **X.K.** y Atháná=

14: zego fundámentu. Ktory teź od Chriŧtiánłtwá ábo od Kátholi

15: ki wyláczá. W czym ma cóś podobnego z Kánonem 5. y 7. one=

16: go łynodu ktory názwáli Apoftolłkim/ w ktorych to iest obwá=

17: rowánie/ iż Biskup/ Káplán y Dyakon żony opułzczyć nie ma

18: pod pokrywká nabożeńłtwá: áni teź ma ná fię zábáwek łwiec=

19: kich przyimowác. Bo ktoryby fię tego wáżył/ zrzucón ma być

20: z vrzędu. A wždy teraz wŧzytko opák. Bo Arcybiskupá Koleń=

21: łkiego zrzucić wsiłuią/ dla tego iż fię trzyma ichże Kanonu Apo=

22: łtolłkiego. A Biskupá záś nie naydzie żadnego/ á Księdzá rzad

23: kiego/ ktoryby fię [curis secularibus](#), pracámi łwieckimi więcey niż

24: kościelnymi zábáwiác nie miał. To w rádzie zásiádáiąć: to łády

25: wŧzelákie y Tribunálłkie łádzáć: to rozmáite legácye y poŧelłtwá

26: odprawując zc̄. Ale fię tym/ y co támże/ o dokupowaniu fię Bi
27: ĩkupstw y inżyich kápłáńfkich wrzędow [Canone 28.](#) nápiřano/ dla
28: częgoby tákowi kupcy mieli być od ſpołeczności odłtrychnieni
29: iáko on [Simon Magus](#) od Piotrá/ nie báwiąc: gdyż y to iuż teraz v
30: tych nic nie waży/ ktorým wolno wŕzytko co lubo: Bo gdyż/ ieřli
31: by y to co tám ieřt w tych ápořtollkich kánonách nápiřano trwáć
32: miáło/ nie mielibyřmy podobno żadnego/ nie tylko Biřkupá/ ále
33: y prořtego kápłáńcá/ do rzeczy fię *záczeńey* [!] znowu wracam (bo
34: co fię teraz námieniło nie ták do tego fundámentu należy/ cho=
35: ćiaż też y to nań ieřt włożono) á ták iuż o tym iákom począł fun
36: dámenćie ich gliniánym niezgodnie pomieřánym/ ták dáley mo

ff 3

wię.

strona: 230

230.

Wtore ksiąŕki Odpowiedzi/

1: wię. Gdy fię dáley nabożeńřtwu Papięřkiemu przypátruię/ y
2: tym więcey w Piřárze iego wgládam/ tym więcey rořnořci/ y
3: pomieřáney gliny fundámentu ich náyduię. Gdyż oprócz tych
4: ktorým pomienił náyduię fię y ći/ ktorzy áć też Chriřtuřá fundá
5: mentem wyznawáią/ wřzákze tego nie ták zgołá czynią/ ále áż ná
6: fundámenćie Máryey onego zászádziwřzy. Gdyż ták o tym piřze ie (*marg*) [Vide Mariale](#)
7: [lib. II. Tit. 1. E \(-\)](#)
8: den z nich. [Vel fundamentum ipře Chriřtus, vnde Eřa. 28. Ecce ego mit-](#)
9: [tam \(dicit pater fundator\) in fundamentis Syon \(id est Marię, quę pa-](#)
10: [ulopost appellatur Syon\) lapidem angularem, probatū, preciořum, in fun-](#)
11: [damento fundatum id est Christum.](#) Do częgo fię y to zeydzie iř ią y
12: początkiem y końcem zowią w prořie/ ktora fię poczyna [O felicē](#)
13: [genitricem intra octauas viřitat.](#) gdzie ták řpiewáią. [O maria mater pia](#)
14: [finis & exordium.](#) To też ieřt [de quinque doloribus beatę Marię. O ma](#)
15: [ter Christi, & virgo, fons řalutis & origo. Tu nořtra redemptio.](#) A Chriřtus Iezus gdzie? gdyż mu y Pořřednictwo Pánną Máryą od=

16: ięli. Iáko támże w drugiey próżie włożono/ zowiąc ią **mediatri-**
17: **cem hominum, & omnium illuminatricem.** Nuż/ á o Pietrze co też rze
18: czemy? zali go też fundámentem kościoła śwego Rzymfkiego
19: iegoż Papieżnicy nie czynią? gdy go ono głową (co fię mnie zda
20: być coś świętżego wedle pifmá.) kościoła swoiego/ w namiáft=
21: kách/ Papieżách Rzymfkich/ bez wftydu y Bożey boiáźni opo=
22: wiedáią? Ale y to/ y co iedno infzy około fundámentu pifzą/ ná
23: zad odrzuciwfzy (boby y temu końcá nie było/ gdyby fię wfzytkie
24: rozmáitości niezliczonych mnichoftw przypominác miály/ z kto
25: rych kážde musí mieć fwoy fundáment/ ná którym Regułę śwą
26: záfádźiło/ á z niey też y dumę śwą o zbáwieniu zá fundáment fo=
27: bie wfuło: iáko/ od nowfzych pocżawfzy Iezubitowie od Ignatá
28: Loyloczyká/ á Dominikáni od Dominiká/ Bernárdyni od Frán
29: ćifzká zc.) Pátrzymy iuż fámego tylko fundámentu od **X.K.** o=
30: pifánego. To fię iuż pokazało/ iż on fundámentem záfłáda fy=
31: ná Bożego Bogá/ y przedwiecznego y fpoliftnego y Bogu oy=
32: cu we wfzem **rowne**⁸⁰/ ále to trzebá ktemu wiedźiec/ iż temu Bo=
33: gu fpoliftnemu y we wfzem Bogu oycu rownemu/ nie tylko to
34: dáie/ áni też ná takim fámym opifánium **ie**⁸⁰ przefława: owfzem mu
35: iefzczę z wynifzczeniem rowności Bogá oycá/ ktorego wfzdy w
36: záfłádáníu tego fundámentu nieiáką zmiánkę wfzynił/ wfęcey

nád to

strona: 231

ná Wędzidło X.K.P.

231.

1: nád to przyczytá/ gdy potym iego fámego takim ábo tym Bo=
2: giem/ ktory nic y według boftwá y według człowiczeńftwá od
3: nikogo nie ma ftánowi: to twierdząc/ iż on fám wfzytko z siebie
4: ma/ y wfzytkim żywot dáwa/ iáko tu/ z fłow iego káždy obaczyć
5: może/ ktore nápiśał (fol. 151.) gdzie przyczytáiąc to Páwłowi/

- 6: iákoby Atheniencykom Bogá nieznáiomego oznáymuiąc/ o
- 7: Chriftušie to mowić miał/ y one^{go} zwąc Bogiem prawdziwym/ (*marg*) Iáko **X.K.**
- : niesłufznie to
- : ná Chriftu fá
- : wkłáda, co Pá
- : weł, o Bogu
- : oycu powie-
- : dział. (-)
- 8: Pánem niebá y źiemie: żadnym mieyfcem nieogárnionego/ kto=
- 9: ry niczego ni odkogo nie potrzebuie: y owfzem wfzytkich rzeczy
- 10: on ieft przyczyná: iż fą/ iż żywą/ iż fobą władáią/ y fpráwy fwe czy=
- 11: nią. Ktemu iż ieft (*fol. 226.*) fтворzyćielem tákim/ ktory niko=
- 12: go nád fobą nie ma: y mieyfcem żadnym nie ieft ogárniony: **toć**
- 13: **też pewnie nie był w żywoćie Máryey: Toć go też niemáfz w Oplátku w**
- 14: **Monstráncyey, w cyborium á czemuz lud prosty zwodzą?** A iż ieft tá=
- 15: kim fтворzyćielem/ ktory człowieká rękámi swoimi fтворzył: á
- 16: oprócz ktorego nie naydzie inźzego **fтворzyćiełá [.] fol. 247.** Toć
- 17: go ták tu y owdzie opifuie/ iáko fię y przedtym znác dawáło z
- 18: Bogá oycá wfzytko zeymuiąc/ á ná tego fyná Bogá fpoliftnego
- 19: y Bogu oycu we wfzem rownego wkłádáiąc. Lecź ia niewiem/
- 20: iáko y temu wierzyć: gdyź indźiey *fol. 19.* ták mowi/ z pogáńfkicy
- 21: dumy (ile baczyć mogę z Dionizego Kártuzyaná *In Ioan.1.* ábo z
- 22: Auguftyńá) iż Bog włáfniey bywa opifány przez to czym nie ieft
- 23: niż czym ieft/ iák y *fol. 40.* piŕze: A ták fię boię/ iż podobno y tu
- 24: ták też opifuie tego fwego fyná fpoliftnego Bogá tym więcey
- 25: czym nie ieft/ niż czym ieft. Ale to imo fię puściwfzy/ ták mowię:
- 26: iż gdyby to prawdá byłá/ co tu nápiłá/ o tym fpoliftnym y ro=
- 27: wnym Bogu/ ktoraby fię oŕtác mogłá ná plácu/ á to zá ſwiáde=
- 28: ctwem naprzod ſłowá Bożego: y zá ſtárfzych potym patrefow o=
- 29: piłániem/ á nád to y zá koſćiołá też Rzymſkiego powfzechnego/

- 30: y onego owłzem znáíomego wyznánia ApóstolŃkiego zgodą: tedy
31: by fię koniecznie oŃtác then fundámnt muŃiał/ y nie godziłoby
32: fię iuż nic przeciw niemu mowić. Lecż iż temu wŃzytkiemu iest
33: prawdą łłowá Bożego/ y ludzkie też zdánie ná odpor/ tedy z nim
34: muŃi forá z dworá: á inŃzy potrzebá będzie prawdziwy pokázác.
35: Lecż niż ielŃcże przyidę do porządno rzeczy tey z łłowá Bożego
36: okázowánia: potrzebá tu iuż rzecz pierwszá z trzech/ z początku

tey

strona: 232

232.

Wtore ksiąŃki Odpowiedzi/

- 1: tey Káp. námienionych/ obaczyc. To iest ná czym wŃdy záfádo=(*marg*) 1. ku pozná-
2: niu złego fun
3: dámentu. Na
4: przod trzebá
5: wiedzieć ná
6: czym on zá-
7: Ńiadł. (-)
8: ny iest ten fundámnt od **X.K.** wyłtawiony. Lácno fię domy=
9: Ńlic/ iż nie ná czym inŃzym/ iedno ná wymyłách ludzkich. Bo lu=
10: dzie niektorzy odrzuciłwŃy práwie ná porząd od Ńiebie boiaźń
11: Bożą/ ważyli fię łtánowić co fię im zdáło/ częŃciá łłowo boże od=
12: rzuciáiąc: częŃciá ie odmieniaiáiąc: częŃciá ielŃcże do *nie^{go}* przydawá
13: iáąc y od *nie^{go}* wymuiáąc. A czynili to wŃzytko z opilŃtwá mądroŃci
14: Ńwieckiey/ ktorá teraz zowá/ nadobnym łłowkiem/ Filozofiá.
15: Lecż Iákub Ń. káp. 3. v 15. zowie iá ziemŃká dułzná y DyabelŃká
16: mądroŃciá: Przeto iż poŃpolicie z poŃwarkiem przychodzi/ á za=
17: zdroŃciá fię gorzká kończy: y Ńwary też z Ńiebie y zazdroŃci rodzi.
18: Z ktorego opićia y obzárćia fię tey pogáńŃkiey cíeleŃney y Dya=
19: belŃkiey Filozofiey/ gdy fię ludźie łobá Ńwárzyć/ y iáko pijáni

- 14: Íprzecząc/ ieden nád drugim chcąc mieć gorę/ poczęli: ziemskim
- 15: y cielesnym ípofobem chcąc ogárnać rozumem íwym Bogá y w
- 16: nim ferce iego y vmyłł/ ábo íako drudzy mowią/ wewnętrzne słowo
- 17: vpátrzyć. Z ktoregoby Bogu íyná vtworzyli: ták to v siebie ro=
- 18: **zumieiac** [!] / żeby oycem nie mógł być zwány bez íyná tákiego: áż=
- 19: íi dla tákíey dumy íwey/ ważyli íię náwymyślác wiele słowek/
- 20: imion/ názwýfk y tákich y owákich terminow/ pímu ś. nigdy
- 21: nieznáiomych. Którymi potym/ rzecz tę wymyślóną/ y słowu
- 22: Bożemu nieznáiomą/ opifáli. Ze też tym torem/ znowo wymy= (marg) Szátáńska
- : íztuká, z no-
 - : wymi słowká
 - : mi rzecz no-
 - : wá wprowadz-
 - : dziłá. (-)
- 23: słóną rzeczą/ słowá też nowe y obce: á słowy tákże nowymi y
- 24: obcymi/ rzecz y nową/ y obcą/ y niezbożną wprowadzili. A=
- 25: ták tą íwoią rzeczą nową y słowy nowymi íwymi/ íako gliną
- 26: dziwne vmiefzáną fundáment prawdziwy w słowie Bożym opi
- 27: íány gwałtownie przywálili y przed ludźmi zákryli: Aby ták do=
- 28: piero/ ná tym fundámenćie íwym nowo vřutym/ wřzytki **wymy**
- 29: **śły** [!] íwe/ zabobony/ czáry/ guflá/ kuglárřtwá: á z nich kuchnie/
- 30: zamki/ miáltá/ wśi/ folwárki/ páłace y ínřze cielesne rořkofzy wy
- 31: budowáli. Íakoż to rzecz íámá íáńnie pokázuie/ íř tego **wřzytkie**⁸⁰
- 32: czyśćie dowiedli. Ktoby tedy chćiał ten fundáment zły obaczřć/ (marg) Íako ízátan
- : do záłozenia,
 - : nowych rze-
 - : czy przez íwe
 - : nacźynie
 - : przyřzedł. (-)
- 33: temu íię napierwey potrzebá porzadkiem íwym dziwne mu for=

34: tyłowi szátánfkiemu przypátrzyć. A naprzod/ iáko przez łwe na=

35: czynie do záłożenia fundámentu tego przyłzedł. Potym/ iż y rzecz

36: tá/ nie **ták a [!]** do kilká łet lat po Chriřtuřie byłá/ y łłow tych/ kto

re teraz

strona: 233

ná Wędzidło X.K.P.

233.

1: re teraz v nowych Theologow łą w zwyczáiu/ przedtym áni łły

2: cháć byłó. Iáko łię o thym/ y z łtrony łłow/ y z łtrony rzeczy/ iuż

3: nie raz przedtym/ od náłzych nie máło piłáło: y w moim to Roz

4: łádku y w Rełponřie. Tákuje y w **[!]** Páná Iáná Niemoiowłkiego/

5: naydzie: kto łię iedno pilnie będzie cháć temu przypátrzyć. Bo(marg) Do Synodu

: Niceńskiego

: słowá nowe,

: y rzecz tá no-

: wa **płacu [!]** nie

: miálá. (-)

6: to iáwna iż do łynodu Niceńskiego we 332. łat od národzenia

7: Chriřtuřá Páná nie były w zwyczáiu ty łłowká/ Iřtnóć/ Pod=

8: łtác y inłze temuż łłujące. Aż gdy potym przyłzłá wiárá Chriřtyán

9: łka ná rozłádek/ y ná regiment łudzi hárdych y moźnych: ták z

10: łtrony zwierzchnóći ziemłkiej/ iáko y náuki Filozowłkiej: ták

11: tych ktorzy w rzeczy połpolitey ziemłkiej gorę mieli: iáko y tych

12: ktorzy w Zborze wynóřić łię poczęłi/ y ktorzy tę teráznieyłzú Pa=

13: piełkú Stolicę budowáli: ktorzy teź łynody zwoływáli y ná nich

14: co cháćeli łtanowili: to raz pochwalájąc/ á drugi zás gániąc: to

15: zás raz odrzucájąc á drugi teź przyimuiąc: toźci łię dopiero y fun

16: dáment ták ten vłul: y wiezá tá Bábilońka pełna błędw y po=

17: mięłzánia ná nim **vbudowálá [!]** . Ktorú rzecz/ gdy ták łudzie/ z

18: **pilne^{so}** w tę rzecz wzglądánia/ ták iáko łię námieniłá obaczú/ tedy

19: dopiero do wtorey porzádnie przyłtepowác máia. To iest/ **ábyłię [!]** (marg) 2. Przez co y

⌋ iáko ma być

⌋ ten zły fundá

⌋ ment poznán. (–)

20: o tym z pilnością wywiádowali/ przez coby ten fundáment zły/ y

21: te słowká y terminy niezbożne/ mogły y miały być poznawáne.

22: Bo to pewná/ iż poki kto cze^{g0} dobrze nie pozna: poty też ten/ o

23: ty^m y mowić/ ná tę ábo ná owę łronę nie może: ták ku gánieniu iey

24: iáko też ku chwaleniu: żeby się tym łpólobem dobre chwaliło y

25: záchowáło/ á złe zgánione precz odrzuciło. Coż to tedy iest/ przez

26: coby ku poznániu rzeczy tych mógł przyść bezpiecznie człowiek?

27: Oto ze czterzech/ ktore ku temu służą/ ia tę napřednieyřzą vpá=

28: truię: to iest/ lámo łczyre y prawdziwe słowo Boże. Ktore iest/ (marg) 1. Przez słó-

⌋ wo Boże. (–)

29: iáko probierny kámień ná złoto/ ku rozeznániu rzeczy Bořkich

30: od rzeczy ludzkich/ gdzie/ ácz się częřto ludzkie świecá y połyřká=

31: iá/ iákoby Bořkimi miały być: á Bořkie zás iáko przyprořzone y

32: śmiáde [!] łezá [!] : iáko bywá złoto niewypolerowane bez gláncu: á

33: miedz y mořádz polerowany y fárbowany połyřkaniem řwym o=

34: czy ludzkie zwodzác/ iednák gdy to oboie miedz ábo mořádz ze

35: złotem/ á rzecz też Bořka zániedbála z ludzká/ chociař miřternie

36: wypolerowaną [!] / do próby řwey przyidzie: ářci zarář/ co złoto á co

gg

miedz

strona: 234

234.

Wtore ksiáżki

Odpowiedzi/

1: miedz/ co też rzecz Bořka/ á co człowiecza/ poznác będzie. Ale te=

2: go nie drzewiey żaden pozna/ co się tknie rzeczy Bořkiey/ ář gdy

3: to v siebie zá napewnieyřzą pořtánowi/ że nie iest powinien/ y

4: nie ma też nikogo przećiw Bogu słuchác. Item/ że nie powinien/

- 5: áni ma/ nic zgoła procz słowá Bożego przyimowác. Item/ iż nie
- 6: ma/ w rzeczách Boskich/ słow żadnych y terminow od ludzi wy=
- 7: myślonych/ procz łámege Bogá słow/ przyimowác y vzywác:
- 8: ktorymi on do nas w stárym y nowym przymierzu przez łwe Po=
- 9: słáńce mowił. Ale się to potym ná swym mieyfcu z słowá Boże^{go}
- 10: pokazowác będzie/ co nam ono zá fundáment wyftáwia. Teraz
- 11: tu ná tym dofyć/ páłcem o tylko ták pokazác. Potym po sło=(*marg*) 2. Przez łá-
: mych Kátho
: likow wyzná-
: nie. (-)
- 12: wie Bożym/ może też pobożny y wierny człowiek/ tę wtorą rzecz
- 13: brác ku poznániu te^{go} z tychże łámych miłych Kátholików wyzná=
- 14: nia. A náwet/ y z tego łámege iáko ie **X.K.** tym swoim Wę=
- 15: dźidle wyftáwił/ opifánia. Gdyż y záprzec tego nie mogąc/ mu=
- 16: śiál to wyznác/ iż iáko Dzieciokrzceńtwa/ tákże Troyce/ y iftno
- 17: ści/ y perfon/ niemáľz w słowie Bożym: iáko łam o tym piľze w
- 18: Przedmowie. b. g. h. b/ y h ij. A gdyż niemáľz: czemuż ich przedsię iáko
- 19: by były dowodzi? y czemu ie iákoby w rzeczy być miály przedác y
- 20: przecygánić chce? Fráľuieć się I.M. ná mię/ iż ia y o wćieleniu
- 21: wiedzieć nic niechcę/ máiac ie (iáko tego dokłáda) w dawnych
- 22: Konciliách y w stárych oycách: y dla mnie go dowodzić chce/ iá=
- 23: ko nápiłál *fol. 59*. Ale próżno rzelzotem swym wodę czyrpa: v
- 24: mnie nic Konciliámi y oycámi stárymi nie łpráwi. Iednegoż ia
- 25: Bogá oycá mam/ ktory mi też dáł iednegoż miľtrzá: y iedno też
- 26: tylko mam zá prawdziwe Boże Koncilium/ ono przedwieczne
- 27: poštánowienie/ ktore mi on łam przez Iezulá Chriřtułá y przez
- 28: vcńnie iego oznaymił: ná ktorym ia też łámym przeřtawam/ á o
- 29: infze nic nie dbam. Rzecz potym trzećią vpátrzyć potrzebá/ z kto
- 30: rey też błędy te mogá być poznáne: to ieľt/ wiele dźiwnych nie= (*marg*) 3. Przez wiele
: dźiwnych nie

zgod. (-)

31: zgod których pełno ieft w tych wŕzytkich kŕiegách/ ktore iedno

32: co o Troycy/ o iŕtności/ o perfonách/ o rodzeniu przedwiecznym

33: y wcieleniu ŕą nąpifane: iákich y w tym łámyym Wędzidle ieft má

34: ło nie bez liczby: iáko ŕię iuz teŕ to po częŕci znać dáło. A czwarta (*marg*) 4. Przez nie-

wolą wielką. (-)

35: ieft/ niewola wielka/ gorŕza y ŕzkodliwŕza niŕ byłá Egypťka y

36: Bábilońka/ ktorą ná wŕzytkich wewlekli/ odiawŕzy im ŕowo

Boŕe:

strona: 235

ná Wędzidło X.K.P.

235.

1: Boŕe: ŕe ŕię nie wolno w ich Kátholice z ŕowá Boŕego o praw

2: dzie zbáwienney wywiádowáć (Bo y dla tego łámeo we Włó

3: ŕzech y w Hiŕzpániey ŕpałá/ gdyby kto bibliá czytał/ nie máiać od

4: Papieŕá pozwolenia/ ábo nákoniec y modlitwy iákie z ŕowá Bo

5: ŕego ŕwym ięzykiem czytał.) ále tylko káŕdy ná tych baykách/

6: ktore kŕieŕa y mniŕzy kaŕá przeŕstawáć. Bo gdyćby oni/ Bogá

7: ŕywego/ prawdziwego/ iedynego/ zá fundáment mieli: y gdyby

8: ŕię ná fundámentie Apoŕtolŕkim/ y Prorockim/ od tegoŕ to łáme

9: go Bogá záložonym budowáli: y Bogá ŕię tego boiać/ y onego

10: miłuiáć/ ŕowu ^{go}ie wierzyli/ tedyćby nigdy nikomu czytáć piŕmá

11: ŕ. nie bronili: owŕzemby iefzcze z Moizeŕzem y z Dawidem/ do

12: rozmyŕlania w nim we dnie y wnocy/ ludŕi pobudzáli: y pewnie

13: by z Chriŕtufem/ *ŕrutamini ŕcripturas*, Bádaycie ŕię piŕm mowili.

14: Boć ony (iáko Chriŕtus o ŕobie mowił) ŕą ktore o nim ŕwiad=

15: czą. Lecŕ iŕ tego nie czyniać/ owŕzem ŕię temu ŕprzećiwiáiać/ izáŕ

16: tym łámi o ŕobie znaćznego ŕwiadectwá nie wydáiać/ iz fundá-

17: mentu ^{go}zbáwienne nie máiać? iz ŕię teŕ z naboŕeńŕtwem ŕwym nie

18: ná nim buduiáć/ ále ná ŕwoiey ták y owák vmieŕzáney glinie. Iuz

19: lię dwie rzeczy obiecáne pokazály/ to ięft/ ná czym ten gliniány
20: pomięfzány/ Papięfkiey wiary/ fundáment należy: Item/ fład też
21: ma być poznawány. Pátrzymyż iuż y trzećiey to ięft czym y przez (*marg*) Trzećia przez
: co ábo czym
: ten gliniány
: Fundáment
: wyrzucony
: ma być. (-)
22: co tá mięfzániná gliniánego fundámentu ma być wyfzuflowána
23: y precz z fundámentu włáfnego y prawdziwego wyrzucona. Ia
24: do te⁸⁰ dwie tylko fzuflí náyduię. Pierwfzą/ napřednieyfzą/ naza
25: cnieyfzą y napewnieyfzą/ fłowo Boże/ ktore fámo trwa ná wieki:
26: wedle ktorego fámeo potrzebá o Bogu/ o Chriftušie/ y o ná=
27: fzym zbáwieniu mowić/ y im też wfzytkie wymyflý y wfrawy ludz=
28: kie/ odkrywác/ y nim ie precz odfzuflowác. Wtora ięft/ tychże fá=
29: mych odmienne y niezgodne y nieufwáwiczne pífmá/ ktorzy iedno
30: ten fundáment gliniány/ iedni fuli/ á drudzy mięfzáli/ á trzeći nim
31: on włáfný pokrywáli: á infzy ięfzcze ná nim fwoie ogrodki y chłó=
32: dniki y pletli y budowáli. Co gdy fię fpráwi/ áż cí fię fundáment
33: zdrowy pokaże. O co fię też iuż nam czás poftárác.

34: **KA P. 14.** I.M.**X.K.** poślednich pífárzow kośćcio= (*marg*) **X.K.** o tym

: imieniu Bog

: rozumienie. (-)

35: fá Rzymfkiego náśláduiác/ ktore fzkolnymi Theologámi zowá:

36: vchwyćiwfzy od nich nieco (iż ták rzekę) Theoloiyey: z ktorey to

gg 2

wfzytko

strona: 236

236.

Wtore kfiązki Odpowiedzi/

1: wfzytko Wędzidło vkował: wziął fię zá to fłowko ábo názwifko

2: Bog: (*fol. 113.*) o ktorym dlugá czyni rofpráwe/ ná mię fię gnie=

- 3: waiąc y piłanie moje łczypiąc: ále mu wždy by namniey dofyć
- 4: nieczyńiąc: to potym o łowku tym/ Bog/ zámknienie czyni. Iż
- 5: ono włafnie Bogu w troycy iedynemu należy. Z ktorego iego tá (*marg*) Iż Troycy na
- : leży. (–)
- 6: kiego zámknienia/ y v łiebie połtánowienia/ to włzytko/ iáko ba
- 7: czę/ płynie/ co fię iedno iuż w nim błędow pokázowáło/ y co fię
- 8: dla dłuęości zámilczęć mułiáło. Bo y ten fundáment/ ktorým
- 9: tu pokazał w łpoliłtnym łynu y we włzem rownym Bogu Oycu
- 10: być prze zeń záložony: y to że z tegoż łpoliłtne^{g^o}/ czyni záś potym
- 11: takim Bogiem/ ktory łam ielł łtworzyłcielem: łam przez fię bę=
- 12: dącym: á od nikogo nic nie máiącym: ty włzytkie błędy/ ktorých
- 13: pełen ielł/ płyną. Aczby tedy przyłtáło ten zły fundáment łowem
- 14: Bozym iáko naprzod połozonym precz wyrzucáć y z plácu y fun
- 15: dámentu zbáwienie^{g^o} odłzufłowáć: iednák mi fię zda zá łłufzniey=
- 16: łzą/ záchowawłzy ná potym łowo Boże/ wczynić to pierwey pi=(*marg*) Okazánie błę
- : du **X.K.** (–)
- 17: łmy ludzkimi/ chociaż z łobą bárzo/ iákom to o nim iuż nie raz
- 18: włpominał/ niezgodnymi. Dla czego im ia też nie vłam: dofyć
- 19: máiác ná łámyłm łowie Bozym. Włzákże iednák/ obaczy to każ
- 20: dy iż gđzie iá iedno tknie/ włzędzie będzie w brew **fundámento=**
- 21: **towi [.] X.K.** y iego włzytkim dumam/ o iedynym łpoliłtnym y ná
- 22: włzem rownym bołtwie Troyce **ie^{g^o}** nierozdzielney/ iż to ták ná=
- 23: krotce rzekę. A to z tąd/ że fię to pokázowáć będzie/ iż łamemu
- 24: tylko BOgu oycu to włzytko włafnie/ prawdziwie y łkutecznie
- 25: łłuży y należy: co on ná iednę iłtność/ y ná iey też trzy ołoby/ kto= (*marg*) Swiádectwá
- : oycow, iz Bo-
- : giem włafnie
- : y prawdziwie
- : ielł łam oćiel (–)

- 26: re ogołem Troycą nazywa/ ábo Bogiem w Troycy iedynym
27: wkłada: z Bogá iedynego Oycá wńzech rzeczy prawdziwego y
28: łámeo łtworzyćielá/ to gwałtownie zdźieráiąc/ á inłze w to per
29: łony obłóczac [!] . O którym Bogu oycu/ iż łam iest Bogiem praw
30: dźiwym/ opócz ktorego żadnego inłzego włánego/ prawdzi=
31: wego/ żywego/ y łámeo przez łię bęące^{go} Bogá nie máłz/ kto=
32: ryby był łtworzyćielem/ y powńzechnym wńzytkiego łprawcą y
33: rządźcą: ták ludu Izráelłkiego ktoremu zakon dał y z Egiptu
34: iy wywiódł: iáko y nas Chriłtyány/ z którymi nowe przymierze
35: przez krew łyná łwe^{go} Iezulá Chriłtułá vczynili/ ták piłze Iułtyn (*marg*) Iustinus. (-)
36: w rozmowie z Tryfonem Zydem. Naprzod/ fol. 39. mowiąc o

pewności

strona: 237

ná Wędzidło X.K.P.

237.

- 1: pewności piłmá ł. przez proroki podánego/ Prorokom to przy
2: czyta: (*quoniam & Deum celebrabant factorem patremque omnium, &*
3: *Christum prænuntiabant mittendum ab eo filium.*) iż oni wychwaláli
4: Bogá łprawcę y Oycá wńzytkiego: y opowiedáli to/ iż on miał
5: połłác Chriłtułá łyná łwoiego. Przetoż/ o tymże Bogu/ łpraw=
6: cy y oycu wńzytkiego/ ták dáley mowi fol. 41. vkázuiąc to Zydo=
7: wi iż Chriłtyánie áczkolwiek máią Iezulá Chriłtułá łyná Boże^{go}
8: od Bogá dánego/ iednák inłzego Bogá nád Izráelłkiego nie
9: máią: piłząc ták o tym: *Non erit vnquam alius Deus mi Tryphon, ne-*
10: *que fuit à seculo praeter factorem & ordinatorem huius vniuerfi: nec ali-*
11: *um nostrum, alium vestrum existimamus Deum: sed illum ipsum, qui edu-*
12: *xit patres vestros è terra Aegypti, & in manu potenti & excelso bra-*
13: *chio: neque speramus in vllum alium: non enim est, sed in eum in quem &*
14: *vos [Notanda sunt verba. Certum est enim, antiquos Israelitas, non tan-*
15: *tum non coluisse, verum etiam ne nouisse quidem Trinitatem essentiam,*

16: perfonas, aut de illis aliquando cogitauisse: quod nunc paſsim Papistae faci
17: unt, alium ſibi Deum, praeter Deum Iſraelis commentij Deum Abrahami
18: & Izaaci & Iacobi. Ktorych ſłow tá krotká ieſt ſummá: iż Chri=
19: ſtyanie/ onego czáfu/ gdy ten Iuſtyn był/ nie inſze^{go} Bogá chwa
20: lili/ áni zá Bogá prawdziwe^{go} mieli/ iedno tego/ ktorego przed
21: tym Zydowie chwalili/ to ieſt Bogá Abráámowego Izáákowe
22: go y Iakobowego. A iż ſię wždy ſam z ſobą w tey mierze czyſcie
23: zgadza o iedynym Bogu ktory ieſt ſtworzyćielem y oycem w tey
24: rozmowie z Trifonem oprócz piſm nieſłufznie mu przypifánych o
25: Troycy/ ktorey on pewnie nie znał/ iáko tá rozmowá ie^{go} z Tri=
26: fonem ſwiadczy/ przetoż ſię nim/ toż wſzedy twierdzącym/ nie
27: báwiąc/ ſłuchaymy co też mowi Ireneuſz/ lib. 2. cap. 1. fol. 63.(*marg*) Ireneus. (–)
28: Benè igitur habet à primo & proximo capitulo, inchoare nos à Demiurgo
29: Deo, qui fecit coelum & terram, & omnia que in eis ſunt, quem ij blas
30: phemantes, extremitatis fructum dicunt: & ostendere quod neque ſuper
31: eum, neque post eum est aliquid, neque ab aliquo motus, ſed ſua ſententia
32: & liberè fecit omnia, cum fit ſolus Deus, & ſolus Dominus, & ſolus con-
33: ditor, & ſolus pater & ſolus continens omnia, et omnibus vt ſint ipſe præ-
34: ſtans. To ieſt (rzecz ſkráćiając) ták mowi. Kſięgi wtore przeciw
35: Wálentemu Heretykowi poczynájąc. Dobrze nam ieſt/ począć
36: zaráz od tey pierwſzey Kápituły mowić/ o ſprawcy y goſpoda=

gg 3

rzu Bo=

strona: 238

238.

Wtore kſiążki Odpowiedzi/

1: rzu Bogu/ ktory vczyńił niebo y ziemię y wſzytko co w nich ieſt:
2: vkázuiąc to/ iż y ná deń y po nim niemáľz nic. A iż on/ nie będąc
3: ku temu od nikogo pobudzony/ ále wedle zdánia ſwego/ ſwobo
4: dnie wſzytko vczyńił/ gdyż on ſam ieſt Bogiem/ y ſam Pánem/
5: y ſam ſtworzyćielem/ y ſam oycem/ y ſam wſzytko zátrzymawa/

- 6: y wŕzytkim tego áby byli vŕzcza. Ktorą rzecz ŕowy ielŕcŕe ŕzyr=
7: ŕzymi powtarza [lib. 2. cap. 56. fol. 125. y 139.](#) á potym [lib. 3. cap. 6](#)
8: [fol. 143.](#) ták mowiác. [Neque igitur Deus &c.](#) Aták áni Pan/ áni (*marg*) Nota co mowi,
: Ani pan
: rozumieiac
: to o ŕynu Bo-
: ŕzym. (-)
9: Duch ŕ. áni Apoŕtoŕowie/ onego ktorzyby nie był Bogiem/ ták
10: zgoŕá y doŕtátecŕnie nigdyby nie miánowali Bogiem/ gdyby
11: niebył prawdziwym Bogiem/ áni by z oŕoby ŕwey názywáli kogo
12: pánem/ oprócz Bogá oycá/ ktorzy wŕzytkim pánuie/ y ŕyná iego/
13: ktorzy pánowanie wŕziął od oycá ŕwoiego wŕzelákiego ŕtanu ábo
14: vrŕędu y zwierzchnoŕci ([omnis conditionis.](#)) A ták/ iákoby rzecz
15: tę zámýkáiac/ przydáie tákże trochę niŕey ták mowiác. Zaden
16: tedy inŕzy/ iákóm opowiedziál/ nie bywa miánowan Bogiem/ á=
17: bo názywán Pánem/ iedno ktorzy ielŕ wŕzytkich Bogiem y pá=
18: nem/ ktorzy teŕ Moizeŕzowi rzekł Iam ielŕ ktorým ielŕ/ **Niech ty**
19: **słowáX.K.znáczy sobie áby z Ireneuŕzem vmiał ie oycu á nie ŕynowi**
20: **przypifác,** y ták powieŕz ŕynom Izraélŕkim. Ktorzy ielŕ poŕłá mię
21: do was/ y tego ŕyn Iezus Chriŕtus pan náŕz zĉ. Ale iŕ teŕ Irene=
22: uŕz/ cŕęŕto teŕ iednę rzecz/ o iedynym Bogu oycu ŕámym wŕzechmo
23: gácym ŕtworŕycielu/ oprócz ktorego Bogá *ŕádne*^{g0} inŕzego z ŕie=
24: bie y przez ŕię będacego nie máŕz/ powtarza: przetoŕ *bácŕne*^{g0} czy=
25: telniká/ to vkazawŕzy ná krotce/ do niego odŕyłam: z tym iego
26: rzeczy tey zámknieniem/ ktore ielŕ [lib. 2. cap. 47. fol. 116.](#) w ty ŕlo=
27: wá nápiŕáne: [Si autem omnium quæ in ŕcripturis requiruntur, abŕoluti-](#)
28: [ones non poŕŕumus inuenire, alterum tamen Deum, praeter eum qui est, non](#)
29: [requiramus. Impietas enim hæc maxima est.](#) to ielŕ. A ielŕlibyŕmy teŕ
30: náleŕć nie mogli rozwiázania tego wŕzytkiego/ *cŕe*^{g0} w piŕmiech

- 31: potrzebá: wżákże iednák inżzego Bogá/ oprócz tego który ieft/
32: nie łzukaymy. Abowiemći to wielka ieft niezbożność. A Cyprian (*marg*) Cyprianus. (–)
33: [tract.4. de idolorum vanitate fol. 122.](#) mowi. Ieden ieft Pan Bog.
34: Abowiem ona wyfokość/ nie może mieć towarzyfzã/ ábo vcz=

35: śniká: gdyż łamá ma wżytkę zwierzchność. A potym trochę ni=
36: żey/ przydáie y to: Ani łzukay imienia Bożego. Bog ieft imię ie=

go. Tãm

strona: 239

ná Wędzidło X.K.P.

239.

- 1: go. Tãmći nazwiłk potrzebá/ gdzie włafnymi nãzwiłkami wiel=
2: kość rozeznãwãc potrzebá. Bogá który łam ieft/ nazwiłko Bog
3: cãłe ábo wżytkim ieft. Ieden tedy ieft y wżędy wżytek (*diffufus*)
4: rożłany ábo rořpływãjący zĉ. A iż tego nie mowi áni rozumie/ ie=
5: dno o Bogu oycu/ z tãd znãc/ iż wnet potym przydáie to/ że przy
6: tym iednym Bogu ieft Chriřtus/ przez ktorego mamy zbãwie=
7: nie. Lecż iefzçze y to fię z tãd znãczniey pokãzuie: iż nie mowi o
8: zmyřłoney wżem řpolney iftnořci: w ktoreyby nie było nic pier=
9: wżego y pořłedniego/ ále o iednym Bogu oycu/ który też łam
10: ma być chwalon. A to z ksiãżek ktore piłãł do Fortunatã [de ex-](#)
11: [hortatione martyri cap. 1.](#) Gdzie tãk mowi: Iżłam Bog ieden ma
12: być chwalon/ ieft nãpifano w piãtych Křięgãch Moyřelzowych
13: Pãnã BOgã twego chwalić y iemu łãmemu řłuzyc **będzieř [.]** . A
14: w 2. Mořelz. Nie będzieř miał BOgow inřzych oprócz mnie.
15: Item tãmże: Pãtrçcieř żećiem ia ieft/ á oprócz mnie/ nie mãłz
16: Bogã. Ia zãbiję y ożywię: vderzę y vzdrowię: á niemãłz ktoby
17: z ręku mych wydãrł. Item w Obiãwieniu: Y widziałem drugie=
18: go Aniołã leçãcego w pořzod niebã mãiãcego Ewãnielium
19: wieczne/ áby ie opowiedãł nã źiemi y we wżytkich narodźiech y
20: pokoleniach/ y ięzykãch/ mowiãc głořem wielkim: Boyćie fię
21: Bogã y dayćie mu chwałę/ ábowiem przyřłã godzinã řãdu ie^{go}: y

- 22: kłaniajcie się temu który uczynił niebo y ziemię/ morze/ y wżyt=
23: ko co w nich ieft. Tákżeć też y Pan w Ewániel. przypomina pier
24: wże y wtore przykazanie: Słuchay (mowiąc) Izráelu Pan B.
25: twoy pan ieden ieft. A zász: A toć ieft żywot wieczny/ áby pozná=
26: li ciebie łámega prawdziwego Bogá y ktoregoś połłał Iezufá
27: Chrifufá. Toć ták piłze Cypryan. Athánázyus zász/ opifuiąc też (*marg*) Athanafius. (–)
28: iedne⁸⁰ Bogá (*in oratione contra idola.*) który świat stworzył. kto=
29: ry łam ieden ieft prawdziwy Pan przyrodzenia/ y stworzyciel
30: wżech rzeczy/ ták o nim *fol. 29.* mowi. A któryż ten inży ieft
31: (Bog) iedno on we wżem ná wżytkim święty/ y zacnieyży y
32: wyższy nád wżytkę istność stworzoną/ Chrifufow oćiec: który
33: iáko nalepży rządzcá/ mądrością łwą y rozumem łwym/ pánem
34: náłzym/ zbáwicielem Chrifufem/ to co wżędy ieft/ zbáwiennie rzá
35: dži y łpráwuie/ y czyni iáko mu się nalepiey zda. (*marg*) Bafilius. (–)
36: Dla czego też y
37: Báfilius to o nim powiedział iż oćiec ma bytność dołkonáją/ y

strona: 240

240.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: bez niedołatku: y on ieft korzeniem y źrzodłem łyná y ducha ś.
2: (*Contra Sabellianos et Arrium fol. 366.*) gdyż włáfnie łyn z Bo=
3: gá ieft/ y duch z Bogá ieft: iáko tázże niżej mowi. Abowiem y
4: łyn z oycá wyłzedł/ y duch z oycá pochodzi. Ambrozy lepak piłząc (*marg*) Ambrofius. (–)
5: ná list do Efełkich *káp^{itulm}* 4. ná ty łłowá. Ieden Bog y oćiec/ ták
6: też mowi: Oycá przeto nazwał Bogiem/ iż on tego nikomu nie
7: powinien co ieft. Y powiedział go być náde wżytko y przez wżyt=
8: ki. Dla tego przez wżytki: iż z niego wżyłcy. A iż tego potrzebá
9: żeby był náde wżytko/ co z niego ieft. Dla czego y Origenes Bo (*marg*) Origenes. (–)
10: ga oycá zowie *ἀντόθεον* to ieft przez się Bogiem/ dołládájąc te=
11: go/ że go też y łam Chrifus dla tego y łámy y prawdziwym

12: Bogiem wyznał: mówiąc tak w modlitwie swej do niego. Zeby
13: cię poznali onym łamym prawdziwym Bogiem zc. Za czym y to
14: zaraz przydaie. A cokolwiek iest oprócz tego ktorego *άντόθεον*, to
15: iest/ przez się Bogiem zowiemy z wdzielenia ábo z vczełtnictwá
16: y z łpołeczności bołtwá iego (*deificatum*) vbożone^{go} iż tak rzeknę/
17: to iest Bogiem łprawionego/ ábo połtanowionego: tedy to nie
18: iest onym Bogiem: (*Deus ille cum articulo*) Ktoremu się to łłow=
19: ko przydaie ten Bog/ ábo v tego Bogá: ále Bog bez tego ár=
20: tykułu ábo łłowká ten/ co łłży pierworodnemu wżego łtworze=
21: nia zc. O czym też łzyroko mowi y wywodzi piłżąc ná pierwłżá ká
22: pitułę Ianá ł. *Tomo. 2. fol. 112.* gdzie/ iáko wytáwiwłży iednego
23: Bogá przez się/ vkázuie też drugie Bogi z vczełnicłtwá y z łpoł
24: kowánia bołtwá: że im też/ chociaż nie łą przez się Bogámi imię
25: Boże łłży: y oni łą Bogámi: Tákże też iedno łłowo ábo mowę/
26: to iest *λόγος*, ktorem zowie łyná Bożego wytáwiwłży/ okázuie/
27: iż też tymże łłowem ábo mowá/ ábo ielzće wedle iego wykłádu
28: rozumem/ łą też łwym łpołobem y inłży łudźie. Ale iż nam teraz
29: nie idzie rzecz/ áni o Chriłtułá/ áni o náłzey z dárowánia Boże^{go}
30: zacności: ále tylko o tym żeby się to okazáło/ iż to imię Bog/ y
31: z názwilkiem y z łłutkiem y włáfnie y ofobliwie łámemu Bogu
32: oycu włzech rzeczy łtworzyłcielowi łłży: ktory też tylko łám iest
33: prawdziwym Bogiem: ktory to co ma y co iest nie z kogo inłze=
34: go ma/ lecz z siebie łámego. Przetoż też o tym łámem Bogu oy
35: cu tu ielzće teraz/ mowic bęđziemy/ gdyż też on ten iest/ iáko y (*marg*) *Dionifi.*
: *Areopag.* (–)

36: on wyznawa/ ktore^{go} Dionizyufem Areopágitá názywáią/ źrzo

dłem bę=

- 1: dłem boŝtwá: iáko piŝe *de diuinis nominibus cap. 2. Solum patrem fon*
- 2: *tem eŝe cœlestis diuinitatis*, to ieŝt iŝ ŝam Bog *oćieć [!]* ten ieŝt/ ktory
- 3: ŝam ieŝt ŝrzodłem niebieŝkiego boŝtwá zĉ. Ktorego ŝłowam/ po=
- 4: dobre ŝá y ony Auguŝtynowe *totius diuinitatis, vel ŝi melius dicitur, (marg) Augustinus.*
(-)
- 5: *Deitatis principium pater est. Tom. 3. de Trinit. lib. 4. cap. 20. Col. 313. C.*
- 6: Gdyŝ Bog ŝam oćiec/ będac oycem/ nie moŝe być áni ieŝt ŝynem/
- 7: iáko teŝ ŝyn/ będac ŝynem/ nie moŝe być oycem: á pogotowiu ŝo=
- 8: bie ŝámemu/ y wŝytkim inŝzym rzeczám przyczyną y powodem/
- 9: byćia ich y iŝtnoŝci: gdyŝ on cokolwiek ma/ wŝytko ma od Bo=
- 10: gá. A ŝobie ŝámemu/ y ŝam z ŝiebie Bogiem nie ieŝt: áni ieŝt Bo=
- 11: gu oycem/ áni Bogiem/ iáko iemu ieŝt (wedle iego ŝámego wy=
- 12: znánia) Bog/ y Bogiem y oycem: dla czego teŝ nie moŝe być ni=
- 13: gdy (mowiác wŝaŝnie wedle ŝłowá Boŝego) Bogu rownym.
- 14: Bo gdyby rownym był/ iáko **X.K.** twierdzi/ tedyby dwa Bo=
- 15: gowie y dwa oycowie/ y dwa poczátki/ dwie przyczynie y powo=
- 16: dy wŝytkiego muŝiały być: ktoreby od nikogo poczátku iŝtno=
- 17: ŝci/ byćia/ boŝtwá/ rodzenia/ władzey y zwierzchnoŝci nie miały:
- 18: ále by ták ŝámy przez ŝię były: co o ŝynu nie moŝe być mowiono:
- 19: poniewaŝ ieŝt ŝynem. Ktory/ tym ŝámym iŝt ŝynem okázuie ŝię
- 20: to co na mieć z oycá. Gdyŝ rownoŝci o ktorey дума **X.K.** tá
- 21: wŝaŝnoŝć y ŝkutek ma być: áby iáko ten ieŝt ŝam przez ŝię/ od ni=
- 22: kogo nic niemáiac/ áni vrodzeniem/ áni ŝpráwieniem/ áni poŝtá
- 23: nowieniem: ŝeby teŝ toŝ y drugi wŝytko w ŝobie miał: gdyŝ vro=
- 24: dzony nie vrodzonemu/ od kogo co biorący (ktorymkolwiek
- 25: ŝpoŝobemby brał) temu ktory od nikogo nic nigdy nie brał/ nie
- 26: bierze/ áni brać potrzebuie/ iáko y ten ktory od in
- 27: ŝzego pochodŝi/ onemu z ktore^{ŝo} poŝedł zrownan być ŝadną miá=
- 28: rá cále nie moŝe/ w náturze y w inŝzych wŝaŝnoŝciách. Ale tego
- 29: zániechawŝy/ niŝ ŝię dáley poŝtapi/ ku objaŝnieniu tey rzeczy/ o

- 30: zacności íamego iedynego Bogá oycá/ ono iefzcze y íam Mízał (*marg*) Mízał. (–)
- 31: Papielki/ ktory podobny ieft onym ítárym káwtanom/ w ktore
- 32: więc ínadź y obrufy/ y zgrzebi/ y weńę y báweńę/ y niewiedzieć
- 33: co tyle tkano/ íáko też do tego mízálu bárzo wiele y tego y owe=
- 34: go nátkano: Dáie nam przedsię o tym świádectwo: iż tylko
- 35: Bog oćiec íam ieft prawdziwym Bogiem: oprócz ktorego/ ża=
- 36: dnego innego Bogá niemáíz. Gdyż w Kanonie przed commu=

hh

nikowániam

strona: 242

242.

Wtore ksiáżki Odpowiedzi/

- 1: nikowániam (íákom też tho iuż wípominał) náchyliwíży íię
- 2: ksiádz ták pózpetem mowi. *Domine sancte pater æterne omnipotens*
- 3: *Deus, da mihi &c. Quia tu es Deus solus & præter te non est alius &c.*
- 4: to ieft/ Pánie oycze święty wízechmogący wieczny Boże/ day mi
- 5: zċ. gdzie to potym przydáie. Abowiemeś ty ieft íam Bog/ á o=
- 6: procz ćiebie niemáíz inízego zċ. Iníze w tey mierze/ dla przedłu=
- 7: żenia opuľzczam: bo íobie kto chce może o tym v Láktáncyuľá íze (*marg*) *Lactancius*. (–)
- 8: rzezy czytác/ *de falſa Religione lib. 1. cap. 3. 11. á lib. 2. cap. 1. 2. 5. A*
- 9: zwłáſzczá iefzcze *lib. 4. cap. 3.* o prawdziwey mądrosći gdzie to
- 10: wywodzi ízyroko/ iż ten ktory ieft prawdziwy Bog/ ten też mu=
- 11: sí być oycem. A iż/ ktoryby będąc Bogiem/ nie był też y oycem/ o=
- 12: kázuie to/ żeby ten nie mógł być Bogiem prawdziwym/ poká=
- 13: zuiąc to y przykádem ítárych pogánow/ iż oni/ tych ktore v íie=
- 14: bie/ wedle mnímánia íwego/ zá práwe Bogi mieli/ oycámi też
- 15: názywáli. Íákoż kto íię przypátrzy dobrze/ nowemu Teſtámen=
- 16: towi muśi to wyznác/ iż íię to zá iedno bierze: ábo zwác Bogá
- 17: oycem/ ábo/ tegoż Bogá oycá/ Bogiem: ále o tym dofyć.
- 18: **KA P. 15.** Iuż íię to íáínie pokazało/ czym mnodzy ítá=
- 19: rzy okázowáli być Bogá oycá/ chociaż też niektorzy z nich/ vno
- 20: íząc íię Filozofiá/ częſto też rzecz zbudowáná/ íáko íámi z íobá/ y

- 21: z infzymi niezgodni/ onę zaś rozwálali: iednák ku nálezey rzeczy/ á
- 22: zepłowaniu y precz wyrzuceniu **gliniáne**⁸⁰ fundámentu Antichry
- 23: łtowłkiego/ dofyc dobrze pomogli (okázuiąc iż to imię/ Bog nie
- 24: Troycy iedyney/ iáko o **X.K.** piŕze/ ále sámemu Bogu oycu nale=
- 25: ży) Ale/ iż iefzcze tá iedná rzecz przez mię okazána/ całą rzeczą
- 26: nie ieft: ponieważ **X.K.** tak tułżę/ nie tak oto idźie co ma być o
- 27: Bogu oycu rozumiano/ iáko oto/ co też wierzyć y trzymać o łynu
- 28: potrzebá: ktorego on/ nie tylko wedle boŕtwá/ czáfem iedywym
- 29: sámym przez łię będącym łtworzyćielem/ á czáfem łpoliłnym y (*marg*) Iż łyn Boży
- ⌋ maiąc tho
 - ⌋ czym był, z
 - ⌋ Bogá á nie z
 - ⌋ łiebie, Bogu
 - ⌋ záfwdy był
 - ⌋ poŕłufzny y
 - ⌋ poddány. (-)
- 30: Bogu oycu rownym dźiála: iáko łię okazowało: ále go też we=
- 31: dle ciála niechce mieć Bożym łługá: Lecż (iáko piŕze [fol. 214.](#))
- 32: łynem przyrodzonym/ ktory dom łerc ludzkich/ iáko łwoy włá=
- 33: łny/ on łam zbudował. Otoż niech o tym łłucha łtarłzych łwych/
- 34: iáko oni przeciw niemu piŕzą: vkázuiąc to/ iż on łyn Boży/ (o
- 35: ktorym oni z Filozofiey/ á nie z łłowá Bożego dumáli: ktory by
- 36: to tám miał być/ niź łię Iezus Chriłtus z Duchá ł. poczał/ y niź

strona: 243

ná Wędzidło X.K.P.

243.

- 1: łię z Pányy Márieey národził) nie tylko wŕzytko miał od Bogá/
- 2: ále mu záfwdy był poŕłufzny: łłuząc mu y rołkazanie **ie**⁸⁰/ iáko nád
- 3: łię wiefłżego y zacnieyłżego/ czyniąc/ á procz woley iego nic nigdy

4: nie záchyna/ nie będąc też sam z siebie tym czym był/ ále z Bogá/
5: ktory go tym vczyńił czym był. O czym tak piŕze **Origenes** (Tom. (marg) **Origenes.** (-)
6: **27. fol. 457. in 8. cap. Ioan. Num tu maior es patre nostro Abraham**)
7: ná te ŕłowá zaliŕ ty więtfzy ieŕt niŕ oćiec náŕz Abráhám/ ktory v=
8: márl? Lecŕ nie widzą/ iŕ ten ktory vrodzony ieŕt z dziewice/ nie
9: tylko ieŕt więtfzy náđ Abráhámá/ ále też y náđ káŕdego inŕzego
10: z niewiáŕty vrodzonego. Náđ to ieŕtzcze náđ wŕzytkie Proroki/
11: przez nie prorokowány/ y náđ wŕzytki ktorzy byli pomárli/ iŕ ie
12: obŕzywiał. Ani to dla tego/ ŕe ŕię tákowym vczyńił/ ále iŕ tho od
13: oycá wŕziął. Abowiem iáko oćiec ma sam w ŕobie ŕywot/ ták też
14: dał ŕynowi/ áby miał ŕywot sam w ŕobie/ gdyŕ ŕyn nie moŕe nic
15: czynić z ŕiebie ŕámego/ áni tego ŕzukáć ŕeby czynił wolá fwoię/ á=
16: le onego ktory go poŕłał. Mowiá też/ kimŕe ŕię ty czyniŕ? A to z
17: táđ iŕ głófu iego nie baczyli: ábowiem nie czynił ŕámego ŕiebie
18: Iezus/ tym czym ieŕt. Prze ktorá przycŕzynę zda mi ŕię/ iŕ też Ie=
19: zus odpowieda/ vcŕáć ktoby go vczyńił tym czym był: ieŕliŕ ia ŕła
20: wię ŕáme⁸⁰ ŕiebie/ nic nie ieŕt moiá ŕlawá/ ieŕt oćiec ktory mię ŕla=
21: wi. To poty **Origenes**, procŕ tego co indŕiey ku temuŕ końcowi mo
22: wi táme **Ioan. 1. Tom. 1.** á zwáŕzcŕá gdzie o tym mowi. Ná po=
23: czátku byó ŕłowo **fol. 297. 305. 312.** Bo ŕię ia niechcę wŕzytkimi
24: ŕentenciámi báwić/ ktore ŕię o teyŕe rzecŕy v niego náyduiá iáko
25: y v inŕzych. Doŕyc bęđie po iedney z nich pokázáć. Słuchaymyŕ
26: też Chrizoŕtomá **In Matth. 8. Hom. 22. Tomo. 2. col. 888. B.** ná ty (marg) Chrizostom.
(-)
27: ŕłowá Setnikowe piŕŕącego: Iáciem też człowiek ktory pod ŕo=
28: bá mam ŕóŕnierze zĉ. ná ktore ták piŕze. Abowiem y Chriŕtus ma
29: pod ŕobá Anioły/ ktorym przyŕŕia y odefŕcia dawa roŕkazánie.
30: Coŕ tedy byó potrzebá przydáwáć: Y iam człowiek pod zwierz=
31: chnoŕciá: iedno áby w ŕámym ŕobie doŕtátecŕnie pokazał go=
32: dnoŕ Chriŕtuŕowá? To ieŕt iam ieŕt człowiek pod zwierzchno=

- 33: ścía inźzego/ wźákże mam zwierzchność rofkázowania tym/ kto
34: rzy łą podemną. Bo mi to nie iest ząbroniono/ kázác co czynić
35: mnieyźym/ przeto iżem łam iest pod wietźzym. Lecź oni mnie ro=
36: łkázuią/ pod ktorými iestem/ á ia zás onym rofkázuię/ ktorzy łą

hh 2

podemną

strona: 244

Wtore ksiąźki Odpowiedzi/

244.

- 1: podemną: Tákże y ty/ áczkolwiek iesteś pod oycowfką zwierz=
2: chnoścía/ wźákże teź małz zwierzchność rofkázowania łwoim
3: Aniołom: y nie ząbronionoć rofkázowác inźzym/ przeto iż łam
4: małz wyźźego. Abowiem bierzelz rofkázanie od oycá/ iáko mniey
5: łzy: wźákoź Aniołom rofkázuielz iáko wietźzy. Lecź podobno rze=
6: cze Heretyk **á tu niech słuchaX.K.kogo ten Heretykiem zowie**, chcąc (*marg*) Tu
trzebá o-
: czy otworzyć (-)
7: pokázác oycá y łyná być iednym y rownym: nie ma to mieyłce
8: ták być rozumiano/ ále ták: Iełliz ia połtánowiony pod zwierz=
9: chnoścía/ mogę rofkázác tym ktorzy łą pod moią zwierzchno=
10: ścía/ iáko dáleko więcey ty/ ktory nie iesteś pod żadnego zwierz=
11: chnoścía/ mozelz rofkázác tym ktore małz pod łwą zwierzchno=
12: ścía. Lecź tego przewrotnego wykłádu **bácź co mowi** nie przyimu
13: ie text/ **to iest słowá Ewánieliey**, ábowiem nie mowił. Iełlizem ia
14: człowiek w zwierzchności/ ábo przełóżeńłtwie/ ále ták: Abo=
15: wiem y iam iest człowiek pod zwierzchnością. Nie vczyńił roźni
16: ce przypodobánia między łobą á Chriłtułem/ ále tylko przyczy=
17: nę podobieńłtwá wprowadźił. Bacź że tedy iáko Pogánin y
18: chłop y żołnierz/ táiemnicę prawdy poznał/ á ludzie Chriłtyán=
19: łcy/ ktorzy w vłtách nołżą piłmá/ przą prawdy. Nie iżby ty táie=
20: mnice prawdy trudne były y głębokie przeto ich nie włzyłcy zná=
21: ią: ále iż fercá ich łą przewrotne; y nie odpoczywa w nich duch

- 22: prawdy: przetoż też od nich prawdá vćieka. Lecż kto ieft łercá
- 23: łzczyrego/ tákże w nim odpoczywa duch prawdy/ nie może dále=
- 24: ko być od prawdy. Abowiem nápiřano ieft: w duřę złořliwą nie
- 25: wchodźi duch prawdy: toć ták piřze Chriřtořtom. Co iáko fię z
- 26: rzeczą **X.K.** y ze wřzytką teráznieyřą Kátholiką zgodźi/ niech
- 27: ładzą wierni Chriřtyánie/ ktorzy łą łercá y łzczyrego y czyřtego:
- 28: máiąc też y tho ná pieczy co indźie piřze/ iż fię nigdzie otworzy=
- 29: ście Chriřtus nie zwał Bogiem [In. 2. Tefs. 2. Tomo. 4. col. 1415. B.](#)
- 30: Podźmyż do Ireneuřa: ktory ácz też to z inřzymi twierdźi/ iż też (*marg*) **Ireneus.** (–)
- 31: był łyn Boży przed národzeniem Iezuřa Chriřtuřa namileyřzego
- 32: y włařnego łyná Bożego z dziewice Máryey ktory łam národźi
- 33: wřzy fię/ y od Bogá będąc połány bogá oycá rzeczy łprawował/
- 34: wřzákże iednák tego dokłáda/ iż gdy miał ładźić Sodomę dla
- 35: iey niepráwořci/ **accepit potestatē à patre**, tedy wřził zwierzchnoć
- 36: od oycá [lib. 3. cap. 6. fol. 143.](#) Gdyż iáko támże dokłáda niřey. Pá=

nuie o=

strona: 345 [245]

ná Wędzidło X.K.P.

345

- 1: nuie Oćiec łynowi y duchowi. Dla częgo też [cap. 18. fol. 178.](#) łyná
- 2: tego tákim być powieda/ nie ktoryby nic nie ćierpiał/ ále ktory
- 3: ćierpiał/ ták o nim **piřzac [.]**. Wřzelki duch ktory rozwięzuie Chriřtu
- 4: **łá á tu też X.K. niech słycha tego o co fię też ná mię frářuią, iákom przed**
- 5: **tym wřpominał** nie ieft z Bogá/ ále ieft z Antychriřta. A toć podo (*marg*) Papieźnicy
- 6: łą Antichry
- 7: stowie. (–)
- 8: bne ieft onemu co ieft powiedźiano w Ewánieliey/ iż fię łłowo
- 9: ćiałem łtáło y w nas mieřzkáło. Dla **cze^{go}** zás w liřcie woła (Ian
- 10: ř.) Wřzelki ktory wierzy iż Iezus ieft Chriřtuřem/ z Bogá ieft ná
- rodzony/ iednegoż á tegoż znáiąc Iezuřa Chriřtuřa/ ktoremu o=
- tworzone łą brany niebieřkie/ dla jego ćieleřnego przyięcia/ kto=

- 11: ry też w tymże cieles/ w którym wcierpiał/ przyjdzie objawiając
- 12: chwałę oycowską. A Paweł też na toż zezwalając wstawiając się
- 13: z Rzymianymi mówi: Dąleko więcej ci którzy obfitość łaski i sprą
- 14: wiedliwości biorą ku żywotowi/ krolować będą przez iednego
- 15: Iezufą Chrystufą. Niewie tedy o onym Chrystuście który vleciał
- 16: od Iezufą/ ani onego zna zbawiciela/ który wzgorę iest/ [quem](#)
- 17: [impafsibile dicunt \[notet etiā hęc dominus Canonicus\]](#) o którym mówią
- 18: iż iest bez ćierpienia/ ábo który ćierpieć nie może. Abowiem/ iefli (*marg*) Chrystufą Pa
- 19: pieźnicy ro-
- 20: zwiężuią. (-)
- 19: że ieden ćierpiął/ **IákoX.K.z swoią Kátholiką twierdzi, iż fyn Boży**
- 20: **ile iest Bog, nic nie ćierpiął wedle bostwá ále tylko ile iest człowiek wedle**
- 21: **człowieczeństwá**, á drugi zołtał bez ćierpienia: także też ieden się ná
- 22: rodził/ á drugi ná tego który się národził złtąpił **iáko teżX.K.mo**
- 23: **wi iż człowieczeństwem iáko obłokiem bostwo było zákryte: ábo iż fie fyn**
- 24: **Boży w postaci infzey to iest człowieczey vkázal &c.** y zásię go opu=
- 25: ścił/ **iáko to mówią gdy przyszło do śmierci, że fyn Boży on spolistny y**
- 26: **rowny Bog nic nie ćierpiął**,[quia in Deum non cadit accidens](#), tedyć się
- 27: tym spofobem dwa pokazuią á nie ieden. Lecz iż tego iednego
- 28: Chrystufą Iezufą/ który się národził y wćierpiął zna ápołtoł: prze
- 29: toż w tymże liście tak ielzcze mówi: Zaż niewiećie/ iż ktorzykol=
- 30: wiek ponurzeni iestefmy w Chrystuście Iezuście w śmierć iego ie=
- 31: łtefmy ponurzeni: áby iáko on wzbudzony iest od vmárłych/ tak
- 32: byfmy y my w nowości żywotá chodźili. Ktemu ielzcze/ znacząc
- 33: Chrystufą który wćierpiął/ y to okázuiąc/ iż ten iest fynem Bo=
- 34: żym który zá nas vmárł/ y krwią nas swoią czáfú zámierzonego
- 35: odkupił mówi: Abowiem czemuż Chrystus wedle czáfú/ gdyfmy
- 36: my ielzcze byli niemocnymi/ vmárł: á Bog záleca nam miłość

- 1: fwoię. Abowiem gdyfmy iefzcze byli grzełznymi Chriftus zá nas
- 2: vmárł: dáleko więcey teraz wípráwiedliwieni będąc we krwi ie^{go}
- 3: záchowani będązimy od gniewu prze zeń. Ponieważ/ gdyfmy by=
- 4: li nieprzyaścioły/ poiednáni ieftefmy Bogu przez śmierć fyná ie=
- 5: go: Dáleko więcey poiednáni będąc záchowani będązimy w ży=
- 6: woćie iego. Tegoż to ktory poimány ieft/ wćierpiał/ krew fwoię
- 7: zá nas wylał: tegoż Chriftufem/ tego fynem Bożym iáwnie o=
- 8: powiedáiąc: ktory też powftał y wzięty ieft: iáko tenże mowi:
- 9: Chriftusći ten ieft ktory vmárł/ owłzem ktory też powftał y ieft
- 10: ná práwicy Bożey zċ. Lecż co dáley támże Ireneufz do końca [cap.](#)
- 11: piŕze/ y potym ná inŕzych mieyfcách/ niech łobie kto nie wierzy
- 12: przeczyta/ ia tu włzytkiego piŕác nie będę. Gdyż to v niego ieft
- 13: zá rzecz napewniefzáz/ iż ktorykolwiek łobie tákiego fyná Boże=
- 14: go ktorego łłowem názywa/ zmyśla: ktory był bez ćierpienia/
- 15: że ten kázdy ieft vniego Heretykiem: iáko piŕze w tychże księgách
- 16: [3. cap. 11. fol. 155.](#) A niech to kázdy wie/ żeć on nic niewiedział o
- 17: regułce Papielkiey potym nie rychło wymyśloney/ ktorą zowiá (*marg*) Wymyśl Pa-
- 18: pieski [commu-](#)
- 19: [nicatio idio-](#)
- 20: [matum.](#) (–)
- 21: [communicationem idiomatum](#): o ktorey też mniema **X.K.** żebym ia
- 22: nic niewiedział/ áni iey rozumiał. Aleć o niey wiem/ y podobno=
- 23: bym iá też mogł vmieć/ y onę rozumieć: Ale vmieć/ áni o niey
- 24: wiedzieć/ áni niá metlowác niehcę áni będę: niehcąc łámoło=
- 25: wki ná proŕte ludźi ŕtáwiác/ ábo kugłárŕtwá ŕproŕnego ŕtroic/ w
- 26: o łobie [!] iedney/ dwie zwieráiąc/ ábo ze dwu iednę czyniąc. A to
- 27: ták/ żeby iednemu choćiaz człowiekowi/ w tym złączaniu/ to co
- 28: Bożego ieft dla ŕpolnego wdźielenia włáŕnoŕci/ to przytało y
- 29: ŕłużyło/ á drugiemu záś choćiaz Bogu/ to co człowieczemu dla

27: tegoż łąpółku włąłności przyłżyc łię iáko łátá łmrodliwa/ miáłá.
28: Niechcę ia tedy iuż wiecey tą klámbrá łąprofną y niepewną/ ábo
29: tym kliem ktory trzymáć nie może/ tych dwu rzeczy ktore z łobą
30: nigdy w iedno łklione być nie mogą łćilkáć. Bo/ iż to tym przy=
31: kládem pokázę: Podobnali to/ żeby łmierć z żywotem/ łkázá z
32: niełkázaniem/ łciemność z łwiatłostíą/ chociaż **per communicati-**
33: **onem idiomatum**, to iest przez włąłności łąpółkowanie/ mogły być
34: kiedy w iedną rzecz włąłnie/ prawdźiwie y łkutecznie ták łąpoio=
35: ne/ żeby łię z łobą wespółek ołtály y iedną rzeczą iuż záwždy po=
36: tym z rzeczy przeciwnych były: Iáko tu Bółtwo z człowieczeń=

łtwem/

strona: 247

ná Wędzidło X.K.P.

247.

1: łtwem/ łmiertelne z niełmiertelnym złączyć chcá: y iuż ták vczy
2: nić ze dwu perłon y nátur z łobą niezgodnych iedną/ **vt vna alsu-**
3: **meret id quod non erat, neque tamen amitteret id quod ante erat.** Zeby mo
4: wię/ iáko w Papiestwie o tym łpiewáią/ w onym łwoim/ **hæc**
5: **est dies quam fecit dominus**, iedná z nich przywzięłá do łiebie to/ y
6: tym łię złtáłá/ czym przedtym nie byłá/ á przedłięby tego czym
7: pierwey byłá nie vtráciłá. Iákoby noc á dzień wespółek łię w ie=
8: dno złączywłzy/ iednym być mogły. Co ácz v Filozofow iest rze=
9: czą trudną/ chociażci oni wiele rozumowi łwemu pozwaláią: á
10: le w łłowie Bózym **niełłuchána** [!] áni znáiomá: przeto też niezbo=
11: żná. A tego nie mowię/ áni tych podobiełstw vżywám (żeby mię
12: kto podchwytáć niechcił) ku lekkiemu powázeniu łiałá Páná
13: Chriłtułowego: ále tylko okazániu y łłumieniu łąprofnego wy=
14: myłłu ludzkiego. Ktorem wygládzáią/ ile w nich iest/ człowie=
15: ká Iezufá Chriłtułá Połrzedniká łámeo/ ktory łam iest iedny/
16: y prawdźiwy/ á nie ze dwu zložony. Ale tego zániechawłzy/ łłu=
17: chaymy co też ielzce y drudzy o łynu Bózym mowią/ z Bogiem

18: oycem go/ iáko czyni **X.K.** nie równiając: owšzem wšzędy Bogá
19: ná deń wyłtáwiájąc. O czym ták Tertulian piŕze [de Trinit. fol. 613.\(marg\)](#) Tertulian. (-)
20: [Hic ergo quāuis eŕset in forma Dei.](#) Ten tedy áczkolwiek był w kłztał
21: ćie Bożym nie przyczytał drapiełstwem łobie/ żeby był rowny Bo
22: gu: ábowiem áczkolwiek pámiętał/ iż był Bogiem z Bogá oy=
23: cá/ iednák fię nigdy BOgu áni przyrownywał/ áni przyłtoł=
24: wał: pámiętaíjąc fię być z oycá ŕwoiego: iż teź to miał czym iełt/
25: że mu dał oćiec zċ. A piŕząc przeciw Praxeáłzowi [fol. 406. y 407.](#)
26: żeby kto nie mniemał iż on to o człówieku Iezuŕŕie Chriŕtuŕŕie ro
27: zumie/ á nie o tym ták ktorego iuź łobie przed nim z Filozofiey/
28: przeciw Bożym obietnicam y inŕzemu piŕmu ŕ. zmyłłili byli nie=
29: ktorzy przed nim/ ták piŕze broniać iednoŕci bołkiey: wšzákże gdy
30: ia łyná nie z ináđ wywodzę opocz z iłtnoŕci oycowłkiey/ ktorzy
31: nic nie czynił bez woley oycowłkiey/ ktorzy dołtał wšzytkiey zwierz
32: chnoŕci od Oycá/ iáko z wiáry zepłowác mogę monárchiá (to
33: iełt/ iednego łáme^{go} pánowanie) ktorá od oycá łynowi podána/
34: w łynu záchowywam? A to odemnie niech bęđźie wyrzeczono/
35: áż y ná trzeći łtopień. Abowiem y ducha nie łkad ináđ być rozu=
36: miem/ iedno od oycá przez łyná. Ktorá rzecz iáko táłmże záraz

wywodźi

strona: 248

248.

Wtore kŕŕiáźki Odpowiedzi/

1: wywodźi z 1. Kor. 15. o oddániu łynowłkim kroleŕtwá BOgu
2: Oycu/ áby Bog był Bogiem we wšzytkich/ á łyn żeby mu był
3: poddány/ niech táłmże łobie kto chce czyta. Z Tertulianem y z
4: inŕzymi zgadzáíjąc fię teź [Iulius Firmicus](#), ktorzy piłtał do Conłtáncyu (*marg*) [Iulius Firmi-](#)
5: [cus.](#) (-)
6: łá y Conłtántego [de errore profanatarum religionum.](#) Táłkże teź mię=
7: dzy wielá rzecz/ w ktorych oycá nád łyná wyłtáwia mowi: A iż
go (to iełt łyná) Bog oćiec wczynił wczęŕnikami kroleŕtwá/ po=

- 8: zwałiąc mu máieftatu Krolewkiego łtolcá/ tego nas proroc
- 9: two náucza. Rzekł pan pánu moiemu/ śiádz po práwicy moiey
- 10: zc̄. Ale pośluchaymy też y Ignáce^{go} / ktory ták piŕze. Iezus Chri
- 11: łtus prośił Oycá/ áby nie vftála wiára Apołtołka nie iżby nie (*marg*) Ignatius ad
: Smyrnenfes. (–)
- 12: mógł vřtrzedz iey/ ále fię wefełac z oycowłkiey (iż ták rzekę)
- 13: więtfzości/ ábo wyniofłości/ onego prośił zá nimi. A mowiac o
- 14: Chriftušie y o duchu ś. (w liście do Efeskich) że y duch nie mo=
- 15: wi nic łwego/ ále Chriftufowe/ á Chriftus też nie mowi nic łwe^{go}
- 16: ále Boże/ ktore^{go} Bogá ná źiemii vwielbił/ ták potym zámyka.
- 17: Otoż tedy obádwa/ y duch y fyn onego wielbi/ od ktorego wziął
- 18: to co miał czynić/ y onego opowieda/ y łłowá iego mowi. A do
- 19: Mágneŕianow piŕzac mowi. Poddáni bądźćie dożorcom wá= (*marg*) N. dożorcom
: iáko Iefus oy-
: cu. (–)
- 20: łzym/ y iedni drugim/ iáko Iezus Oycowi. A do Filippeńczy=
- 21: kow: Przetoż Pan połyłaiac Apołtoły áby náuczáli wřzytki na=
- 22: rody/ rołkazał im ponurzác ie w imię oycá y fyná y ducha świę= (*marg*) Bącz iż mowi
: że ci trzy o-
: cieć fyn y
: duch nie łą ie
: dney czći. (–)
- 23: tego/ nie w iednego ktorego troyimieniftego ([Trinomium](#)) áni
- 24: we trzech iedney á teyże czći/ gdyż ieden tylko iełt ktory fię łtał
- 25: człowiekiem/ á to nie oćieć/ áni poćieŕzyćiel/ ále łam fyn: nie mni
- 26: mánym łpołobem/ áni pod obłudą ále iłtą prawdą. Abowiem
- 27: łłowo ciálem fię łtało zc̄. Ale żeby fię długo rzeczą nie báwiac o=
- 28: to ielzcze to tylko z tegoż liřtu iego przypomionę/ czymby záraz
- 29: odpowiedz vřlyřzał **X.K.** ná łwá obłędliwą dumę y glozę nie

- 30: Chriſtyáńfką/ ſłow iáfnych Chriſtuſá Páná/ ktorými od ſiebie
- 31: odpráwił ſzátáná. Vkázuiać mu że Bogá **iedne**⁸⁰ chwalić y iemu
- 32: ſámemu ſłużyć potrzebá. co **X.K.** wykłáda/ iákoby to Chriſtus o
- 33: ſobie á nie o Bogu y oycu ſwoim rozumieć miał. Ná ktore ſłowá
- 34: ſtrofuiąc ſzátáná z iego złoſci ták piſze Ignát. Ty tedy ſzátanie
- 35: ták mowiſz pánu/ Ieſliż vpadſzy ná ziemię mnie chwałę oddaſz?
- 36: O ſmiáłoſci/ o zbiegły ſługo/ karánia godny: ſługo bicżowánium

podległy:

strona: 249

ná Wędzidło X.K.P.

249.

- 1: podległy: ktory dobre wygládzáſz/ y pánu pánow doſkonálemu (*marg*) [Matth. 4.](#)
- 2: Ieſli vpadſzy
- 3: oddaſz mi
- 4: chwałę. (-)
- 5: Bogu/ wſzech rozumnych y zmyſł máiających/ mowiſz. Ieſliż vpad
- 6: ſzy oddaſz mi chwałę? Lecż Pan nie ſkwápliwý ieſt/ ktory go nie
- 7: zaráz zábił ktory to z niewiádomoſci y ſmiáłoſci mowi/ ále ſkro
- 8: mnie odpowieda mowiąc: Idź ſzátanie. Nie rzekł wroc ſię zá
- 9: mną: bo ſię nigdy nie wroci: ále rzekł/ idź ſzátanie ná mieyſcá
- 10: ktoreſ ſobie obrał: idź ná one ku ktorým cię złoſć twoiá wyzy=
- 11: wa. Boć ia wiem ktom ieſt/ y od kogom ieſt poſłány: y wiem
- 12: komu mam chwałę oddáwáć. Abowiem (rzekł) Páná Bogá
- 13: twego chwalić będźiefz/ y iemu ſámemu ſłużyć. Wiem ci ia o nim
- 14: y znam iednego **ſáme**⁸⁰/ ktoremu nie zbrániam ſię ſłużyć/ od kto=
- 15: regoſ ſię ty ſtáł zbiegiem. Nie ieſtem Antitheus/ to ieſt przeci=
- 16: wnik Boży/ ále wyznawam iego wietſzoſć: y nie zbrániam ſię od
- 17: dáwáć mu chwały. Znam ci iá národzenia mego przyczynę/ ábo
- 18: ſprawcę y Páná y ſtrożá moiey ſtátecznoſci. Abowiem ia żywę
- 19: dla oycá zĉ. Ale y ná tym z **Ignáce**⁸⁰ niech będźie doſyć. Słuchay (*marg*) [Syrmien. Con](#)

: cilium. (-)

17: myż też kanonu Strymieńfkiego Koncilium: Z ktorých pierwfzy
18: ieft. Iepli kto oycá y fyná powieda być dwu Bogu/ niech będzie
19: przekłety: przeciw ktoremu **X.K.** czyniąc w to fię ich przekłęc=
20: two fam wdawa. A iż przeciw im czyni/ to fię iuz przedtym znác
21: dáło/ ále ktoby tego nie baczył niechże łobie przeczyta fol. 239.
22: 407. 421. A dozna tego iż znácznie dwu Bogu ftánowi/ tákże
23: fyná czyniąc Bogá ftworzycielá przez fię będącego/ y nic od ni=
24: kogo nie máiące^{g0} / iáko y oycá ná infzych mieyfćách. Item/ że ie=
25: den Bog o drugim Iakobowi dawał rofkazánie/ áby mu ołtarz
26: zbudował/ czego też podpiera fol. 433. Ireneufzem lib. 4. cap. 10. ále
27: go znác nie pilno czytał. Bo vchwyciwfzy fię zá ty fłowká iego:
28: *quoniam impofsibile erat fine Deo difcere Deum, per verbum fuum docet*
29: *homines difcere Deum:* mnima żeby o dwu Bogu mowił/ z ktorých
30: by ieden drugie^{g0} oznaymiał. Ano mowiac o tymże iedynym Bo=
31: gu ftworzycielu/ ktorego wyznał Chriftus oycem fwym/ to o
32: nim mowi/ że go żaden bez niegoż poznác nie może/ dokądby mu
33: fię fam przez fłowo fwoie nieoznaymił. A mowi to pewnie we=
34: dle Moizéfzá y Dawidá/ ktorzy w tym zacność ludu Izráelfkie=
35: go vpátrowáli/ iż iemu Bog y siebie lámeo y fady y vftawy o=
36: znaymił. A iż też **X.K.** podpiera dumy fwey Ianá ś. fłowy. Bo/

ii

gá nikt

strona: 250

250.

Wtore książki
Odpowiedzi/

1: gá nikt nigdy nie widział/ Iednorodzony fyn ktory ieft ná łonie
2: oycowfkim ten powiedział: czyniąc z *iednorodzone*^{g0} Bogá dru=
3: giego/ iáko go też czyni z onych fłow iego/ ktore fkoroz początku
4: powiedział. A fłowo było v Bogá. Tedy fię w tym nie czuie **X.**

- 5: **K.** iż Ian nie mowi o čásie iuz tám dawno przelżłym/ ále o tym
- 6: ktory zá niego był: piřząc to co ųyřzał y widźiał/ co fię dźiało po
- 7: wypełnieniu Bożey obietnice o Mefyafzu/ iż gdy fię ųowo ćia=
- 8: łem stáło/ to ielt gdy fię iuz człowiek od Bogá obiecány náro=
- 9: dźił/ tedy ten wolá Bożá y Bogá łame^{g0} nam opowiedá: będąc
- 10: ná łonie iego: to ielt/ namileyřzym Bożym kochánkiem. Gdyż
- 11: teź ná ten čás dopiero Bog przez řyná łwe^{g0} mowić pocźał Heb.
- 12: 1. v 1. Kanon zász 16. opuřciwřzy inřze/ ktore teź łá przeciř **X.K.**
- 13: ták mowi. Ieřliby kto/ ųyřząc oycá Páná/ ábo řyná Páná/ y Pá=
- 14: ná oycá y řyná mowiąc pan od Páná z tąd by dwu Bogu twier
- 15: dźił: niech będzie przekłety. Abowiem nie ųořuiemy řyná z Oy=
- 16: cem/ ále go znamy być poddáne^{g0}Nota quid dicant, non enim coapta-
- 17: mus filium patri, sed subditum nouimus. Abowiem nie zřtápił do So
- 18: domy **o czym fię potym powie**, bez woley oycowřkiew/ áni dźdźył řam
- 19: od řiebie: ále od Páná. To ielt/ iż mu oddáł zwierzchnořć oćiec.
- 20: Ani teź řiedźi po práwicy řam z řiebie/ ále ųucha oycá mowiące=
- 21: go/ řiáďź po práwicy moiew. Abowiem iáko w 24. Kanonie do
- 22: kłáda: ielt řyn wřzytkich głowá. Ale Chriřufowá głowá Bog.
- 23: Abowiem tym řpołobem wřzytkie rzeczy do iedne^{g0} wřzytkich po=
- 24: czátku ktory ielt bez pocźátku przez řyná fię řćiągáią zć. Ale má=
- 25: łoli ielźcze ná tym ma I.M.**X.K.** niechźe ielźcze trochę pořucha
- 26: co przeciř iego równořci piřze Chriřoftom/ áby fię obaczył iáko
- 27: to dobrze powiedźiał/ zá ieden fundáment/ iż wiárá ich záwiřłá
- 28: ná řynu Bożym řpoliřtnym y we řřzem Bogu oycu równym prze
- 29: ćiw czemu ták mowi Chriřoftom/ wykłáďájąc ųowá Chriřuřá
- 30: Páná Máth. 23. Biáďá wam vczeni w piřmie y Fáryzeuřzowie (*margin*) Chriřostom.
- 31: In Matth. 23.
- 32: Hom. 44. (-)
- 33: obłudni/ ktorzy zámykacie kroleřtwo niebieřkie. Ktore ųowá wy

- 32: łożywŷzy z łtrony Fáryzeufzow/ ták potym mowi: Tákci y teraz
33: kápłani Heretykowie zámýkáią fortę prawdy. Abowiem to wie
34: dżą/ iż ieŷliby prawdá była oznáymiona/ tedyby Zbor ich **ábo po**
35: **Papiesku kościół** opuŷzczony był/ á oniby od ŷwey kápłáńŷkiej za=
36: cnoŷci do poŷpolitego człowieká podłoŷci przyŷzli. **Ideo quando le=**

gunt in

strona: 251

ná Wędzidło X.K.P.

251.

- 1: gunt in populo suo aliquid tale. Qui me miŷit, maior me est: peruerŷa inter-
2: pretatione claudunt ianuam veritatis dicentes: filium minorem patre, cum
3: ŷecundum carnis diŷpenŷationem dicatur minor. To ieŷt przetoŷ/ gdy co
4: tákiego między ludem ŷwym czytáią: iáko to/ ktory mię poŷłał
5: więŷzy ieŷt niŷ ia: tedy ŷwym przewrotnym wykládem zámieráią
6: fortę prawdy/ mowiáć: Syn ieŷt mnieyŷzy niŷ óciec/ gdy bywa (*marg*) Kŷięŷa Papie
: ŷcy drogę do
: prawdy dla łá
: komŷtwá zám-
: wieráią. (-)
7: mnieyŷzym zwan wedle ŷzáfunku óiáłá. A ták áni łami wchodzą
8: do prawdy piŷmá/ dla łákomŷtwá/ áni dopuŷzczáią inŷzym wcho
9: dŷiç/ dla nieumieiętnoŷci zç. Ktorą rzecz iáko tám ŷzyrzey/ y iáko
10: iá pokázuie czytáć ŷobie káŷdy moŷe/ gdyż on to twierdzi/ iż temu
11: dla tego ludŷie/ co ieŷt w ŷłowie Boŷym/ nie wierzą: iż łámemu
12: ŷłowu Boŷemu wiáry nie dáią: áni ná nim przeŷtawáią: o ktorym
13: by ŷię pytáć mieli/ y z niego o wŷzytkim pilnie wywiádownáć. Bo
14: tego zámiechawŷzy/ wymowki mieç nie będá. Poniewáŷ ŷię o in=
15: ŷze rzeczy óieleŷne/ ku poŷytkowi ŷwoiemu/ pilnie ŷtáráć vmieią.
16: Támŷe w Homelię 45. piŷze y to: Gdy widziŷ Heretyki/ ktorzy
17: twierdzą trzech ná wŷzem rownych/ á iż oni łá iedneyŷe iŷtnoŷci/
18: y iedney zwierzchnoŷci ábo powagi/ wŷzytkich bez poczátku: **iáko**

- 19: **czyni X.K. z fwoimi: gdy mowi,** in Trinitate nihil prius nihil poste-
20: rius. **W Troycy niemáfz nic pierwŹzego y poŹledniego.** Ci iŹ w niektorey
21: częŹci z łobą łą niezgodni/ nie dŹiwuy fię: boć dopełniáią miárki
22: oycow łwych Pogáńfkich: gdyŹ teŹ y oni tákŹe wiele BOgow
23: chwalili etc. A w Home. 42. in cap. 22. Mat. wykłádáiąc łłowá Chri
24: Źtułowe o miłóŹci Bogá y bliŹniego/ rozumieiąc przez bliŹniego
25: ChriŹtułá. PrzetoŹ wyłtáwia wprzod oycá wielkiego/ á po nim
26: łyná/ teŹci wielkiego ále wŹdy od oycá wŹzytko máiące⁸⁰/ á to ty=
27: mi łłowy: *Primum mandatum est magnum Deum patrem diligere. Secun*
28: *dum autem ei fimile est, Dei filium diligere, id est cognofcere: ergo filius*
29: *Dei magnat est, ficut pater. Quidquid enim pater potest, et filium potest.*
30: *Pater enim diligit filium, et omnia dedit in manu eius. Sed quia omnia fi-*
31: *lius dante patre potest ficut pater, ideo pater magnus Deus & primus. Fi-*
32: *lius autem magnus Deus quidem, non tamen primus &c. Hac ChriŹtoŹ-*
33: *mus: licet ego existimem hos commentarios falŹe ełse ChriŹostomo aŹscri-*
34: *ptos.* LecŹ iŹ ie w Kolnie zdawná pod imieniem iego wydruko-
35: wano/ tedy fię oni niech w tym czuią: Dołyc mnie to pokázác/ iŹ
36: ták tu y ná inŹnych mieyłcách piłze á indŹiey inák/ iáko y drudzy: z

- 1: inŹnymi fię w tym tu nie zgadzáiąc y z łobą teŹ łámym iáko y dru=
2: dzy: á to dla tego iŹ fię teŹ domyŹłác waŹył z głowy łwey mowić
3: co bez łłowá BoŹego/ iáko y drudzy. WłzákŹe zá moie łtoi/ prze=
4: ciw **X.K.** gdy fię tym ná potym bronić nie bęđzie mogł/ Źeby ko=
5: Źcioł iego nie błąđził: Źeby iednáką záwŹdy wiáre y wyznánie od
6: poczátku trzymał: Źeby fię ná iednym fundámenćie dobrym bu=
7: dowáł. GdyŹ go nie ma/ oprócz gliny ták y owák pomiełŹáney/
8: ktorą przodkowie iego/ á on teŹ tego im ielŹcze dopomaga/ włu=
9: li: łłumiąc y zákrywáiąc zbáwienny fundáment/ iáŹnie y Źrzetel=

- 10: nie w słowie Bożym opisány/ y ná iásnią światu wytáwiony.
- 11: Nie pámiętáiąc ná to/ iż to tylko naydołkonálřza iełt mądrość
- 12: y vmiejętność Chriřtyánřka/ dáley fię nic nie domyślác nád to/
- 13: co iełt w słowie Bożym wyráżono: áni fię ważyć co řtánowić y
- 14: mowić/ czego tám nie pořtánowiono y nie mowiono: á tego zász
- 15: co tám rořkazano/ mowiono y pořtánowiono/ wiernie y řzczyrze
- 16: aż do końcá przyřtrzegác.
- 17: **KA P. 16.** A izby nam iefzcie ná czym nie řchodźiło około
- 18: przedwieczney bytnořci y rodzenia fię řyná Bożego/ nie Iezuřá (*marg*) Około bytno-
- řci řyná Boże
- řgo przedwie-
- řcznego y o po
- řřádku iego
- řskąd był, y
- řgdzie był. (-)
- 19: Chriřtuřá z ducha ř. poczęte^g/ á z Máryey pánnny národzonego:
- 20: zász ná wydánego y wzbudzonego/ ktory iełt nářzą drogą do Bo
- 21: gá oycá: iełt przyczýncą/ iednaczem/ pořrzednikiem y vblágá=
- 22: nim zász grzechy nářze: ále onego ktorego řobie ludzie řwiátá te^g /
- 23: z Filozofiey pogánřkiey/ będąc w niey wyćwiczeni zmyřlili: tedy
- 24: mi fię zdáło zász potrzebną w tey kápitulie/ krotko teź tego dot=
- 25: knąc: áby wierni obaczyli/ iż nic v řiebie nie ma Papięřtwo pe=
- 26: wnego/ nic zdrowego: nic zbawiennego: á nád to/ nic řtáteczne
- 27: go/ pewne^g y zgodnego: oprócz mniemánia domyřłow/ řnow/
- 28: plotek/ baiek ktore w řobie dná nie máią: gdyby fię w nie kto
- 29: wdác chciął. Iáko nie máią dná y w iedney iftnořci Troyce ř.
- 30: we trzech ořobách dźwiennie wymáłowáney od řzkolnych Theolo
- 31: gow: ábo ráczey Máteologow. Ktorem Ioáchim mnich/ nie
- 32: Troycę/ ále czworcę z ich włáfnych wywodow pokázowál. W (*marg*) Czworcę ma

⌚ Papiestwo nie

⌚ Troycę. (-)

33: czym/ ácz od Papieżá był zheretykowany/ wżákże potym Magi-

34: ster Durandus de fancto Portiano, piżąc ná czworo ksiąg Lombar=

35: dowych/ wípárł iego sentencyey: y vkázał to/ iż tę czworcę do=

36: brze Ioáchim w Lombárdzie vpátrzył: y niezwyćięzonymi wy=

wody o=

strona: 253

ná Wędzidło X.K.P.

253.

1: wody oney bronil: wżákże y ten prawdę pokazawfzy/ kościoło=

2: wi fię zás áby z nim błądził [!] / podał. Ale ia teraz o tym dla prze=

3: dłużenia niechcę nic zofobná mowić: gdyż zá okazánim y obá=

4: leniem błędu iednego/ wiele fię ich okaże y obáli: á zá wyftáwie

5: niem prawdy zbáwienney fundáméntálney/ łáčno y infze rzeczy

6: ku zbáwieniu służące/ będą mogły być poznáne. A ták iuż teraz

7: do okazánia dżiwne^{go}/ á z fobą nigdy niezgodnego mniemánia/

8: o przedwiecznym zmyślonym synu Bożym/ przyftępuię. Pořpo=

9: lite wżytkiego teráznieyřzego Papięřtwá mniemánim to ieft/ iż

10: fię fyn Boży národził/z iftności Bożey/ przed wżytkimi wieki.

11: Ktore przedwieczne vrodzenie/ ták zás dáleko wyciągnęli/ że

12: ie zás lámiz w niwecz obroćili: że co raz rzeká/ iż fię przed wżyt

13: kiemi wieki vrodził: to zás/ chociaż nie słowy otworzyřtymi/ ie=

14: dnák rzeczą lámą to mowią: iż fię nigdy nie rodził. Iedni/ gdy

15: mowią iż fię bez wżytkiego początku vrodził: drudzy/ iż to nigdy

16: nie było/ kiedyby fię rodził. A to gdy tego przeklináią ktoryby

17: to mowić śmiał/ iż to było gdy go nie było. Trzeci iefzće/ z kto=

18: rych liczby ieft **X.K.** łá ktorzy mowią/ iż łam ieft z řiebie: y řy=

19: wot ma łam z řiebie: ieft początkiem wżytkiego: y on wżytkim

20: rzeczóm bytność dáie: y on y teraz iefzće duřze záwřdy tworzy fol.

21: 36. wprzod to powiedziawfzy/ iż były od Bogá zaráz řtworzone.

- 22: O czym ja też tu nic mówić niechcę/ dla przedłużenia. Czwarcí
- 23: łą/ którzy będąc nad ty chytrzymi/ y dla podchwycenia Filozo
- 24: fią ołtroźnieyfzymi: żeby dwu Bogu wzięli (cześnie^{go} też y **X.K.** máca)
- 25: y za to y za owo fię chwytaiąc/ tego nie mówią żeby fię już vro=
- 26: dźić miał y wynieść od oycá (boby to już byli dwá w liczbie: iáko
- 27: y **X.K.** mowi fol. 167.) ábo iáko światło z światłá/ y Bog z
- 28: Bogá/ iáko Iuftyn mowi/ y Niceńskie Concilium y kościół Pa
- 29: piełki śpiewa/ ále ták mówią/ iż fię tym y teraz rodzi: iż iest y teraz w
- 30: oycu ták/ iáko promień y iáńność słoneczna w słońcu/ moc y mą=
- 31: drość w mądrym y w mocnym. Co między innymi apud Wolfgan
- 32: gum Mufculum super Ioannem. In locis communibus Philip. y gdzie in=
- 33: dziey naydziełz: iákom też to pisząc ná pierwszą káp. Ianowę po
- 34: kazał: dla czego też to teraz opuścę. Báwić fię też nie będę ty=
- 35: mi ktore łą świadomfze y poľpolitfze/ żebym ich dowodzić y ony
- 36: w pewnych księgách okazać miał. Oto dwie tylko z nich ze

ii 3

dwu

strona: 254

254.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: dwu łobie bárzo przeciwnych pokażę: ktorymi fię też zaraz dwie (*marg*) Dwa przed-
: nieyfze błędy
: o przedwie-
: cznym synu
: Bożym. (-)
- 2: dumie obálą. Iedná/ o istotnym y skutecznym przedwiecznym z
- 3: istności/ lub rodzenia/ lub wyścia/ iáko drudzy mówią: A dru=
- 4: ga/ o tym tam rodzeniu/ żeby ktore kiedy miało być. A dowo=
- 5: dźić tego będę nie innymi piárzmi/ iedno tymi ktorých sam **X.K.**
- 6: vżywa przeciwko mnie. Co fię tedy tknie pierwszey/ to iest żeby
- 7: miało być syná Bożego skuteczne vrodzenie przed wżytкими wie
- 8: ki: á nie dopiero ná ten czas gdy Bog miał świat ftworzyć: te=

- 9: dy to káždy poznác może z tych słów Auguſtinowych/ gdy ták pi
- 10: ſze. Bog náſz doſkonály ieſt/ y nic niepotrzebuiący: Coż tedy po=(*marg*) [Augustinus](#)
- 11: quæſtionem
- 12: noui Teſt. al-
- 13: tera parte,
- 14: quæſt. 48.
- 15: Tom. 4.
- 16: Col. 734. D. (-)
- 17: trzeba było Chriſtuſá zbáwićielá/ żeby ſię z Bogá vrodził/ á iżby
- 18: Bog miał ſyná przez ktoregoby wſzytko vczyił? **y ták zaráz ná to**
- 19: **ſwe pytanie odpowiada**, Gdy Bog chciał áby ſię to ſtáło/ czego nie
- 20: było/ á wiedział iż ten vczynek niegodny był máieſtatu iego/ pier
- 21: wey z ſiebie/ gdyż ieſt z náтуры iednoſtáyney y bez cíeleſney ſyná
- 22: vrodził/ ktoryby ſię nic od niego nie odſtrzeił: áby ſię z wielko=
- 23: ſciá ſkutek iego zgodził. Abowiem coż więcey czynić miał/ iedno
- 24: żeby z ſiebie drugiego zrodził/ ktory ieſt doſkonály? Doſkonály
- 25: to tedy ieſt vczynek/ nád ktory widzian być nie może zacnieyſzy.
- 26: Bo wſzytkie inſze rzeczy mnieyſze ſą. Abowiem/ im zacnieyſzy ieſt
- 27: nád ty wſzytki Chriſtus/ tym więcey ſтворzenie ich podleſze ieſt
- 28: niż vrodzenie iego. Ieſt y co drugiego. Abowiem Bog z *ktore*⁸⁰
- 29: ſá wſzytkie rzeczy/ chcąc ſpráwić ſтворzenie/ ſłowo pierwey/
- 30: ktore v ſiebie w táiemnicy miał/ vrodził: to ieſt/ *fecit exiſtere*,
- 31: vczyił áby było. Ktore ſłowo dla tego ſynem miánował/ áby
- 32: okazał iż ſię z niego ſtáło & *elſe ſibi confubſtantium*, á iż iemu ieſt
- 33: ſpołiſtne zc. Z tym domyſłem dumy tey cíeleſney ziemiſkiej á ſło= (*marg*) [Tertulian con](#)
- 34: [tra Praxeam](#),
- 35: [fol. 487.](#) (-)
- 36: wu Bożemu odporney/ zgadza ſię/ ták tuſzę/ Tertulian piſząc
- 37: tak. Przede wſzytkim Bog był ſam/ on ſam ſobie ſwiátem y
- 38: mieyſcem y wſzytkim. A ſam/ iż oprócz niego zewnátrz nic nie by=

- 31: ło. Włzákże y ták nie był łam/ ábowiem miał z łobą/ ktory w ło=
32: bie miał ([rationem](#)) rozum łwoy. Abowiem Bog iełt rozumny:
33: á rozum w nim pierwłzy: á ták od niego włzytko. Ktory rozum/
34: zmyłł iego iełt/ ktory Grekowie [λόγον](#) zowią: ktorym názwi=
35: łkiem też mowę názwywamy zċ. Ale y Dionizius Kártuzyan/ pi= (*marg*) [Dionifius](#).
: [Kartufian](#). (-)

- 36: łząc ná Przypo. 8. przywodźi mądrość ták mowiącą/ przez kto=

ra/ z dru=

strona: 255

ná Wędzidło X.K.P.

255.

- 1: ra/ z drugimi błądząc/ zmyśła łobie łyná Bożego: Oćiec wie=
2: czny w łercu/ y w wyrozumieniu łwoim łtátecznie y nieporułze=
3: nie miał mię: wedle onego Ian. 1. Iednorodzony ktory iełt ná
4: łonie Oycowym zċ. Tym trzem łkrzypiącym: przybija też I.M.
5: **X.K.** ná bębenku/ná kárćie 18. gdzie ono práwi o głołie **ze** [!] tchu
6: ábo wiátru pochodzącym/ y o łłowie z niego łię rodzącym/ ták
7: piłząc iákoby to co Bog miał ná vmysłe ábo w łercu/ (bo oni
8: choćiaz niechcą być **Antropomorphitámi** heretykámí názwiłkiem/
9: iednák ták łobie częłto Bogá z głowy łwey/ iáko iednego człó=
10: wieká máłuią/ y ták o nim grubie choćiaz wrzkomo łubtylnie y
11: iákoby duchownie y dumáią y mowią.) gdy łkoro wymowił/ ie
12: dno łię/ to iełt/ dech ábo wiátr/ ktory łię wewnątr przed wymo
13: wionym łłowem włzczyňa/ duchem ł. łtać miáło: A drugie/ to
14: iełt/ łłowo wymowione łynem. A ták/ tym łwoim wywodem y
15: łłowy/ toż z pierwłzymi trzyma/ iz tego łyná w łłutku przed wie=
16: ki nie było/ áż gdy tchnąwłzy Bog łłowo wyrzekł/ ktore łię do=
17: piero łynem/ iáko y dech duchem/ łtáło. Ale w tym łię nie czuie/
18: ia ták tułżę: ábowiem gániąc Greki/ ktorzy ząwždy ták o duchu
19: ł. trzymáli/ iz od łámege Oycá pochodźi/ też łam z nimi wedle
20: **te**^{g0} wyvodu trzymáć mułi. A ták też z nimi iełt odłzczepieńcem

21: od kościoła Powłzechnego Rzymfkiego. Druga iż to wedle pi=
22: śmá ś. nie może być pokazáno/ iákom iuż dał znác/ áby kie=
23: dy miał co Bog przed włzytkimi wieki mowić/ ále áż dopiero przy
24: tworzeniu świátá/ gdy rzekł naprzod niech fię śtanie: tedy fię
25: śtąd okázuie iż ten fyn ktorego ták łobie zmyśláią/ nie był przed
26: tworzeniem świátá/ łkutecznie y prawdźiwie iáko przeciw ło=
27: bie mowiąc/ ná inřzych mieyfcách twierdźić śmieią. A iż nie był
28: tedy ci ktorzy go ták łobie z łłowá wymowionego formuią/ od
29: nich zász łą przekłętymi/ ktorzy to ná fynodźie Niceńłkim (co y
30: **X.K.** częłto włpomina) vrádźili/ iż ktoby rzekł **fuiřse quando non**
31: **eřset**, żeby mowię miało to być kiedyby go niebyło/ że ten ieřł Aná
32: themá: to ieřł przekłętwem. Ale żeby kto nie rzekł/ że **X.K.** czy
33: niąc ten wywod od głófu/ tchu y łłowá/ o tym ták dálece nie my=
34: ślił: onoż naydźie **fol. 97.** łłowá iego inřze/ ktorymi fię práwie
35: rzecz tá y wtwierdza y obiášnia: á to gdy ták mowi: Skąd fię o=
36: kázuie/ iż to łłowo było iákoby zákryte v Bogá/ włzákoż było do

tego

strona: 256

256.

Wtore ksiąźki Odpowiedzi/

1: tego łpołobne/ áby zá czášem pořtępku odnowienia łtworze=
2: nia przez odkupienie było świátu obiáwione y w ołobliwy poży=
3: tek przywłáźczone zč. Z ktorych łłow/ niewiem iáko fię wykręci.
4: Bo ieřli ie obroci wedle drugich zdánia/ z ktorychem trzech ná
5: świádectwo przywodł/ do onego **pierwřze^{g0}** wřzech rzeczy łtwo=
6: rzenia: gdzie Bog wedle piřmá ś. naprzod mowić począł. Z kto
7: rey mowy y duch ś. y fyn/ dopiero wedle nich wźiał łkuteczną
8: bytność: áby to co fię Bogá łámego máieřtatowi nie godźiło/
9: wedle Auguřtyná ten fyn vczynił (łkąd káždy baczyć może/ iż fy=
10: ná **mnieyřze^{g0}** niź oycá czyni/ gdy to nań wkláda co Bożemu má

11: ięftatowi nie przyftoi.) tedy tego nie dowiedźcie żeby skutecznie
12: przed wźemi wieki vrodzony był fyn z oycá: ále aż dopiero gdy
13: miał świat stworzyć: gdzie zaraz dwu Bogu vczyni/ á od siebie
14: roźnych. Bo iednego prawdziwego zawnždy bez wźego począt=
15: ku z siebie łamego y w łobie łamym będącego: á drugiego do=
16: piero dla tworzenia światá/ łprawionego ábo vrodzonego á to
17: z łłowá wyrzeczonego. A trzeci będzie z tchnienia ktore vprze=
18: dza łłowo. Ktorem obiemá Bog vżyczył łwey iłtności iáko o fy
19: nu **Filip** [!] Melánkton nápiłá/ mówiąc: iż fyn názywan bywa o=(*marg*) **Philippus in**
: **locis commu-**
: **nibus de filio.** (-)
20: brázem y **λογος**/ to ięft mowá. Ięft tedy obraz myślá oycow=
21: łką vrodzony **bącz co mowi myślá: toć nie w rzeczy skutkiem.** Co po=
22: wieda/ áby mogło być obaczono/ od vmyśłu náłzego przykład
23: brác mamy. To ięft/ iáko potym okázuie/ iż ácz też myślá/ vmyłł
24: ludzki máluie łobie obrázy rzeczy zmyślonych/ wźákże my nie v=
25: życzámy onym obrázom **zmyśłony**^m ełłencyey/ to ięft iłtności. Lecz
26: Bog oćiec wieczny/ łobie się przypátruiąc/ rodzi myśł siebie
27: **łame**^{g0}/ ktora ięft obrazem iego nie znikájącym/ ále będącym/ ábo
28: łtoiącym/ á to **cōmunicata illi ełsentia**, vdźieliwfy mu łpolney iłtno
29: ści. Z ktorych łłow/ iáko y z tych ktore się przedtỹ położyły/ znác
30: iż tego łyná w **łkutkn** [!] nie było: aż gdy się Bog w łobie námyślił.
31: Aták ono myślenie chcąc wykonać/ wzrułzył w łobie wedle **X.K.**
32: dech: z ktorego łłowo wymowił (á tu też bączyc trzebá/ iż duch
33: pierwfy będzie niż łłowo/ áby fyn: wedle tey Filozofiey) ktore=
34: mu vdźielił ábo vżyczył iłtności/ ábo iáko náłze łłowá ná wiátr
35: się nie rozefzłó/ ále áby też potym Bogiem było/ ktore oto od wy
36: mowienia dopiero skuteczny począt łwoy wzięło. **Ktore**^{g0} wy=

mowionego

1: mowionego słowá/ ieliby tym przedwieczności dochodzić y do=
2: wodzić **X.K.** chciał/ że słowo to/ ácz ielzczę wymowione nie by=
3: ło/ iednąk wždy zawnždy v Bogá być musiało/ iáko (wedle Mu=
4: szkulufá) iest mądrość w mądrym/ y moc w mocnym/ chociaż
5: iey nie pokázuie/ áż gdy tego iest potrzebá: y chciałby tego pode=
6: przeć przykładem bytności Lewie⁸⁰ fyná Iákobowego. O kto=
7: rym pifarz Liftu do Hebreow mowi. Iż on był w biodrách oycá
8: śwego Abráhámá/ y **dzieścieciny** [!] Melchifedekowi przedtym do=
9: brze oddawał/ niż lię vrodził. Tedy y tym z tego nie wyidzie: áni
10: tego dowiedzie. Boćby tym spofobem nie tylko ludziom/ którzy
11: są ná kłztałt y wyobrażenie Boże stworzeni/ ále y infzym wżytkim
12: rzeczóm przedwieczność tę przypifác musiał. Bo też to pewna/
13: iż te wżytkie były w vmysle ábo mysli Bożey/ niż były stworno=
14: ne/ y nie pierwey są stworzone/ niż były ná vmysle postánowio=
15: ne. Iáko też y o nálnym przyzrzeniu/ vmiłowaniu/ y łáfką dáro=
16: waniu/ przed záłożeniem fundámentow swiátá/ Apoštoł mowi.
17: Tym tedy nic nie dowiedzie. Ieliby też chciał **X.K.** słowá swe
18: ciągnąc áż do obiáwienia fyná Bożego w cieie/ tedy mu y to nie
19: poydzie/ wedle iego włáfnych słow: gdyż mowi iż było iákoby zá
20: kryto ono słowo/ Bog v Bogá: wżákże było do tego spofobne
21: zc. Gdyż tym lámym wżytko ono obála/ co o tym fynu ná infzych
22: mieyfcách powiedział: iż swiát y wżytko stworzył/ z Adámem
23: w Ráiu y z infzym mowił: y wżytko czynił. Boć by tám mo=
24: wy w Bogu nie były/ iáko zátáionego y zákrytego/ ále iáko o=
25: tworzyście wżytko y fkutecznie **czyniące**⁸⁰. Lecż tę mátánieę nik=
26: czemną/ tych miłych Máteologow opuściwłzy/ słuchaymy Lá=
27: ktáncyufá onego zacnego/ y stárego Scriptorá Lácińfkiego: bez

- 28: ktorego Papieństwo nie może żadną miarą nabożeństwá swego
- 29: Pogáńlskiego Wielkonocnego odpráwić. **Ktore**⁸⁰ też y sam **X**.
- 30: **K**. przeciwko mnie vżywa. Ktory o tymci też/ ále od tych wśzyt
- 31: kich różnie (wśzákże fzczyrzey y otworzyściey/ iáko w fercu wie=
- 32: rzył) mowi: nie ftánowiąc tego rodzenia z infzymi/ ktoreby miá=
- 33: ło być z iftności/ z myśli y vmyśłu pochodzącego słowá Bogá: (*marg*) [Lactancius](#)
- : [lib. 2. cap. 9.](#)
- : [de origine er-](#)
- : [roris.](#) (-)
- 34: ále zgoła z vczynienia Bożego. A to ták między infzymi rzeczámí
- 35: mowiąc: iáko mátká bez przykłądu porodziła sprawcę swego/
- 36: ták wierzyć mamy/ iż oćiec nie wymownie vrodził **fpołwieczne**⁸⁰:

kk

Z mátki

strona: 258

258.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: Z mátki fię národził ktory iuz przedtym był. Temu niech wierzy
- 2: wiára/ á wyrozumienie niech fię **o tym** nie báda: áby snadz nie ná=
- 3: lazfy nie mni máło być rzeczą ku wierzeniu niepodobną/ ábo ná=
- 4: lazfy nie rozumiało być rzeczą nie ofobliwą zc. To rzekfy Lá=
- 5: ktáncyus/ o rodzeniu iákieby było/ zaráz samze wykłáda fáme=
- 6: go siebie/ (co profzę áby káždy z pilnością vważał) mowiąc w
- 7: ty słowá. Gdy Bog **ad ex cogitandum** ku wymyśleniu był namę=
- 8: drfzy/ do vczynienia naydowćipnieyfzy/ pierwey niż záczał tę ro=
- 9: botę światá: vczynił ná początku **bácź co mowi** dobre y złe. A to
- 10: koniecznie co by było/ otworzyściey wyložę/ áby kto nie mni máł
- 11: że ia ták mowię/ iáko zwykli mowić Poetowie **wey iák fię oświád**
- 12: **cza iż po prostu y fzczyrze mowić chce.** ktorzy rzeczy nie cíelefne/ nie
- 13: ktoremi figurámí ábo podobieńftwy/ iákoby nie widziánymi o=
- 14: gárnuią. Gdy oprócz niego **to iest Bogá** nic iefzcze nie było gdyż w

15: nim dobrego y skończonego dobrą studnicą była: iakoż iest zaw=
16: zdy/ aby od onego dobrego włączynał się iako potok/ y wypły=
17: wał by daleko: wywiodł **produxit** podobnego sobie ducha/ który
18: by był nadany mocami albo cnotami Boga oycą. A iakoby to v=
19: czynił/ gdy sam był w księgach 4. vczyć będziemy: **á to naydziez**
20: **Lib. 4. capítulo. 6.** potym vczył drugiego **notá vczył drugiego, to iest**
21: **duchá** w którym nie zetwał dowcip **indoles diuinæ stirpis.** rodzaju
22: albo przyrodzenia Boskiego. A tak z swej dobrowolney zazdro=
23: ści/ iako iadem zarażony iest/ y przestąpił z dobrego ku złemu/ y
24: z swej dobrej wolej/ która mu od Boga wolna była dana imie=
25: nia sobie **przeciwne**⁸⁰ dostał. Skąd się pokazuje iż nienawiść iest
26: wżego złego źródłem. Abowiem zayżrał swemu onemu przod=
27: kowi/ który będąc ftatecznym/ Bogu oycu iest miłym y doświad
28: czonym. Tego tedy który się sam z dobrego stał złym/ Grekowie
29: Dyabłem zową: á my oskárzycielem albo potwarcą nazywamy:
30: iż występki/ do których on sam przynąca/ odnosi do Boga. A
31: czemu by takowego chciał mieć Bog sprawiedliwy/ ile zmyłtu
32: naszego mierność będzie mogła/ postaramy się żebyśmy to wyło=
33: żyli. Bog gdy miał budować ten świat/ któryby zawisł w rze=
34: czach sobie przeciwnych y niezgodnych/ postanowił przedtym ro
35: żne rzeczy: y vczył przed wżytkimi rzeczami dwie źródła **stłu=**
36: **chay pilno co naprzod wedle niego Bog vczył,** rzeczy między sobą wal

czących

strona: 259

na Wędzidło X.K.P.

259.

1: czących y z sobą przeciwnych/ to iest/ onych dwu duchow dobre=
2: go y złego. Z których ieden iest Bogu iako prawicą/ drugi iako
3: lewicą: aby w mocy ich były one rzeczy sprzeciwne. Których po=
4: mieżáním y pomiarkowaniem świat stoi/ y wżytko co na nim
5: iest. Którą rzecz iż szyroko bårzo wywodzi/ o tych dwu duchach

6: od Bogá naprzod przed ńtworzeniem ńwiátá wczynionych/ prze
7: to iá ia dla dłuęości opuńczam/ te^{ęo} krotko dotykáiąc iź z onych
8: dwu duchow przednieyńzym (po ktorych teź inńzych wiele du=
9: chow ńtworzył/ ktore Aniołami názywamy) iednego pońłufzne^{ęo}
10: Bogu y ńtátecńnie w ńwym ńtanie ńtoiácego/ Bog wmiłował: ńy
11: nem názwáł: ńwiát prze zeń ńtworzył: onego ńię rádźił (ktory ńię
12: potym/ wedle niego ńtał człowiekiem) y Pánem wńzytkiego y
13: dźiedzicem wczynił. A drugiego złego nienawidźiał: wńákże mu
14: zwierzchności nie odiał. Ale ich ták zońtáwił obudwu w oney ich
15: náturze y władzey: żeby káźdy wzywał mocy y wolności ńwey. A=
16: by ńię pokazáło ktorzy ńá dobrzy Aniołowie y ludźie/ á ktorzy zá
17: ńię źli. A to z tád iáko z nich ktoremu rządźić ńię dádzá/ y do kto
18: rego z nich przyńtaná. Dobrzy do duchá dobrego ńynem Boźym
19: názwánego/ áby y oni byli ńynmi Boźymi. A źli záś do złego/ á=
20: by y ći będąc onego złego dziećmi z nim weńpołek karánie czáfu
21: ńwego odnieńli. A toć iest ńummá Láktáncyufzowe^{ęo} przedńiewźię (*marg*) Zámknienie
: tey rzeczy z
: nápominá-
: niem wńzyt-
: kich y **X.K.**
: ńámeęo: (-)
22: ćia. A iź ńię ták rzecz tá/ od przednieyńzych práwie filarow powńze
23: chnego Końściołá Rzymńkiego prowadźi/ iákom iá tu z pińm ich
24: nákrotce przed oczy wyńtáwił: y tákie ńá między nimi niezgody
25: około rzeczy przednieyńzey/ á práwie fundámentálney. Ktemu
26: że ńię rzecz tá od nich prowadźi nie z wńálnego ńłowá Boże^{ęo} źrzo=
27: deń żywych/ ále z káłuzy ńmrodliwych Filozofow pogáńńkich: (że
28: gorzey nic nie rzekę) prońiłbym bárzo pilno káźdeęo Chrińtyá=
29: niná z I.M.**X.K.** by tylko prońbá moiá mogła v nich mieć

30: mieyŃce/ áby oni pilnie fię rzeczy tey przypátrzywŃzy/ wedle Bo=

31: gá y Ńłowá ie^{go} rády/ przeŃtáli iuŃ ná potym dumáć o tym tám zmy

32: Ńlonym Ńynu przedwiecznym ŃpoliŃnym/ y we wŃzem Bogu ro=

33: wnym: á iŃby przeŃtawáli ná iedynym Ńynu BoŃym IeŃuŃie Chri

34: ŃtuŃie człowieku poŃrzedniku/ nam od Bogá wedle obietnic ie=

35: go z naŃienia Dawidowego dánym. GdyŃ ten ktorego z luŃzi

36: Bog dał wedle Ńłowá Ńwoiego/ á nie ktory inŃzy przed nim/ z nim

strona: 260

260.

Wtore ksiáŃki Odpowiedzi/

1: ábo przy nim/ ielŃ onym namileyŃzym Ńynem iednorodnym y wŃa

2: Ńnym BoŃym: ktory ma moc ná niebie y ná Ńiemi/ y imię ná

3: wŃzelkie imioná: y ielŃ náŃzym powŃtaniem y Ńywotem zċ. Kte=

4: mu profŃę áby zá ľáŃkã/ czyiáŃzkolwiek/ I.M.**X.K.** ná mię fię

5: bez **zdrowe**^{go} rozŃádku áni frálował áni gniewał: iŃ teŃ to ia wedle

6: iego **ľáda** [!] BeŃtyą będaċ/ toŃ mowię gániáċ błędy co drudzy da=

7: wno prze demną mawiáli. Boċ iemu ľámemu fráfunek ten poŃy

8: teczny nie będaċie: á gniew wiecznie záŃzkodŃi. Mym zdániem/

9: więcey by fię mu ná fię frálowáċ/ y ná Ńwe od drogi zbáwienney

10: odstápienie/ niŃ ná mię lichotę/ przyŃtało: tákŃe y ná ty wodze

11: Ńlepe ktorzy tákich baiek y plotek y nápletli y nábaiáli. Y mogli

12: ċi by mi iuŃ **X.K.** nie mieċ zá złe: gdyby fię w tym chċiał poczuċ/

13: Ńem ia gánił/ y gánię ono ich. (**Qui in coeċis sine matre & in terris fi-**

14: **ne patre**) wymyŃlone ná niebie bez mátki á ná Ńiemi bez oycá ro=

15: dzenie. Boċ wŃdy (puŃciwŃzy imo fię niebieŃkie/ do ktoregoby

16: pewno ze wŃzytkimi Ńwemi/ co teŃ ták wierzą/ **X.K.** nie naleŃał/

17: gdy by to w rzeczy prawŃziwe było/ gdyŃ Bog bráċiey/ ŃioŃtr y

18: mátki nie ma: ktore ma człowiek ChriŃtus IeŃus/ iáko czytamy

19: **Math. 12. v 50. Ian. 20. v 17. Heb. 7. v 11.**) to ktore tu ná Ńiemi by=

20: ło bez Bogá oycá naprzod (mowiáċ według ducha) nie było/

21: áni było bez oycá Dawidá y infzych/ z ktorých poźedł Chrístus
22: Pan. Iáko o tym piŕze Math. 1. v 1. á 22. v 42. Luc. 1. v 32. á 3. v
23: 23. Rzym. 1. v 3. á 9. v 5. Boć fię **X.K.** nie oŕtoi y przy onym rodze
24: niu w niebie bez mátki y przy tym ná źiemi bez oycá. (chybáby y
25: mátkę Páná Iezufowę/ okazał teź być bez oycá) gdyź mu wŕzyt=
26: ko to tymi piŕmy ŕwoimi/ iegoź wŕafni oycowie/ zbijá: tákowe
27: y owákíe/ procź ŕłowá Boźego/ dumy y domyŕŕy ŕwe wprowa=
28: dzáiąc/ y one ŕtánowiąc. Moia tedy proŕbá y z nápomínaniem/
29: z vprzeyeŕy ŕyczliwoŕci wedle BOgá/ tá ieŕt/ áby fię w czás
30: wŕzyŕcy y **X.K.** teź z nimi vpámieťáli/ á opuŕciwŕzy te Máteolo=
31: gi/ do ŕámego fię ŕłowá Boźego z ŕercá ŕzczyrze vdáli: onego fię
32: rozmiŕował/ y ná nim przeťawał. (Boć o nim źle: zŕá drogá i=
33: dzie.) Co mu Pánie Boże rácz dáć ze wŕzytkimi Amen.
34: **KA P. 17.** Aleby podobno rzekł kto z ŕtrony **X.K.** ábo
35: y ŕam **X.K.** iź mu fię nic nie odpowiedźiało ná iego árgumentá/
36: ktorých názgromádzá wiele/ ktorými on bytnoŕci ŕyná Boże^{go}/

tego

strona: 261

ná Wędzidło X.K.P.

261.

1: tego tám ktory był przed národzeniem Iezufá Chrístufá z Pánny
2: Máryey/ dowodźi? Przetoź potrzebá teź co ná nie powiedźieć.
3: Acźkolwiek tedy iuźem ná wiele ich odpowiedźiał: w Rozŕádku
4: w Reŕponŕie/ w Zwierciádŕku/ y indźiey/ ná ktorýchby pewnie
5: mogło być poboźne^{mv}/ á prawdźie nie odpornemu doŕyć/ iednák
6: y tu niektore przednieyŕze wezmę przedŕię folguiąc krotkoŕci.
7: Bo/ bych miał ná wŕzytki odpowiedáć/ muŕiałbym więcey xiąg (*marg*) Ná niektore
: **X.K.** przed-
: nieyŕze mni-
: mánia, wywo

: dy y świádec

: twá odpo-

: wiedz. (-)

8: nápiłác: przetoż ná niektore tylko po próstu/ krotko odpowiá=

9: dáć będę. Z ktorých/ to napierwíze niech będzie **X.K.Axioma**,

10: á iákoby filar prze zeń wyłtáwiony: ná którym on rzecz łwá bu=

11: duie: gdy chcąc z onych Aniołow/ ktorzy z łtárymi oycámi połlá

12: ni do nich będąc od Bogá/ mawiáli/ vczynić chce Bogá Boże=

13: go łyná. Tę regułkę wyłtáwiáiac/ y ták o tym mowiác fol. 374.

14: Ilekroć w písmie ł. okázuie łię Anioł/ ktory przytym opowieda

15: łię być Bogiem/ ábo vczynki bogu włafne łam z ofoby łwey czy=

16: ni/ tedy zázwdy tákowy Aniol ielt łynem Bożym/ łłowem Bo=

17: gá Oycá. Ktorego włafność ielt od wiekow łiebie y Oycá lu=

18: dżiom obiáwiác. Gdzie wnet zázraz przykłády tego podpiera.

19: Iáko od onego Aniołá/ ktory łię Agárze przed Sarą vćiekáią=

20: ce y pokazał: tákże y przedtym y potym tego dowodzi: y okázu

21: ie to/ iż y w Ráiu przechadzał łię z południá/ á iákoby łię chłó=

22: dząc fol. 370. y Adámá pytał gdzieby był: tákże y Kaimá o brá=

23: tá iego: tákże v wieże Babilońłkiey ięzyki pomiełzał: Noego w

24: Korabiu zámýkał: do Abráhámá y Lotá chodził: iadł z nimi y

25: pił/ y nogi vmywał: y z Iákobem zá páły chodził: Moizełzowi

26: łię we krzu vkazał. A krotko mowiác/ nie máłz nic w łtárym Te (*marg*) O vkázowá-

: niu łię Anio-

: łá, z ktorego

: **X.K.** czyni

: łyná Bożego,

: y niewiedzić

: co tyle. (-)

27: łtámenćie/ łpraw y mow/ ktorýchby mu nie przyczytał. Nie

28: máłz też tych połtáci/ kłztałtow/ włafności/ y odmian w ktore

- 29: by go nie obłoczył. Nie máłz też tey rzeczy/ którąby go nie **czy**=
30: **czynił** [!]. Gdyż go zaráz czyni (fol. 366.) Bogiem/ słowem/ Anio=
31: łem/ mężem/ ábo człowiekiem: łam tho łkutecznie czyniãc/ y
32: twierdząc/ co mnie niełłuznie/ zãdãie: żebym z Bogã mowę/ á
33: z mowy ciãło ábo człowiekã/ á z niego zãł Bogã czyniãc miał fol.
34: 15. Ano/ miełzãiãc to y owo w iednã kupę/ łam I.M. niewie
35: ná co fię tá miełzãninã zgodzi. Ani fię w tym I.M. czuie: że wãie
36: lenie ktore twierdzi/ w niwecz obrãca/ gdy iuz przedtym/ niź do

kk 3

tego z

strona: 262

262.

Wtore ksiãżki Odpowiedzi/

- 1: tego z Máryey pãnni wãielenia przyłzłó/ powiedã byã tãkiego
2: łynã/ ktory był mężem/ ábo człowiekiem zãraz/ ktory iadł/ pił/
3: nogi vmywał/ chłodził fie y odpoczywał/ iefzãc fię nie vrodzi=
4: wãzy. Czým łtãrych onych heretykow bład vtwierdãiãc/ ktory
5: to twierdãili/ iź łobie ciãło z niebã łyn Boży przyniołł. A iź nic z
6: Máryey nie wãziãł: ábo iź tych ciãł mułãł mieã wiele/ y częłto
7: fię mułãł wãielãc. Ale tego tãk trochã dotknãwãzy/ ná I.M.
8: dumę o Aniele z ktorego czyni łynã Bożego odpowiem/ wãzãkże
9: nie zołobnã ná kãżde mieyłce odpowiedãiãc/ iãko ie **X.K.** zołó=
10: bnã długo wywodzi/ iednãż rzecz powtarzãiãc/ choã ná roźnych
11: mieyłcãch y roźnych czãłow okazãnã: ále iednego z nich zborze=
12: niem/ wãzytkie zãraz wykorzeniãiãc. A vczyniã to nie łam łłowy
13: łwymi/ ále iego Kãtholiki łłowy mnichowłkimi/ ábo ktorymi
14: też innymi. Co fię tedy dotyczã Rãiu/ tãk o tym piłze Dionifus [Car \(marg\) Dionifus](#)
: [Cartuf. in](#)
: [Gen. Art. 24 \(-\)](#)
15: [tufianus](#), ná ty łłowã [Gen. 3](#). A gdy vłlyłzeli głos pãnã Bogã cho
16: dzãcego w Rãiu zã. Piłmo (powiedã) mowi ludzkim łłowã
17: o Bogu/ ktory iefł łam w łobie nieopifãny: przetoź nie mamy te^go

18: ták rozumieć/ żeby Bog kłztálćie Bołkim ábo w ołobie włá=
19: łney/ ták fię przechádźać miał. Ale tho czynił przez łtworzenie
20: podrzucone: ták/ że Anioł w perfonie Bożey okázuiący fię/ cho=
21: dźił ták w kłztálćie ludzkim iáko też powiedźiano/ że fię Bog v=
22: kazał Abráhámowi/ ná págorku Hebrońłkim/ y Moizełzowi y
23: inłzym Prorokom y łwiętyłm. Dla częgo Augułtyn wyznawa: iż
24: łyłzeli głos Bogá przechádźiącego fię: że fię to nie ináczey łtá=
25: ło/ iedno przez podrzucone łtworzenie ([per creaturam subiectam.](#))
26: Aby kto ták nie mniemał/ żeby iłtność niewidźiána/ y włzędźie
27: cáła/ ábo włzytká/ ktora iest oycá/ łyná y ducha ł. ciełefnyłmi zmy
28: łłámi/ rułzáiąc fię z mieyłcá ná mieyłce to tego to owe⁸⁰ czáfu miá
29: łá być widźianá (o czym też piłze Ambrozy [de Paradif. cap. 14. fol.](#)
30: [110. Tom. 4.](#)) Toż mowi [Artic. 43.](#) z łtrony wieże Babelłkiey/ gdzie
31: powiáda iż ty łłowá/ Podźmy á łtápmy/ łłowá łą Bogá Oycá
32: do Aniołow. Acźkolwiek też y inłzych dumek ludzkich dotyka/
33: iednák tego zdánia łwego nie odłtępuie/ iż nie Bog był widźian
34: y nie Bog fię przechadzał/ ále Anioł. Tákże [Art. 52.](#) o onym án=
35: iele ktorego widźiáłá Hágár niewolnicá Sarzyná toż twierdzi.
36: A w ártykule 57. około vkázánia fię Abráhámowi onych trzech

mężow

strona: 263

ná Wędzidło X.K.P.

263.

1: mężow po wylíczeniu dum ábo opinii ludzkich/ łtrofuie Augu=
2: łtynem dumę tych/ ktorzy twierdzą/ żeby fię łyn Boży pokázo=
3: wác miał w kłztálćie/ ábo połtáci człowieczey. Gdyż fię vkázáli
4: trzy Aniołowie/ á nie Bog. Ktorą rzecz tám łzyroko wywodźi:
5: vkázuiąc ią y z Lotá/ do ktorego potym dwa Aniołowie przy=
6: łzli. Toż mowi z Augułtyná [Art. 78.](#) iż też Anioł/ á nie łyn Boży
7: z Iákobem zá páfy chodźił. Toż ([Exod. 3. Art. 5.](#)) twierdzi iż fię
8: Moizełzowi/ iáko y Iozuemu y Mánuáchowi Oycu Sámłono=

- 9: wemu/ Anioł vkázował: y z nim iáko z inšzymi mowił. Ták o
- 10: tym mowiác. *Quòd apparitio ista Dei fuit per creaturam subiectā: quia*
- 11: *in angelo & per angeloum apparebat dominus Deus. Sic que angelus in per-*
- 12: *fona Dei loquens & apparens, dominus appellatur: & Deus in quantum*
- 13: *Dei perfonam repræsentavit.* Bo iż Anioł mowił iáko Bog/ tedy to
- 14: dla tego/ iż ofobę Bożą ná łobie nošł. Gdzie teź dowodząc tego
- 15: z oycow/ iáko z Grzegorzá y Auguštyná/ náwet y to twierdzi iż
- 16: y oná mowá/ przy ponurzaniu Iezufá Chrištufá: Ten iest fyn moy (*marg*) Kto to mowił
- : Ten iest fyn
- : moy namiley
- : Źy. (–)
- 17: namileyŹy zĉ. nie była mowá łamego Bogá oycá/ ktorego ofo=
- 18: by nikt nigdy nie widział/ áni głófu Źyłżał: ále była AnielŹka/
- 19: przez ktorego iá Bog mowił. Gdzie teź zaráz zbija dumę Źpro=
- 20: Źną **X.K.** y iego Roratnikow/ ábo iáko ie w Krákwie zowiá
- 21: Rurantow: ktorzy przez kierz gorájący/ w ktorym Źię Anioł
- 22: MoizelŹowi vkazał/ rozumieią dziewictwo P. Máryey. Gdyź
- 23: on/ co iest rzeczą włafną y prawdziwą/ o vtrapieniu ludu Izrael=
- 24: Izraelskie^{go} w Eiptcie/ z inšzymi poboźnymi/ wykłáda ták mowiác. *Per*
- 25: *quod Deus omnipotentiam suam monstravit, ac mystice designavit, quod*
- 26: *tribulatio Hebræorum in Aegypto, non fuit eos penitus confumptura, sed*
- 27: *occasio magnificæ liberationis eorundem. Eadem vide apud Hieronymum*
- 28: *Tomo. 3. col. 44. D.* Ale iż ná wŹytkich inšzych mieyfcách/ gdzie=
- 29: kolwiek iest zmiánká vkázowania Źię tego Bożego: (ktore **X.**
- 30: **K.** fynowi Bożemu przyczyta) zgodnie z inšzymi y dowodnie z pi / [!]
- 31: Źmá/ y iednoštáynie iáko tu ták y tám/ Aniołom to *Dionifius* przy
- 32: czyta: ktory Źię więcey pewnie RzymŹkiemu košciółowi przyŹłu
- 33: żył/ niź **X.K.** iáko y iego włafne piłmá/ ná wŹytkę Bibliá/ y nie=
- 34: ktorych PápiŹtow Źlawnych piłania o nim Źwiádczą. Tedy ia rá
- 35: dżę áby Źię **X.K.** przeciw iego temu nápiłaniu/ iáko z motyką ná

36: łośńce nie targał. Ale iáko obiecał w Przedmowie przyiąć/ gdy=

by mu

strona: 264

264.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: by mu było co lepszego pokazano/ żeby z pocałowáním y z chwa

2: łą Bożą przyiął/ á łwego łprofnego błędu odbieżał: by fię też y

3: zówłtydác przed ludzmi przyźzło. Boć wždy to lepiej przed ludź

4: mi włtydác fię niż przed Bogiem. Bo fię tym nie wykręci/ czym

5: fię chce wykręcić fol. 405. 487. gwałcząc Stefáná ś. łłowá/ kto

6: re ia tu teraz iáko niezwyćięzone opuźczam. A **X.K.** niech fię po

7: czuie w tym/ co to iełt duchowi fię ś. łprzećiwiác/ á ták iáfney

8: rzeczy: mądre mu dofyć. Wiem ći ia/ co też y inłzy piźzą o ániolách

9: tych/ wykłádáiąc Gen. 18. y 19. y Heb. 13. y inłze piłmá ś. A iáko

10: łą **X.K.** y w czym łą ná odpor: ále ia chcąc opuźczam: dofyć iełt

11: ná tym iednym prawdę iáko iełt/ z piłmem ś. wyznawáiącym/

12: chociaź był mnich/ przełtác: niż fię z wielą błádzącymi prawdzie

13: iáfney łprzećiwiác. A iź to **X.K.** dla tego ná fyná kłádzie/ żeby to

14: perfonie oycowłkiey nie naleźáło/ żeby on miał być połány: iáko

15: piźze fol. 376. tedy fię y w tym nie czuie. Bo iełli to nie przyłtoi/ á=

16: bo nie należy oycu co fynowi: A iákoź będą trzey ieden Bog: iá=

17: koź w Troycy nie będącie nic pierwłzego y poślednieyze⁸⁰/ iákoź ie=

18: łzcze (*opera ad extra indiuiła*) będą nie rozdzielne łprawy tey iego

19: Troyce pozwierzchnie? A iáko nád to nie vcźyni tym łpořobem

20: fyná mnieyłzego/ á oycá więłszego? gdyź wedle Chriřtułá/ y rze=

21: czy łámey dotkliwey więłszy Pan niż łługá: A połeł mnieyłzy iełt

22: tego ktory go połyła. To fię iuź rzecz iedná z łtrony Aniolá od=

23: práwiłá ogołem nákrótce: połtápmyź dáley. Ma też łobie **X.K.(marg)** *Pluit Domi-*

nus á Domi-

no de cęlo. (-)

24: zá wywod potęźny/ okazánia fyná Boźego/ będącego w łkutku

- 25: przedtym nim fię Iezus Chriřtus potomek Dawidow z Máriej
26: národził/ łłowá one Moyżefzowe 1. Moi. 19. gdzie mowi iż Pan
27: od páná Ńpuřcił řiárkę y ogień. Ktoremu dwu dowodzi Bogow.
28: Z ktorych ieden tu ná ziemi będąc od drugiego z niebá Ńpuřzczáć
29: to miał. Co/ iżem teź o tym nieco w Diálogách nápiřał/ obrázi=
30: ło bárzo **X.K.** y ná mię fię fráfuie y ná Watáblá Fráncuzá/ kto=
31: regom łłowy rzeczy łwey podpárł. Niewiedząc podobno tego/
32: iż ten Watáblus nie był Luteran ále Papiřtá. A iefzcze Krolá
33: onego nád Neroná przeciřwiernym okrutnieyřzego/ Fráncu= (marg) **Chriřosto-**
: **mus łuper il-**
: **łud łluit Do-**
: **minus a Do-**
: **mino. (-)**
34: łkiego (ktory łam drwá ręká łwá pod nimi podźegał) Hebrej=
35: łkiego ięzyká Profellor w Páryżu. Ktorego iż zemną przyiáć nie
36: chćiał/ niechże łłucha Chriřořtomá/ ktory ták ná to krotko mo=

wi. Dile-

strona: 265

ná Wędzidło X.K.P.

265.

- 1: wi. **Dilecte ne tenearis admiratione: proprietatis enim est scripturae &c.**
2: Ktoremu łłowy toź mowi co y **Watablus**: co teź y **Dionifius**, ktory (marg) **Dionifius. (-)**
3: práwie łłowy iálnymi rzecz tę wyřaźa mowiáć, **pluit fulphureum i-**
4: **gnē á feipfo, vel dominus id est angelus in Dei virtute haec ministerialiter**
5: **exequens, pluit ignem istum á domino Deo, principaliter haec agente de coe**
6: **lo &c.** Ńpuřcił mowi Pan od Páná/ to iefť łam od řiebie. Abo
7: Ńpuřcił ánioł Pánłki mocá Bożá/ wykonywáiący to iáko łługá
8: zć. Niechże fię dopiero **X.K.** iuź nie ná mię/ ále ná tych łłwoich
9: gniewa/ ktorzy to dawno przedemną mowili/ co teź ia teraz z
10: łáłki Bożey mowię. A niech fię nie wřtyda prawdy v inřzych v=
11: czyć/ puřćiwřzy drugich bayki ná łłrone/ ktorych wiele náwymy

12: śláli/ przeciw włafności y prawdzie piśmá ś. Ktemu niech ná
13: łwego onego zmyślonego Areopágite Dionizego pámięta/ kto
14: ry też to aniołom przyczyta: iż y zakon przez nie dány/ y infze íprá
15: wy łą wykonáne/ y przez nie oycowie łtárzy ku znáiomóści Bo=
16: żey bywáli przywodzeni [lib. 1. cap. 4. 7.](#) zc. Boć ia to baczę iż wię
17: cej **X.K.** wierzy oycóm łwego kościoła Rzymłkiego/níž piśmu
18: ś. Włzákże go ia dla tego nie zániecham ná mieyfcu łwym. Ale
19: y w tym fię podobno/ łam mowiác przeciw łobie **X.K.** nie
20: cżuie: dwu łtánowiác pánow: iednego ná niebie/ á drugiego
21: ná źiemi. Iż ten ktory to ná źiemi czynił/ iuż będzie musiał być
22: mnieyłzy od onego ná niebie: będąc iego połłáncem: y od niego
23: czyniác to/ co czynił: á nie od łiebie/ áni przez fię łáwego. Pa=
24: chnieć to gdyby fię I.M. poczuł/ Arryáńftwem: wedle łáwego
25: I.M.**X.K.** wyroku. Ale iuż teraz nie báwiác fię infzymi/ zá o=
26: błádeniem tych napřednieyłzych/ ná ktorych włzytko záwiłzło **X**
27: **K.** mniemánie: to iefzcze ktemu mowię/ iż záraz vpáda *ie^{go}* włzy
28: tek fundament niełtáteczny: o ktorym iáko y łam wátpi/ y iáko
29: y tego y owego pozwála/ raz zgołá łyná Bożego ániołem nie
30: tylko zowiác/ ále też y w łkutku czyniác: y ániołem go wielkiey
31: rády [angelum magni confilij](#), czyniác: czego nigđziey w Ebreyłkim
32: texcie nie máłz. A drugi fię ku temu łkłániáiąc/ iż choć nie był án=
33: iołem ([fol. 367.](#)) iednák w onym ániele obecny był/ ktory
34: fię Bogiem názywał. Bo co nápomina [fol. 253.](#) żebyłmy łyná Bo
35: żego vpátrowáli w łtárym Tełtámenćie y poznawáli: tedy nie=
36: wiem iáko to opátrzenie y bácznie czyni/ gdyż go pokázác nie mo=

2: by był tego który z piérzow ták stárego iáko y nowego Testá=
3: mentu? Abo sam Chrístus Pan/ opowiedáiąc nam wšytko co
4: iedno nam było potrzebnego ku zbáwieniu/ tegoby nam też nie
5: miał być obiáwić? Ktory gdy Zydy odfyłał od Moizefzá/ áby fię
6: z piém iego o nim wywiadowali/ nie rzekłci ták: Abowiem mnie
7: Moizefz widział: ábo mawiałem ia z Moizefzem: ále tylko rzekł/
8: ábowiem Moizefz o mnie piął. Ale niech co chce z stáre^{go} Testá=
9: mentu przywodzi/ chcąc fwe^{go} przedwieczne^{go} dowieść/ tedy mu
10: to nie tylko iálne słowo Boże pfuie (Hebr. 1. v 1. á 2. v 1.) vká=
11: zuiąc iż Bog który przedtym przez Proroki y ánioły mawiał/ to
12: tych oštátecznych czáłow przez syná nam mowił. Ale też y I.M.
13: **X.** Arcybiskup swoią przedmową tego dopomaga/ w ktorey
14: to twierdzi/ iż w stárym Testámenćie máło iest piánia y to pod
15: figurámi o Boſtwie Chrístułowym: á w nowym też záś o duchu
16: ś. A iefli máło/ á czemuż fię **X.K.** tego domyśła? A gdy też pi=
17: śmo mowi/ iż áż w te dni oštateczne Bog począł mowić przez sy
18: ná? A czemuż mu on śmie to przyczytác/ przeciw ták iálney praw
19: dzie/ żeby on záwždy y wšytko mowić miał. A iż fię mieyfcá tego
20: Hebr. 1. zmianká ftała/ z ktorego mię też **X.K.** ſtrofuie y dzi=
21: wnie nośi/ tedy mu też tu krotko ná to odpowiem: aby nie mnie=
22: mał iż prawdę ma: ábo żeby plác otrzymał. Owſzem to niech wie
23: iż przed zwycięſtwem wykrzykał. [cum tamen ſtultū ſit ante victoriā](#)
24: [triumphū canere.](#)(*marg*) Przydatek

⌘ **X.K.** zádá-

⌘ ie mi tych

⌘ słow Heb. 1.

⌘ przez fámego

⌘ ſiebie. (–) Napierwey mi tedy to przyczyta (fol. 360.) iż by

25: to moy miał być przydáték: sam przez fię. Gdy^m ták położył Heb.

26: 1. v 3. Ipráwiwfy oczýszenie grzechow przez łamego siebie/ iáko
27: by to/ przez łamego siebie/ nie miało być w texcie. Dziwuję się
28: temu/ iż **X.K.** nátkawfy ták wiele w to fwoie Wędzidło oycow
29: łwego kościoła Rzmyłkiego pífm/ nie tylko Lácinnikow/ ále y
30: Grekow/ nie porádził się pierwey ktorego z nich/ ábo y rozmá=
31: itych infzych przekłádaczow nowego Teštámentu/ *ne ita proderet*
32: *turpiter fuam cum negligentiam, tum sacrarum literarum infcitiam.* Boby
33: pewnie pohámowác się był musiał/ od łtrofowánia mnie z tego
34: co się ná łamego obráca: y łamego znácznie łtrofuie. Spułzcza
35: się ná łamę **Vulgatę**, á łam iey omyłki przyznawa *fol. 483.* A cze=
36: muž bacząc w niey omyłki/ gdy łtyfy y widzi/ iż kto świádectwo

ktore/

strona: 267

ná Wędzidło X.K.P.

267.

1: ktore/ ináczey niż w niey iest/ ábo niż się zdawná ná pámięć náu=
2: czył przywodzi/ nie zaráz się do źrzodeł vcieka/ y onych się nie rá=
3: dži/ tákli w nich iest/ ábo nie? Abo *cze^{mv}* się z łtrony Zydwoczýzny
4: do tych nie vcieka/ ktorzy ięzyk ten vmieli. Tákże w Greckim
5: do Greckiego ięzyká tłumáczow. Nie iest to tedy/ to niech wie/
6: moy przydátek/ ále ták włáfnie w texcie łtoi. A nie wierzyli mi
7: **X.K.** niechże się Chryzostomá y Theofiláktá porádzi: ábo náwet
8: przekłádu Kompluteńłkiego/ ktory nie dawno Lowánienfes z
9: nowu popráwiony wydáli. Druga/ moje przełozenie y wykład/
10: ácz nieznácznie miánuiąc/ włzákże znácznie gáni odrzuczáiąc iy/
11: á fwoie zdánie wyłtáwia mowiac ták: Bog mowił do ludzi/ nie
12: przez proroki/ ábo przez łyná ále w Prorocech y w łynie. Dziwna
13: Filozofia/ ktorá iáko iáká siádkę łtáwi ná coś. Ale/ by mi czáfu
14: sítawáło/ ábo czego infzego ná przekázie nie było czemu się fol
15: guie/ łamby się I.M. tą siádką włowił. Aták ná I.M. filozofiá
16: łubtylná/ ále nie k rzeczy wyłtáwioná/ nic z Filozofiey nie odpo=(*marg*) Mowił w pro

: rozech: mowił

: przez Proro-

: ki iedná to. (-)

17: wiedáiąc/ oto dofyć ná tym niech ma/ co ná ty fłowá **Locutus est**

18: **nobis in filio**, Chrizoftom/ Theofilákt y Ambrozy z nimi piřzą: v=

19: kázuiąc iż tá mowá mowił w Prorocech/ rozumie fię tak mowił

20: przez Proroki. Gdyż fię tak częřto **ξv** Greckie/ **a in** Láćinřkie bie=

21: rze/ y to/ przez/ známionuie. **Trećia** [!] zbija teř dwoiákim řpořo=

22: bem moy wywod/ ktorým z tego mieyřćá/ iáko y to przedtým

23: trocheř wyřřzey/ vcřynił: vkázuiąc to z tych řłow Apoftolřkich/

24: ktore mowi Wielekroć y wielą řpořobow mawiał niekiedy bog

25: oycom przez Proroki/ á w ty dni ořtáteczne mowił nam przez řy

26: ná: řebych wyvodu tego řle vřywał. Ná ktory/ iáko mi dziećiń

27: řkie odpowiáda/ pozna to kářdy kto řłowá moie wářne precřy=

28: tá/ á nie tak iáko ie **X.K.** kładřie. Mnie więcey mowić ná iego

29: długą Loikę nie trzebá/ iedno co y řam **fol. 361.** precřiw řobie řa=

30: memu mowi. Iř Apoftoł tymi řłowi [!] chce wyřtáwić dořtoynořć

31: nowego zákonu nád řtáry. Stoymyř tu przy tych **X.K.** řłowách

32: (ktore teř/ przedtým trocheř miánowáni Pátreřowie/ řyřzey y (*marg*) **Wykład řłow**

: w ořtáteczne

: dni mowił

: nam przez řy-

: ná. (-)

33: iářniey wywodzą.) Którymi to twierdři iż Piřarz řiřtu tego do

34: Hebreow wyřtáwia zacnořć á choćiař y dořtoynořć/ iáko **X.**

35: **K.** mowi/ nowego zákonu nád řtáry. Dobrze mowi: mowię to

36: y ia z inřzymi/ iż tak ieřt. Pytam tedy/ niech mi odpowie/ w czym

1: tę zacność wyftawia? Niech po profu/ zaniechawfzy wići krę=
2: tych odpowie. Nie tufzę aby ią w czym infzym pokazać mogł
3: fzczyrze y prawdziwie/ oprócz tey znóczney rzeczy/ od ktorey
4: rzecz fwą zóczł Apoftoł: Iż co niekiedy (á nie mowi też tego/
5: żeby to było tylko pod ftarym zákonem/ ále zgoła rozumie o
6: wfzytkim onym czáfie/ ktory vprzedził nowe przymierze/ gdyż
7: mowi **παραλιολim**, to ieft niekiedy/ ábo z ftarádawná) Bog ma
8: wiał oycom przez Proroki zc. To iuz wiefzją łáfkę y miłość
9: przeciw nam wyftawiając/ zacność nowego znami poftánowio
10: nego przymierza/ nád ono ktore było z Noem/ z Abráhámem/
11: potym ze wfzytkim Izráelem vczynione/ powieda iż w te dni o=
12: ftáteczne mowił nam przez fyná. Gdzie iáko dni ábo czáfy prze=
13: fże/ ták też y fpofooby rozmaíte onego mowienia Bożego (co
14: trzeba bóczyc) w nie/ z iedney ftrony kładzie/ á z drugiey ftrony
15: oftáteczny ten czás y fofoob mowienia weń. Bogác też mowią=
16: cego do ludzi/ ále iuz nád ony przeffze fpofooby mowienia zacniey
17: fzy wyftawia. Nie rozumiejąc tego/ żeby tám przez famy tylko
18: Proroki/ to ieft/ ludzi máwiác miał: ále iż też y przez ánioły ma=
19: wiał. Iáko dokláda potym **káp^{itulum}2. v 2.** **Kte^{mv}** y **káp^{itulum} 13. v 2.** gdzie
20: wfpomina/ iż niektorzy niewiedząc/ ánioły ná gofpodę przyięli.
21: Ktore fłowá/ gdyby kto wykřęcić chciál z tą **X.K.** zofiłką wićią
22: mowiác ták/ ále tego nie dokláda/ áni tego przy/ żeby też tám
23: nie miał mowić przez fyná: tylko mowi iż nam przez fyná mowił:
24: tedy y ták tymi mydlinámi oczu nikomu bócznemu nie zamy=
25: dli: żeby fię wždy w tym poczuć nie miał: iż ieffliby też tám kie=
26: dy przez fyná/ ktorymibykolwiek to fpofooby było/ y w iákimkol=
27: wiek křztákie/ ábo podftáci: w iákich wiele częfto **X.K.** fwego
28: fyná Bogá obłoczy: tedyby iuz nigdy ten árgument Apoftolfski
29: ftác nie mogł: Ktorem okázuie tę zacność nowego przymierza/
30: nád przeffze czáfy. Bo gdyby to mogło być prawdziwie z fłowá

- 31: Boże^{g0} pokazáne/ iż tám przedtym ná tym/ áby ná owym miey=
32: Ícu/ ná ten ábo ná ow czás/ mowił bog przez łyná iáko **X.K.** mo=
33: wi/ iż fię w ráiu chłodząc z południá vmawiał z Adámem/ po=
34: tym z Kaimem/ z Abráhámem z Agárą z Iákobem y z infzymi:
35: Tedyby iuż Apóstoł kłámáć musiał/ to łtánowiąc y twierdząc/
36: iż tám przedtym wielekroć y rozmáitymi łpołoby/ to przez Pro=

roki/ to

strona: 269

ná Wędzidło X.K.P.

269.

- 1: roki/ to przez ánióły mawiał á w te dni ołtáteczne ku nam przez
2: łyná: Niechayże tedy **X.K.** kręci fię iáko chce/ przedsię fię z te=
3: go prawdą y łczyrością Bogu miłą nie wykreci. Vpásć mu w
4: tym vporze y przeciw prawdzie ták iálney y otworzyłtey. Mur
5: to iest miedziány/ łłowá ty Apóstołskie/ że infzych nie włpominá
6: iąc/ y rzeczy tey więcey nie łzyrząc/ włzytkie infze dowody iego
7: ktorých nieporządnie nátrzął tám y łam/ ták y owák tego tám
8: łyná Bogá dowodząc/ tym **iedny** [!] obalone w niwecz fię obrocić
9: mułzą. Bo gdyby chciał był mieć ważne/ ktore infzy dowody y (*marg*) Iáko my przy
: znawamy by
: tność przed-
: wieczną łyna Bożego. (-)
10: wywody łwoie/ ktorými chce obronić łwego przedwiecznego
11: Bogá łyná/ tám iuż w łkutku (dokłádam tego) będącego/ á
12: nie w obietnicy y figurách rozmáitych/ iáko go my być z łálki
13: Bożey wierzymy/ y wyznawamy/ wedle Boże^{g0} przedwiecznego
14: połtánowienia. Tedy napierwey te^{g0} było potrzebá/ żeby to łwiá
15: dectwo Apóstołskie zborzył. Ale ták/ tego pierwey niezborzy=
16: włzy/ wzięć fię zá co infzego/ á o tę fię łkáłę dopiero potym/ y to
17: łłomiánym młotem kuścić: nie bárzo zwoiuie. Dla czego ia też

- 18: poki mi tego prawdą iáfną fłowá Bożego porządnie y iáfnie/
19: kámienia *twárde*⁸⁰ nie zbiję/ ná inŕze I.M. wywody/ tym iuż ie=
20: dnym/ w niwecz obrocone/ odpowiedác niehcę. Częścią iż nic
21: nie fą ważne przeciw iafney prawdzie: częścią iżem iuż po Dyálo
22: gow wydaniu w inŕzych kšiążkách ná nie odpowiedział. By tyl=
23: ko dał Bog ludziom oczy ku widzeniu y ŕerce ku wyrozumieniu.
24: **KA P. 18.** Zbił fię iuż z łálki Bożey zły **X.K.** y wŕzego (*marg*) **Wystáwienie**
: prawdziwego
: fundámentu. (–)
25: Papietwá fundáment: okázaly fię y zborzyły przednieyfze niekto
26: re iego wywody: okázaly fię złe/ ŕmrodliwe/ y ŕzkodliwe rummy/
27: y inŕze plugáwe chwaŕty y záfady: Iuż też nam čás fundáment
28: zbáwienny pokazác: trzebá go dowieŕć: y do budowánia fię ná
29: nim ludziom drogę podác. Co fię tedy dotyczé fundámentu wŕa
30: ŕnego y prawdziwego/ ktory poznác każdemu ku zbáwieniu/ ábo
31: ku żywotowi wiecznemu potrzebá/ áby fię ná nim budował/ ten
32: nie inŕzy ktory iest/ iedno on ŕam iedyny/ żywy/ prawdziwy nie= (*marg*) **Fundáment**
: prawdziwy
: iest ŕam Bog
: oćiec. (–)
33: ŕmiertelny Bog oćiec ktory ŕam iest ŕtworzyćielem wŕzech wi=
34: dżiánych y nie widziánych też rzeczy: ktore fą nie tylko ná ziemi/
35: w ziemi/ y pod ziemiá/w morzu y inŕzych wodách y przepáŕciách
36: gŕbókich: ále też ná niebie y ŕzerokiem y wyŕokiem. W ktorym fá

- 1: mym Bogu przez fię będącym y żywot w ŕobie máiącym/ (kto=
2: rego y ŕynowi ŕwojemu Iezuŕowi Chriŕtuŕowi wżyczył.) iż żywot

- 3: wieczny zawiłł: znacznie to sam Zbawiciel nasz Jezus Chrystus od nie=
4: go nam poślany y dany wyraża tymi słowy do niego w modli=
5: twie słowy mówiąc. Ten jest żywot wieczny/ aby poznali ciebie ja
6: mego prawdziwego Boga y ktoregoś posłał Jezusa Chrystusa
7: Jan. 17. v 3. A iż to mówił Chrystus pan/ nie o jakim Bogu od
8: ludzi zmyślonym Trojcy: albo o jakim jednym/ trzem osobam
9: śpolnej istności: ale o sławnym idynym/ prawdziwym Bogu y
10: oycu słwym/ to się nie tylko z tego przydatku słów tych pokazu=
11: ie/ gdy mówi: y ktoregoś posłał Jezusa Chrystusa Jan. 17. v 3.
12: Ale też y z tej sławnej kaptuły początku. Gdzie pisze Jan. ś. że ten=
13: że to Jezus podniósł oczu słwych ku niebu y rzekl [!] . Oycze przyślą
14: godziną/ w wielbi słyną twoiego/ aby y słyn twoy w wielbił ciebie.
15: Gdzie oto tegoż ktorego wprzód nazywał oycem słwym/ zowie
16: potym Bogiem sławnym y prawdziwym: y takim/ który mu dał
17: zwierzchność nad wszelkim ciałem. Iako też tego y na innych
18: miejscach wielu znacznie/ y sam y uczniowie jego wierni/ dokła
19: dają: iż od tego Boga oycą wszelaką moc y zwierzchność/ y ży=
20: wot nakoniec/ y wszystko ma/ tenże to słyn jego miły/ Jezus Chri=
21: stus: iako Máth. 11. v 27. á 28. v 18. Jan. 3. v 35. á 5. v 20. á 6
22: v 46. 2c. Gdyż mu dał cześć y chwałę 2. Pet. 1. v 17. Pánem y
23: Chrystusem uczynił. Dzie. 2. v 36. Dziedzicem wszystkiego postá=
24: nowił Heb. 1. v 2. Poświęcił: zapieczętował/ y na świat posłał.
25: Jan. 6. v 27. á 10. v 36. Który sam od siebie nic czynić nie może/
26: ażby widział oycą co czyniącego. Jan. 5. v 19. Czym wszystkim
27: świadectwo się iáśnie wydaie/ naszymu wyznaniu/ o idynym/ ja
28: mym/ prawdziwym fundamencie zbawienia naszego: y wszystkie=
29: go łczęścia y błogosławieństwa niebieskiego duchownego/ kto=
30: re wszystko/ z tego sławnego idynego/ żywego y prawdziwego
31: Boga płynie: który jest Bogiem y oycem páná naszego Jezusa
32: Chrystusa: y naszym też prze zeń. Od ktorego sławnego iako wszyst

33: ko ma/ cokolwiek iedno ma/ ten to fyn iego: tákże też y my od

34: nie^{go} prze zeń wŕzytkiego doŕstawamy. Gdyż nam onego dawŕzy:

35: napełnione^{go} wŕzech dárow niebieŕskich: iáko wŕzelką zwierzchno=

36: ściá y duchem bez miáry: ták też vmieiętnościá y wyrozumie=

niem:

strona: 271

ná Wędzidło X.K.P.

271.

1: niem: żeby práwie w nim zupełność boŕtwá cieiefnie mieŕzkáá:

2: á onby był náŕzą mądrościá (od Bogá vczyniony) fprawiedli=

3: wościá/ poświęceniem y odkupieniem. (iáko ty piŕmá świádczá

4: Ian. 1. v 16. á 3. v 34. Kol. 2. v 3. 9. á 1. Kor.1. v 30.) ták go

5: nam dáł/ że nam też z nim y wŕzytko dárował Rzym. 8. v 32. Aby

6: fmy z tey zupełności iego wŕzyfcy czyrpáli (Ian. 6. v 16.) Y prze

7: zeń Bogá oycá iego poználi: weń wierzyli: iemu lámemu chwa

8: łę oddawáli: y do niego fię/ iáko dźiateczki do oycá/ vćiekáli.

9: Gdyż on ieft nie tylko Bogiem náŕzym/ ále też y oycem dobrotli

10: wym y łáfkáwym/ on ieft fkáłą náŕzą/ balztá náŕzą: zamkiem o=

11: bronnym náŕzym: y wieżá mocná y tarczá pewná. Iáko go wŕzę=

12: dy piŕmo ś. zowie. Do tego nas też pobudzáiác y nápomináiác/

13: ábyfmy fię ná nim/ iáko ná napewniefzym fundámenćie y fkále

14: niedobytey záwždy budowáli y ná nim lámym przeŕstawáli/ wo=

15: lá iego wykonywáiác: chcemyli w miłości iego wytrwác/ iáko

16: fyn iego miły Iezus Chriftus o ŕobie/ ku pobudce też náŕzey/ mo

17: wi: iż też on záwŕze chował rofkazánie iego/ á iż też wytrwał w mi

18: łości iego. Ian. 15. v 10. O ktorym Bogu Oycu/ iż lám tylko

19: przez fię Bogiem ieft iedynym y prawdziwym/ oprócz ktorego

20: nie máłz żadnego infzego Bogá tákiego/ prawdziwego/ lámego

21: przez fię y z ŕiebie będącego: żywego á nie ŕmiertelnego: wŕzytkie (*marg*) Iż lám tylko

: iedyny iest

BOG Oćiec

łprawcá

włzytkiego. (-)

22: pírmá łtárego y nowego przymierza włzędny zgodnie y iednołtáy=

23: nie świádczą. Onego nam zálecáią: do niego nas odłyláią:

24: y ná nim łámym nam przełstawáć/ w nim włfáć y budowáć łię/

25: iáko ná łkále y opoce nieprzemożoney/ y nieomyłney/ każą. Iá=

26: koż to y łam o łobie mowi y rołkázuię/ w ty łłowá. Wylćie świáđ

27: kámi moimi (mowi Iehowách [!]) y łługá moy ktoregom obrał:

28: ábyłćie wíedźieli y wierzyli mi/ y wyrozumieli/ żem ći ia on ięłt:

29: przed ktorym nie ięłt Bog wtworzony/ y pomnie nie bęđzie. Iam

30: ći/ ia Iehowáh: á nie máłż oprócz mnie wybáwićielá. Iam oznáy

31: mił y wybáwił/ y dáłem łłyłżeć: á nie máłż v was inłżego: á wylćie

32: świáđkámi moimi (mowi Iehowáh) y ia Bog. Też odedná **to**

33: **jest od wieku** ia on ięłtem: á z ręki moiey nie máłż ktoby wydárl.

34: **wczyńię ia co chcę** A kto to odwróći? Ezái. 43. v 10. Támże 44.

35: v 6. Ták mowił Iehowáh Krol Izráelłki/ y odkupićiel iego Ie

36: howáh záłłępow. Iam pierwłzy/ y iam ołłáteczny: á oprócz mnie

nie máłż

strona: 272

272.

Wtore kłłáżki Odpowiedzi/

1: nie máłż Bogá zć. Co też potym powtarza támże 48. v 12. tego

2: ięłzće dokłáđáiąć tymi łłowy: Słucháy mię Iákobie y wezwány

3: moy Izráelu: ia ięłtem on/ ia pierwłzy/ iam też ołłáteczny: k te=

4: mu/ ręká moiá vgruntowáłá żiemię: á práwícá moiá dłoniá po

5: mierzyłá niebiołá. Ná ktore łłorom ia záwołáł/ áżći záras łłá=

6: nęły. A w káp^{itulm} 45. v 5. ták też ięłzće tenże o łobie mowi: ia Ie=

7: howáh/ á oprócz mnie nie máłż więcey: procz mnie nie máłż Bo

8: gá zć. Ktory też to mięđzy inłżymi przedym dawno zá naprze=

9: dniefze dáł ono Izráelowi rołkazánie (iáko y łam pan Chriłtus

- 10: świadczy Már. 12. v 29.) mówiąc tak do **nie**^{go}: Słuchay Izraelu/
11: Iehowáh Bog náfz/ Iehowáh ieden ieft. Item Iam ieft Ieho
12: wáh Bog twoy/ ktorym cię wywiodł z ziemi Egiptfkiej: Nie
13: miey procz mnie Bogow infzych 5. Moi. 6. v 4. 2. Moi. 20. v 2.
14: Iákoż fię to iuż przed tym/ z ftórych Pátrefow znácznie poká=
15: zowáło: iż y **o ni** [!] też temu iednemu Bogu świádectwo wydawá
16: li/ onemu lámemu to iásnie przyczytáli (niechcąc z nim y onego
17: fyná zmyślonego/ ktorego łobie lámami vkowáli/ procz Iezu fá
18: Chriftofá wláfnego fyná **Boże**^{go} z duchá ś. poczętego/ á z panny
19: Máryey národzonego/ tákże y duchá ś. rownác: ábo przyftoło
20: wác/ iż on łam ieft przez fię Bogiem: ktory/ y fynowi/ y ducho (*marg*) Czemu fię
: częfto fprá-
: wy Boże Iezu
: łowi Chriftu-
: łowi przyczy
: táią. (-)
21: wi ś. pánuie. Bo co fię tknie wláfnego fyná Bożego/ iż mu też
22: częfto piłmo ś. fpráwy niektore/ temu lámemu Bogu fłużące/
23: przyczyta: tedy fię to włzytko dzieie ftąd/ iż on to włzytko ma nie
24: od łiebie/ ále od tegoż iedynego Bogá: ktory go tym włzytkim/
25: iáko czcią y chwałá/ vkoronowál: Hebr. 2. v 9. Imię nád włzyt
26: kie imioná dał Filip. 2. v 9. y włzytko do ręku podał. Ian. 3. v
27: 35. o ktorym fię potym (odpráwiwłzy rzecz záczątá o lámym ie=
28: dynym Bogu prawdziwym) powie. Ktory Bog prawdziwy/
29: iż ieden ieft: nie z ftrony pojedynkowej iákicy zmyśloney iftno=
30: ści/ ktoraby byłá trzem ołobam (ktore też niektorzy y duchámi
31: przez fię będącymi łmieię názywác łpolna: żeby ták był Bog
32: w iftności ieden/ á w perfonách troiáki: ále iż ieden ieft z **láme**^{go}
33: łiebie/ y łam w łobie: oprócz **ktore**^{go} żadnego infzego tákiego ie=

- 34: mu rownego y podobnego niemáľz: á iź temu ľámemu wľzytkie
35: piľmá ś. ľľuźą/ ktore co kiedy o iednym Bogu świádczą: A iź teź
36: ten iest ľam ľtworzyćielem/ ktory do ľtworzenia rády y pomocy/

niczyiey

strona: 273

ná Wędzidło X.K.P.

273.

- 1: niczyiey nie potrzebował: O to iuz z tychże piľm świętych to na=
2: przod pokażę. Aby tak **X.K.** dumá wľzytká/ y iego Kátholiki
3: Antychriřtá Rzymľkie^{go}/ vpádlá/ y wľzech náľľadowcy iego błáď
4: był odkryty: á prawdá fundámentálná zbáwienna áby odkrytą
5: pokazáná byľá. Co áby nie ľzło z dlugą/ gdyź wľzytko o tym pi=
6: ľmo ś. świádczy: kilką to iáľnymi świádectwy/ nigdy niezmoźo
7: nymi pokażę. A tak pokażę że y ľynowi temu tám zmyľlonemu/
8: áni nákoniec prawđziwemu Iezufowi Chriřtuľowi/ tytuľy te y
9: rzecz z nimi/ nie ľľuźą/ iź ich nań Bog ľam y piľmo nie wkľáda: y
10: ľam ich ľobie nie przyczyta: áni mu ich Prorocy y Apoľtoľowie
11: przypifuią: ktory nie był pod ľtárym Teřtámentem/ áni co czynił/
12: áni mowiľ. Gdyź go tám dopiero obiecowano: y pod rozmáity=
13: mi figurámi okázowano. Poniewaź teź ľyná Boźego inľzego źa=
14: dnego wľáfnego/ **prawđziwe**^{go} namileyľzego y iedynego niemáľz/
15: procź Iezufá Chriřtuľá czľowieká/ pořrzedniká mięďzy námi y
16: Bogiem. Ktory ľię z niewiáľty w wypeľnieniu czáľu národźił/
17: wedle Boźych obietnic z naśienia/y biodr Dawidowych: ktory
18: teź iest wľzytkiego dzieďzicem poľtánowiony: iáko ľię potym pi=
19: ľmá o nim pokázowác bęďą.
20: A iź **X.K.** śmiaľ to twierďzić/ że poczátek/ řr zadek y koniec (*marg*) Ná poczátku
: stworzył Bog
: niebo y zie-
: mię. (-)

21: Biblię (fol. 118. 119.) o tym świadczy/ iżby Jezus Chrystus syn
22: Boży był takim Bogiem/ któryby sam przez się był/ a od niko=
23: go nic nie miał/ owżem sam inżym rzeczom/ iżby były/ bytność
24: dawał: a iżby też oprócz niego nie było Bogá stworzycielá inże=
25: go/ iáko się to przedtym słowy jego włafnego pińania pokázo=
26: wáło: (z kárty 151. 226. 247.) tedy ia zás z przeciwiá/ błąd ten
27: jego tu pokázę: iż to nie służy áni Jezusowi Chrystusowi/ áni te=
28: mu ták jego zmyślonemu synowi/ co o Bogu żywym/ iedynym
29: pińmo/ w itárym Teftámenie mowi (Bo się też o nowym zofo=
30: bna mówić będzie.) Ale tylko Bogu oycu samemu wśzech rzeczy
31: stworzycielowi: **cze**⁸⁰ iuz ták dowodzę: począwśzy rzecz tę od pier=
32: wśzych ksiąg Moyżefzowych **káp**^{itulum} 1. x 1. Gdzie ták Moyżefz mo=
33: wi iż ná początku stworzył Bog niebo y ziemię. Puściwśzy tedy
34: słoob mowy Hebrejfkiej/ o którym się w rozśadku zofozna nie
35: co pińáło iż się też tym **X.K.** nie báwi: opuściwśzy y wywody Lo=
36: gitkie Pogánfkie: chociaż ich **X.K.** vżywa: samymi świadectwy

mm

pińmá

strona: 274

274.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: pińmá s. poydę/ y pińmo pińmem wykłádác będę: chociaż to iáko
2: baczę bárzo **X.K.** boli/ y ná to się fráfuie/ gdy się pińmo pińmem
3: wykłáda fol. 497. Acżkolwiek też zás y tego z Tertulianá tázem/
4: ále iákoś dziwnie/ pozwala. Otoż tedy to naprzod mowię/ iż
5: przez tego Bogá/ o którym mowi Moyżefz/ iż on ná początku
6: stworzył niebo y ziemię y wśzytko co w nich iest. A náwet y czło=
7: wieká/ nie ktorego inżego y pińmo s. y niektorzy Patrefowie ro=
8: zumięá Bogá/ iedno samego oycá. Iákoż y pośpolite ono wy=
9: znánie ktore Apóstolskim zowá/ tákże y Niceńskie y Conftánty=
10: nopskie/ z wielá inżych/ to zgodnie wyznawa/ iż sam iedyny

- 11: Bog oćiec/ ieft wŕzechmogącym ŕtworzyćcielem niebá y źiemie/ (*marg*) Patrefow wie
12: le y wyzná-
13: nie wiar świa
14: dczą to, iż
15: Bog oćiec iest
16: stworzycie-
17: lem wŕzytkie^{g0} (-)
18: widziánych y nie widziánych rzeczy: A w to/ żadne z nich/ ŕyná nie
19: wkłáda: áni mu tego przyczyta. A to dla tego/ iż iáinnie to ŕtwo=
20: rzenie piŕmo nowego przymierza Bogu oycu íámemu przyczy=
21: ta: ták o nim á nie o ŕynu mowíac. Dzie. 4. v 24. Pánie tyś ieft
22: Bog ktoryś vczyńił niebo y źiemię/ y morze y wŕzytko co w nich
23: ieft/ ktoryś przez vŕtá Dawidá ŕlugi ŕwego powiedział: **á tu też**
24: **záráz obáczyć trzebá, iż tenże Bog przez Proroki mowíł, ktory świat stwo**
25: **rzył, á nie ktory infzy procz niego**, Przeczże ŕię narody zburzyły/ á lu=
26: dzie próżności zmyśláli zĉ. Gdzie potym te^{g0} dokłáda. Abowiem
27: zgromádźili ŕię prawdźiwie przeciw **święte^{mv}** ŕynowi twemu Ie=
28: zuŕowi/ ktoregoś pomázał etc. ktorym dołożeniem/ pŕuie nikkże=
29: mną y ŕprofną dumę o Bogu Troiŕtym: gdy nie tylko znácznie
30: ŕtworzenie wŕzytkiego/ ná íámego wkłáda: ále mu też to przy=
31: czyta/ iż ieft oycem Iezuŕowym: á iż tenże Bog Iezuŕá pomá=
32: zál zĉ. Tákże potym mamy y kap. 14. v 15. Ale zoŕobná 17. v 24.
33: práwie znácznie też rzecz Páweł ś. wywodźi: vkázuiąc Athenien
34: czykom bogá onym przedtym **nieznáíome^{g0}**: iż nie infzy ktory ieft/
35: iedno ŕtworzyćciel **świátá/** y **wŕzytkie^{g0}** co ná nim ieft/ ktory ieft
36: Pánem niebá y źiemie (iáko mu to y íam **P^{an}** Chriŕtus przyznawa
37: Máth. 11. v 25.) ktory íam dawa wŕzytkim żywot/ y oddech/ y
38: wŕzytko: y on z iednego krwie vczyńił wŕzytek narod ludzki: (iá=
39: koź też y to ŕtworzenie człowieká iáśnie temuź BOgu Chriŕtus

- 34: Pan przyznawa Máth. 19. v 6.) poştánowił dzień/ w który ma
35: łądzić świat w fprawiedliwości/ przez mężá ktorego náznáczył/
36: okazawłszy wierność **fwoię** włzytkim/ wzbudziwłszy go od vmár=

łych zċ.

strona: 275

ná Wędzidło X.K.P.

275.

- 1: łych zċ. Którymi też słowy znácznie Bogá iedynego/ który ieft
2: óciec/ wytáwia nam przed oczy: gdy o nim to przydáie: iż mężá
3: ktorego wzbudził od vmárłych/ to ieft Iezufá Chrifufá/ łądziá
4: światá poştánowił. Gdzieby fię słufznie **X.K.** (by byłá boiaźń
5: Boża w fercu iego) záuftydác miał/ dobrze fię świadectwu te=
6: mu przypátrywłszy/ o Bogu nieznáiomym/ ktorego Apoštoł A=
7: theniencykom pokázował: gdyż on z niego/ ábo bez wftydu v=
8: pornie chcąc y wiedząc/ ábo też z záwiedźienia y nieopátrznóści
9: czyni Chrifufá fyná Bożego/ y tym dowodzi boftwá iego/ prze=
10: ciw ták iáfney prawdzie/ niewiem iáką dziwná Logiká fwoią
11: [fol. 34. 151.](#) ánoby fię y tego wyvodu fwego **pogáńskie⁸⁰** wftydác
12: miał: który toczy [fol. 246.](#) tymi słowy: Ten który ftworzył czło=
13: wieká ieft iftym BOgiem. Lecż Pán Chrifufus/ iáko inłze rzeczy
14: włzytkie/ ták y człowieká vczynił: przetoż ieft prawdziwym Bo=
15: giem zċ. gdyż pierwłza propozycya/ o bogu oycu á nie o fynu ro=
16: zumiána/ ieft prawdziwa. Bo o tym Moizefz piłze y Chrifufus to
17: o nim wyznawa. Ale wtora ták bezboźnie do niey przyložona ieft
18: fáłszywa. Bo to nie ieft/ áni było/ żeby Chrifufus/ to ieft on czło=
19: wiek pośrzednik Bogá y ludzi/ iáko Apoštoł mowi 1. Tim. 2. v
20: 5. który fię z pány národził. Bo tego á nie inłzego Bog pánem
21: y Chrifufem vczynił Dzie. 2. v 36. ([Nam Christus á Chrifmate dici-](#)
22: [tur iuxta Cyprianum de vnctione Chrifmatis fol. 318. & vnctio etiam](#)
23: [nō Deum fed homini conuenit fecundum Origenem Tom. 1. in Ioan. fol. 303.\)](#)
24: miał iáko inłze rzeczy/ ták y człowieká tworzyć. Zá czym y zám=

25: knienie/ także się fałszywym być pokazuje. Gdyż te^{go} nigdy żaden
26: baczny y pobożny na Chrystusa nie kładł/ y **X.K.** słowem Bożym
27: te^{go} nie dowiedzie/ żeby on miał wszystkie rzeczy y człowieka ftwo=
28: rzyć mówiąc/ o pierwszym onym/ które Moisész naprzód opisał
29: stworzeniu/ ale to zawsze każdy łamemu oycu przeczytał/ iako
30: się już *ex symbolis*, to jest z wyznania y onego które Apostolskim
31: zową y z Niceńskiego y z innych pokazało. Z którymi się y Ire=
32: neus zgadza *lib. 3. cap. 3. fol. 139.* mówiąc tak: iż Bog Oćiec
33: wszechmogący/ uczynił niebo y ziemię/ y człowieka onże potop
34: przywiódł/ Abrahama wezwał/ lud z Egiptu wywiódł/ z Moie=
35: szem mówił/ y zakon dał zc. Toż y innzy mówią ftarfzy. Iako
36: Tertulian *De Trinit. fol. 603.* co też y Misał świadczy w zegnaniu

mm 2

winá/

strona: 276

276.

Wtore książki

Odpowiedzi/

1: winá/ na święto Iana Ewanielisty/ mówiąc: *Benedico te creatu-*
2: *ra vini in nomine patris omnipotentis qui cuncta ex nihilo creavit &c.* A
3: nad Miszały we wszystkim papieństwie nie miało być nic pewniey
4: szego: Bo na nim wszystko przednieysze nabożeństwo y wszystkie po
5: żytki zaśiadły/ chociaż się zań **X.K.** wtyda zc. ale y innzy toż mo=
6: wią/ iako się przedtym wspominało. Y sam Augustyn przez Bo=
7: gá na tym miejscu/ z innymi Szkołánikami/ rozumie oycá/ iako
8: *lib. 1. de Gene. ad literam cap. 6. Tom. 3. Col. 503. B.* Bo gdyby/ ábo
9: syná tam tego zmyślonego rozumieć miał/ ábo Bogá w Troy=
10: cy iedynego: tedyby łrogich y grubych łprofności łzkolnych nie
11: wšzedł: dla swego onego syná *per quem*. To jest/ przez którego o=
12: ćiec czynił. Boby Troycá musiałá mieć kogoś czwartego/ przez
13: ktoregoby tworzyłá/ y syn też kogo innego do kogoby mówił/ y

14: komuby rofkázował: ábo ktoby też v niego słowem był. Z kto=
15: rego łobie **X.K.** czáfem rozum/ czáfem perfonę: czáfem słowo: czá
16: fem mowę: moc/ mądrość y Bogá też zmyśla: *incertus vbi certò*
17: *pedē figere debeat*, niewiedząc ná czymby bełpiecznie vsięć miał/
18: áby go ledá łączna łowá w nocy nie łpółzylá/ ále y ták/ iż fię z te^{gò}
19: nie może żadną miarą prawdą wykręcić: co fię o iednym Bogu
20: Oycu włzechmogącym włzech rzeczy łtworzyłielu powiedziało/
21: tedy tu iuż dumá iego o Trocy/ Bogu vpada. Lecż nie wąpię
22: iż mi podobno tego pozwoli I.M.**X.K.** taką wielkością sziwá=
23: dectw/ zwyciężony: iż tu ná tym mieyfcu Moizelz przez Bogá ro=
24: zumie łámego oycá/ á nie ktorą infzą ołobę: iáko oni mowią *expli*
25: *cità* á nie *implicite* zárez włzytkich trzech ołob *iedne*^{gò} nie rozdziel=
26: nego Bołtwá/ to ielł/ Troyce. A pewnie to vczyńić mułi dla te=
27: go/ żeby tá Troycá nie mułiáłá też mieć/ oprócz łiebie zołobná
28: infzego łyná: ktoryby iuż był w licżbie czwarty/ y duchá ktoryby
29: mułiáł być piąty. Iákożby ták koniecznie mułiáło być. Ale to
30: rzecże? Iż fię tym tákim wyznánieniem y wyrozumieniem/ łyn przed (*marg*) 1. *Obiectio*. (–)
31: łię od łtworzenia nie odłtrycha: ktory ielł słowem Bogá Oycá:
32: przez ktore włzytko ielł łtworzono: Tákże áni duch ł. áby fię przy
33: tym łtworzeniu cála Troycá pokazáłá. Iákoż to częłto ná wielu
34: mieyfcách twierdzi pocżawłzy *fol. 13*. czyniác z słowá ábo mowy
35: Bożey (áczłkolwiekci fię y łam z łobá w tym/ ták y ták biedząc/
36: zgodzić nie może/ coby włdy przez słowo włánie rozumieć miał:

iełli

strona: 277

ná Wędzidło X.K.P.

277.

1: ielłi rozum/ czyli ołobę/ czyli słowo/ czyli wedle Origenelá mowę
2: zč.) łyná Bożego Bogá łpoliłtne^{gò}/ y Bogu we włzem rownego/
3: ktoremu też łámemu częłto to włzytko łtworzenie przyczyta zč.

- 4: Ná co ia ták odpowíadam. Naprzod iż fię w tym nie czuie/ że (*marg*) Odpowiedz. (-)
- 5: przedšie miałto *iedne*^{go} dwu ftworzycielu/ przeciw piřmu
- 6: *řwięte*^{mv} y řwym oycom y kořciolowi/ tym rozumem řwym czyni. Dru
- 7: ga iefli ich vřć chce/ tedy Arryńńftwá (ktore fię teř przedtym w
- 8: I.M. pokazáło) wedle řłow řwych włafnych/ řadną miarą nie
- 9: vydźie: gdy przedřię *iedne*^{go} *caufam efficientem et primariā*, á drugie^{go}
- 10: *instrumentalem*, to ieft/ *iedne*^{go} powodem y princypałem/ iáko pá=
- 11: ná/ á drugie^{go} naczyniem/ ábo řługą ktoryby to rořkazanie drugiego
- 12: wykonywał/ wyznáć będzie muřiał. Iákoř fię teř iuř y to/ z wielu
- 13: inřzych řtarych pokázowáło. Z ktorymi nie tuřę áby fię **X.K.** we
- 14: wřzem zgodźić miá: chociař teř řwiádectw ich w řwoim Wędzi=
- 15: dle vřywa. Iáko Ireneuřzá/ Ignatá/ Tertulianá/ Iuřtiná/ Lá=
- 16: *Láktancyu*^{řza} y inřzych. Ale rzecze (iákoř y mowi *fol. 16.*) iż wedle *Přal.*
- 17: **32.** řłowem páńřkim niebiořá řá wtwierdzone. Ku *cze*^{mv} teř przy= (*marg*) 2. *Obiectio.* (-)
- 18: dáie dowod z Mądro. 9. a. y 2. Pet. 3. b. chcąc koniecznie przez řło
- 19: wo rozumieć řyná Bořego przedwiecznego/ nie *máiące*^{go} począt=
- 20: ku y końcá: lecz *tákie*^{go} zktorego wřzytkie rzeczy y řprawy řtworzo
- 21: ne/ początęk y iftnořć řwá máią řć. Aleby **X.K.** naprzod trzebá (*marg*) Odpowiedz. (-)
- 22: ná to záwřdy pámięćáć/ co fię z początęku tey kápiřuły z Ezáiařzá
- 23: przywodźiło/ iż Bog ktory řam ieft iedyńy/ á nie ktory inřzy iedno
- 24: oćieć Páńá *nářze*^{go} Iezuřá Chriřtuřá to řobie řam przywłářcza/ iż
- 25: on teř řam řękomá řwoimi bez rády czyięy/ (iáko y Páweł ř. Rom
- 26: 11. wřpomina y pomocy niebo y źiemie řtworzył. Ktore gdyby
- 27: ten drugi Bog řłowo nie máiący początęku y końcá tworzyć
- 28: miá: tedyby fię to řadną miarą ořtáć nie mogło ná plácu/ co
- 29: tám řobie řam v Ezáiařzá przywłářcza. Boby iuř nie był řam
- 30: řtworzycielem: áni by ręce iego y páłce niebá y źiemie tworzyły:
- 31: áleby ie řyn tworzył. Ktemu y ná toby fię trzebá **X.K.** obey=
- 32: źrzcęć/ řeby řwoiemu Auguřtinowi y Pomeryuřzowi z inřzymi nie

- 33: był odporny: ktorzy fyná nie rozumieją przez słowo. Bo go też v
34: Moizefzá nie máfz żadney zmianki: ále przez początek. Bo tak mo
35: wią. Ná początku/ to iet w fynu stworzył Bog/ to iest/ oćiec.
36: Apotym duchá z wiatru czynią/ ktory nád wodami powiewał.

mm 3

O czym

strona: 278

278.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: O czymby była długa zabawká przeciw obronie **X.K.** około te=
2: go początku w ktorym chce Auguřtiná bronić. Ale iż Hieronim
3: dumę iego zbił: iáko się przedtym wřpomináło: tedy się ia tym
4: báwić iáko rzeczą řprofną/ á Bogu obmierzłą y wierze Chriřtyán
5: řkiewy prawdziwey przeciwną nie będę. Potymby się też trzeba by
6: ło o wyrozumienie/ iáko Přálmowych słow/ tak też y Piotrá ř.
7: (bo v mnie w tey mierze Apokrifá/ ktorych też **X.K.** vřywa y
8: onemi dowodzi nie řą wařne/ chociař ná tym mieřcu nie máią
9: nic zdrořnego/ owřzem się czyřcie z Přálmem y z Piotrem ř. zga
10: dzaią á ná pierwszą też kápitulę Ianá ř. gdzie indzie się piřáło)
11: u kogo inřzego porádzić/ á nie tak ich nie k rzeczy przywodzić.
12: Gdyř iáko Moizefz/ nigdy tego nie piřał/ áby Bog miał iákie
13: słowo/ z siebie przed wřzemi wieki/ vrodzone/ ktoreby tworzyć
14: to wřzytko miáło/ ábo Bog przez nie: tak też řaden inřzy potym
15: tego też řobie nie zmyřláł. Ale to tylko zgodnie wřzyřcy piřárze y
16: řtárego y nowego Teřtámentu twierdzą/ wřzechmocnoř nam
17: w tym Bogá Oycá przed oczy wyřtáwiáiąc/ iż on řam z niřczę=
18: go wřzytko to řtworzył řámym řłowem/ to iest rořkazániem ábo
19: chcenim/ iáko támeř Přáł. 33. v 9. řamže Dawid wykłáda.
20: A to gdy mowi: Abowiem on rzekł/ á było: on rořkazał/ y řtá
21: ło się. A te^{go} nie mowi/ iż vrodził z siebie słowo/ ktore iest fynem
22: iego: áni tego/ iż Bog rzekł y rořkazał/ á słowo iego wřzytko to
23: vczyniło: ále zgołá/ iż řkoro rzekł ábo rořkazał/ řeby się to řtáło:

- 24: tedy się natychmiast stało. Iako też ono/ on Setnik będąc pe=
25: wien o mocy Chrystusowej/ iż mógł łamym słowem ozdrowić słu
26: gę jego/ mówi do niego: rzec tylko słowo/ a będzie zdrow słu=
27: gą moy. Gdzie też nie rozumie iakiego słowa Bogą/ któryby w
28: sobie albo przy sobie będące miał Chrystus Pan. Ale tylko rośka=
29: zanie. *Siquidem mos est Hebraeis vt loqui. feu dicere vtantur pro iubere*
30: *& praecipere.* K temu/ słowo a duch wst/ często się za jedno biorą.
31: Iako tu: słowem Iehowinym (albo wedle własności Hebrej=
32: skiej mowy. Na słowo Iehowine albo w słowie Iehowinym)
33: niebiosą są uczynione/ a duchem wst ie^{go} wzytek załtęp ich. Gdzie
34: pierwszą częśćkę/ wtora wykłada: aby kto nie mniemał/ żeby tak
35: Bogu trzeba było słowy rozkazać/ iako my rozkazuemy: ale
36: iż iako skoro ducha wypuścił/ albo skoro chciał/ aż się wnet stać

musiało.

strona: 279

na Węzidło X.K.P.

279.

- 1: musiało. Co także Piotr ś. twierdzi/ y tak ty słową jego Dioni
2: sius Kártufian wykłada/ mówiąc: *verbo Dei id est ex omnipoten-*
3: *tis decreto siue praeepto,* to jest/ z dekretu albo rozkazania Bogą
4: wżechmogącego. Iako y pifarz listu do Hebr. 11. v 3. toż mówi
5: tymi słowy: Wiarą rozumieni sprawione być wieki słowem Bo
6: żym/ to jest rozkazaniem. Bo też tam nie *λόγος* stoi ale *ζυμα*. Ale
7: się tym nie bawiąc: gdyż się to już też przedtym gdzie indziej wy=
8: piślało. Niech **X.K.** weźrzy w to co się przedtym o tym zmysło=
9: nym synu z starych Pátresów pokazało: y iako się ie^{go} dumá o an=
10: iele synu zbiła/ któryby miał być Bogiem/ który w Ráiu z Adá=
11: mem potym z Abráhámem y innymi mawiał/ a mniemam iż nie
12: będzie miał przyczyny proporców swych rozłzyrać. Bo tymi zálo
13: tami nic przeciw prawdzie nie sprawi. A tak ia już dálej postą

- 14: pię. Gdyż ták krotko tylko rzeczy niektórych dotykáć mużę.
- 15: **KA P. 19.** Pokazało fię/ iż nie Troycá zmysłona/ áni
- 16: Bog fyn/ słowo spoliśtne: ále fam iedyny Bog óciec/ niebo y źie
- 17: mię y wżytko co w nich iest fam stworzył: pátrzymyż też iuż/ ko=(*marg*) Komu służą
- : mowy stáre-
 - : go Testámen-
 - : tu Boguli: czy
 - : li fynowi czy
 - : li Troycy. (-)
- 18: mu włańnie słowá ábo mowy/ ktore fię w stárym Testámenćie
- 19: Bogu przyczytáią/ służą: **Trocyli** [/] ? fynowili temu tám Antychri
- 20: stowemu zmysłonemu/ iáko chce **X.K.** czyli sámemu Bogu
- 21: Oycu iedynemu prawdziwemu? Podźmy naprzod do przyka=
- 22: zánia Bożego/ y pátrmy/ przeciw dumie **X.K.** iefli to tám fyn
- 23: boży mowił/ y piśał co mamy w dzieśięćorgu przykazániu? Ták
- 24: że/ kto mowił/ we krzu do Moizéfzá/ ony słowá/ Iam iest Bog
- 25: Abráhámow/ Izáákow/ Iákobow. Bo ná tym wiele należy/ w
- 26: tym fię rozwiązać. Abowiem iefliby to mogło być pokazano/ iż (*marg*) Iż nie fyn ále
- : sam Bog óciec
 - : przykazánie
 - : piśał y dał. (-)
- 27: to tám fyn mowił/ á nie fam Bog óciec chociaż przez ánioły y
- 28: proroki: iáko fię przedtym pokazowáło: tedyby to zá tym szło/
- 29: iż iuż tám był/ ále iefli to nie były słowá y mowy iego/ ták iáko
- 30: nie iego iest stworzenie niebá y źemie: tedy niewiem skąd go po
- 31: tym **X.K.** z infzymi będzie mógł pokazać/ żeby był. Co fię tknie
- 32: przykazánia Bożego/ ktore dzieśięćorgiem zowiemy: á náwet
- 33: y infzych wftaw ktore imieniem Bożym Moizéfz ludowi Izráel=
- 34: skiemu podawał/ tych sobie Iezus Chrístus fyn Boży (oprocź
- 35: ktorego piśmá ś. infzego żadnego fyná iedynego y włańne^{g0} nam

36: nie opifuie) nigdy nie przyczytał: áni fię tym zakonodawcą czynił:

áni też

strona: 280

280.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: áni też tego o nim żaden z Apoštołow nie piął. Co káždy báczny
2: y niefporny Chriftyánin z iego włáfnych słow pozna/ ktore fá
3: Mát. 5. v 22. 28. 32. 34: 39. 44. Abowiem tám znácznie/ przy=
4: pomináiąc niektore przykazánia Boże/ ták o nich mowi: Słyfze
5: liście iż rzeczono ftárym: Nie zábijefz: nie będziefz cudzołożył: nie
6: będziefz krzywo przysięgal: oko zá oko: ząb zá ząb zc. Ná kto=
7: rych káзде zofobná/ ták iednoftáynie rzecz fwą/ przeciw oney ftá
8: rey powieści/ ftánowi Chriftus pan mowiąc. A ia wam powie=
9: dam zc. Ondzie rzecz onę ná kogo infzego wkładáiąc: A bez wízey
10: wątpliwości ná Bogá oycá fwego: ktory przez Anioły Moíze=
11: fzowi/ iáko ftárego Teftámentu pośrzednikowi/ dał zakon Dzie.
12: 7. v 38. 83. Gál. 3. v 19. iákoż zgodnie y infze pímo Bogu to fá
13: memu przyczyta: A tu zás przeciw temu tám ftáremu/ do ftárych
14: też rzeczonemu rofkazánium: mowę też fwoię wyftáwia/ gdy ták
15: mowi: A ia wam powiedam zc. Gdzie iefliby on przykazanie pi=
16: fał/ y on to do Moyżefzá mowił/ co do niego nápiáno czytamy/
17: iákożby mógł mowić/ Słyfzeliście/ iż rzeczono ftárym? á nie rá
18: czey słyfzeliście com ia do wálznych ftárych mowił? Abo zás/ hac
19: *discretiua particula, ego vero dico vobis, quomodo vti potuisset*, mowiąc:
20: A ia powiedam wam: gdyby y to tám pierwey mowił: y tu zás
21: rzecz fwą/ ná rzecz onę wnośił? A iż rzecz támtá/ y infze powie
22: ści Bogu náležące w ftárym teftámentcie/nie iemu/ ále oycu ie=
23: go fámemu/ wízech rzeczy ftworzycielowi/ fłużyły y fłużą/ oto fię
24: zofobná z tych słow pokázuie (Máth. 5. v 33. y 34.) Gdy ták mo
25: wi: Słyfzeliście iż rzeczono ftarym/ Nie będziefz krzywo przysię
26: gał: ále oddař pánu przysięgi twoie. A ia wam powiedam/ áby=

27: ście koniecznie nie przysięgáli/ áni ná niebo/ gdyż iest łtolicą bo=
28: żą zċ. Gdyby tedy on był Bogiem tym/ który tám pierwey oko=
29: ło przysięgi mowił/ y służyłaby iáko łtworzyćielowi wńzech rze=
30: rżeczy [!] łtolicá oná (iákim go mieć chce **X.K.**) Ażaby też będąc
31: prawdą/ ktorey mowá profta bywa zaráz nie ták rzekł/ gdyż
32: niebo iest łtolicą moią: á nie ták iáko mowi/ iż iest łtolicá Bo=
33: ża. A o którymby to zász Bogu rozumiał/ oto niżey dokłáda: ták=
34: że mowiac w 43. Słyszeliście iż rzeczone: Miłowác będźiefz bli=
35: źniego twego: á nienawidźiec będźiefz nieprzyacielá twego: A
36: ia wam mowię. Miłuyćie nieprzyacióły wálze zċ. A wnet przy=

dáie przyczynę

strona: 281

ná Wędzidło X.K.P.

281.

1: dáie przyczynę te^{g0} mowiac: ábyście byli łyny oycá wálzego kto=
2: ry iest ná niebie. Abowiem (dokłáda ielzće y tego o nim) wy=
3: wodzi słońce fwe ná złe y ná dobre/ y łpułzcza defzcz ná łpráwie=
4: dliwe/ y nie ná łpráwiedliwe zċ. Onemu też łámemu Bogu to
5: przyczytáiac á nie łobie: iákoż mu też to wńzędny pímo łtare^{g0} przy
6: mierza przyczyta. A ku obiáśnieniu ielzće więłszemu teyże rżeczy/
7: niechby łobie y ono przeczytał **X.K.** co iest Máth. 6. w 26. y 30.
8: gdzie odwodzac vcźnie fwe Chriłtus P. od zbytnie^{g0} pogáńłkie=
9: go łtárania łię o tym rżeczy docześne/ każe pátrzyć ná ptaki powie=
10: trzne/ iáko ie óciec niebiełki żywi: y ná trawę/ ktorą Bog przyo=
11: dziewa. Závłze im do Bogá oycá pokázuiąc/ y iemu wńzytko przy
12: czytáiac. Iáko y ono Máth. 15. w 3. 4. gdy łtrofuie Zydy/ dla
13: zgwałceniá przykazániá Bożego/ przez vłtawy ich/ mowiac im.
14: Abowiem Bog przykazał czći oycá twe^{g0}. Y zász w 6. W niwe=
15: czeście obroćili przykazanie Boże. Y Már. 7. w 8. y 13. toż nay=
16: dzie. Gdzie też nie wkłáda tego ná łię/ żeby on miał przykazanie

17: dawać: y co żydom rofkazować ftarym: ale ná Bogá oycá fwe⁶⁰.
18: Tákże y ono co czytamy Heb. 2. v 2. Zali tegoż w fobie nie zámy=
19: ka ták mowiąc? Ielli mowá powiedziána przez Anioły byłá
20: trwála/ á kázde przestęptwo y niepoftużenftwo ftprawiedliwą
21: zaplátę bráło/ iákożmy wćieczemy tákowe⁶⁰ zbáwienia zániedba=
22: wfyzy? Ktore wziąwfyzy powod przepowiedánia przez Páná/ od
23: tych ktorzy ftucháli potwierdzone było. A káp^{itulm} 10. v 28. Ktoby
24: (powieda) odrzucił zakon Moizéfzow/ ná dwu ábo trzech świád
25: kách vmiera: iákoż mniemacie dáleko froższego karánia godzien
26: będzie ktoryby fyná Bożego podeptał zc. Gdzie zgoła czyniąc po
27: rownánie między mową Bożą/ przez Anioły y Moizéfzá w ftá=
28: rym Testámenćie powiedziána/ á między mową Bożą przez Ie
29: зуlá Chriftu fá w nowym przymierzu wczynioną: nie tylko nowy
30: nád ftary wyftáwia. Ale też zgoła od onego ftárego Iezufá Chri
31: ftufá odftrycha. Bo gdzieby y tám miał co mowić/ rofkazowác
32: y wftáwiác: á iákożby to przyftofowanie ořtać fię y być prawdzi=
33: wym mogło. Niech to kázdy pobożny wważy. Nie iest tedy ftąd
34: rzecz wątpliwa/ iż łam Bog oćiec/ á nie fyn od Antichryftá zmy=
35: ślony dał zakon Izráelowi y inřze rofkazánia/ ktore do ftáre=
36: go Testámentu należą. Ná czym áczby iuż pobożnemu y łczyre=

nn

mu/ v

strona: 282

282.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: mu/ v ktorego y iedno namnieyřze świádectwo ftowá Bożego
2: waźnieyřze iest niź tyřiac tyřięcy Papieřkich Pogánřkich wywo=
3: dow/ dořyc było: wřzákże dla odpornych y tego iefzcze zárez do=
4: łożę/ iż nie fyn żaden zmyřlony mowił we krzu z Moizéfzem/ áni
5: fię odzywał być Bogiem Abráhámowym/ Izáákowym y Iáko=(*marg*) Iż on iest Bo-
6: giem Abráhá

: mowym &c. (-)

6: bowym: ále sam Bog oćiec Páná nášzego Iezufá Chrifufá. Co

7: ácz dofyć znácznie Stefan ś. słowy swoimi okázuie. Dzie. 7. v

8: 32. wśákże nie rowno znáczniey sam Pan Iezus Chrifufus ná py=

9: tánie Sádukeufzom o zmartwychwftániu odpowiadáiąc im w

10: ty słowá. A o powftániu vmárłych nie czytáliście co wam powie

11: dziano iefť od Bogá mowiącego? Iam iefť Bog Abráhámow/

12: Bog Izáákw y Bog Iakobow. Bog nie iefťci Bogiem vmár

13: łych/ ále żywych: Máth. 22. v 31. Ktorą rzecz iefźcze doftáteczniey

14: opifuie Mar. 12. v 26. Luk. 20. v 37. zċ. Ktore słowá fáme^{go} zbá=

15: wićielá/ ktoby śmiał opákwáć/ ábo nicowáć/ chcąc z Bogá oy

16: cá czynić łyná zmyślonego/ niewiem áby w niezboźności fwey

17: mógł łobie náleść rownego. Gdyż nie tylko ftáry Ireneufz ([lib.](#)

18: [3. cap. 8. fol. 146.](#)) to iáśnie mowi/ Iż Iezus Chrifufus łyn Boży/

19: dáie w tym Bogu oycu świádectwo/ iż on iefť Bogiem Abráhá

20: mowym zċ. A iż iemu fámemu ty słowá/ ktore we krzu były mo=

21: wione do Moizełzá (choćiaz przez Aniołá iáko łię przedtym po=

22: kazáło.) wláśnie należą: ále też y sam Auguřtyn/ od Fauřtá Má

23: nicheufzá gwałtem przypárty/ wyznáć też muřiał: iáko łobie kto

24: chce czytáć może [Tom. 6. lib. 16. cap. 24. y 25.](#) y indźiey. Záczy

25: nikćzemna dumá y łprořny błáđ **X.K.** ktory rzecz prawdzie prze=

26: ćiwną/ we wřzytkim łwym Węđzidle trzyma/ łzyię złamáć muři:

27: á prawdá łię ná plácu oftoi. Wiernym nielza iedno łię z žáłořciá ([marg](#)) **Cokoiwiek [!]** łię

: mowi o Bogu

: w stárym

: przymierzu

: to oycu służy (-)

28: dźiwowáć ták wielkiey/ w rzeczy ták iáłney/ ślepoćie. Ktora te=

29: go do tych czáłow vpátrzyć nie może/ iż to wřzytko co iedno było

30: do ftářzych od Bogá mowiono/ y co też oni o Bogu y do Bogá

- 31: mówili/ w prośbách swych/ ábo gdy Bogá co obiecującego przy
32: wodzili w powieściach swoich/ że to wszystko jednemu samemu
33: Bogu oycu służy. Iákoż to kilka świadectw/ á iákoby nie wą=
- 34: pliwych przykładów iásnie pokażę. Iáko naprzód/ gdy tak mo=
35: wi Afáf Pfál. 82. Bog stánał w zgromádeniu Bogow/ ładząc
36: w pószczod Bogow. Tu by kto wąpic mogł/ który to Bog stá=

nał/ y

strona: 283

na Wędzidło X.K.P.

283.

- 1: nał/ y między którymi Bogami stánał: iż tam tego nie dołożo-
2: no znacznie. Wszakże/ ácz to pewna/ iż nie inży który/ jedno Bog
3: Izraélski sam jedyny włzech rzeczy stwórciciel/ który znáimomy (*marg*) Wpószczod Bo
4: gow stánał
5: Bog Pfál. 82. (-)
6: był w Izraélu: y oprócz ktorego żadnego inżego nigdy/ áni zná=
7: li áni chwalili/ áni wzywáli ízczyrzy y wierni Izraélczycy. O kto=
8: rym ono y sam Chrístus Pan dáie świadectwo Ian 8. v 54. mo=
9: wiąć: Iest oćiec moy który mię wielbi: ktorego wy powieście
10: być Bogiem swym: iednák y tę wąpliwość zołobná samże Chri
11: stus Pan odeymuie. Ian 10. v 33. gdy na potwarz Zydom odpo=
12: wiáda/ którą mu zádałi/ żeby się Bogiem czynić miał: tak mo=
13: wiąć: Zali nie iest nápisano w zakonie wászym? Iam rzekł Bo=
14: gowie iesteście. Ieśliż ony powiedział być Bogi/ do których by=
15: łá mowá Boża/ á písmo rozwiązáne być nie może/ iákoż mowi=
16: cie żebym ia bluźnił/ ktorego oćiec poświęcił y na świat posłał/
17: izem rzekł: iestem syn Boży zc. Z których słow/ nie tylko to po=
18: kázuie Chrístus/ iż Bog stoiący w pószczod Bogow/ iest oćiec
19: który po poświęcił/ y posłał: á iż oni Bogowie/ w pószczod kto=
20: rych stánał/ byli stárfzy przełożeni Izraélscy/ którzy lud póspoli=
21: ty ładzili: ále też y to z siebie znacznie íkláda/ że on nie był tym y

20: takim Bogiem/ **ktore^{mv}** by to co tam w Pfalme rzeczono o Bo=
21: gu/ fluzylu: ani tym/ iako go potwarzali/ zeby fię Bogiem czynić
22: miał. Bo gdyby był Bogiem/ nie przalby fię był nigdy tego: á=
23: le iako prawdziwy/ owfzem lámá prawdá iako infze rzeczy fzczy=
24: rze zawnzdy mowil y wyznawal: takby tez y to wyznał był: gdyż
25: po temu czás był. Ale on tym fię nie czyniac czym nie był/ oto
26: śmieie czym był y otworzyście wyznawa/ iż ieft poświęconym/ y
27: posłanym fynem Bozym/ á nie Bogiem onym/ o którym Pfalm (*marg*) Pfalmy Dawi
: dowe Bogu

: oycu służą. (-)

28: y wfzytek ftary y nowy testáment świadczy. Potym/ gdy weźmie=
29: my przed fię Pfalm. 103. także y 104. ktore fię iednáko poczyná=
30: ią. Błogosław dufzo moiá Iehowie. W ktorych Dawid fzyroko
31: dobroć łáskę y miłosierdzie Boże opifuie/ także łąd y fprawiedli=
32: wość/ wyftawia tez nam w tym Máieftat iego wielmożny/ iż on
33: ziemię vgruntował ná podftáwkách iey: y obiáwił Moizefzowi
34: drogi fwe zc. Zali tez z nowego Testámentu świadectw tego nie
35: poznamy/ **ktore^{mv}** Bogu słowá te służą? Pewna to iż tez nie Troy
36: cy Antichryftowey/ ani zmyślómemu przedwiecznemu y fpoli=

nn 2

ftnemu

strona: 284

284.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: ftnemu Bogu fynowi/ ále lámemu tylko iedynemu Bogu oycu:
2: o ktorego fię zawnzdy chwałę y lam Pan Chrifus fyn prawdzi=
3: wy iego ftarał. Bo co fię tknie miłosierdzia/ ktore w Bogu Da
4: wid záleca: tedy tez y tym wyftawia nam y záleca Chrifus oycá
5: fwego niebieskiego: y nas przykłádem iego ku temuż pobudza/
6: ábyfmy miłósiernymi byli/ iako ieft miłósierny óciec nález ktory
7: ieft niebie Luk. 6. v 36. Co fię tez tknie łádu fprawiedliwości

8: y wybawienia z niebezpieczeństwa iako z jednego domu/ ktore też
9: tam Bogu Dawid przyczyta: Aż też y Chrystus Pan tegoż o
10: nim nie świadczy [Luc. 18. v 7.](#) dając mu w tym świadectwo iż
11: on iako sędzia sprawiedliwy ołowodzi wybrane swe wołające
12: do niego we dnie y wnoy zc. Co się też tknie majątku tamże
13: Bogu przypisanego/ zali też y Chrystus Pan tegoż nie przypisu=
14: ie Bogu Oycu swemu? tak znacznie mówiąc/ iż niebo jest to=
15: licą jego/ a ziemią podnożkiem nog jego [Máth. 5. v 34.](#) Idzieli
16: też o vgruntowanie/ albo o stworzenie ziemi/ y to się już też przed
17: tym pokazało y z Dzieiow Apostołów y z powszechnego wyzná
18: nia Apostołów nazwanego/ iż to nie komu inżemu służy/ iedno
19: iedynemu samemu Bogu oycu/ wżechmogącemu stworzycielo=
20: wi: ktory też sam iako Pifarz listu [Heb. 1. v 7.](#) świadczy mówiąc
21: o Aniołach/ Połkami swymi czyni duchy/ y sługami swymi pło=
22: mień ognia: a to według słow [Pśálmu 104. v 4.](#) Ktory iako y
23: przešli/ o tymże iednym Bogu/ iako się rzekło/ wedle tych swiá
24: dectw/ należy. A gdzieby też należeć miał y temu od Antichry=
25: stá zmyślonemu Bogu synowi spoliśtnemu y we wżem rowne=
26: mu pewnieby y Chrystus sam y Apóstołowie/ także y stárzy Pro
27: rocy/ nie zaniechali tego dołożyć. Czego iż nie czynią/ zuchwała
28: to y hárdá obrzymka śmiałość/ ważyć się tego dokłádác/ cze=
29: go ci nie dołożyli. Ale opuściwszy [Pśálmy Dawidowe](#) o ktorých
30: nie wątpią wierni/ iż Bogu oycu samemu służą/ y w nich się do
31: niego wiernych chwały y modlitwy zamykają/ ktorými Bogá
32: chwálili y onego samego wzywáli/ iako go też y sam Iezus Chri
33: stus chwálił y wzywał/ iako się niżej krotko pokaże. Weźmimyż
34: też przedsię z iedno albo ze dwie świadectwa samego [Ezaiáśa](#)
35: Proroká. A toż z niego obaczymy: iż też on wżytko imieniem ie=
36: dynego Bogá oycá mówił/ vczył/ prorokował: człowieká Me=

1: fyałzá obiecuiąc ludowi od Bogá: y o nim rzeczy wielkie opowie
2: dáł. Iáko ná przykład/ gdy ták mowi póspolićie: Ták mowi Ie=
3: howáh Adonáy: Abo/ ták mowi Iehowáh Bog: A po profu
4: ták mowi Pan Bog: czego też peńen ieft ftóry Teftáment. Chce=
5: my tedy wiedzieć ktory to ieft Bog? Troycáli? Synli fpoliftny?
6: Weźmimyż przedsię ono/ co ieft nápiáno Ezái. 28. v 16. A to
7: tymi fłowy: Przetoż ták mowi Adonáy Iehowá: tho ieft Pan
8: Bog: Oto ia ieftem fundatorem Syonie kámieniá/ kámieniá
9: fkráynego zc. O ktorym też ieft Pfálm 118. v 22. w ty fłowá przed
10: tym powiedźiano. Zbrákowáli kámieniem budownicy/ ktory
11: sftał fię ná głowę węglowá: od Iehowyc fię tá ftála/ á dziwna
12: to w oczách nászych zc. W czym gdy chcemy być rozwiązáni/ áby
13: fmy wiedzieli/ iż tám o Bogu oycu iedynym mowi. Czytaymyż
14: y przypátrzymy fię naprzod temu/ iż o dwu písmo s. mowi: o ie=
15: dnym/ ktory ieft fundatorem/ ábo fundámentu zákładáczem/
16: á o drugim ktory ieft kámieniem od niego záłożonym. Co dla te=
17: go tu teraz przypominam/ áby fię z pámięci przedsięwzięcia tych
18: ksiázek nie wybijało: ktore wżytko zawińło ná dobrym fundá=
19: mentu záłożeniu ktory fundáment prawdziwy y włafny ieft ten
20: iedyny y prawdziwy Bog/ oćiec Páná náłzego Iezufá Chriftuśá
21: oprócz ktorego żadnego infzeg o [!] włafne⁸⁰/ prawdziwego y przez
22: fię będącego Bogá y fundámentu zbáwiennego niemálf: ktory
23: ieft sam Iehowáh Pan Bog nálf/ ktory mowił przez Proroki y
24: przez Anioły onych przefłłych czáfow: ktory czynił obietnice ro=
25: zmáite ftórym oycom. A zofobná/ o Mefyałzu Iezuśie fynu fwym
26: rozmáitymi go názywáiąc fpofoby/ áż go też náwet názwáł ká=
27: mieniem iáko to Ezáiałf y Pfálmiśtá świadczą. Nie kámieniem
28: iuż przedtym będącym fkutecznie: ále ktory potym miał być zá=

- 29: łożony. Wfzákże ták/ iż gdy do tego przyfzło że iuz był założony/
30: tedy y ták nie miał być od wfzytkich ták przyięty y poważony/ że
31: by fię nikt ná nim nie gorfzył/ owfzem że nie tylko z poľpółtwá
32: wiele/ miáło iy lekce poważýć: ále/ iy y fámi budownicy mieli
33: odrzucić y nim pogárdzić. Iákož to ľam Chrifus Pan o ľobie
34: Máth. 21. v 42. Már. 12. v 10. wykłádá/ mowiac iż fię tá głowá
35: ľkráyneho węgłowego kámieniá od Páná ľtálá. A nie ták iáko
36: Książd Kánonik częftokroć mowiac/ o fwym ľpoliftnym y we

nn 3

wfzem

strona: 286

286.

Wtore książki

Odpowiedzi/

- 1: wfzem Bogu Oycu rownym fynu Bogu/ mowi: iż ľam iest od
2: ľiebie/ y przez fię: nic niemáć [!] od nikogo: owfzem ľam infzym y
3: tchu y żywotá y wfzytkiego vřyczáiac: y ľam BOgiem ľtwo=
4: rzyćielem opocz ktorego by nie miáło być infzego Bogá będąc.
5: Co iest wielki błąd y gruba ľlepotá. Gdyž opocz Bogá iedne=
6: go Iehowy/ páná zaľtěpow onego ľwiętego/ y potrzykroć ľwię
7: tego/ Izráelfkiego (iáko go Ezáiaľz káp^{itulum} 6. v 3. opiľuie) Bogá
8: żadnego infzego tákiego nie máľz/ w czym mu y ľami wykłádá=
9: cze Mfzey Papielkiey ľłowá ty przypomináiac (ktorymi tež ná=
10: działu Mfzycę ľwá) Sanctus s. s. ľwięty ľ. ľ. y ľwoiego Kanonu
11: wifľzego pierwfze ľłowá zá tym záraz kłádác. Te igitur clementifsi- (marg) Vide quadru-
: plicem expofu
: tionem Mifře
: & Rationale
: in expofitione
: Canonis: Item
: Tractatum
: de Sacramen

1: tis. (-)

12: me pater per Iesum Christum &c. świadectwo dają: iż to iemu są=
13: memu służy/ iż on sam aż y potrzykroć (iż tak rzeknę) jest Bo=
14: giem s. y pánem zastępow/ ktorego chwały pełne są niebiosá y
15: **ziemá** [!]. Ale nie tylko to sam pan Chrystus o Bogu oycu swym mo
16: wi/ iż on sam jest tym Fundatorem Bogiem Iehowá ząwždy
17: przez się będącym: Ale y Apóstołowie iego ty słowá Ezaiaszowe
18: z nim zgodnie/ o Bogu wykładają iedynym: który sam ten ká=
19: mién dał y zá fundáment wybranym swoim záłożył: Rzym. 9. v
20: 33. 1. Petr. 2. v 7. zc. Ale też ielzczę y to zofobná Piotr s. twierdzi
21: Dzie. 4. v 11. iż nie máłz od Bogá dánego/ (wey od Bogá/ nie
22: od kogo innego) żadnego inzego imienia/ w którymby mieli być
23: zbáwieni ludzie/ oprócz tego samego. Gdzie iákom iuż rzekł y
24: Bog on sam iedyny szech rzeczy stworzyciel ná swym mieyfcu
25: zoltánie/ y ten potym od niego záłożony kámién w swoiey zacno=
26: ści y powadze/ iáką ma od Bogá/ będzie. Który go częciá y chwa
27: łą vkoronował/ imię to/ á imię nád wżytkie imioná dał: áby ná
28: imię iego wżelkie koláno vpáđło. Ktoremu świadectwu ábo rá
29: częy Bogu samemu przez Ezaiaszá mowiącemu/ gdy się kto do=
30: brze przypátrzy/ y w to weyźrzy. To jest/ kto ten jest/ co to mo=
31: wi/ Adonáy Iehowi/ pan Bog/ pan zastępow zc. tedy z tych są=
32: mych słow y świadectw/ ábo ráczey znáczniey mowiąc Bogu są=
33: memu przez Ezaiaszá mowiącemu: gdy się kto dobrze przypá=
34: trzy/ y w to weyźrzy. To jest kto wždy ten jest co to mowi oto
35: ia funduię/ abo zá fundáment kładę kámién: Y zás: Dla tego
36: mowi Adonáy Iehowi pan Bog/ pan zastępow: tedy z tych ie=

dnych

strona: 287

na Wędzidło X.K.P.

1: dnych słow y świadectw/ łączno będzie mogli poznáwác/ iż też nie

- 2: inŝezemu ktoremu/ procz tego łámego Bogá łłuzą: iedno Bogu
- 3: oycu. Y nie będzie potym (ták tufzę) inŝezego łobie zmyŝł z An= (*marg*) Bog oćiec bę-
- 4: dąc łam fun-
- 5: dąmentem
- 6: zbąwiennym
- 7: ząłozył nam
- 8: Chriftułá Ie-
- 9: zułá zą fundá
- 10: ment zbąwie-
- 11: nia. (-)
- 12: tychriŝtem bogá *nieznáio*⁸⁰/ ktorego łtárzy Izráelczycy praw
- 13: dżiwi nie ználi: Chriftus go nie *o powiedźiał* [!]: Apofztołowie y E=
- 14: wánieliftowie nie opifáli. Ale ná thym łámym iedynym przełta=
- 15: wży budowác łię będzie: iáko ná napřednieyŝzey *fundámeⁿtálney*
- 16: przyczynie zbąwienia/ á przytym dopiero ná żywym kámieniu od
- 17: tegoż Bogá nam *záfundáment* [!] wyłtáwionym. O którym iuz teź
- 18: nieco zołobná nákrótce mowić będziemy. Wzákże ielzczę y tego
- 19: nákrótce pierwey dołozyc potrzebá. Iż oni łtárzy wierni Izráel=
- 20: czycy nie tylko żadnego inŝezego Bogá prawdźiwego/ procz tego
- 21: łámego y iedynego/ nie ználi/ ále teź áni chwalili/ áni wzywáli:
- 22: ani mu połłuznymi byli. Ktorego teź potym y łam Iezus Chri=
- 23: łtus łyn iego iedyny y chwalil/ y wzywál: y iemu ząwždy połłu=
- 24: łzny áż y do łmierć był. Puŝciwży tedy imo łię inŝe piłmá y Płál
- 25: my/ w ktorých łię chwałá Bożá/ y wzywánie z połłuznełstwem
- 26: ząmyka/ wezmę ze dwá tylko ku przykłádu. Z ktorých/ niech
- 27: będzie pierwżym/ Płálm wtory/ przeto iż teź iego ielst ołobliwe
- 28: przypominánie w nowym przymierzu. W ktory gdy kto weyźrzy
- 29: iáko ielst o Iezuŝie Chriftuŝie/ pod figurą y podobiełstwem Da
- 30: widá/ y krolełtwá iego/ ktore miał od Bogá/ nápiłány: wyźrzy
- 31: w nim Bogá bogátego gołpodarzá/ y Páná wżytkiego zná-

24: mieniście *opifáne^{g0}*: á przy nim też dopiero mefyalzá/ ábo pomázán
25: cá *ie^{g0}*: Naprzod Dawidá iáko figurę: á potym Mefyalzá Iezu=
26: fá fyná iego wedle ciáá iáko figurowánego. Lecż onego w rze=
27: czách ziemfkich cíelefnych/ y docześnych tylko: á tego zász w nie=
28: biefkich/ duchownych y wiecznych. Z ktorých obiemá iednáko
29: Bo żądác od siebie każe dziedźictwá/ y kráíow świátá w opá
30: nowienie. Y obiecuie obiemá zaráz/ dáć sceptrum żelázne prze=
31: cíw hárdym y odpornym Krolom y Sędziom: y do obudwu fię
32: przyznawa/ wedle dekretu swoiego: iż on sam Krolá swego po=
33: ítánowił ná gorze swey ś. Syonkiey: y obádwá dekret Boży o
34: łobie przypomináią. W ktorým to rzekł Bog. Ták do Dawidá
35: w swey miárce/ iáko też y do Iezufá w swoiey. Tyś iest fyn moy/
36: iam ciębie dżiś vrodził. Y każe áby fię ták temu tám/ iáko y te=

mu náfze=

strona: 288

288.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: mu náfzemu wżyścy kłániáli/ y z pocałowáníem onego oblápili
2: zc. A choćiaz niektorzy Antychrístiáni figurę Dawidá ś. zgoła od
3: tego co iest w Pfálmie tym odfrtrychnąc vsiłuią: Pfálm vpornie
4: o Chrístuśie/ tylko sámym wykłádáiąc: iednák tego z mieyfcá
5: ábo z plácu zepchnąc nie mogą: iż przedsię sam tylko iedyny bog
6: óciec ktory tám mowi. Zaday mię á damci zc. iest *wfzytkie^{g0}* Pá=
7: nem/ ktory Mefyalzowi fynowi swemu z biodr Dawidowych
8: wedle ciáá ípłodzonemu każe fię prośic o tę zwierzchność/ ná
9: ktorey go poítánawia dziedźicem: y sceptrum żelázne dáie: y
10: Krolom go y Sędziom záleca: w łobie w tym wfzytkim przed=
11: się władzą y zwierzchność zoftáwuiąc: y to iásnie pokázuiąc iż
12: to od niego pochodzi: iż on tym włada: y tego vżycza. Iakoż
13: mu tho závždy Dawid/ iáko tego wfzytkie Pfálmy świádczą/

14: przyczytał/ onego chwając: za wszystkie dobrodziejstwa y za o=
15: bronę dziękując/ wzywając y do nie⁸⁰ się wciągając. Także y sam
16: Jezus Christus toż czynił na Bożej modlitwie nocując (Luk.
17: 6. v 12.) y często się Bogu Oycu modląc/ iako Ewangelistowie
18: świadczą. Ale zobna przy ostatecznej wieczerzy Jan. 17. po=
19: tym ogrodzie (Math. 26. v 39.) a nawet y krzyżu Math.
20: 27. v 46. zc. Y to też zobna wyznawiają/ iż od Boga wszystko
21: miał nie tylko moc y zwierzchność ale też y żywot: iako się y
22: przedtem wspominało. Gdzie ieeliby był spólnym y Bogu we
23: wzem równym: namnieby mu to wszystko nie służyło. Nuż gdy
24: potym weźrzemy w Psalm 40. a przypatrzemy się Dawidowi/
25: co o Bogu mówi: iako go chwali/ wzywa/ y iemu posłusznym
26: być obiecuie. A weźrzemy potym w Piśmie listu do Hebreów
27: káp. 10. v 5. zc. iako ten Psalm wspominając/ z niego y ofiary y
28: posłuszeństwa przeciw Bogu Mefyszowego dowodzi. Zali tak
29: ślepi będziemy żebyśmy tego baczyć nie mieli iż Psalm o Bogu
30: iedynym oycu wszechmogącym mówi? A o Mefyszu potomku
31: Dawidowym prorokuie? A oprócz tego tam w Psalmie y w no
32: wym Testamentie potym opisanego Boga/ żadne⁸⁰ inzego nie
33: zmyśla: ani inzego Mefyszam nam/ procz tego tam Bogu po=
34: słusznego Jezusa/ y na śmierć iako na wdzięczną ofiarę wydane=
35: go/ zaleca? Co też wszystko niezmyślonemu/ spólnemu/ ábo
36: we wzem równemu służy: ale służy człowiekowi Jezusowi Chri

stufowi

strona: 289

na Wędzidło X.K.P.

289.

1: stufowi Pośrednikowi naszemu. Oprócz ktorego nie jest dane
2: żadne imię ludziom od Boga ku zbawieniu: ani pokazana jest
3: insza procz niego droga do Boga Ojca. Ktora rzecz/ aczby

- 4: fię mogła szyrzey y doftáteczniey obiálnić/ wżákże my krotko=
5: ści folguiąc/ y ná to fię oglądáiąc/ że fię ty rzeczy iuż nie raz piá
6: ły: y nie w iednych książkách/ y w moich y w bráćiey mey mi=
7: łąy: z ktorych niektorzy iefzcze doftáteczniey niż ia/ z nich napo=
8: dleyfy/ to wżytko wypifáli: tedy tego wżytkiego zániecham.
9: A iákom rzekł/ o fynie też Bożym nieco tákże nákrótce powiem:
10: ku temu końcowi: áby fię to pokazáło/ iż po Bogu iedynym nie
11: mamy procz tego Iezufá Chriftofá infzego y wybáwićielá y od=
12: kupićeielá: w ktorym byfmy z wiáry mieli nádzieię pokládác/ prze
13: zeń do Bogá przychodźić: y ná nim fię iáko ná ofobliwym/ od
14: Bogá lámego záłożonym fundámencie/ budowác. A to wedle
15: pífm Prorockich: ktorzy o nim prorokowáli: iáko y Apofztol=
16: fkich/ ktorzy fię mu oczymá swoimi przypátrzyli/ rękómá dotyká
17: li: ná nim fię lámami budowáli: y nam go ku budowánium fię ná nim
18: zá fundáment zálećili y zoftáwili wżytkie infze fundámenty od
19: ludźi wymyślone gániąc/ y odrzucáiąc/ y od nich wżzech wierzą=
20: cych odwodząc.
21: **KA P. 20.** Aby fię od záczytęgo podobieństwá/ wżiętęgo (*marg*) O Synu Bo-
22: żym Iezuśie
23: : Christuśie
24: : od Bogá záło-
25: : żonym fundá
26: : mencie. (-)
27: od budowánia y fundámentu nie odstępowáło/ zdáło mi fię po=
28: cząc iuż tę rofpráwę o fynu Bożym/ od fłow Piárzá listu do He=
29: breow káp. 3. gdzie przypodobywa Chriftofá Moizefzowi. Wżák
30: że ták: iż áczkolwiek Apoftołem y ofiárownikiem przednieyfzym
31: názwawfzy/ Chriftofá wyznánia náfzego/ opifuie go wiernym być
32: onemu/ ktory go vczyńił ábo poftánowił/ iáko też wiernym był
33: Moizefz: iednák Chriftofá Iezufá/ nád Moizefzá wyftáwia/ á to

29: wzięwszy podobieństwo od domu y tego który iy buduje. Iż iá=
30: ko zacnieyŹy ieŹt ten co buduje dom/ niŹ on Źam dom/ który zbu=
31: dowá: ták zacnieyŹy ieŹt ChriŹtus nád MoizeŹzá. Gdy tedy wey=
32: rzymy we wŹytkę tę Źprawę/ tym ŹpoŹobem: Bog ieŹt który wŹyt
33: ko zbudowáŹ/ iák o támŹe mowi v 4. á zoŹobná Zbor wybránych
34: Źwoich/ który domem názywa: obacŹymy to naprzod iż nád tym
35: domem w Źtárym TeŹtámenćie záŹoŹonym/ poŹtánowiŹ byŹ Bog
36: wiernego MoizeŹzá: ále iáko Źługę. W nowym iuŹ záŹ/ końcŹąc

oo

tenŹe

strona: 290

290.

Wtore ksiąŹki Odpowiedzi/

1: tenŹe dom/ poŹtánowiŹ Iezufa. Ale iuŹ/ nie iáko Źługę: (choćiáŹ
2: y ten Źługá BoŹym byŹ w rzędzie Źwym/ iáko y MoizeŹz byŹ Źynem
3: BoŹym/ w rzędzie teŹ Źwoim.) LecŹ iáko Źyná y dŹiedzicá: á prá=
4: wie Źkráyneho kámieniá węŹłowego gŹowá/ iáko Źię przedtym
5: wŹpomináŹo. W czym teŹ zacnoŹć ChriŹtuŹowá/ nád MoizeŹzo=
6: wę/ wyŹtáwioná nam ieŹt. Ze wŹdy MoizeŹz Źługá byŹ w tym do=
7: mu: á ChriŹtus Źynem. PoniewáŹ dŹiedzicem od Bogá poŹtáno
8: wiony wŹytkiego/ iáko wprzod powiedziáŹ káp^{itulum} 1. v 2. Item/
9: MoizeŹzowym dom on nie zoŹtáŹ: á ChriŹtuŹowym zoŹtáŹ: kto=
10: rym domem my ieŹteŹmy zĉ. A tu by Źię niech **X.K.** w błędzie
11: Źwym naprzod obacŹyŹ/ y pohámowáŹ: który prowadzi fol. 194.
12: gdzie gmátwa ChriŹtuŹá Páná z Bogiem Źtworzyćielem wŹyt=
13: kiego: który Iezufá ChriŹtuŹá ApoŹtoŹem y przednieyŹym ofiá=
14: rownikiem poŹtánowiŹ: y ten dom Źwoy/ to ieŹt nas/ iáko Źyno=
15: wi oddáŹ: y nád nim przeŹoŹyŹ. GdyŹ inŹy ieŹt który wŹytko Źtwo
16: rzyŹ/ y który poŹtánowiŹ ábo vcŹyniŹ y przeŹoŹyŹ: á inŹy poŹtáno=
17: wiony y przeŹoŹony od niego. W czym ieŹli Źię **X.K.** z tych Źłow
18: obacŹyć nie moŹe/ niechŹe Źobie AmbroŹego ná to mieyŹce przeczy
19: ta: á wyŹrzy ty Źłowá iego. [Qui omnia creavit Deus est Hic factorem](http://rcin.org.pl)

20: à factura discernit, vtriusque domus auctorem Deum, esse intelligi volens.
21: Sed aliter illius cui Moyſes praefuit, aliter huius cui Christus dux esse &
22: dominus agnoscitur. Et mox recitatis Apostoli verbis subdit. Iste autem,
23: id est Iesus, in paternas res sicut filius ingreditur: Ille autem id est Moyſes
24: sicut famulus Dei. Którymi słowy też twierdzi/ co y ia/ z łáſki Bo
25: że y/ z drugimi widzę. Iż Bog sam iedyny Oćiec iest Itworzyćie=
26: lem wſzytkiego/ y przednieyſzym źrzodłem y fundámentem bło=
27: goſławieńſtwa y żywotá wiecznego. A nád to y głową Chriſtuſo
28: wą 1. Kor. 11. v 3. to iest/ pánem zc. Ktory przedtym nád ludem
29: ſwym Izráelſkim/ ktory też domem nazywa/ poſtánowił był do
30: czáſu ſprawcą y rządzącą/ ále iáko ſługę wiernego/ Moizeſzá. A
31: dopiero potym pod nowym przymierzem nád tymże domem/ y
32: z Izráelá y z Pogánow zebránym/ poſtánowił y przełóżył/ iáko
33: ſyná y dziedzicá Iezuſá Chriſtuſá. Owſzem iáko zá ieden ſkráyny
34: żywy/ węglowy koſztowny kámién y fundáment/ one^{go} nam dáć
35: raczył: ná ktorym byſmy ſię my y budowáli/ y iáko żywo kámycz=
36: ki roſli/ ábyſmy ſię domem duchownym ſtali y ofiárownictwem

ś. ku o=

strona: 291

ná Wędzidło X.K.P.

291.

1: ś. ku ofiárowaniu duchownych ofiar przyiemnych BOgu prze
2: zeń (1. Pet. 2. v 4. 5. zc.) ktory iest nam od Bogá (iáko y Pá=
3: weł ś. twierdzi) dany/ zá fundáment táki/ oprócz ktore^{go} żaden
4: inſzy iuz záłożony być nie może 1. Kor. 3. v 11. Skąd dwie rzeczy
5: vpátrować trzebá/ nie gmátwáiąc ich w iedną. Naprzod Bo=
6: gá przez ſię będącego/ ktory iest przednieyſzy fundáment wſzyt=
7: kiego: iáko ſię to iuz pokazało/ á potym dopiero od niego dány
8: y poſtánowiony fundáment przez ktory byſmy mogli mieć przy=
9: ſtęp/ iáko przez poſrzedniká pewnego/ do tegoż Bogá oycá ie=

10: go/ y nálezego: w świetle nieprzytępnym miefzkáiącego. Vpátru
11: iąc iż infzy ieft Bog opoká y fkalá nálezá: A infzy Iezus Chriftus
12: człowiek pośrzednik nález/ nam od Bogá dány. Nie Bog iáki
13: przedtym z lámego siebie będący/ z siebie włytko máiący: y in=
14: fzych z siebie lámego obżywiáiący: iáko błędząc **X.K.** częfto po=
15: wtarzáiąc w tę iedną ftrunę bije: Ale człowiek Chriftus Iezus
16: prawdziwy fyn Dawidow y Abráhámow: fyn Boży przez ducha
17: ś. w żywoćie Pánnny Máriey záczyć/ y mocą Bogá *naywyżze*^{g^o}
18: fprawiony/ y z niey iáko prawdziwy człowiek vrodzony. Nie z iá
19: kiego też przedtym będącego fyná/ ktoryby był mocą naywyżze
20: go/ iáko fię też ná tym myli z drugimi **X.K.fol. 389.** powtarzá=
21: iąc też Páwłá y Ezáiałzá y Dawidá: á to nie rozumieiąc włańno
22: ści pífmá ś. y mowy Anielkfiey/ do Pánnny Máriey powiedziá=
23: ney. Duch ś. przyidzie nád cię/ y moc naywyżzego zácmi tobie:(*marg*) Moc naywyż
24: zego zácmi. (–)
25: dzieląc ducha ś. od mocy naywyżzego: y ołobę łobie iedną z ducha
26: świętego zmyśláiąc: á drugą z mocy naywyżzego kuiąc/ (iáko
27: y **fol. 494.** czyni.) y fynem przedtym będącym zmyśláiąc. Ná
28: czym iż fię myli/ niechże łobie/ chceli obáczyć błęd y omyłkę fwo=
29: ię/ czyta fwe Patrefy/ á oni mu miáfto mnie to pokazá/ y ná to
30: odpowiedzá. Iáko Ambroży **In Luc. 1. fol. 14.** Origenes **in Luc. 1.**
31: **Hom. 4. fol. 245.** Athanafius **in Sermo. de Sancta Deipara.fol. 635.**
32: **Dionifius Cartuf. in Mat. 1. Artículo 3.** Tákże **Oecumenius in Luc. 1.**
33: ktorzy fpolnie y zgodnie/ to co on dzieli/ zá iedno kłáda/ y tegoż
34: ducha ś. mocą naywyżzego nazywáią/ z ktorey fprawiony ieft y
35: záczyć płod w żywoćie Pánieńskim/ nád bieg przyrodzony. Kto
36: ry płod dla tego/ iż bez mężá lámą mocą Bożą fprawiony był/
názwany ieft fynem Bożym. A nie fyn Boży ftál fię człowiekiem

292.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: (iákom o tym zołobná piíal w Rełponśie przeciw Fárnowfkie=
2: mu) áni fię wcielił: áni ná fię człowieczeńftwá przyiał/ iáko **X.**
3: **K.** błędząc/ z drugimi nie bącznie twierdzi. Co áby fię okazało
4: być prawdą/ iż Bog człowieká nam ludziom vpádłym y ftráco=
5: nym/ dał zá wybáwicielá/ wodzá/ Páná/ głowę/ á z nim y w nim
6: wízytko/ czegoby nam potrzebá było ku doftápieniu żywotá wie
7: cznego: oto rzecz tę/ práwie iáko z początku/ záczeniemy. Aby fię
8: prawdá z odrzuceniem nieprawdy BOgu obmierzłey ná iáśnią
9: wyftáwiłá: w ktoreyby Bog íam iedyny wízechmogący/ BO=
10: giem prawdziwym nie pomięłzánym zoftał/ á pośrzednim też Ie=
11: zus Chríftus człowiek/ íwoiey czći y chwały którą ma od Bo=
12: gá/ y íwego pośrzednictwá nie vtrácił. Poczniemyli iá tedy od
13: przymierza nowego/ poczniemyli też od **ftáre⁸⁰**/ wízędy ták z po=
14: czątku iáko y z írzodku/ tákże y z dokończenia/ to znácznie/ pra=
15: wdziwie y iáśnie pokázác z íáłki Bożey możemy/ iż od Bogá oy=(*marg*) Okazánie z
: stárego Testá
: mentu iż czło
: wieká Mefya
: ízá Bog obie-
: cował. (-)
16: cá/ ktory íeft iedyny íam ítworzyciel wízytkiego/ iáko człowiek
17: był ná początku obiecány/ ták też y człowiek íeft dány. Ktoremu
18: wízytká zwierzchność/ władza/ cześć y chwałá ná niebie y ná źie=
19: mi/ y z ítrony śmierci y żywotá/ tákże y íádu/ íeft od Bogá dána.
20: Czego tym ípołobem iáńnymi świádectwy pífmá ś. podpieram.
21: Iáko íkoro po vpadku człowieczym/ Bog z rodzicámi náłzymi/
22: kriącymi fię dla nágości/ którą do siebie z grzechu poználi/ mo
23: wić począł/ y od nich fię o wężu/ ktory ie zdrádził chytróściá íwo
24: iá/ porządnie dowiedział: tám zaráz ná onym początku przy nich (*marg*) Początkiem.

1. Naśienie

uiewieście [.]

Christus czło

wiek. (-)

25: że/ gromiąc wężá/ to obiecać raczył: iż naśienie niewieście zetrzeć

26: miało głowę iego. Przez ktore naśienie/ áczkolwiek może łtu=

27: łźnie rozumiane być wśzytko potomstwo/ á zwłaŝczá pobożne/

28: ktore z łzátánem walczy przez wiarę: wśzakże nawłaśniey Chri=

29: łtus Pan: ktory iełt głową wśzytkich. ktory na to przyŝedł/ z

30: niewiały (iáko Páweł ś. mowi) czáfu pewne⁸⁰ národzony/ (Gál.

31: 4. v 3.) áby zepłował vczynki Dyabelłkie 1. Ioan. 3. v 8. Czemu

32: iż nie iełt **X.K.** ná odpor/ że przez naśienie niewieście od Bogá

33: obiecáne/ ku łtárciu głowy węzowey właśnie y zołobná rozumieć

34: mamy: á nie Máryá/ iako drudzy bredzá/ ále mowię właśnie

35: człowieká potomká niewieściego: á miánowicie Chriłtułá Iezu

36: łá: ktorego on fol. 38. Antichryłtowłkim łpołobem człowieczeń=

łtwem

strona: 293

ná Wędzidło X.K.P.

293.

1: łtwem páná Chriłtułowym názywa. Aczci y to prawdá iákoż nie

2: łtátecznie w tym połtępując/ coć inźzego záś fol. 228. mowi: żeby

3: w tym naśieniu niewieścim/ to iełt/ w przyiętym człowieczeń=

4: łtwie/ ktoż inźzy miał do końcá zetrzeć głowę węzową á nie ono

5: łámo naśienie: ále ácz łię po łwemu iáko y w inźzym wśzytkim ták

6: y w tym nie zgadza: Iednák iż wźdy to zna/ że naśienie Chriłtu

7: łá Iezułá znaczyło: tedy mnie y ná tym dofyć: że wźdy iákom

8: rzekł tego záprzec nie może. A przetoż też mnie iuż dowodzić te=

9: go w czym zgodá iełt nie trzebá: błáđ tylko iego gruby y łprofny

10: w części wytknąwłzy/ ktory wtrącił: gdy záraz przez naśienie

11: dwie łobie rzeczy zmyśła. Iednę prawdziwe człowieczeństwo/ á

12: drugą boftwo. O czym tám zgoła BOg nic nie mówił: áni też
13: Moizelfz piłał: iáko to **X.K.** by prawdę iłtą twierdzi. Bo áni czło
14: wieczeńtwa zofobná/ áni boftwá ktore fobie oboie **X.K.** zbáiał
15: zmiánki nie czyniąc/ zgoła y po profu mowi/ o naśieniu niewie=
16: ścim/ iáko też mowi y o naśieniu wężowym/ mowiąc: Vczynię
17: nieprzyiaźń między tobą y naśieniem twoim. Bo iefliby przez na
18: śienie niewieście/ boftwo y człowięczeństwo/ dla czyiey dumki/
19: miáło być rozumiane: żeby naśienie niewieście nie było zgoła czło
20: wiekiem/ ále Boftwem y człowięczeństwem: ábo Bogiem y
21: człowiekiem: nie iáko (*res simplex, fed vt compofita*) rzecz profą y
22: pojedynkową/ ále iáko ze dwu w iedną złożoną: Azaż by też dru
23: giej bayki także pokázác nie trzebá/ żeby wężowe naśienie/ wę=
24: zem też nie było po profu/ ále wężem z wężoſtwá (iż tak rzekę)
25: złożone/ á niewiem z czego by drugiego **X.K.** chciał mieć? Bo fię
26: ia domyslić/ iáko nie Logik/ nieumiem. Ale iefli przez naśienie
27: wężowe/ to co fię z wężá rodzi/ tedy też y przez naśienie niewie=
28: ście nieco inſzego też iedno co fię rodzi z niewiáły/ rozumieć mu
29: śiemy. Niechcemyli przeciw przyrodzeniu y piłmu ś. mowić y cu
30: dowego rodzenia wprowadzić ná ſwiát. Nie może to tedy iná=
31: czey być/ iedno iáko inſze piłmá ſwiadczą/ iż rzecz podobna fobie
32: podobną rodzi/ iáko Bog zofobná y drzewom y ziołam/ y ptá=
33: łtwu y rybam y zwierzętom y ludziom dał naśienie mieć w fobie/
34: áby fobie rzecz podobną rodzili. Ryby ryby/ bydło bydło/ ludzie
35: też ludzi/ á nie rzecz od rodzái y od náturey ſwey przeciwną zc=
36: Nie boftwo tedy iákie ábo człowięczeństwo/ áni Bogá y czło=

oo 3

wieká

strona: 294

294.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: wieká w iedno złożonego/ tymi ſłowy Bog oznáczáł/ ále zgoła
2: człowieká/ ktory wężowi głowę zetrzeć miał: y także też czáfu

3: fwoiego obietnicę fwoię zyscił gdy człowieká przez ducha fwoie^{g0}
4: ś. z niewiały fprawionego poślawczy: á kte^{mv} poddanego zakono=
5: wi/ áby tych co byli pod zakonem od zakonnego przekłętwa o=
6: fwobodził: stawczy się sam za nas przekłętstwem Gal. 3. v. 13. á 4. v
7: 4. 5. Ale niechby iedno w łame xięgi Moizeszowe **X.K.** weyżrzał
8: z więtlzą pilnością: naydzie w nich dofyć znacznych świádectw/
9: ktore náuczągo [!] te go [!] / co przez ktore naśienie rozumieć potrze=
10: bá. Iáko zofobná o naśieniu Abráhámowi obiecánym 1. Moi.
11: 18. v 18. o którym też rozumiem wżákże w rzędzie fwym/ co y o
12: tym/ o którym to Páweł ś. piŕze: iż potym/ dla przestęptw/ przy
13: dány był zakon do obietnice Abráámowi vczynioney/ ázby przy
14: szło naśienie obiecáne: ktore iest Chrifus Gál. 3. v 16. 19. A co
15: przywodzi ku podpárciu dumy fwey Iobá. 40. d. 20. v 1. Ian. 3.
16: v 8. mowiąc: iż gdy Moizesz piŕze/ że to naśienie miało zetrzeć
17: głowę szátáńfką/ przez to bez wątpienia dawa znác w oneyże ie=
18: go perfonie prawdziwe boŕstwo iego. Gdyż sam pan Bog wyli=
19: czáiąc v Iobá tak **X.K.mowi** vczynki ktore nie człowiekowi/ ále
20: sámemu Bogu są mozne/ też kładzie moc szátáńfką przeciwko
21: ktorey ná ziemi nie máłz przemożności/ ktorą iemu tylko łame=
22: mu/ iáko ţtworzycielowi iest włafna zċ. Tedy to wŕzytko co mo=
23: wi/ nic ku tey rzeczy nie nalezy/ y więcey tym **X.K.** nieumieię=
24: tności fwey/ piŕmá ś. niŕ rzeczy ktorą przed się wzięł/ dowodzi.
25: Bo iáko Moizesz nic o boŕstwie tego tám naśienia niewieściego/
26: ktoreby łamo miało być procz Bogá łamego Oycá ţtworzycie=
27: lem nie myślił: Tákże y Iobowi ţłowá Boże wypifuiącemu ták
28: o Słoniu/ iáko y o Wielorybie zofobná/ z ktorego łobie/ z fwoi=
29: mi niektórymi **X.K.** zmyśla y czyni ţzátáná/ nic się też ná tym
30: tám mieyţcu o ţzátanie nie śniło. Y Ian też w liście fwym/ nic **X.**
31: **K.** w dumie iego nie pomaga. Ktorą zgołá Apoţtoł Páweł zná
32: cznie po dwákroć náporząd pfuie/ wywodzac pierwŕzego czło=

33: wiekã z niepoŝluzenŝtwã vpadek/ z nãszym prze zeń zãrãżeniem/

34: á wtorego poŝluzenŝtwo/ z nãszym przez nie vleczeniem. Gdy (*marg*) Przez czło-

: wiekã ŝmierć

: przez człowie

: kã powŝtãnie (-)

35: tãk miãdzy ŝlowy dluŝszymi (ktorych o tym piŝzãc vŝywa) mowi:

36: Rzym. 5. v 12. zã. Iŝ iako przez iednego człowiekã vpadek y nie=

poŝluzenŝ=

strona: 295

nã Wãdzidło X.K.P.

295.

1: poŝluzenŝtwo/ grzech y ŝmierć weŝzã: tãk teŝ zãŝ/ przez iednego

2: człowiekã/ ããkã Boŝa y dar z ããki y ŝprawiedliwoŝć y ŝywot o=

3: plynãłã nã wielu zã. Poniewãŝ ono człowiek był/ ktorego ŝzãtan

4: chytrõŝciã ŝwã w ŝmierć wprãwił/ przetoŝ y ten człowiek był/

5: ktory ŝzãtanã porãŝił. Bo gdyby nie człowiek zwycięŝył nieprzy=

6: iãcielã człowieczego/ nieŝluznieby ãni ŝprawiedliwie mogł być

7: rzeczony y nãzwãny ŝzãtan człowieczym nieprzyãcielem. Y nie k

8: rzeczyby nãm Apoŝtoł powtore pierwŝzego człowiekã/ y zãŝ wto

9: rego ãbo oŝtãtnie^{gõ} przed oczy wyŝtãwiał: iãko wyŝtãwia 1. Kor.

10: 15. v 21. mowiãc tãk: poniewãŝ przez człowiekã ŝmierć/ tedy teŝ

11: przez człowiekã powŝtãnie od vmãrlych. Abowiem iãko w Adã

12: mie wŝyŝcy vmierãiã: tãk teŝ y przez Chriŝtuŝã wŝyŝcy oŝywieni

13: bãdã. Bo ãczkolwiek ten wtory Adam/ nie ieŝt tãk ŝiemŝki: iãko

14: był on pierwŝzy/ tylko duŝzã ŝywiãcy: iãko tãmŝe inŝzy doklãda

15: Apoŝtoł: ãle ieŝt człowiek niebieŝki. Poniewãŝ nie z naŝienia mę

16: ŝkiego biegiem przyrodzonym ŝprawiony/ ãle iãko ŝię przedtym

17: mowił/ z duchã ŝ. mocã Bogã nawyŝŝzego w ŝywõcie pãnień

18: ŝkim ŝprawiony: y od grzeŝznikow odlãczony. Iednãkŝe wŝdy czło

19: wiek ieŝt prawdŝiwy/ ŝyn człowieczy: o ktorym/ wedle iego ŝãme

20: go świadectwá Prorocy Prorokowáli: iáko Lukácz piŕze Káp^{itulum}
21: 18. v 31. mowiac: Iż fię fynowi człowiecze^{mv} fkończyć miało wŕzyt=
22: ko co o nim przez Proroki opowiedziano było. A co mnima **X.**
23: **K.** żeby fzátáńfkiey mocy żaden ná źiemiu/ to ieŕt w fтворzeniu/
24: zmoc nie miał: tedy fię y ná tym myli: Abo piŕmá ś. nie rozumie.
25: Bo iákom rzekł/ iż áczkolwiek przez naśienie niewieście zofobná
26: Chriŕtuŕá rozumieć mamy. Wfzákże od naśienia tego niewieście
27: go/ y infzych pobożnych y wiernych ludzi odŕtrychnąć nie może=
28: my: A zofobná wiernych vcźniow **Chriŕtuiowych** [!]: ktorým daná
29: ieŕt moc nád Szátánem. Iż/ chociaźby w piętę káŕał/ przedŕię
30: mu/ y infze procź Chriŕtuŕá Iezuŕá naśienie niewieście/ to ieŕt
31: wierni głowę zetrą. Iáko/ czytamy/ czynili Apoŕtołowie y infzy
32: vcźniowie Chriŕtuŕowi/ y iáko nas wŕzytkich vczy piŕmo ś. z nim
33: fię potykáć/ y onego wiárą zwyciężáć: żeby teź muŕiał y vciec E
34: fez. 6. v 11. Iák. 4. v 7. 1. Petr. 5. v 8. Czego ieŕli **X.K.** nie przyi
35: muie/ á iákoź bronieć będzie Częŕtochowfkich mnichow/ y Iezu=
36: bitow z infzymi onego fplećione^{go} nie prawdźiwego czártow wy=

ganiánia?

strona: 296

296.

Wtore ksiąźki

Odpowiedzi/

1: ganiánia? Abo czemu záráz nie wymáże ze Mfzałow y z Agend
2: czártow záklinánia/ y wyrzucánia? nie tylko z niewinnych niemo
3: wiátek: ále teź y z źioł y z woŕku y z infzych wiela rzeczy/ ktoreby
4: długo wyliczáć? Ale ná tym mądre mu niech będzie doŕyć/ co fię
5: tknie pocźátku fтары^{go} Teŕtámentu/ ná ktorým widźiemiu być od
6: Bogá obiecánego/ á potym teź dánego/ nie Bogá/ iákoby **X.**
7: **K.** mieć chćiał/ ále człowieká: Bo naśienie niewieście. Podź=
8: myź teź y do ŕzrodku/ y pátrźmy tákże weń/ ieŕliź teź toź w ŕobie/

- 9: czyli co temu przeciwne⁸⁰ ma. Zaczniemy tedy szrodek od wypro=
10: wadzenia ludu Izraelskiego z Eiptu: a skończmy iy w Dawidzie.(*marg*) Szrodek sta-
11: stare⁸⁰ Testámen
12: tu człowieká
13: lyná Bożego o
14: pifuie. (-)
15: Przeto/ iż temu miánowicie iákoby znowu one wżytkie ftóre o=
16: bietnice ponowione były: y do niego przywiązane. A po nim iuz
17: żadnemu z potomkow iego/ nigdy tak nie były przywłazczone/
18: ale tylko aż do wypełnienia ich/ były ponawiane/ z tym wárun=
19: kiem iż Dawidowi służyły. A nie bawiac się wżytкими/ niektore
20: tylko z nich wezmę/ iákom y ná początku vczynił. Z ktorých v=
21: pátruię dwie przednieyże/ ná pufzczy iefzcze ludowi wżytkiemu
22: vczynione/ nie miánuiąc tám iefzcze ktorego pewnego domu y o
23: foby: Z ktoreyby potym to nasienie niewieście miało się náro=
24: dżić: y głowę węzowi zetrzeć. Z ktorých pierwśza ieft/ w onych
25: słowách Moyżefzowych 1. Moy. 18. v 15. 18. Gdzie Bog obiecuie
26: wzbudzić Izraelowi Proroká z pośrzodku nich z bráciey ich: po
27: dobrego Moizefzowi. Do ktorego vft miał podać słowá swe: (*marg*) Proroká
28: wzbudziwam
29: Bog. (-)
30: áby mówił to/ coby mu Bog rofkazał. Ktore prorocstwo/ ábo
31: obietnicę/ ácz też wfpomina **X.K.** y także iá iáko y inſze piśmá
32: nicuie: iednák mu nie ſporo przeciw tak iáfney prawdzie. Bo iá=
33: ko y ſam ná iednym mieyfcu [fol. 194.](#) przyznawa/ iż y człowieczeń
34: ſtwem y rodziem Zydowſkim miał być według proroctwá po=
35: dobny/ wżákże potym to záś ſwą Loiką pfiue/ o boſtwie dumá=
36: iąc. Ktorem/ iáko mowi/ ten Prorok Moizefzá przewyżżył. O
37: ktorým gdyby dobrze wedle piśmá ś. mówił: byłoby co chwalić:
38: gdyż to pewna iż w chriftuſie boſtwo cielesnie mieſzkało: ale z zu

33: pełności ducha iemu od Bogá dánego: á nie z fyná zmyślonego
34: przed Iezufem Chriftufem będącego. O którym nic tám zgoła
35: B. nie mowi. Ale po proftu o człowieku mowi podobnym Moi
36: żelzowi. Ktory z Zydowskiego narodu/ narodzić fię miał/ y nic

potym

strona: 297

ná Wędzidło X.K.P.

297.

1: potym fwego do ludu nie mowić/ iedno coby mu Bog rofkazał.
2: Nie swoie mowię fłowá: ále ktoreby do vft iego od Bogá wło
3: żone były. W czym też iego boftwo było pokázáne: iż on nic z sie
4: bie nie mowił/ áni czynił (iákoż fię też w tym sam częfto oświád
5: czał) ále wżytko z Bogá: ktoremu był poślufzny: y o ktorego fię
6: zawnždy chwałę ftárał á to iuz ieft rzecz pierwfza. Wtora rzecz
7: y vpewniánie o dániu człowieká obiecánego od Bogá: ku ftár=
8: ćiu głowy węzowey/ á wykupieniu z opánowaniá iego narodu
9: ludzkiego/ ktore fię przez śmierć miało ftác iákoż y ftáło: były
10: one wżytkie krwáwe zakonne ofiáry: ktore nie Bogá iákiego (*marg*) Ofiáry byte
: znaczyły czło
: wieká nie Bo-
: gá. (-)
11: znaczyły/ zálecály y przed oczy ftáwiły (iákiego fobie **X.K.** zmy=
12: śla/ ktory męce y śmierci nie podległ/ y ciála też y kości/ á po=
13: gotowiu y krwie nie ma/ iáko piímo ś. wżytko to świádczy) á
14: le człowieká/ ktory ná to był od Bogá y fprawiony y dány: żeby
15: był zábity/ krewby fwą wylał/ y był záś od Bogá wzbudzony. Iá
16: koż to iuz zrzetelnie opiíuie náíz nowy Teftáment. A gdyby ten/
17: ktore^{go} Bog obiecowáł dáć ná okup nas z mocy węzowey (co iá=
18: kom rzekł nie mogło być iedno przez śmierć.) miał być Bogiem
19: onym przedwiecznym/ tedyby te wżytkie obietnice nie mogły
20: być wfaíne y prawdziwe: á figuryby też one wżytkie y ofiáry by=

21: ły prożne y dáremne. Ale iż Bog óciec nálz prawdziwy iest/ y nic
22: prożno y dáremnie nie mowi y nie czyni: tedy fię ci/ nie tylko ná
23: vporney dumie fwey mylą/ ktorzy fobie procz człowieká obiecá
24: nego/ Bogá zmyśláią: ále też to wżytko prożno y dáremnie czy
25: nią. Bo przedsię prawdy Bożey/ obrzymfką fwą śmiáłością/
26: k woli Antychriftowi nie zwoiuią. Ale iuż podźmy do Dawidá/
27: práwie máło nie w lámym śrzodku poštánowionego. Ktoremu
28: miánowicie wżytkie obietnice służą: iż fię on od początku obie=
29: cány człowiek/ z biodr iego vrodzić miał. Iáko naprzod o tym
30: (2. Sám. 7. v 12.) ták Bog do niego mowi: Gdy fię wypełnią
31: dni twoie/ y zásnież z oycámi twoimi/ tedy poštánowię náśienie
32: twoie po tobie/ ktore wynidźie z wnętrności twoich/ y vtwier= (marg) Mefyafz Iefus
: wyfzedł z Da
: widowych
: wnętrności. (-)
33: dżę Kroleśtwo iego/ on zbuduie dom imieniowi moiemu: á v=
34: twierdżę stolicę kroleśtwá iego aż ná wieki. Ia iemu będę zá oy=
35: cá/ á on mnie będzie zá fyná zc. Ku czemu fię ściąga y to/ co ná-
36: piáno 1. Kron.17. v 11. Pfál. 89. v 4. v 10. 37. Pfál. 132. v 11. A=

pp

bowiem

strona: 298

298.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: bowiem tákże zgodnie y iednoštáynie/ człowiek á nie Bog: náśie
2: nie Dawidowe/ á nie spoliśtny/ y náwřzem rowny Bogu/ fyn Bo
3: ży z wnętrności y biodr Dawidowych: nie z fercá/ ábo wnętrno
4: ści Bořkich/ w tych słowách fię zámyka y opifuie. Ktorego kro=
5: leśtwá stolicę Bog obiecował twierdzić y fynem go fwym ná
6: zywác: o nim też to powiedáiąc/ iż on też Bogá miał názywác
7: oycem/ iáko fię to potym w nowym przymierzu pokázuie. Lecż
8: tu kto ma oczy niech pátrzy: Kto ma wřzy niech słuřha: iestliż fię

9: co o Bogu synu łpoliŃnym przed tym będućym mowi/ á nie rá=(*marg*) Koniec stáre

10: go Testámen-

11: tu. (-)

12: czeý wšytko zgoła o człowieku Mefyafzu. Podźmyż iuż do koń=

13: cá/ ktory zgodnie máło nie wšyfcy Prorocy/ o tymże obiecánym

14: mefyafzu człowieku/ pokázuią. Pocznimyż naprzod od Ezáiafz/

15: á idźmy aż do Máláchiafz/ ná końcu *poftánowione*⁸⁰. Ktorych

16: łłowam ábo świadectwam/ gdy fię przypátrzymy: pewna/ iż nie

17: rózne od pierwšyich/ owłzem toż twierdzących poznamy. Iáko

18: fię to z kilku znácznie pokaże. Boby dłuęo było wšytkie wyli=

19: czác. A teź fię iuż z nich przedtym inŃe niektore wlpominály. Z

20: ktorych niech to będuie pierwše (Ezái. 11. v 1.) Y wynidźie ro=

21: zgá ze pnia Izáiego/ á látorośl z korzenia iego wyroście zc. O

22: czym iáko filozofuie **X.K.** wlpominác niechcę: iż nie k rzeczy to

23: Pánnie Máriey przyczyta/ co wprzod położył Ezáiafz: á dopiero

24: to co ná wtorym mieyfcu ftoi Chriřtuřowi wždy przyznawa. Nie

25: przypátrzywłzy fię włafnořci mowy piřmá ř. w ktorey fię czeřto

26: łłowy nieco odmienionymi táż rzecz powtarza/ przez to łłowko. y.

27: ktore znáczy/ to ieřt. Iáko táme v 4. to fię náýduie/ w tych łło=

28: wách: Y vderzy źiemię rozgá vřt Ńwoich/ á duchem warg Ńwoich

29: zábije niezboźniká. Bo coby przez źiemię rozumiał/ to łamže wy=

30: kláda/ iż niezboźniká. A co przez rozgę vřt/ to zász wykłáda/ iż du=

31: chá warg. Ale tu tego zániecham. Wtore ieřt Ierem. 23. v 5. á

32: 33. v 15. w ty łłowá wyrázone: Oto dni idą mowi Iehowáh/ á

33: wzbudę Dawidowi látorośl řprawiedliwą: y krolowác będuie

34: krol: y rořtroinnie łobie pocźnie/ y vcźyni řád y řprawiedliwoř ná

35: źiemii. We dni iego záchowan będuie Iudá. A Izráel mięřzkác bę

36: dźie beřpiecznie/ á to imię iego/ ktorym go názwie Iehowáh/

37: řprawiedliwoř nářzá zc. **iáko to 1. Cor. 1. v 30. Apostoł wykłáda mo**

38: **wiác o tymże fię nam stał od Boga mądrořcią, řprawiedliwořcią y po-**

strona: 299

ná Wędzidło X.K.P.

299.

- 1: **świeceniem y odkupieniem.** Toż mowi Ezechiel káp. 34. v 23. á 37.
- 2: v 23. 24. Wzbudzę nád nimi **mowi Bog** Pálterzá/ y páść ie
- 3: będzie sługá moy Dawid: Krolem będzie nád nimi: on ie páść bę
- 4: dzie/ y on będzie zá Pálterzá onych wšytkich. A ia Iehowáh bę=
- 5: dę im zá Bogá: á sługá moy Dawid przełożonym będzie w po=
- 6: śrzod nich. Ia Iehowáh mowiłem zċ. Tákże Dániel opifuie teź
- 7: nie Bogá **fpoliftne^{go}**/ y Bogu oycu slyná we wšzem rownego: kto=
- 8: remu by nie trzebá brác od Bogá żadney zwierzchności y mocy/
- 9: áni opifuie tego kteryby był przedtym przed wieki: ále ktery się
- 10: miał áż pod czwartą Beftyą/ to iest pod Rzymfkim pánowá=
- 11: niem národzić/ potym zabitym być/ y być teź w obłokách do Bo
- 12: gá stárodziennego przeprowadzonym. O czym pisze káp. 7. v 13.
- 13: á 9. v 24. tákimi słowu. Pátrzałem w widzeniu nocnym/ á oto
- 14: przychodził w obłokách niebieskich niektery iáko slyn człowieczy/
- 15: ktery przyšzedł áż do stárodziennego/ y przyprowadzono go prze
- 16: deń/ y podáne mu iest pánowanie/ y cześć y krolestwo **iáko to o fo-**
- 17: **bie samże Christus Pan powieda** Matth. 11. v 27. á 28. v 18. áby go czći=
- 18: li wšyfcy ludzie/ narodowie y ięzyki: ktorego pánowanie/ iest pá=
- 19: nowanie wieczne zċ. iáko y Anioł Pánnie o nimże/ niź się począł y
- 20: národził/ powiedział mowiąc: Da mu Bog stolicę Dawidá Oy=
- 21: cá iego: y będzie krolował w domu Iákobowym ná wieki: A kro
- 22: leŧtwu iego końcá nie będzie. Mowiąc teź toż pewnie o człowie=
- 23: ku: bo o slynu Dawidowym/ iáko Prorocy przedtym mowili. Iá
- 24: ko się to potym z **nowe^{go}** Teŧtámentu/ pokazowác będzie. Pátrz=
- 25: myź tedy co y Ozeafz mowi káp. 3. v 4. 5. Przez wiele dni mieŧz=
- 26: kác będą slynowie Izráelfcy/ bez Krolá y bez Kŧiążęcía/ y bez o=

27: fiary/ y bez flupá/ y bez Efodu y bálwanow. Potym/ návrocą fię
28: fynowie Izráelfcy/ y fzukác będą Iehowy Bogá fwego/ y Dawi
29: dá Krolá fwego zĉ. Gdzie teź oto Bogá iedynego wytáwiwłzy
30: á nie onę zmyślóną Troycę/ poiedynkowej iftności/ á troiftey
31: ołoby: á tego Iehowę Bogá oycá/ ktory łam w łobie ma żywot:
32: ktory teź dał mieć w łobie Iezułowi Chriftułowi/ fynowi fwoie=
33: mu/ potomkowi Dawidowemu. Otoź dopiero potym y te^{go} teź
34: wlpomina obiecánego człowieká Mefyálzá: nazywáiąc go Da=
35: widem Krolem. Ták iáko y Mich. 5. v 1. mowi. Y ty Betlehem
36: Efrátłkie/ málucłkie/ żebyś było między tyśiácmi Iudźinemi: z

pp 2

ćiebie

strona: 300

300.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: ćiebie mi wynidźie **ten** ktory będzie Pánem w Izráelu: á wyścia
2: iego od niekieda/ y ode dni wieká. Ktore flowá/ w części/ bierze
3: teź zá łobą **X.K.** rzecz całą opuściwłzy. To iełt/ o tym ktory z
4: Betlehem wyniść miał. A zá ty fię łamy z niektórymi chwyta o=
5: ftátnie/ o iego wyściách ode dni wieku. Iákoby tu o dwu á nie o
6: iednym Prorok mowić miał. Czego żaden nie dowiedźie. Gdyź
7: nie o dwu/ ále o iednym: nie przedwiecznym/ ále w Betlehem ná
8: rodzonym iełt mowá. Nie ktoryby fię w niebie vrodźił/ y z niebá
9: właśnie y łkutecznie/ z mieyłcá fię ná mieyłce przenoźząc/ wyłzedł:
10: ále ktory z Betlehem wyniść miał. A wyniść/ nie iáko nigdy
11: przedtym nieflychány: ále ktory był o dedni wieku obiecowány.
12: Ktore obiecowánia nazywa Prorok wyłzćiem/ ábo wynikánem
13: od niekieda (iź ták wedle włáłności Hebreyłkiego ięzyká rzekę)
14: to iełt/ od dni wiecznych. Co niektorzy bącznieyłzy vpátroiąc/ iź
15: fię nie mowi iedno o człowieku potomku Dawidowym/ tedy te=
16: go w fwym wyłkádźie dotknełi/ iáko **głofa ordinaria** (boby Kál=
17: winá podobno **X.K.** nie przyiał; choćiáź ták dobrego iáko kiedy

18: on Troyczáká/ ktory to prorocstwo bárzo dobrze wykłáda) kto=
19: ra ták mowi. Et egrésiones eius ab antiquo. Senfus est. Ante consti-
20: tutum mundum decretum fuit, vt nouísimis diebus in mundum prodiret,
21: qui olim patribus fuit promísus. Siquidem Abraham exultauit vt vide-
22: ret diem Christi, vidit & gauíus est. Hæc glósa ordinaria in Micheam.
23: Ioannes autem Tofsarius in sua Paraphrafi, ad hunc loquitur modum. Ge-
24: nus ducit à prífcis seculi Regibus. Sebastianus verò Monsterus in Math.
25: Hebra. Tu Betlehem olim dicta Ephrata, licet paruula fueris collata reli-
26: quis ciuitatibus Iuda, quippe quæ non multa millia armatorum potueris
27: producere, tamen coram Domino non exigua es, sed præcellis etiam infi-
28: gnem vrbem Ierufalem, quippe ex qua mihi egredietur qui promísu est
29: Íraeli saluator, & qui princeps perpetuus erit super totam domum Iacob.
30: Ktorych wykłád/ ściąga fię do obietnic od Bogá vcżynionych
31: o Mefyafzu/ ktory fię z starych Krolow národzić miał: wedle
32: przedwiecznego Bożego poftánowienia. Ściąga fię mowie/ nie
33: do Bogá iákiego przedtym będącego/ ále do człowieká našie=
34: nia niewieściego od Bogá obiecánego: Ktorego też y Ionałz
35: śwym od Wielorybá pożarcím/ y trzeciego dnia z niego wyrzy=
36: gnieniem/ był figurą/ iáko sam Christus wípomina Máth. 12. v

39. A

strona: 301

ná Wędzidło X.K.P.

301.

1: 39. A pewnie Ionałz był też figurą nie Bogá iákiego/ przedtym
2: przed wieki z siebie y w łobie żywiącego: ktory śmierci y powtá
3: niu z niey niepodległ/ ále człowieká śmierci y powtánium od niey
4: podległego: Iáko to sam Pan Christus wykłáda/ gdy mowi.
5: Ták będzie fyn człowieczy w ziemi/ trzy dni y trzy nocy. Lecż nie
6: báwiąc fię długo infzymi: w ktorych fię toż náyduie (choćiaż sło=
7: wy infzymi.) co y w tych opiáno. weźmimy iuz oštátecznie prá=
8: wie/ ná oštátku też poftáwionego Proroká Máláchialzá: przy=
<http://rcin.org.pl>

9: pátrzymź fię słowam iego: á doznamy tego/ iż też y on toż z infzy
10: mi y o tymże/ z dawná przedtym obiecánym/ mowi (káp. 3. v 1.)
11: w ty słowá: Oto ia połyłam posłá mego/ á vmiecie drogę przed
12: twarzámi moimi: á wnet przyidzie do Páłacu fwego Pan/ kto=
13: rego wy ízukácie/ y poseł przymierza ktore⁸⁰ wy żadaćie. Mowił
14: Iehowáh zaftępow. Ty słowá rozbierałem też w Diálogách/ y
15: biedzi fię też z nimi **X.K.** poczawłzy od kárty 491. aż do 497. Dži=
16: wnie fię y ná mię fráłuiąc/ y ná tych fię słowách/ chcąc ie wysłzpo=
17: ćić pocąc. To raz prząc/ to zás tegoż pozwaláiąc. Boby rad sło=
18: wá ty o sobie mowiącemu fynowi przypifał. Lecż zwyciężony pra
19: wdą/ oycu ie wždy przyznawa. Więc fię też zás zołobná zá słow=
20: ko Anioł chwyta: y około niego fię báwi: ále y to nie íporo/ y bez
21: pożytku. Bo tego niewie/ iż Máleách słowo Hebreyskie/ nie An=
22: iołá tylko duchá znáczy/ ále też/ á ielzczę częścíey y gęścíey czło=
23: wieká ktorego posłánego. Iákoż támże zaráz zowie Ianá Má=
24: leachem: to iest/ posłem. Abo wedle Greckie⁸⁰ ięzyká Aniołem.
25: A káp. 2. v 7. także też ofiárowniká názywa: Czego y indziey peł=
26: no. Iáko 1. Moi. 32. v 3. 6. á 3. Moi. 20. v 14. á 21. v 21. á 22. v
27: 5. á 24. v 12. zc̄. gdzie także ludzi písmo posłáne/ Máleáchámi
28: ábo Anioły názywa. A iżem iuz o tych Aniołách z Dionizego ná
29: dumę **X.K.** odpowiedział/ tedy fię iuz też tym tu więcey báwić
30: nie będę. Co fię też chwyta zá słowko pánuiący/ iákoby to tylko
31: Bogu służyć miáło: tedy fię y ná tym myli: y czyni to przeciw tym
32: ktorzy fię zá wielką liczbę chwytaiąc/ słowká tego Adonáy/ Bo
33: gu iá fáme^{mv} przyczytáią: A máłá zás Adon/ iáko tu stoi ludziom
34: więcey niż Bogu zołtawuią. Iákoż niewiem/ áby fámo Adon/ to
35: iest Pan/ bez przydátku ktorego z tych imienia/ iáko Iehowy/ á=
36: bo Elohim ábo Adonáy/ ábo Sábáot/ mogło być náležione/ że

strona: 302

302.

Wtore książki
Odpowiedzi/

- 1: by Bogu á nie człowiekowi służyło. Ale iáko tám Filozofuie/ y
2: iákie tájemnice niefýcháne wywodzi y dziwne/ dzieląc tego pá=
3: nuiącego ftárym y nowym Teftámentem: y iáko przez Kościoł
4: do ktorego przyšzedł wykłáda cíáło y człowieczeństwo iego. Y
5: zás y tego/ iáko **niepewne**⁸⁰/ odftápiwłzy/ co infzego Kościołem
6: wykłáda. Otoż ia ná takie I.M. dyfkurfzy nieftáteczne y nie=
7: pewne/ ták krotkie zámknienie czynię: Iż ponieważ Prorok mo
8: wi/ że ten Pan przyść miał/ ktorego żydowie szukáli/ y z chęcią
9: prágnełi: á szukáli y żádáli nie infzego/ procz Mefyafzá człowie=
10: ká im obiecánego potomká Dawidowego: tedy ich też Prorok
11: o przyšciu tegoż/ á nie infzego/ imieniem Bożym vpewnia. Kto
12: regośmy my iuż dánego przyęli/ y w ktorego wierzymy/ y o kto
13: rym też iálny text słowá Bożego pokázuiemy. Chceli nam tedy
14: **X.K.** infzego zálezic (á miánowicie Bogá przedtym będącego)
15: y wiarę nam weń ziednác/ niechże go też nam tákże z iálnego/ á
16: nic nie wątpliwego textu słowá Bożego/ z obietnic Bożych po=
17: każe: y tákże słowem Bożym wypełnienia ich dowiedzie: á wie=
18: rzyć I.M. powieściam będziemy. Ale poki tego nie vczyni: niech
19: że nam I.M. zá złe mieć nie raczy/ iż mu w tym wiáry nie damy:
20: bośmy też tego nie powinni.
- 21: **KA P. 21.** Odpráwiły fię nákrótce porządkiem słwym o (*marg*) Okazánie z no-
: wego przy-
: mierza lyná
: Bożego czło-
: wieká Iezufá
: Chriftufá. (-)
- 22: bietnice ftárego Teftámentu początkiem/ śrzodkiem y końcem:

23: pátřmżyž też wypełnienia ich/ tymże porządkiem w nowym. Má
24: theulfz który ieft naprzod położony/ zaraz z fámego początku pi=
25: fánia fwego/ pátřząc ná obietnice Abráhámowi y Dawidowi
26: vczynione ták mowi. Księgi rodzáiu Iezufá Chrifufá fyná Da=
27: widowego fyná Abráhámowego. Tym tytułem ábo początkiem
28: to dáiąc znác/ iż piłanie iego nie ieft o kim inšzym iedno o fynu
29: Dawidowym y **Abráhamowy^m**/ którym ieft Iezus: **ktore⁸⁰** potym
30: Bog fynem fwym z niebá obwołał: (Máth. 3. v 17. á 17. v 5.)
31: A potym Pánem y Chrifufem vczynił: (Dźie. 2. v 36.) y wšzyt=
32: kę zwierzchność ná niebie y ná ziemi oddał. (Mát. 11. v 27. Ian
33: 3. v 35.) który iákoby fię vrodził y z których pošzedł przodkow/
34: wnet zaráz porządkiem fwym iáko po šznurku rzecz śwá prowá=
35: dząc od Abráhámá áž do Iozefá małżonká Máryey/ z ktorey fię
36: národził opiłue: á iż tenże/ A nie inšzy ieft Mefyafzem onym obie

cánym/

strona: 303

Wędzidło X.K.P.

303.

1: cánym/ o którym rzecz śwá záczał Ewániełiftá/ przetož go Da=
2: widowym y Abráhámowym fynem názywa. Wšzákže go w tym
3: nád inšze wšytki fyny Bože wyłtáwia/ že on poczęty ieft z ducha
4: ś. Iákož tego Ezáiafzem dowodzi/ który to opowiedział: iż pán=
5: ná począć miałá y porodzić fyná: ktorego Emánuelem/ Bogiem
6: z námi názywác miáno. Znácząc tym poczęcie ono/ iż było nád
7: bieg przyrodzony. Iednákže z ludzi człowieká prawdziwego. Co
8: bez zšporu wšyfcy przeciwnicy bacząc/ radzi nie rádži/ to fámí y
9: z **X.K.** wyznawáią: iż trzey Ewániełiftowie nie piłáli nic o Bo=
10: łtwie páná Chrifufowym/ procz Ianá ś. A ták też/ wedle ichže
11: wyznánia/ Ianá opuściwšzy mocny łtanie początek z **nowe⁸⁰** Te=
12: łtámentu okazány: iż on przez trzech Ewániełiftow (wedle wy=

- 13: znania fámých przeciwnikow) nie opisuje Bogá: ále człowieká.
- 14: A co fię tknie Ianá/ ktore^{go} oni od trzech infzych odłączyć vsílu=
15: ią: tedy y ten/ trzem pierwłzym ni wczym nie był áni iest/ chociaź
16: oni ták dumáią/ odporny: áni co roźnego od nich piśał: chociaź
17: ták sobie o nim/ iákom rzekł/ dumáią. Lecź oni fię co o Ewánie=
18: liście Ianie powie/ trzebá pierwey nieco krotko Ianá Ponurzy=
19: ciela przypomionąc. Ktory/ będąc dokończeniem nie iákim ítá=
20: ítare^{go} zakonu/ fortę do nowego gotuiąc drogę Mefyálzowi/ otwo
21: rzył: y co byłmy o nim rozumieć mieli náuczyl. Poniewaź/ iáko mu
22: pímo dáie świádectwo/ ná to był od Bogá pośłány/ żeby wydał
23: świádectwo o świátłóści. Gdy tedy świádkiem był prawdzi=
24: wym świádczącym o świátłóści/ (będąc świecą goráiącą. Ian (*margin*) 1. Z początku
- : Ian Ponurzy
- : ciel człowie-
- : ká zalecił nie
- : Bogá. (-)
- 25: 5. v 35.) tedy bez wátpliwości winniłmy mu wierzyć. Pośłány
26: tedy będąc od Bogá ná świádectwo/ pytam komuź ie dawał?
27: ábo o kim świádczył? o Boguli iákim przedtym v Bogá będą=
28: cym/ á potym od Bogá dánym? czyli o człowieku? Pewna to z
29: iego włáfnych fłow/ iż nie o Bogu drugim/ od drugie^{go} pośłánym
30: będąc świádczył: ále o człowieku. A ielzcze o íwym powinowá=
31: tym z ítrony mátek/ ktorego powinowáctwá z ludźmi Bog nie
32: ma/ á ni go z Bogiem iedynym prawdziwym mieć nikt niemo=
33: że/ według ciáłá. Gdyź powinowáctwo/ ábo krewność/ lu=
34: dziom á nie Bogu fłuży. zc. Naprzod tedy Ian zowiác go mężem
35: ktory po nim przyzedł/ potym też y báránem grzechy świátá no=
36: ízącym onego názywa Ian. 1. v 29. 30. Co oboie człowiekowi: á

304.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: nie Bogu służy. Bo Bog wżytkich vprzedził/ y mężem (właśnie
2: mówiąc) iákim iest człowiek Chrifus Iezus nie iest áni był: y
3: grzechow też iáko báran ná ofiárę zá nie będąc zgotowány (co
4: Mefyafzowi człowiekowi lámemu służy wedle Proroctwá Ezá=
5: iafzowego 53. v 6. 7.) ná łobie nošić nie może: áni ich też nošić.
6: A iefzcze grzechow cudzych y od kogo też infze^{go} ná fię włożonych.
7: Iáko ie zá nas od Bogá ná fię włożone odniošł/ Mefyafz czło=
8: wiek potomek Dawidow: y nas wierzących/ od nich przez łwo=
9: ię śmierć ofwobodził. Co też żadną miárą Bogu śmierci nie pod
10: ległemu/ przyczytano być nie może: ále tylko człowiekowi te=
11: mu od Bogá łprowionemu: duchem ś. dárowánemu: y łynem
12: Bożym obwołánemu. Iáko tenże Ian o nim támże świádczy.
13: Iż ná tego mężá/ ktoremu drogę gotował/ y świádecstwo wy=
14: dał/ widział ducha ś. złępuiącego iáko gołebicę [!] . Ktory też ná
15: nim zoštał. Co też Bogu służyćby nie mogło/ żeby on miał du=
16: chá od Bogá potrzebować/ ktorymby co czynił. Iáko ten/ iż
17: był człowiekiem/ przetoż duchem onym Bożym/ to iest mocą
18: ábo pálcem wżytko czynił. Iáko łam o łobie świádczy Máth.
19: 12. v 28. Luk. 11. v 20. A k temu/ okázuie fię to/ co mowieć/ y z o=
20: nego łámego pošelftwá/ ná ktore poštał był tenże Ian do Iezu=
21: łá dwu łwych vcźniow/ pytaiąc go iefliby on był ten/ ktory miał
22: przyšć. Máth. 11. v 3. Gdyż ono pytanie nie było też o Bogu/ ále
23: o człowieku. Bo o Mefyafzu łynu Dawidowym/ od Bogá obie
24: cáním. Gdyż też tego á nie częgo/ ábo kogo infzego żydowie cze
25: káli. Ale **X.K.** pułzcza to wżytko imo fię/ widząc to czyšćie/ iż to
26: kole w oczy/ á chwyta fię zá ty łłowá/ ktore támże o nim y o ło
27: bie Ian wyrzekł mówiąc: Ten iest ktory po mnie ábo zá mną i=
28: dzie/ ten fię štał przedemną/ iż był przednieyłzy mnie: (to iest/ niż

29: ia) ktorego botow rzemyká nie iestem godźien rozwięzić zc̄. Ná
30: co krotko odpowiadam/ puściwfyz długi I.M. dyłkurfy: y bo=
31: ty ktore Ian wfpomina. Z ktorych **X.K.** czyni człowieczeństwo
32: Páná Chriftułowe (ná co mu też **Oecumenius** miałto mnie odpo=
33: wieda in **Mar. 1.**) iáko się przedtym wfpomináło. Opufzczam też
34: y infze y domyfly y wymyfly. A to tylko krotko mowię: że trzebá
35: **X.K.** ná to naprzod pámiętać o kim to mowi Ian: A iż mowi o
36: męžu y o báránie. Potym/ trzebá Mátheufzowe y Lukáfzowe fło

wá/ kto=

strona: 305

ná Wędzidło X.K.P.

305.

1: wá/ ktorych/ też rzecz opifuiąc/ wzywáią/ do tych przyłóżyć: y
2: nimi ie wyłóżyć. A nie tego lámego ku zniśczeniu onych wzywác.
3: Ktorymi oni/ nieco infzego/ iedno zacność Chriftułowę nád Ia
4: ná wyftáwiáią. Trzecia/ trzebáby się fłowká tego **πρωτος κομμε**
5: **προδεμ**, to iest pierwfzy y przedemná/ z infzych písm s̄. włáfnego
6: znáczenia náuczyc: iż ony nie zázwdy czás ábo rząd (**tempus & or**
7: **dinem**) znáczą/ ále iż też y częścicy znaczą zacność. Iákom też y
8: to w infzych książkách fwych pokázował: y tám w Diálogách
9: nieco. Ale iż **X.K.** y świádectwem y wykładem tych ludzi/ pogár
10: dźił/ ktorem ia też tám wfpominał: przeto iż ie v siebie ma zá
11: Heretyki. Onoż łobie niech czytá Erálmufá/ y ná to/ y ná onę
12: dumę fwą/ ktorą też twierdzi/ żeby Ian będąc w żywoćie mát=
13: czynym/ miał Iezufá poznác: Gdyż Lew 10. Papież Rzymfki dał
14: Annotácym iego świádectwo/ iákom y przedtym wfpominał.
15: A máłoli ná tym ma: onoż y Chrizoftomá ktory thák krotko o
16: tym pífze. **Ante me factus est: hoc ets, honorabilior. Hom. 15. in Ioan.**
17: **1. & Hom. 16. Hic ante me factus est, hoc est, clarior apparuit, quia pri**
18: **or me erat. Augustinus verò in eundem Iohannem Tract. 3. Tom. 9. col.**
19: **24. Qui post me venit, ante me factus est, Post me venit & pracelsit me.**

20: Non factus est antequam factus essem ego, sed antepositus est mihi: hoc est
21: ante me factus est. &c. Gdyż kto się dobrze rzeczy samey całej przy
22: patrzy: która nie idzie o bogu/ ale o człowieku od Boga danym:
23: tedy tego nie może inaczej rzec: iedno iż aczkolwiek Jan y począł
24: ciem y wrodzeniem swym/ y przepowiedaniem też/ y zacnym o fo
25: bie v ludzi mniemaniem/ Chrystuś/ iako się z polłancow Iero=
26: zolimskich mowy pokazuje/ vprzedził: iednak skoro też Chrystus
27: wczyc począł/ y cudá czynić/ ktorých zgoła nic Jan nie czynił
28: (choćaż mu y ty **X.K.fol. 99.** niewiem iako przyczyta przeciw
29: piśmu ś. Jan. 10. v 40.) aczci wnet Jan drobnieć począł (iako
30: sam o sobie powiedział Jan. 3. v 30.) A Chrystus rość y vprze=
31: dzać go/ iż też był nádeń zacniejšy y przedniejšy (co też Bogu że
32: by rość miał namniey nie służy.) Bo Jan tylko był przyacieł o=
33: blubieńcow/ á nie oblubieniec: był sługá drogę pánu gotuiący/ á
34: nie Pan. Ktore mieycá tego/ wlaśne iest wyrozumienie: cho=
35: ćiaż o nim co inšzego **X.K.** дума. Lecż iuż ták opuściwšy Ponu
36: rzyćielá/ o Mefyafzu/ od Boga danym wedle obietnic/ świad=

qq

czącego/

strona: 306

306.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: czącego/ **pryftąpmi** [!] do Ewanieliſty Janá: ktorým to mowię:
2: iż nic od inšzych roznego/ áni też Mefyafzá inšzego opifował: cho
3: ćiaż inákszymi słowy niż inšzy piśanie swe zaczął/ iedno toż/ y te=
4: goż też opifuiąc/ **ktore**^{go} y inšzy opifáli/ iako to káždy bączny/ przy
5: patrzywšy się dobrze tey rzeczy/ zeznać muśi. Bo gdzieby kto to
6: twierdzić śmiał/ żeby trzey co inšzego. A Jan też czwarty z nich
7: teyże rzeczy przydány świádek co inšzego zálecác miał/ tedyby ko
8: niecznie ten y woz on ze czterech koł vrobiony/ y ony czterzy źwie=
9: rzętá zgodnie złączone/ y iednę piofnkę śpiewáiące (Ezech. 1.
10: Obiá. 1. rozerwác też muśiał. Przez który woz y źwierzétá wšzyt

11: ko Papięstwo czterech Ewanieliftow z łobą zgodnych rozumie
12: y wykłáda. W którym woźie gdyby rowno y zgodnie wřzytkie
13: kołá nie biegály/ nie byłby woz dobry. Iákoż go pewnie nie ma
14: Kátholiká Rzymfka/ chociaż teź o nim śpiewa: gdy od czterzech
15: koł zgodnych iedno odłacza/ iákoby z nimi miáło być niezgo=
16: dne. Lecź fię ná tym myli. Gdyź przedsię konieczne iáko oni
17: trzey pierwřzy od przodkow páná Chrifułowych/ którym był o=
18: biecán/ y z których wedle ciála wyźedł/ iáko Mátheufz y Lukáfz
19: porządkiem ie wyliczáiác czynią. Ieden z nich iákoby od śrzod=
20: ku áź do końcá. A drugi od końcá wypełnionych obietnic (to
21: ięft Iezufá Chrifułá) áź do pośrzodku rzecz śwá prowadząc. To
22: ięft/ człowieká onego pierwřzego Adámá/ ktoremu napierwey
23: obietnicá fię stála/ áź y do Bogá łámego który groźąc wężowi
24: obietnicę tę czynił. A chociaż Lukáfz wprzod Zácharyáfzá y An=
25: iołá do Pánny poślánego wřpomina niź o przodkách Chrifułó=
26: wych co mowi/ iednák fię potym vkazawřzy teź národzone^{g0} Me
27: řyáfzá/ zá to bierze. A Márek zgołá krotkimi řłowy początek E=
28: wanieliey/ tylko wedle piřm prorockich przypomina: co teź y Ian
29: czyni. Bo nie licząc tákże przodkow: łámę obietnicę ktora była
30: ná początku v Bogá (iź iey ięřcze nie wypełnil był) bierze przed
31: się: y oni znácznie iáko o zacney y świętey rzeczy mowi/ kthora
32: fię potym řkutkiem wypełniłá/ gdy fię řłowo ciálem stáło. To
33: ięft/ gdy fię człowiek národził/ iáko od Bogá obiecány był. Bo
34: iź řłowem/ ábo ráczey mowá/ názywa Ian onę obietnicę/ tedy
35: fię ten temu dziwowác nie moźe/ kto řwiádom ięft ięzyká He=
36: breyřkiego/ w którym tych řłow niemářz obiecuię/ obiecał/ obie=

tnicá:

strona: 307

ná Wędzidło X.K.P.

1: tnicá. Ale tylko/ rzekł: á řłowo abo mowá. O czym iźem ná řwym

2: mieyfcu indziey pifał/ tu fię tym bawic nie będe. dofyć ná tym
3: rzecz tak nákrótce pokazác. Z ktorą fię y Piotr ś. czyście zga=
4: dza (Dzie. 3. v 20.) mowiac: Iz Bog posłał przedtym obiecá=
5: nego Iezufá. Dowodzác tey rzeczy fwey Moizefzem/ á potym y
6: infzymi Proroki: tak obietnicą Abráhámowi vczynioną/ iáko y
7: oną ktorą fię przedtym o Proroku podobnym Moizefzowi/ fpo=
8: minála. Gdyż nie tylko tá/ ále y wŷzytkie infze obietnice w tym
9: fwoy koniec y amen wzięły: iz fię też wŷzytkie do niego ściągály.
10: A izby fię to iálniey kilka przykádow obiásniło/ iz Ian nie o bo=
11: ftwie zmyŷlonym/ ále o człowieku/ wedle obietnic Bożych dá=
12: nym/ pifał: tedy to rzecz lámá pokázuie/ tak tá ktorá fię iuz z Po
13: nurzycielá pokazála/ iáko y tá/ gdy to potym Ian o Iezufie
14: Chriufie świadczy/ iz fię on lam człowiekiem wŷędy názywa/
15: gdy fię fynem człowieczym byc wyznawa. A nie tak iáko pifze **X.**
16: **K.** y mędrue fol. 42. 43. zowiac go fynem człowieká: to iest/ P.
17: Máriey/ á czyni to dla niewiem iákiey świętobliwey táiemnice/
18: á k temu też wrzkomo dla tego iz fię poczał bez męŷkiego złączeń=(*marg*) Syn człowie-
: czy: człowiek
: corká Syon-
: ska, Syon go-
: rá. (-)
19: nia. Ano pewnie wiecey dla tego aby prawdziwego człowieká
20: odrzucił/ á Bogá/ ábo rádzyey boftwo zmyŷlone *in abstracto &*
21: *non in concreto* iáko y człowieczeńftwo miałto nie^{g0} wyftáwił. Bo
22: nie dármo y ondzie fol. 223. przypomináiac fłowá żołnierzá iedne=
23: go/ pod krzyżem ftoiącego/ ktory mowił wedle Márká 15. v 39.
24: y Luk. 23. v 47. Prawdziwie ten to człowiek fprawiedliwy/ fyn
25: Boży był: To I.M.**X.K.** tylkoż wedle Mátheufzá przypomio
26: nął: prawdziwie ten był fynem Bożym. Aby tak proftaczkowie/
27: prawdy zágrzebionej/ domyŷlic fię nie mogli. Abo więc też to

- 28: czyni (zowiąc Chriftuśá fynem człowieká: to iest/ Máriey) z nie=
29: wiadomości ięzyká Hebreyskiego/ który wołu zowie fynem wo=
30: łowym 1. Moi. 18. v 7. 8. Bárana fynem báránim Pfál. 29. v 1.
31: Oflá fynem ofłowym Zách. 9. v 9. Tákże y człowieká poľpoliće
32: zowie fynem człowieczym 1. Moi. 6. v 2. 4. Pfál. 4. v 3. á 8. v 5.
33: y corką Syońką/ Syon gorę: y corką Ierolimfką/ Ieruzá=
34: lem zċ. Tákże fynem człowieczym człowieká. Cze^{g0} v Prorokow
35: á zwłafzczá v Ezechielá/ pełno/ Iesliby tedy Iezus Chriftus/ mo
36: wiąc tu iuz tylko o ludziách/ miał być dla tego/ iż iest fynem czło=

qq 2

wieká/

strona: 308

308.

Wtore książki Odpowiedzi/

- 1: wieká/ iáko **X.K.** przetłumacza/ fáme y mátki fynem/ iákoby ná
2: poły człowiekiem/ tedy niewiem czemuby y o inźnych tego pozwo
3: lić nie musiał/ ktorých tákże fynmi człowieczymi/ ábo zoľobná
4: mowiąc o iednym/ fynem człowieczym/ ábo wedle I.M. fynem
5: człowieká písmo ś. názywa. Ale iesli o inźnych tego mnimánia nie
6: iest/ owłzem ták rozumie/ iż będąc fyny człowieczymi/ nie co ľá
7: inźnego iedno ludzie z ludzi/ tedy też o Iezuśie toż wyznác mu=
8: śi/ iż iest człowiekiem cáłym/ á nie w części/ á iest też człowiekiem
9: prawdziwym á nie zmieszánym z boľtwá y człowieczeńftwá. Cho
10: ćiaź fię z Pánny nád bieg przyrodzony národził. Ponieważ wźdy
11: nam bráćiey ľwey iest we wźzem podobny procz grzechu: ktore^{g0}
12: ćiała ćiałem y kości kościá iesťefmy: iáko písmo ś. mowi Efez.
13: 5. Ktory gdyby człowiekiem nie był/ tedyby fię z człowieká nie
14: rodził/ nie iadłby/ nie piłby/ nie roľłby/ nie vpracowałby fię/ nie
15: płákałby/ áni by fię był rádował/ áni by fię przed śmierćá ľmęćił/
16: áni by vmierał zċ. Aniby oycá człowieká Dawidá/ áni mátki/ áni
17: bráćiey/ áni śioľtr ludzi prawdziwych miał. Bo tych Bog mieć

18: nie może/ ani ich potrzebuie. Co iż się wżytko w nim skutecznie
19: y prawdziwie pokazało/ tedy to iest y było świadectwem tego/
20: iż był y iest prawdziwym człowiekiem: który złym Zydom praw=
21: dę mowił/ którą od Bogá łyłzał. A człowiek ią (Ian. 8. v 40.)
22: łyłzał/ á nie Bog od Bogá. Iż też człowiek tę prawdę mowił/ y
23: człowiek ná nas ćierpiał: Iáko też wżytko Prorocy o człowieku
24: prorokowali/ y iáko to łamże P. Chrifus wyświadcza ták mo=
25: wiąc do fwych: Gdy ono iuz oštátni raz szedł z Gálileiey do Ie=
26: ruzálem: Oto wstępuiemy do Ieruzálem/ á lkończy się wżytko
27: co nápiáno iest przez Proroki o łyfynu człowieczym. Luk. 18. v 31.
28: Otoż to iána iż Prorocy o łynu człowieczym píáli y łyn człowie
29: czy zá nas wżytko wykonał. Początek tedy nowego Testámen=
30: tu który w Ewánieliftách zákładam/ zgodnie o człowieku Ie=
31: zuśie Chrifusie/ á nie o BOgu/ od Bogá dánym świadczy.(*marg*) Szrodek no-
: wego Testá-
: mentu iáko
: świadczy o
: człowieku Ie-
: zuśie Christu
: sie. (-)

32: Podźmyłz też y do szrodku/ który poczynam od łpraw Apóstoł=
33: łkich/ á kończę iy w liściech Páwłowych. Iáko tedy łkoro w łprá
34: wy Apóstołłkie poźrzy oko pobożne/ y przypátrzy się rzeczám w
35: nich zołobná o Iezuśie Chrifusie opifánym/ toż też w nich nay=
36: dzie/ co y w łtárym Testámenćie co też y w Ewánieliftách. To

iest iż

strona: 309

ná Wędzidło X.K.P.

309.

1: iest iż zgodnie opifuią człowieka Chrifusá Iezufá z biodr Dawi
2: dowych národzonego/ á nie zmyślonego iákiego bołtwá wćie=

- 3: wcielone^{go}/ ktorego nigdy pismo s. nie zna/ ani o nim zmiánki iákiew
4: czyni. Co iz tak iest ze człowiekák iákom rzekł z drugimi opifuia/
5: oto tym tego dowodzę. Naprzod pierwiza kápitułá/ ktoby ie=
6: dno prawdzie wierzyć chciał/ o człowieku od śmierci wzbudzo=
7: nym mowi: á nie o Bogu ábo boſtwie zmyślonym śmierci nie
8: podległym: przypomináiąc krotko obcowanie iego/ y rozmowy
9: ktore miewał o kroleſtwie Bozym z vczniámi ſwoimi/ y obie=
10: tnicy ktorá im czynił o poſłaniu ducha s. od oycá. Gdzie teſ po=
11: tym/ y iego oczywiſte wzięcie do niebá od oczu ludzkich opiſáne
12: kładzie: y obietnicę takiegoſ zás przyſcia widziánego czyni. Co
13: wſzytko właſność człowiekák prawdziwego w ſobie zámyka/ á
14: nie Bogá/ ani boſtwá ktore^{go} nikt nigdy nie widział/ ani widzieć
15: może. K temu/ z mieyſcá ſię ná mieyſce nie przemienia/ ani prze=
16: noſi/ poniewaſ Bog ten/ ktory iest ieden y prawdziwy/ á nád to
17: náſz y Chriſtuſow oćiec on ſam niebo y ziemię nápełnia zc̄. Co ácz
18: teſ Chriſtuſowi Pánu przyczyta **X.K.fol. 151.** czyniác go BO=
19: giem mieyſcem nieogárnionym: Iednák to wſzytko nieſłufznie
20: czyni y ſwiádectwá tego ktore iest **Dzie. 17.** o Bogu oycu iedy=
21: nym/ nie tylko nieſłufznie/ ále práwie bárzo gwałtownie do Chri
22: ſtuſá ktory iest człowiek poſrzednik náſz/ náciága. Iáko ſię to y
23: przedtym nie dawno **przypomináło [!]** . Czegobym ia tu zániechał
24: był iuſz przypomináć: Ale widząc nieſtáteczność I.M. y nieu= (*marg*) okazanie ſpro
: ſnych błędow
: **X.K.** (-)
25: ſtáwicznóſć w tym/ zámilczciem ielzcie y te^{go} nie mogli/ dla prze
26: ſtrogi inſzych. A iz to przedtym I.M. powiedział **fol. 87.** Iz Pán
27: ná Mária w żywoćie ſwym ogárnełá y porodziłá mężá: to iest/
28: Páná Chriſtuſá/ nie tylko prawdziwego człowiekák ále teſ praw
29: dziwego Bogá: tak iáko runo ſámo **pelnoſć [!]** y płodnoſć rofy w

30: się wzięło ziemi nic nie zoftáwiwłzy: ták Pánná Mária zc. Y

31: dla tego fol. 85. nazywa też Chriftofá Páná wełniánym płodem (*marg*) Wełniány

: płod Christus

: Pan. (–)

32: y pożytkiem/ á Pánnę Mária owieczką. Ale niewiem z ktorych

33: baiek to ma. Y niewiem iáką to śmiałością bez piłmá ś. mowi.

34: Ták oto łobie Chriftofá Páná czyniąc pożytkiem y płodem weł=

35: niány zc. Ale iákożkolwiek/ ponieważ to iednák **X.K.** wyznał/

36: co y Kościoł I.M. śpiewá y infzy: że łyná Bożego Pánná Má=

qq 3

ria w ży=

strona: 310

310.

Wtore książki

Odpowiedzi/

1: ria w żywoćie łwym ogárnęłá/ tedy ia ták z łłow iego przećiw

2: niemu mowię. Zaden Bog ktory ieft łkończony y ogárniony Bo (*marg*) Bog prawdzi-

: wy mieyłcem

: nie może być

: ogárniony. (–)

3: giem prawdziwym być nie może. Ten Bog ktorego pánná Má

4: ria poczęłá y porodziłá był ogárniony y łkończony/ ten tedy nie

5: był BOgiem prawdziwym. Pierwłze położenie ieft z piłmá ś.

6: prawdziwe: Wtore łam **X.K.** włty łwymi y Kościoł iego Rzym

7: łki twierdzi. Prawdziwe tedy z nich idzie zámknienie. Ze nie bog

8: był prawdziwy ktore^{go} Pánná poczęłá y porodziłá. Ale człowiek

9: Iezus łyn Dawidow ktore^{go} Bog pomázał: Chriftofem y pánem

10: wczynił/ łynem łwym z niebá obwołáł: y ná práwicy łwey/ dawłzy

11: włzytkę zwierzchność połádził. Bo łię też Bog áni poczyná áni

12: rodzi/ áni pomázania potrzebuie. A iż był y ieft człowiekiem pra

13: wdziwym/ iáko łię iuz y z ie^{go} wzięćią z łiemie/ od oczu ludzkich/

14: do niebá pokazało/ tedy też y te^{go}/ chociaż iuż ták z nieuftáwicz=

15: nych powieści **X.K.** dowodzę. A to/ gdy ták mowi (fol. 93.) Gdy

16: mowiemy iż pan Chrístus ma Oycá w niebie/ ábo z niebá przy=

17: lzedł/ rozumiemy przez niebo wyfokość y zácność Bofką/ iáko (marg) Co **X.K.**

18: przez niebo á

19: co też przez

20: ziemie rozu

21: mie. (–)

22: przez ziemię podłość narodu ludzkie^{go}. Ktore słowá ácz miłter=

23: nie po filozowłku położone są: iednák się z nich nie trudno bącz=

24: nemu te^{go} domyślić/ iż zaś przeciw łobie mowiąc/ przy tego wżyt

25: kiego żeby to fyná Boże^{go} z niebá ná ziemię/ y w żywot pánieńłki

26: łtąpienie/ miało być prawdziwe y łkuczne: ále iż było *imaginariū*

27: *quiddam*, to ielt cości zmyślone^{go}/ ábo ták tylko ná vmyśle

28: *vplecione^{go}*. Acz to chytrze od I.M. vrobiono/ wżákże się (*vt dicitur*,

29: *malum confilium confultori pelsimum, & forex luc fe strepitu prodit*) ná

30: łámegoż **X.K.** obráca y ie^{go} długie y wywody y dowody płuie. To

31: ielt/ ono o mawiániu fyná Boże^{go}/ z Adámem w Ráiu/ z Abráhá

32: mem pod dębem/ z Lotem w Sodomie/ y zá páfy chodzenie z

33: Iákobem. A ták płuie/ że też ono iego wćielenie/ fyná łpoliftne^{go}

34: zmyślonego y *żywiótem* [!] ogárnienie y rodzenie nie było prawdzi

35: we y łkuczne: Ktorego ielfi zaś łkucznego pozwoli: tedy z

36: drugiey łtrony tego ták zmyślonego Bogá vtráci. A nie będzie

37: li też chciał poczęcia prawdziwego/ y w żywócie dziewięć miešię

38: cy miełzkánia/ y prawdziwego ná pewnym miełfcu y pewnego

39: czáfu vtrácić rodzenia (co się wżytko do ogárnienia pewnym

40: miełfcem y czáłem ściága (tedy koniecznie mušić z námi) by mu

to tylko

1: to tylko iefzczę Pan Bog dáć raczył) ná człowieku fynu Dawi=
2: dowym od Bogá vmiłowánym/ duchem Bożym bez miáry ná=
3: pełnionym zċ. przeštác. Ktory vmárł dla nas/ y wzbudzony bę=
4: dác prawdźiwie wźięty od oczu ludzkich/ y prawdźiwie loco
5: **continetur**. Iešt mowię ná práwicy Bożey/ niemáľz go tu wedle
6: **ciála**/ chociaź iešt wedle mocy y ducha ktorego ma od Bogá. A
7: le nie w **ciborium**, nie w monfráncyey/ nie w oplátku/ nie przy
8: mŕzey/ ále w fercách wierzących zċ. A to z fámej pierwŕzey kápi=
9: tuľy/ dzieiow Apoštoľkich niech będzie przeciw **X.K.** vwaźanie
10: moie. Gdyź teź potym porządkiem ſwym iefzczę dáley w **káp^{itulum}** 2.
11: 3. 4. 5. 9. 10. y w inŕze wŕzytkie tychże ſpraw Apoštoľkich/ gdzie
12: iedno o tym iešt zmiánká weyźrzymy/ tedy teź nie tylko to wŕzyt=
13: ko wyźrzymy/ ále lię y ná koniec tegoź **wŕzytkie^{go}** rękómá práwie
14: domácamy. Iákoź lię to iuź z niektorych znácznych ſwiádectw/
15: o wypeľnieniu Abráhámowi vczynioney obietnice/ o Proroku
16: przez Moizeľzá obiecánym/ o owocu biodr Dawidowych/ o v=
17: czynieniu Ieзуfá ſyná Dawidowego Pánem y Chriŕtuſem/ y o
18: kámieniu záložonym y imieniu ludźiom dánym ku zbáwieniu/
19: oprocź ktorego żadnego inŕzego niemáľz pod niebem y przypomi
20: náło y okázowało. Co wŕzytko nie ſłuży Bogu ábo boŕtwu od lu
21: dźi zmyŕlonemu. Lecź tylko ſłuży Ieзуfowi Chriŕtuſowi Názá=
22: ráńkiemu mężowi od Bogá okázanemu (ábo **zálecone^{mv}** (przed
23: ludźmi/ przez cudá y známioná/ ktore prze zeń czynił Bog/ w
24: poŕzrod Zydow. Iákoź **te^{go}** dokláda Apoštoľ **káp^{itulum}** 2. v 22. á 5. v 30.
25: 31. A zoľobná **káp^{itulum}** 10. v 38. ták mowiać do Korneliuľzá. Ieзуfá
26: **Názaráńkie^{go}** pomázał Bog duchem ſwiętym y mocą **verba di-**
27: **gna notatu**, ktory chodźił czyniać dobrze/ y vzdráwiáiać wŕzytkie
28: opętáne ode dyábľá/ ábowiem z nim był Bog. Iákoź y Páweľ ſ.

- 29: mowi 2. Kor. 5. v 19. Iż był Bog w Chrifcufie ſwiat łobie iedn=
- 30: ic. N czym mogoby iuż dofyc byc **powolne^{mv}** Chriſtininowi:
- 31: Lecż iż **X.K.** ieſt temu n odpor/ gdy minowicie piſze przeciw
- 32: mnie **fol. 79. 80.** n ty ſłow Pwowe Bog by w Chrifcufie (*marg*) Bog by w
-  Christusie. (-)
- 33: ſwiat łobie iednic: ktore wywroiwſzy tk mowi. Bog w ſy=
- 34: nie ſwiat łobie przednywa: Ktorego mieyc widz Beſtya
- 35: vżywa ku temu ikoby ociec moc ſw Bofk w pnie Chriſtu=
- 36: ſie cżłowieku boſtwem obdrzonym **ſlow ty boſtwem obdrzonym**

nie ſ

strona: 312

312.

Wtore kſizki Odpowiedzi/

- 1: **nie ſ moieX.K.to iest przydatek** mia nas odkupic. Ale to ieſt blu
- 2: żnierżtwo podobne dawnym Sbellianom/ ktorzy twierdżili iż
- 3: iedenże ieſt Bog ociec ktory ſię wedle potrzeby czyni ſynem bo
- 4: duchem ſ. zc. To tk mowi **X.K.** Gdżie potym przywodżc z
- 5: Auguſtin n ty ſłow wykad/ tk rzecz ſw prowadżi/ Bog
- 6: w Chrifcufie ſwiat łobie poiedn/ to ieſt boſtwo pokzowo
- 7: ſprwy ſwe w cżłowiecżenſtwie zc. Gdżie ieſzcze potym z ſłow Au
- 8: guſtinowych tkie czyni zmknienie/ mowic: Z ktorych ſłow/
- 9: znaczna ieſt rzecz/ iż przez Boga rozumie tu ſ. Pwe/ nie tylko
- 10: oyc/ le iſtnoſc boſtw ktora ieſt wżem perſonom ſpolna zc.
- 11: Dokadic ieſzcze znouu z Auguſtin **te^{go}**/ iż nas Troyc ſ. prze
- 12: iedn łobie/ przez to/ gdy ono ſmo ſłowo cem vcżyni zc.(*marg*) **N. Tryoca [!]**
-  ſłowo cem
-  vcżyni: 
-  wiedz że iuż
-  ſłowo to nie
-  bdzie cżwar

te. (-)

13: Ktorem słowam radbym/ aby się wierni/ iako niezbożnym przy=
14: patrzyli: y obaczyli iako nimi przez się iálnymi y prostymi/ łczyrą
15: prawdę nicuie: y rzecz przezroczyftą dymem grubem zálłania.
16: gdyby się też był poradził infzych/ iako Ambrożegoy Theofilá=
17: ktá ná ty słowá Páwłowe: piżących/ także y Chryzostomá [Hom.](#)
18: [11. tom. 4. Col. 763.](#) Także y Hilariuszá/ chociaż zawiłanego [lib.](#)
19: [8. de Trinit. fol. 156.](#) tedyby nigdy Oycu tego co iego iest nie odehy
20: mował/ áni by łobie z słowká tego Bog z Auguřtinem Troyce y
21: czworce/ gdyż Troycá słowo ktore iuż muři być czwarte ciálem
22: czyniła/ kował: o ktorey Páweł ś. (y wřzytko pímo) nic áni wie
23: dźiał/ áni piła: Aleby z nimi zgodnie przez Bogá/ oycá tu tylko
24: łamego/ ktory to przez Chriřtuřá czynił/ iako Chriřtus przez Apo
25: łztoły/ rozumiał y wykłádał. Ale chociażby y ci miánowani tego
26: nie ználi/ ták iako przyřtoi/ áni wyznawali/ iakoż wyznawáią:
27: chociaż też y oni łobie z Chriřtuřá Bogá y człowieká czynią: że to
28: przedsię Bog oćiec prze zeń/ á nie Troycá czyniła: tedy mnie
29: przeciw **X.K.** y iego Auguřtinowi ná tym/ dořyc/ iż to pierwey
30: łamże pan Chriřtus Ian. 14. v 10. powiedźiał (co Piotr y Páweł
31: powiedáią/ iż był Bog z Chriřtuřem ábo wChriřtuřie) mowiąc:
32: słowá ktore ia wam mowię/ nie mowię wam od siebie: ále oćiec
33: ktory we mnie mieřzka on czyni vczynki zċ. A coř infzego y ku kto
34: remu infzemu końcowi Chriřtus mowił y vczynki czynił/ iefli nie
35: ku temu ábyřmy się prze zeń/ iako Páweł mowi z Bogiem oycem
36: poiednáli/ ktory w nim był/ y prze zeń nas łobie łam (á nie **X.K.**

zmyřlona

strona: 313

ná Wędzidło X.K.P.

313.

1: zmyřlona Troycá) iednał. Niechże pierwey zgáni Chriřtuřá

2: potym mnie wykłádem řwym moře być řrog. A co mi zádáie Sá

- 3: belliánstwo/ ktorebym wykładem śwym wprowadzić miał/ kłá
- 4: dąc zá iednego/ oycá/ fyná y duchá/ tedy y to nieflufznie czyni/
- 5: mnie to zádáiąc w czym sam ieft. Ponieważ tá dumá ieft dálfza
- 6: odemnie niż niebo od ziemie. Gdyż ia nie znam áni trzech zofo=
- 7: bná Bogow/ ktore mogę iálnie w **X.K.** pokázác: áni iednego
- 8: ze trzech lub imion/ lub ofob złożonego/ Bogá (mowię) Troy
- 9: ce przez czwartego/ to ieft przez flowo ktore ciálem táż Troycá
- 10: vczyniła świat fobie iednáiącego. Ale tylko iednego Bogá Oy=
- 11: cá prawdziwego/ lámego z siebie bez początku y końca żywiące=
- 12: go/ ktory sam dał wżytko Mefyalzowi potomkowi Dawidowe
- 13: mu/ fynowi śwemu miłemu/ przez ktorego fobie świat przeie=
- 14: dnał/ ktorego wyznawam być głową/ Pánem y odkupicielem
- 15: śwym zc. Ale/ ktokolwiek iedno bączny czytał piśmá moje nigdy
- 16: mi z nich **Sabellianizmu**, zádác nie może: ktorym ia w Papiestwie
- 17: pokázował/ y teraz iy w **X.K.** y inżych pokázác mogę. Gdyż oni
- 18: to co raz fynowi przywłázczą wedle ofoby/ to zás y ná oycá kłá
- 19: dą. A co też oycu przypifzą/ to zás ná inżym mieyscu/ iż to ieft fy=
- 20: nowe dzieło ábo spráwá y włáfnóć powiedzą. A pod czás zás
- 21: wżytko w kupę zgmátwáią. Iáko to gdy mowią/ iż Mária pán (*marg*) P. Mária Bo-
- 22: gá Oycá vro-
- 23: dziła [in Agen](#)
- 24: [da fol. 29.](#) (–)
- 25: ná Bogá Oycá vrodziła. Iáko y we Mízale y w Aiendzie ftoi [in](#)
- 26: [festo Purificationis](#), co zás indżiey o fynu śpiewáią y mowią. Y zás
- 27: to mowią iż Bog włzechmogący żywie z Bogiem Oycem w ie=
- 28: dności duchá ś. [In benedictione incensí in vigilia Paschæ](#). Ták że gdy
- 29: to mowią iż wżytkiey Troyce złożeniem ábo gośpodą była pán=
- 30: ná Mária gdy ią zowią [Sanctæ Trinitatis nobile tricliniū sabbato de](#)
- 31: [Domina](#). Iáko y w piołnce śwey śpiewáią iż pánnę Mária Troy=
- 32: cá ś. wyzwoliła mieć fobie zá mátkę. Aleby mi czáfu nie žal/ oka

- 30: załbych to nie tylko ze Mfzałá/ iż oni ľą Sábelliani/ iáko ľami
31: wyznawáią/ iż máią trzy imioná. Oycá fyná y duchá iedney i=
32: ľtności/ gdy śpiewáią **tria funt nomina &c.** Ale y ze wľzytkich in
33: ľzych ich ľzkolnych pińarów: Lecź iż cźáfu ľzczedzę/ przetoź co o fy
34: nu Boźym cźłowieku prawdźiwym nápińáno iest z Dzieiow A=
35: poľtolńkich pokazawľzy/ do ľftow Páwłowych przyľtępuię. W
36: ktorých záráz ná poczátku ľftu do Rzymian pińanego náyduię.

rr

Iź Iezus

strona: 314

314

Wtore ksiąźki Odpowiedzi/

- 1: Iź Iezus Chriřtus z nařienia Dawidowe^{g0} ľpráwiony wedle ćiá (*marg*) Páweł z go-
2: dnie z Ewán-
3: ielistámi Po-
4: tomká Dawi-
5: dowego fyná
6: Boźego opifu-
7: ie. (-)
8: ľá/ iest fynem Boźym okazány/ w mocy wedle duchá pořwięce=
9: nia/ z powľtánia od vmárłych zć. Z ktorých řłow toź teź co y z E
10: wánieliftow vpátruię: A zwłáľzcźá naprzod z onych Anielfkich
11: do pány: Da mu Bog řtolicę oycá ie^{g0} Dawida. Potym z onych
12: ktore Lukaľ z káp^{itulum} 4. v 18. opińał/ iáko ľam Pan Chriřtus o řo=
13: bie pińmo. Ezái. 61. v 1. przywodźił mowiąc: Duch páński ná de=
14: mná dla tego mię pomázał/ ábych opowiedáľ Ewánielium v=
15: bogim zć. vpátruię (mowię) to/ iż Pan Chriřtus/ cźłowiek iest
16: prawdźiwý/ z nařienia Dawidowego wedle obietnic Boźych/
17: ľpráwiony: A iż potym znácznie przez cudá/ przez powľtánie od
18: vmárłych y przez duchá ř. ktorego wźiáľ od Bogá/ ktore^{g0} teź
19: znácznie wyláľ ná řwoie vcźnie/ okazány iest fynem Boźym. Bo

14: gdyby był przedtym Bogiem/ tedyby mu nie tylko nie potrzebá
15: było poczynáć fię z ducha ś. ále go też áni pomázywáć duchem/
16: áni od vmárłych wzbudzáć: áni też przed śmiercią w ogrodzie
17: przez Aniołá vtwierdzáć ábo pośiláć. Co wśzytko iz fię nád nim
18: znácznie pokázowáło/ tedy też to iest iálnym świádectwem te=
19: go/ iz on iest człowiekiem prawdziwym z náśienia Dawidowe=
20: go/ ktorego Bog pomázáł mocą y duchem/ iáko fię y przedtym
21: nie raz pokázáło z Dzieiow káp^{itulum} 10. v 38. A iz ten fundáment pi=
22: ánia fwego/ iáko y Ewánielístowie czynili/ zálóżył Apóstól od
23: obietnic w piśmie ś. vczynionych o Iezuśie Chriřtuśie z náśie=
24: nia Dawidowego íprawionym: tedy też wśzędzie áż do końcá/
25: nie inřzego záleca/ iedno człowieká prawdziwego: mocą y du=
26: chem od Bogá pomázánego: iáko fię też iuz to przedtym poká=
27: zowáło/ z opifánia onego pierwřzego řtárego człowieká Adámá/
28: á tego wtorego y ořtátecznego Chriřtuřá. (Rzym. 5. v 12. zc.
29: 1. Kor. 15. v 21. 22. 45.) že iuz tu teraz znowu powtarzáć te^{go} nie
30: potrzebá. Przetoż y ono co piřze do Kolofeńczykow Apóřtól Pá
31: weł/ tákże co piřze Piřarz řiftu do Hebreow/ iz prze zeń wśzytkie
32: rzeczy řá řtworzone/ widziáne y nie widziáne/ ná niebie y ná ziemi/
33: nie o ktorym inřzym máią być rozumiane/ iedno o tymże człowie
34: ku Iezuśie Chriřtuśie Kol. 1. v 16. Heb. 1. v 2. Czego oto ielcže
35: tym dowodzę/ iz ty řłowá Apóřtolřkie o řtworzeniu prze zeń wśzyt
36: kich rzeczy y o vczynieniu wiekow/ nie BOgu iákiemu řynowi/

przed

strona: 315

ná Wędzidło X.K.P.

315.

1: przed człowiekiem Iezufem Chriřtuřem będącemu řłużá/ ále tyl=
2: ko człowiekowi řynowi Dawidowemu/ řynem Bożym od Bo=
3: gá zniebá obwołánemu. Gdyż tám przedtym trochę to zá fun=

4: dáment rzeczy fwey kładzie: Ze nas Bog óciec wyrwał zmocy
5: fźátánfkiey/ y przenioł do krolestwá fyná fwego vmiłowánego/
6: w którym mamy odkupienie przez krew iego/odpułzczenie grze
7: chow Kol. 1. v 14. Gdzie gdy krew wípomina/ która człowie=
8: kowi á nie Bogu służy. Gdyż Bog iest duch kości y ciała nie má
9: iący: tedy znácznie to pokázuie/ iż nie o Bogu ále o człowieku to
10: mowi. Ktorego támże zaráz obrázem Bogá niewidziánego/ y
11: pierworodnym wźego fтворzenia (to iest nád fтворzenie iáko
12: sam **X.K.** wykłáda fol. 37.) názywa: y o nim to/ iż prze zeń wźyt
13: ko iest fтворzono powieda/ ktorego mieyfcá iż dostátecznieyfy
14: wykład naydzie w Respónsie ná fcript Fárnowfkiego fol. 37. b.
15: Przeto fię tu nim dłužey zábawiác nie będę/ tego dołóżywfy. Iż
16: tákże Pífarz listu do Hebreow czyni: że też to o człowieku Mefy=
17: afzu/ wedle obietnic Božych/ dánym rozumie/ iż prze zeń wieki
18: vcżynione fą/ á iż ten iest dziedźicem wźytkiego vczyniony przez
19: ktorego Bog oftátecznych czáfow mowić począł: á nie przez te=
20: go/ kthoryby pierwey świat ten widzeniu podległy fтворzył: y
21: przez ktoregoby też od początku z Adámem/ potym z Abráhá=
22: mem y z infzymi BOg mowił. Iáko fię przedtym pokázowáło.
23: K temu znácznie tego dziedźicem wźytkiego zowie y połyfká=
24: niem chwały y wyráženiem podftáci Božey/ który fpráwił oczy=
25: ścienie grzechow náłzych przez fámego siebie: A nie tego który
26: go fpráwić mogł/ áni fpráwował: iákož też mogł być y
27: dziedźicem poftánowiony. Co iáko nie służy iedno człowiekowi/
28: tákże też y fpráwienie przez zeń wiekow nie służy iedno człowieko (*marg*) Przez czło-
: wieká Iezufá
: Christufá
: wźytko stwo
: rzono to iest
: odnowiono,

⌘ nápráwiono,

⌘ poiednano y

⌘ w kupę zebra

⌘ no. (–)

29: wi/ przez ktore rozumie odrodzenie y naprawę stworzenia które=

30: go zepłowanego/ iako rozumie y Paweł stworzenie to wykładá

31: iąc. Abowiem to co wprzod rzekł iż prze zeń wśzytko iest stwor=

32: rzone Kol. 1. v 16. sam zá się wykláda v 20. mówiąc: Y prze zeń

33: áby sobie poiednał wśzytko/ wśpokoiwśzy przez kreń krzyża iego/

34: prze zeń choc to co ná ziemi/ choc to co ná niebieśiech. Iako y do

35: Efełkich 1. v 10. piśze żeby wśzytko było zebrano w kupę w Chri=

36: Źtuśie y to co iest ná niebieśiech y co iest ná ziemi. Gdyż my bę=

rr 2

dąc Bo=

strona: 316

316.

Wtore ksiąŹki Odpowiedzi/

1: dąc BoŹym vczynkiem (iako tenŹe mowi Efe. 2. v 10.) stwor=

2: rzeni iestelmy w ChriŹtuśie Iezuśie ku dobrym vczynkom **Notá**

3: **iż w ChriŹtuśie ku vczynkom dobrym, á nie ku temu docześnemu żywo=**

4: **towi ziemskiemu do ktorego nas Bog z infzymi rzeczámí ná początku stwo=**

5: **rzył**, ktore BOg zgotował ábyfmy w nich chodźili stawśzy się

6: z dálekich/ przez kreń ChriŹtuśowę bliŹkimi: ktory iest pokojem

7: náłzym/ ktory ze dwu vczynił iednego nowego człowieká w ía=

8: mym sobie. TámŹe v 13. zc. A co się teŹ tknie onych słów Pawło=

9: wych Fil. 2. o kśtałcie BoŹym w ChriŹtuśie Iezuśie w ktorym

10: on był: ktorego się teŹ **X.K.** chwytá/ y nim rzeczy fwey dowo=

11: dŹi/ Tedy y to I.M. by namniey nie słuŹy: owśzem nieumieię=

12: tność iego/ piśmá ś znacznie pokázuie. O czym izem teŹ piśał ná

13: kilku mieyfcách/ przetoŹ tám **X.K.** odsyłam. Tego tylko do=

14: tknáwśzy: Iż to mowi y piśze Apośtoł nie o Źadney íakiey íftno=

15: ści/ ábo o bośtwie zmyślonym: ále zgołá o człowieku ChriŹtuśie (*marg*) Ktory gdy

był w kłztał-

cie Bożym. (-)

16: Iezuście: ktorego tám/ á nie Bogá iákiego/ w pokorze/ cíchości
17: y miłości náśládowác każe Filipeńczykom. Iż ponieważ on bę=
18: dąc w kłztałcie Bożym/ nie wynośił fię/ ále był pokornym/ cí=
19: chym y vprzeyмым/ áby go w tym y oni bez pořwarkow náślá=
20: dowáli. Potym y to przydáie y tego teź dokładam: Iż to dále=
21: ko infza ieft/ być w kłztałcie Bożym/ á być Bogiem. Iáko infza
22: ieft/ być w kłztałcie człowieczym/ á być człowiekiem. Być w
23: kłztałcie słuźebniczym ábo páńłkim: á być słuģą ábo pánem. Iá=
24: ko to y řam **X.K.** mowi o duchu ř. iż wźiał ná fię kłztałt widomy
25: gołębice fol. 386. zċ. Częģoby mu pewnie nie trzebá było: gdyby
26: on był z náture gołębim/ á nie duchem/ ále iż nie był/ przeto tę
27: formę ábo kłztałt gołębiá ná fię brał. Ponieważ duchowi ducho
28: wego/ á gołębiowi gołębie^{g0} ná fię kłztałtu brác nie trzebá. Boć
29: y Bog będąc Bogiem/ nie moźe być w kłztałcie Boźym^m: y człowiek
30: prawdziwy/ nie moźe być w kłztałcie człowieczym: y słuģą w słuźe
31: bniczym y pan w Páńłkim: Ale pan będąc pánem/ moźe być ná
32: czás odmieniwřzy fię y w řzáty y w pořtáwę/ w kłztałcie słuźebni=
33: czym: á słuģą będąc słuģą/ w kłztałcie páńłkim. Iáko teź Anio=
34: łowie ktorzy kiedy imieniem Bożym co do ludźi mowili/ kłztałt
35: y ludzki choćiaź ludźmi nie byli/ y Bořki gdy iáko Bog řam lu=
36: dźiom rořkázowáli/ choćiaź fię teź Bogámi nie řtáwáli/ ná fię

strona: 317

ná Wędzidło X.K.P.

317.

1: bráli/ y w onym fię kłztałcie pokázowáli/ y kłztałtu one^{g0} vzywá
2: li. Tákze y Chriřtus pan/ będąc człowiekiem prawdziwym/ był
3: teź w kłztałcie Bożym/ gdy vczynki Bogá oycá řwego czynił. A

- 4: tenże potym był też w kształcie służebniczym/ ábo niewolniczym:
- 5: gdy ono iáko ieden grzeźny niewolnik/ grzechu nie vczyniwfzy/
- 6: áni będąc grzeźnym/ iákoby grzeźnym niewolnikiem miał być/
- 7: nośił przedsię ná łobie grzechy wfzytkiego śwíátá: pod ktorých
- 8: brzemieniem chodząc/ pośłufzny był Bogu/ áż do śmierci krzyžo=
- 9: wey/ nic fię nie fprzećiwiáiąc przeciwnikom ále iáko owcá f Kro=
- 10: mnie wfzytko ćierpiąc: dla czego go też Bog zacnie wywyźłzył y
- 11: dał imię nád wfzelkie imię zc. Ktory gdyby Bogiem był/ nie
- 12: mogłby być poddány y pośłufzny **drugie^{mv}**/ iáko podlefyzy zacniey=
- 13: fzemu: áni by mu trzebá dáwác imieniá. Ale iż był y iest człowie=
- 14: kiem/ przeto y pośłufzny był Bogu/ y wziął też od niego to imię
- 15: zacne/ ktore ma/ że fię mu káźde koláno kłániác muśi. Ale ná tym
- 16: co fię tknie śrzodku **nowe^{go}** Testámentu niech będzie dofyć. Przy
- 17: ftaǵmyż iuż też do końcá: áby fię iuż też y kśiążkom tym koniec
- 18: vczynił. Koniec tedy zákłádam w liściech Apoftolfkich/ ktore
- 19: powfzechnymi zowę/ tákże y w Obiáwieniu Ianowym: á ták
- 20: pierwfy liť powfzechny Piotrá ś. naprzod kładę/ przeto iż Iá=
- 21: kub ś. znácznego nic o Chriftuśie nie piśał: tylkoż o Bogu oycu
- 22: fámym: z ktorego też łobie po fwemu **X.K.** iáko zwykł Troycę
- 23: kuie/ nie przypátrywfy fię dobrze **káp^{itulum}** 1. v 17. 27. á 3. v 9. w
- 24: ktorých znácznie o Bogu oycu Iákub mowi. To on vchwyciwfy
- 25: **káp^{itulum}** 4. v 12. **fol. 395.** dowodzi z niey **te^{go}** iż wfzytká Troyca zakon
- 26: dáłá. W czym fię y ták z łobá nie zgadza gdy mowi iż fyn piśał/
- 27: y dał przykazánie Boże/ iáko fię to przedtym pokázowáło/ o
- 28: czym nápiśał **fol. 221.** y **444.** A ták ia liť Iákubow opuściwfy/
- 29: Piotrow przed fię biorę/ ktory fię z iego **uáuká [!]** w dzieiách Apo=
- 30: ftołfkich nápiśaná zgadza/ y z infzymi wfzytkimi/ ktorých fię iuż
- 31: przedtym zmiánká ftałá. Gdyż znácznie człowieká od Bogá
- 32: przedtym obiecánego/ iáko báráná ná **rześ [!]** zgotowánego/ á po

- 33: tym dánego opifuie: y onego záleca/ y zbáwienie w nim od Bo=
34: gá podáne pokázuie/ iáko ty fłowá iego świádczą. Którymi po=
35: kropienie krwią Iezufá Chrifufá wyraża y powftánie iego od v
36: márłych 1. Pet. 1. v 2. 3. A to píŕze wedle Prorockich píŕm: kto=

rr 3

rzy v=

strona: 318

318.

Wtore książka

Odpowiedzi/

- 1: rzy vpátrowáli to duchem Chrifufowym (to ieŕt tym którym im
2: od Bogá dáný byŕ ku temu/ žeby ludziom Chrifufá/ y to co fię
3: z nim dziać miaŕo opifáli) co miaŕo przyŕć ná Chrifufá: iz pier=
4: wey miaŕ być vtrapiony/ á potym oŕławiony y chwalony. A iz teź
5: tym nie ŕobie/ ále nam więcey wŕługowáli: ktorzyŕmy rzeczy tá=
6: kich doczekáli/ że teź y fámi Aniołowie prágną ná nie pátrzyć v
7: 11. 12. Gdyź Chrifus ábo Mefyáŕz/ o którym Piotr píŕze/ ták iá=
8: ko byŕ od Bogá ná to przeźrzány/ žeby nas iáko báran nie pomá
9: zány krwią ŕwoią odkupiŕ: ták nam to wŕzytko ŕpráwiŕ: ktorzy
10: prze zeń wierzymy w Bogá/ ktory go wzbudziŕ zmartwych v 19.
11: 20. 21. Co wŕzytko znácznie człowiekowi prawdziwemu/ ktorego
12: teź Ian w liŕcie ŕwym opifuie/ tákże y Obiáwieniu/ ŕłuży: á nie
13: Bogu żadnemu zmyŕlonemu/ przed Iezufem Mefyáŕzem będą=
14: cemu. Gdyź w Obiáwieniu Ianowym (že iuź wŕzytkie inŕze zná=
15: czne świádectwá opuŕzczę: práwie rzecz wŕzytkę nowego Teŕtá=
16: mentu y Obiáwienia tego zámykájąc) ták/ iáko y przedtym kil
17: kákróc otworzyŕcie mowi. Ia Iezus **Notá** poŕlaŕem Aniołá me
18: go/ áby wam o rzeczách tych we Zborze oŕwiádczył. Iam ieŕt
19: korzeń **Notá** y narod Dawidow y gwiazdá iálna y zaránna zċ.
20: Náď ktorą rzecz á co moźe być iáŕnieyŕzego? co z poczátkiem no
21: wego Teŕtámentu o Iezuŕie Chrifufuŕie ŕynu Abráhánowym y
22: Dawidowym/ Máth. 1. v 1. co teź y z ŕzrodkiem Rzym. 1. v 2.

- 23: zgodniejszy? Niechże ná to co chce **X.K.** mowi/ przedsię iuż
24: nam nigdy fundamentu tego od Bogá fámego założonego/ nie
25: wydrze: od niego nas nie odwiedzie. Ná tym przeftawamy/ ná
26: tym fię buduiemy: y z tego też Páná BOgá chwalić będziemy y
27: teraz y zówzdy. Amen.

28: **ZAMKNIENIE.**

- 29: Aczkolwiekby było y ieft/ wiele y názbyt prawie wiele rze=
30: czy infzych/ ktoreby fię flufznie z mey ftrony przypominác y roftrzą
31: fąc miály/ ku wyftáwieniu prawdy ná widok. Lecż izem iuż o nich
32: dla infzych pobożnych y wiernych/ iáko y infzy niektorzy brácia
33: moi czynili/ zofobná pifał. A iz też widzę iz **X.K.** y z Kátholiká=
34: mi fwoimi/ choćiaż też rzkomo flowo BOże przywodzą nic prá=
35: wie o flowo Boże niedbáią/ bo ie nie bez przyczyny flodyczą y rze
36: fzotem fzátánfkiem zową/ iáko fię ná początku tych ksiázek po=

kazáło

strona: 319

ná Wędzidło X.K.P.

319.

- 1: kazáło/ przetomi fię niechce/ *furdos & mortuos frustra alloqui*, y z
2: głuchymi y iuż w błędzie pomárłymi bez pożytku mowić. Cobym
3: bárzo rad czynił ku żywym w flowie Bożym vprzeymie fię kochá
4: iącym dla ktorych nie *zał* [!] mi pracowác/ poki mię tu Pan moy ży
5: wić będzie raczył: ktorzy też pewnie czytáiąc tę moię z **X.K.** roz=
6: práwę/ nie będą bez pożytku/ ktory pánie Boże day y **X.K.** y ie=
7: go Kátholikom ktorym ia *wfze*^{go} dobrá zbáwiennego życzeń/ cho
8: ćiaż o nich bárzo wątpię/ dla ich vpornego fprzeczánia fię praw
9: dzie/ iednák sobie dobrze tufzę/ ná to pámiętáiąc iz co v ludzi nie
10: podobno/ v ciebie pánie ieft podobno bo ty wfzytko możefz. A ia
11: to wiedząc więcey fię dobrego fpodziewam/ y onego wfzytkim
12: życzeń/ niż y moy rozfládek niešie/ y niż też ich fpráwy záfluzły/ gdy
13: żeś ieft miłofierny y lálkawy. Niechże będzie twoiá wola/ z chwa

14: łą imienia twego ná wieki błogofławionego Amen. A iżem z dru
15: giej ftrony nie ná wżytko zofobná odpifał/ co y mnie **X.K.** zá=
16: dał/ y czego też fam broniąc błędow fwych nátkal do Wędzidla
17: fwego/ tedym ia krzywdy fwe wolał imo fię puścić/ nieco tylko
18: nákrátce niektórych dotknawłzy/ niż fię zá wżytki brác. Tákżem
19: y ná **ie^{go}** wykłady y wnośzenia rzeczy dla tego odpifowác ná káżdą
20: zofobná á miánowicie ná **ie^{go}prædicamenta** ktoremi rzeczy fwey do
21: wodzi niechciał: iż ony nie tylko tego niegodne były dla fwey ni=
22: kczemney fprofności/ ále też dla **te^{go}** iż nákládu nie doftawáło ku
23: wyrobieniu wżytkich ksiąg ktoreby musiały być niewiedzieć co
24: rázow wiewtfe. gdyby fię ná to wżytko chociaż y nakrocey odpifo=
25: wác miało. Bo co to k rzeczy mowić ták y pifać dowodząc **te^{go}** y
26: ftánowiac to/ co nigdy nie iest áni było. Iż Pan w pánu wtwier=
27: dził wieki/ to iest Bog oćiec w fynu iáko piſze **fol. 240.** y śmieć
28: to przed proftaki twierdzić iż fię ták oftátne fłowá Ezái. 26. á
29: 4. czytáią według Zydowfkiego y Greckiego textu. Czego áni
30: w Zydowfkim áni w Greckim textcie niemálf. Gdyż tám y rzecz
31: o tym nie idzie y fłow tych tám nikt nie naydzie/ procz tych wedle
32: Zydowfkie^{go}: Vfaycie w Iehowie áż y ná wieki. Abowiem **[hebrajski]**
33: **[hebrajski]we iah Iehowah** w Bogu Iehowie opoká **iest** wiekow/ to
34: iest/ iest moc nálfzá w Bogu. Grecki záś text tákich fłow vżywa.
35: Otworzcie brany/ niech wnidzie lud ftrzegący fprawiedliwości/
36: ftrzegący prawdy/ przyimuiący prawdę y ftrzegący pokoiu: iż w

tobie

strona: 320

320.

Wtore książki Odpowiedzi/

1: tobie vfániem/ vfáli Pánie áż ná wieki. A což to fłuży **X.K.** rze=
2: czy? Abo co tu podobnego iest fłowom iego? nic zgoła. Tákże
3: gdy to śmie z Iudy ś. líftu/ tákże **ex 2. Petr. 2.** y 1. Petr. 3. twier=

4: dźić fol. 372. y 373. że fyn Boży z Noem mowił/ korab iego zá=
5: wierał y otwarzał zċ. O czym fię nie tylko Iudzie z Piotrem/ á=
6: le y żadnemu pobożnemu z onych starych nie śniło: nierzkąc żeby
7: to kiedy pić mieli. Abo gdy tak wykláda ono podobieństwo
8: Luk. 14. fol. 14. fol. 394. o wefelu ktore spráwił (iáko on mowi) óciec
9: fynowi: gdyż Lukafz piŕze iż człowiek niektory vczynił wielką
10: wieczerzą/ á nie óciec fynowi wefele. Ktorego wefela y Abráhá
11: mowá vcztá (iáko mowi **X.K.**) miála byc nieiákim fizerunkiem
12: stáremu zakonowi przyŕtoynym á zwyczáynym onych god mał=
13: żeńskich/ ktore BOg óciec spráwił fynowi swemu: ná ktorych
14: złączył z nim w iedność perfony dwie náturze Boską y człowie=
15: czą zċ. A k rzeczyż też to? figurowáli to Abráhám swoiá vcztá?
16: mowili kiedy o tym Chrístus? Piáli też to kiedy Luk. 5. A
17: więc że godne są bayki takie niesłychane odpowiedánia y wywo
18: dow. Abo y to/ godnoli odpifánia/ co mowi przeciw sobie y wŕzyt
19: kim inŕzym fol. 444. iż fyn Boży piŕał przykazánie Boże ná tabli=
20: cách kámiennych mocą y rámieniem ábo ręką bogá oycá/ to iest
21: duchem ś. Gdyż on sam z inŕzymi ná inŕzych mieyfcách to twier=
22: dži/ iż Bog sam pálcem swym/ ábo ręką swą/ to iest przez syná iá
23: ko oni báią to czynić miał/ á nie syn iákoby zacnieyŕzy **rámieniem** [!]
24: oycowym/ iákoby **caufa instrumēta**. Ale podobno zápamiętał **X.**
25: **K.** co Ian. ś. nápiŕał: iż zakon przez Moizęŕzá iest dáný/ á nie przez
26: Chrístufá/ á lálká zás y prawdá stála fię przez Chrístufá/ á nie
27: przez Moizęŕzá. Abo y **one**^{go} zábaczył co iest Dźie. 7. v 38. Gal. 3. v
28: 19. gdzie y Stefan y Páweł to vkázuią/ iż przez ręce Anieliŕkie/
29: wziął Moizęŕz od Bogá ony wyroki/ ábo zakon. A nie przez Chri
30: stufá syná **Bože**^{go}/ o ktorym w kilkanaście set lat/ rzekł dopiero
31: Anioł do Pánny. Oto poczniesz y porodźisz syná zċ. Luk. 1. v 31
32: A potym inŕzy Aniołowie mowili do Páŕterzow gdy fię iuż vro=
33: dził. Dźisia **Nota dźisia nie przed wieki**, wrodził fię wam zbáwićiel/

- 34: który iest Chrifus Pan w mieście Dawidowym Luk. 2. v 11. A
35: tym rzeczy fwey nie dowiedzie co potym fol. 446. przydawa o pi
36: łaniu Chrifusowym pálcem ná ziemi gdy mu cudzołóznice przy=

wiedziono

strona: 321

ná Wędzidło X.K.P.

321.

- 1: wiedziono Ian. 8. Bo tho iest thák zgodna z onym iáko noc ze
2: dniem: y ták waźna iáko on wywod/ który toczy dowodząc
3: bołtwá Chrifusowego/ gdy mowi/ iż Piotr iáko y inłzy Apołto=
4: łowie/ których tám fol. 46. zołobná włpomina/ poznał Páná
5: przy rybách. Gdyż (dokłáda tego) o Bogu łámym czytamy iż fię
6: on z rybámi vmawia y onym rofkázuie zĉ. Tákże ono co piłze fol.
7: 120. Będzie ich dwoie w ciáło iedno/ to iest/ będą dwie náturze/
8: Bołka y ludzka w iedney ofobie Páná Chrifusá Bogá: chociaż
9: teź tę plotkę włáfnemu textowi łłowá Boźego przeciwná ma z
10: Augułtyná. Abo iáko y ten wywod moźe być ćierpian/ który to=
11: czy fol. 38. Bog iest światłósciá niedołstępná/ ćiemnołci ładnych
12: nie máiącá. Páná Chrifusá zowie Ian światłósciá nieprzyłte=
13: pná. A ták Pan Chrifus iest Bogiem onym który iest światłó=
14: ściá nieprzyłtepná. Który wywod iáko iest dobry/ niechby łacze
15: tá łzkolne ładziły weyźrzawłzy w káp. 1. liłtu 1. Iáná ł. Który to
16: mowi o Bogu oycu/ ktorego łyná Iezusá Chrifusá krew oczy=
17: łcia nas od grzechow zĉ. potym w káp. 49. Ezáialzowe/ gdzie
18: tenze Bog oćiec pod figurá mowi o przyłzłym Mełyalzu/ iż miał
19: być dány pogánom zá światłósci. Y w to teź co łpiewáią w ko=
20: łciołách łwych lumen de lumine, światłósci z światłósci/ áźci łacno
21: obaczą Logikę X.K. iáka iest. Y będą tákże mogli przeciw nie^{mv}
22: mowić: z teyze I.M. Logiki. Bog iest światłósciá: Apołtoł=
23: wie łá światłósciá iáko Chrifus o nich łwiádczy Máth. 5. v 14.
24: Otoź tedy Apołtołowie łá Bogiem. A ielli to waźna/ tedy y X.

25: **K.** ważna będzie. Lecz jeśli to nie poydzie/ tedy się y **X.K.** nie osto.
26: Gdyż to y nawięzły przeciwnicy baczą/ iż Bog Oćiec on sam
27: iedyny sam prawdziwą iest światłością. A Mefyafz tho co
28: ma od niego/ iako od źrzedła ma. Przez ktorego potym y inzy
29: od tegoż Bogą tego czym są dostawiają. Ale iż mię już tefzko y
30: wtyd przypominać tylko á nie wyprawować takie básni/ y spro
31: Ine słowá Bożego szarpánia/ y onego iako wołkowego nośa/ y
32: ná tę y ná owę ftronę/ to wzgorę to ná doł y ná ftrony infze ná=
33: chylánia/ ktore się przez to Wędzidło **X.K.** dzieie. Przetoż już
34: wołę wżytkiego zaniechác/ á tu koniec tym wtorym książkam
35: vczynić. Wszak/ będąieli tego potrzebá y iakom teraz pracy nie
36: litował/ ná to odpifác/ także zá pomocą Bożą gotow będą/ y

ff

ná infze

strona: 322

322.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: ná infze odpowiedzieć/ y z lámego iefzche Wędzidła więcey gru=
2: bych y sprofnych błędow o Bogu y o Chriftuśie y o duchu świę=
3: tym/ o ktorym teraz dla przedłużenia nic nie piśał/ pokázác y
4: ony słowem Bożym pokonác. Bo się nigdy pletliwe básni ludz
5: kie/ iako plewy z pżenicą z słowem Bożym wespółek nie zgodzą
6: áni ostoią. A tak niech ná tym teraz dofyc będzie. A tak już teraz
7: káždy pobożny iako z potłumionych błędow/ tak też z prawdy
8: ná iáfnią wytáwioney y wywyżżoney/ niech zemną wespółek
9: BOGá Oycá w duchu y w prawdzie zázwdy wychwála. A to
10: przez Iezufá Chriftufá Amen.

11: **Trzećie książki.**

12: **Argument.**

13: O Antychriście beftyą w piśmie ś. nazwanym kto=
14: rego imię y ofobę chce **X.K.** z głowy fwey Papieżá

15: Rzymkiego zewlec: czemu nie sprosta nigdy/ prze=

16: ciw rzeczy iafney y pifmu świętemu/ á nim nas chce

17: gwałtownie przyoblec.

18: **1. Ian. 4. # 3. á 2. Ian. # 7.**

19: Káždy duch ktory nie wyznawa iż Iezus chriftus przyfzedł w cie

20: le/ z Bogá nie ieft: á ten ieft (duch) Antychriftow.

21: **2. Tefs. 2. # 8.**

22: Y obiáwion będzie on bezpráwnik/ ktorego Pan zágładzi du=

23: chem wft fwoich/ á świętym przyściem fwoim fkaži.

24: **Káp**^{itulum} 1.

25: **I** Vż fię zá pomocá páná Bogá náfzego dwoie ksiązek ná

26: Wędzidło I.M.**X.K.** Poznánfkiego/ Hieronimá Po

27: wodowfkiego/ głównego nieprzyacielá náfzego/ ile mo

28: gło być nakrotcey fkończyło: iuz też czás trzećie wźiác

przedsię/

strona: 323

ná Wędzidło X.K.P.

323.

1: przedsię/ y ony tákże co rychley/ y nakrotcey fkończyć. Nie zábá=

2: wiáiac fię długimi/ w rzeczy wlfem wiernym nie wátpliwey/ wy=

3: wody: lecz tylko okázowánien **nieflufzne**^{go} nam Antychriftwá przy

4: czytánia. A przytym wyftáwieniem tego przed oczy/ iż bez wfze=

5: go fporu y wátpliwości/ nie kto infzy ieft Antichryftem/ iedno

6: Papieź Rzymfki/ A iż też ftolicá/ **regiment**, rząd/ władza/ zwierz=

7: chność/ ktora ieft przy Rzymfkich Bifkupiech/ ieft gniazdem/

8: ftolicá/ y zwierzchnościá Antychryftowfká. O ktorym Antychri

9: ście iż miał przyść/ y ták fię iákoby miał być Bogiem wyność/

10: pifmo święte z dawná znác dáło. Iáko fię to potym pokaże. A iż

11: by rzecz tá tym fnádniey y porządniey iść moglá: godzi fię na=

12: przod ná I.M.**X.K.** pifánie o tym/ odpowiedzieć dáć: á przytym

- 13: też zaraz co ná nas wlecze nieślufznie śprawę dąć. Aby kto nieopá
- 14: trzny czytáiąc I.M. wywody w błąd fię ząwieść nie dopuľzczał:
- 15: mnmáiáąc/ żeby to iuż ták być miáło iáko I.M. piľze w Przedmo
- 16: wie fol. 3. á to ták o tym rzecz śwą przeciw mnie y bráćiey mey zą
- 17: czynáiąc. Iż też te^go Miniľtrá y vcźnie iego zowę Antychriľtámi:
- 18: czynię to zą powodem iego: gdyż on zwierzchniego páľterzá po=
- 19: wľzechnego/ y wľzytki nazacnieyľze y napoboźnieyľze ludźie zć. W
- 20: ktorych śłowiech nigdy nie wyľłowioną gorliwość (iáko I.M.
- 21: śam názywa y śobie ią przyczyta) káźdy báczyć może/ ktorą go=
- 22: rzey niź duchem onym Moizęľzowľkim iáko fię I.M. zda/ wet
- 23: zą wet oddáć wśľuie/ co w Chriľtuśie plácu nie ma. A nie dźiw
- 24: by to był/ gdyby fię zoľobná I.M. w tym krzywdá śtáľá/ ále
- 25: żadney zoľobná nie máíáć/ przedsię fię zą to bierze/ iż y Papie=
- 26: ża dáľeko w Rzymie bńnkietow śwych Wľoľkich vzywáiącego/
- 27: bronić chce/ y śwey też przy nim/ y rowiennikow śwych/ kuchniey.
- 28: Bo o tę grá idźie: *hinc illę lachrymę* by tę odięto/ *pares nobis multi*
- 29: *fuiľsent*. Boć też nie dáľmo ieden z nich/ nie dawny Biľkup Krá=
- 30: kowľki to powiedźiał: wierz ty iáko chcesz ábo w co chcesz zć. tyl=
- 31: ko day co ięľt moiego. Ale iákoźkolwiek fię to dzieie/ ma I.M.
- 32: **X.K.** v mnie w tey mierze nie iáką wymowkę: y v inľzych też po
- 33: dobno mieć może: iż iáko ptak dobry á toli wźdy w śwe gniazdo
- 34: nie plugáwi/ ále iáko może chędoży: y do niego też iáko mrow=
- 35: ká z drugimi czerľstwie ná czyścowy ogień trzaľki nośi: *et pro aris*
- 36: *focisq̄ue certat*. *Nā quis quęľo dici meretur, si Zelo pro ľuis dijs nullo pror*

- 1: *ľus tangeretur?* Iáko tedy názwawľzy mię z gorliwości beľtyą/ daľ
- 2: I.M. tego o śobie wedľe wiary y pośćepku śwego śprawę: tákże

- 3: też y tu bieląc Murzyná nie wybielnego/ názwawłzy mię y z brá=
4: cią moią Antychriftem/ chce winnikámi onemi figowemi/ kto=
5: rych y Adam z Ewą vżywał/ okryć od Antychrištoftwá Papę
6: łwego Rzymłkiego. Aby iego okrywłzy/ y łam łię też/ iáko zá wie
7: cha/ od niepogody nádchodzącey zákryć mogł/ by go to tylko
8: nie omyłło. Coż tedy czyni? á tho naprzod dáie o łobie łpráwę (*marg*) Spráwe dáie
: o łobie **X.K.**
: czemu nas zo
: wie ántychri-
: stámi. (-)
9: przecż mnie Miniłtrá/ raz *Arryáńkie*⁸⁰/ drugi raz Nowokrzczeń
10: łkiego iáko I.M. zowie/ y z vcźniámi moimi/ Antychriftem też
11: po bełtyey názwał. Dokłádáiac tego/ iż to zá moim powodem
12: czyni. Przeto/ iżem ia też zwierzchniego páłterzá powłzechnego/
13: y włzytki nazacnieyłze y napoboźnieyłze łudźie/ ktorzy wiáre (iá=
14: ko I.M. mowi) powłzechną przez ták długie wieki/ we włzech
15: narodách/ od Apołtołow trzymáli/ pierwey y bárzo dotkliwie
16: wiele rázow ták ofádzil y ofzácowál/ nie rołpárfzy łię pierwey z
17: nim **tákci stoi w moim exemplarzu, á w infzymem widział, známi: co nie**
18: **wiem czym łię stáło: ále ná tym máło, bo toż przedłię będzie** przy kim
19: takowa háńbá łłufznie zołtác ma. To ták I.M.**X.K.** píłze łprá=
20: wę o łobie dáiac. Ná co ia krotko odpowiedam. Naprzod/ iż (*marg*) Spráwá **X.**
: **K.** nie dobra. (-)
21: to zá co łię wźiał **X.K.** nie dobrze łię wźiał: bo nie dla chwały
22: Bożey: áni z miłóci prawdy/ ále dla pomłty: áby tylko wet zá
23: wet oddał. Gdyż łam tego dokłáda: iż to zá moim powodem v=
24: czynil/ iżem ia Papiežá pierwey názwał Antychriftem zč. Ktore=
25: go przeciw Bogu/ Chriłtułowi/ y Apołtołom/ zowie zwierz=
26: chnym y powłzechnym páłterzem: zdźieráiac to naprzod z iedne=
27: go páłterzá Chriłtułá Iezułá/ co iemu Bog dał/ y czym go v=

28: czcił y poştánowił: co on o łobie świadczy/ y co mu Apoštołowie (*marg*) Kto to Chri-
29: stułowi odey
30: muie co ma
31: od Bogá, ten
32: iest ántychri
33: stem. (-)

29: przywłázcziá/ zowác go/ y prawdziwym/ y przednieyłym páłte
30: rzem y dozorcą dułz náłzych. W czym się iuż też niewątpliwie o=
31: kázuie być z Papieżem śwym Antychriftem: To iest/ nieprzyia
32: ćielem y przeciwnikiem Chriřtuřowym: Co ia też z dawná wie=
33: dząc od infzych/ ktorzy toż co y **X.K.** mowili: á nawięcey z pi=
34: śmá ś. iż Papież iest Antychriftem przetom go ták zwał: y teraz
35: bez pokáiania zowę: y zwác poki się on też nie pokáie/ y Chriřtu=
36: łowi się řprećiwiác nie przetánie/ będę. A co mi zádaie/ żebych

przytym

strona: 325

ná Wędzidło X.K.P.

325.

1: przytym y wřzytki nazacnieyřze y napobożnieyřze ludźie/ bárzo dot (*marg*) O řądzie y řzá
2: cunku ludz-
3: kim řpráwá. (-)
4: kliwie wiele rázow ořądził/ y ořázował/ ktorzy powřzechná wiá
5: rę przez ták dłuęie wieki trzymáli: tego żadná miárą ták zgoła
6: w piřaniu żadnym moim **X.K.** nie pokaże: ábych ia/ nierzkąc za=
7: cne y nabożne/ ále też y napodleyřze ludźie/ y z niewiádomořci
8: (náwet) złořci płodzáce/ poki żywą/ řądzić/ y řzácowác/ iáko nie
9: przyřtoynie miał. Tych řądżę y řzácuię/ y to wedle řłowá Boże^{řo}/
10: ktorych widżę/ iż bez pokáiania prawdziwego chriřtyáńřkie^{řo}/ bez
11: wiáry wlaney/ żywey y prawdziwey (bo v mnie martwa/ zmyřło
12: na y nábyta/ chociaż powřzechna y řtára zá nic řtoi) řywot ten

11: fwoy fkończyli. Iż/ ponieważ nie wierząc: k te^{mv} w złościach leżąc:
12: z tym fię światem roftali: tedy ci zbawieni być nie mogą. Bo iá=
13: ko ich tu śmierć záftałá/ ták tam potym fądzeni będą. Abowiem
14: *hic vita vel acquiritur vel amittitur*: iáko ieden z ftórych/ á dobrze
15: powiedział: Tu żywotá y doftawamy/ y go tu też pozbywamy.
16: A co fię tknie żywych/ o ktorých záfwdy/ do oftátniego wytchnie
17: nia/ dobrze fobie tufzę: ták o nich mowię y pifzę: iż iefli fię náwro
18: cá/ w Iezufá Chrifufá wwierzą: żywotá fwego rychło y znácznie
19: poprąwią: tedy temu wierzę iż zbawieni będą. Nie pátrząc w tym
20: ná zacność y powagę/ áni ná zwierzchowne nabożeńftwo/ od lu
21: dži drugich zmyślone: gdyż mam po fobie wyrok Boży: w kto=
22: rym to iuz zdawná obwołác raczył: iż go próżno ludzie chwałą gę
23: bą/ y wárgámi/ ktorých ferce dáleko ieft od niego: y próżno fię
24: go boiá/ będąc w tey boiáźni fwey nie od Bogá ále od ludzi wyu
25: czeni Ezá. 29. v 13. Máth. 15. v 8. ále pátrząc ná wiárę/ która=
26: by przez dobre vczyunki świádectwo zá fobą miáłá. Czego gdy nie
27: widzę: owfzem co temu przeciwnego baczę: iáko ieft bálwochwál
28: ftwo/ ktorego pełne ieft Papięftwo/ że go żaden pokryć y zá tyn=
29: kowác fwoim rozumem y Loiką nie może: tákże krzywoprzyfię
30: ftwo: nádáremne bránié imienia Bożego: Bogow wielkość zmy
31: ślonych od ludzi/ y pośrzednikow bez liczby: tedy o tych wfzyt=
32: kich mowić mużę z písmem/ iż ktorzy tákowe rzeczy czyniá/ kro
33: leftwá Bożego dziedźicmi być nie mogą. 1. Kor. 6. v 9. Efez. 4.
34: v 17. á 5. v 3. 5. Gál. 5. v 19. Kol. 3. v 5. Toć ia ták/ nie zacne
35: tylko y nabożne/ ále y infze wfzytki fądzę: á nie ináczey. Ale fię

íí 3

iákom

36: w fąd on ktory Bog dał fynowi fwemu Iezufowi nie wtrącam:

íí 3

iákom

326.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: iákom to y w pierwŕzych ksiąŕkách/ mowiác około pomártych/ (*marg*) O roŕpieraníu

2: fię náľzym z

3: Papieŕem, o

4: prawdzie

5: przy kimby

6: oná była. (–)

7: wŕpominał. O rozpárćiu mi iuŕ teŕ tu mowić nie potrzebá oko=

8: ło tych rzeczy/ to ieŕt przykim by tá háńbá zoŕtác miáła/ lub z lá=

9: mym Papieŕem iáko princypałem: do ktorego trudny przyŕtęp:

10: iákom w pierwŕzych ksiąŕkách nápiŕał: lub teŕ y z inŕzymi wŕzyt=

11: kimi/ iáko **X.K.** mowi/ wedle tego iákom w inŕzym exempla=

12: rzu nálaŕł/ nápiŕano/ wielką liczbę z námi á nie z nim/ boby temu

13: końcá nie było: káŕdego z nich zoŕobná ŕzukác/ y oto fię z nim ro=

14: ŕpierác? A wŕzák I.M. **X.K.** będac łam w Lublinie/ chociaŕ ná

15: káŕdym *fwy*^m kazáníu o mnie kazał/ y záwŕdzy wyzywał/ gdym fię

16: mu przez páná Doktorá Grotá y inŕze/ ná rozmowę iáwná á nie

17: pokátná ofiárował/ zemná mowić niechćiał. A iákoŕ tu śmiał

18: to piŕác/ zem fię pierwey z nim/ to ieŕt lub z Papieŕem iáko pryn

19: cypałem/ lub z nimi wŕzytkimi (co oboie ieŕt niepodobná rzeczá)

20: nie roŕpárł. Trudno fię z tákimi roŕpierác/ ktorzy mowić y ŕłu=

21: cháć niechcá/ prawdy ktora w o *czy* [!] kole. A ieŕzcze trudnieyŕza/

22: gdy fię drápác páznokćiaimi chcá y ná wylanie krwie vŕŕlúia/ in=

23: ŕtyguia y fołdrúia: á ieŕzcze tym trudniey/ iáko ná powietrzu pta

24: ki wŕzytkich zbierác: ná wŕzytkich fię oględác: wŕzytkich zoŕobná

25: ŕzukác y ze wŕzytkimi fię roŕpierác. Ale od tey Przedmowy **X.K.**

26: z ŕtrony obmowy iego przyŕtápiemy iuŕ ku rzeczy ktorá tego do=

27: wieŕć chce/ iŕ nie Papieŕ ieŕt Antychriŕtem/ ále iáko táme mo=

28: wi/ Hereŕiárchowie zć. Ktoremu/ iŕ czaŕu do wywodzenia dłu=

24: giego tey rzeczy nie dořtało/ iáko fię też w tym omawia/ tedy
25: fektcie Nowokrzczeńskiey kilká tylko przyczyn przywodzi (o=
26: puściwłzy Herefiárchy/ przez ktore ia wedle Bogá y łowá iego
27: Papieże rozumiem) ták rzecz łwá o Antychriřcie záczyńaiąc. Na
28: przod/ Antykrift rozumie fię przeciwnik Kryřtułow/ otoż Papież (*marg*) Opifanie An=
: tychristá we

: dle **X.K.** (-)

29: choć ieřt namiestnikiem Kryřtułowym/ gdyż według pořtáno=
30: wienia páńskiego/ w ořobie Piotrowey/ ná mieyřcu Kryřtułó=
31: wym pářie owce ie^{go}/ ktore do řkończenia řwiátá trwaią: przed=
32: řię (według náuki tegoż miřtrzá řwego) poniżaiąc fię/ nie zowie
33: fię ták řam/ ále fię piřze řługá řług Bożych/ zá czym też Pánu (*marg*) Papież řługá
: řług Bożych. (-)

34: Chriřtułowi nigdy ni w czym nie był przeciwnym: Y owřzem zá
35: iego chwałę/ ábo krzywdę przeciw pogánom ábo kácerzom zá=
36: wřze fię wymował: Czechowic lepak z tą fektá řwá zć. niź fię dál

řze řłowá

strona: 327

ná Wędzidło X.K.P.

327.

1: řze řłowá I.M.**X.K.** połóżą: ták iáko káždy nápiřáne w Przed
2: mowie iego naydzie: trzeba iuź te nákrótce rozebrác y ná nie od=
3: powiedzieć. Co fię tedy tknie wyłozenia Antychriřtá/ dobrze ieřt
4: znáczenie/ řłowá tego Antychriřt przełozone/ choćiaź fię Anty=
5: chriřt řam nie opifał wedle potrzeby: przeciw czemu iednák nic
6: fię tu mowić nie będzie: gdyż ták ieřt/ iź Antychriřt ieřt przeci=
7: wnik Chriřtułow. Lecź tu nam nie idzie tylko o znáczenie y wyro
8: zumienie řłowá: ále też idzie y o rzecz řamę: y o okazanie te^{go}/ ktoby
9: był Antychriřtem: y ktoby ták řłufznie/ będąc nim/ mogł też być
10: beřpiecznie Antychriřtem názwány. To ieřt/ Chriřtułowym prze

11: ciwnikiem/ y nieprzyjacielem: ktorymby zás nie mógł być wła=
12: śnie/ gdyby naprzod wśzytkiego przeciw Chriftułowi nie czynił.
13: Ale iż wśzytko czyni/ przetoż ieft Antychriftem/ przeciwnikiem
14: Chriftułowym. Tu gdyby fię godziło/ ty śamy śłowá **X.K.** wziąć
15: przedsię/ y ony śamy rozbierác: y z nich Antychrifta/ opuściwśzy
16: I.M. wywody/ pokazowác/ nie byłoby nic łatwieyśzego: boby
17: fię rzecz tá mogła prętko śkończyć. Lecź aby śobie tego I.M. zá
18: krzywdę nie brał/ ábo ták nie mniemał/ iż nie mamy co ná nie **od**
19: **odpowiedźcieć** [!] / przetoż teraz tego zániechawśzy/ wywody śáme
20: I.M. odpráwiemy/ á przy tym też y Antychrifta śwym porząd=
21: kiem przy nich pokazowác będziemy. Naprzod tedy krotko mo
22: wiąc/ dziwna mi fię zda tá logiká **X.K.** ktorey z wyłózenia śłow (*marg*) **Rozbieranie**
: **śłow X.K.**
: ktorymi opi-
: świe ántychri
: stá. (-)
23: ká tego Antychrifť vzywa: ále iż iey iá nieumiem: przetoż też nie
24: ná nię/ ále ná rzecz śámę odpowiedác będę. Acź to wiem/ iż gdy=
25: by był thák rzecz śwą wyśtawił/ Káždy Antykryť ieft przeciwnik
26: Chriftułow: Papieź nie ieft żadnym przeciwnikiem Chriftufo=
27: wym/ A ták żaden Papieź nie ieft Antychriftem: tedyby też śa=
28: twie było rzecz tę poić/ y ná nię odpowiedźcieć. Abowiem/ gdy
29: by wtorey propoficyey/ ábo połózenia/ śłowem Boźym y pewny=
30: mi á niewątpliwiemi známiony/ ktore Grekowie τεκμηρία názy=
31: wáią dowiodł y obronił. A ktoby te^{mv} mógł co ná odpor mowić:
32: y nie zaráz zámknienia tey rzeczy pozwolić? ále gdy puściwśzy tę
33: pewną/ y dobrze vtwierdzoną drogę/ wići fię około płotá plo=
34: tą/ tedy nielza/ iedno ie też tákże rośplátác/ iáko śą vplećione. A
35: le wśdy śłuchaymy/ co rzeczy śwey dowodzác/ to ieft/ iż nie Pa=
36: pieź ieft Antychriftem/ ále iż ia y z brácią moją/ mowi I.M.**X.**

strona: 328

328

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: **K.** Atoli tak mowi/ w krotką sumnę słowá iego zebrałszy: Pa (*marg*) Wywod **X.**

2: **K.** iż Papież

3: nie iest Anty

4: chrystem. (-)

5: pież choć iest namiestnikiem Chrystułowym/ przedsię się tak nie

6: zowie/ ále się zowie sługą sług Bożych: á tak Papież nie iest ni w

7: czym przeciwnikiem Chrystułowym zc. Thy słowá y rzeczy/ ku

8: ktorey ich I.M.**X.K.** vżywa/ iż gruntu nie máią z piśmá ś. prze=

9: to się też ośtác nie mogą. A náwet y według Logiki nie są wa=

10: żne. Abowiem **X.K.** bierze to sobie zá fundáment/ *petens principi-*

11: *um*, o co prze idzie/ y czego by pierwey dobrze dowieść potrzebá.

12: A iż to ia ielzczę włásniey á krotko rzekę/ w nádzieię słowá Boże=

13: go/ bierze to przedsię **X.K.** *cze*^{g0} nigdy nie obroni áni dowiedzie:

14: ponieważ się z prawdą słowá Bożego nie zgadza. Bo to mowić

15: iż Papież iest namiestnikiem Chrystułowym/ nie co inżzego iest/

16: iedno chcieć prawdę słowá Bożego w kłamstwo przemienić/ po

17: tym ludzi omamić/ żeby się w tym nie czuli: á nád to Chrystuś z

18: mocy y wiadomości y rządu chcieć złupić: ktory rząd/ oddał mu

19: Bog oćiec niebiełki do ręku: y dla *ktore*^{g0} też pośádził go po prá=

20: wicy fwey: áby on sam á nie kto inży/ ná mieyfcu iego krolował:

21: á krolowały by w pośrzed nieprzyaciół/ áż do zwyciężenia ośtá=

22: tniego nieprzyaciela śmierci. W ktorym czásie niż się skończy/

23: żaden *te*^{g0} z piśmá ś. nie pokaże/ áby to łwe krolestwo/ moc/ zwierz

24: chność y rząd/ miał komu Chrystus Pan zlecác/ onego namie=

25: stnikiem łwym czyniac. Gdyż/ *contra oportet nullum datur remedium*

- 23: przeciw mułowi (mowi) ábo potrzebie/ w łowie BOżym dot
- 24: kliwie wyrázoney/ nie może być wymyślono/ przez coby fię to
- 25: zwątlíč y wyniłzczyć/ co Bog chce mieć miáło. A ten mus ábo (*marg*) Christus fam
- : á nie kto infzy
- : miásto niego
- : krolowác mu
- : śi. (–)
- 26: potrzebę znacznie Páweł s. wyraża tymi łowy o Chriftuśie mo=
- 27: wiąc/ *δεξ γας àντον βασιλειν*, *oportet enim ipsum regnare*, boć mu kro
- 28: lowác muśi/ ábo/ boć mu krolowác potrzebá/ áżby położył włzyt
- 29: ki nieprzyiaćioły iego/ pod nogi iego. Nie ládá to łowká: twár
- 30: do fá zápieczętowáne: gdy mowi iż mu potrzebá/ ábo iż on muśi
- 31: krolowác. Bo mowi/ iż on/ á nie kto infzy krom niego. K temu
- 32: iż čás tego krolowánia tákiego iego/ ośtátecznym nieprzyiaćie=
- 33: lem śmierćią kończy/ á przed zwyciężeniem iey *furrogata*, ábo na=
- 34: miáłtká/ ábo wikáryego nie wyraża. Czegoby pewnie nie zánie=
- 35: chał/ gdyby tym czálem ktorykolwiek być miał. A iż nie názná=
- 36: cza/ tedy tego nie bez przyczyny czyni: ále dla łufznych prawdzi=

wych y

strona: 329

ná Wędzidło X.K.P.

329.

- 1: wych y pewnych przyczyn y świádectw łowa Boże^{go}: ktoreby fię
- 2: włzytki w niwecz obroćić muśiáły/ gdyby namiáłtká ktorego
- 3: pozwolić miał. Których ácz ieft wiele: włzákże ia tylko niektore
- 4: przypomionę. Iáko to/ iż Pan Chriftus páłterz dobry náłz/ y do=
- 5: zorcá dułz náłznych/ chociaż zábity był y vmárł/ iednák w grobie
- 6: nie zołtał: ále wzbudzony będąc żywie: á śmierć mu iuż więcey
- 7: nie pánuie. Druga/ nie ieft bez mocy y wiadomości potrzeb ludzi
- 8: tu miełzkáiących: gdyż też nie ná oko łądzi: áni z powieści ktora
- 9: by do wśzu iego przyłzłá/ Ezái. 11. v 3. iáko ładzą infzy Pánowie

10: świata tego: ktorzy/ nierzkąc daleko kędy ná łtronie/ ále y tego
11: co fię w tyle ich zá oczymá dzieie/ y co kto przed oczymá ich ná
12: fercu broi/ wiedzieć y widzieć/ procz łkutku/ á powieści nie mo=
13: gą: dla częgo im też ná łtronie będącym/ trzebá tám y łam mieć
14: łurrogatow/ namiáłtkow/ łtrożow/ dozorcy zċ. Lecż on/ iż to
15: włzytko wie/ y mocą y mądrością łwą/ łądząc łprawiedliwie/
16: włzytkiemu łam łproftác może przetoż namiáłtká żadnego nie
17: potrzebuie. K temu/ iż áczkolwiek nie iełt obecny wedle ciáłá/
18: iednák ząwždy iełt z łwoimi/ według duchá/ ktorego wzięł od
19: Bogá bez miáry: tákże też iełt z łwoimi y według zwierzchności/
20: ktorą mu dał Bog oćiec ięgo ná niebie y ná źiemi: á ták iełt iáko
21: to obiecał być ná koniec y ze dwiemá/ ktorzyby fię w imię ięgo
22: zgromádzili/ Máth. 18. v 20. á 28. v 20. Ponieważ tedy on łam
23: iełt/ tedy wikáryęgo nie potrzebuie. Náđ to iefzcze/ znácznie te=
24: go dokłáda piłmo/ iż on będąc náłzym przyczyńcą/ y ofiárowni=
25: kiem/ ząwłze fię zá námi przyczynia/ y okázuie przed oblicznością
26: Bożą: iż też ząwždy żywie: iáko Pifarz listu do Hebreow mowi:
27: káp^{itulm} 7. v 24. iż (ofiárownik náłz) ná wieki trwa/ przetoż też wie=
28: czne ofiárownictwo ma: przetoż też koniecznie záchowác może
29: ty ktorzy prze zeń przyłtępuią do Bogá: ząwždy żywąc/ áby fię
30: ząwždy przyczyniał zá nimi. O czym też y indźiey łą świadectwá
31: Heb. 9. v 24. Rzym. 8. v 34. Ian. 14. v 16. 1. Ian. 2. v 1. Ktorą
32: też rzecz iáśnie nam przed oczy przykład Stefáná ł. wyłtawia.
33: Zá ktorego/ áczkolwiek y Piotr y infzy Apołtołowie żyli/ iednák
34: fię Stefan ná żadnego z nich nie ogládał: ále łámeęo tylko ie=
35: dynacza przyczyńcę y Páná w niebie po práwicy Bożey vpátro=
36: wał: y będąc kámionowány duchá mu do rękę oddawał/ kto=

330.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: ry/ ná toć nam ieft ku przykłádu wyftáwiony/ ábyfmy y my tám=
2: że w niebie oczymá wnętrznemi/ tegoż páná/ y páłterzá náfzego/
3: Iezufá Chriřtufá zázwdy po práwicy Bożey vpátrowáli: á ná za=
4: dnego fię zmyřłonego niewiedzieć kędy dáleko zá gorámi/ zá
5: morzem y zá rzekámi pánuiącego namiáftká przeciwniká Chri
6: řtufowego namniey nie oglądáli: gdyż żywy ieft řtroż y páłterz
7: náfz: zázwdy go z łobą mieć/ nań pátrzyć możemy: á Papieżá
8: nie kázdemu fię widzieć zeydzie. Wie o nas náfz páłterz: á Papież
9: procz opifánia y powieřci drugich wiedzieć nie może. A iż fię to
10: iuż pokazało iż iemu fámemu potrzebá krolowác/ do zwoiowá=
11: nia ořtátecznego nieprzyaciéłá řmierci: á pokázác fię to z dru=
12: giej řtrony nie może/ áby tym czáfem miał komu kroleřtwo řpu=
13: řcić/ rządz zlecác/ y miałto Ńiebie wikárye^{go} ábo namiáftká pořtá=
14: nawiác: tedy fię iuż to iařnie iáko řłóńce pokázuie/ iż Papież nie
15: ieft tym czym go czyni y zowie **X.K.** to ieft namieřtnikiem Chri=
16: řtufowym: ále y owřzem gdy to łobie przywłářcza/ y náde wřzyt=
17: ki fię wynoři/ y gdy to od inřzych ktorzy go tym czyniá y zowá
18: przyimuie: tedy fię tym řam Antychriřtem/ to ieft/ řprzeciwni=
19: kiem Chriřtufowym być pokázuie. Chriřtus Pan wřziáł od Bo=
20: gá oycá kroleřtwo/ ktorego nie zleca/ áni zleci nikomu: á zwłá=
21: řzczá ku pánowániu nád drugimi (bo fię tu nic nie mowi prze=
22: řciw porządmemu wřługowániu řłowem Bożym przez wierne pá=
23: řterze we Zborzech iego) ále ie zás po zwycięřtwie wřzech nieprzy
24: iációl/ temuż Bogu oycu/ od ktorego ie wřziáł/ odda: iáko tám=
25: że 1. Kor. 15. v 24. 28. Apořtoł mowi: potym koniec gdy odda
26: kroleřtwo Bogu oycu/ y gdy řkáři wřzelkie przełóżeńřtwo/ y wřzel
27: ká zwierzchnořć y moc. A gdy mu wřzytko poddano będzie/ tedy
28: y řam řyn będzie poddan temu/ ktory mu poddáł wřzytko: áby

- 29: Bog był wżytkim we wżytkich. Ale Inadź **X.K.** nie tak zgoła
- 30: zowie Papieżá/ bez okazánia tey rzeczy nie iakiego namiátkiem
- 31: Chriftofowym: lecz też tego dokláda/ iż on wedle poftánowie= (*marg*) Możeli Pa-
: pież, w ofobie
: Piotrowey,
: być namiást-
: kiem Christu
: łowym. (-)
- 32: nia páńského/ w ofobie Piotrowey ná mieyfcu Chriftofowym
- 33: pášie owce iego/ ktore do fkończenia **świátá** [!] trwáią. Dobrze/
34: prawdá iest iż tak mowi **X.K.** ále przedsię y tá mowá/ którą
35: pierwfzey dowodzi/ nie mniej też dowodu/ iáko y pierwíza/ po=
36: trzebuie. Gdyż też także iáko y pierwíza/ dáleko się fłowá Bo=

żego prawdą

strona: 331

ná Wędzidło X.K.P.

331.

- 1: żego prawdą mija. Abowiem poftánowienia tego **páńskie**⁸⁰ kto=
2: re wśpomina/ nigdy o żadnym Papieżu Rzymfkim z fłowá boże=
3: go nie pokaże. Owłzem my/ rzecz temu przeciwną/ pokazać mo=
4: żemy. Bo/ á kto to kiedy w fłowie Bożym widział y czytał/ iż
5: tak Pan Chriftus poftánowił/ żeby Papież Rzymfki/ á iefzcze w
6: ofobie Piotrá ś. vmárłego/ miał páść owce iego? Bo/ chociaż
7: to pewna/ iż owce Chriftofowe trwáć będą do **fkończenia** [!] **świá**=
8: tá: iednák to przedsię nie poydźie zá tym/ áby dla tego Papież/
9: miał być w ofobie Piotrowey páfterzem ich. Gdyż y to/ co mo=
10: wi w ofobie Piotrowey/ niewiem z kąd ma? y niewiem ktore fło
11: wo Boże tak go wierzyć y mowić náuczyło? Ani tego dowiedzie
12: żeby Pan Chriftus Piotrá/ nierzkąc Papieżá páfterzem w Rzy=
13: mie poftánawiać miał. Ponieważ on sam rzekł do vcźniow (*marg*) Christus sam
: iest z fwoimi,

⌋ bez namiást-

⌋ ká. (-)

14: Íwyeh/ ktorým kazał Ewánielią przepowiedać/ á nie pánować

15: nád inźyymi/ áni mńzyć/ áni wiłowác zċ. odchodząc od oycá fwo=

16: iego Oto ia z wámi ieltem aż do fkończenia świátá. Mowi ia ie=

17: Ítem z wámi/ á nie mowi oto wam poftánawiam miałto siebie

18: Piotrá. Bo y Piotr y inźy bez niego nic nie fą. Ani mowi/ oto ná

19: mieyfce Piotrowe/ ábo oto w ofobie Piotrowey Papież Rzymfki

20: páść was będzie. Ale mowi/ iáko prawdźiwy/ w ktore^{go} vściech

21: zdrádá náležiona nie byłá: oto ia z wámi ieltem aż do fkończe=

22: nia świátá. Do wĺzytkich to mowi/ á nie do iednego: y ze wĺzyt=

23: kimi być chce/ nie z iednym tylko ktorým zofobná. Iż tedy fám

24: ielst/ tedy mu namiáftká do nich nie potrzebá. A iż też fám ielst pá (*marg*) Obietnice Bo-

⌋ że o iednym

⌋ wiecznym pá

⌋ sterzu. (-)

25: Íterzem/ y fám fwe owce pášie/ bez namiáftká y wikáryego/ oto

26: y o tym fłuchaymy Bogá fáme^{go} z dawná przez Proroká mowią=

27: cego/ w ty fłowá (Ezech. 34. v 22. Ia fpráwię wybáwienie o=

28: wcam moim/ á nie będą więcey, **podáne** ná rozerwánie: y fądzić bę

29: dę między báránem y báránem. A wzbudzę nád nimi páfterzá

30: iednego/ **notá iednego nie wiele ich**, y páść ie będzie fługá moy Da=

31: wid/ **notá nie Rzymski Papież ieden po drugim w ofobie Piotrowey**. A on

32: ie páść będzie/ y on będzie páfterzem ich. A ia Iehowáh będę

33: im zá Bogá: á fługá moy Dawid Książęciem w pośrzodku ich/

34: ia Iehowáh mowiłem. Toż powtarza káp^{itulum} 37. v 24. Skąd to

35: obaczyć mamy: iż ponieważ ták fłowy otworzyłtymi Bog o tym

36: mowi/ tedy nie przeco inźzego/ iedno áby znác dał/ iż iuż chćiał

strona: 332

332.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: koniec vczyńić onemu pierwżemu rządowi/ zwierzchnego y cie
2: lefnego pánowania nád ludem fwym: ktoremu zawnždy rozmaíte
3: páłterze/ y rządźce dawał: y Sędźie y Krole y ofiárowniki/ przez
4: ktore rządźił lud fwoy. Lecz iż fię oni wedle powinności w vrzę=
5: dzie fwym nie záchowáli/ iáko fię godźiło/ przetoż też támże/ y
6: ná infzych mieyfcách/ lámentuie ná nie przez Proroki. K temu/
7: ácz fię też kiedy kto y między nimi nie zły obrał: iednák/ iż czło=
8: wiekiem był proftym/ ktoremu/ iáko pífarz listu/ do Hebreow pi=
9: lząc o ofiarownikách Heb. 7. v 13. mowi/ śmierć życ dłuogo nie
10: dopuściłá/ że po nim ná mieyfce iego infzy muśiał być poštáno=
11: wiony: Przetoż iákom rzekł/ obiecował Bog on rząd y páłterze
12: odiawłzy/ rząd infzy nowy záložyc/ y páłterza infzego/ á znácznie/
13: miáłto infzych wielu/ iednego poštánowić: ktoryby sam **á nie przez**
14: **ofobliwego Wikáryego Papieżá Rzymskiego** owce iego páłł: y samby
15: był páłterzem nád nimi. Ktore páłterstwo z ftrony ofiárownic (*margin*) Christufow
: rząd ná za-
: dnego włożon
: być nie może. (-)
16: twá przyczytá pánu Christufowi Pífarz listu do Hebreow/ nie
17: tylko w onych słowách ktore fię wprzod o wftáwicznym życiu ie=
18: go wlpominály: ále y w tych gđzie mowi/ iż dołtał **ἀπαρβατόμ,**
19: nie przelstępnego iż ták rzekę/ ofiárownictwá/ to ielł/ ktore iuz z
20: iednego ná **drugie**⁸⁰ przenořzone y wkładáne być nie może/ Heb.
21: 7. v 24. poniewaź on trwa ná wieki. Bo gdyby mogło ná infze=
22: go kogo być wkładáne: iáko ie łobie Papieźnicy zmyśláią/ y ná
23: nie iednego po drugim dźiwnymi práktykámí wftáwiáią: tedy
24: by BOg próžno o páłterzu iedynym czynił te obietnicę. Ielźcze

- 25: by ten p[asterz] Dawid nie p[as]ł owiec iego: [a]niby by[ł] p[asterzem]
- 26: ich: pokiby tu iefz[er]ze infzy p[asterze] byli/ y p[as]ienie to łobie owiec
- 27: Bo[ż]ych przyw[ła]fzcz[ali]. Ale i[ż] Bog b[ę]d[ac] prawd[zi]wy/ vczyni[ł]
- 28: dofyc obietnicy fwey/ dawfzy p[asterz]a iedynego/ przedtym zda=
- 29: wn[ia] obiec[an]ego: [a] onego dawfzy iu[ż] koniec onym f[ta]rym p[as]te=
- 30: rzom vczyni[ł]: (mowi fię to z f[tr]ony Zborowe^{go} r[za]du/ nie z f[tr]ony
- 31: rzeczy p[os]politey [ziem]fkiey/ ktora n[ia] [swie]cie drog[ą] f[wa] id[zie].)
- 32: A nie iefz[er]ze to o brzym[ka] [!] [s]mi[os]c[ie] przeciwko t[ak] i[af]ney rzeczy/
- 33: ch[ci]e[ć] przedsię f[ta]nowi[ć] łobie p[asterz]a powfzechnego infzego? [a]
- 34: i[ak]oby n[ia] vpor przeciwko Bogu/ y Chrif[tu]łowi p[asterz]owi prze
- 35: ze[ń] p[os]tanowionemu/ znou z[as] wkrzesz[ac] onę iu[ż] vp[ad]l[ą] rzecz
- 36: p[os]polit[ą] Izra[el]sk[ą]? [a]bo łobie n[ia] k[is]ta[ł] oney infz[ą] zmyśl[ac]? Co

i[ż] Papie[że]

strona: 333

n[ia] W[ę]dzid[ł]o X.K.P.

333.

- 1: i[ż] Papie[że]/ y z swoimi dworz[an]y/ i[ak]o n[ia] oko widzimy/ czyni[ą]:
- 2: A wię[cz]e ich iefz[er]ze [s]mie kto omawia[ć] y broni[ć]/ [ze]by Antychrif[ta]
- 3: mi/ przeciwnik[ami] Chrif[tu]łowymi/ nie byli? Niech fię w tym
- 4: dobrze I.M.X.K. z łob[ą] obr[ac]huie: dali mu te[ż] tylko pan Bog
- 5: wyrozumienie tey rzeczy. A co mowi I.M. i[ż] Papie[ż] b[ę]d[ac] na=
- 6: mief[tn]ikiem Chrif[tu]łowym/ t[ak] fię przedsię/ poni[ż]ai[ac] fię/ nie
- 7: zowie: [a]le fię p[is]ze f[ł]ug[ą] f[ł]ug Bo[ż]ych. Tedy mi temu d[zi]wno/ i[ż]
- 8: w rzeczy tak i[af]ney/ z[ale]c[ai]ac t[ę] wilcz[ą] pokorę Papie[fs]k[ą] chce X.
- 9: K. ludzi b[ac]znych omami[ć]: [a] o[st]ro p[atr]z[ac]e/ z[am]ydl[ai]ac im k[os]t
- 10: kufem i[ak]im[is]i oczy pr[awie] n[ap]orz[ad] z[as]lepi[ć] [ze]by widzac nie
- 11: widzieli/ [a] rozumie[ac] przedsię nic nie rozumieli ani te^{go} coby to
- 12: by[ł] z[as] tytu[ł] Papie[fs]ki Seruus Ieruorum Dei, f[ł]ug[ą] f[ł]ug Bo[ż]ych vwa
- 13: [za]li/ [a]ni o tym coby fię te[ż] przeciw te^{mv} tytu[ł]owi f[sk]utkiemw rze=
- 14: czy pokazow[al]o pomys[la]li. Iefz[er]ze w[zd]y poniek[ad] ten tytu[ł]

15: mógł Grzegorzowi pierwszemu/ wielkiem názwanemu służyć:(*marg*) Grzegorz I.

: Papież Ser-

: uus seruorum

: Dei. (-)

16: ktory się tak naprzod podpisać począł. Iż on to będąc w ká=

17: picy wychowany/ mnichowską miał w sobie pokorę: y ielzcie się

18: nie douczył być pánować/ bo też ielzcie do pánstwa takiego nie

19: przyšlo było: wedle słów Prorockich/ chociaż też iuz y on iáko mo

20: gąc/ przez mnichy swoje subtylnie się w ludzi wkradał/ y one so=

21: bie y kościołowi *fwe^{mv}* Rzymfkiemu zniewalał: á to zwierzchnim

22: nabożeństwem: y wymyślnemi ceremoniami/ y rozmaitymi przy

23: datkami/ przedtym nigdy niesłychanymi/ áni widanymi: ktore

24: on wynaláł/ y przez nie onę prostotę przodków swych w *odprá*

25: *wáwoniu* [!] nabożeństwa iákoby potępia: gdy ná nim iáko *profty^m*/

26: á nic nie wyftawnym/ nie przeftawiając/ świętnieyfze sam wymy

27: śliwży/ *one^{go}* náśládował/ y nie iáko sługá sług/ ále iáko pan má

28: iący nád inżymi zwierzchność/ inży toż czynic rofkázował/ ktory

29: ácz między inżymi/ ktorzy ponim byli/ miał wżdy coś w sobie/

30: wedle zdánia tych co żywoty Papielkie piáli/ lepszego: Iednak (*marg*) Piotr ś. nie pi

: lżąc się słu-

: gą sług Bo-

: żych przed

: się w skutku

: służył. (-)

31: przedsię niewiem/ żeby y on temu podpísowi swemu dofyć vczy=

32: nił: to iest żeby prawdziwie wedle Chriftufá páná/ y wedle postęp

33: kow y náuki Apofztolfskiej/ sługam Bożym/ iáko sługá/ służył?

34: Iáko czynił Piotr ś. chociaż się on tak/ y żaden z Apofztołow/ nie

35: podpísował. Iednak y on/ y káždy z nich ná żądanie y rofkazanie

36: inłzych wiernych/ połłány będąc łzedł/ kędy byłá potrzebá. Iáko

tt 3

z Ieruzá=

strona: 334

334.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: z Ieruzálem do Sámáryey Dżie. 8. v 14. z Liddy do Iopen Dżie.

2: 9. v 38. z Iopen do Cefáriei Dżie. 10. v 21. zĉ. A gdy mu też co in

3: łzy/ chociaż z niewiádomośći zádáli/ tedy fię oto ná nie nie gnie=

4: wál: áni im zá złe miał/ ábo ná nie fukał: ále o łobie/ w duchu

5: ćichym łpráwę dał Dżie. 11. v 4. y gdy go Páweł/ z obłudy łtro=

6: fował/ iáko mámy Gál. 2. v 11. nápiáno: tedy tego nie czytamy/

7: żeby fię o to gniewáć miał: ábo/ żeby to o łobie twierdził iż on od

8: żadnego nie ma być/ áni może być łądzon y łtrofowan/ iáko to po

9: tym o Papieżach nápiáno czytamy. **Dist. 40. Can. Si Papa.** zĉ. Ze

10: oni/ áni mogą być/ áni máią być ni **odkogo** [!] łądzeni. Co chociaż

11: by też Grzegorz/ bez mnichowłkiej zmyśloney pokory/ łłużąc

12: drugim/ y ná rozłádek fię inłzych dáiąc łzćerze czynił/ y łkutki po

13: łobie tey łłużby/ łłużąc łługam Bożym pokázował: ták żeby mu

14: włánie podpis ten/ łługá łług Bożych/ należał: iednák ia tego

15: baczyć nie mogę/ iáko go przyłtoynie y prawdźiwie namiáłtko=

16: wie iego vżywáć mogą? Gdyż żywoty ich/ y włzytkie połtępki/

17: y tytuły/ ktorych teraz ći vżywáią. Iáko **sanctiřsimus řummus, ma-**

18: **ximus Pontifex**, náświęłczy naywyłżzy/ y náwięłczy Biłkup zĉ. z (*margin*) Hárde tytuły

19: Papięskie. (–)

20: tym tám od Grzegorzá wymyślonym/ zgodzić fię żadná miárá

21: nie mogą. Abowiem zwáć fię názwilkiem łługá łług Bożych: á

22: przedsię nigdy żadnemu nie łłużyć: owłzem nád Cefarżmi/ nád

23: Krolmi/ nád Książęty/ tákże nád miáłty/ páńłty/ y kráinámi

24: pánowáć/ y przywodzić: y onym **lic volo lic iubeo**, ábo/ **quare tibi**

25: **præcipiendo mandamus**, ták chcę mieć ták rołkázuię zĉ. hárdzie y zu

- 25: chwále mándaty ábo były połyłać y zuchwále z pogroźką rofká
- 26: zowác: á co może być infzego/ iedno naprzod ze wŕzytkich/ kto=
- 27: rzy fię w tym nie czuią ŕzydźić? onych niewolić? nád nimi y zdro=
- 28: wiem ich/ y nád máiętnościami przewodzić y zwierzchności v=
- 29: żywác? y ludziom fię ná koniec/ tákże iáko y on iest Bogá ná
- 30: wyobrażenie iego ŕtworzonym iáko beŕtyam/ dla więŕzey pom=
- 31: py kázác nośc/ á drugim przed ŕobą vpádác ná ziemię/ y zgoła
- 32: to mowić iż Papieżá żadna zwierzchność ziemfka/ áni rozwięzác
- 33: áni zwięzác może/ iáko Bogá iákie^{g0}. Iáko to ŕobie y infzym Mi
- 34: kołay Papież przywłaźcza/ dowodzác tego iż Papieże ŕá Bogá (*marg*) Hárde skutki
- ⋮ y postęki Pa
- ⋮ pieskie. (-)
- 35: mi/ przeto iż ie ták Konŕtántinus názwał. Iáko o tym piŕze [Gra-](#)
- 36: [tian. dist. 96. ca. Satis euidenter. Et Anton. Titu. 16.](#) O ktorey zmy=

śloney y

strona: 335

ná Wędzidło X.K.P.

335.

- 1: śloney y wymatáney zwierzchności Papieŕskiej/ ktorą nád Cefá
- 2: rzmi máią: iáko támże áż do końca teyże diŕtynkcyey Grácyan
- 3: piŕze/ niech ŕobie kto chce czyta/ wyŕzy iż oni pány ŕá pánow/
- 4: choćiaz fię obłudnie y nieprawdźiwie ŕługami ŕług Bożych zo=
- 5: wią. Gdyż fię żadney zwierzchności ŕądźić nie dopuŕzczáią/ (iá
- 6: ko fię ŕądźić dopuŕcił Chriŕtus Pan/ y żydowŕkiej y pogánŕkiej
- 7: zwierzchności/ co też y Apoŕtołowie czynili) ŕámi chcą wŕzytkich
- 8: ŕądźić y nád wŕzytkimi/ pod tytułem ŕługi/ pánowác y przewo=
- 9: dźić. Iáko y ty wierŕzyki ich ŕwiádczą/ ktore glozarz Grácya= (*marg*) Wierŕze Papie
- ⋮ ŕom Rzym
- ⋮ skim ŕłużące (-)
- 10: now ná kráiu nápiŕał. [In. C. 1. Quae. 7. Can. Quotiens cordis](#) mowiac.
- 11: [Seruierant tibi Roma diu domini dominorum, ŕeruorum ŕerui nunc tibi](#)

12: *funt domini*. To iest/ służyć przedtym Rzymie/ z pánow zacni
13: Pánowie/ á teraz ci pánuią z niewolnikow służkowie. Iákož to
14: dobrze y właśnie wyrażił/ czáłow swych ten/ co ty wierzyki na=
15: przod złożył. Vkázuiać/ nie tylko odmiánę rządu stárego Rzym
16: skiego: ále też y o sob nád nim pánuiących. A bowiem poki zacni
17: Senatorowie tákże Krolowie y Cefárzowie/ w Rzymie roká=
18: zowáli: tedy Rzymiánom zá oyce stali/ o dobre się ich stáráiać/
19: y ku ich dobremu onym/ z swoim kłopotem y trudnością/ vsłu=
20: guiać. Ale gdy Księża/ Mnifzy/ Włzetecznicy/ Czárownicy/
21: Czánoksiężnicy y służy ábo niewolnicy pánować poczęli: iá=
22: kich bárzo wiele przedtym było Papieżmi Rzymfkiemi: tedy do=
23: piero Rzymiánie wolności swych postradáli. Iáko pospolicie (*marg*) Lichotá po-
: wstawšzy hár
: da. (-)
24: ták mowia: Iż nie mášz nic ták hárdego/ nie mášz nic ták szkodli
25: wego/ iáko gdy z stánu podłego/ z łotrą lub z klechy szkolnego/
26: pan ábo ksiądz Pleban będzie/ y Bog się tám nie obędzie. Iá=
27: ko ono zdawná tož też ieden powiedział. *Asperius humili nihil est*
28: *dum surgit in altum*. Otož iż to rzecz sámá pokázuie że tego zgoła
29: nic nie mášz w Rzymfkich Papieżach czym się podpisowaniem
30: swym takowym záleciać: Bo znácznie nád wšytkimi pánuiąc/
31: nikomu nigdy prawdziwie y skutecznie ni w czym nie słužą: prze=
32: tož nam próžno **X.K.** taką ich mnichowską/ fáryzeyską pokorę/
33: záleca. Bo nie są słužgami/ áni się też zá nie máia: Pány są wiel
34: kimi ná mále słuž nie przestáia: nierzkąc żeby sami komu/ słu=
35: żyć mieli. A iż inšą mowia y pišą/ á inšą skutkiem po sobie po=
36: kázuią: tedy się y tym *lamy*^m iż są Antychrištami/ iáko myšz swym

gryżeniem/

336.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: gryżeniem/ wydawaią: iakoż fię to potym niżej ná fwym miey=

2: fcu żywym przykładem pokaże. Bo co Pan Chriřtus/ iako praw

3: dá rofkazał/ żeby mowá wářzá bylá ieft ieft: nie nie: ktorego też

4: w tym wierni nařláduią: Tedy Papieżowie/ iako ie^{go} przeciwni=

5: cy/ opák wřzytko czynią: ále o tym dořyc ná ten czás. Co też ie=

6: řzczę **X.K.** przydáie o Papieżách fwych mowiac/ żeby Papież ni (*marg*) **X.K.** řmie

: mowić, iż Pa-

: pieř nigdy **nir** [!]

: był P. Chri-

: řtuřowi prze-

: řiwnz. [!] (-)

7: w czym pánu Chriřtuřowi nigdy nie był przeciwny/ tedy fię y tey

8: mowie ták řmialey wydziwić nie mogę: widząc rzecz tey w řkut

9: ku przeciwną: á przetoř też przeciw řmiałemu/ řmieley iefzczę

10: to mowię. Iř Papież iako teraz ieft/ y iako przedtym od kilku

11: řet/ ábo więcey niř od tyřięcá lat inřzy przed nim **paucifsimis exce-**

12: **ptis**, byli nigdy w řadney rzeczy z Chriřtuřem fię nie zřadza: ow=

13: řzem mu fię záwřdy we wřzytkim řpreciwia: iako fię to (mam

14: w Pánu Bogu moim náđzieię) potym porřadkiem fwym poka=

15: že. Teraz fię tym tu zábáwiác niehcę. A iř iakoby zámýkaiąc tę

16: rzecz řwoię/ ták dáley **X.K.** mowi. Ze fię záwřze Papież zá chwa

17: łę/ ábo krzywdę Pána Chriřtuřowę/ przeciw pogánom abo káce

18: řzom wymował: tedy y to nie k rzeczy: bo nie wedle Ewánieli=

19: ey Pána Chriřtuřowey/ áni z iego rořkazania. Wiem to z wiela

20: Hiřtorykow/ iř wiela dziwnych rzeczy wařyli fię Papieżowie

21: Rzymřcy/ walcząc/ y walki przeciw řpokoynym wzbudziąc/ y

22: przeciw Pánom fwym powřaiąc zć. co fię też bęđzie mogło ná

23: fwym mieřcu przypomionąc: y to też wiem iř dla rozřzerzenia

- 24: kościoła Rzymfkie⁶⁰ pańftw/ y dla fkárbow przyczynienia/ wal=
25: ki te wzbudzáli/ zowiąc to **patrimonium sancti Petri**, to ieft/ oyczy= (marg) **Patrimonium**
: **S. Peeri. [!]** (-)
26: zną Piotrá ś. **choćiaz Piotr ś. złotá y srebrá nie miał, y ośiadłości ziem-**
27: **skich ktoreby po sobie zoftáwił: procz sieci, á nie miefzkánia fwego y to pewnie**
28: **podłego**, co iedno kiedy iákimkolwiek fpořobem do pánowania
29: fwego przyczynili: ále/ żeby to bylo dla Chriftufá/ temu żadną
30: miarą wierzyć nie mogę: gdy rzecz temu przeciwną widzę. Chri=
31: ftus nigdziey nie kazał fię ták zá fwą krzywdę wymowác: áni ták
32: chwały fwey bronić: żeby kto dla te⁶⁰ miał być niewolony y mor=
33: dowány/ iáko ich wiele pod tą pokrywką Papieże Rzymfcy mor
34: dowáli: ále kazał Ewánielią przepowiedác/ nie morduiąc/ áni
35: prześláduiąc tych ktorzy Ewánieliey nie byli pořufzni/ ále fię od
36: nich odłęczyc. A gdzieby nie tylko Ewánieliey nie przyimowano

ale fię

strona: 337

ná WędłzidoX.K.P.

337.

- 1: ále fię iefzcze ná przepowiedáce iey tárgano/ iákož to wfzytko
2: fwym opowiedał/ że ich to potykác miało: y potykáło: tám też
3: nie kázał fię mścić/ ále w pokorze ćierpieć. Nie lituiąc y zdrowia
4: vtrácić. Nie boiąc fię też tych/ co ciáło zábijáią/ ále tego ktorzy
5: y dufzę może pořlác do Gehenny zĉ. Ale iż Papiež nie ták czyni/
6: áni fię ták o chwałę y krzywdę Chriftufowę imuie/ iáko Chriftus
7: rořkazał/ y Apořtołowie czynili/ krwią fwą náukę Chriftufową
8: pieczętuiąc/ gdzie ná to mieyfce Papiež cudzą wylewa: tedy fię
9: w tym Antychriftem być íamže okázuie.
10: **KA P. 2.** Gdy iuz ták I.M.**X.K.** obronę vczynił/ y go=
11: dność pokazał fwoiego Papiežá: obroćił fię zaráz ku ořobie mo=(marg) Sierdziwy
: **X.K.** postę-

: pek. (-)

12: iey/ y ku bráćiey mey: chcąc mię w ten káptur oblec o kthorym

13: mnima/ żeby iy ziął z Papieżá fwego: ále fię ná tym myli. Dla cze

14: go mi y co więcey nád to niefpráwiedliwie przyczyta/ chcąc mię

15: ták **calumnijs obrutum**, iáko przedtym niewierni żydowie/ z potwa

16: rzyli Stefáná ś. połpolftwu podác/ ná vkámionowánie: ábo ná

17: co inźzego. Ale Bog w kthorym vfam I.M. w tym nie póćiefzy.

18: Ktory ácz nád Iákubem świątym/ dopuścił okrutnemu Hero=(*marg*) Wiernemu po

: twarz y

: śmierć nic

: nie fzkodzi. (-)

19: dowi przewieść: wźákże zász z rąk iego Piotrá wyrwał. Ale/ cho=

20: ćiazby też z łálki fwey y mnie dla imieniá fyná fwego miłego dał

21: w ręce niewiernych ludzi: tedyby to więcey I.M.**X.K.** iáko in=

22: ftigatorowi/ niefpráwiedliwemu niż mnie niewinnie obwinio=

23: nemu fzkodziło: Boby to moią wieczną/ á nigdy nie wędnącą

24: koroną/ á I.M. zginieniem wiecznym/ iefliby fię nieupamiętał/

25: było. A nád to y z ftąd to może obaczyć káždy wierny/ iż poftę=

26: pek tákowy nie komu inźzemu też służy/ iedno słudze Antychrišto

27: wemu. Ale fię godzi fłowá I.M. o tym położyć/ ktore fą ty. Cze

28: chowic lepak z tą fektą fwą/ á ná czymże więcey wźelką siłę/ mo

29: wy/ y pińania fwego fádzi/ iáko ná tym/ żeby Pánu Chriřtuřowi/

30: odiał to czym iefł/ á w poczet fwoy iego policzywfzy/ piřmo ś. kto

31: rego fię prawdą chlubi/ y wiárę nářzę opákował/ y zgołá wyni=

32: fzczył zć. Ná ty fłowá **X.K.** ácz fię iuż nieco odpowiedziało/ wźák

33: że y tu iefzcze nieco krotko odpowiem/ niż to co dáley mowi po=

34: łozę. Trzy rzeczy mi wielkie I.M. zádáie: ktore gdyby prawdzi

35: we były/ mogłyby mię słuřnie w nienawiść táką do ludzi przy=

36: wodzić: ále iż nie fą/ tedy fię w tym przed Bogiem z niewinności

strona: 338

338.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: fwey y przed Iezufem Chriftufem/ Sędzim fprawiedliwym/ ży=
2: wych y vmárłych/ y przed ludźmi wiernymi/ vcźciwymi y cnotli= (marg) Klenoty y ko
: roná wier-
: nych niewin-
: nie co ćier-
: pieć. (-)
3: wymi ćiefzę: y mam łobie tę **calumnią** zá nakofztownieyfze kleno=
4: ty. Bom ia nigdy tego Pánu y Bogu moiemu Iezufowi Chri=
5: ftufowi/ od Bogá iedynego włzech rzeczy ftworzyćielá/ mnie dá
6: nemu nie odeymował/ nie odeymuie/ áni odeymować żadnym
7: fpołobem chcę/ áni o tym myśle/ áni go też w poczet fwoy kłá=
8: dę. Owłzem przed nim ná twarz fwą ná ziemię vpadam. Wy=
9: znawáiąc go być Pánem moim/ głową moią/ zbáwicielem y od
10: kupicielem moim: y włzytkim. Ponieważ procz niego áni znam/
11: áni mam przyftępu **žadne**^{gō} do Bogá/ y do żywotá wiecznego zć.
12: W czym choćiazby mi I.M.**X.K.** ábo kto infzy z iego fpołwier=
13: nikow/ wiary dáć niechćiał: ná tym mnie nic. Oto fię ia ná niko=
14: go gniewać y fráłowác nie będę/ vfáiąc w tym funnieniu fwe=
15: mu/ vfáiąc też y fzczyrości fwey przed Bogiem/ ktoremu iáwne
16: ieft ferce moie: Iáwne też ieft y przed Sędzim od niego poftá=(marg) Ia Chriftufo-
: wi nic nie o-
: deymuie áni
: go w poczet
: fwoy kłádę. (-)
17: nowionym: o ktorego idzie: ktory fądzić będzie w fprawiedliwo
18: ści. Iáko tedy Chriftufowi Pánu nie odeymuie tego/ czym on

19: ieft/ áni łobie przywłafzczam te^{g0} co iego ieft: ták go też y w łwoy
20: poczet nie kłáde. Bo áczkolwiek to prawdá ieft/ á ia też temu
21: łzczyrze wierzę/ iż Iezus Chriflus ieft człowiek prawdziwy/ mnie
22: y infzym ludźiom procz grzechu podobny Heb. 2. v 7. á 4. v 15.
23: bom też ieft (mowiąc z wiary nie z pychy wedle piłmá ś. Efez. 5.
24: v 30.) członkiem ciála iego z ciála iego y kości iego/ dla czego
25: fię on też nie włtyda zwác brátem moim Heb. 2. v 11. włzákże ie=
26: dnák (rzeczy wtorey dotykáiąc) nigdy ia z nim równác fię nie= (marg) Brátem fię ná
: łzym názywa
: Christus ále
: fię nam z tąd
: nádymác nie
: trzebá. (–)
27: chcę: áni o tym myśle: będąc grzełnym człowiekiem/ wiedząc
28: to iż on grzechu nieuczynił/ áni byłá zdrádá náleżioná w wściech
29: iego. Tákże y to znáiąc y wiedząc/ zem fię ia z ciála ciálem y zá=
30: czął w żywoćie mátki łwey y potym vrodził wedle biegu przyro=
31: dzonego/ z woley mężá y niewiálty/ z ciála też y ze krwie: Co ieft
32: od poczęćia iego/ ktore ieft z duchá ś. y od národzenia iego ś. no
33: wego/ niebiełkiego/ ni wczym grzechem niełplugáwionego/ rze=
34: czą ták dáleką/ że iey ia y rozumem ogárnać/ y ięzykiem wymo=
35: wić nie mogę: nierzkąc ábych kiedy páná moie^{g0} ták ś. w poczet
36: łwoy położyć myślił. A to iuż ná dwie rzeczy mnie zádáne/ niech

będzie

strona: 339

ná Wędzidło X.K.P.

339.

1: będzie krotką odpowięzią moią. Trzecią rzecz iż I.M. ná-
2: dział/ ábo do niey łatę przyłzył/ tedy ia ia ná dwie częśći dzielę y (marg) **X.K.** zádáie
: mi piłmá ś. o-

: pákowanie. (-)

3: ták ná obie odpowíadam. Zádáie mi to žebych pímo ś. opáko=

4: wał/ y wynifzczał wespółk z wiárą ich. O pímie ś. iuż mi tu mo

5: wić nie trzebá/ bo fię nie tylko z prawdy iego chlubię/ ále mu też

6: cále wierzę/ y ná nim cále przeltawam/ iáko ná świątym/ czyftym

7: y prawdziwym/ ktorego wšzczerpku żadnego opákowania y wy=

8: nišczenia nie przypufzczám/ ále ie cále we wšzytkim przyimuię/ y

9: ná nim fię/ y wiárę fwá buduię. A co nawiętŕza/ iużem to (ták

10: tuŕżę) dofyć znácznie y doŕtáecznie pokazał/ iż to wšzytko ŕam I.

11: M.**X.K.** czyni y nád to co więcey z ŕtrony píma ś. co mnie nie=

12: ŕlufnie zádáie. Pánie Boże day I.M. y w tym vpámietánie. A

13: co fię dotycze wiáry ich: o tey nic zgołá nie trzymam. Bo nie iest (*marg*) Wiárá Papie-

: ska nie iest z

: Bogá. (-)

14: z Bogá: nie iest z Chriŕtuŕá: nie iest z ŕłowá Bożego. Dla czego

15: iá też gánię beŕpiecznie/ y iáko mogę ŕłowem Bożym nišczę: á=

16: bych ták zá Bożá pomocá/ mogł y I.M. y inšzych od niey od=

17: wieŕć: á do wiáry Bożey prawdziwey y zbáwienney przywieŕć.

18: Y czynić to poki mi pan Bog zdrowia wšyczy będe zċ. Mnimać

19: ták (baczę to) I.M.**X.K.** iżby on był Chriŕtyáninem y miał

20: wiárę/ ále gdyby mu to dał B. žeby fię w tym mogł y vmiál do= (*marg*) papieznicy co

: iest wiárá nie

: wiedzá áni

: iey máią. (-)

21: brze y z drugimi obrachowáć/ mam zá to/ iżby poznał že on áni

22: ma wiáry/ ani wie co iest prawdziwa wiárá: áni iest Chriŕtyáni=

23: nem. Co ácz fię iuż też dofyć znácznie w pierwšzych ksiáżkách po=

24: kazało/ wšákże iefzcze y to tu nákrótce ku onemu przydáię/ mo=

25: wiác: že fię káždy w Papieŕtwie ná tym bárzo myli/ kto mnie=

26: ma žeby był Chriŕtyáninem/ przeto iż fię z tych vrodził/ co fię też

27: Chriſtyány zowią. Gdyż iáko názwiſko ſwięty ſwiętego nie czy (*marg*) Chriſtiánin

: nie rodzi Chri

: ſtiániná. (–)

28: ni: choćiażby fię y z naſwiętſzego kto oycá vrodził: ieſli fię ſam

29: ſwiętym z łáſki Bożey przez wiárę żywą y prawdziwą w Ieżuſá

30: Chriſtuſá od Bogá dánego nie ſtánie: ták ani Chriſtyáninem

31: być może/ choćiażby fię y tyſiąc rázow krzcił/ y ták z rodzicow

32: názywał. Ktoby chriſtuſá Ieżuſá pierwey przez wiárę nie obległ:

33: ktoby fię znowu nie vrodził: ktoby przez ponurzenie w ſmierć

34: Chriſtuſowę pogrzebiony z nim nie był: ktoby go w ſercu przez

35: wiárę w łobie mieſzkáiącego nie czuł áni miał: ktoby w nim iá=

36: ko látoroſłká w winney máci cy mieſzkáiąc owocu trwáiącego

uu 2

nie czynił.

strona: 340

340.

Trzećie kſiáżki

Odpowiedzi/

1: nie czynił. Czego wſzytkiego iż w Papieſtwie nie máłz: gdzie fię

2: tylko ná dziećinny krzeſt ogladáią/ y ná to názwiſko **Krzeſćia**=

3: **ánin** [!] / żadnego odrodzenia y odnowienia po łobie nie pokázuiąc:

4: y owłzem czárámi fwemi/ báłwochwálftwem grubym y ſpro=

5: ſnym/ procz inſzych niezliczonych bez pokáiania złoſci y ſproſno

6: ſci imię Boże lżąc y háńbiąc/ chodząc też drogámi przodkow

7: ſwych/ á nie drogámi Chriſtuſowemi/ ktory ſam ieſt drogá do

8: Bogá/ Chriſtyány żadná miárá nie ſá/ áni/ poki fię nie vznáią/

9: nie náwrocą: nie pokáią: Chriſtyány być mogą. *Quia vt inquit il*

10: *le, non nafcuntur ſed fiunt Chriſtiani &c. Quum autem ex ſola natiuitate*

11: *& pædobaptiſmo cenſeantur nunc in Papatu homines: nin quidem re ve (marg) Chriſtiáni*

Pa

: piſtici vnde

: dicti. (–)

12: ra à Christo, vel etiam à chrifmate illo Papistico Christiani vel chrifmata-
13: ni, fi vocis, pronunciationis fcriptionisq̄ue etymon nostratium fpectes: fed
14: nefcio qui cristiani: quasi á galli gallinacei cristis illis in fublime erectis pro
15: fecti: quomodo quæfo, nifi iterum, cristis illis antiquis depofitis, renafcan-
16: tur, in Christum per fidem inferantur, & per nouitatem fpiritus renouen-
17: tur, Christiani vere fieri & re ipfa conferi poterunt? Co niech iáko bá=
18: czny íam I.M.X.K. rozfádba: mądremu dofyć. A co potym
19: przydáie/ mowiac ták: Bo Ian ś. íádzi ná tym wízytek grunt
20: y cyl Ewánieliey ś. ábyfmy wiárą byli vpewnieni/ iż Iezus íeft
21: Chriftufem y fynem Bożym: to íeft/ iż nie tylko íeft człowiekiem
22: národzonym/ y z przydáním imieniá obrzezánym: ále też íeft
23: Kriřtufem/ to íeft Mefyafzem ná to pomázánym: á k temu fy=
24: nem Bożym/ á fynem Bogá żywego (iáko wyznawa Piotr ś.)
25: to íeft z przyrodzoney íftności vrodzonym Bogiem: iáko Ezá=
26: íalfz przepowiedział/ iż íam Bog przyidzie y zbáwi nas zc̄. Tedy y
27: to/ procz oftátecznego tego (to íeft z przyrodzoney íftności zc̄.)
28: przydatku/ ktory íeft ímrodliwym plátem/ do pierwųzych fłow
29: przyfzytym/ ktory w fobie nic fłowá Bożego y prawdy zbáwien
30: ney nie ma/ nie byłoby nic/ áni íeft przeciw nam z dobrym wyro=
31: zumieniem. Bo to náfzá íeft wiárá: náfze to íeft wyznánie wedle (*marg*) W czym zgo-
: dne náfze wy-
: znánie z X.
: K. (-)
32: opifánia Ianá ś. Iż Iezus íeft chriřtufem fynem Bożym/ to íeft/
33: nie íeft goły y profy człowiek/ iáko nas w tym potwarzáią žeby=
34: ímy ták wierzyli biegiem przyrodzonym poczety y ípráwiony: á=
35: le íeft człowiekiem fynem Bożym z duchá ųwiętego poczety/ y
36: duchem potym Bożym bez miáry nápełnionym: w ktorym zu=

1: pełność boŝtwá cieiefnie mieŝzka: ktorego Bog Pánem y Chri (*marg*) Iákiego Chri-

2: stufá wierzy-

3: my. (-)

4: Ítufem vczyñił. Abowiem wedle tego/ iż fię z naŝienia Dawido

5: wego vrodził/ według ciáá z dziewice Máryey/ ieft fynem Da

6: **dowym** [!] / prawdziwym człowiekiem: ále zás wedle tego/ iż fię z

7: ducha ś. począł/ y ieft potym duchem ś. pomázány y zápieczęto=

8: wány/ ieft fynem Bogá naywyższego: y ieft teŝ dla te^g Bogiem

9: náŝym. wybáwicielem od śmierci y pieklá: á drogá y prawdá

10: do żywotá y kroleŝtwá niebieŝkiego. A co przydáie dowodząc zá

11: ráŝliwego błędu ŝwoiego o przyrodzoney iŝtnoŝci/ ktorey ŝłowo

12: Boŝe nie zna/ ŝłowá Ezáiaŝzowe: Iŝ ŝam Bog przyidzie y zbáwi

13: nas. Tedy ná ty krotko odpowiedam/ ŝe nic tey rzeczy/ to ieft

14: przyrodzoney iŝtnoŝci/ o ktorey nigdy Ezáiaŝ nie myŝlił/ nie ŝłu

15: ŝá: áni fię ná koniec do Meŝyáŝá Ieŝufá ŝyná Boŝego ŝciágáią:

16: ále do Bogá ŝamego oycá. A choćiaby fię ŝciágály: tedy nic

17: rzeczy **X.K.** nie ŝłużyły. Bo to inŝa ieft mowić o przyrodzoney i=

18: ŝtnoŝci/ á inŝa o przyŝciu Boŝym: o którym gdy piŝmo ś. mowi

19: nie iuŝci tám o przyrodzoney iŝtnoŝci mowi. Ná ktore ŝłowá

20: ŝem odpifał/ w Reponŝie/ ná ŝcript Stániŝłáwá Farnowiufá

21: **fol. 9.** przetoŝ fię tu nimi bawić niechcę. A ták iuŝ dálŝze ŝłowá

22: I.M. przydawam/ ktore ták nápiŝał. Czechowic lepak z podo=

23: bñá trzodá ŝwą/ ták to opák wykráca/ iż ten ŝyn Boŝy nie ieft

24: Bogiem/ ále Chriŝtufem/ to ieft oŝobną ľáŝká od Bogá pomá=

25: zánym/ y Ieŝufem człowiekiem dopiero z przodkow przez Má=

26: ryá poczęty y národzonym. Przetoŝ tákowych tenŝe zċ. Ieŝli

27: idzie o ŝłowá Ezáiaŝzowe/ po ktorych tego dokłáda/ iákoby ie

28: obiáŝniáiąć/ á mnie nimi pokonáć vŝiľuiáć/ tedy ich ia nie ták

29: iáko I.M. mowi opákuieć/ ále to zgołá o Bogu oycu rozumiem

28: z Prorokiem/ y ták ie wykładam. Ieśli też idzie o fame⁸⁰ zbawicie=
29: lá y Pána I^{ezufa} C^{hriftulá} fyná Boże⁸⁰/ tedy tego opák nie wykracam/ ále
30: go ták wyznawam/ iáko o nim pímo ś. świadczy. Iż Iezus ieft
31: fynem B^{ożym} ieft Chriftulem/ ieft Bogiem ábo Emánuelem moim.
32: Nie onym Bogiem lámym iedynym/ wżech rzeczy ftworzyće=
33: lem/ ktory ieft Bogiem y oycem iego/ y moim y wżech wierzą=
34: cych. Ale iż ieft fynem iego: ták iákom to iuż nie raz pokázował
35: z ducha ś. poczętym/ á z Máryey pánny národzonym/ á mowie
36: to dla tego że lam **X.K.** niewiedząc co mowi/ raz ták á drugi

uu 3

raz ták/

strona: 342

342.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: raz ták/ Chriftulá páná lży: iákom to iuż nie raz pokázował. Y to
2: też mowi iż on ieft z cudow Bogiem/ ktore czynił ták iáko wziął
3: rofkazanie od oycá iáko pírze fol. 68. A iam to iuż wípominał w
4: wtorych książkách káp^{itulm} 12. Co niewiem iáko fię zgodzi z tym co
5: mnie iáko nieśłufzną rzecz zádáie/ gdyż toż y on lam tymi słowy
6: mowi y twierdzi co y ia. Ktorego Bog iáko lam o łobie wyznał
7: poświęcił y pomázał/ y ná świat pośłał. Ian. 6. v 27. á 10. v 36.
8: Z ktorego wyznánia mnie **X.K.** nie zbije/ áni mię tym swoim o
9: ftym Wędzidłem odftráfzy. Ponieważ widzę iż niewie lam co
10: wierzy/ niechcąc mieć dopiero z przodkow przez Márią Iezulá
11: człowieká poczętego y vrodzonego/ iáko słowá ty iego świád=
12: czą/ ále niewiem co/ gdyż ieft prawdziwy człowiek zá Auguftá
13: "Cefárzá Rzymśkiego poczęty y vrodzony. Przydáie potym I.M.
14: "zamykáiąc iuż tę pierwszą rzecz swoię o Antychriście/ ty słowá/
15: "mowiąc ták: Przetoż tákowych tenże Apóftoł indziey zowie
16: "kłamcámi y Antychriftámi/ gdyż Pánu Chriftulowi są tákimi

17: "nieprzyjaćioły/ iż (iáko Atánázius o podobnych nápiśał) gotowi
18: "fą wżeláki gwałt y wykret písmu ś. vczyńić/ żeby iedno o tym co
19: "prawdá iest nie przyznawali. Co ia w tym piśmie fwym o nich nie
20: "raz vkázuię. Toć ták kończy rzecz fwą pierwszą **X.K.** która/ ko=
21: muby więcey służyła/ mam w pánu Bogu nádzieię/ łáčno będą
22: mogli rozłádzić ci wżyścy/ ktorzy iedno ten moy odpis czytác
23: z pilnościá będą: A zwłázczá wtore ksiáżki: w ktorzych się to do
24: łyc znácznie z tego **X.K.** Wędzidlá pokazáło: Co I.M. o Bo=
25: żym słowie rozumie: słodyczá ie y rzelzotem szátáńskiem názywá=
26: iác: y to się też znác dáło: iáko go źle y niezbożnie vżywa: iáko go
27: náciága: iáko ie sfofue/ y iáko wykłáda. Ze to wżytko I.M.
28: łámemu więcey służy/ co nam tu zádáie/ á niż nam ktorzy y cále
29: słowo boże przyimuiemy: przyłtoynie go wedle sznuru wiáry vży=
30: wamy/ prawdziwie/ po proftu procz álegoriy Bogu obmier=
31: łych/ ono wykłádamy: y ná nim szczyrze przeštawáiac/ wżytko (*marg*) Nápominá-
: nie **X.K.** do
: Ewánielikow
: áby się ná słó
: wo Boże nie
: spufzczáli. (-)
32: ludzkie wnieśienie/ y wżytki bayki/ y wymyśły ludzkie nim odci=
33: namy. A tego nigdy nie mowimy co mowi y piśze **X.K.** w teyże
34: słwey Przedmowie niżej h. ij. vpomináiac Ewánieliká/ który ná
35: łágl Trideitow tymi słowy. Bo trudno ich maćie zbić **rozumie to**
36: **o nas** z te^{go} fundámentu **to iest wy Luteriani** ktorzyście łámi záloży=

li/ iż

strona: 343

ná Wędzidło X.K.P.

343.

1: li/ iż nic nie przyimowác częgo nie máłz wyráźnie w piśmie ś. rċ.

2: Bo gdyby **X.K.** co dobrego rozumiał y trzymał o Bożym słó=

- 3: wie/ gdyby fię w nim kochał/ y onego dobrze używał: tedyby tak
4: nigdy nie pisał: onegoby we złe mniemanie nie przywodził: ani
5: by żadnego do swych plotek od niego nie odwodził: iako tu zna=
6: cznie czyni. Skąd fię też tym swoim chrobotem/ iako iedną myśl
7: w tym wydaie: iż on sam tym iest/ coby na nas wewlec chciał/
8: mądrymu dożyć. Myli fię też na tym **X.K.** żeby to Luteriani albo
9: Ewanielikowie/ o Bożym słowie sami z siebie zmyślili/ iż nic
10: nie przyjmować/ coby w nim wyraźnie pokazano nie było: gdyż
11: to iest samego Boga rozkazanie/ y obwarowanie/ żeby do słowa
12: iego nic nie przydawano/ ani od niego wymowano: nie odchyła=
13: no fię ani na prawo ani na lewo: ale to tylko czyniono/ co w nim
14: iest rozkazano: iakom to w wtorych książkach pokazał. Cze=
15: go iż **X.K.** nie czyni: owšem fię temu sprzeciwia: Przetoż fię tym
16: być pokazuje/ iż fię w słowie Bożym nie kocha/ ani mu wierzy.
17: A iż gotow iest ono wywrócić/ opakować/ y wynicować/ aby
18: tylko błędy swe mógł całe/ z pożytkami swoimi/ zachować.
19: **KA P. 3.** Począyna potym **X.K.** rzecz wtórą przeciw nam/
20: broniąc swe^{go}Rzymskie^{go} Antychrysta/ tak mówiąc. Druga Ian (*marg*) Argument
: **X.K.** w tym
: zawisł, iż kto
: nie wyznawa
: wcielenia Pa
: na Christofo-
: wego ten iest
: Antychri-
: stem. (-)
21: ś. Antychrytowskiich gońców kacerzow kładzie/ tę nieomylną
22: próbę/ ktorzyby przeli iż Chrystus przyzedł w cieie/ albo w ciało
23: iako indziej wykłada. Czym iasnie dawa znać/ iż Pan Chrystus
24: był pierwey gdzie indziej bez ciała/ niż tu do nas przyzedł w cie

25: le. Co on sam na wielu mieyfc wykłáda/ iz wyfzedł od oycá/ y na
26: kłoniwfyz niebá z niego zftąpił na świat/ gdzie teź zásię nikt in=
27: fzy (mocá fwą) nie wftąpił tylko który był z niego zftąpił/ tám
28: gdzie pierwey był/ y gdzie iáko Bog wfzytko nápełniájący nigdy
29: być nie przetał/ y tenże Apoftoł na początku Ewánieliey opifu
30: ie ofobę iego od początku/ Boską ktora fię potym z ciáłem zie=
31: dnoczyłá. A ci Sekretarze zc. Ktorych fłow fwoich áczkolwiek
32: samze na kráiu/ krotká fumnę položył/ tak pifząc: Wcielenia
33: Páńskiego przący iest Antychriftem/ ná ktorąby tylko mogło
34: fię teź krotko odpowédzić/ w ty fłowá. Ktokolwiek sobie zmy
35: śla wcielenie Chriftuá Iezufa fyná Bożego (o ktorym iedney
36: namnieyfzey zmiánki nie máz w písmie s.) ten iest Antychriftem:

Papież

strona: 344

344.

Trzećie ksiązki

Odpowiedzi/

1: Papież ie fobie y z **X.K.** zmyśla/ y z ordą fwą/ iáko ty fłowá iego
2: o nim świádczą: on tedy bez wfze^{go} wątpienia iest Antychriftem:
3: wfzákze iz wiele rzeczy nie k rzeczy nákladł/ písmu s. gwałt czy=
4: niąc/ iáko zwykł: chociaź nam to bez wftydu przyczyta: tedy fię
5: ná to krotko ku ofwobodzeniu písmá s. odpowédzić muśi/ áby
6: to ná I.M. fámym zoftáło co nam przyczyta: to iest/ iz on iest
7: Antychriftem/ y on písmo s. fzpoci y ku fwey obłędliwey opiniey
8: onego iáko nołá wołkowego náciága. Co tedy pifze iz Ian s. An
9: tychriftowfkich gońcow kácerzow kładzie tę nieomylną dumę.
10: Ktorzyby przeli iz Chriftus przyfzedł w cieie. Tedy my temu wie
11: rzymy y z tych fłow Ianá s. bez pochyby Papieżá Rzymfkiego y
12: z iego náfládowncámi twierdzimy być/ nie tylko gońcem/ ábo
13: iákim wielkim poftem/ ále fámym włáfnym y prawdziwym An
14: tychriftem/ y nie tylko heretykiem/ ále árcyheretykiem/ to iest

15: głową/ pánem Książęciem y Krolem wśzytkich heretykow. Po
16: nieważ on ten ieft/ ktory tego przy ze Chrifus przyzedł w cieie.
17: Bo to co **X.K.** przydaie: ábo w ciało dokłádaiąc tego/ żeby tak
18: tenże indziej wykłádác miał/ ieft błád: nigdy tego nie pokaże:
19: A tego nam dowodzić nie trzebá gdyż to rzecz lámá pokázuie/ iż
20: temu nie wierzy o Iezuście Chrifusie/ żeby on przyzedł w cieie.
21: Bo gdyby temu wierzył/ tedyby łobie inźzego Chrifufá/ nie w (*marg*) W cieie przyć
: y w cieie być. (-)
22: cieie ábo procz ciała nie zmyśłał. *Ktore*^{g0} iż zmyśła: ná tym kto=
23: ry ieft/ ábo ktory przyzedł w cieie nie przeftawaiąc: tedy fię tym
24: lámym pokázuie być Antychriftem. Gdyż w cieie być/ w cieie
25: chodzić/ w cieie przyśc znaczy być człowiekiem prawdziwym we
26: dług ciała (o czym łobie I.M. **X.K.** może ty mieyfcá czytać Fil.
27: 1. v 22. Kol. 2. v 1. Gál. 2. v 20. Efez. 2. v 11. File. v 16.) á nie du
28: chem ciała y kości nie máiacym/ ktoryby śćkło iáko promień fłó
29: neczny/ y kámień też nie ruźaiąc go y pieczęći iego/ y drzwi też
30: przenikał: iáko to łobie głupie zmyśła ślepe Papietwo: że mi
31: fię tu dla tego dálźzymi wywody/ około tey rzeczy/ báwić nie
32: trzebá. A zwłáfczá zem iuż to nie raz w przeźłych książkách po=
33: kazał: iż **X.K.** nie przyznawa Chrifufowi tego: żeby on był praw
34: dziwym człowiekiem: ále iż tylko miał człowieczeństwo/ dla za=
35: fłony ábo pokrycia boftwá. Co pokazawśzy y obáliwśzy/ iuż fię też
36: y to zaráz wáli. Czego fię z głowy fwey domyśłaiąc **X.K.** mowi:

żeby

strona: 345

ná Wędzidło X.K.P.

345.

1: żeby to zá tym fzło/ iż Pan Chrifus był pierwey gdzie indziej bez
2: ciała/ niź tu do nas przyzedł w cieie. Ktora dumá/ iż fię iuż też
3: zbiła/ y ná Pfalm fię ten 143. náklonił niebios odpowiedziało/

4: lib. 2. kap^{itulum} 7. Przeto fię tu tym bawić znowu niechęć. A co fię
5: tknie słow łamego Chrystufa iż wyszedł od Oycá/ iż przyšzedł ná
6: świat/ iż tám wstąpił gdzie pierwey był. Tedy to pewna iż zná=
7: cznie mowią o człowieku: bo o synu człowieczym: á tak też mi o=
8: kim inšzym wykładáne y rozumiane máią być/ iedno o człowieku.
9: O czym zem też ná wielu inšzych mieyfcách pisał/ takžem y ná ty
10: słowá z listu Páwłowe^{go}/ (Efez. 4. v 10.) lecz nie tak śplugawio
11: ne/ iáko ie tu widzę/ odpowiedział/ ktore Bogu oycu/ á nie Pá=
12: nu Chrystufowi/ iáko mnima **X.K.** służą: przeto fię wykładánim
13: ich zo sobná nie zabawię. Bo gdyby tylko/ ty swoie włafne sło= (marg) Tenże wstą-
: pił, ktory był
: zstąpił. (-)
14: wá **X.K.** vmiął vważyć/ ktore tak nápił. Gdzie też zásię nikt
15: inšzy (mocą słw) **Notá nikt inšzy y záś mocą słw** nie w stąpił/ tyl=
16: ko ktory był z niego zstąpił/ y gdzie pierwey był zc. Tedyby iuz y
17: tak miał co z sobą czynić/ niżby fię z te^{go} wypłatał: chciałiby swe=
18: go **Deum factum hominem**, iáko on wierzy y z Papieżem słwym śpie (marg) **Communica-**
: **tio idioma-**
: **tum.** (-)
19: wa/ że fię bog stał człowiekiem/ porządnie obronić. W co nie tu=
20: szę aby potráfił swoią logiką **οὐτὸν τῶν ἰσθμῶν μάνων κοινωια**, to iest/
21: wymyślnym spółkowánim włafności natur/ **in concreto**, iáko
22: mowią/ Bořtwá z człowieczeństwem w iednę osobę **złączone^{go}**.
23: Bo choćaby to co o tey komunikáciey mowią prawdá była/ á
24: nie ludzki wymyśl/ Bogu y słowu ie^{go} przeciw: y iáko iest: iednák
25: by fię to przedsię ořtác nie mogło/ co **X.K.** mowi/ żeby tenże/ á
26: nie kto inšzy/ támże skąd zstąpił wstąpić záś miał. Boby ondźie
27: Bog syn/ ábo słowo z przodku przez fię będące/ przed communi=
28: kacyą **idiomatum**, zstąpić musiało/ á rořtąpićby záś tak nie mo=

- 29: gło łámo przez fię/ ále iuż z człowieczeństwem złączone. Chybá
30: by zász ták **X.K.** wierzył z infzymi niezbożnikámi/ żeby tám czło=
31: wieczeństwo nie wftąpiło. Iákoż niewiem żeby ták nie musiał
32: wierzyć/ gdyż mowi iż tenże wftąpił/ ktory był zftąpił: á iż nikt
33: infzy nie wftąpił/ tylko ktory był z niego zftąpił. Otoż to pewna/
34: niechceli zász z ftárymi Heretykámi **fantasticum corpus**, obłudy iá=
35: kiej/ á nie włáfnego ciáłá/ ábo ciáłá/ iáko infzy mowili/ ducho=
36: wnego w Chriftuśie zmyślác/ ktoreby on miał przedtym w nie=

xx

bie/ niż

strona: 346

346.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: bie/ niż ná ziemię zftąpił/ tedy musi ná to pozwolić/ iż nie tenże
2: wftąpił/ ktory był zftąpił/ áni tám wftąpił gdzie pierwey był.
3: Bo tu wždy Bog/ wedle **nie^go** zftąpił/ nie będąc z człowiekiem
4: złączony złączeniem iuż nierozłączáiącym fię: á wftąpił tám zász
5: Bog y człowiek/ iuż w iedną ośobę złączony/ iáki nigdy przedtym
6: w niebie nie był/ áni też ták z niego zftępował. A ták iuż nie ten=
7: że będzie (**quo ad substantiam & qualitem**) ten ktory wftąpił/ z
8: onym ktory był pierwey zftąpił. K temu/ wftąpił iuż tám ten
9: gdzie przedtym nigdy skutkiem nie był. To iest/ wedle Papie=
10: Ńkiej mowy człowiek z BOgiem złączony/ ábo rádźzey iáko oni
11: mowią y wierzą/ człowieczeństwo/ ábo ośobá z vrodzenia Ńwego
12: człowiecza/ ktora fię z Bołtwem ziednoczyłá/ iáko **X.K.** mowi.
13: Ktorey przedtym nigdy włáśnie y Ńkutecznie w niebie nie było.
14: Chćiałliby fię tedy z tąd/ nie śíanem (iáko mowią) **I.M.X.K.**
15: wykręćić: y przy tych Ńłowách Ńwoich/ ktore nápiłá/ oŃtác: tedy
16: mu trzeba pierwey náuczyć fię lepiej poznać Ńyná Bożego/ Iezu=
17: łá Chriftułá/ niż go do tych czáłow znał. A potym też dopiero o
18: zftąpieniu iego z niebá/ y wftąpieniu do niebá mowić/ y trzeba

19: mu pierwey z łobą fię łámym około tego złtępowánia y wltępo=
20: wánia pogodzić. Gdyż tu **realem** złtępowánia y wltępowánia to
21: iełt/ łkutecznego dowodzi: á indzie ie záś niłzczy/ ták **fol. 93.** mo=
22: wiąc: Iż gdy mowimy/ iż Pan Chriřtus ma oycá w niebie/ ábo
23: z niebá przyłzedł/ rozumiemy przez niebo wyłokość y zacność bo=
24: łką/ iáko przez ziemię podłość narodu ludzkiego zc. iáko to y
25: przedtym wlpominał. A ták fię niech łam z łobą pierwey pogo=
26: dzi/ y o tym lepiey mowić náuczzy/ toż niech przeciw nam ná hárc
27: wyiezdza. Bo poki fię tego nie náuczzy/ tedy nie może vyść Anty
28: chriřtořtwá. Bo ták nie czuiąc fię/ wprowadzác zázwdy będzie
29: inłzego Chriřtułá zmyřłonego/ przeciw prawdziwemu: w czym
30: fię pokaże być Antychriřtem z łwoim Papieřem/ ktorego w tym
31: náśláduie. A tym záś z **te^{g0}** nie wynidzie co nam zádáie/ mowiac:
32: A ci fektarze Nowokrczeńłcy ták to lepak opákuią. Gdyż nie (**marg**) Sam **X.K.**

: rzeczy opáku

: ie nie my. (-)

33: my opákuiemy/ ále on łam: y nie my łobie łłow tákich zmyřła=
34: my/ ále on/ y nie my teř ták mowimy/ ále on. Náłzá profta mo=
35: wá tá iełt/ iż fię fyn Boży ktory iełt Iezus/ poczał z Duchá ł. A
36: národził fię z dziewice Máriej/ ktory będac dziećięciem/ rołł y

pomnazał

strona: 347

ná Wędzidło X.K.P.

347.

1: pomnazał fię w mądrości wzroście y w łálce v Bogá y v ludzi/
2: będac vmocniony duchem/ y nápełniony mądrością: á byłá nád
3: nim (iáko Łukařz piřze **kap^{itulium}** 2. v 40. 52.) łáłká Boża. Ktoremu
4: Bog z niebá dał łwiádeřtwo/ iż iełt fynem iego Máth.3. v 17.
5: ktorego vczynił pánem y Chriřtuřem Dzie. 2. v 36. ktoremu da=
6: wřzy duchá bez miáry Ian. 3. v 34. dał teř y wřzytkę zwierzchność

7: ná niebie y ná źiemi: (Máth. 28. v 16.) Poftánowił dziedźicem
8: wŕzytkiego/ ktoryby zátzymawał wŕzytko fłowem mocy fwey
9: (Heb. 1. v 3.) poniewaź prze zeń wŕzytko ieft ftworzono. To ieft/
10: odnowiono y poiednano/ ábo w iedno **zēbrano** [!] Efez. 2. v 15. Bo
11: w Chrifuŕie wŕzytko fię nowe ŕtało. Kor. 5. v 15. iákom to w
12: infzych piŕmách fwych wywodźił: dla czego fię teź tu teraz tym
13: nie báwię. Mowię tedy/ iż wŕzytko prze zeń ieft ftworzono ná nie
14: bie y ná źiemi. Ale gdy mowię prze zeń/ tedy to znácznie mowię:
15: iż przez Iezufá Chrifuŕá wedle obietnic Boźych z niewiáfty w
16: wypełnieniu czáfu dánego: ktory/ ípráwiwŕzy oczyŕcienie grze=
17: chow náfzych przez fáme go ŕiebie/ wŕsiadł ná práwicy wielmoźno
18: ŕci ná wyfokoŕciách Heb. 1. v 3. A nie przez kogo infzego przed
19: nim: przy nim: w nim: ábo z nim/ ktory nie miał krwie: áni zaráz
20: vmierał: áni od Bogá wŕzytkiego brał: áno był dziedźicem wŕzyt
21: kiego poftánowiony: áni mu dáne ieft imię nád wŕzelkie imię zc.
22: Ale ktory to w ŕobie wŕzytko miał: tym był: y wźiáł od Bogá
23: czym był y co miał: A ták iuź ná tym ná wtorá rzecz **X.K.** niech
24: będzie dofyć. Bo ná fłowá Filozowŕkie/ ktore z Athánáze go przy
25: wiodł/ nic niedbamy/ ty nas nie wiáźá/ áni niewołą. A ták iuź/ co
26: dáley I.M.**X.K.** mowi fłuchaymy. Trzećia/ w teyze probie Ian (*marg*) Trzećia rzecz
: **X.K.** iáko
: Antychristo
: wie rozwięzu
: iá Chrifuŕ-
: fá. (-)
27: ŕ. zowie Antychriŕtámi tych/ ktorzy rozwięzuiá Iezufá. Co teź o
28: ni czyniá/ gdy pána Chrifuŕá w iedneyze á nie rozdzielney perfo=
29: nie przá być Emánuelem/ to ieft Bogiem wćielonym/ iáko wy
30: kłáda tenze Ian ŕ. mowiáć: Słowo ciálem ŕtało fię ieft/ ále w
31: náturze kłáda go tylko być człowiekiem/ á Boŕstwo przyrodzo=
<http://rcin.org.pl>

- 32: ne odwieżuiąc/ iákieś mu tylko pożyczáne (które prawdziwym
33: Boftwem być nie może) przyczytáią. Ty słowá **X.K.** których zá
34: trzeći dowód vżywa: áczkolwiekby mogły być/ dla dwu przy=
35: czyn słufznie odrzucone/ naprzód iż fundámentu ich/ który wprzód
36: położył/ niemálfz w słowie Bożym/ wedle Exemplarzow Grec

xx 2

kich: cho=

strona: 348

348.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: kich: chociaż ich I.M. wedle słwey **Vulgaty** obłędliwey Ianem
2: ś. dowodzi: potym iż się iuz ná nie po dwa kroć w przeszłych książ
3: kách *káp*^{itulum} 15. odpowiedziáło: y to się też stárym oycem Ireneu=
4: słzem dowiodło/ iż Papieżowie z **X.K.** Chriftuśá rozwiązuią/ dla
5: czego też oni są Antychrifćami. Tákie y ty słowá/ gdyby były w
6: piśmie ś. nam by więcej przeciw Papieżnikom/ á niż onym prze=
7: ćiw nam słufżyły. Lecz iż ich niemálfz/ á iuz się też o nich mowiło/
8: przetoż by tu/ iákom rzekł/ mogły się być milczeniem odpráwić.
9: Lecz iż ku podporze ich vżywa I.M.**X.K.** słow inśzych/ ku słpo=
10: twarzeniu *nálfze*^{mv}/ y ku przyobleczeniu nas w ten kápturek w kto
11: rym I.M. śam chodzi: Przetoż kilką słow po prośtu ná nie ták
12: odpowiadamy. Naprzód/ co nam zádáie/ iżbyśmy przec mieli w
13: iedney á nierozdzielney perfonie (przez którą my człowieká one=
14: go wtorego Adámá niebiekfkiego nam podobnego prócz grzechu (*marg*) Kto iest Ema
15: nuelem Bo-
16: giem z námi. (-)
17: rozumiemy) Páná Chriftuśá być Emánuelem/ to iest/ iáko Má=
18: theufz ś. (á nie Ian/ iáko **X.K.** mnima) piśze y wykłáda/ Emá=
19: nuel/ co iest/ wyłóżywśzy/ Bog známi. Tedy nam ná ty y przed
20: Bogiem/ y przedtym od niego nam dánym Emánuelem/ przed

- 19: Anioły niebieskimi y przed ludźmi wżytкими/ krzywdę czyni.
- 20: Gdyż my nie znamy dwu ołob/ áni dwu nátur w iednę zlanych: á
- 21: ni złączonego/ ábo z iednoczonego Bołtwá z człowieczeństwem
- 22: *nescio qua Philosophica vnione hypostatica*: ále zgodnie y iednoštáy=
- 23: nie iednego Mefyfázá/ Iezufá człowieká Pośrzedniká nášzego/
- 24: tym Emánuelem/ to iest Bogiem známi/ znamy y wyznawa=
- 25: my. To ná tym dofyć bącznemu/ y ípráwiedliwie fádzacemu.
- 26: Potym co mowi/ żebyfmy go w náturze kładli/ tylko być człowie (*marg*) Bostwo požy
- : czáne **X.K.**
- : kápturek. (-)
- 27: kiem á Bołtwo przyrodzone odwiezuiąc/ iákieś mu tylko požy=
- 28: czáne przyczytác mieli. Tedy y to mowi wedle íwego zwyczáiu/
- 29: chcąc nas *calumnijs obruere*, co mu Pánie Boże odpuść/ dawfzy v=
- 30: pámiętánie. Dofyć nam ná tym/ że tych fłow y tákich terminow
- 31: w písmie nášzym y w náukách nie pokaże. Gdyż my o żadnym po
- 32: życzánym Bołtwie Páná *Chyiftufowym* [!] niewiemy/ áni ták wie=
- 33: rzymy. Bo ma prawdziwe ktore mu Bog oćiec iego dał: dawfzy
- 34: mu duchá bez miáry/ y wżytkę zwierzchność ná niebie y ná źie=
- 35: mi/ y moc y imię nád wżekie imię. Iáko fię iuż to nie raz wfpo=
- 36: mináło. Lecż co dáley pífze fłuchaymy.

KA P.

strona: 349

ná Wędzidło X.K.P.

349.

- 1: **KA P. 4.** Czwartá: písmo ś. iáwnie oznaymia (mowi (*marg*) 4. Dowod
- : **X.K.** iż ostá
- : tecznych czá
- : fow miał
- : przyść Anty
- : christ. (-)
- 2: ták **X.K.**) iż przyście Antychriftá/ ma być ołtátecznego práwie

3: czaśfu/ przed skończeniem swiata/ a ktemu ma ie poprzedzić od=
4: stapienie/ to iest odzsczepienstwo od wiary stározytney/ iako in=
5: dziey tenze Apostoł wykłada. Lecz łami ci szczebiotowie zc. Szcze
6: biotami nas I.M. nazywa iakoby tych/ ktorzybyłmy nie wie
7: dzieli/ co mowimy y twierdzimy: chcąc to pokazac/ zeby Papiez
8: iego Rzymłki nie byl Antychristem. Ale zebyłmy aby my nim by=
9: li/ abo kto infzy potym miał być aż ostatecznego prawie czaśfu/
10: przed skończeniem swiata. Ktorego (iako doklada) przyście/
11: ma poprzedzić odstapienie od wiary stározytney. Ktorą rzecz/
12: gdy/ iako przyłtoi/ z slowa Bozego rozbierzemy: tedy się nam
13: y ten Antychrist/ o ktorego nam idzie/ y kto lada co szczebiece/
14: mam za to/ na oko pokaże. Czuję po tętnie/ iż **X.K.** natraca nie
15: co slowa Bozego/ w tey powiesci swoiey/ ale nie vkazuie miey
16: scą zadnego/ tych slow swoich/ z ktoregoby wzięte byly. Lecz się
17: nie trudno domyslic czemu. Abowiem y tey rzeczy ktorey dowo
18: dzi/ y slow tych ktorych vzywa nie malz tak w piśmie s. wyrazo
19: nych. Co się tez tknie tey rzeczy/ zeby Antychrist nie miał przyść/
20: aż prawie czaśfu ostatniego przed skończeniem swiata/ tedy się y
21: to z prawdą slowa Bozego barzo mija: iako y to/ zeby pierwey
22: miało po przedzić/ (iako mowi) odstapienie: to iest odzsczepien
23: stwo od wiary stározytney. Bo tez nigdziey tak rzeczy tey piśmo
24: s. nie podacie. Idzieli tez o slowa/ takich tez piśmo s. nie vzywa:
25: zeby aż prawie **ostateczne**⁸⁰ czaśfu przed skończeniem swiata/ od=
26: stapienie to miało być: abo odzsczepienstwo od wiary stáro=
27: zytney. Słowa y rzecz **X.K.** gdyby się łam z łobą zgadzał/ w tym
28: co przedtym y potym piłze/ y gdyby się za rzecz iedną wziął státe=
29: cznie: toby w łobie miały: iż ponieważ Antychrist nie ma przyść
30: aż prawie przed skończeniem swiata: a **te**⁸⁰ skończenia ielcze nie
31: malz: przeto tez ielcze nie malz Antychrista: a tak Papiez Rzym
32: łki nie iest Antychristem. Ten ia vpátruie być vmyłł y wywod

- 33: I.M.X.K. przy którym iefli łtoi: tedy y nam **niełtułzuie** [!] to zá
- 34: dáie/ żebyłmy my byli Antychriftámi/ żebyłmy byli odłzczepién=
- 35: cámi: ábo žeby było iákie w nas y w inłzych ktorych/ od łtároży=
- 36: tney wiáry odłtápienie. Ale/ iefli nam to zádáie/ y mowi to/ iż

xx 3

fię łtáło

strona: 350

350.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: fię łtáło odłtápienie/ tedy niewiem czemu iefłcže czáfu tego ołtá=
- 2: tecznego nie widži? Czemu też Antychriftá nie vpátruie: w nas
- 3: go pewnie żadną miárą wedle prawdy y wedle piłm niektorych
- 4: przodkow łwych że tu teraz piłmá ś. zániecham pokázác nie
- 5: może. Bo máiętności/ mocy/ tyráńłtwá w nas y przy nas nie po
- 6: każe: ktore Antychrift ma w łobie/ iezdząc y ná piecu/ ábo rá=
- 7: cžey z piecem żeláznym rozpalonym/ w ręku máiąc złote iáblká:
- 8: (iáko oni dawni Piłárze pod podobieńłtwem tym/ rzecz tę má= (*marg*) Papieź iest
- : Antychrist
 - : ná żeláznym
 - : Piecu rołpalo
 - : nym iezdzą-
 - : cy z iáblkámi
 - : złotymi. (-)
- 9: lowáli/ nie śmieiąc o tym iáwnie y otworzyłcie mowić.) Piec
- 10: rołpalony ná to máiąc/ áby palił ty ktorzyby go zá Bogá ábo
- 11: Páná nie przyięli: iemu fię nie pokłoniłi: y ná iego niezbożność
- 12: y ná náukę nie zezwolili. Przez piec okrucieńłtwo y męki włzelá
- 13: kie znącząc: á iáblká záś ná to/ áby dárował y vbogacał tych
- 14: coby mu fię kłániáli/ y ná práwá iego y náukę zezwolili. Przez
- 15: iáblká rozumiejąc włzeláki dołtátek/ moc y pánowánie/ ktore=
- 16: go łwym wżycza. Tego tedy mowie nie tylko wżytkiego/ ále

17: zgoła nic prawie w nas y przy nas nie pokaże. A my to z łalki
18: BOżey w Rzymfkim Papieżu/ iáśnie pokázuiemy: ktorego też
19: Itąd iż ielt Antychriftem oprócz inłzych świádectw/ świátu zále=
20: camy. Y musiałby być bárzo ślepy/ y náder głupi/ ktoryby fię
21: tego nie domyślił: y ktoryby tego nie widział/ wiedząc o mor=
22: dách Papiefkich: o tyráństwie: o złości: o okrucieństwie: kto=
23: rego vżywa y vżywał nád tymi/ ktorých iedno kiedy záłápić iá=
24: kożkolwiek może/ iefli ná iego czáry/ guflá/ bálwochwálftwá/
25: y infze niezbożności nie przyzwolá/ owłzem iego złość y niezbo=
26: żność/ odkrywác będą. Wiedząc też ábo fłycháiąc o iego chytro
27: ści y fortylách/ ktorými łobie łágodnie dárámi swoimi/ y vpo=
28: minkámi zwycięża/ tych ktorzy przed nimi vpadáią/ nogi iego
29: łmrodliwe/ chociaż perfumowáne/ y klenotámi obłożone/ cáłu
30: ią: ná iego práwá y vftáwy zezwaláią: y wedle nich fię przeciw
31: Bogu/ Chriftułowi/ y náuce iego/ rządzą y fprawuią. Znáłem
32: ia niektore *quibus domi erat curta fuppellex*, ktorzy znáiąc nieco po
33: części prawdy/ iż fię im niechciało nędze ćierpieć domá/ ábo z
34: wiernymi w niebefpieczeńftwie żyć/ ktorých Antychrifł Rzym=
35: łki/ przez swoie dawnieyłze dworzány/ tymi iábłufzkámi swoimi
36: połowił: y barzo niektore z nich vbogácił: że go forytowáli/ y

teraz

strona: 351

ná WędłzidoX.K.P.

351.

1: teraz drudzy forytuią: prawdę zbáwienną/ y z tymi przy ktorých
2: oná ielt/ łrodze prześláduią. Oprócz tych ktorých z dziećinftwá
3: siadkámi fwymi łowi: á potym karmnikámi dobrymi opátruie.
4: Ktorzy włzyłcy tyią iáko wieprze/ z ie^{go} prowizyey y nadánia kto
5: re on przez fwe práktyki/ y z máiętnych y z nędznych/ y nieopátrz
6: nych ludzi wydułiwłzy pobudował. Ze tho może być rzeczono o
7: nich/ iż fię oni nie czym inłzym teraz tuczá y odźwíáią/ iedno du

8: lzámi ludzi iuz dawno pomártych. A wiem teź o wielu tyśięcy
9: tych/ ktorzy/ ácz mieli wielkie doftátki: iednák nie tylko ich po
10: ftradáli/ ále y gárdło vtráćili/ przez ten piec Antychriřtá Rzym
11: fkiego/ á to iz nań woláli: wřzeteczeńřtwá iego nierządnieże od=
12: krywáli: á Iezufá Chriřtufá fyná Boźego/ iednego Pářterzá/
13: drugim zálecáli. Co oboie iz fię znácznie ná ťwiećie przez Papie
14: zá Rzymřkiego dzieie/ y przez iego dworzány tákie y owákie/ kto
15: rych ma bez liczby: zali to nie ieřt pewny znákiem/ iz on ieřt
16: tym Antychriřtem wielkim y okrutnym/ ktory ná piecu iezdźi
17: źeláznym rořpalonym? y ktory te złote iáblká ma w ręku/ y one
18: řwym rozdáie? Ale wroćmy fię do tego/ fkdá nam o tym mowá
19: vrořlá. Rzekło fię/ iz **X.K.** nátráćiáć nieco y řłow y rzeczy w pi
20: řmie ř. wyrażonych/ oboygá nie ma: bo y rzecz zopákował/ y řło
21: wá przydatkiem řwym řplugáwił. Piřmo ř. thego nigdziey nie
22: mowi/ žeby Antychriřt niemiał być áź práwie ořtátecznego czá=
23: řu/ przed fkończeniem řwiátá/ áni/ mowiáć o odřtápieniu/ do=
24: kláda tych řłow/ řtárodawney wiáry: ále tylko odřtápienie zgo=
25: lá wřpomina. A to tym spořobem mowiáć: Dźiateczki/ Ořtátecz (*margin*) O ořtátniey
: godzinie y o
: przyřćiu An
: tychristo-
: wym. (-)
26: na ieřt godzina: á iákořćie řlyřzeli iz Antychriřt idźie/ y teraz An
27: tychriřtow wiele nářtáło. Skąd wiemy/ iz ieřt ořtáteczná godźi
28: ná (1. Ian. 2. v 18.) Item/ Niech was nikt nie zwodźi řadnym
29: řpořobem/ ábowiem **nie przyidźie dzień Chriřtufow** ieřliby pierwey
30: nie przyřzło odřtápienie: y byřby obiáwion człowiek grzechu 2.
31: Teřř. 2. v 3. Ktorem piřmá ř. řłowom/ gdy fię kto dobrze przy=
32: pářrzy/ y ku nim znieřie inřze řwiádectwá řłowá Boźego: tedy
33: łáćno domyřlić fię będzie mogł/ iz náń rzecz inřzú wyřtáwiáią

34: przed oczy/ niż ią **X.K.** wyftawił. Ták z łtrony Antychriftá/ iá=

35: ko y z łtrony czáfu/ ktorego fię on znácznie w łwym/ iż ták rzekę/

36: pierzu y mocy pokázác miał. A iż niepráwie oštátecznego przed

łkończe=

strona: 352

352.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: łkończeniem światá czáfu/ iáko **X.K.** piłze. Ale iż iuz zá żywotá (*marg*) Dwa łpołoby

: mowienia o

: Antychry

: ście. (–)

2: **Apołtolłkie**^{g0} łprawowálá fię tá táiemnicá niezboźności/ ábo/ włá=

3: łniey mowiac/ bezpráwia **Antychryłtowłkie**^{g0}/ iáko tego piłmo ś.

4: otworzyłcie dokłáda. 2. Tefł. 2. v 7. Lecź to naprzod trzebá **káźde**^{mv}

5: wiedźieć/ iż piłmo dwoiákim łpołobem mowi o ántychriłłcie.

6: Iednym: Antychriłłtámi włzytkich tych názywáiac/ ktorzyby nie (*marg*) Pierwłzy łpo-

: łob. (–)

7: przełstawáiac ná zbáwiennych powiełłciach P. Chriłłtułowych/

8: ábo od niego zá przyłlawłzy pierwey do inego/ odłłtępowáli: á=

9: bo teź łtoiác wrzkomo przy nim/ przeciw náukám iego/iákie in=

10: łze náuki wnołili/ y żywot przeciwny żywotowi iego wiedli: ábo

11: przy nim/ ábo miáłto niego/ ná kogo **inłze**^{g0} to/ co iego iełł wkłá

12: dáli/ y włpráwiedliwienia y zbáwienia/ lub w częłłci lub w cále

13: od kogo inłzego/ niź od onego łámega łzukáli co piłmo ś. zowie

14: záprzeniem fię tego Páná ktory ie kupił. A ten łpołob opiłánia

15: Antychriłłtá łłuzy y łámemu Papięźowi Rzymłkiemu/ bo fię to

16: włzytko w nim náyduie co we włzytkich inłzych/ y inłzym włzyt=

17: kim zwodźiciłom y od Chriłłtułá odłłzczępieńcom/ fáłłzywym

18: Prorokom/ fáłłzywym Apołłtołom/ fáłłzywym Chriłłtułom: fáłł=

19: Izywym Chriřtyanom. Owa zgoła/ krotko mowiac/ wřzytkim o
20: Izuřtom y mątaczom. O ktorych/ tak y owak ie nazywaiac/ y
21: Chriřtus Ńam y Apořtořowie iego nam prorokowař: Mát. 24.
22: v 23. 24. 26. Már. 13. v 22. Luk. 21. v 8. á 2. Kor. 2. v 12. zc. á 1.
23: Tim. 4. v 1. zc. 2. Tim. 3. v 1. Tit. 1. v 10. zc. á 2. Pet. 2. v 1. á 1.
24: Ian. 2. v 18. á 4. v 1. á 2. Ian. v 7. Iud. v 4. zc. A zořobná Dřie.
25: 20. v 29. gdzie tak Apořtoř mowi do řtářzych Zboru Efeřkiego/
26: ktorzy przyřzli byli do niego do Miletu. Iac to wiem/ iz po ode=
27: řzciu moim/ wnidą między was řrodzy wilcy/ nie folguiac trzo
28: dřie: y z was řamych powřtaną męřowie mowiacy rzczy prze=
29: wrotne/ aby za řobą vcznie odtargnęli zc. A to iuř ieřt pierwřzy
30: řpořob piřmá řwiętego mowy o Antychriřcie. Drugi ieřt/ gdy (*margin*) Wtore řpořob
: mowi piřmo
: ř. o Anty-
: chriřcie. (-)
31: iuř nie tak pomieřzanie y ogořem mowi/ takie y owakie zwodźi=
32: ćiele y řałzywe Proroki y Chriřtuřy opiřuiac y opowiedaiac. Ale
33: gdy zořobná Antychriřtá iednego/ nie z řtrony teř ořoby iedney/
34: iako řię teř ná tym **X.K.** myli/ ale z řtrony řtolice y zwierzchno=
35: řci/ nad inřzymi wřzytkimi/ y między inřzymi wřzytkimi/ opiřuie.
36: Ktorego w częřci wedle Prorokow řtarych/ figurą byl teř Krol

Bábilońki/

strona: 353

ná Węřzidřo X.K.P.

353.

1: Bábilońki/ á to z řtrony pychy y wyniořřořci/ ktorą po řobie
2: przećiw Bogu pokázowař/ tak iako go opiřuie Ezaiasz kap. 14.
3: v 13. A potym iuř znaczniey Antyoch (inřzych nie wřpominaiac)
4: wedle proroctwá Dánielowego káp^{itulum} 11. v 36. zc. Iako řię to po=
5: tym pokaře. Ktorego zginienie opiřař Ezaiasz káp. 11. v 4. we=
6: dle wykřadu Páwřa ř. 2. Teřř. 2. v 8. A iz tak ieřt/ ze dwoiřkim

7: Ípořobem/ o nim pířmo ř. mowi o to íię to znáćźnie z tych łłow
8: (1. Ian.2. v 18.) pokázuie. Dźiatećki ořtáteczna íeřt godźiná: á íá
9: kořćie łłyźzeli/ íź Antychriřt idźie/ y teraz Antychriřtow wiele ná=
10: Ítáło. Tu w tych łłowách łą dwie rzeczy. Pierwřza/ Antychriřt/
11: ktorego íeřcze ná on ćzás nie było: ále wźdy íuź przychodźił: á to
12: wedle tego gdy mowi: łłyźzeliřćie íź Antychriřt idźie/ ktore řćie
13: Antychriřtá/ Páweł ř. zowie łpráwówáńiem táiemnice niezbo=
14: źnořći 2. Tefł. 2. v 7. Co trwáć ták w biegu łwym muříało/ áź
15: by ten ktory zátrzymawał/ ábo przekazał z pořródku był odieć=
16: ty. Po ktorego odiećciu dopiero teź przyřć miał y okázáć íię ten
17: idący Antychriřt o ktorym Apořćołowie mawiáli: ktorego **opo**
18: **wiedáliy [!]** opířowáli: y ktorego tu wřpomina Ian ř. mowiáć: Sły
19: řzeliřćie íź Antychriřt idźie. A Páweł zász/ nie pámiętaćie/ íź íeřcze
20: przy was będąć/ tom wam powiedał 2. Tefł. 2. v 5. Otoź tu íuź
21: mamy wyřtáwionego przed oczy Antychriřtá/ íáko páná/ głowę
22: y herřtá/ nie tylko wřzech íńszych Antychriřtow mnieyřzych/ ále y
23: wřzelkiey niezboźnořći y niepráwořći. Wtorá zász rzecz íeřt/ gdy
24: Ian ř. dokłádáiąc mowi: Y terazći wiele Antychriřtow nářtá=
25: ło. Bo znáćźnie tymi łłowy tych íńszych wielkořć dźieli y odłáćza
26: od onego/ o ktorym íź idźie/ łłyźzeli: Ktorych táńże bytnořć/ y
27: łkąd íię teź wźięli opířuie/ mowiáć: íź ich teraz wiele nářtáło. A
28: íź łam tego dokłáda potym mowiáć/ íź z nas wyřzli/ ále nie byli
29: z nas: tedy nam o tych y o ćzásie ktoregoby przyřć mieli mowić
30: tu nic nie trzebá: gdyż **te^{řo}** znáćźnie dołóżył/ íź íuź zá niego wiele
31: ich było. Lecź íź nam idźie o łáńego **wielkie^{řo}** Antychriřtá/ ktory
32: íuź ná onźe teź ćzás łzedł/ to íeřt/ íuź íię táiemnicá niezboźnořći íe=
33: go łpráwowála/ íáko Páweł ř. mowi: choćiaz íeřcze w łkutku (*marg*) O ořtátecz-
: ney godzinie
: przyřćia An
: tychristowe-

go. (-)

34: nie był: á miánowicie oto idzie między námi iefliż iefzche y teraz i=

35: dzie/ y iefliż fię iefzche táiemnicá tá niezbożności fpráwuie? Czyli

36: fię iuż fpráwiła y wykonała/ y iuż też przyfzedł/ y tym fię być czym

yy

ieft wier=

strona: 354

354.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: ieft wiernym pokázał? I.M.**X.K.** iefzche go podobno nie wi=

2: dzi? ábo też iáblkámi iego złotymi będąc vbogácony y vtuczo=

3: ny widzieć nie może/ ábo widzieć niechce. Gdyż oto áż prawie ná

4: čás oštáteczny/ fkończenia świátá/ przyfzcie iego fobie zákłada.

5: Lecz my iuż widziemy go z láfki Bozey/ y znamy go: á to z owo=

6: cow/ mow y poftępkow iego. Boć wždy znác lwá z páznogci:

7: (iáko mowią) bá znác go y z ryku: trudno fię ma zátáic. Myli

8: fię też I.M. ná czásie/ chcácli niechcácli: čás tám iefzche ná po=

9: tym fobie prawie oštáteczny zmyśláiąc: iż písmu s. nie wierzy/

10: ktore iuż ty włzytki látá od národzenia Mefyálfowego/ ábo od

11: poftánowienia prze zeń od Bogá nowego przymierza/ názywa

12: oštáteczną godziná/ y fkończeniem wiekow/ á nie czáfem tylko

13: oštátecznym. A dowodzi też tey oštáteczney godziny/ y tym fá=

14: mym/ iż wiele Antychriřtow náftáło: y vkázuie tę/ iż ta oštáte=

15: czna godziná/ y Antychriřtowie/ iuż zá niego byli. A Páweł s.

16: z nim fię też zgadáiąc/ mowi/ iż my ieftefmy ná ktorých fię koń=

17: czyny wiekow zbiegły. 1. Kor. 10. v 11. Toć nie mowi iżby áż przy

18: fkończeniu prawie świátá/ dopiero fię pokázác to miáło/ co fię

19: mowi o Antychriřcie: gdyż to fá czáfy oštáteczne/ gdyż fię An=

20: tychriřtowie w nich pokazáli. Ale fнадź rzeczé **X.K.** że nie idzie

21: o Antychriřty/ ktorzy iuż ná on čás byli. Ale o tego lámego kto

22: rego iefzche nie było: iefliżby iuż y ten był? czyli iefzche ma być? O=

23: toż my ná to mowimy iż iuż y ten dawno ieft. Bo gdyć iuż ná on (*marg*) Okazanie iz

⋮ iuż iest Anty

⋮ christ wielki. (–)

24: czás szedł/ to ieft/ táiemnicę niezbożności spráwował/ tedyć to

25: niepodobna/ áby iefzczę nie miał wykonać tey táiemnice y przyść.

26: Gdyż Apofztoł Páweł dáie to znác/ iżby fię iuż y ná on czás zná=

27: cznie był pokazał: bo iuż szátan fwe naczynie przez fkutek błędu

28: łobie też gotował: y iuż ie iáko gońce: przemieniájące fię w Apo

29: sztoły Chriftułowe/ iáko fię sam przemienia w Anioła światło=

30: ści/ przed wielkim Antychriftem y Krolem wśzech Antychri=

31: łtow wyśyłał: Ale do tego dla przekas niektórych przyść nie

32: mogli: ktore też támże spomina/ ták onich mowiąc. A teraz wie

33: cie co zátzymawa. Aby on był obiáwion czáfu fwe^{g0}. Y zás: Tyl=

34: ko ten ktory teraz zátzymawa **zátzymawác będzie** aż będzie **odię**

35: **ty** z pośzrodku. Ktoby tedy był/ ábo coby było ná przekázie/ fko=

36: ro poznamy. A iż to iuż wftąpiło obaczmy/ tedy też pewnie y An

tychriřtá/

strona: 355

ná Wędzidło X.K.P.

355.

1: tychriřtá/ iż iuż przyřzedł/ y czás ktore^{g0} fkutecznie przyřzedł/ łácnó

2: będziemy mogli poznać. Co áczby fię fkąd inąd mogło pokázác:

3: wśzákże mi fię zda/ iż z tąd nařnádniey/ gdy fię to Rzymłkiego y

4: Greckiego kořcioła łupámi/ ktore oycámi zowá pokaże. Co fię (*marg*) Co stárzy

⋮ o Antychri-

⋮ ści, y oprze-

⋮ kázách nie ry

⋮ chłego iego o-

⋮ kazánia fię

⋮ trz ymáli [!] . (–)

5: tedy tknie przekázy tę nie inřzą pokázowáli byc (z Grekow Chri
6: zořtom/ piřzác ná ten liřt 2. Tefs. 2. Hom. 4. Tom. 4. Col. 1414.A.
7: Y Theofilákt ná teř řłowá piřzác) iedno Rzymřkie Cefárze: kto=
8: rzy iefzcze ná ten czás pánowáli. Dla kthorych teř Antychriřt
9: vrořć nie mogł/ y okázác řię. Gdzie po odrzuceniu inřzych mni=
10: mánia/ á po vtwierdzeniu rzeczy řwey/ ták to potym łami obiá=
11: řniáią. Iř iáko kroleřtwá ony/ ktore były przed Rzymřkim Ce=
12: łárřtwem řkázone były/ iáko Bábilońskie przez Perřkie: á Perřkie
13: przez Macedońskie: á Mácedońskie przez Rzymřkie: Táke y
14: Rzymřkie řkázone miało byc przez Antychriřtá. A potym Anty=
15: chriřt řkázony będzie przez Chriřtuřá. To iuř ták rzecz řwá wywo
16: dzá Grekowie. Co iř řię/ iáko ná oko wiđimy/ przez Papieře řtá
17: ło/ ktorzy Rzym opánowáli/ y řtolicę řtarych Rzymřkich Cefá=
18: rzow ořiedli: tedy to nie moře byc ináčzey/ iedno iř oni řá/ á nie
19: kto inřzy/ Antychriřtem tym/ o którym Páweł y Ian piřáli: y o
20: którym to Grekowie wykłádáli. Łácinicy teř/ toř rozumieli
21: řtárzy: Iáko Ambroży piřzác ná ty řłowá Páwłá ř. Hieronim zás
22: piřzác [ad Algafiam Quaest. 11. Tom. 3. fol. 172.](#) Táke y Auguřtyn [de](#)
23: [Ciuitate Dei lib. 20. cap. 19. Tom. 5. col. 1230. D.](#) Ktory ácz ty y owy
24: mnimánia inřzych przypomina/ y ony odrzuca: iednák ták przed
25: řię mowi. [Illud tamen quod ait Apostolus: Tantum qui modotenet, tene-](#)
26: [at, donec de medio fiat: non abfurde de ipřo Romano Imperio creditur di-](#)
27: [ctum: tarquam dictum fit: Tantum qui modo imperat, imperet: donec de](#)
28: [medio fiat, id est, de medio tollatur. Et tunc, reuelabitur iniquus, quem fi-](#)
29: [gnificari Antichristum, nullus ambigit &c.](#) To iefť. Wřzákze to co
30: mowi Apofřtoł: Tylkoř ten ktory trzyma/ niech trzyma/ ářby był
31: z pořzodku **odięty** nie řprořnie wierzą/ iř iefť o Rzymřkim páno=
32: wániu/ ábo Cefárřtwie rzeczono/ iákoby ták rzeczono było: Tyl=
33: koř ktory teraz pánuie/ niech pánuie: ářby **odięty** był z pořzodku/
34: to iefť/ ářby był zgłádzon/ á tedy obiáwiony będzie beřpráwnik/
<http://rcin.org.pl>

35: o którym/ iż Antychrifa znamionuje nikt nie wątpi zc. Otoż to

36: tedy z tą jest rzecz nie wątpliwa/ iż Papież Rzymski/ jest tym

yy 2

Antychri=

strona: 356

356.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: Antychrystem/ ponieważ koniec uczyniłszy Rzymskiej oney mo

2: narchiey/ ábo pánowaniu Cezarów ftarych/ on ftolicę ich opá=

3: nował/ [dicēte Ambrosio Antichristum appariturum post defectum re-](#)

4: [gni Romani Tom. 5. fol. 394. In 2. Tefs. 2.](#) y ták ná nię nástąpił/ iá=

5: ko nástąpiła była Rzymka ná mieysce Mácedońskiej: á Máce=

6: dońka ná mieysce Periskiej y Mediskiej: á tá zás ná mieysce Bá=

7: bilońskiej/ iáko Dániel prorokował. A iam też to ná Obiáwie=

8: nie Ianowe w nowym Testámenście w Annotácyách kilkákroć

9: przypominał. Zá czym się wtwierdza mowá náłzá (ktorey nie ma

10: czym zborzyć **X.K.** chociaż się oto kuśi) iż przed tyśiącem lat ná

11: stał Antychrift. Bo co go wielkość Papieżow wwdzi/ rozumie (*marg*) Antychrist

: nie znaczy ie

: dney ofoby á

: le ieden rząd

: y zwierz-

: chność. (-)

12: iąc podobno żeby mowiąc pímo o tym Antychryście/ iednego

13: tylko znaczyło/ iáko niektorzy o nim ládá co báiali/ á nie wielu

14: ich/ iáko iuz wiele minęło Papieżow: tedy y tego chcąc niewie

15: **X.K.** iż te^{go} pímo ś. nie mowi względem iedney ofoby/ ále wzglę

16: dem zwierzchności/ rządu/ władania y pánstwa/ ná którym te

17: ofoby iedná po drugiej siedzieć miały/ ázby ná ofáték to páno=

18: wanie ich táké przez przyscie Pána Chrystuśowe/ były zgładzo=

19: ne: iáko zgładzone było y jest przez Papieże Antychrifty/ Rzym=

20: Íkie ono Ítare pánowanie: ktore/ íako y one ínÍze przed nim bę=
21: dące/ Mácedońkie/ Perfkie/ Medzkie/ Bábilońkie/ nie zásiá=
22: dłóć też było ná iedney ófobie: boć nie ieden tylko był Cefarz
23: Rzymfki/ íako też nie Íam ieden Bábilońki y Medfki/ ále ná
24: władzy y zwierzchności tám pánuiących. Íako ono Dániel (káp^{itulum}
25: 7.) o tym prorokuiąc zówždy przedÍię/ íako o iedney ófobie mo
26: wił/ zowąc BeÍtyą kázde zoÍobná z onych pánÍtw: chociaż nie
27: Íama iedną rządzone było. Tákże Íię y tu mowi o AntychriÍcie/
28: to íeÍt o zwierzchności AntychriÍtów Papieżów Rzymfkich)
29: íakoby ieden Íam był/ chociaż ich wiele miáło być y było/ y íeÍzcze
30: podobno może być/ poki też koniec ich nie przydíe. A íż mowi
31: íako o iednym/ tedy to dla tego/ íż ná iedney Ítolicy/ wÍyÍcy íá=
32: kom íuż rzekł) Íiedzieć mieli/ y iednáko panowác ieden drugie=
33: go nie wydáiąc/ owÍzem/ **vt impij in peius proficiendo**, ieden nád
34: drugiego w złości Íię przekłádáiąc ták pánowác máią/ áżby ták
35: wÍyÍcy miárki złości Íwych dobráli. A potym duchem vÍt pán=
36: Íkich Ítrąceni byli. Aczći mi y temu dÍiwno/ íż Íwey wÍafney mo=

wy X.K.

strona: 357

ná Wędzidło X.K.P.

357.

1: wy **X.K.** ták prętko zápomniał/ gdzie też (**collectiuo nomine vÍus**)
2: Papieżem názywa (mowiąc íako o iednym) wÍyÍtki Papieże w
3: ófobie Piotrowey owce páłącego: á czyni to w pierwÍzym Íwoim
4: rzeczy tey przeciw mnie wyÍtáwieniu. Aco też o odstápieniu/ od (**marg**) **Ażby przy-**
5: **Ízło odstápi**
6: **nie. [!] (-)**
7: Ítárożytney wiáry **X.K.** duma/ rozumieiąc przez Ítárożytną wiá=
8: rę/ Íwoię wiárę Papiefką: tedy Íię ná tym Ízkárádzie myli. gdyż
9: ná on czás gdy to píÍał ApóÍtoł/ tey wiáry Papiefkiey Ítároży=
0: tney íeÍzcze nie było/ chociaż íuż niektorzy odłaczáiąc Íię od Zbo=

9: row y náuki Apoštołskiej/ náuki nowe y Zbory łobie ząklądáli: A
10: tym teź iuż przyźłego Papieřtwą fundąment ząklądáli. Ná kto
11: re teź częřto Apořtołowie nárzekáli/ y fwoich/ áby fię ich pilnie
12: łtrzegli/ wřilnie nąpomináli. Lecź iź łzátan nie przeřtał od Chri=
13: łtuřą łwych odwodźić/ á łynowi łwemu Anrychriřtowi łtolicę go
14: towąć/ przetoź łkoro po zeřćiu Apořtołow/ więřřą gromądę
15: łwych zebrał/ niź ich przy Chryřtuřie zořtało. Gdzie iąko łkoro
16: łtało fię ták znącznie wielu odřtąpienie/ od oney Apořtołskiej
17: Chriřtuřowej náuki y wiąry **zbąwieⁿney**/ tedy fię teź ząraz y Anty
18: chriřt począł pokązowąć y ták z lekką rořć/ tąięmnicę niezboźno
19: řci łprąwuiąć/ áź wzrořtu y miąry dorořł. W ktorým teź y teraz
20: ieřt. Toć ia ták to odřtąpienie rozumiem/ á nie ták iąko ie łobie
21: **X.K.** zmyřła y máluie. Acź to wiem/ iź wyźřey pomienieni oyco=
22: wie Greccy y Łąćinřcy/ zgołą o łąmym to Antychriřćie rozumie
23: ią **ipřum refugam a Domino, alij defectionem Antichristumęue vocando:**
24: **alij vt Ambro. regni Romani defectionē,** to ieřt wřtąnieniem kroleřtwą
25: Rzymskiego/ zbiegiem/ odřtąpieniem y Antychriřtem nązywą=
26: ią. Ktory pewnie gdyby nie był z biegiem od Chriřtuřą/ y wiele
27: ich zą łobą od niego nie miał odwieřć/ Antychriřtem nie był.
28: Ale iź fię tym być pokazał/ y to wćzynił/ przetoź on ieřt Anty=
29: chriřtem. Co wřzytko znącznie fię w Papieřu Rzymskim poka=
30: ząło. Czego ieřliby ieřcze kto do końcą nie baczył/ tedy tę rzecz
31: potým nieco lepiej y znączniey obiąřnię/ áby wąřpliwořć w
32: tym żadna nie zořtąłą. Bo pewnie nie łzczebiotowie o tym piřzą.
33: ále ći ktorým Bog łam oczy y wřtą otworzył: żeby to wyźřawřy/
34: cześo řwiąt/ procź niektorych/ widźieć przez długi cźás nie
35: mogł/ o tym mowili: y inřzym to ku ich dobremu pokązowáli/ że
36: by w cźás przed plagąmi/ ktore ná Antychriřtą przyřć máią/ v=

358. Trzećie

książki Odpowiedzi/

- 1: ciekáli. A vćiekáli też pierwey od rozmaitości Antychriftow=
2: fkich fekt/ w ktorych fię ząwždy pomnaża/ y przez ktore fłowo
3: Boże tłumi y pińczczy/ y ono rzelzotem y fłodyczą fzátánfką názy=
4: wa/ á gárnęli fię pilnie do źrzodeł wod żywych fłowá Bożego/
5: ná wieki trwáiącego/ żeby byli zbáwieni. Gdyż w Antychriście y
6: w fektách iego/ od ftopy nożney/ áż do wierzchu głowy nie máłz
7: nic zdrowego/ nie máłz nic dobrego/ y Bogu y Chriftufowi miłe=
8: go/ y przyjemnego.
9: **KA P. 5.** Przydáie potym **X.K.** do rzeczy fwey y to/ że (*marg*) 5. Wywod
: **X.K.** z nas
: wyfzli, ále z
: nas nie byli. (-)
10: by Antychriftowie z Kátholikow wyniść mieli/ z nich nie bę=
11: dąć/ á to gdy ták mowi. Piąta: Tenże Ian ś. początek tákich
12: Antychriftow ten kładzie: iż z nas wyfzli: ále nie byli z nas: gdyż
13: do końcá z námi przy prawdzie nie dotrwáli. Co fię nie ná nas/
14: ále ná nich ściąga. Bo Kátholicka wiará byłą ząwždy od Apo
15: fztołow: á ci (iáko fámi twierdzą) dopiero fię teraz z prawdą
16: fwą náleżli. Otoż nie náłzá wiará z ich kácerftwá/ ále ich odłzcze
17: pieńftwo z náłzey wiary bogu y kościołowi złamáney/ **wey iáko tu**
18: **famX.K.to ná fię wyznawa, iż ich wiará táká iest, którą Bogu y kościo**
19: **łowi złamáli** y zgwałconey vroflo zc. Toć ták mowi **X.K.** Ná
20: którą rzecz/ áczkolwiek fię iuz w przefzłey káp. krotko odpowie
21: dziáło: wżákże fię ielzcze rzecz tá muśi lepiey obiásnić. Prawdá
22: to/ co támże przydáie **X.K.** iż rzadkiego naydzie/ ktoryby (iá=
23: ko I.M. krzći) będąc Nowokrzczeńcem/ to ieft wedle nas
24: prawdziwym Chriftyáninem: bo nam nic do żadnych złych No
25: wokrzczeńcow: ktoryby miał zoftać Kátholikiem: **bá y bez tegoć**

26: **być nie może, gdyż y przy fámym Christuście między Apofztolámi zdray**

27: **cá fię Iudafz nálasł** á z Kátholikow máło nie wśzyfcy/ mowi **X.K.**

28: v nich fą Miniftrámi zc. Lecż y to nic przedsię rzeczy I.M. nie

29: pomaga/ owśzem ią wáтли. Gdyż ci/ ktorzy z Kátholiki I.M.

30: odstępuią: ktorzy iedno fzczerze do Chriftuśa przyftáią/ świádo

31: mi będąc złey wiáry (bo ią Bogu y kościołowi zgwałćili y złamá

32: li) złego też żywotá/ bálwochwálftwá grubego/ kupiectwá duř

33: ludzi pomárłych obrzidłego/ y infzych niezliczonych niezbożno=

34: ści ktorych pełna iest Kátholiká Rzymśka/ tedy oni wśzytko to

35: infzym opowiedáią/ y onych od tego odwodzą: á Chriftuśowi

36: Pánu vcźnie gotuią/ ktorzyby iuż ná potym/ záprzawśy fię wśze

lákies

strona: 359

ná Wędzidło X.K.P.

359.

1: lákies niezbożności y świeckich pożądlności/ trzeźwie y ípráwie

2: dliwie w terážnieyfzym wieku żyli. Gdźe zás ci/ ktorzy fię kiedy

3: od nas do Kátholiki Rzymśkiej vdáią/ nie mogąc z nieś kár=

4: ności náłzey zborowej Chriftyáńskiey/ y żywotá fskromnego y trze

5: źwiego y ściśłego/ niewiedźieć czym fię zás złym nie ftawáią.

6: Bo fię do nich fzátan/ ktory był od nich ná czás odstąpił/ nie fám

7: wráca/ ále áż wźiáwśy do siebie śiedmi infzych duchow nád fię

8: gorśzych. Záčym fię też człowieká onego poślednieyfze rzeczy

9: gorśze ftawáią niż były pierwśze. Ale tego zániechawśy przyftá=

10: pię iuż do piątego I.M. wyvodu/ ktorego tu vżywa/ ktory

11: zdami fię iest od przykłádu wźięty. Iż iáko zá Ianá ś. nie infzy

12: ktorzy byli Heretycy iedno ktorzy prawdę y zbor Apofstólki opu

13: fzcźáli/ ták y teraz nie infzychby ktorych chćiał mieć **X.K.** herety

14: kámi y Antychrifťámi/ iedno ktorzyby ich Rzymśką Kátholikę

15: opuřczźáli: to o niey rozumieią/ iż Kátholiká ich závždy byłá y

16: z tą wiárá ktorą fię fzcźycą/ iefcźe od fámym Apofstolow: á ná=

- 17: Iżaby fię dopiero náleść nie dawno miałá. Y wewłoczy to ná
- 18: nas/ żebyfmy my fámi to o niey twierdzili/ że fię nie dawno po=
- 19: częłá: zá czym to zámyka: otoż tedy nie náłzá wiárá z ich kácer=
- 20: Itwá/ ále ich odzłczepieńftwo zĉ. Cokolwiek tedy tu **X.K.** mo=
- 21: wi przeciw nam/ więcey mowi łam przeciw łobie y Kátholice
- 22: łwey/ niż przeciw nam. Naprzod wedle pierwłzey propoficyey/ (*marg*) **X.K.** nam
- : chcąc łzko-
- : dzić, łobie
- : łzkodzi. (-)
- 23: ábo wedle łwiádectwá Ianá ł. mowiąc/ ktore iefł prawdziwe
- 24: ták przeciw **X.K.** mowię. Ktokolwiek fię odłaczył od prawdy
- 25: y náuki Chriřtułowej y Apořtołłkiey (bo o to grá idzie) ten iefł
- 26: heretykiem y Antychriřtem: I.M.**X.K.** z Kátholiką łwą od
- 27: niey fię odłaczył: on tedy y z nią iefł y heretykiem y ántychriřtem.
- 28: Pierwłze połozenie wátpliwořci nie ma/ gdyż mu y łam **X.K.**
- 29: łwiádectwo dáie/ gdy go y łam (ále źle) przeciw nam vzywa.
- 30: Wtore też iefł prawdziwe: gdyż wielą nie wátpliwych łwiá=
- 31: dectw może być iáłnie pokazáne/ y pokazáne będzie: prawdzi=
- 32: we tedy muři być y zámknienie. A ták to iáwna iż nie my/ kto=
- 33: rych **X.K.** heretykuie tym iefłefmy/ ále ten łam ktory nam to
- 34: zádaie. Gdyż on łam od wiary y náuki Chriřtułowej y Apořtoł=
- 35: łkiey odřłpił/ gdy ią y włzytko łłowo Boże łłodyczą y rzeřzotem
- 36: dyabelłkim łmiał názwáć. A co potym I.M. przeciw nam wno

łi/ żeby=

strona: 360

360.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

- 1: łi/ żebyfmy mowić mieli iżefmy fię teraz dopiero z prawdą łwą (*marg*) Náuká náłzá
- : y wiárá nie
- : iefł nowa. (-)

2: należli: tego nigdy nie dowiedźcie. Ponieważ my nie odżywamy
3: fię do iákicy nowej náuki/ do nowej prawdy y wiáry/ áni fię ná
4: niey fádźimy: ále ftoiąc fátecznie przy iedywym Páfterzu nászym
5: y iedywym teź miŕtrzu Iezuŕŕie Chriŕtuŕŕie głófu iego y náuki raz
6: ŕwiętyym podáney ŕluchamy y ná niey przeftawamy/ ktorą w fłó
7: wie Bożym opiŕaná náyduiemy: ktora iź nowa nie ieŕt wzglę=
8: dem powieŕci **X.K.** przetoź teź y wiárą ktora według niey ieŕt/
9: nową być nie moźe: chyba względem wiáry fátorego teŕtamentu:
10: ále względem Papięŕkiej wiáry by namniey. A iź ná fámey náu=
11: ce Chriŕtuŕŕowej fátorey y Apoŕtollkiej przeftawamy/ ten ieŕt te^g
12: znák pewny/ iź fię nic nád nię nie domyŕłamy: áni fię od niey ná
13: práwo ábo ná lewo nie odchylamy/ wymuiąc co ábo przydáiac:
14: owfzem cobykolwiek mogł nam ieŕtce kto pokázác Antychri=
15: ftoŕŕkiego przędźiwa/ ktoreby z dziećinnego wychowánia pod
16: zwierzchnoŕcią iego przy nas zoŕtáło/ á mybyfmy go ieŕtce do
17: czáfu tego nie obaczyli/ tedyfmy y to gotowi odrzućic: áby praw
18: dá ŕłowá Boźego w nas cáła zoŕtáła. A przez nię źeby wŕzytkie y
19: náuki y wynaláŕki/ y inne kuglárŕtwá práwie bláźeńŕkie/ były wy
20: korzenione. Ktorych iź pełna ieŕt Kátholiká Rzymŕka/ ktorey (*marg*) Walne okazá-
: nie iź **X.K.**
: niema nic ŕpol
: nego z Apo-
: fztoły. (-)
21: bronu **X.K.** przetoź próźno fię z Antychriŕtoŕtwá zdźieráiac/ do
22: Apoŕtołow/ z ktorymi nie ma nic ŕpolnego/ odźywa. Co áby ká
23: źdy obaczyć mogł/ y to poznác/ źe náŕzá **Minor**, to ieŕt wniesienie
24: prawdźiwe ieŕt/ oto iuź to z pewnymi znákami y przykłády po=
25: kázowác będę. Mowi ták Apoŕtoł (ktorego ŕłow ná ŕwe złe **X.**
26: **K.** vźywa) o Antychriŕtách/ iź z nas wyfzli/ ále nie byli z nas zć.
27: Ku ktorego ŕłowam przydáie I.M. ty ŕłowá: gdyź do końcá z

28: námi przy prawdzie nie dotrwáli. Otoż tu o prawdę idzie/ przy
29: ktorey trwać trzebá te^{mv} ktoby niechciał od Apóstołow odeysć: á
30: nie idzie o plotki y wymyśły ludzkie. Przetoż kędy tá prawdá ieft
31: á kędy też ieft fałsz/ chcemyli wiedzieć/ tedy tego łtąd doydzie=
32: my/ gdy się pilno temu przypátrzymy czym się wždy czáfu onego
33: Apósztołowie zábawiaáli/ iáko łámi wierzyli y wiárę inšzym opo
34: wiedáli/ y onę zálecáli: y iákie też między łobá o Bogu iedynym/
35: y o iedynym do niego pośrzedniku wyznánie mieli: á czym się też
36: teraz/ tá Rzymśka Kátholiká báwi: iáko wierzy/ vczy/ wyzna

wa. Abo=

strona: 361

ná Wędzidło X.K.P.

361.

1: wa. Abowiem ztąd się to pokaże/ żełmy nie my od Apósztołow
2: odłtąpili/ ktorzy ná ich náuce y wyznániu przełtawiając y ná pá=
3: lec od niey odłtąpić nie chcemy: áni nam to może być łłużnie przy
4: czytano. Z nas ci wyłzli/ ále z nas nie byli: lecz **X.K.** z iego Ká=
5: tholiką: od ktoreyiełmy my/ á nie od prawdy Apósztołskiej od=
6: łtąpili. Iż też oni tę prawdę/ dla włtaw y wymyśłow łwych/ nie
7: tylko opuścili/ ále nogámi práwie podeptáli. Abyłmy tedy z
8: Kátholiką **X.K.** Antychriłtámi nie zołtáli/ y z nimi też potym
9: z trzaskiem nie zginęli: przetoż my się do Apósztołow przyłęczyc
10: woleli. Czego łwiádkámi łá postępkí náłze/ y wyznánie/ y náu=
11: ká ktorey się trzymamy: ktora iuż w Kátholice **X.K.** plácu nie
12: ma. Bo gdyby miała: mowiac ták pierwey *in genere*, wobec/ o
13: włzytkim papiełskim nabożełstwie: tedyby się tám nie mogło nic
14: náleść/ nád to co było y ieft w piśmiech Apósztołkich. Lecż iż się
15: náyduie: á wiele y názbýt náyduie: niż było y ieft v Apósztołow:
16: ták z łtrony Bogá y Chriłtułá: iáko y nabożełstwá y łłużby Bo=
17: żey zc. Przetoż to pewna: iż poniewáž náuká Apóstołska plácu
18: w Papiełstwie nie ma/ ábo w Rzymłkiej **X.K.** Kátholice: tedy

19: oná do Apoštołow nie należy: Bo z nich wyślzá/ z nich nie iest/ á
20: ták teź Antychriftowi podleglá. A to iuź iest iedno náze/ **mino-**
21: **ris propofitionis**, położenia wtorego powfzechne pokazanie. Ktore
22: żeby prawdą fzczyrze y porządnie zbić miał **X.K.** v mnie rzecz
23: iest niepodobna. Gdyż fię to w przefłzłych ksiąźkách z **fáme⁸⁰** wy=
24: znánia **X.K.** pokazáło/ iż Troyce/ iftności/ perfon/ dzieciokrz=
25: czeńftwá zc. w piśmie ś. **nowe⁸⁰** przymierza nie máłz. Ale to wfzyt
26: ko fą wymyflły Antychriftowkie/ Kátholiki **X.K.** Rzymfkiey.
27: Od ktorey żełmy my odstąpili/ wráciąc fię tym fpołobem do A
28: poštołow/ tedyfmy to fłufznie vczynili: bofmy nie od prawdy ich
29: odstąpili: ále od Antychriftowfkiey nie prawdy: ábyfmy przy
30: prawdzie Apoštołfkiey zoftáli. Przyftąpmyż iuź teź y ku okazá=
31: niu ofobliwemu **in fpecie**, tych rzeczy/ w czáfteczce niektorey (bo
32: wfzytkich niepodobna wyliczyć) odstąpienia od Apoštołow **X.**
33: **K.** y z Kátholiką iego/ áby fię prawdziwa tym więcey **Minor** ná
34: fzá/ to iest położenie wtore/ ábo wniesienie pokazáło. Opufzczę
35: wiárę/ y ono profte wyznánie Apoštołfkie/ ktore fię w ich piśmie
36: náyduie/ roźne od wiela dziwnego wyznánia Papielkiego: opu

zz

fzczę teź

strona: 362

362.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: fzczę teź wfprawiedliwienie y poświęcenie/ ktore nam teź Apošto
2: łowie fzczyrze/ iáko fami wierzyli/ opifáli: záfádzáiąc zbáwienie
3: fwe/ po fálce Bożej/ ná fámey krwi Iezufowey/ ktorą on wylał
4: ná omyćie grzechow náfzych: co wfzytko **X.K.** w niwecz obrocił
5: z fwą Kátholiką/ wymyflámi fwymi fprofnymi/ czárámi/ guflá
6: mi/ báłwochwálftwy. Opuściwfzy tedy to/ wezmę przedfię in=
7: fze pofpolitfze y otworzyftfze/ ktorých fię y ślepy domáćác może.

8: Y radbym temu/ żeby mi to I.M. z Apoštoła ktorego pokazał/
9: co mowi/ iż tá ich kátholicka wiára zázwdy była od Apoštołow
10: rozumiejąc to o terážnieyŝzey wierze Papieŝkicy) y ty też ŝpráwy
11: y poŝtępki ktore w Papieŝtwie ná oko widzimy: á ná imię niech
12: z Apoštołow pokaże ŝol y wodę/ ktorąby też oni czárowáli: kędy
13: ogień w wielką łobotę cáruiąc palili: iáycá/ łłoninę/ proŝiętá/
14: iágniętá/ koźłętá/ kołacze żegnáli: gdzie też popioł/ wirzbinę/
15: rokićinę/ żioła rozliczne/ owies/ wino/ piwo/ ŝwiece/ kreŝláli/
16: záklináli y czárty z nich wyganiáli? Omyli ŝię ná tym/ żeby to z
17: nich pokázác miał. Co iż wŝytko Kátholiká Rzymŝká czyni/ y
18: nad to co więcey: á z iákąż ŝię ŝmiáłością z tymi grubymi chwa
19: ŝtámi do Apoštołow odżywác/ y onym ŝię ich zborem zákłádác ŝmie?
20: Ktemu/ á gdzie też kiedy Apoštołowie ludźi w tym vpewniáli/
21: iż kto rzeczy tych cárowanych vżywa ten ma zdrowie y zbáwie=
22: nie duŝze y ciáłá/ iáko tego vczy Rzymŝka Kátholiká? A więcze
23: ielŝcze rzeczy ták **X.K.** iż to ma od Apoštołow? A gdzie o tym
24: wŝytkim w ich píŝmie iednę namnieyŝzą literę pokaże? A więcze
25: to nie ielŝt iáwne wyŝcie ich od Apoštołow? ázaż nie ielŝt znáczne
26: odŝtápienie od wiáry ich y náuki? Ktora ŝię naporząd w niwecz
27: práwie obráca tymi niezbożnymi y złoŝciwemi wymyŝłámi. Nuż
28: ielŝcze/ tákli ŝię Apoštołowie rządźili/ iáko ŝię rządzą Papieŝcy
29: przegoleńcy/ Apoŝtołkim ŝię zákłádáiąc imienie^m? Gánilili mał
30: żeńŝtwo/ y one^{go} ŝię odpryŝięgáli fortę do wŝzeteczeńŝtwá otwa
31: rzáiąc? Báwilili ŝię báłwochwáłŝtwem y báłwochwáłniami?
32: Záfádzáľili odpuŝzczenie grzechow ná budowániu koŝciołow/ ká
33: plic/ dzwonic/ krzeŝnic y ołtarzow? Lalili też dzwony? y ony/ iá=
34: koby ludzmi miáły być wiernymi/ krzćili? Vbieráli ŝię ták w
35: rozmáite koŝtowane choboty do nabożeńŝtwá/ y tákli do ludu lá
36: dá co trzy po trzy obcym ięzykiem mowili? Tákli też reliquiámi

strona: 363

ná Wędzidło X.K.P.

363.

- 1: Papiefkimi y exorcizmámi ábo záklinánim Czárnoksięfkim czár
2: ty wyganiáli? Możeli to/ y nád to co więcey/ coby długo wyli=
3: czác potrzebá/ z dobrym fumnieniem/ przed Bogiem y Iezufem
4: Christuŕtem ŕędzią ŕpráwiedliwym żywych y pomárłych rzec **X.**
5: **K.** iż ták Apoŕtołowie czynili y czynić vczyli y rofkázowáli? Nie
6: wierzę temu żeby to mógł y śmiał vczynić dobrym fumnieniem.
7: A iefli tego nie vczyni: á iákoż to będzie śmiał mowić/ żeby Ká
8: tholiká ich/ z tą ich wiárą y z tymi guŕłami od Apoŕtołow byłá?
9: Abo co wždy nam **tákie**^{go} pokaże prawdziwie y ŕkutecznie w czym
10: by przy Apoŕtołách trwáli/ y w czym ich náŕładowáli? Iefliby
11: rzekł w bierzmowánium/ y ŕpowiedzi/ **te**^{go} nie pokaże. Bo Kŕiadz
12: mowi **pax tecum**, gdy kogo bierzmuie: mowi mu pokoy z tobą/ á
13: wždy policzkuie. Spowiada też złoczyńce/ z grzechow rozwięzu
14: ie: á przedŕię mu wnet potym kat ręce zwięzuie. Rozgrzeŕza y
15: chorego/ niebo obiecuie/ Piotrowi go y infzym przyiác rofkázuie/
16: tuŕząc mu iż poń przyidą wŕzyŕcy ŕwięci z niebá/ á iż mu ŕię mąk (**marg**) O tym czytay
: w Diurnale
: gdzie iest **or-**
: **do commenda**
: **tionis anime.** (-)
17: żadnych obáwiác nie trzebá. Ażci go zás po ŕmierci tka w ogień
18: Czyŕcowy chcąc by go wykupiły pozoŕtałe głowy. Proŕi też zá v
19: márłym/ ŕtoiąc z nim przy grobie/ żeby w nim mógł trup iego
20: odpoczywác ŕobie: á wždy zás w krotkiew chwili wyrzuca go z
21: **nie**^{go}: gdy kto potym zápláci ono mieyŕce iego zċ. Co iefli też by=
22: ło w zborze Apoŕtolŕkim/ y iefli też ták Apoŕtołowie czynili/ rad

- 23: bym o tym wiedział: bom się ielzcie tego z ich piłm doczytać
- 24: nie mógł. Czego iefli mi **X.K.** nie pokaże **exprefse**: á więcze to
- 25: nie iálne będzie lice nań y ná Kátholikę iego/ iż on wyfzedł od A
- 26: poštołow/ iż z nich nie był áni ieft? A zátym nie iálnali to będzie
- 27: ftąd/ iż ponieważ od nich odfzedł y z nich nie ieft/ że to ináčzey
- 28: być nie może/ iedno iż ieft y z głową fwoią Papieżem Rzymfkim
- 29: ktorego to z siebie ftolicá wypuściłá/ Antychriftem Chriftufo=
- 30: wym nieprzyiacielem? Ale iż niepodobna żeby się tu wfzytkie in=
- 31: fze znáki Antychriftoftwá wypifáć miály: tedy ták tufzē iż ná tym
- 32: dofyc będzie fprawiedliwie fádzácemu ku poznániu **te^{go}** kto ieft
- 33: Antychriftem á kto nie: kto wyfzedł od Apoštołow y nie ieft z
- 34: nimi/ á kto przy nich ftátecznie ftoi: á ktemu y to pozna czyy tu
- 35: ieft potężnieyfzy y prawdziwfzy wywod o tey rzeczy: iefliż **X.K.**
- 36: przeciw nam: czyli nász przeciw niemu y iego Kátholice. Boć

zz 2

się ták

strona: 364

ná Wędłzido X.K.P.

364.

- 1: się ták potrzebá prawdy dowiedowác. Ale iuz fzoftey rzeczy **X.**
- 2: **K.** fluchaymy.
- 3: **KA P. 6.** Rzecz tę/ ták iáko się iuz pokazáło zácząwfzy
- 4: I.M.**X.K.** ták iey ielzcie dowodzác tym podpiera/ mowiác:(*marg*) 6. Wywod
- 5: **X.K.** o An-
- 6: tychriście. (–)
- 7: Szofta: Dániel prorok Antychriftá opifuie być krolem/ á ktemu
- 8: twarzy niewftydliwey/ otoż Papież przyznawa zwierzchność
- 9: świecká Cefárzowi/ Krolom y infzym **przełożony^m** ná mieyfcách
- 10: ich: y fam im potwierdzenie ábo błogofławieńftwo ná te ftany
- 11: dawa. Lecż Nowokrczeńcy/ gđzie y iáko iedno mogą wybijá=
- 12: iá się z tey zwierzchności/ lám iá do zboru fwego/ by też y ná=

11: piędźi gdzie w trzemie siedział przywięzuiąc. Są też ludźmi twa
12: rzy niewłtydliwey zc̄. Gdyby to kto inſzy przedtym ábo y teraz
13: z pocztu Luterianow/ ábo inſzych odłzczepieńcow od Rzymſkiej
14: Kátholiki piſał/ y tymi Dánielá ś. proroká ſłowy Antychriſtá do=
15: wodził/ y z nich onego pokázował: nigdyby mi takiego fercá y
16: tákiew vſności nie dodał: żebym fię ia też ważyć śmiał okázować
17: z nich tego/ iż Papież Rzymſki ieſt tym Antychriſtem/ ktorego
18: tám Dániel wymálował. Bo bym fię zázwdy tego obawał/ że=
19: by **X.K.** pírmá takiego/ iáko y moiego o nim/ nie wzgárdził y
20: nie odrzucił: á to dla tego/ iż rozmáite ſą o tym ludzkie mniemá=
21: nia. Lecż iż I.M.**X.K.** ſam to zna/ że Dániel prorok tymi ſło=
22: wy ſwemi opiſał Antychriſtá/ ták iáko to y iego Kátholiki Pá=
23: trefowie ſtárzy niektorzy czynią/ y inſzy po nich nowſzy to też wy
24: znawáią/ tedy ia z więtfzą śmiałoſcią/ vſnością y beſpieczeń=
25: ſtwem/ *nactus cam occasione*, zá tą przyczyną y wyznáaniem **X.K.**
26: to od niego zá wdzięczne przyiáwłzy/ dali Pan Bog z tego pro=
27: roká pokażę/ iż Papieżowi Rzymſkiemu z iego Kátholiką włzyt
28: ko to/ á nie nam ſłuży: co z niego zwłoczác I.M.**X.K.** ná nas
29: wewlec vſiłuie. Słowá ty ktorych tu zmiánkę vczynił **X.K.** ſą
30: nápiſáne. Dáni. 8. v 23. wedle textu Hebrejſkiego/ tymi ſłowy:
31: A ná oſtátku kroleſtwá ich/ wedle dokończenia przetępcow/
32: náłtánie Krol mocny twarzámi/ y wyrozumieiący gadki. To
33: ieſt/ gdy fię ſkończá czáły pánowania wyſłzey opiſánych Monár
34: chiy Krolow/ ktorzy złoſci ſwych miárki dopełniáią/ dla kto=
35: rych też przyidzie koniec ich/ tedy potym náłtánie Krol niewłty
36: dliwey twarzy: chytry y do złego dowcipny: Iákobyś też ták

rzekł/

1: rzekł/ ná przykład/ gdy koniec przyidzie pánowania Rzymfkiey
2: Monárchiey Cefárzow/ tedy fię nie fpodzieway odmiány ná co
3: lepfzego: Owfzem to wiedz/ że będzie przełożenítwo gorfze: bo bę
4: dą ludzie bez wftydu/ chytry/ po nich pánowác zc̄. Dżiwuie fię
5: naprzod temu dla cze^{go} **X.K.** chcąc o Antychriście piśác y w nas
6: go wmowić/ áby Papieżá fwego Rzymfkiego od Antychrifto=
7: ftwá ofwobodził/ nie wziął przedfię fłow Dánielowych káp^{itul} 7.
8: v 8. 20. zc̄. także káp^{itul} 11. v 36. aż do końca kápituły. K temu y te=
9: mu mi dżiwno/ że y tych cále wfzytkich nie wypifał: ále ich tylko
10: kroćiuśienieczką zmiánkę vczyńił. Lecż fię nie trudno domyślic/
11: iż fię to nie przeco infzego ftáło: tylko/ żeby íam ná fię (iáko mo
12: wią poľpolicie) miotły nie nágotowál. Gdyż kto fię iedno do=
13: brze piśániu temu tám Dánielowemu przypátrzy: iáko on opiśu
14: iąc Krolá Antyochá Epipháneśá/ onego írogiego y okrutnego
15: morderzá ludu Izráelfkiego/ y íkařczę nabożeńftwá onego za=
16: konnego: opiśal też zaráz w iego ofobie y Antychrifťá. V mnie
17: íeśt rzecz niepodobná/ żeby człowiek báczny/ á z zdrowym roz=
18: íadkiem w rzecz tę wglądáiąc/ y temu co fię ná íwiećie dzieie
19: pilno przypátruiąc: nie miał z tąd tám vpátrzyć y poznać Anty
20: chrifťá tego/ iż iuż íeśt ná íwiećie kędy íeśt: y kto nim íeśt. A kte
21: mu/ niepodobná žeby ná tę powieść **X.K.** zezwolic miał: który
22: nas chce tym Antychriftem vczyńic: o ktorego grá idzie: á to we
23: dle prorocftwa Dánielowego. Lecż iż nam nie idzie o ludzi vczó=
24: ne y báczne/ ktorzy z rozíadkiem zdrowym w rzeczy tákie wglą=
25: dáią: y iuż dobrze Antychrifťá znáią. Ale idzie oty ktorzy z íto roz
26: íadku y baczenia nie máią: domyślic fię tego nie mogą: áni vpá
27: trzyć vmieią/ przetoż ía też/ tym wiecey folguiąc/ rzecz tę iáko
28: będzie mogło być nakrocey y náfnádniey onym przed oczy wyftá
29: wię. Zeby y to poználi/ iż iuż dawno íeśt ten Antychrifť: y to iż

30: on iest w Rzymie: k temu iż nim iest Papież Rzymłki. A nád to/
31: iż I.M.X.K. więcej świadectwo to Dánielowe przeciw łobie/
32: á niź przeciw nam przywiodł. Naprzod tedy/ niź się słowá Dá=
33: nielowe rozbierác będą/ potrzebá w tę rzecz pierwey ták ogułem
34: wględác. To iest. Iż Dániel prorok/ tym łtrychem w rzeczy łwey
35: połtępuie/ iáko y inłzy piárze łtárego Testámentu/ to iest/ iż
36: gdy opifuią rzecz ktorą wedle litery y cíálá/ iáko rzecz znáczniey

zz 3

łzą y porozu=

strona: 366

366.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: łzą y porozumnieyłzą/ tedy też tám połpoliće záráz/ iákoby nieco
2: wedle duchá/ iáką inłzą iuz nie ták znáczną wyłtáwuia. Iáko ná (*marg*) Zwyczaj pi-
: łárzow stáre-
: go Testámen-
: tu w opifániu
: rzeczy (-)
3: przykład/ wczynił to Moizełz/ opifuiąc niewołą onę Eiptłką
4: cíielefną pod Kroleł Fáróneł/ ludu też cíielefnego Izráelłkie
5: go/ y tudzieź też cíielefne z niey wybáwienie/ tákże y báráná rzezá
6: nie/ krwią iego podwoiow mázanie y iedzenie też báráná onego
7: Pálzchy/ z zátopenieł Fáróoná y z woylkiem iego w morzu zc.
8: przez ktore tych tám rzeczy cíielefnych opifanie/ żaden wierny
9: Chriłtyánin nie iest/ ktoryby temu wierzyc nie miał/ iż záráz zná
10: czył y opifał duchowne/ to iest niewołą pod zwierzchnośćią Fá=
11: ráoná piekielnego/ y wybáwienie z niey przez krew báráná grze=
12: chy światá nołzácęgo Chriłtułá Iezułá páná náłzego. Tymże łpo
13: łobem/ opifány nam też tám iest Mełfałz Krol y z zdraycą iego
14: Iudałzem/ w ołobie Dawidoweý y w onych zdraycách iego Doe
15: gu y Achitofelu zc. Tákże też y o Dánielu rozumieć mamy: iż y

16: on chociaż pod dziwnymi podobieństwami opisując odmianny rze=
17: czy po prostu ziemskiej/ opisał też swym sposobem y duchowną.
18: A między innymi opisując Antyochę warcholą **dziwne**^{go} y tyrana=
19: na okrutnego z strony sobie równych pogan/ a zofobną z strony
20: ludu Bożego: bez wżety **wątpliwości** [!] / iako się na to y Papiejskich
21: wiele Doktorów zgadza/ opisał zaraz Antychrysta warcholą y
22: tyraną frogiego y dziwnego/ który się nie tylko rzeczom po pro-
23: stym ziemskim miał sprzeciwić/ ony targać/ odmieniać y do sie-
24: bie je przyciągać/ ale się też y na rzeczy duchowne/ chwale Bo-
25: żej służące także miał oborzyć y zwierzchność sobie nad nimi przy-
26: właszczyć zc. Potym to trzeba wiedzieć: iż w opisywaniu takim
27: tych rzeczy/ nie trzeba się gwałtem tego dopierać/ żeby we wżyt-
28: kich częściach ona rzecz pierwsza z rzeczą poślednią/ to jest rzecz
29: figurowana/ z ona swoią figurą miała się zgodzić. Gdyż się z aw-
30: żdy/ y w onej wprzedażającej figurze musiało to nąydować/ co
31: służyć/ ani się zgodzić nie mogło z rzeczą figurowaną: także się
32: w figurowanej to pokazało co w figurze nie było. Iako w baram-
33: nie Półzchy rzezanym w Egiptcie/ a w baramie Iezusie Mefysz-
34: w Jeruzalem zamordowanym zc. Co ia tu dla tego przypomi-
35: nam/ żeby się kto niechciał całego we wżytkim między Antyo-
36: chem/ a Antychrystem porównania dopierać. Ale iżby na tym prze-

stał/ że

strona: 367

na Wędzidło X.K.P.

367.

1: stał/ że wżdy w częściach niektórych było y jest nieco spólnego
2: Antyochowi z Antychrystem. A tak już naprzód przytąpię do
3: przystośowania iednego z drugim/ w czym być znacznie po-
4: kazano: tak **iuxta generalem quam specificam considerationem**, wedle
5: powżecznego iako też y ofobkowego rzeczy tey wważania/ z stro-
6: ny niektórych osobnych przymiotow; a przytym zaraz ten się też

7: pokázowác będzie ktoremu to teraz nie omylnie służy: kto iest
8: tym Antychryfem przez Antyochá figurowánym. Bo gdyć we=
9: dle Hieronimá/ piżącego ná Dánielá. [cap. II. Tom. 5. fol. 601.](#) A
10: Antyoch był Antychriřtową figurá/ w ktorým fię teź/ iáko tám
11: że mowi/ wcale to wypełniło/ co w części w Antyochu figurowa
12: no było: tedyć nielza/ iedno to pokazać z przyřtořowániá iedne=
13: go ku drugiemu: żeby ták rzecz iedná zdrugeiy/ tym řnádniey po
14: znáná być moglá. Naprzod tedy dwa Teřtámenty/ to iest řtá=
15: ry y nowy trzebá káždemu wźiác przedřię: y to ogułem vważyć:(*marg*) 1. Vważenie
: ku poznániu
: Antychriřtá
: potrzebne. (–)
16: iż tám z onymi řtárymi/ wřzytko fię dźiało pod figurá (1. Kor.
17: 10. v 11.) á zwłářzczá/ mowiác zořobná z řtrony złořci y vpadkow
18: ludu onego: tákże y káźniey zá nie. Gdyź teź zakon miał řień dobr
19: przyřzłych/ á nie řam obraz rzeczy. Heb. 10. v 1. A nowe zás przy=
20: mierze iuź nie ták. Druga: Iź oná rzecz pořpolita zakonna/ byłá (*marg*) 2. (–)
21: po więřřzey części/ z řtrony nabożeńřtwá y řłuźby Boźey/ řieľřna
22: Heb. 7. v 16. á 9. v 10. A rzecz pořpolita Ewánelicka/ ábo no=
23: wego przymierza/ po więřřzey części duchowna. Y owřzem oney
24: řieľřne/ á tey zás duchowne były przednieyřym nieiákim fundo=
25: wániem. Bo pod nowe^{go} przymierza rządem/ prawdźiwi chwal=
26: cy/ nie řą zwierzchownymi ceremoniámi y pewnym mieyřcem (iá
27: ko był lud on Izráelřki) z řtrony nabożeńřtwá zniewoleni. Po=
28: niewaź ná káždym mieyřcu wolnořć máiá Bogá Oycá řwego
29: w duchu y w prawdźie chwalić. Ian. 4. v 23. Trzećia: Onym dá (*marg*) 3. (–)
30: ny był przez Mořeřzá zakon: á nam przez Chriřtuřá Iezuřá řáľřká
31: y prawdá. Ian. 1. v 17. Czwarta: onym zá wyřtěpki y gwałce=(*marg*) 4. (–)
32: nie zakonu/ řieľřne nieodwłoczne karánie náznáczone było. Yby
33: wali [!] záraz karáni/ y od řwoiey zwierzchnořci domoweiy/ y przez

34: postronnie też częŝto nieprzyjaćioły/ y plagi rozmaíte: ktore Moi

35: żelz opifał 3. Moi. 26. A 5. Moi. 28. Iáko to y wŝytek zakon

36: ŝwiádczy: y iáko to náŝz Apofztoł fłowy krotkimi wyraża/ mo=

więc

strona: 368

368.

ná Wędzidło X.K.P.

1: więc ták Heb. 10. v 28. Iż ktoby zakonem Moizeŝzowym pogár

2: dźił/ ten bez miłóŝierdzia ná dwu ábo ná trzech ŝwiádkow kara

3: nie odnoŝił. A nam záŝ zá niewiárę y zá pogárdzenie łáŝki nam

4: pokazány/ y zá odpádnienie od raz fkoŝztowánych dárow ducho

5: wnych niebiefkich/ ftráfzliwe iákies oczekawánie fádu y ognia zá

6: palenia/ ktory poŝrze przeciwniki (Heb. 6. v 4. á 10. v 26.) iefł

7: náznáczone. Gdyż kto nie wierzy/ iuż iefł ołádzony. Ian. 3. v

8: 18. Bo przeŝládowánie nowego przymierza/ od iákichkolwiek (*marg*) Christiánie

: im pobożniey

: żyią tym wię

: cey złego ćier

: pią. (-)

9: nieprzyjaćioł: y inŝze wŝytkie krzyże/ kłopoty y wćifki: nie fą ták

10: iáko były pod zakonem/ zá wyŝtępki y złoŝci poŝtánowione: ále

11: więcey zá znák práwey pobożnoŝci: zá znák bożey miłóŝci: y zá

12: znák też ftátecznego wiernych/ zá Chriŝtuŝem wodzem y Hetmá

13: nem chodzenia. Gdyż/ kto iedno chce zá Chriŝtuŝem chodzić: te=

14: mu fię trzeba łámeŝo ŝiebie záprzeć y krzyż fwoy ná fię wźiąć.

15: Máth. 16. v 24. Item. Kto chce pobożnie żyć w Chriŝtuŝie ten

16: ćierpieć ma przeŝládowánie (2. Tim. 3. v 12.) Ktorem łobie

17: Bog tych ćwiczy/ ktorych iáko oćiec dźiatki miłue Heb. 12. v

18: 5. zĉ. Gdzie miáłto tego pod zakonem/ gdy go pilnowano/ záw (*marg*) Lud Izráelski

: wolny bywał

: gdy zakonu

⌚ pilnował. (-)

19: żdy/ wolność bywała od wżech złych [!] przypadkow/ z błogółá=
20: wieńftwem wżelákim dobr żiemfkich ćielefnych zĉ. Oto/ to ták
21: krotko obaczywży/ wważác dopiero potrzebá nieprzyacióły/ lu
22: du onego/ Teftámentu ftárego/ y dla czego ie Bog przepufzczál:
23: á potym też y nieprzyacióły/ ludu pod nowym Bożym przymie=
24: rzym będącego. Co fię tedy tknie ludu onego Izráelkiego/ kto=
25: ry miewał ná fię wiele frogich nieprzyaciół rozmáitych/ á nawię
26: cey dla złości y wyftępkow fwych: iáko kiedy czáfu ktorego Páná
27: nimi przeciw łobie wzrúrzył: Bo gdy fię wedle zakonu rządził/
28: wolny te^{g0} bywał: wżákże iednák między wielą dziwnych/ złych/
29: okrutnych nieprzyaciół ludu onego Bożego Izráelkiego/ nie
30: wiem żeby łam Antyoch w tym wżytkim nie przodował. A to
31: nawięcey dla tego/ że im gwałt czynił z łtrony ich zakonu/ od=
32: wodząc ich od niego/ á do bálwochwálftwá fwe^{g0} przyćifkáiąc:
33: y łrodze ie morduiąc: k temu/ iż nie ták bárzo złym y niezbożnym
34: łzkodził/ iáko dobrym y pobożnym/ przewodząc nád nimi: á złym
35: łolguiąc y ony przy łobie báwiąc. Co iáko fię działo/ może káždy
36: obaczyć z ksiąg Máchábeyfkich: á zołobná 1. Mách. 1. á przytym

z Ioze=

strona: 369

Trzećie książki

369.

Odpowiedzi/

1: z Iozefá [Antiquit. Iud. lib. 12. cap. 6. 7. 8.](#) Bo to tám wżytko opi=
2: łano/ iáko ich wiele do niego á ielzcze z narodu Ofiárowniczego
3: przyłtawáło/ y z nim bálwánom ie^{g0} ofiárowáło: ktorzy też z nim
4: y przeciw bráćiey fwey walczyli: przeto iż zakonu Bożego: iáko
5: oni odstąpić iemu k woli niechćieli. Ktorzy wierni iákie pod nim
6: łciśnienie mieli/ nie tylko z ksiąg miánowánych poznác káždy

7: może/ ále też zołobná z Pfálmu 44. 74. 79. bo ia ták rozumiem/
8: iż ty pfálmy pod onym czáfem czynione były. W którą rzecz/ gdy
9: kto okiem zdrowym weyźrzy/ á przypátrzy fię z drugiey strony lu
10: dowi Chriſtyáńſkiemu/ pobożności pilnującemu/ y ſtátecznie
11: przy podány raz przez Iezufá Chriſtuſá y przez Apofztoły iego
12: wierze y nabożeńſtwie ſtoiącemu: á przytym to vważác będzie/
13: co tych/ y dla *cze⁸⁰*/ od kogo/ y zá czyim powodem potyka: mam
14: zá to/ iż będzie muſiał wyznác/ iż iuż ieſt Antychriſt: y domyſli
15: fię tego/ kto nim ieſt/ ktory tákże złe báłwochwálce y inſze nie=
16: zbożne ludzi forytuie y v bogaca ktorzy z nim przeſtáią y iemu
17: bębenká podbijáią: iáko tego Dioniziuſz znácznie dołóżył/ ná ty
18: ſłowá Dán. 11. v 40. *Et terram diuidet gratuito*, iż on y tę ziemię kto=
19: rá wiernym wydźiera/ ſwoim dzieli y dáruie. A tym czáfem do=
20: brzy muſzą vtępowác: y od niego wiele nád ſobą złego dozna=
21: wác. Może fię iuż tedy káždy domyſlić tego kto ten ieſt/ przez
22: ktorego fię to dzieie: y ktorzy ci ſą/ co też zacž ſą/ ktorzy rzeczy
23: iego forytuia z zelżywoſcią ſłowá Bożego/ ktore zá rzelzoto ſzá
24: táńſkie máią: ktorzy też y Bogá ſámego y Chriſtuſá lżą: chociaż
25: fię wrzkomo imieniem iego zákládáią. Ale ieſliby fię ieſzcze kto=
26: rzy tego domyſlić nie mogli: więc ták ieſzcze niech tę rzecz vwa=
27: záią. Antyoch był nieprzyaciel ludu Izráelſkiego/ iáko figurá:
28: á Antychriſt prze zeń figurowány/ ieſt nieprzyaciel ludu Chriſty
29: áńſkiego. Antyoch z máłego vroſł wielki: tákże Antychriſt/ z má
30: łych początkow/ y z podłego y nędznego ſtanu/ przyſzedł ku *wielkie^{mv}*
31: ſtanowi/ ſkárbon y páńſtwam. Antyoch z Rzymá fię wym=
32: knąwłzy/ bo v Rzymian był w zaſtáwie 1. Mách. 1. v 11. vroſł
33: wielkim y przeciw Rzymiánom potym chociaż w części walczył/
34: y to co do nich należało złupił w Egipcie/ y do domu *ſwe⁸⁰* od=
35: wioſł: chociaż záś był w tym y od tego przez Rzymiány pohámo

36: wan: (Ioseph. Antiquita. lib. 12. cap. 6.) Tákżeć też kto fię rzeczy

aaa

dobrze

strona: 370

370.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: dobrze przypátrzy/ w figurze tey Antyochu pokazáney/ obaczyć
- 2: może y Antychriftá figurowáne⁸⁰. Ktory też nie skądci inąd wy=
- 3: szedł y powítał/ iedno z Rzymá/ y ná Rzym fię oborzył y Rzym
- 4: potym opánował: chociaż tego Antyoch dokazać iáko figurá/
- 5: nie mogł. W ktorým to/ iáko fię z Hieronimá pokazało/ mušia=
- 6: ło tylko być w części/ co fię potym cále w Antychriście y skute=
- 7: cznie wykonać miało: y wykonywa: iáko fię tego potym krotko
- 8: dotykáć będzie. Otoż tedy/ kto fię przypátrzy te^{mv} iáki przedtym
- 9: ftan był Biskupow Rzymłkich/ áz do Melchiádefá Afrá/ ktorý
- 10: wždy iefzcze w dobrej wierze po infzych przodkách fwych/ około
- 11: roku Páńłkiego 314. dokonał żywotá fwego: (choćiaż y ná tych
- 12: tám śmieią ludzie zápamiętáli niektore wymyły wkładáć/ iáko
- 13: by od niektórych z nich miały być wítawione: co fię iednák z pra=
- 14: wdą zgodzić nie może.) Będąc zázwdy w niebespieczeństwie/ iá
- 15: ko y przodkowie iego/ pod zwierzchnością Celárzow Rzym=
- 16: łkich niewiernych pogánow/ będzie fię miał pewnie czemu dziwo
- 17: wáć. Lecż gdy pocżnie potym od Sylwełtrá w drugie wglédáć: (*marg*) Antychrist
- ⋮ z Rzymá pow
- ⋮ stały Rzym
- ⋮ opánował. (–)
- 18: iáko rość y podnosić fię pocżeli: y iáko ták z lekká vrośli: á iáko=
- 19: by fię práwie chytrze/ z Antyochem z Rzymá/ ná wolność wykrá
- 20: dli: áczci fię dopiero/ iáko y Antyoch/ nie tylko (iáko iuż w tych
- 21: terážnieyších widziemy) chytróścią fwą ná Rzymłkie máiętno

22: ści y ośiádłości tǎrgǎc poczęli: Ale też potym y Cefárze z Rzymǎ
23: wypifáli: á fǎmi ná ich stolcu zǎsiedli. Czego dokazǎc nie mo=
24: gli/ iǎko fię w kǎp^{itulum} 3 pokazǎlo/ poki im Cefárze nie vřtǎpili. Bo
25: onych nie zřǎziwřly z zwierzchności ich/ á fwych proporcow nie
26: rozřerzywřly/ nie mogli fię z Krolmi y infzymi pǎny wǎdźic y nád
27: owieczkǎmi też Chřiřtuřowymi przewodźic. A iǎko Antyoch nie
28: tylko ná rzeczy ludzkie tǎrgnǎc fię śmiał/ ále y ná Bořkie: y řkǎr=
29: by pobrał/ nie tylko ludzkie/ ále y kořcielne: Tǎkże y Antychřiřt/
30: y pǎńřtwǎ Rzymřkie/ y infzych wiele pobrawřly/ potym też y zbo=
31: rowe/ á iefzcze nawet/ miařto ćieľsnych onych Hierozolimřkich/
32: duchowne niebieskie řobie przywǎřzczył: á to vczyniwřly fię řam
33: pǎnem/ y ná niebie/ y ná źiemi/ y w piekle. Ná co iǎko řami ie=
34: go pifǎrze pifǎż) y troiřtǎ koronę noři ná głowie. Choćǎżci fię tǎ
35: więcey řciǎga do onych trzech rogow/ to iefř Krolow/ z dźieřǎ=
36: ci onych od Dǎnielǎ opifǎnych (kǎp^{itulum} 7. v 8.) ktore ten rořek

mǎly

strona: 371

nǎ Wędzidło X.K.P.

371.

1: mǎly/ to iefř Anrychřiřt/ z nichże wyrozřly/ onym/ iř tǎk rzekę/ wy
2: dał: y kluczem fię też ná to pieczętuie/ y dwa mieczǎ řobie przy=
3: wǎřzcza/ iř řobie wřędy otworzyc y wřzytkiego dobyć może: (iǎ=
4: kom o tym we zwierzciadłku kilkǎ wierřzykow nǎpifǎł) o mie=
5: czǎch to zořobnǎ mowiǎc: **Quod Papa habens vtrunque gladium tran**
6: **stulit imperium.** Mǎiǎc obǎdwǎ miecze przeniořł Cefǎřřtwo (to
7: iefř ná fię řobie ie przywǎřzczywřly.) **In Dist. 22. Ca. Omnes. Anno-**
8: **tatio marginalis.**
9: **KA P. 7.** Vwǎzywřly tedy iuř tǎk nǎkrotce ogoľem tych
10: kilkǎ rzeczy/ ktorych nie trebǎ w tey řprǎwie lekce wǎzyć: przy= (*marg*) O mǎlym ro-
: gu ktory z

⌘ dziesięć wy

⌘ rosł. (-)

11: Iłapię iuż do prorocłwá Dánielowego: z ktore^{g0}káp^{itulm} 7. v 8. ty na
12: przod fłowá biorę. A gdym fię rogom przypátrował/ áliści rog
13: drugi máły wyniknął między nimi/ á trzy z pierwłzych rogow od
14: oblicza iego **to iest prze zeń** wyrwane łą: á oto oczy iáko oczy czło=
15: wiecze w rogu onym y vftá wielomowne zċ. Do ktorych fłow w
16: Greckim texćie/ ktory siedmidzieśiat tłumáczom przypifuią/
17: przydáne łą ty fłowá. A ten rog walczył przeciw świętym. Co
18: Iłądby mieli niewiem: ále to widzę iż fię to z inłzemi fłowy y rze=
19: czą Dánielową zgadza. Naprzod tedy/ co fię tknie tych fłow
20: Dánielowych/ z ftrony opifánia ie^{g0} czterzech Monárchiy/ ktore
21: miály być ná świećie/ ktore bełtyámi názywa/ to trzebá wiedzieć:
22: iż on po opifániu z początku tey káp. trzech pierwłzych/ wzięł to
23: potym przedsię/ żeby też y czwartą z nich nałtráfzliwłzą/ nayłrož=
24: łzą y naokrutnieyłzą opifał: ktorey też oto zołobná/ przypifuie dzie
25: sieć rogow: z ktorych potym ten rog máły/ iuż w liczbie iedenna
26: łty wyroł zċ. Co fię tedy tknie czwartey bełtyey/ o tey wątpliwo
27: ści niemáłz/ y vftárych [!] pátrefow y terážnieyłzych pilárzow: iż przez
28: nię duch Boży pánłstwo Rzymłkie opifał: iákie miáło być: co fię
29: w nim y pod nim dziać miáło: y iákie iego miáło być dokończe=
30: nie. Co fię też dotycze rogow: y o tych wątpliwości nie máłz/ z
31: tey ftrony/ iż przez nie prorok/ Krole ábo moc Krolewłką/ ábo
32: iáką inłzą wielką/ podobną krolewłkiey/ opifował. O liczbę na=
33: więcey tych rogow między mnogimi idzie łpor/ to ieft/ iefliby
34: wedle litery rozumiána miála być: to ieft/ wedle niektorych/ iż
35: ich nie więcey dziesięć miáło być. Iákož ie też niektorzy miáno=
36: wićie y liczą y miánuią: A inłzy wedle zwyczáiu písmá ś. pewną

strona: P372

372.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

- 1: liczbę zá nie pewną kładą. Bo się też tak w piśmie świętym náy
- 2: duie. Iáko 4. Moi. 14. v 23. iuż mię to dzieśiąty raz kuśili (mo=
- 3: wi to Bog do Moizefzá o ludzie złym Izráelłkim) to iest iuż mię
- 4: nie raz/ ábo niewiedzieć co razow kuśili. Tákże 1. Moi. 31. v 41.
- 5: mowi Iákob do Lábáná: Iużes mi z dzieśięć rázow zaplátę od=
- 6: mieniał: to iest/ wiele rázow. Tákże y Iob mowi 19. v 3. do łwych
- 7: áduerłarzow/ Iuż mię z dzieśięć rázow záwłtydawaćie. Czemu
- 8: też podobna iest y oná mowá Chriřtułowá: podobne iest krole=
- 9: łtwo niebieskie dzieśiąćiom dziewicam Máth. 25. v 1. Item/ Bę
- 10: dziećie mieć vćilk dzieśięć dni. Obiá. 2. v 10. Iáko y [Dionifius Car](#)
- 11: [tufianus](#), przez one dzieśięć krolow Obiá. 17. wiele Krolow/ ábo
- 12: włzytkie Krole rozumie y wykłáda. Otoż iż ći oboi nie máią nic
- 13: pewnego zácopy się wzięli: to iest/ ktorychby miánowicie Kro=
- 14: low przez ty dzieśięć rogow rozumieć trzebá/ procz tego/ iż wždy
- 15: niektore Krole/ ná ktore się zgadzáią/ zgodnie przez rogi ty ro=
- 16: zumieią tedy ia tego zániechawłzy iáko też mniey ná ten čás
- 17: rzeczy mey łłużącego: o czym iednáć trochę nízey nieco powiem:
- 18: záto się tylko biore/ o czym v Kátolikow łtárych y nowych wát=
- 19: pliwośći nie máłz. Naprzod iż przez czwartą beřtyą Rzymłkie
- 20: páńłtwo rozumieią: á potym/ przez rog mały z dzieśiąći wyrořły/
- 21: Antychriřtá. Iáko to [Dionifius Cartufianus](#), ná ty łłowá piřzac wy
- 22: ráził/ tymi łłowy. [Et ecce cornu aliud paruum ortum est de medio eorū,](#)
- 23: [id est Antichristus, qui respectu decem regum dictorum, erit vndecimus,](#)
- 24: [& de medio alicuius regnorum orietur: erit que in primis paruus in potesta](#)
- 25: [te et cooperante diabolo, omnibus fiet potentior, & tria de cornibus pri-](#)
- 26: [mis euulfa sunt à facie eius? tria regna de praefatis decem regnis, ipse primi-](#)
- 27: [tus superabit.](#) To iest/ iż ten rog mały ktory wyrořł/ iest Antykryřt: (*marg*) Máły rog iest

: Antychrist. (-)

- 28: ktory z máłego wielki wrołł: ále zá fpráwą dyabelńką: y trzy kro=
29: leńtwá z onych dźiesięći on zwoiował. To ieńt/ wedle Rábbi Le=
30: wiego wiele Krolow. Bo teź ten y w tych krolách pewną licź=
31: bęzá [!] niepewną położoną być rozumiał/ iáko fię wprzod o dźie=
32: śięći mowiło. Ale wedle Hiftoriey y fkutku ktory fię pokazał/
33: znácznie fię rzecz tá pokázuie/ gdy w to z infzey űtrony weyrzemy/
34: á iź tym Antychrińtem Papieź ieńt Rzymńki obaczymy. Ktory/
35: ácz trzech Krolow ná imię zofobná/ iákoby przednieyńzych niź do
36: pánowánia przyńzedł znińczył: y ich łobie páńńtwá y fkárby przy=

włázczył

strona: 373

ná Wędzidło X.K.P.

373.

- 1: włázczył (iáko Pan Ian Niemoiowńki w űwym ná toź Wędzi=
2: dło odpisie w piątey częśći o Antychrińcie przypominał) wńzák
3: że fię y tego więcey znyadzie/ co on łobie podbił Cefarńką űtolicę
4: łobie przywłázczywńzy/ á z nią potym wńzytko/ iáko dźień dźięsiey=
5: űzy pokázuie. Bo ácz fię ták zda/ żeby ná mieyńcu pewnych niekto=
6: rych/ z onych páńńtw siedźiał y onymi władał y onym zofobná
7: rofkázował/ y fkárby ich do fkárbu űwego przenańzał: Wńzákże
8: tych więcey ieńt/ nád ktorymi przewodzi: do nog űwych pádác
9: każe/ y fkárby ich do siebie przyćiága/ iáko Mágnes żelázo: cho
10: ćiaź pod pokrywką (iáko Fáryzeuńzowie czynili wdowie domy
11: poźyráiąc) zwierzchniego nabożeńńtwá. A iź to iuź rzecz ieńt ták
12: iáńna/ żeby iey trudno kto miał záprzeć/ iź Monárchia Rzymńka/
13: iáką był Dániel opifał/ y iáka przed przyściem Chrińtuńá páná/ y (marg) Antychrist

: iest ten kto śie

: dzi ná miey=

: űcu Cefárzow

: Rzymńkich. (-)

14: potym čás nie máły byłá/ iuz dawno wítála: o ktorey wítaniu
15: patrefowie ftarzy y Greccy/ y Lácińcy/ to zgodnie twierdzili (iá
16: ko fię káp. 4. krotko pokazało) iż fię Antychriřt nie mógł/ we=
17: dle proroctwá Páwłowego/pokázác/ ázby ten ktory zátrzymá=
18: wał/ to ieřt/ Cefarz Rzymłki/ był w pořzodku odięty/ chociaź nie
19: ktorzy z nich ták tuřzyli žeby to nie miáło być/ áź przy řkończeniu
20: řwiátá: przeto/ iż to przedtym piřali niź fię znáczne řkutki opiřá=
21: nia Dánielowego pokazały: y niź Papieź ořiadł řtolicę Cefá=
22: rzow Rzymłkich (iáko iá iuz ořiadł y iáko [transtulit imperium v=](#)
23: [řurpato fibi vtroque gladio](#)) ták řobie tuřząc/ iż teź czwarta beřtya/
24: ták dłuęo trwác miála. Tedy mowię/ iż poniewaź iuz odięty
25: ieřt ten/ kthory zátrzymawał: tedy iuz teź ieřt Antychriřt. A
26: iż go máłym roęiem Dániel názwáł/ iáko fię iuz pokazało/ te=
27: dy to dla tego czynił/ iż ten Antychriřt/ rog máły/ z máłego teź
28: wielki vrořć miáł: á vrořłzy/ trzech Krolow/ ná ktorych moc
29: czwartey beřtyey zářiadłá/ miáł wykorzeńić: iákoź y wykorzeńił.
30: Tedy ia niewiem iáko **X.K.** puřczáiąc to imo fię/ ábo z nieumie
31: iętnořci/ ábo teź ták vmyřlnie/ ludziom prořtym oczy chcąc zá=
32: mydlić/ chcąc teź to ná nędzniki podłe wewlec/ žeby oni tym An
33: tychriřtem byli: (ktorzy ná podłeý żywnořci przeřtawáiąc y cu=
34: dzego nic nie práęnac/ ni řkim fię nie wádzá.) Co przedřię we=
35: dle opowiedánia ducha ř. řłużyć nie może/ iedno hárdemu/ py=
36: řznemu/ wyniořłemu/ ná mále nie przeřtawáiącemu/ owřzem řá

aaa 3

komie/

strona: 374

374.

Trzećie ksiąęki

Odpowiedzi/

1: komie/ cudzego práęnacemu/ y ono řobie/ [fiue per fas fiue per ne-](#)
2: [fas](#) iż ták rzeķę/ y prawem y lewem co ieřt cudze przywłářczáiąc=
3: mu/ y wřzem fię pánowác y wřzem rořkázowác wáęcemu. A iż

4: po vpádnieniu czwartey Monárchiey/ to iest/ pánowania one=
5: go łtárego Rzymłkiego/ żaden pokazać nie może (procz Papie=
6: żá) tákíey zwierzchności ábo rogu/ w którymby łię ty przymio=
7: ty mogły znácznie pokazać/ iákie duch Boży w tym máłym ro=
8: gu opifał: iáko to infze rogi wykorzenić/ oczy przedsię ludzkie
9: mieć/ to iest (wedle Hieronimá) nie być dyabłem ábo czártem/
10: ále człowiekiem/ w którym miał ćielefnie łzátan miełzkác/ y vftá
11: mieć wielomowne/ to iest (wedle tegoż Hieronimá) być człowie
12: kiem grzełznym y łynem zátrácenia (2. Tełł. 2.) który też śmiał
13: vsieść w kościele Bożym/ czyniác łię Bogiem. A nád to wal=
14: czyć (wedle textu Greckiego) z łwiętyimi: tedy koniecznie/ po=
15: nieważ ná tym mieyfcu Papieżá łiedzącego widzimy/ onego á nie
16: infzego/ y rogiem tym/ y Antychriřtem rozumieć mułiemy. A
17: w tym/ niewiem ktoby go mogł y oczyłcić y vłpráwiedliwić: á=
18: bo miáło niego kogo infzego w to wdác: y komu infzemu to/ co
19: żadną miárą dowiedziane być nie może/ przypifać. Lecż to ták
20: nákrátce z káp^{itulum} 7. Dánielowey pokazawłzy/ dla przedłżenia
21: rzecży. Zdáło mi łię w tym nápomionać iákom wyłłzey obiecał
22: czytelniki/ żeby to vważáiac záraz y około tych rogow dziełią=
23: ći/ w których to záłádzone było pánowanie czwartey bełtyey/
24: to iest pánłtwá Rzymłkiego/ y o łpofobie zniłzczenia iego/ vdá
25: li łię do czytánia Obiáwienia Ianá ł. który toż piłze choćiaż nie (*marg*) Ian ł. w Obiá
: wieniu toż pi=
: łze co y Dáni-
: el o Anty-
: chriłcie. (–)
26: co łłowy infzemi/ co przedtym Dániel napifał: y także to Cełár
27: łtwo Rzymłkie bełtyą názywa/ y rogi iey też/ y korony przypifu
28: ie: przy ktorey záraz drugą bełtyą wyłtáwia/ włzytkę zwierz=
29: chność pierwłzey bełtyey po łobie pokázuiáca. A náwet potym/

- 30: obraz pierwfzey beftyey obżywiájącą. Co fię tedy tknie beftyey/
31: pierwfzey/ naydzież iá opifaná/ Obiá. 13. v 1. á 17. v 3. 7. 12. 16.
32: wżákże tákże fię to częłto przypifuie wtorey/ co służy pierwfzey: á
33: pierwfzey też co wtorey. Bo/ iáko Cefárzowie pierwfzy/ ták y
34: Papieżowie/ krew wiernych wylewáli zc. Ale to opuściwży/ ba
35: czyć trzebá/ iż tám naprzod wyftáwia Ian s. ná tych mieyfcách/
36: beftyą o siedmi głowách y o dzieściá rogách: co fię z Dánielém

zgádfa:

strona: 375

ná Wędzidło X.K.P.

375.

- 1: zgadza: ktory też czwartey beftyey dzieścię rogow przypifał: cho
2: ćiaz głow y koron nie dołóżył. A iż miánowicie o Rzymfkim páń=
3: ftwie y o lámym Rzymie to rozumie: gdzie ftolicę tá beftya miá=
4: lá: to znác dawa Ian káp^{itulm} 17. v 8. y 9. gdzie przez siedm głow/ wy
5: kłáda lám siedm gor/ y siedm Krolow. Ktore siedm gor/ fą w
6: Rzymie do tych czáfow: y támże też byli ci siedm Krolowie: to
7: ieft/ siedm przednieyfczych fpořobow rząduenia oney beftyey/ ábo
8: rzeczy pólpolitey Rzymfkiey. Iákom tego dotknął w przeklá=
9: dzie Polfkim nowego náłze^{go} Teftámentu. Ktore ták opifawży/
10: vkázuie támże zaráz rychłe zginienie teyże beftyey káp^{itulm} 17. v 8. A
11: potym v 16. tego dokłáda/ przez kogo miála przyśc tá beftya
12: pierwfza ku zginieniu. To ieft/ iż nie przez kogo infzego/ iedno
13: przez tęż fwoię dzieścię rogow. To ieft/ przez ty Krole/ ná kto=
14: rych przedtym tá beftya siedziála/ ábo/ ktore ná tey beftyey iá=
15: ko rogi ná głowie záládzone były. Czego iuż ták Dániel nie do=
16: łóżył: tylkoż to wyrzekł iż tá beftya ma dzieścię rogow: to ieft/
17: dzieścię Krolow: ktorzy zwalczywży onę pierwfzą beftyą/ ftáre
18: ono pánowánie Rzymfkie: mieli iákoby podác kroleřtvo ono
19: beftyey drugiey: to ieft Antychriftowi: ktory ieft oną drugą be=

20: łtyą/ ná pierwłzey bełtyey mieyfcu śiedzącą: iáko ty łłowá iego
21: v. 16. świádczą. A dzieśięć rogow ktoreś widział ná bełtiew/ ćić
22: w nienawiści mieć będą wżeteczną **o teyże to bestiew mowi, którą**
23: **też wżeteczną y niewiástą nazywa**, y vczynią ią łpułtołzoną y ná=
24: gą: y miełó iey ziedzą: á onę ogniem łpala. v 17. Abowiem Bog
25: dał w łercá ich/ áby vczynili zdánie iego: á czyniliby iedno zdá=
26: nie: y dáli kroleństwo łwoie **notá** bełtyey: áż by fię wypełniły ło=
27: wá Boże. A to rzekłzy/ łamże fię wykłáda: dáiąc to znáć/ (iż miá
28: nowicie mowi o Rzymie: gdy ták dáley dokłáda rzeczy łwey. v
29: 18. A niewiástá ktorás widział/ iest miáłto ono wielkie ktore ma (*marg*) W Rzymie

Antychrist

pánowác

miáł (–)

30: kroleństwo nád Krolmi źiemie. Rzecz tá z łtrony Rzymá/ y z łtro
31: ny pánowánia iego nád Krolmi źiemłkimi/ iáłna iest: że trudno
32: przeciw niey co mowić: ktory miáł pod łobą dzieśięć Krolow:
33: to iest/ bárzo wiele: ktorzy potym Rzym łobie/ z iego nád łobą
34: zwierzchnością ták zbrzydźili/ że też przeciw niemu powłáli/
35: miełó iego iedli/ to iest máiętności złupili á łámo ogniem łpali=
36: li. Nie áby włzyfcy záráz czáfu iednego/ ále ieden po drugim we

dle woley

strona: 376

376.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: dle woley Bożey/ ktory to do łercá ich kłádl: ażby fię łłowá ie^{go}
2: wypełniły: ktore przedtym przez Proroká łwego Dánielá po=
3: wiedział o tey bełtyey. Ktorzy potym kroleństwo łwe dáli bełty=
4: ey: to iest/ ták Rzym woiowälí/ pod ktorego zwierzchnością
5: przedtym byli/ że przedsię oni łámi Pány iego długo trwáią=
6: cymi nie zołáli/ ále podbiwłzy iy łobie ná czás y on zwáłiwłzy

7: tym sposobem bestyey/ to jest Antychrystowi tak służyli/ iakoby
8: mu też swoim plądrowaniem y do Rzymá y do panowania w
9: nim forte otworzyli. Co iakoby było y przez ktore ná imię Kro=
10: le ktorých było między innymi dziesięć/ niż ielzche Cefárstwo v=
11: pádło: oto ie tu krotko przed oczy wyftawię. Aby się przedsię y (*marg*) Dziesięć Kro
: low ktorzy
: Rzymu doby
: li y w nim pá-
: nowáli, pod
: Cefárzmi. (-)
12: liczbá pewna pokazála tych dziesięci rogow/ to jest Krolow:
13: ktorými iako rogami/ zbudziony bywał Rzym/ to jest/ itolicá
14: bestyey pierwszey. Tak tedy ku Inádnieyszemu rzeczy poięciu mo=
15: wię. Przez bestyá tę/ ktorá też wżetecznicá nazywa/ nie rozumie
16: tu ná tym mieyfcu Ian s. (iako niektorzy mowia) Antychrifa
17: tego o ktorego gra idzie: ale onę itolicę Cefárską ábo ráczey itá
18: rá rzecz polpolitá Rzymką: ktorá ono zdawná przedtym Dá=
19: niel/ iako się iuz nie raz pokazáło/ bestyá był názwał/ ktorá
20: támsze z dziesięcią rogow iey y z máłym rogiem/ ktory z nich wy
21: rofl opifał. Iako miánowicie tego dokláda w v 20. y 24. vkázu
22: iac to iż ty rogi/ to jest/ krolestwá z głowy teyże **czawrtey** [!] besty=
23: ey wyrość miály/ y z tym też rogiem máłym. O ktorých rogách
24: coby czynić miály/ iż znácznie Dániel nie wypifał/ procz tego co
25: mowi v 11. iż gdym się wielomownemu głofowi/ ktory on rog
26: mowił/ przypátrował: wyzrzałem też/ ázci oná bestya była zábi=
27: ta/ y ciáło iey zamordowane/ y do ognia ku spaleniú podáne.
28: Przetoż Ian/ rzecz tę słowy wyższey položonymi/ nam obiásnił:
29: vkázuiac to/ iż tá dziesięć rogow ábo krolow/ mieli mieć bestyá
30: w nienawiści/ y onę ogniem spalić. A to się w ten czas dziać
31: miáło: wedle Dánielá/ gdy iuz rog máły miał głos fwoy wielo=

- 32: mowny wypuśczać/ z wielkim podziwieniem ludzkim. Co się też
33: dźać poczęło/ gdy już po onych dobrych y cnotliwych pąterzách
34: y dozorcách zboreczku Rzymfkiego Chriftofowego poczęli Pa=
35: pieżowie náftawác: á Celárzowie się im iákoś nieopátrznie dáli
36: rządźić á to względem wiary y nabożeńftwá/ którym się w fercá

ich

strona: 378 [377]

ná Wędzidło X.K.P.

378.

- 1: ich wkrádli. Tedy mowię ná ten czás/ cí dźiesięć krolow/ poczęli
2: się ná beftyą tárǵác. Nie żeby zaráz/ iákom już rzekł wzyfcy/ ále
3: ieden po drugim. Bo naprzod/ zá pobudką niektorą Rádágeze=
4: go Krolá pierwfzego Godfkiego (co było około roku Páńfkie^g
5: 409.) który się począł o Włochy kuśc we 200000. tyścicy lu=
6: du/ zá Celárzá Honoryufzá: chociaź nic nie fpráwił/ poráżony od
7: Stytkoná Hetmáná Honoryufzowego: drogá się otworzyłá A=
8: lárýkowi/ który był od oštátká woýfká Rádágezego Krolem
9: Godfkim poštánowiony. Abowiem ten roku Páńfkiego 414. (*margin*) 1. Rog. ábo
: Krol Alá-
: ryk. (-)
10: roku Honoryufzowego pánowánia 13. ábo wedle drugich 18. O
11: Rzym się mężnie pokuścł/ y onego dobył: chociaź go nie zborzył:
12: áni się bárzo názbýt nád Rzymiány frozyl: iednák flufznie pier=
13: wzym rogiem z onych dźięściá moźe być názwány (o czym [Ca-](#)
14: [rion. lib. 3. fol. 227. Imprefs. Vitember. in folio. Toź wfpomina Sa-](#)
15: [bellicus Tom. 2. Ennead. 8. lib. 1.](#)) Bo iż Rádágezy nic nie fpráwił/
16: chociaź też już beftyą miał w nienawiści/ y mięfo iey ieśc myścł/
17: y onę ogniem pálic/ tedy do pocztu tych dźięściá (ieflize pewná
18: liczbę záchowác chcemy) nie nálezy. Wtóry był rog zá tegoź (*margin*) 2. Adul-
: fus. (-)
19: Honoryufzá/ Adulfus/ tákźe Krol Godfki: który Rzymá dobył/

- 20: y on podwrocić chciał. Lecż fię wżdy od tego pohámował/ vbła
- 21: gány prośbámi Plácidy żony fwey/ Honoryuřzowej śiořtry/ y od
- 22: tego odwiedźiony. O czym fzyrzey [Carion lib. 3. fol. 228](#). Trzeći rog (*marg*) 3. Genferyk.
(–)
- 23: był Generiuřz krol Serbłki ábo Słowánłki ([Vandalorum rex](#)) kto
- 24: ry potym roku pánłskiego 445. roku 9. Theodozega 2. Rzym o=
- 25: pánował: y on dni 14. plądrował: chociaź fię od popalenia iego/
- 26: ná prośbę Lwá Papieźá y Ewdoxiey/ pohámował. [Carion fol. 231](#).
- 27: Czworthy po nim był Odoácer: ktory do Rzymá wiechał/ y Kro= (*marg*) 4. Odoacer. (–)
- 28: lem fię Rzymłkim zwał/ [ingrefsus cum triumpho Capitolium](#). [Carion](#)
- 29: [fol. 246](#). Piąty był rog [Theodoricus](#) Krol Godłki: ktory przez wie (*marg*) 5. Theodo-
ryk. (–)
- 30: le lat w Rzymie y we Włofzech pánował. [Carion fol. 247](#). Szofy
- 31: Atálaryk po oycu řwym/ chociaź młodym będąc/ Rzym trzymał (*marg*) 6. Atala-
ryk. (–)
- 32: zá řprawá mátki řwey chociaź nie długo żył. [Carion. fol. 248](#). Sio=
- 33: dmy Theodatus Godczyk ktory po Atálaryku/ od mátki iego (*marg*) 7. Theodat. (–)
- 34: Amalofunti/ ná kroleřtvo był przyięty Rzymem władał: cho=
- 35: ćiaź potym gdy Iuřtinianus pořłał do Włoch Hetmáná řwego
- 36: Bellizáryuřzá/ ktory łobie mężnie poczynął/ on w Rzymie będąc

bbb

nie śmiał

strona: 379 [378]

379.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

- 1: nie śmiał fię nigdziey ruřzyć/ że teź wořko Godłkie obráło łobie
- 2: Witygá zá Krolá ktory miałto niego był Krolew Godłkim.
- 3: Co Theodatus vřlyřzawřzy/ z Rzymá vćiekł: á z rořkazania Wi=
- 4: tygowego [Optares](#) vćiekáięcego zábił. A tym czáfem Belizáryuřz (*marg*) 8. Witius. (–)
- 5: Iuřtinianow Hetman do Rzymá wiechał: y on pilnie obwáro=
- 6: wał. Záczyw znouw Rzym/ od Witygá/ był w długim oblężeniu

7: y vtrapieniu/ który słuźnie ośmym rogiem może być nązwány: bo
8: bårzo trapił y plądrował beśtyą/ Carion fol. 250. Dźiewiąty rog (marg) 9. Totyla. (-)
9: był Totylá: y ten był Godśkim Krolem: który między inźzymi po
10: Witygu Włochy trapił y Rzymu potym/ po dźugim oblężeniu/
11: dobył y palił y mury rozwalác kazał. A to zá czáfu Iuftyńianá
12: pierwźego Conřtántynopolśkiego Cefárzá. Carion fol. 251. Dźie=(marg) 10. Teias. (-)
13: śiáty z tych rogow był Teias namiálftek Totylin: ktorego God
14: Ńkie woyská Krolem łobie pořtánowiły/ chociaź nie dźugo páno=
15: wał: iednák y ten mięśo beśtyey iadł/ Ńkárby Ńtáre z Tyćiná pobra
16: włyzy. Carion. fol. 253. Otoźci 10. krolow/ byli tymi rogámi: kto=
17: rymi beśtya 4. to iest/ páńřtwo RzymŃkie/ iákie było zá Ńtárych
18: Cefárzow/ byłá zboldźioná zĉ. Zá czym Ńię wielka odmiáná poka=
19: zálá/ w oney Ńtárey pořpolitey rzeczy RzymŃkiej: á w tym Ńię teź
20: dofyć Ńtáło prorocřwu Dánielowemu. Co Ńię dla tego przypo=
21: mina y pokázuie/ żeby kto nie mieřzał/ onego Ńtanu/ páńřtwá/
22: praw y rządu rzeczy pořpolitey RzymŃkiej/ beśtyą 4. nązwáneý/
23: z tym teráźnieyźzym rządem/ práwámi/ páńřtwem/ y Ńtanem kto
24: ry iest pod Papieźem/ ná mieyřcu pierwźey beśtiey Ńiedzácym/ od
25: Dánielá máłym rogiem/ á od Ianá beśtyą wtorą y wźzetecźnicą
26: nązwány: ktorego piřmo ś. Antychriřtem nązywa/ który nie
27: ták ma być zniřczony/ iáko pierwźza beśtya zniřczona byłá: ále
28: duchem vřt Páńřkich: iáko Páweł ś. nápiřał (2. Teřř. 2. v 8.) to
29: iest náuká Chriřtuřowá/ iáko to ná oko widźiemy/ iź przez nię ták
30: iest vdręczony/ że iuź od niego kilká kroleřtw zńácznych odpá=
31: dło: á iefzcze temu nie koniec. Będźie tego więceý: áź teź przydźie
32: do ořtátecźnego zniřczenia iego: o którym Dáni. 7. v 26. Bo Ńię
33: to teź wedle duchá pełnić muři nád Antychriřtem/ co on czynił
34: Cefárzom/ y co one dźieřięć rogow nád Ńtolicą RzymŃką/ iákoź
35: Ńię to iuź pokázuie. Gdyź Luter/ Zwinglius/ Kálwin y inźzy wy=
36: rozřzy z głowy tey wźzetecźney niewiářty y mięśo iey iedli y iedzą/
<http://rcin.org.pl>

strona: 380 [379]

ná Wędzidło X.K.P.

380.

- 1: y ogniem palili/ pfiuąc ią słowem Bożym. Lecż fię zaś wrócam
- 2: do tego com wprzod rzekł/ iż Dániel/ názawłży go rogiem má
- 3: łym/ ták go potym opifuie/ przypomináiąc 10. onę rogow káp^{itulm}
- 4: 7. v 24. ták mowiąc: A dzieśięć rogow/ z tegoż krolestwá/ po=
- 5: wftaná dzieśięć Krolow: á drugi po nich powłtanie/ á ten różny
- 6: będzie od pierwłzych: y trzech Krolow zniłzczy zc. Otoż tedy ten (*marg*) Rog máły,
- : iest niewiástá
- : ná bestyey
- : siedząca, to
- : iest, Papież
- : ná stolicy Ce-
- : fáfkiey. (-)
- 7: ktory po onych dzieśięći náftał/ ieft rog máły/ ktory Ian ś. Obiá.
- 8: 17. v 3. nazywa niewiástá siedzącá ná beftyey. Ktorey/ zowác
- 9: ią też beftyá drugá/ z ziemię wyftępuiącą/ to przyczyta/ iż oná
- 10: zwierzchność pierwłzey beftyey czynić miáła: (Obiá. 13. v 12.)
- 11: Daiąc tym znác/ iż ten rog y niewieściuchem miáł być/ y ná be=
- 12: łtyey miáł vsięć: to ieft/ ná páńftwie Rzymłkim: á to po zniłcże
- 13: niu onych 10. rogow. A iż wedle Kátholiki Rzymłkich piáfárov/
- 14: rog máły znaczy Antychriftá: á ten rog ábo Antychrift po zwy=
- 15: ciężeniu onych Krolow/ y wyfterczeniu z Rzymá Cefárov ná be
- 16: łtyey oney/ to ieft/ ná páńftwie y ftolicy Rzymłkiey vsiadł: kędy
- 17: teraz Papieże siedzące widziemy: tedy tego **X.K.** żadną miárą
- 18: nie obroni/ żeby Papież nie miáł być Antychriftem. O którym
- 19: ták dáley rzecz fwą prowadzi Dániel v 25. práwie go/ iáko fár=
- 20: bámi włáfnymi málując: á to żeby tym śnádniey od kázde^{go} mogł

21: być poznány. A wymowy z łrony naywyższego mowić będą. To
22: iuż iedná fárbá: iż táki miał być Antychrift/ który fię też wrzko=
23: mo miał mieć zá chwalcę Bożego/ y mowić miał mowy z łrony
24: naywyższego. Czego ázaż nie czynią Papieże? ále iáko/ to fię po=
25: tym pokaże. Acz to wiem/ że wedle **Vulgati**, niektorzy ty łłowá
26: Dánielowe ták przekłádáią: y mowić będą mowy przeciw nay
27: wyższemu: y podpieraía tego łłowy Ianowymi. Obiá. 13. v 5. A
28: le ty tám łłowá do pierwłzey fię beftiey ściągáią/ to ieft/ do Ce=
29: łárłtwá Rzymłkiego. A łłowá Dánielowe nie máią łłowká tego
30: przeciw: ále/ z łrony **ex parte vel ad latus, vt Vatablus, Tigurini, Oeco-**
31: **lampadius & Louanienfes transtulerunt**. Przetoż przekłádáiąc wedle
32: włafności textu: poydzie rzecz náłzá tym potężniey/ ku okazaniu
33: Antychriftá. Ktory nie miałci być łzátan iáki bez ciáłá/ ále człó=
34: wiek/ nie pogánin też/ ále zmyślony y chytry Chrześciánin: má=
35: iący dwa róžki/ iákoby báránkowe: lecz mowę łmokowá Obiá.
36: 13. v 11. To ieft/ który też wrzkomo o Bogu mowić miał: wízák=

bbb 2

że pod

strona: 381 [380].

381.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: że/ pod tym płázczykiem/ włzytko złe czynić. Iákoż tego dáley
2: dokłáda Dániel/ zá wtorá fárbę to mowiąc. A święte nawyższe
3: zetrze/ ábo zniłzczy. Co iefłize kiedy czyniá oná pierwłza bełtya/
4: to ieft/ Rzymłcy Cefárze niezbożni pogánłcy: tedy nie mnief An=
5: tychrift toż czyni: święte Boże morduiąc/ y krwiá fię ich opijá=
6: iący: iáko Obiá. 17. v 6. nápiłfano czytamy/ ták łobie w tym y z
7: inłzymi łwoimi tułząc/ żeby w tym połługę czynić miał Bogu: iá
8: ko to Chriftus opowiedziáł Ian. 16. v 2. mowiąc o przełładowá
9: niu wiernych. Co/ iż fię nie w kim inłzym zdawna pokázował/
10: y teraz iefłcze pokázuię/ iedno w Papiežach Rzymłkich: kthorzy

11: tych czałow nalfzych niezliczone tłumy ludzi/ we Włofzech/ w Hi=
12: lzpániey/ w Fránciey/ w Angliey w Niderláníe/ y indziey po=
13: mordowali dla wiary zc. Azaż tedy ftąd nie mogą być poznáni/
14: iż oni fą tym y rogiem y tą beftyą drugą: á to wedle Dánielá y
15: Ianá s. którą teź Antyoch on okrutnik złością fwą figurował.
16: Przydáie potym Dániel ty fłowá: y ták rozumieć **o fobie** będzie
17: (álbo wedle infzych przekłádu/ myślić o tym będzie) iż może od=
18: mienić czały y zakon/ ktore podáne będą do ręki iego/ do czału
19: y czałow y do połowice czału zc. A to iuż teź trzečia fárba/ z kto=
20: rey teź/ iáko Lwá z páznokci/ lácno Anrychriřtá poznác. Ktory/
21: odstąpiwřzy naprzod praw y zakonu Bożego/ práwá fobie infze
22: vkował. Nie rządząc fię iuż teraz áni po żydowřku/ wedle zako=
23: nu: áni po Chriřtyánřku/ wedle písm nowego przymierza. Ale v=
24: chwyciwřzy fie teź wřdy nieco/ iáko y **Máchomet** [!] vczynił/ ták z
25: zakonu iáko y z Ewánieliey fłow Bożych: toż potym dopiero do
26: nich nákladł fwych iáko mu fię podobáło/ wiele řmrodliwych v=
27: řtaw/ praw/ Kanonow/ Extráuágántow/ Klementyn/ Dekre=
28: tow/ Dekretałow/ y infzych bez liczby wymyřłow: dla ktorych
29: krew niewinną wylewa/ tych ktorzy fię dla boiáźni BOżey we=
30: dle nich rządzić niechcá. Tenze czały poodmieniał: náczyniwřzy
31: niewiedzieć co řwiąt rozmaitych/ częścią miałto pogánřkich/
32: częścią żydowřkich. **Cze^{go}** fámá iedná Wielkanoc ieřt řwiádkiem
33: między infzymi. Dla ktorey/ długie bywály burdy we zborze. A=
34: le tymi fię tám przefřlymi nie báwiác/ dla długości: ázaż y terá=
35: znieyřzy Papieź/ (niechcąc ni wczym wydác przodkow fwych) nie
36: wypráwił tákze tey řztuki/ (że infzych iáko iefcze niegłofnych zá

milczę)

strona: 382 [381]

ná Wędzidło X.K.P.

382.

1: milczę) dni dzieięć vciáwřzy: dla ktorych teź řwiąt fwych pom=

2: knął: á tym zámieřzanie wielkie wřzędę/ wřzákže ieřli kędy/ tedy
3: v nas ná Ruři znáczne vczyńił. A więc że to komu infzemu procz
4: Papieżá moze I.M.**X.K.** przypifáć? á więc że moze z niego An
5: tychriřtořtwo zewlec? á nim/ ábo nas/ ábo kogo innego/ przy
6: oblec? Niechay tę rzecz międzý námi á I.M. ludzie wierni/ bo=
7: goboyni/ vczćiwi řádzá: nie tufzę/ áby w řádzie ich vpáć nie mu
8: řiał I.M.**X.K.** Poznáńřki/ chociaź krzepko w murzech řtoi.
9: **KA P. 8.** Ale zániechawřzy opifánego dokończenia ro=
10: gu tego máłego Antychriřtá Rzymřkiego/ ktore iákie ma być/
11: táմże zaráz opifuie Dániel: iuź do řłow I.M.**X.K.** przyřtápię/
12: ktore przywiódl przeciw nam/ z kápitulu^{lum} 8. v 23. tegoź proroká: (marg) **X.K.** řłow z
: Dánielá przy
: wiedzionych
: vważenie, o
: Kroľu twa-
: rzy niewřty-
: dliwey. (-)
13: przczytáiąc ie Antychriřtowi/ ktorego/ iżeřmy iuź/ mam záto/
14: pokazáli być Papieżem Rzymřkim/ przeto řię tu tym więcęcy zá
15: báwiác niepotrzebá: tylkoź to ku vważániu I.M. řámemu po=
16: dáć: ieřli przedtým tego do řercá nie przypuřzczał/ co tu z proro=
17: ká řam przeciwko nam przywódzi/ mowiąc: iż Antychriřt miał
18: być Kroľem. Druga/ iż miał być niewřtydliwey twarzy/ ábo rá
19: czeý mocney/ wedle textu/ co řię/ iáko do nie wřtydliwořci ták
20: teź y do vporu/ y do zuchwáľřtwá/ do wřzeteczeńřtwá/ do blu=
21: źnierźřtwá y do potwarzy y zľorzeczeńřtwá/ beřpiecznie řięgáć/
22: y ták twarz tę ieęo mocná/ z řłow Dánielowych wykłádac mo=
23: że. Ty dwie rzeczy/ czymby w nas pokazać mogł **X.K.** y onych
24: dowieřć nie tufzę áby nálařł. Nie tylko řľuźnie y řpráwiedliwie:
25: ále y ták wedle podobieńřtwá: á náwet y wedle potwarzy/ kto=

26: raby wždy iedno mogła mieć w łobie nieco podobnego. Gdyby/
27: mowię/ *iuxta rationem*, wedle rozumu y zdrowego baczenia o tym
28: mowić przyšlo. Bo mowiac po profu wedle textu/ *expresé* wła
29: śnie y wyraźnie rog ten: ktory wedle **X.K.** znaczył Antychriftá
30: tedy Krolá pokázował/ á nie ludzi we trzcinie gdzie ná piędzi
31: mieszkáiące. A znaczył iście Krolá možnego. *Non quidem ratione v*
32: *nus personæ, sed vnus sedis ac autoritatis & eminentiæ ne dicam nequi-*
33: *ciæ*. Bo nie dármo figurá *ie^{gº}* był/ Krol też Antyoch/ dofyć iście
34: možny. Ktory też pewnie iefzcze možnieyłego nád się figuro=
35: wał. Bo/ iákom vkazał przedtym z Hieronimá/ on był w części:
36: á ten cále ná wšytkim táki/ iákiego prorok opifał. A iż w nas y

bbb 3

przy nas

strona: 383 [382]

383.

Trzećie ksiązki

Odpowiedzi/

1: przy nas I.M. pokazać nie może/ nic *krolewskie^{gº}* y w namniey
2: łzey cząłtce podobieństwa iákiego. Tedy niewiem z iákim vwa=
3: żanim: z iáką bącznością/ y z iákim rozładkiem/ pímo to prze=
4: ciwko nam przywiodł/ y z niego nas tym Antychriftem vczynić
5: chciał/ z Papieżá tę páwęzę ábo ráczey káptur znaczny zeymuiąc?
6: A z drugiey łtrony/ niewiem też/ z iákim sumnieniem/ może iy
7: zeymowác z Papieżá: y ná nas się fráłowác/ iż my to iemu przy=
8: píuiąc/ to o nim z łálki Bozey twierdzimy/ wedle słowá Bože=
9: go/ że on iest tym Krolem: tym máłym rogiem: tą beštyą: tą nie
10: wiáltą: tą wšzetcznicą: A iż słowem iednym krotko rzekę/ tym
11: Antychriftem. Gdyż przy nim iest nie iedno/ ále wiele krolestw:
12: gdyż też przy nim iest moc: przy nim zwierzchność: *fic volo, fic iu-*
13: *beo, fic mando: fit pro ratione voluntas*. Przy nim skárby: przy nim páń
14: łtwá: przy nim władza y roškázowanie. A chytre wilcze/ pod weł=

15: ną owczą. Bo ma rożki iákoby báránie: gdy tego pánowánia v
16: żywa podczas łágodnie iáko báránek/ ále przedsię obłudnie: y
17: zás iáfnie y otworzyście: frodze y łurowie: á to/ gdy też podczas
18: mowi wedle obiáwienia Ianowego káp^{itulum} 13. v 11. iáko Smok:
19: grożąc/ rofkázuiąc/ klnąc y woiiąc. W czym fię też y tá mocna
20: y nie wftydliwa twarz iego pokázuie. Ktora fię łpráwiedliwie y
21: prawdziwie w nas pokazać nie może. Czým by to tedy ział **X.K.**
22: z niego/ á ná nas to włożył/ nie ma: procz tego/ gdy to z łtrony
23: iego mowi (y to bez okazánia prawdy) iż Papieź przyznawa
24: zwierzchność łwiecká **Cefárowi [!]** / krolom/ y inłzym przełozonym
25: ná mieyfcách ich/ y łam im potwierdzenie ábo błogofłáwień=
26: łtwo ná ty łtany dawa. A z łtrony nas zás/ názywáiąc nas niełtu
27: łznie (ále podobno z niewiádomośći) Nowokrzczéńcámi/ przy
28: pífuiąc nam to żebyłmy gdzie y iáko mogąc z zwierzchnośći fię (*marg*) *Trzy rzeczy*
: łą w słowách
: **X.K.** ná kto
: re fię odpo-
: wieda. (–)
29: wybijáli/ á do łiebie ią/ ábo zborku łwego przyciągáli/ by też on
30: gdzie y ná piędzi we trzcínie leżał. Ná co ácz iuż przedemną bár=
31: zo dobrze/ chociaź bárzo krotko/ odpowiedział P. Ian Niemo
32: iowłki: iednák też y ia z potrzeby przydác nieco mułżę. Ták z łtro
33: ny tego/ co fię dotyczyé Papieźá/ iáko też y z łtrony nas. Z łtrony
34: Papieźá/ łą dwie rzeczy w łłowách **X.K.** iedná/ iż Papieź przy=
35: znawa zwierzchność Cefárzom y Krolom zc. Druga iż im y łam
36: potwierdzenie ná ty łtany dawa. Ná ktore gdy odpowiem/ te=

dy też

strona: 384 [383]

ná Wędzidło X.K.P.

384.

1: dy też y o nas krotką dam łpráwe. Co fię tedy tknie Papieźá/ że

2: by on nie był Antychriftem/ onym od Dánielá proroká opifány^m/ (marg) 1. Iż tym iest

3: Papież czym

4: nas czyni

5: **X.K.** (-)

6: godziło się było/ wedle oney regułki prawney/ *Actor quod aſerit*

7: *probet.* I.M. **X.K.** dowieść tego/ y to pokazać/ nie tymi słowy goły

8: mi/ od prawdy dalekimi/ że Papież nie iest Antychriftem: ále iż

9: nie było czym inſzym/ tedy się wždy pokazało ładaczym: á krot=

10: ko mówiąc niczym. Bo co to wždy iest zá obroná/ co też y zá do=

11: wod? Antychrift miał być Krol twarzy niewŕtydliwey: Otoż

12: Papież przyznawa zwierzchność świecká Cefárzowi? zá łáfká I.

13: M. mówiąc/ niewiem k rzeczyli to/ y bącznieli powiedziáno? y

14: owłzem mali się prawdá rzec/ bárzo przeciw rzeczy y baczeniu.

15: Gdyż tu tego napierwey trzebá było dowieść/ iż Papież/ y kro=

16: lem nie iest/ y nie iest też twarzy niewŕtydliwey. Co opuściwŕzy

17: **X.K.** zá inŕzú się wziął/ niż iest w propoficyey: á to gdy mowi:

18: iż Papież przyznawa zwierzchność świecká Cefárzowi. Bo/ nie

19: chayby to ták było/ iż Papież Cefárzom y krolom świeckim przy

20: znawa zwierzchność: á przyznawa iá prawdziwie y fkutecznie

21: (co iednák nie iest iáko się to/ da Pan Bog/ pokażę) tedyby ie=

22: ŕzczę y ták/ *nondum ſoluta eſet quæſtio*, nie doŕyć czynił **X.K.** tey

23: rzeczy o ktorá idzie. A nie idzie pewnie o to przá/ iefli Papież przy

24: znawa/ ábo nie/ tę zwierzchność: ále oto/ iefli iest Antychriftem

25: onym/ krolom/ twarzy niewŕtydliwey/ ábo nie. Z czego/ żeby

26: nim nie miał być/ to go wolnym vczynić nie może: iż to Cefárzo

27: wi y Krolom zwierzchność przyznawa. Boć też pewnie Anty=

28: och/ rożek on máły/ będąc figurá Antychriftá tego/ przyznawał

29: też zwierzchność Rzymiánom/ y obawał się ich: á przedsię go

30: to od iego złoŕci y od proctwá Dánielowego/ ktore o nim zo

31: ŕtáwił/ wolny nie vczyniło: żeby on tym máłym rogiem nie był

- 29: y krolem twarzy niewstydliwey. Także y Papieża od Antychri=
30: łtoftwá wolnym tho vczynić nie może/ żeby on nim przedsię nie
31: miał być. Druga nie idzie też o przyznánie komu zwierzchności/
32: ále więcej idzie o poddánftwo zwierzchności. Iáko to duch Bo
33: ży zołobná wiernym rofkázuie/ y przez Páwłá/ y przez Piotrá:
34: á to ták mowiąc: *Omnis anima potestatibus supereminentibus subiecta*
35: *esto. Roma. 13. v 1. Item. Suggere ipfis, vt sefe subijciant principatibus,*
36: *vt obtemperent, vt ad omne opus bonum sint parati. Tit. 3. v 1. Item, Pro-*

inde sub-

strona: 385 [384]

385.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: *inde subiecti estote cuius humanæ creaturæ propter dominū. 1. Petr. 2.*
2: *v 3. A Chriftus zaś co Bożego Bogu/ co Cefárłkiego/ Cefárzo=*
3: *wi rofkazał oddáwác Máth. 22. v 21. y potężnie wśzelkie przeło=*
4: *żeńftwo z łwoich zdźierał: wiodąc ie do pokory/ poddánftwu y*
5: *y [!] słuźby drugim: pogánłkim krolom pánowánie zołtáwuiąc: iá=*
6: *ko piřą Ewániełiftowie/ Máth. 18. v 1. á 20. v 22. 25. Már. 8.*
7: *v 36. á 10. v 38. Luk. 9. v 46. á 22. v 25. A zołobná Piotr nápo=*
8: *mina towarzysze łwe/ ktorzy tákże łtadká Bożego y Chriftufo=*
9: *wego byli dozorcámi y pałterzám iáko y on: žeby pášli to ktore*
10: *przy nich było łtadko Boże: dogłdáiąc go/ nie poniewolnie/*
11: *ále dobrowolnie: áni z zyłku łkárádego/ ále z vmyłtu ochotnego:*
12: *áni iákoby opánowawłzy dźiedzictwá/ ále wzormi będąc łtadká.*
13: *1. Petr. 5. v 1. zċ. Czego oboyg u Papieźu nie máłz. Bo on nie*
14: *iełft poddány żadney ludzkiej zwierzchności/ áni też chce być: á=*
15: *ni iełft tákim Páłterzem/ iákiego Piotr opifuie: áni słuźy/ iáko*
16: *Chriftus każe: áni też przyznawa zgołá y cále żadnemu/ kogo ie=*
17: *dno może z kubká łwego opoić/ y gułłami iákimi omamić/ žeby*
18: *on miał być zwierzchnością iego. Ale ták/ žeby iemu káždy przy=*

19: sięgł obedyencyą/ pośluzęństwo: y bez iego potwierdzenia y po
20: mázania/ nie ważył się być ani Krolem/ ani Cefárzem. A chociaż
21: by y obrány był y przyśiągł pośluzęństwo: iednák ieśliby tego co
22: on chce mieć po niektórych nie wykonał/ tedy go ábo korono=
23: wác nie będzie: iáko vczynił po piątym Kárle/ Ferdynandowi/
24: Máximilianowi/ y *teráźnieyźe*^{mv} Rodolfowi. Abo ieśliby przed
25: tym był koronowany: á iemu się w czym z pośluzęństwá zdzierał
26: wiedząc też iego pychę: tedy tákiego klnie: odpowiada mu: pod
27: dáne przeciw niemu pobudza: sam móżeli/ z nim walczyć każe/
28: aż y do vpáści zc. Aby to iáwnie okazał/ iż tytuł iego/ *feruus fer-*
29: *uorum Dei*, flugá flug Bożych/ *per Antiphrafim* ma być rozumian.
30: Co/ żeby się iáko rzeczy płonney nie mowiło/ oto iuż to kilką przy
31: kładów iáfnych pokażę: z którychby się nářzá *conclufio* (zámknie
32: nie mowię) pewna y gruntowna pokazáá: iż Papież ieřt Anty=
33: chrístem. Niewiem skąd iá począc/ máiąc ták wielką rozlicz=
34: nych niezbożności Papieřkich/ obfitość y swiádectw y przyklá=
35: dow? wřzytki wypisáć/ rzecz ieřt niepodobna: opuřcić z nich kto
36: re/ iákoř zálóřna: brakli też w nich vczynić/ y trudna y wátpli=

wa/ áby

strona: 386 [385]

ná Wędzidło X.K.P.

386.

1: wa/ áby Inadz kto nie rzekł: ey/ toć ieřcže *te*^{go} byá potrzebá dołó
2: żyć: ey/ toć się w tym řzkodá řtáá/ iż się nie dołóżyło: iż się wřzytko
3: cále nie wypisáło. Ey toć trzebá było wřzytki swiádectwá ty/ y
4: Láćinřskim y Polřkim ięzykiem klářć: áby się y vczonym y nieu=
5: kom dogodźiło zc. Wiem iż mię to od wielu potka: ále coř czy=
6: nic? *iedne*^{mv} człowiek folgowác muři. A nawięcey temu/ co prze=
7: każa ksiąg więřřzych pisáć. Otoř tedy *ratione habita peccuniaē.đēi*
8: *δκ κςμμάτων που̅ άνεν τότων κδένεσιν γένεσαι τών δέοντων*, iáko Demo=

9: stenes Atheniencykom powiedział. Przetoż iż tego potrzebá cze=
10: go nam iáko vbogim/ á nie Krolom iákim nie doftawa: mufzã
11: fię tylko nákrótce niektore przypomináć. Wlzákże ták/ żeby fię z
12: nich/ mogli bączni y infzych domysláć. Między infzymi tedy/ zdá
13: ło mi fię naprzod pokázác *prætext* ábo pokrywkę/ ktorey Papie=
14: żowie ná złości y infze niezbożności fwe vzywáią. Zápamiętawfzy
15: tego/ co indziey twierdzą: to ieft/ iż kościoł ich nie błędzi: iż Pá
16: pieżá iáko głowy y páfterzá powfzechnego/ żaden ftofowác nie
17: może/ iáko *fanctifsimum, fcilicet*. Naświętżego mowie/ y naywyż=
18: fzego Pontyflexá. Gdyż on łam ieden y *Concilium*, ábo Synod y
19: wfzech infzych rozładza: á łam od nikogo ładzon być nie może: á=
20: ni ładzon być ma/ bybył nawiętżym zbrodniem/ á to iż on fędziã
21: ieft/ *fi diis placet*, wfzytkich. *O cæcam hominum cæcorum cæcitatem*. A
22: bowiem/ gdyby też kto/ widząc ták práwie ná oko złość iákã y
23: niecnotę/ lub Pápieżá łamego/ lub też ktorego infzego z przego
24: lonych dworzan iego/ chciał iã w nim ftofowác/ y co przeciw
25: nie świętey zmyśloney świętobliwości iego mowie: ábo ktore=
26: go z nich/ dla iáwnych złoczyńftw/ do vrzędu ktorego pociągác/
27: vkázuiąc znáczne zbrodzie iego: iákoż tákich z ftarych patrefow
28: wiele było. Ktorzy to w wodzách fwych bacząc/ ná to wołáli/ iá=
29: ko Hieronim/ Grzegorz *Anastafius, Chrizostom &c*. Iednák zá=
30: wždy ci łami y infzy pochlebcy ich (iáko nigdy łzátan nie ieft bez
31: fwych też Apoftołow) to wfzytko/ nie tylko wycieńczáli/ co było
32: nagorżego: ále fię temu w brew fprzećiwiali/ y przeciw temu pi=
33: łáli. Iáko czynił *Symmachus* Papież y *Bonifacius martyr &c*. *Sym-*
34: *machus* to mowiec (*Dist. 40. Can. Non nos beatum*) iż to ieft niepo=
35: dobna/ żeby kto o świętobliwości tych wãtpić miał: coby ták za
36: cney ftolice doftáli. Bo chociażby ktore^{mv} z nich z iego włáwnych

387.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: zaślug nábyčia/ czego nie doftawáło: iednák mu y ná tych będzie
2: dofyć/ ktore były w przodku mieyćcá ábo ftolice iego: to ieft/ we=
3: dle glozarzá fkráyneho tey⁸⁰ rzeczy z ftolice Piotrá ś. plotąc ták lá=
4: dá co: iákoby kiedy Piotr ś. miał być w Rzymie. Bo/ ták dáley
5: mowi) tá ftolicá/ ábo wynośi fławne y znáczne przedtym/ ábo
6: chociażby przedtym byli złościwemi/ gdyby tey ftolice doftáli/ te
7: dy ie oná czyni przedsię zacnymi. Ktorych między inłzymi ty ták
8: fą fłowá. *Quis enim fanctum dubitet else, quem apex tantæ dignitatis at-*
9: *tollit? In quo, si defint bona acquifita per meritum, fufficiūt, quæ à loci præ-*
10: *decefsore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eri-*
11: *guntur illustrat.* Y ták wiele tey ftolicy/ fámie będąc nagorłzymi/ v=
12: fáią/ iż chociażby też Papież (iáko tákże ftoi *Ca. Si Papa*) y o fwe
13: y bráćiey fwey zbáwienie niedbał/ iednák ná tey ták ftolicy sie=
14: dzácemu/ żaden fię ważyć tego nie ma/ żeby wyftępki iego ftró=
15: fowác śmiał: tymi fłowy to fobie wáruiąc. *Huius culpas istic redar*
16: *guere præfumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine*
17: *est iudicandus, nifi deprehendatur à fide deuius: pro cuius perpetuo statu (marg)*

Niezbożność

⌚ papieska Pa-

⌚ piezá nád

⌚ Chriftufá

⌚ przekłáda, y

⌚ nád fwe świę

⌚ te pomárłe. (-)

18: *vniuerfitas fidelium tantò instantius orat, quantò falutem fuam post Deum*

19: *[o impiam, facrilegam, modisq̄ue omnibus execrandam vocem bestię hu-*

20: *ius, qua, cum fit homo peccator & impius, Christo præfertur, qui vnicus*

21: *est inter Deum & homines mediator: quiq̄ue folus præcipuè ideo Iefus est*

22: dictus, quòd solus est à Deo saluator hominibus datus. Cum hic, vt videre
23: est, eo neglecto, Papa nequa post Deum principem obtinere locum dici-
24: tur, eiù ue salus hæc, quam in Christo reconditam nobis esse scriptura te-
25: statur, impiè ascribitur] ex illius incolumitate animaduertit propensius
26: pendere. To iedná y wielká niezbożność/ która świadczy o Papie
27: żu/ iż iest nic dobrego: iest syn zatrącenia: Chrystułow iest przeci-
28: nik: iest Antychryst: który to sobie sam przypisuje/ y przypisó=
29: wac chce/ że go żaden ganić/ łtrować y kárác nie może/ by też
30: on co y nagorzey czynił. K te^{mv} / że też to sobie niewstydliwie przy=
31: włazcza/ żeby po BOgu nie miało być nic (gdzie iuz y Pánnę
32: Máryą/ o ktorey procz słowá Bożego wiele mówią/ y wżytkie
33: ś. o ziemię vderzyli) ná czymby więcej zbawienie záwiłó (á wždy
34: ślepi y głufzy wołaią *fancte Petre ora pro nobis &c.*) iáko ná zdro=
35: wiu iego. Nużesz słuchamyż też ielzche y Mikołaiá Papieżá/ kto
36: ry się naprzod/ y łwe przególeńce/ począł Bogiem nazywac/ iá=

ko też

strona: 388 [387]

ná Wędzidło X.K.P.

388.

1: ko też piŕze. *Dist. 96. Ca. Denique. Item, Cum ad verum. Item, Satis eui*
2: *denter. Item, In scripturis.* Gdzie to sobie y z swoimi pilnie wáruie: (*marg*) Papież Bog. (–)
3: żeby y łami Cefárzowie/ który^m tylko w rzeczách świeckich zwierz=
4: chność/ ále iáko też łzcherze rzecz to pokázuie przyznawa/ nie wa
5: żyli się kápłáńcow iego ładzić. A to dla tego (iáko sobie zmyśla)
6: iż Konfántynus názwał Papieżá Bogiem: ołobliwy dowod)
7: także y wżytkę inšą księżą názwał też Bogámi (ále się y w tym
8: nie czuią teraz/ gdy tak iáwnie Papież ieden/ iáko Bog wielki/
9: nád nimi iáko małymi Bożety/ przewodzi.) Y tak to sobie łtąd
10: Mikołay wáruie/ żeby nie tylko od nikogo nigdy ładzeni nie by=
11: li (*vide. C. II.Q.I.C. Nemo. Item, Nullus. Item, Continua. Item. Sacer*

- 12: dotibus. &C. 12. Q. I. C. Futuram. &C. 2. Q. 7. C. Non est à plebe.
- 13: Item. Nullus Laicus) ále żeby iefzcze y płańczem/ niecnotę płodzą=
14: cy/ byli zákrywáni iáko oycowie. Dist. 96. C. In scripturis narratur.
- 15: Zá ktorym niezbożnym rospużczeniem wolności/ á wyniešie=
16: niem ich obłędliwie zmysłoney świętobliwości/ licet illis quidquid
17: libet: zeydzie się im broić co chcą. Iákoż broili y broią: porzućiwłszy
18: dla śwych dekretow słowo Boże/ y wśelką śzczerą y prawdziwą
19: pobożność. Lekce też poważwłszy wśelką zwierzchność/ ktora
20: by złości ich kárác miála/ y od pánowania y od wynofzenia się nád
21: infze záhámowác: gdy się łami hámovác niehcą: owłzem się pá
22: ny wśytkich czynią: wśytkich łobie władzą przywłázczią/ y
23: wśytkim rofkázią y furowie rofkázią. Iáko to z tego iednego
24: listu káždy obaczyć może: ktory piłł/ od Kárła Krolá pierwze=
25: go Sycyliifkiego Papież Clemens 4. do Piotrá Krolá Arrá=
26: Arrágońskie⁸⁰. Nie łagodnie go iáko nápominájąc/ ábo proźąc/ ábo
27: w ćichym duchu z nim pośtępując: ále gorzey niż ná iákie fotárłę
28: fukájąc: groźąc y odpowiediájąc: lźąc y háńbiąc: á moc łwoię/
29: y zacność/ pod pokrywką kościoła/ wyftáwiájąc/ tymi słowy:
30: Petrus de Vineis Epistolarum lib. 1. cap. 38. fol. 236. Si sanæ mentis con-
31: fiideratione libraque tuum appendisses consilium, profectò tuas rapidas ma (marg) 1.
Nota tu-
: morem Papæ. (-)
32: nus, more violenti prædonis od regnū nostre Sicilie non extendisses, quod
33: cum multis bellorum angustijs, & sanguinis effusione lotis stolis, in proprio (marg) Nota,
Ma-
: ter Ecclesia
: Papæ languis-
: naria & arro
: gans. (-)
34: nostro sanguine ab occupatione eripimus, matre iubente & suadente Ec-

35: clefia: nulla honoris eut lucri affectione protractus, aliquatemus connertif-

36: les. At verifsimè videmus, quòd tuum est infatuatum confilium. Quia tu-

ccc 2

am rapacem

strona: 389 [388]

389.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: am rapacem dexteram aufus fuisti extendere, vt capta præda, captisque

2: fpolijs exultares, non confiderasti improbiſimè hominum, matris Eccleſiæ

3: infuperabilem excellentiam, quæ cunctis nationibus habet imperare, & cui

4: totus orbis terrarum, & omnes obediunt nationes. Hæc est quam terra,

5: pontus æteraque colunt, adorant, prædicant, et tenētur omnes qui ſub ſole

6: ſunt, reddere tributaria debita, & præſtare obſequia capitibus inclinatis.

7: Non confideraſti noſtræ Cellitudinis potentiam, quæ altitudinem collium (*marg*) N.

Antichri

: ſti faſtum,

: qui tamen di-

: cit ſe eſſe fer-

: uum ſeruo-

: rum Dei. (—)

8: ducit ad plana, montium cacumina ducit ad infima, ſuperborum elata cor-

9: nua deſtruit, confundit, praua in directa conuertit, et aſpera in vias planas

10: ducit. Quod, ne exempla à longe petantur, confidera, ad quid Manfredi,

11: Principis Tarentini, filij Friderici, olim Romanorum Imperatoris, deuene-

12: rit ingenioſa potentia, dum in campo Beneuentano contra noſtrum exerci-

13: tum bellaret. Vbi eſt eius infuperabilis dignitas? Vbi iocorū et ſolatorum

14: amœna iucunditas? Vbi diuitiarum affluentium fœcunditas? Omnia hæc (*marg*) Minas

fpirat

: & cædes. (—)

15: cum ſuo regno, ducatu, & toto eius dominio, vna & media dies ſubiit &

16: eiecit, dum in campo belligero contra noſtram potentiam appareret. Ani-

- 17: maduerte infane, ad quis Conradini, quondam affinis tui, deuenit elata po-
18: tentia, & quomodo innumerabilis eius exercitus, nostra in acie conclufus.
19: Et quamuis prædo comprehenfus in praelijs, & recto iudicio mortis patibu
20: lum forfan meruifset, attamen crudelifsimi fpiculatoris gladio, pafus fue- (*margin*)
Mifericors Pa
: pa, qui fulpen
: dendum gladi
: o iugulat. (-)
21: rit fupplicium diræ mortis. Omnia hæc debuerunt te terrere infipiens. Sed
22: dicis in corde tuo non est Deus, corruptus es, & abominabilis factus est in
23: gentibus, dum in talibus matrem offendis Ecclefiam, hostem te præparas
24: cæteris Christianis. Sputum mifisti in cælum, ipfum in faciem tuam cadit.
25: Omnis qui fe vltra staturam fuam erigit, fuperbo fpiritu ad alta attendit,
26: fui ruinam attinget. Fatuum namque & stultum efse cognofcitur, aliquem (*margin*) Sic
fcilicet v-
: nicuique regū
: fuus honor tri
: buitur. (-)
27: contra maiorem, cui parefse non potest, contendere & debilem inermem
28: afurgere contra fortem. Namfua temeritas tristem fibi parit euentum, &
29: femper eius vota fuccesibus carent, Quarc tibi præcipiendo mandamus, vt
30: cōfestim lectis apicibus nostris, de regno nostro Siciliae, cum tua gente fic (*margin*) Optimus
fer-
: uus qui regi
: præcipiendo
: mandat. (-)
31: impropriofoa difcedas, & nunquam reuerfurus ab eo totaliter te abfentes.
32: Alioqui nostra victricia contra te & gentem tuam (Deo dante) cuius res
33: agitur, tam per mare quàm per terram fic magnificè, fic potenter arma di-
34: rigent, quod de te & gente tua, & de proditoribus regni nostri Siciliae

35: exterminium faciemus, qui vae erit illis, qui ad vasa non poterunt habere

36: recursum, & qui se non poterint à potentia nostri mirifici exercitus abfen-

37: tare. Datum Mifena. 15. Calend.

strona: 400 [399]

ná Wędzidło X.K.P.

1: Z tego listu iednego/ áczkolwiekby iuż káždy mógł nie tylko
2: to poznać/ przeciw **X.K.** iż Papież nie tylko poddánym nikomu
3: nie iest áni być chce: ále też iż on prawdziwie Cefárzom y Kro=
4: lom (będąc sam Krolem onym twarzy niewstydliwej/ iáko ią
5: w tym liście okazał) zwierzchności nie przyznawa/ owłzem iá=
6: ko może nád nimi przewodzi: nie tylko sobie káżąc strzemioná y
7: koniá trzymać/ nogi swe całować/ ále się też móstem pod swe no
8: gi położyć/ áby depcąc po szyiey lepszego Cefárzá niżli sam/ ielzczę
9: y słowo boże brał nádaremnie y fałszywie w vřtá swe wřzeteczne/
10: mówiąc: *super Aspidem, et Basiliscum Pfal. 91.* siebie czyniąc synem
11: Bożym/ á Cefárzá Zmiją y Bázylifzkim. Lecż iż o tym P. Ian
12: Niemoiowłki nápiśał/ ia to opuściwřzy/ oto odřylał káżdego/ y
13: **X.K.** łamego do przeczytánia opifánego żywotá Frideriká 2. Ce
14: fárzá/ ktory naydzie káždy opifány w Neápolitánřkiew Hifřory=
15: ey ábo v Pándulfá Kollenucego. Z ktorego łáčno pozna złość/
16: zdráde/ pyche/ niezbożność/ potwarz/ powřtanie przeciw swey
17: włáśney zwierzchności/ kilku Papieřow Rzymřkich/ iáko na=
18: przod Innocentego trzećiego/ od ktorego rzecz swá Pándul=
19: fus poczyna/ przeto/ iż ten Fryderyk 2. po śmierci Oycá swego
20: Henryká řzóřtego Neápolitánřkiego Krolá był v niego w opie=
21: ce: iż go był oćiec w młodości odumárl. Przeciw ktoremu iáko
22: się wiernie po Papieřku práwie záchował/ káždy łáčno obaczyc
23: z támtąd może. Ale zořobná iáko przeciw Cefárzowi Filippowi:
24: przeciw ktoremu to mowił/ iż ábo Papieř Filippowi koronę y
25: kroleřtwo/ ábo Filip Papieřowi Papiestwo odiać ma. *Aut Pon-*

26: [tifex philippo diadema & regnum, aut Philippus Pontifici insigne Apo-](#)
27: [stolicum adimet](#), tedy fię tego z Opátá Vrřperieńkiego pińania do=
28: wie. Iáko naprzod/ iż Otoná Hetmáná przeciw Cefárzowi Filip
29: powi pobudził/ á potym go ná Cefárstwo (po wielkim wylaniu
30: krwi dla Filippá) koronował: [ktore⁸⁰](#) teź przedsię potym ząklął
31: wřzytkich przeciw niemu pobudził y łuchác go pod klátwą ząka
32: zał. A gdy vkoronowawřzy Fryderyká wtorego ná Cefárstwo
33: po tákich řwiętoqliwych Papiękich řprawách řwych zdechl/ o=
34: brány był po nim ná Papięstwo Honoryuř 3. Ktory co teź broił
35: przeciw temuź Fryderykowi Cefárzowi pánu [řwe^{mv}](#): y iáko go teź
36: ząklinał/ y z Cefárstwa zwłoczył: (práwie po Apofztolřku w tym

ccc 3

fię rzą=

strona: 401 [400]

401.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: fię rządząc) to nie tylko z námienioney Neápolitáńkiey Hiřto
2: ryey/ ále teź y z liřtow wielu [Petri de Vineis lib. 1. & 2.](#) nie trudno
3: káźdy obaczy. A zwałřczá z tych: w ktorych fię řam Cefarz vřkar
4: řa ná złořć Pápięką: iáko przed inřzými/ ták y przed Kroleń
5: Węgięřkim/ ták międy inřzými řłowámi piřząc. [Propter hoc et-](#)
6: [enim Romanum Pontificem, multis obsequiis multisque blanditiis nobis](#)
7: [efficere nitebamur vnanimem: sed quod dolentes referimus, & reminisci-](#)
8: [mur lachrymofii, venenofii serpentis perfidia in tantum causę nostrę pręua-](#)
9: [luit &c.](#) A gdy y ten Honoriuř iáko zły z řwiátem tym y z řtolicą
10: fię řwoią poźegnał/ nie lepřzyć pewnie po nim/ przeciw teyże řwo=
11: iey zwięrchnořći/ Grzegorz 9. nářtał. Owřzem ięlli oni byli źli/
12: gorfzym fię on ięřczę pokazał: iáko to z tego liřtu Cefárřkiego/
13: ktory do wřzytkiey księźey piřał bácźni wyrozumieć mogą: w kto
14: rym liřćie nápomina księźą/ řeby Papiężá řwego od nieřłufźnych

- 15: y nieprzyſtoynych obyczáíow y poſtępkow odwodźili. Ktorego/
16: iáko im máluie dáíac teź o łobie y o wierze łwey/ z potwarzy łię
17: wypráwuiąc/ łpráwę/ y iáko waży Papieżá dobrego/ á iáko łię
18: teź fráłuie ná złego z tego iego łíftu (iákom rzekł) káźdy wyrozu
19: mieć może. lib. 1. Epist. 31. In exordio nałcentis mundi, prouida & in
20: effabilis Dei prouidentia, cui confília non communicant aliena, in firmamen
21: to cœli duo statuit luminaria, maius & minus: maius vt præełset diei: mi- (marg) Pulchro
fimli
: Papam pre-
: fert fibi Ce-
: far. (-)
22: nus, vt præełset nocti. Quae duo, fic ad propria officia in regione Zodiacae
23: offeruntur, vt etfi se multotiens ex obliquo rełpiciant, vnum tamen alte-
24: rum non offendit: imo, quod est superius, inferiori suam communicat cla-
25: ritatem. A simili, eadem aeterna prouifio, in firmamento terrae, duo voluit
26: inesse regimina, sacerdotium scilicet & imperium, vnum ad cautelam, re-
27: liquum ad tutelam: vt homo, qui erat in duobus componentibus diutius dif-
28: solutus, duobus retinaculis frenaretur, & sic fieret pax orbi terrae omni- (marg) Papa Phari-
: læus vnctus
: oleo nequitie (-)
29: bus excessibus limitatis. Sed sedens in cathedra peruerłi dogmatis, Phari-
30: læus vnctus oleo nequitiae, præ participibus suis, nostri temporis Romanus
31: Pontifex, quod de caelestis ordinis aemulatione descendit, euacuare nititur.
32: Et credit fortè cum superioribus conuenire quae natura, non voluntate du-
33: cuntur: nostrae maiestatis iubar, intendit ducere in ecclypsim, dum verita-
34: te in fabulam commutata, plenae medaciis ad diuersas mundi partes, Papa-
35: les mittuntur epistolae, de complexionibus, non de ratione, accusantes nostrae (marg) Bestia
de ma-
: ri ascendens. (-)
36: fidei puritatem. Scripsit enim solo nomine Papa, nos bestiam ascendentem

strona: 402 [401]

ná Wędzidło X.K.P.

402.

1: de mari, plenam nominibus blasphemiarum, Pardięque varietatibus circumscri-
2: ptam. Et nos ipsum beluam illam asserimus de qua legitur: exibat alius e-
3: quus rufus de mari, & qui sedebat super eum fumebat pacem de terra, ut (marg) Equus
rufus. (-)

4: viuentes se interficiant. Nam à suę promotionis tempore, iste pater non mi-
5: sericordiarum, sed discordiarum, defolationis non consolationis, sollicitus pro
6: curator, totum mundum ad scandala excitauit. Et ut verba sua recto sensu
7: interpretemur, ipse draco magnus, qui seduxit vniuersum orbem, Antichri (marg) Draco
ma-

8: gnus. Antichristus. (-)

9: stus est, cuius nos nos dixit esse præambulum: et alter Balaam conductus pre-
10: cio. ut malediceret nobis: Princeps per principes tenebrarum, qui abusi sunt
11: Prophetiis. Hic est Angelus profiliens de abyfso, habens phialas plenas a-
12: maritudine, ut mari & terrae noceat. Inseruit enim falsus Christi vicarius, (marg) Falsus
Christi

13: Vicarius. (-)

14: fabulis suis, tria crimina, falso sibi ascripta, quibus Papa fidem habuit, ide-
15: oque illum persequabatur, diluit: et fidem suam, ut tum passim credebatur,
16: Catholicam, profitetur. nos Christianę fidei religionem recte non colere, ac
17: dixisse tribus seductoribus mundum esse deceptum: quod abfit de nostris
18: labiis processisse: cum manifeste confiteamur vnicum Dei filium, coæter-
19: ternum et coequalem patri, ac sancto spiritui, dominum nostrum Iesum
20: Christum, ab initio et ante secula genitum: processu temporis missum in ter-
21: ras, in subsidium generationis humanę, non de potentia ordinata, sed de po-
22: tentia ordinante: qui est de gloriosa virgine matre natus, passus post modum
& mortuus secundum carnem, & alteram naturam, quam assumpsit in v-
tero matris: virtute deitatis, à morte post triduum surrexisse. Mahometi

23: verò corpus in aere pendere didicimus, obfèsum dæmonibus, animam in-
24: ferni cruciatibus deditam, cuius opera tenebrofa fuerunt, & contra legem
25: excelli. Mofen verò, amicum Dei & familiarem, vera docente pagina, fu-
26: ise tenemus: in monte Sinai cum ipfo tenentem colloquia, cui Dominus ru-
27: bum accendit: per quem signa & miracula fecit in Aegypto et Hebraico
28: populo, lex tradita: declarat ipfum post modum vocatum, ad gloriam cum
29: electis. In iis & aliis accusator noster, & æmulus ponens aduerfus filium,
30: matris Ecclesiæ scandalum, contra nos mendaces et venenofas notas, mun- (marg) Papa
accufa-

: & emulus

: Cefaris, men-

: dax. (-)

31: do inscripfit. Sed si rectitudo sensus Apostolici nin fuisset intrinsecus im
32: pedita, nec præpofuisset impetum rationi, qui dominatur in ipfo, talia non
33: scripfit, nec ad fuggestionem illorum qui tenent lucem tenebras, & di-
34: cunt malum bonum, qui fufpicantur mel efse fel, per locum ab opinione qui
35: est debilis ac infirmus, cum verum efse falsum, cum non efse conuertatur.
36: Opinio verò, sic indifferens ad vtrunque, vno gradu distans à fide, in hu-

iusmodi

strona: 403 [402]

403.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: iusmodi Papalis confcientie hostiū infringi minimè debuisset. Super quib. (marg)

Apostrophe

: ad Cardina-

: les et clerum. (-)

2: omnibus vehementer cogimur admirari, et nostre mentis quietem multa ve
3: xat turbatio, quod vos qui estis Ecclesiæ fundamenta, columnæ, rectitudi-
4: nis asertores, Petri vrbis fenatores, et orbis cardines, non flexistis motum
5: iudicis fulminantis, quemadmodū superiores planete faciunt, qui ad retar-

6: dandam magni corporis velocitatem, contarijs motibus opponuntur. Reue (*marg*) Nota.

(-)

7: ra Imperialis felicitas Papali femper impugnatur, inuidia. Vnde Simonides

8: interrogatus, cur inuidos non haberet: respondit, quia nihil feliciter gessi.

9: Et quia prospera nobis, Deo benedicto, cuncta succedunt, praefertim cum (*marg*) Causam
redit

: Cesar quare

: Papa se perfe

: quatur. (-)

10: Lombardos rebelles nostros, ad mortem prosequimur, quos ipse praedesti-

11: nauit ad vitam. Haec est causa quare Pontifex ipse Apostolicus ingemi-

12: scit, et nunc de consilio vestro, felicitati nostrae instituerit obuiare, verum

13: de potestate ligandi & soluendi, forte ipse dominus gloriatur & pungit.

14: Sed vbi virtus deficit potestatis ibi subseruit abusus: hoc in eo intelligitur,

15: qui regiae potestatis magnus princeps, eximus prophetarum, restitutionem

16: poscebat spiritus principalis, quia polluerat officij dignitatem. Sed secun-

17: dum quod indissolubilia non soluantur, ita et illigabilia non ligantur: quod

18: ex eo manifeste probatur, quia sacra scripta instruunt, mortificant animas

19: quae non moriuntur, & viuificant quae non viuunt. Potest ergo quae non

20: sunt digna potentie quantum & quando. Nam cum Deus omnia possit, est

21: aliud quod non potest. Sane, si verus esset Pontifex, innocens, impollutus,

22: segregatus a peccatoribus haberetur, non iurgiorum victime sed hostiarum

23: pacificarum, pacificus immolator: & poneret incensum odoris, non dolo -

24: ris: nec pontificium in maleficium commutaret. Si verus esset Pontifex,

25: verbum predicationis non traheret in fructum dissensionis. Nec ex hoc (*marg*) Se non
Eccle-

: fie, sed perfo-

: ne esse infen-

: sum dicit. (-)

26: accusabimur hostis Ecclesie matris nostre, que sancta est in genere suo,

27: quam cum reuerentia colimus, & amplectimur cum honore, diuinis sacra-
28: mentis ornatam: perfonas tamen fingulares, & corruptioni fubiectas, à
29: medio recedentes, penitus reprobamus: & quia iniurie non funt tranfito-
30: rie que nostre maiestati iugiter inferuntur, & animus fuper ij non le-
31: nire pofsumus, nec debemus vtique, noſtram potētiam relaxare cogimur ad
32: vindictam. Vos verò qui estis viri ad faniora confilia conſtituti, ſenſus &
33: rationis excellentiam obtinentes, rugientem aduerſarium noſtrum, à pro-
34: ceſſu, cuius detestabile fuit initium, penitus reuocetis, rerum confequenti-
35: as, ex cauſis precedentibus attendentes: alioquin vtraque terra ſentiet, qua
36: liter in perfecutorem, ac confequentes principes, et fautores procedat Au-

gustus

strona: 404 [403]

ná Wędzidło X.K.P.

404.

1: gustus, & qualiter Cefareas inferat vtiones. Lecż iżby długo było/ (marg) **K**omu nie
2: ciężko niech-
3: by lib. 2. Epi.
4: 10. przeczy-
5: tał á zdumieie
6: fię prze złość
7: y zdradę one-
8: go czáfu **K**się-
9: żey y Mni-
10: chow. (-)
11: gdyby fię tu inżnych wiele liſtow ie^{go} y inżnych też wiele o złościách
12: Papięſkich hiſtoriy tym porządkiem wypifáwác miáło/ przetoż
13: tego tym czáfem zániechawízy/ rádżę y nápominał/ áby káżdy/
14: niechceli o tym wátpić/ iż Papięż ieſt Antychriſtem/ czytał ſobie
15: ták liſty inżne **Petri de vineis** iáko y ktorych inżnych piſmá: á zoſo=
16: bná krotką Kronikę Ianá Báleufá/ ktorą z wielu Hiſtorykow
17: o żywoćiech Papiężow Rzymſkich zebrał. Abo **Eufebium Captiuū**.

9: Item Nili Theſſalonicen. Archiepiſcopi de primatu Pape. A náwet y íá=
10: mego Plátinę pochlebcę wielkiego Papieſkiego: boć y ten przed
11: ſię choćiaż pod pokrywką częſto złoſci ich dotyka. Czym iáko y
12: drudzy dáie znáć/ iáko to prawdá iż Papież ieſt ſługą ſług Bo=
13: żych: y to też okázuie/ o co **X.K.** idzie/ iáko oni Cefárzowi y Kro
14: lom zwierzchność przyznawáią. Ktorey rzeczy ia tu iuż czynię ko
15: niec/ táki iákom obiecał/ krotko dotknáwſzy. A ná wtorą (*marg*) 2. Iż Pa-
: pież Cefárzo-
: wi y Krolom
: potwierdze-
: nie dawa. (-)
16: máło nie trzemi ſłowý odpowiem: to ieſt/ ná ty ſłowá I.M.**X.**
17: **K.** gdzie mowi/ iż Papież Cefárzowi y Krolom ná te ſtany ich po
18: twierdzenie dawa. Abowiem ná ty ſłowá mowić mi więcey nie
19: trzebá/ tylko to. Niech mi to I.M.**X.K.** z ſtárego y nowego
20: Teſtámentu pokaże/ iż to ieſt Boże/ Chriſtuſowe y Apoſztolſkie
21: poſtánowanie y roſkazanie/ żeby ták Papież Rzymſki poſtána=
22: wiał y błogofławił Cefárzom y Krolom ná ty ſtany: á k temu/ że
23: by ie zás/ kiedyby chciał/ z nich zrzucał: ony záklińał: wízech prze=
24: ciw nim pobudzał: y ſłuchać ich/ właſnym ich poddánym záká/
25: zował. Tedy rzecz tę I.M. pochwałę/ y dopiero co ná nię nápi=
26: ſzę. Lecż ieſli tego nie vczyni: tedy to v mnie z tey íámey rzeczy:
27: będzie *indebilis character*, piątno nie ginące/ iż Papież ktory to ſo
28: bie przywłázcza/ y to czyni/ ieſt onym Antychriſtem w piſmie ſ.
29: opiánym/ ponieważ/ mowię/ to ſobie przyczyta y tego fię waży/
30: á pewnie z mocy Smokowey/ częgo fię ſam Pan Chriſtus będąc
31: dziedzicem wſzytkiego nie ważył: á to w rzeczy maluckiey y ſłu
32: ſzney wedle ludzkiego rozſádku) pálcem tknąć niechciał: á to
33: z ſtrony nápomnienia iednego człeká/ áby fię z brátem ſwym dzie
34: dzictwem podzielił. Owſzem mu ták odpowiedział: á kto mię

35: Sędzią y dzielczym między wami poftánowił Luk. 12. v 13. A což

36: mnimamy żeby kiedy w takie rzeczy/ w iákie fię Papieże wdawá=

ddd

ią wdá=

strona: 405 [404]

405.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: ią wdáwáć miał/ ábo ie vcźniom śwym zlecáć: Ktorem to zgo=

2: lá/ o przełożeństwie fię też między sobą cetáiącym/ powiedział:

3: Krolowie narodow pánuią nád nimi zc. Lecź nie ták będzie mię

4: dzy wami: ále ktoby między wami chćiał wielkim być/ niech bę=

5: dzie sługą wáżym Máth. 20. v 25. A ták iákom iuż y przedtym

6: dał znáć/ poniewáż wśzytko to Rzymśki Papa czyni/ á czyni zná=

7: cznie przeciw Chrifstufowi/ wáżąc fię tego/ y czyniáć to/ czego

8: śwym Chrifstus czynić zákazał: tedy to nie może być ináczey/ po

9: Papieśkuć/ ále wedle słowá Bożego/ okrzczono/ iedno iż on iest

10: Antychriftem. A to też ná rzecz wtorą krotka odpowiedź náłzá:

11: wierni ią rozśádzáią.

12: **KA P. 9.** A co fię rzeczy trzećiey z łrony nas dotycze/ y

13: tu długiey zabáwki nie trzebá: Bo co nam zádáie/ żebyfmy fię iá=(*marg*) 3. Zebyfmy

: fię my mieli

: wybijáć z po

: słuźzeństwá

: zwierzchno

: ści á łami ią do

: siebie cią

: gnáć. (-)

14: ko mogáć wybijáli z tey zwierzchności: łami ią do Zborku łwe=

15: go/ by też ná piędzi gdzie we trzćinie śiedziáł przywięziáć: tedy

16: to/ y przeciw rozumowi: y przeciw prawdzie: y przeciw doświad

17: czeniu: y przeciw sobie mowi. A nád to ná wrağa. Przeciw ro=

18: zumowi mowi: gdy to twierdzi/ co iest przeciw wŕzytkim zmy=
19: ŕłom ktore co inŕzego pokázuią tym/ między ktorými mieŕzka=
20: my: y przeciw wielum potwarzom/ ktore nas bez wŕtydu od wie
21: lu ich potykáią. Między ktorými y ci ŕą coby chcieli mieczowy v=
22: rząd do Zboru ŕwego wewlec/ zowąc ŕię teŕ wrzkomo brácią ná
23: ŕzą: ále my tym iestelmy ná odpor. Chcąc to zázwdy pokázác: iż
24: my ná Mágiftraćie od Bogá nam z inŕzymi dánym rádźi/ Bog
25: tego iest ŕwiádkiem/ przeŕstawamy: inŕzego łobie nie ŕtánowimy.
26: Bo nam ten iest dobry/ pod ktorým żywiemy/ náŕláduiąc pobó=
27: ŕności y dobroći: oddawáiąc co Boŕe⁸⁰ Bogu/ á co Krolewŕkie=
28: go Krolowi zć. Przetoŕ mowię iż tego wedle BOgá ŕłuchamy:
29: Bogu ŕię zán modlimy: á łami ŕię nim (iáko Papieŕzowie czynili)
30: áni czynimy/ áni ktorego inŕzego (záchowywáiąc między łobą
31: kárność Chriŕtyáńŕką) do Zborow náŕzych wnoŕimy. Przeciw
32: prawdzie zás/ iż y łam I.M. tego nigdy po ŕadnym z náŕzych nie
33: doznał/ áni tego oczymá ŕwymy widział: á wŕdy to co nie iest/ co
34: nie było/ áni będzie da Pan Bog: iákoby rzecz prawdziwą twier
35: dźi. Gdyŕby ŕię ták znáczney ołobie w Papieŕskim naboŕeńŕtwie y
36: v ŕwiátá wŕiętey godźiło co pewnieyŕze⁸⁰ mowić. Mowi teŕ y prze

ćiw do=

strona: 406 [405]

ná Wędzidło X.K.P.

406.

1: ćiw doŕwiádczeniu y łámemu łobie. Abowiem nie iest to y I.M.
2: łámemu rzecz táyna/ co zá żywot wiedzimy: y iáko ŕię przed ka=
3: ŕdym vtulamy/ łámych ŕię ŕiebie zápieráiąc: częgo y łam będac
4: w Lublinie mogł doŕwiádczyć. Iákoŕ to pewna/ iż doŕwiádczył
5: po częćci/ y ŕwiádom iest tego/ bo nie bez przyczyny w ŕiódnym
6: to ŕwym á ołtátecznym wywodzie/ wrągáiąc nam/ po ŕwemu/
7: wŕpomina: iż náŕzy niektorzy bráciá/ opuŕćiwŕzy tłuŕte grunty oy

8: czyżn śwych/ przenożą się ná piasek ná pułzczą do Rákowá. Co
9: niewiem służyli Krolestwu: służyli iefzcze y przywłażczeniu łobie
10: zwierzchności y przełożenístwu? ktore drudzy/ máiąc ie przedtym
11: ná łobie/ dobrowolnie słuścili znaczne po łobie vniżenie pokázu
12: iąc. W czymby się też trzeba było dobrze pierwey obeyrzeć/ **X.K.**
13: niż się ták **in contradictionem**, to iest w przeciwnomowność wdał:
14: ták y ták mowiąc. W tym się łam znacznie popifuiąc/ co nam zá
15: dáie. Boć to nie ládá co/ zwác kogo Krolem/ y przypifác mu to/
16: że do siebie zwierzchność ciągnie: á to záś o nim twierdzić/ iż on
17: opuściwfy tłufte grunty oyczyzny śwey (bá y vrzędy) vtula się
18: kędy we trzcinie ná piędzi. Abo ná pułzczy ná piáku odłzedłzy od
19: ludzi y w Rákowie nowe Krolestwo zákłáda. Iákoby Pan kto
20: rego iest Rákow będąc zacnym Senátorem w rádźie K.I.M.
21: y wiernym srożem rzeczy połpolitey/ miał tego w śwey włafney
22: máiętności nierządu dopuścić y onego milczeć? Abo iákoby się
23: to tám bez wiadomości I.M. dżiac w pułzczy y ná piáku miá-
24: ło? chybáby po zakowłku w piáku igráiąc dżiatki to czyniły. Kte
25: mu y to nie krzczy zádawác komu niewfytliwą twarz: á łáme=
26: mu się niewfytdzić piác tákie plotki pletliwe: ták o słułách łá=
27: dowych y łáziennych/ iáko y o infzych: zá ktore się iuz plotkarze
28: przedtym/ przed sławney pámięci Krolem/ y káznodźieią Fár=
29: łkim Krákowłkim: ktory to plotł naprzod ná kazániu ráno/ niż
30: się do Piotrkowic ná wefele o ktorym to plotł/ ziecháli ludzie za
31: cni y vcćiwi: ktorzy to potym wefele iáko rzecz swiętą y vcći=
32: wą/ iáko przyłtoi/ odpráwowáli. A nie ták iáko pletli y plotą
33: ludzie bezbożni/ bez wfytu wfzelákiego ktorych widzę I.M.
34: **X.K.** woli násládowác: w onym łam przy tym nie bywfy więcej
35: niż prawdzie wierzyć/ y w to nas nieśłufnie wdawác. Co też po=
36: tym przydáie/ twarz nam niewfytliwą przypifawfy: Zebyłmy

strona: 407 [406]

407.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: świat wżytek potępić mieli/ łobie fámym zbáwienie przyczytá=
2: iąc zĉ. Iż fię iuz ná tákowąż máłzkárę odpowiędziáło/ tu iey zánie
3: cham: dofyć nátym máiąć/ iż niemy ále łowo Boże świat kto=
4: ry ná złośniku leży (1. Ian. 5. v 19.) łądzi y potępia. Gdyż świat
5: y miłość iego/ ieft nieprzyiacielem Bożym. Ták/ iż ktoby iy mi=
6: łować chciał/ ten Bogá miłować nie może: áni też iego Bog mi=
7: łwie Iák. 4. v 4. á 1. Ian. 2. v 15. Ale ktory z niego wyłzedł/ á zá
8: Chriřtufemby z krzyżem chodził/ miłuiąc go y łtrzegąc rołkazá
9: nia iego/ temu fię żadnego łądu bać nie trzebá zĉ. A co potym
10: **X.K.** zá síodmy dowod fwoy przydawa. Zeby to kiedy Ian ś. pi (*marg*) Na síodmy
11: wywod **X.K.**
12: krotka odpo-
13: wiedz. (–)
14: łác miał/ iż Antychriřt z fwoim dworem/ mieřzkánie fwe záłádzi
15: ná piáku/ & *ita à loci circumstantia et perigraphi argumentatur*, z tąd
16: ten tocząc wywod. Otoż iż Papież nie ná piáku/ ále ná tłúftym
17: págorku mieřzka/ przetoż nie ieft Antychriřtem zĉ. tedy iż dzieciń
18: łkie łobie (*vir tantus*) w ták wielkiej rzeczy poczyná/ y mowi to
19: czego w piśmie Ianá ś. nie máłz/ łzkodá ná to (bo też y niemáłz
20: ná co) by onas łzło odpowiędác: Lecż iż nie onas idzie ále o praw
21: dę zátłumioną/ żeby do końcá zágłádzona nie byłá: tedy fię y ná
22: to krotko odpowiędzieć muři. Naprzod z łtrony nas/ iż nam pia
23: łek y pułzczą Rákowłką/ wał Lubellki/ y trzciny ná piędzi z Lucy
24: ferem oddziela: y to nam ná oczy wyrzuca: żełmy ták ściśnieni/
25: że nie mamy wolności/ z inłzymi mieyłc iákich y páłacow świe=
26: tnych y przełtronnych/ iáko oni pod łwym Papieżem máią: to nas
27: nic nie boli/ łzczęćcia tego doczełnego/ przełtworu/ wczáłow/

25: y doftátku **ćielefne**^{go} nie zayźrzymy/ áni fię ná żadnego oto fráfu=
26: iemy. Bołmy do tákiego páná przyłtáli/ y temu słuźymy/ ktore=
27: mu też Belzebulá Książę szátánłkie przyczytano/ y nim go názy
28: wano: ktory też w łzczęściu liłzki iámy y ptałżetá gniázdeczka dla
29: dźiatek fwych máiące/ nád fię przekłádał: nie máiąc łam gdzie
30: y głowy łkłonić. Ktory też to o nas y o inłznych vcźniách fwych po
31: wiedźiał: Iż sługá nie może być nád páná. Item/ ieflić mnie prze
32: śłádownáli tedyć y was prześłádownáć będą zć. Dla tego tedy y
33: my włzytko to łkromnie znośimy/ y rádźi ná tym prześławamy:
34: á to z iedney łtrony. A z drugiey fię też z tąd wefelimy/ że nas pan
35: Bog z inłzymi przy świeckiey wolności y doftátkach nie zołtá=
36: wił pod Antychriřtem/ ktory fwych/ co nołżá karáker iego ná

czołách

strona: 408 [407]

ná Wędzidło X.K.P.

408.

1: czołách fwych/ ná włzytko rołpułzcza/ vbogaca/ páłacámi opá=
2: truie/ y wolność im włzytkę dawa. Ktorego kárákeru iż my
3: iuż z łálki Boźey nie nośimy: przetoż nam też iuż/ pod iego Bo=
4: gowániem/ pánowániem y władániem/ nie wolno ták iáko in=
5: łzym/ y przedáć co y kupić. Obiá 13. v 17. Druga co fię tknie pia=
6: łku tego/ ná ktorymby miał być Antychriřt: á nie ná tłuřtey y wy=
7: borney źiemi/ ábo págorku: ná iákim Papieź mieřzka: iużem
8: rzekł/ iż tego co **X.K.** nápiřał nie máłz v Ianá ś. áni **káp**^{itulum} 1. áni
9: 12. Obiáwienia. Owłzem fię rzeczy tey przeciwná nayduie. Bo ie
10: łli go vwodźá łłowá ty wedle **Vulgaty** iego. **Et stetit super arenam**
11: **maris**, to iefł y łtánał ná piáłku morřkim: tedy fię ná tym myli/ że
12: by ták były połožone w texćie Greckim. Druga/ żeby fię do An=
13: tychriřtá/ á nie do Smoká/ o ktorym tám w przeřłzym wierřzu
14: mowił/ ktory beřtyey Antychriřtowi moc dáie/ ściągáć miáły.

15: Abowiem/ iefliby fię do Smoku ściągály: ktory walczy przeciw
16: naśieniu niewieściemu/ ftrzegącemu przykazania Bożego/ kto
17: ry też Smok beftyey moc dáie: tedyby więcej Rzymfkiemu Pa=
18: pieżowi/ ktoremu Smok dał moc/ y przez ktorego wftawicznie
19: walczy przeciw chwalcom Bożym/ niż komu infzemu fłuży. Iá=
20: ko fię to iuż pokázowało. Ale iż fię nie do Smoká ściągáią: tedy
21: ich ia y do niego ciągnąć gwałtem niehcę. Ale ie Ianowi ś. we
22: dle textu Greckiego przyznawam: ktoremu fię ftáło to obiáwie
23: nie: ktory też to o łobie powieda. Iż ftanáł ná piásku morfkim y
24: widział beftyą z morzá wychodzącą zc̄. O ktorey tám potym pi=
25: fze. Bo iż ták niektorzy fłowká ty ná końcu *káp^{itulum}* 12. zoftáwili/
26: á nie od nich iáko infzy czynią *káp^{itulum}* 13. poczęli/ tedy nie ná to pá
27: trzyć bącznemu trzebá: ále ná rzecz y vmyfł piżącego Ianá ś. á
28: potym ná włafne fłowá iego Greckie. Y ftanáłem ná brzegu
29: morfkim. Mowi/ ftanáłem/ á nie iáko drudzy przekládáią/ y
30: ftanáł. Bo w Greckim nie ieft/ *tertia persona εἰς ἄθλ* ftanáł: ále ieft
31: *prima, και εἰς ἄθλ* (*verbi pafsiui, ab actiuo οἰσιμ* y ftanáłem y widzia=
32: łem zc̄. Ale opuściwfyz to/ włożmy iuż ten káptur/ w imię Boże/ (*marg*) **X.K.** nas bo
: rząc, twier
: dzi iż Papież
: iest Anty-
: christem. (-)
33: zá otwárciem nam drogi do tego przez **X.K.** ná lámego Papie
34: zá. Mowi ták I.M. **X.K.** Rzym gdzie Papież miefzka nie ieft
35: mieyfcm piázczyftym/ y owfzem ieft gorą tłuftą/ ktorey piłmo
36: kościoł Boży przyrownawa zc̄. Z ktorych fłow I.M. ták wy=

409.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: wod czynię. Iesli gora tłufta/ ná ktorey Rzym iest zbudowany/
2: w ktorym Papież siedzi y pánue nád narody/ y Bogiem fię zo=
3: wie/ y to co iest Bożego łobie przywłazcza (**Dist. 96. Ca. Satis.**
4: **euidenter**) wedle **X.K.** znaczy kościół Boży: A pímo święte ták
5: znacznie powieda/ iż Antychriřt miał vsieć w kościele Bożym/
6: iáko Bog/ wynofząc fię nád wlytko co Bogiem zową/ y co
7: chwałą/ vkázuiąc łámego siebie iż iest Bogiem: 2. Teřf. 2. v 4.
8: Tedy to żadną miárą być nie może ináčzey rzeczono/ iedno iż Pa
9: pież w Rzymie pánuiący iáko Bog/ iest tym Antychriřtem. **Ma-**
10: **ior probatione non indiget: minor est verifsima: inconculsa igitue manebit**
11: **conclufio nostra.** Ze w ták rzeczy iálfney dowodu wiytżzego nie po=
12: trzebá.
13: **KA P. 10.** Ale co trzebá dluęo mowić/ y rzecz iáfną dłu (*margin*) Z Pátrefow
: okazánie, iż
: Papież skázi-
: wlyz stolicę
: Cefarską y
: łam iá opáno-
: wawlyz iest
: Antychri-
: řtem. (-)
14: go wywodzić? wroćmy fię iedno do onego co fię z oycow řtarych
15: pokazáło/ iż Antychriřt okazác fię nie mogł áz po vpádnieniu
16: Rzymřkich (řtarych Cefářzow) czwartą beřtyą názwáneý rzeczy
17: póřpoliteý/ ktorą przez Antychryřtá ná oftátek miála być zglá=
18: dzona/ iáko też oná Grecką zgládzila y řtolicę iey łobie przywłá
19: řczyła. A obaczmy/ iż iuż wiyceý niż przed tyřiącem lat to fię
20: řtáło/ że Papież w Rzymie pánue y onę řtolicę łobie przywłá=

21: łczył: tedy fię z tąd trudno máią wykręćić/ żeby Papież Rzym=
22: łki nie miał być Antychriftem. A iż ieft/ łłuchaymyż iáko go fá=
23: miż iego dworzánie maluią: y co mu zá włafność przypifuią. Z
24: ktorych iednegoż wezmę przedfię mnichá/ Dionizego Kártuzya
25: ná: przeto/ iż on iuż inłzych o tym dawnieyfzych zdánie w kupę ie
26: dnę zebrał. Opufzczę wiele: żeby fię rzecz tá nie rozwlokłá: á rze=
27: czy tylko niektórych dotykáć będę. A to począwłzy od Dániel.
28: 11. v 36. Przed ktorym troché/ kończąc łłowá v 35. ták ten Dio=
29: niziułz píŕze. fol. 794. † Quia adhuc aliud tempus † erit perfectæ victorie(marg) N.

między †

: słowá łą pro-

: rockie, Dioni

: zego, á moje

: między [klám

: berkámi.] (-)

30: 2c. **[Toiest: vkázuie to z tych słow Danielowych, iż po skończeniu wiała**
31: **dziwnych y frogich kłopotow, ktore ná wierne przyidą, ma iefzcze być**
32: **czás doskonálego zwycięstwá, á to ná wtore przyście Chriftofowe: á iż bę**
33: **dzie przedtym czás ciężłszego kłopotu łpráwiedliwych od Antychriflá:**
34: **ktorego figurą był Antyoch. Pod ktorym Antychristem, rzeczy przed**
35: **tym opowiedziáne doskonále fię wypelnią. Co odpráwiłzy dopiero ták**
36: **rzcż łwá wypráwuie Dionizyufz, mowiąc:]** Doktorowie Kátoliccy/

to co

strona: 410 [409]

ná Wędzidło X.K.P.

410.

1: to co ieft Dán. 11. od tych łłow áż do końca kápituły/ wykłádá=
2: li o Antychrifście/ y o walkách iego/ y o prześládowánium łwię=
3: tych pod nim. Táki/ iż iáko Ezáiałz káp^{itulum} 14. pod ofobą Krolá
4: Bábilońskiego/ mowi o vpadku Lucyferá **y owłzem opák** tákże y

5: Ezechiel káp^{itulum} 28. o tymże pod ołobą Krolá Tyrńkiego/ także te
6: raz rośpráwia prorok o Antychriście pod námienioną ołobą An
7: tyochem/ ktory był figurą Antychriftá. A prześládowanie ono
8: żydow ktore prze zeń było/ figurą było prześládowania Chrifty
9: an od Antychriftá. A ták Antychrift powtác ma z máłego y po=
10: dłęgo ludu Zydowńkiego. **Ná tym się bárzo Dioniziusz y z infzymi,(marg)**

Antychristowe

: z żydow

: powstanie, iá

: ko ma być ro-

: żumiane. (-)

11: **ktorych w tym náśláduie, myli: żeby z Zydow powtác miał Antychrist:**

12: **iefliby wedle litery, o ćielefny m iego vrodzeniu z nich, to rozumieć chciał.**

13: **Lecz ieśli to rozumieć będzie iáko infze Antychristowskie táiemnice, we-**

14: **dle zmysłu duchownego y wedle włádnosci rzeczy iuż pokazány w skut-**

15: **ku, to iest, iż Antychrist żydowskich baiek y vstaw miał się trzymać, y**

16: **z nich fwego pánowania, nabożeństwá, ceremoniey, vbiorow, oczyszciania**

17: **y infzych zábávek y zakonnych y Fáryzáyskich, dowodzić y onego pod**

18: **pierác: y ták przez nie vrosć y powtác, ludzi przez nie, iáko ptáfzeta**

19: **nieopátrzne ná lepie połowiwfzy, y przez nie sobie ie z niewoliwfzy: tedy**

20: **dobrze mowi, y dobrze to rozumie, iż Antychrist z żydow powstał. Bo**

21: **ták iest: prawdá to, iż się Antychrist z żydow poczał: z nich się vrodził:**

22: **y z nich y przez nie vrosł. y z nich pánuie. Ktorego y poczęcie y ro-**

23: **dzenie tákowe, iefzcze się zá Apofztołow záczeło: á potym po nich skoń-**

24: **czyło. A to, gdy ono gońcowie Antychristowi, zakon z Ewánieliá: Moi**

25: **żefzá z Christufem: y porządki Apofztołskie y náukę ich, z zakonnymi y**

26: **Fáryzáyskimi vstávami mieszáć poczęli. Wierne z pogánow, od Apofzto-**

27: **łow wyuczzone, do vftaw żydowskich przyćiągaiąc, y nimi ie niewoląc:**

28: **iáko brákové dni ták y pokármow y infze onym zálecáiąc &c. Z kto-**

29: **rymi ono, iáká burdě wiodł oto Páweł, baczyć káždy może z listow iego,**

30: do Koryntczyków, do Gálátczyków, do Filipczyków, do Kolosencyków
31: &c. Czego się wszystkiego, nieco niektóre odmieniwszy, Antychryst trzy
32: ma, y pod tą niewolą, na którą Apóstół wołał y nárzekał, ludzi zniewo-
33: lone chowa: zwierzchnymi ie Ceremoniámi Bogu obmierzłymi báwiąc.
34: Czego iż trudno wierny y báczny záprzec ma: przeto z tą znać iż Anty-
35: christ y iego moc z Żydów powstała, z nich się on z państwem swym zá-
36: czał, z nich się vrodził. A vrodził się, z máłego y podłego ludu Izraélkie

go: bo

strona: 411 [410]

411.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

1: go: bo z onych podłych żydków, zwodzićielów fałszywey bráciey, y fał-
2: szywych Apóstolów: ktorzy to naprzód przeciw náuce Apóstolskiej,
3: do Zborów Christiáńskich, wnosić poczęli. Począł się tedy tym sposobem
4: y dawno z Żydów vrodził Antychryst: iest dawno w Rzymie: czekać iuż
5: inższego nie trzeba &c. Lecż iuż co dáley piże Dionisius słuchaymy. Kto
6: ry Antychryst/ powstałszy tak z máłego y podłego ludu żydów=
7: skiego/ przed się pokaże wzgárdzony y niemocny **to prawdá: tak się**
8: **to w onych podłych zwodnikach działo.** Lecż potym zá pomoc á [!] cżár
9: towfką/ rozmaitym máctwem nota krolestw światá doştanie
10: iáko Papież vczynił. Ktemu rámioná Cefárzá Rzymfskiego łobie
11: íprzeciwnego zwycięży **á zaż tego Papież nie vczynił? á zaż nád sámym**
12: **Friderikiem procż inższych tej sztuki nie wyprawił.** A zmysłać będzie po
13: koy z wielą ich/ á swymi chytróściami/ namocnieyşe inższych my-
14: śli/ w niwecz obroć: y czynić będzie wielkie rzeczy: y takowe iá-
15: kich żaden z przodków iego nie czynił. Miáłta głowne y krole=
16: łtwá pod łwe pánowanie podbije. **Y to wszystko vczynił Papież.** A
17: napierwey/ to o nim twierdzą/ żeby miał Krolá Eiptfskiego zwy-
18: ciężyc **tu się ná tym wedle litery mylą: chcąc tez to co się w części w An-**
19: **tyochu pokazało, ná Antychrystá włożyć.** Gdyż wedle Hieronimá nie

20: **wszystko to służyć może Antichristowi co Antyochowi.** A ziemie Chri
21: ltyańskie splądrować/ **á zaż tego nie czynili Papieże?** Tych y tym po
22: dobných rzeczy Hieronim dotyka zc̄. **Iż to iáko Hieronimowe kładzie:**
23: **tedy mi temu dziwno, iż to czytáiąc v niego, poznać przedsię nie mógł**
24: **Antychristá Papieżá Rzymskiego: widząc to wszystko skutecznie w nim,**
25: **co o Antychriście Hieronim y infzy píáli. Abowiem, gdyć go tak vmiął**
26: **Hieronim wymálować, przedtym niż vrosł, gdy iefzcze Cefárzowie Rzym-**
27: **fcy pánowáli: á ci Rzymfcy Biskupowie nisko ná ten czás latáiąc, iefzcze**
28: **nie wylećieli byli gory: co rozumiemy, żeby teraz, gdy iá iuż wylecili, y**
29: **niezbożnie stolicę Cefárską osiedli, nie miał był Antychristá poznać, y**
30: **dopiero go infzym pálcem prawie pokazać. Aleć y tak znác, iż y ten mni-**
31: **szek, iáko y infzych wiele, między ktorými był Bernardus Cluniacensis**
32: **monachus. Ioachimus Abas. Ioannes monachus. Franciscus Patriarcha**
33: **ofobliwy Włoski Poeta. Gwalterus Mapes &c. znác go przedsię musiał.**
34: **Tylkoż tak śmieie pokazać onego, iáko infzy nie śmiał. Boć nie darmo tak po**
35: **tym dáley pífze. Sed fateor, valde inuitè scribo quicquam de futuris An-**
36: **tichristi operib us & concernentibus ipsum. To ieft/ wyznawam to/**

iż bárzo

strona: 412 [411]

ná Wędzidło X.K.P.

412.

1: iż bárzo nie rad pífzē/ o spřáwách przyfzle^{gō} Antychriftá **[bo, iákoby**
2: **rzekł, głupia to o przyfzłym ná potym pífác, gdy iuż dawno w Rzymie pá**
3: **nuie:]** y o tym co lię ie^{gō} dotycze **[bo přetko do piecá ognistego záchwy-**
4: **ćiwfzy wrzuci.]** procz tego co ieft w piśmiech wárowných/ prze=
5: toż też **[prawdę ktorą widzę]** omijam. **[Lecz iednák vczyniwfzy Di-**
6: **onifius tę obmowę okrągłą, przedsię tak dáley rzecz fwą wypráwuie]** Por
7: **ro quæ fequuntur.** To ieft/ Wfzákże to co potym Dániel pífze/ nie
8: ktorzy tak tuřzą/ iż o lámym Antychriście ma być rozumiano/ y
9: zda lię to być rzeczą prawdziwą: przeto/ iż wiele rzeczy/ ktore po

- 10: tym idą/ nie mogą być o Antyochu wykładane/ chyba bārzo nie
- 11: właśnie. Wźakże Porfiriufz/ wźytko to o Antyochu wyklāda.
- 12: Ktorego bład Hieronim/ iāsnie y rozmáicie okázuie: nie zanie=
- 13: chawfzy y tego dołóżyć: iż áczkolwiekby też y Antyochu wźytko
- 14: to wyklādano było/ ná tym nam przedsię nic? nie byłoby to prze
- 15: ciw wierze náfzey. Abowiem nie z káżdey zofobná káp^{itulum} przyścia
- 16: Chriřtuřowego y niezboźności Anychriřtowej dowodźimy. Iá=
- 17: kom tedy áż do tąd/ ták y dáley Hieronimá náślādowác będę.
- 18: **[y klādzie zārāz ty słowā Dani. 11. # 36. wedle Vulgaty † czynic będzie**
- 19: **Krol, podlug fwey woley †** Antychriřtowi fię do czāfu poźczęści/ y
- 20: iākoby wedle lubości fwey prześlādowác będzie wierne: Bo też
- 21: ná czās Antyoch czynił co chćiał nád żydy. † **Y wynieśie fię †** przez
- 22: głupią y mdłą pychę †**Y wielmoźnić fię będzie przeciw káżdemu Bogu,**
- 23: **y mowić będzie wielkie rzeczy przeciw Bogu Bogow†** Zda fię iż to Anty
- 24: ochowi nie służy/ ktory Iowifzowi y BOgom Greckim wślugo=
- 25: wał: wźakże iednák ná czās poddānym fwym rořkazał zanie=
- 26: chác ich zwykłego nabożeńřtwā/ á Bogā řwego Iowifzá/ ábo
- 27: ktore inřze kazał im chwalić. Lecź powiedāią/ iż to służy Anty=
- 28: chriřtowi/ ktory zá świādectwem Apořztolřkim/ 2. Teřř. 2. wy=
- 29: nośić fię ma náde wźytko co Bogiem zowā/ ábo chwałā: okā=
- 30: zuiąc fię/ iākoby był Bogiem. Wźakże iednák/ poniewāż Anty=
- 31: chriřt ma fię zwác Mefyāřzem w zakonie obiecānym **[āzāż tego nie**
- 32: **czyni Papieź zowāć fię y czyniāć namiāstkem iego? iāko to řamX.K.**
- 33: **wyznawā o nim, iż on ná mieyřcu iego, w ořobie Piotrowey, pāsie owce ie-**
- 34: **go: bā y czyni co mu fię iedno podoba, częgo y nie czynił y czynić zākazał**
- 35: **Christus.]** Nie zda fię żadnā miārā żeby fię tāk wyrāźnie y zgołā
- 36: miał przeć Bogā prawdźiwego/ iāko vczynił Antyoch: āni zá=

413.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: każe chwalić Bogá Izráelkiego słowy otworzyltymi **[baczyć y**
- 2: **to trzebá co ten mnich mowi, iż tego Antychrist nie miał czynić słowy o-**
- 3: **tworzystymi. Bo to iest rzecz prawdziwa co mowi. Abowiem Antychrist**
- 4: **wrzkomo też o Bogu mowi Izráelkim onym (ktory sam iest iedyny y pra-**
- 5: **wdziwy Bog: iáko go nam Christus Pan y wśzytko písmo opifuie y záleca:**
- 6: **Bogiem go fwym y Oycem Christus nazywáiąc y onemu się modląc) wśzak**
- 7: **że się go skutkiem y przy. y iemu się sprzećiwia: onego niszczy y wygláda:**
- 8: **gdy sobie miásto niego, Bogá esentią ábo istność pojedynkową, ktora ma**
- 9: **trzy ofoby, ábo imioná, zmysła, y onego chwali: śpiewáiąc sobie o nim**
- 10: **funt nomina omnia eadem substantia:to iest, trzy są imioná, á wśzytkie táz**
- 11: **istność. Iáko się o tym w wtorych ksiáżkach mowiło. Przetoż tego zanie-**
- 12: **chawfzy, wrócam się do Dyonizego, ták dáley rzecz swą prowadzące.]**
- 13: **Sed quia Christum Dei vnigenitum.** Lecź iż zgołá Chrístufá iednoró=
- 14: dnego Boże^{go}/ y Bogá prawdziwego przeć się będzie y bluźnić/
- 15: tedy się to dopiero prawdziwie mowi: iż przeciw Bogu Bogow
- 16: to iest Chrístufowi krolowi krolow y wśzytkich stworzycielowi
- 17: wielmożne rzeczy **[to iest sprofne y zuchwałé]** mowić będzie. **[Ten Dyo**
- 18: **nizius, ácz tymi słowy swoimi czyni wielką różnicę między Bogiem Izráel**
- 19: **skim, á Iezusem Christusem iednorodnym synem iego: wśzakże iáko káždy**
- 20: **baczyć może, z tych słow iego, będąc iádem, tegoż ktorego opifuie, An**
- 21: **tychristowym opoiony, z inszymi błádzi. Przetoż ia tu iuż káżdego prze-**
- 22: **strzegam, żeby nie mnimał, iżby ten káždy coby vmiał ántychristá opifác**
- 23: **y onego poznác, mógł też záraz poznác y opifác Bogá y Christufá. Boáczmy**
- 24: **też Christufá, od Bogá czćią y chwałą koronowánego, y imieniem nád**
- 25: **wśzytki imioná dárowánego znamy y po Bogu oycu iedynym, pánem swym**
- 26: **y Bogiem Emanuelem wyznawamy, y krolom nád krolmi chwalimy: wśzak-**
- 27: **że go iednák dla tego z iedynym Bogiem oycem nie miefzamy, nie równa-**
- 28: **my, áni go nim czynimy. Ale, to o nim trzymamy, iż on tákim iest Bogiem**

29: **nád wšytkimi infszymi, ktorzyby, procz Bogá oycá iedynego, Bogámi też**
30: **y ná niebie y ná ziemi názywáni byli. Bo wšytko co iest ná niebie y ná zie**
31: **mi procz siebie fámeo poddał mu Bog oćiec iego. Tákże y stworzycielem**
32: **go fwym wyznawamy, tylkoż z dobrym wyrozumieniem y rozśádkiem. To**
33: **iest, nie względem stárego stworzenia, grzechem záráz zárázonego y zepfo-**
34: **wánego: ále względem nowego, iuż zás od grzechu oczyszćionego y náprá-**
35: **wionego. Ponieważ ták wierzymy iż to w nas prze zeń sprawił Bog y sprá**
36: **wuie. Co tym spofobem nákrótce sobie obwarowawšy, y z Dionizym y in**

szymi

strona: 414 [413]

ná Wędzidło X.K.P.

414.

1: **szymi wedle písmá ś. to mowimy: iż gdy fię przeciw temu iednorodnemu**
2: **synowi Bożemu Iezusowi Christufowi Antychrist wynośi y onego bluzni:**
3: **tedy to wšytko przeciw iedynemu Bogu oycu iego czyni. A to wedle one**
4: **go co sam pan Christus o sobie y vcźniách swych powiedział, mowiąc: Kto**
5: **wami gárdzi, mną gárdzi: á kto mną gárdzi, gárdzi onym ktory mnie po-**
6: **słał &c. Lecż fię iuż zás do Dyoniżego wracam, ktory potym słowa ty**
7: **Danielowe przedsię bierze †Y pośzcześći fię mu† To iest/ przywie=**
8: **dzie do śkutku to czego požáda/ zá śprawą y pomocą dyabelńką**
9: **†Aż fię wypełni zágńiewanie† To iest/ aż śprawiedliwa pomśtá**
10: **Boża nań złtápi. Abo gniew/ to iest/ káránie/ ktorym Bog**
11: **śwych w tym czásie prze zeń oczyszćić będzie [notá, iż Bog swych**
12: **przez Antychristá czyszći.] Co też y Antyochowi niektorym śpo=**
13: **śobem śłuży. †Perpetrata est quippe definitio [ták kładzie wedle Vulgaty:**
14: **ále wedle textu Hebreyskiego ták stoi, zámknione iest, vcźynione iest,**
15: **decifa est, facta est: illa videlicet iræ confummatio: to iest, muśi fię**
16: **skończyć y wypełnić, to zágńiewanie, ktore iuż iest zámknione y postáno-**
17: **wione, że go żaden odwrócić nie może: ábo iáko Dionifius mowi] w Bo=**
18: **żym przeznániu ták postánowiono/ żeby fię ták śtáło. A Hiero=**
19: **nim mowi/ iż żydowie od mieyścá tego/ gdzie fię powiedziáło/ iż**

20: Krol czynić będzie według woley fwey/ mnimáią/ iż to powie=
21: dziano iest o Antychryście: á ia tufzę/ iż to Hieronim mowi o ży=
22: dách do Chrifufá nawroconych. † **A Boga Oycow fwych ważyć**
23: **nie będzie.** † To nie zda fię żeby Antyochowi służyło/ ktory Grec=
24: kie Bogi chwalił: ále Antychriftowi/ dwoiákim fpořobem. Ná
25: przod/ iż zá nic będzie miał Bogá prawdziwego. Bo áczkolwiek
26: go fłowy wyznáwác będzie: wfzákże fię go fkutkiem záprzy y zel=
27: ży: iáko to o niezboźnikách mowi Apofztoł: wyznawáiąc iż Bo=
28: gá znáią: ále fię go vczyńkami przą. **[Nie tylko to: ále zgołá Anty-**
29: **christ, ktorym iest Papa Rzymski, zá nic ma Bogá oycow fwych: to iest o-**
30: **ných żydkow máłych z ktorych fię záczył y vrodził: iákom trochę wyž-**
31: **fzey powiedział. Gdyż oni, áczkolwiek w czym infzym błádzili, y z Apo-**
32: **stoly fię y z infzymi wiernymi Christyány nie zgadzáli: wfzákże nie infze-**
33: **go Bogá wyznawáli y chwalili, procz iedyneho fámeo wfzech rzeczy ftwo**
34: **rzyćielá, Bogá y oycá Páná nářzego Iezufá Christufá. Miáfto ktorego An**
35: **tychrist z fwą ordą, Troyce sobie troypoflátną wymyřlił: á przy niey wie**
36: **le pomárłych ludzi y niewiedzić czego tyle: że strách y mowić.] Wto=**

ccc 2

tym

strona: 415 [414]

415.

415. Trzećie

křiążki Odpowiedzi/

1: rym fpořobem (mowi Dionizyus) zánic ma Antychrift BOgá
2: oycow fwych/ iż wzgardza iednorodnego fyná Bořego Iezufá
3: Chrifufá/ Bogá Prorockiego y Pátryárřkiego. **[o ktorym, Proro-**
4: **cy opowiedáli: (rozumieć trzebá) iáko Ezáiařz mowiąc o fyny ktory fię**
5: **z dziewice vrodzić miał, powieda iż miał być názwány Emánuelem, to iest**
6: **Bogiem známi. Ktorego teř y Pátryárchowie widzieć żądáli, vpátruiąc**
7: **błogofłáwienieřto, ktorego w nim dostápić mieli. Iáko o Abráhámie řam**
8: **Pan Christus powiedział, iż dzień iego widzieć żądał. A o Dawidzie iż go**
9: **w duchu pánem fwym názywał etc. Lecř iuř bacřmy ná fłowá ktore Di-**

10: **onifius z Dánielá przywodzi, y ná to co on íam ná nie mowi †Y będzie w**
11: **požadliwościách niewiast†** Przy tych słowách/ piíze **Albertus** z słow
12: Hieronimowych/ iż to w textcie Hebrejskim wątpliwie położyo=
13: no. Dla **cze^{go}Aquila** słowo od słowá wyrażájąc ták przełożył. Ná
14: Bogá oycow íwych rozumieć nie będzie/ y ná požadliwość bia=
15: łych głow. Ktora mowá wątpliwá íest. Abowiem może być ro
16: zumiána/ iż ma požadliwość białych głow/ y zaś iż íey nie ma.
17: Bo to co íię mowi/ rozumieć nie będzie/ może íię ściągáć do o=
18: boygá/ ábo też do íednego tylko. Íesli do oboygá: tedy słow tych
19: zmyśł ten będzie/ iż dbáć nie będzie o požadliwość białych głow
20: á toby (iáko powiádáią) służyć Antychriřtowi miáło/ iż on zmy
21: śláć ma czyřćość: áby ich wiele oszukał. **[Notá mogli być o włásniey**
22: **o Papieżu powiedziano?]** A íesli íię to ściągáć ma do **iedne^{go}** tylko/
23: tedy ten zmyśł będzie: Íż Antychriřt będzie w požadliwościách
24: białych głow: co zořobná Antyochowi służyło. O którym powie
25: da Ieronim iż był wřeteczny. **[Y to wřeteczny pusto**
26: **cie y iurności wspomina, w Papieżu íię pokazáło]** A ták wedle Ieroni=
27: má y Woyciechá mni máią drudzy/ żeby Antychriřt miáł być czy
28: řty. **[chybáby to o teráznieyřzym mni máć kto chciáł,** *Sed fi est homo, quo-*
29: *modo ea quæ sunt humana, aliena quis ab illo existimare poterit?***wyíawřzy**
30: **by wielka stárość iuz mu broić Włoskich řtuk nie dopuścił: ábo řwieta**
31: **stolicá wřeteczny pokrył.]** Ale y w Szkolney hístoríey toż íię prowá
32: dži/ iż to/ być w požadliwościách białych głow/ ma być o íámym
33: Antyochu rozumiano. Bo Antychriřt czyřty będzie dla zmyślá=
34: nia nabożeńřtwá **nota** wřáźke nie tuřę/ áby to pewna byłá. A zwłá
35: řzcza iż y Auguřtyn mowi/ że czyřćość z przodku zmyśláć będzie/ á
36: dořtawřzy mocy/ będzie wřeteczny. A w Obiáwieniu też częřto

znáczon

1: znączon bywa przez beſtyą/ w ktorey znaczy fię żywot cieiełny: á=
2: le teź y wſzytkich wyſtępkow pełen będzie. A tak choćiaźby fię to
3: pozwoliło/ iż fię wſtrzymáwác będzie od vczynku/ wſzákże vmy=
4: ſłem będzie plugáwcem wſzetecznym/ iáko o nim rozumieią/ á
5: tak poźądliwość białyh głow będzie mu przyſtáła. **[Acźkolwiek**
6: **text Hebreyski, około poźądliwości białyh głow, z strony Antychriſtá**
7: **ieſt nie wątpliwy, iż on dbać nie miał o białe głowy: to ieſt co fię dotycze z**
8: **strony małżeńſtwá od Bogá poſtánowanego y záleconego, bo to Anty-**
9: **christ ma wnienawiſci: potępił ie, y zá nieczyste ſobie y ſwym przegoleń-**
10: **com ofądził: że fię go pierwey káždy muſi odprzyſiádz niź káráker iego**
11: **ná fię wezmie, ná vżywánie z nim chlebá tłustego, duſz ludzi dawno po-**
12: **márłych. Wſzákże mi fię zda, iż nie ládá iákie było rzeczy tey od onych stá-**
13: **rych patrefow vważánie y rozbieránie, zá ktorych fię ieſzcze nie wynioſł**
14: **był Antychriſt tak, iáko fię potym po nich wynioſł. Bo nie przyſzedł był**
15: **ieſzcze ku ſwey powadze: ktora fię teź nie okazała tak znácznie, áz po lat**
16: **666. od národzenia Chriſtufowego. A ci tám przednieyſzy Patrefowie**
17: **ſtem y dwiemá lat, á drudzy więcey czás ten vprzedzili: przetoź teź nie mo-**
18: **gli tak doſtátecznie rzeczy tey poznác y oney opiſác: iáko iuź my teraz, y**
19: **infzy wſzyſcy wierni, ktorym to dał Bog widzieć/ ktorzyſmy czáſow tych**
20: **doczekáli: y wieleſmy fię rozmaitych histori y náczytáli: y wiele powieſci**
21: **o Rzymſkich Papieżách náſłycháli: y mamy przed oczymá ſwymi wiele**
22: **piſm, w ktorych nam ſą opiſáne żywoty Papieſkie. Z ktorych to vpátruie-**
23: **my ſkutecznie, iż Antychriſt Papież Rzymſki, miał to wſzytko obłudnie**
24: **czynić: iáko oni stárzy patrefowie mowili: y ten oto Dionifiuſ poſledniey-**
25: **ſzy z nimi. To ieſt, iż y chwałę Bożá zmyſláć miał, také teź y czyſtość: á**
26: **przedſię nie miał nic dbác o Bogá: také teź y o czyſtość: owſzem Bogá fię**
27: **ná ſercu záprzawſzy, miał być ſproſnym wſzetecznikiem: á to wedle piſmá**
28: **ſ. ktore y beſtyą, y wſzetecznicą y niewiáſtą, iáko fię iuź nie raz pokazo-**
29: **wáło iáſnie go názywa. Co trzeba z Historykow ludziom ku przykłądu, w**

30: kilku, przed oczy wstawić: żeby nie mniemali iakobyśmy to sobie zmyślá-
31: li, y onym to niesłufznie zádawali. Iż tedy duch Boży, wżeteczną y nie-
32: wiástą názywa Antychristá: tedy tego koniecznie nie bez przeczyny czy
33: ni: lecz dla tego, żeby w nim sprofne, cíelefne y wżeteczne obyczáie od wier-
34: nych były poznawáne. Naprzod (to prawdá) z strony nabożeństwá, ábo
35: służby Bożej, którą Antychrist splugáwić miał, y splugáwił duchownym
36: wżeteczeństwem: á to, bálwochwálstwá rozlicznego náywymyflawfzy y

eee 3

ono

strona: 417 [416]

417.

Trzećie ksiązki

Odpowiedzi/

1: ono w ludzi wpráwiwfzy: ktore póspolícíe písmo s. cudzołostwem názywa.
2: Wżákże też potym y dla tego: że się to y wedle litery cíelefnie y skutecznie
3: w Antychristowskíey stolice pánách y spráwczách pokázowác miáło. To
4: iest, iż ná niey nie tylko męzczyzná, ále y białegłowy: nie z strony oby-
5: czáiw tylko wżetecznych niewieścich, ále też y wedle náтуры włásnie,
6: síedzieć miáły. Iáko się to pokazáło w oney Gilbercie, którą Ianem 8. ná-
7: zwáli: ktora ono w Procefsyá dziećie vrodziłá. A przedtym co wiedzieć
8: co bywáło, niż ták Bog spráwiedliwy okazał, w tey iedney białey głowie,
9: to wżeteczną sprofną. Poniewáż iefzcze ná on čás stołkow do mácánia
10: Papieżow nie było: ktorych iuż też snadz zás zániedbano. Iáko o tym, ktoby
11: chciał naydzieIohannis Panonijwierfze ofobliwe v Robertá Barns y v Ia-
12: ná BáleufzáIn vitis Roma. Pontifi.Ktore się ták poczynáią.Fœmina, Pe-
13: tre, tua quondam aúfa federe Cathedra, Orbi terrarum iura ferenda dedit
14: &c.Ktorych zmysł y przedsięwzięćie, ták ieden Polak rzecz tę obiásniá(marg)

O Ianie 8. Pa

pieżu niewie-

ście. (-)

15: iác przelożył. Ey toć twoię stolicę, przednieyfszego Miástá, Pietrze miły,

16: Rzymfkiego, zásiádlá niewiástá. W nieopátrznec się wkrádlá, y swiátem

17: rządziła: lecz ná potym Rzymiány rządne vczyńiá. Bo nie drzewiey od
18: tych miast Papy obwoáli: áz go w stolcu małli iest, pierwey probowáli.
19: Coż w tym iest, iż tych stolcow fnadz iuż zániecháli Rzymiáne czyniác
20: Papy, ktorych wprzod mácáli? Nie trudno fię domyslić: iż wprzod z nich
21: mnogiego widzą z wielą wfzetecznic dziatki rodzącego. Iednoć to ná čás
22: trwáło, po onym przestráchu, Gdy Ian ofmy niewiástá, nie gdzie w kąćie
23: w gmáchu, lecz iáwnie w Procesyá dziecię vrodziá. Ktora niecnotá bę-
24: dác Kościołem rządziá. Lecż Rzymskim nie Christowym, boć Christus
25: żadnego nie potrzebuie Papy do zboru swoiego. Vmie on, głową będąc,
26: rządzić swoie ciáło: ktore iest zborem iego, bo z niego powstáło. A też ná
27: nim przestawa, strzeże fię párfzywey, ciáá wrzodowátego głowy zley, fáł
28: fzywey. Bo iáki pan, táki kram, dawno powiedáią, Pczoły pczolę zá wodzá,
29: ofy ofę máią: Báran iest nád owcámi, kozieł nád kozámi, wfzetecznicá Bá-
30: welska nád fwymi popkámi. Iáko fię w ofmey Ianie znácznie pokazáło, Co
31: to iest Rzymski Papa co też iego ciáło. Christá w to nikt nie wkładay, ma
32: fwe zálecenie, od Bogá iedynego, á my w nim zbáwienie mamy iuż zgoto-
33: wáne, ktorzy w nim vfamy: Bábilońską niewiástá iuż fię nie paramy &c.
34: Wiem to, iż fię teraz niektorzy z nászych Polakow gniewáią: y rádziby to
35: iedni fwymi oráciámi láćińskimi, á drudzy potwarzámi Pólskimi nie wsty
36: dliwymi ná písmie wydánymi zátynkowáli, chcáto w ludzi prostebłęde^m

Antychristo-

strona: 418 [417]

ná Wędzidło X.K.P.

418.

1: Antychristowskim opoione wmowić, żeby to miało być rzeczą zmyślo-
2: ną, przetoż fię y ná Plátynę, ktory iednák był wielki Papieski pochlebca,
3: y wiele pokrywał ich złych postępkow, gniewáią: y Marćinowi ktorego
4: Plátyna wfpomina, bez rozsádku przymawiáią. Nie bacząc tego, iż to
5: nie fá nowe iákie rzeczy dopiero teraz, gdy Bog Lutera przeciw niezbo-
6: żnym iármárkom frymárkom y infzym kupiectwam Papieskim pobudził,
7: zmyślone ále dawno przedtym obwoláne, y písmem ku wieczney pámiąt

8: ce między ludzi podáne. Boć wždy iuz iest sto lat, iáko ten Plátyná był: kto
9: ry też tego sobie, będąc Papieskiey religiey człowiek, y Papieski (iáko
10: fię rzekło) pochlebca, nie zmyślił: ále to, iáko y infzych wiele rzeczy z przod
11: kow fwych dawnieyfzych zebrał: ktorzy też to, y co innego, o Papieżách pi
12: fáli: á pifáli ná on czás gdy nawięcey Papiestwo y płużyło y kwitnęło. A
13: iż to nie sam tylko Plátyná y Marcin pifali, ále y infzy, to łącno poznác z
14: Ianá Báleufá, ktory też o tym y te Mantuanowe wirsze położył. Hic pen-
15: debat adhuc, fexum mentita virilem Fœmina, cui triplici Phrigiam diade-
16: mate mitram Extollebat apex, & pontificalis adulter. Ale ná tym nic, (marg) B. Mantu. In
: Alphons lib.

: 3. (-)

17: tym przedsię zábiegánim temu, zmázác tego żadną miarą nie mogą: áni
18: wodą swoią pofoloną y vkreśláną zgładzą, co fię tknie Bábilońskiey
19: wżetecznicie, Antychristá niewiasty z kubká fwego, ludzi opaiáiącey. Boć
20: by to samo nie iuz wŷzytko było, iż niewiásta ná tey stolicy siedziála: ko-
21: ściólem Rzymskim rządziła: vczoną była: y to iż potym w procesyá, pew
22: nie świętą wedle wiary ich dziecię vrodziła. Ale to więtsza, iż fię y w mę
23: fzczyznách, ktorzy też tąż stolicę ośiadáli: y tegoż kościoła głową bywáli:
24: y naświętszymi fię, y Bogámi też nazywáli: toż y grubsze wżeteczeństwo
25: y cudzołostwo nádowáło: (nie zágradzáiac tym drogi żeby fię iuz teraz
26: nádowác nie miało, gdyż Papieżom nie dzwonią, aż po śmierci.) y dzia
27: tek z cudzemi żonami y z infzymi wżetecznicami rodzenie. A to iefcze
28: więtsza, a tych zaś, ktorzy tak z cudzołostwá y wżeteczeństwá spłodze-
29: ni byli, ná tąż stolicę wfadzanie y rodzicielow fwych wżeteczeństá pil-
30: nowanie abymali corui, malū ouumzawždy było, á iabłko fię od iabłoniey
31: nic nie odchyliło. Niechby iedno sam I.M.X.K. nie wierzyli temu, abo
32: nie słycałli o tym, weyrrzał w opifanie żywotá Papieża Sergiufza 3. y pil
33: nie fię mu przypatrzył. Dozna tego naprzod, ktorych ten sposobem Papie-(marg)

Sergius 3. (-)

34: zem został: potym iako fię przeciw Krystofowi przodkowi fwemu tak że

35: **iáko y ondobre^{mv} zachował: y co potym iefzcze w ośm lat po śmierci nad tru**

36: **pem Fomożego broił: dla ktorego mußiał był do Franczey vstąpić gdy Pa**

pieżem

strona: 419 [418]

419.

Trzećie książki

Odpowiedzi/

1: **pieżem został: tamże fię y o tym dowie. A przytym fię zaraz y o wżete-**

2: **czeństwach iego z Mazorią sławną wżeteczną naczyta: z ktorą fyná**

3: **fplodził Papieża Iana dwunastego. O czym między infzymi piŕzeLiuthpran**

4: **dus Tiemen. lib. 3. cap. 12. de gestis Imperatorum. Także fię niech pyta o**

5: **Landzie 1.apud Petrum Præmonstratenfem,y o wżeteczeństwach iego y(marg)**

Lando.1. (-)

6: **cudzołstwie, á iako też fyná z cudzołstwá fplodził, ktory też potym był**

7: **Papieżem, Ianem iedennastym, názwany. Ktorego Landa tak był żywot**

8: **fprofny, iako y Plátyna wŕpomina, że go drudzy niechćieli kłaść w poczet**

9: **infzych Papieżow. Ale niewiem czemu? małoby ich dla tego w reiestrze zo**

10: **stáło. Nuż zaraz fynaczek tego Landy Ian iedennasty, odrodziłli fię od oy(marg)**

Ian II. (-)

11: **ca fwoiego? By namniey. Ktory iáko żył y iáko żywotá dokończył wypifał**

12: **Baleus nákrotce. Ex Petro Præmonstratenfi, & ex Liuthprandi Tiemen.**

13: **lib. 2. cap. 13. de ImperatoribusNuż o Ianie. 13. co też rzeczymy: byli też(marg)**

Ian. 13. (-)

14: **lepszy niż ći miánowani przodkowie iego: zostawŕzy iako y oni głową ko-**

15: **ściołá Rzymkiego? Ktorzy iákoX.K.mowi ná mieyfcu Christufowym**

16: **w ofobie Piotrowey pášli (strách ći mię y tego wŕpominać.) owce iego?**

17: **Ani o tym pomyslay. Abowiem ten, nie tylko był fprofnym Epikurem,**

18: **cudzołżnikiem, wżetecznikiem, Sodomczykiem, kosterą, myśliwcem, dra**

19: **piefcą &c. Ale też y z Kardynałami fwoimiy z infzą księżą dziwy stro**

20: **ił. Iednym oczy łupiąc, drugim ięzyki wrzynaiąc, infzym ręce, palce, no-**

21: **fy y co więcey obrzezuiąc. A iako potym ná cudzołstwie żywotá dokoń**

22: **czył, y mowić nie trzeba. Abowiem, iako mowią Plebanikowie wieyfcy,**
23: **vt vixit <...> morixit.Práwie wedle stanu fwego y stolice wżetecznicie Bá**
24: **bilońskiey.Semper enim labra habent fimiles lactucas. Nec deest dignum**
25: **patella operculum.Iana 14. Bonifacego 7. Mikołaiia 3. Pawła 2. y 3. Syx**
26: **ta 4. Innocentego 8. y infzych dla przedłużenia opufzczę: dofyć na tym bę-**
27: **dzie Alexandrem 6. rzecz tę o wżeteczniczy zámknąć. Ktory iakim był(marg)**
Alexander.

6. (-)

28: **wżeteczniczem y Sodomczykiem rospustnym, y iurnym, y czártom brá-**
29: **tem, wiele mowić nie trzeba: Niech fię I.M.X.K.pyta o Lukrecyey corce**
30: **iego: iako iey nabył, y iáko z nią mieszkał, á dozna iego Papieskicy święto**
31: **bliwości. A iesliby fię zdála wielka praca I.M. wywiadować fię o iego ży**
32: **woćie z wielu Historykow: otoż ia, folgując I.M. pilnieyszym zabawkam,**
33: **kilká mu tu tylko wyrzykow o nim z grobowych napifow polożę. Iáko to**
34: **I. Hic iacet Hispanus, famæ contemptor honestæ. Vis breuius? Lapis hic**
35: **contegit omne scelus. 2. O Lukrecyey corce iego.Iohan. Iouinia. Pontan.**
36: **ták nápił, oycá iey y onę krotko málując.Hic iacet in tumulo Lucrecia**

nomine,

strona: 420 [419]

ná Wędzidło X.K.P.

420.

1: **nomine, fed re Thais: Alexandri filia, sponfa, nurus. Item alius quiddam.**
2: **Ergo te semper cupiet Lucercia, Sextus? O fatum diri numinis: hic pater**
3: **est.Owa ták krotko mowiąc, była tá corá v oycá Papieżá,vna Papæ pari-**
4: **ter filia, sponfa, nurus:y corką y małzonką. Bo też to nie lada co, takiego**
5: **zaraz mieć oycá, y mężá &c. O toż rzecz iuz tę krotko zámykaiąc: co fię**
6: **dotycze słow Dánielowych y wykłádu Dyonizego ná nie: to mowię, iż to**
7: **dobrze vpátrowáli Patrefowie stárzy, iż Antychrist, ktorego my w Rzy-**
8: **mie vpátroiemy, miał być wżetecznic: áczkolwiek miał czystość zmyślác.**
9: **Bo co fię tknie małżeństwa, iákom przedtym rzekł, nie miał dbác o biale gło**
10: **wy. Ale co fię tknie cudzołóstwá y rospusty wżeteczney, to iego miało**

11: być, iákoż było y iest, oŃobliwe kochánie, tym fię báwić miał pod pokryw
12: ką świętobliwości: w nádzieię stolicę iáko ią bez wstydu y boiáźniefy Bo
13: żey Piotrową názywáią, ktora z nawiętszego niecnoty, cnotliwego: z na-
14: gorźzego, nalepźzego czyni. Iáko się z Kanonow ich wyźfzey pokazało. Bo co
15: fię tknie tego, iż fię też tráfił między stem ktory wstrzymawáły, áboex
16: impotentia naturali,ábo ze złego zdrowia, ábo dla wielkiej stárości, ábo iż
17: kilká tylko niedziel żył zásiadwřzy ná tę stolicę: tedy nam to, ábo rádźzey
18: patrefow stárych wyrokowi, iż Antychrist pod pokrywką nabożeństwą
19: miał być wfzeteczny, nic szkodzić,áni hanc vniuerfalemskázić nie może.
20: Vna hirundo non facit ver.Nie czyni iáko mówią iedná iáskółká Wio-
21: fny. Nie pokryie fię iednego wstrzymawáłością infzych wielu rofpustna
22: Sodomska wfzeteczność y plugástwo sprofne: ktorego záprzec nie mogą.
23: Ale zániechawřzy tego, co z žáłości człowiek, widząc grubą ślepotę ludz
24: ką, przypominác musi, vt stulti aliquando sapiant et intelligent,żeby fię
25: wźdy kiedy ktorzy w błędzie fwym vznác y od niego náwroćić mogli: oto
26: fię y ia záś wrácam do słow Dánielowych, y do wykłádu Dyonizego ná
27: nie, ktore on ták prowadzi opifuiąc Antychristá.†Nec quenquam deorum
28: curabit:to iest, y dbác nie będzie o żadnego Bogá †prawdźwie/ iż nie
29: będzie práwam żadnym poddány [Notá, co mowi. Bo, á komu to wię
30: cey służyć może iáko Papie Rzymskiemu, ktory fię sam Bogiem czyni: za-
31: dnemu fię sądzić nie da: á sam chce wřzytki sądzić, iáko fię wyźfzey poka-
32: záło z GrácyanáDist. 40. C. Si Papa:y z infzych. Lecź co dáley piřze Di-
33: onifius baczny] Ale woley czártowřkiey we wřzytkim posłufzny bę
34: dzie. [To iż też nie komu infzemu więcey służy iáko Papieżowi stąd lácno
35: poznác, iż fię ich wiele pokázác może, ktorzy przez czárty ktorym służyli,
36: stolice Papieskiey dostawáli, iáko fię niřey pokaże.] A k temu/ każe fię

fff

lam zá

- 1: sam za Bogą chwalić: iako **Haymo, Beda, Berengarius, Albertus**, y
- 2: infzy/ pifząc ná Obiáwienie Ianá ś. świadczą [**y to fię iuz ichże de-**
- 3: **kretami o Papiezu pokazało: iż fię Bogiem czyni: co z iednego fámego Mi-**
- 4: **kołaiá I. káždy pozna.**] Bo to pewna: iż im kto ieft pyłzniefzy/ tym
- 5: mniej dba o Bogá: á Antychrift będzie napyłzniefzy [**y to praw**
- 6: **dá, iako fię iuz też to pokazało w onym hárdym Papieskim przeciw Cefá-**
- 7: **rzowi powstaniu, y przeciw infzym pánom fwym. A trzebáz iefzcze in-**
- 8: **fzego Antychristá czekác?]** †**Abowiem przeciw wfzytkiemu powstanie†**
- 9: chcąc podbić świat pod swoie rofkázowanie [**ázaż y to nie iest fztu-**
- 10: **ká Papieska? zaż fię on głową wfzytkich nie czyni? zaż on wfzytkich rzą-**
- 11: **dzić nie chce?]** Ani fię bać będzie Bogá/ áni ludzi. A to nie zda mi
- 12: fię áby Antyochowi fłużyć miáło/ chwalcy Iowifzowe^{mv}/ y Rzy=
- 13: miánom poddánemu [**ergosłuży Papieżowi ktory sam iest wedle de-**
- 14: **kretow fwych Bogiem, y Rzymskim pánem: bo co Antyoch Rzymiánom**
- 15: **był poddány, to teraz Rzymiánie iednemu Papie.]** †**A Bogá Máozym ná**
- 16: **miejscu fwym chwalić będzie†** Máozym wykłáda fię obrony fwo=
- 17: iey/ **præfidij fui**. A według Woyćiechá/ nie ieft to imię wáfne kto
- 18: rego Bogá: ále Hebrejkie złożone/ żeby był ten zmył/ iż tego
- 19: chwalić będzie/ o którym to trzymác będzie/ że od niego má mieć
- 20: obronę. A Antychrift mieć będzie dyáblá **præfidenta** ábo fprawcę (*marg*) Antychrist
- ⌚ ma præfiden-
- ⌚ ta dyabłá. (-)
- 21: **przednieyfe^{go}/ ktor[y]** go chwalić będzie zc. Toć tak rzecz fwą Kár
- 22: tuzyan Dioniziuſz [**o**] Antychriście wypráwuie: pifząc iefzcze o nim/
- 23: y ná tymże miejfcu y ná infzych/ nád to więcey. Co iuz ia wfzytko
- 24: imo fię/ dla przedłużenia/ pułzczam. Y rozmáitým ludzkim mni=
- 25: mánim/ y około rzeczy fámey y około słowá te^{go} zofobná **Máhu-**
- 26: **lim**, to ieft mocy/ ábo dużoſci/ (*est enimhebrajskiMahufimplurale*,
- 27: **áhebrajskimahozfingulari, id est fortitudo, robur, deductū nomen, á verbo**

- 28: hebrajskihazaz, confortauit, roborauit.) zábáwiác fię ná ten čás nie będę.
29: Owłzem y przedsięwzięcia też łwego teraz odstąpię. To iest/ zem
30: miał być wolą (odpowiedziawłzy ták ná siedm wywodow I.
31: M.X.K.) zołobná o Antychriście łwoie zdanie/ zá wtorą część
32: tych ksiązek wypifác: począwłzy/ nie tylko ab etymologia vocis, ále
33: y od wyłłowienia y opifánia Antychriřtá/ wedle pílmá ł. infzym
34: iuż porządkiem/ niż fię wedle podánia X.K. odpowiedáło: Ro=
35: zbieráiąc tho porządnie w czym iest Antychriřt Papá Rzymłki
36: przeciwny Chriřtułowi: á iáko to łobie y niełłuznie y niełpráwie

dliwie

strona: 422 [421]

ná Wędzidło X.K.P.

421.

- 1: dliwie przywłázcza/ żeby on miał być namiáftkiem ábo Wikáry
2: im iego: y iáko nic y do Piotrá ł. Apołtołá Chriřtułowe^{go} nie ma.
3: Gdziebym też zaráz Páwłá ł. opifánie Antychriřtá 2. Telf. 2.
4: miał być wolą rozebrác/ y infzych wiele mieyfc z Obiáwienia Ia
5: lanowe^{go} przypomionác/ tákże infzych wielu łtárych píłárzow o An=
6: tychriście łwiádectw nie zániedbáwáiąc. Ale gdym wyźrzał/ iz
7: by księgi mułiály być nie rowno wietłze zc. Przetom fię wolał w
8: biegu łwym nieco ná čás záltáwić. Dołyc ná tym ná ten čás
9: máiąc/ co tu z infzych zebrawłzy Dyonizyus wyznał: iz Antychriřt
10: miał mieć zá przednieyłzego łwego namiestniká (prełidentem) á=
11: bo mářzáłká: nie Bogác iedynego prawdziwe^{go}: áni Iezufá Chri
12: řtułá od niego dánego: ále dyablá/ Smoká onego piekielnego/
13: ktory mu moc tę dał/ y zwierzchność/ y łtolicę ná ktorey siedzi.
14: Ktorą łamże przedię y tą kreáturą łwą/ ktorą łamże koronuie
15: włáda: y łam iá iáko łprawcá y mářzáłek/ z dopułzczenia Bože=
16: go/ rządzí. Co iz nie ináczey miáło być/ y nie ináczey iest y byłó/ nie
17: tylko to łtárzy patrefowie opifáli/ iáko fię krotko z iednego Dy=

18: onizego przypomniało: á to wedle pífmá ś. ktore^{g0} fię też niekto=
19: re świádectwá przywodźily/ o tym zofobná iz wtora beftya/ ábo
20: rog on máły miał (wyzofłzy z onych dzieśiáci. Ktore też wyro=
21: fły z głowy czwartey beftiey wedle porządku [od] Dánielá opifáne
22: go.) vsieść ná mieyfcu pierwfzey/ wedle [obi]áwienia Ianá ś.
23: ktora ieft 4. wedle Dánielá/ y moc iey wřzytkę czynić. Obiá. 13.
24: v 2. 13. zc. to ieft/ vsieść ná ftolicy Celárzow Rzymfkich/ iáko to
25: w Papiežu widzimy/ y czynić to wřzytko co oni czynili: iáko też to
26: káždy iz ták ieft/ komu oczy ni zlipczáły/ bączyc może. Ale też/ co
27: ieft wielka/ *experientia rerum magistra*, to ieft/ doświadczenie y fá=
28: má rzecz fłutki tego nam przed oczy wyftáwiáiąca/ tego nas v=
29: czy y w tym vpewnia. Iáko to/ iz tá ftolicá/ ná onym Smoku
30: záśiádłá: ktory wiedząc to pewnie/ co Dániel o máłym rogu ná
31: pífał/ iz on wyzofłzy z rogow czwartey beftiey ná mieyfcu iey v=
32: sieść miał: tedy fię bárzo prętko zá pánowánia tey czwartey be=
33: ftiey ftárał/ iákoby co rychley tę swoię kreáturę/ rog ten máły/ ná
34: ftolicy iey poádźił: y mym zdánien y lámego Iezufá Chriftuá
35: fyna Bożego tym kuśił/ mowiac mu: po okazaniu kroleřtw świá
36: tá te^{g0}: iefli mi fię pokłoniř/ damci to wřzytko: y wřzytkę tę zwierz

fff 2

chność y

strona: 423 [422]

423.

Trzećie ksiąźki

Odpowiedzi/

1: chność y fławę: boć to mnie dano/ y komu chcę dáię to. Luk. 4.
2: v 6. Máth. 4. v 8. Lecź fię ná tym bárzo ofzukał/ wźiáwřzy od pá
3: ná odpráwę godną złości fwey. Iz tedy tego Chriftus/ będąc po
4: fłufzny Bogu oycu fwemu/ od niego nie przyiął: iáko od kłámce
5: y męžoboyce: otoź fię potym infzy nálał/ Papieź Rzymfki/ ktory
6: ftolicę tę od niego/ ze wřzytką zwierzchnością y fławą przyiął y

- 7: ná niey zásiadł: y czyście ná niey pánuie: y ma nie ládá v fwoich
- 8: cześ y fławę. A iż to prawdá ieft/ iż Papież ma tę ftoлицę od fzátá= (marg) Okazanie iż
- : Antychrist
- : ma stolicę od
- : dyabłá. (-)
- 9: ná/ tym tego dowodzę y tym to obiásniam: iż to w Hiftoryách
- 10: widzę że fztukámi czártowfkimi przez czárnoksięstwo Papieże
- 11: Rzymfcy ftoлицe tey doftawáli. A chociaż nie wśyfcy ták iásnie y
- 12: otworzyście/ iáko drudzy: iednák z wymálowánia dwu ábo
- 13: trzech/ tákimi żywymy fárbámi/ lácno y drugich poznác. Boć też
- 14: y fzátan nie zówždy fwych znácznie pokázuie: y Hiftorycy też nie
- 15: zówždy śmieli wśytkiego piác: y nie o wśytkim też wiedzieli.
- 16: A drudzy wiedząc/ z pochlebftwá/ ábo dla pożytku iákiego/ wie
- 17: le zmyśláli: zwłáfczá w tey mierze/ około tych/ iáko ie zowá/ na=
- 18: świętłych tátuśiow. Lecż to iuż trzebá też ták pokázác ná oko:
- 19: iáko fię o ich przeciw zwierzchności powftawániu/ y o wśzeteczeń
- 20: ftwie/ pokázáło. Nie wkładáiąc w to wśytkich zofobná ofob:
- 21: w ktorých to chy[trz]e czynił fzátan: przemieniáiąc fługi fwe w
- 22: podobieństwo Ap[of]ztołow Chriftułowych: ták iáko fię sam prze
- 23: mienia w Aniołá światłości: ále tych kilká znácznieyfzych poka= (marg) Papieżowie
- : czárnoksię=
- : źnicy. (-)
- 24: zówždy: drogę do poznawánia infzych otworzyć. Z ktorých wie=
- 25: lu/ kilká tylko przypomionę. Iáko naprzod/ Ianá 13. ktoregom
- 26: też przedtym wfpominał: ktery/ nie tylko iż zaráz ze dwiemá śio
- 27: ftrámi obcował/ ále też y dyabłow fobie ná pomoc wzywał: Ták
- 28: że Benedykt 8. ktery też náuká czárnoksięfká Papiefká ftoлицę
- 29: otrzymał. Item/ Ian 21. Grzegorzá Portueńfkiego Bifkupá
- 30: fyn/ po Benedykcie/ tákże fztukámi czártowfkimi Papiefkiey go
- 31: dności dofzedł. Item/ Benedykt 9. nie tylko ná też ftoлицę wko=

32: czył przez łwe czárnoksięstwo/ ále też/ z ktorými iedno chciał
33: białými głowami łpołkował: ony do siebie przenofząc (boię fię
34: by nie tákiego ná nie záchwycenia przywodząc/ o iákimefmy nie
35: dawno/ nád iedną w Krákwie łyżeli/ y rozmaíte pílmá czytá
36: li.) Ten potym łtolice tę/ tákiemuż iáko łam był/ niepodleyze=

mu czarno=

strona: 424 [423]

ná Wędzidło X.K.P.

424.

1: mu czárnoksiężnikowi Ianowi Grácyanowi Grzegorzem łzo=
2: łtym názwánemu/ dla zbrodnicy łwey/ ktorą przeciw Henryko
3: wi pokazał/ boiąc fię go/ sprzedał: y zásię przedsię po krotkim
4: Grzegorzowym ná tey łtolicy pánowániu/ łtolice tey dostał: y
5: nie máłe zámiełzanie w Rzymie czynił. Toż y o Grzegorzu 7. czy=
6: tamy/ iż też y on z dyabły łpráwę miał: y bez włzey pochyby/ iáko
7: y drudzy przez nie łtolice tey dostał. Ale/ nie báwiąc fię dłużej in=
8: łzych wyliczáním/ łam ieden Sylwefter wtory/ łtanie zá włzytki
9: w tey mierze: iáko [antefignanus](#) inłzych. Ktory nie tylko przez czár
10: tá tey łtolice dostał: ále też ná niey bez rády iego nic nie łpráwo=
11: wał. A náwet fię go y oto pytał/ długoli ná tey łtolicy żyć miał?
12: Ktoremu ná to czárt chytrze odpowiedział/ vpewniáiąc go w
13: tym że vmrzeć nie miał/ áżby pierwey w Ieruzálem młzycę łwá
14: odpráwił. Ażci łobie ksiądz Papięż dobrze tułzyć począł: nie my=
15: śłac rychło być w Ieruzálem: rozumiejąc ták łłowá czárowłkie/
16: żeby to mowił o mieście Ierozolimłkim w Iudzkiej ziemi. Nie
17: pámiętáiąc iż w Rzymie krzyżowę káplicę Ieruzálem názywá=
18: ią. Przyłżłego tedy potym połtu/ wedle Papięłskiego zwyczáiu/
19: w oney káplicy młzył: á zátym rychło po oney młzycy wpadł w nie
20: moc/ łpámiętawłzy y czártowłkie łłowá: y to iż ták onę káplicę
21: Ieruzálem zwano: łkąd y to poznał iż iuż z[d]echná[ć] miał. Ktore=
22: go iákie było dokończenie y pogrzeb y <...> fnadź ielzyczne z gro=

- 23: bem y kościámi iego dzieie/ ia fię/ co rych [ley] ípieřząc d[o] końcá/
24: tym teraz/ wípomináiąc y rozberáiąc to/ báwić niehcę. Niech
25: íobie o tym kto chce/ nie mali inřzych Hiřtorykow/ Ianá Báleu=
26: ízǎ przeczyta: á z nie^{go} fię o tym dowie. Ktory to z inřzych dawniey
27: řzych Hiřtorykow zebrał co o tym y o inřzych Papieřách nápiřǎł.
28: A to mnie dořyc nátym/ drogę do niego/ á prze zeń do inřzych po
29: kazác. Zeby fię wřdy kiedykolwiek ludzie zǎwiedźieni obaczyć/
30: w tym/ iż Papieř Rzymřki ieř Antychriřtem/ mogli. Potym po
31: znawřzy go/ żeby fię teř y mogli y vmieli imienia tego iego Pa=
32: pǎ/ łágodnego y dziwnego chronić. Boć tu [latet anguis fub herba](#).
33: Cukrując oni íobie Włofkimi řwoimi przyřmákami y íobę y íto=
34: licę řwego tego tǎm kořciolǎ Rzymřkiego: ále fię w tym nie czu
35: iǎ/ iǎko w niey ieř wiele złego. Niehcǎ tǎm mieć Antychriřtǎ:
36: áno go indźiey nie pokařǎ/ áni fię inřzego wedle dumy řwey do=

fff 3

czekáią:

strona: 425 [424]

425.

Trzećie ksiǎżki

Odpowiedzi/

- 1: czekáią: iuř [mysterium iniquitatis](#) íprǎwione: iuř [homo peccati patefa-](#)
2: [ctus est mundo](#). Papieř nim ieř/ to napewnieyřza: ktory przeniořł
3: ítolicę cefǎrřkǎ ná řwe Papieřtwo: [transtulit Imperium](#) iǎko łami
4: wyznawáią: ořiadł y opǎnowǎł cudze: odiał moc beřtyey ktora
5: ná niey przednim řiedźiǎłǎ y pǎnowǎłǎ: on czyni wřzytkę moc iey:
6: on iǎko y onǎ przedtym walczy z řwiętyimi: on fię nápawa krwiǎ
7: ich: on íobie nieći ogień z ciał y kořci ich: y wřzytko co mu fię po=
8: doba czyni. A przedřię on bez boiǎźni Bořey ieř nářwięřřzym:
9: á przedřię wikǎryim y namiǎřtkiem: y niewiem czemu fię tǎk Pa
10: pieřem názywa? iǎkoby on miał być wřzytkich oycem: iǎko íobie
11: niektorzy to názwiołko ie^{go} Papǎ [wyklǎdǎią](#) [!]. Gdyř mowiǎc z Po=

- 12: lakámi/ ięzyká náfzego: nie widzę fłkądby doftał náfzwiłká **tákie^{go}**. (*marg*) Odkąd Rzym
: skiego księ-
: dzá Papą ná-
: zywaia. (-)
- 13: Iełli Pápą od pałzey/ ábo od páśienia? iełliże też od páná/ ábo
14: pánowania/ náfzwány iełt ksiądz Rzymłki? dobrze iełt náfzwá=
15: ny. Bo fię páśie z wiela pałz/ pánuię nád pány. Lecż iełli od pá=
16: śienia Chriřtułowej trzody? krzywdę mu ná tym czynia: bo bez
17: wielkieu fłzkody/ nie páłł ten Chriřtułowych pokornych owieczek
18: będąc fyn zátráčenja y grzechu człowieček. O którym iáko wol
19: no było I.M.**X.K.** wedle wiáry fwey y rozumienia piřáć/ co fię
20: I.M. po[do]báło: záłtáwuiać fię óń przeciw nam/ y przy nim fię
21: popiřuiać dla **fwe^{go}** docześnego pożytku y fławy ktorych też hoy=
22: nie vzywa <...> mnog<...> Tákżem y ia/ będąc do tego przywiedzio=
23: ny/ wol[n]o y bełpiec[źnie](*parcius tamen quam res połcebat, et ego apud*
24: *me instituoram*) wedle wiáry mey y wyznánia: ktore do tych czá=
25: łow/ nie było/ áni ie[ft] áni dali Bog będzie w Polřzcze náfzey mi
26: łey záhánowáne: tom też o nim/ co rozumiem z dárowánia Bo
27: źego/ y z Patrełow kátholiki Rzymłkiej nápiřał. Popiřuiać fię
28: też y ořwiádcźiać przy iedynym fynu namileyřzym Bożym Iezu
29: śie Chriřtuście pánu mym: naprzod y napřednieyřzym względem
30: dla chwały oycá iego y moiego niebieřkiego/ y dla chwały też zo
31: łobná iego/ ktorą go Bog óciec iego vczcił y vkoronował: á po
32: tym też y dla pożytku **moie^{go}** y fławy oney wieczney w niebie wie=
33: rzęcym w weń ze mną z łáłki zgotowáney. Ktora tym zemną bę
34: dzie oddána w on dzień z koroną nigdy niewiędnącą/ ktorzy fię
35: go tu przed ludzmi ťwiátá **te^{go}** nie wřtydamy/ ktorzy zá nim zá=
36: przawřzy fię łámych ťiebie z krzyżem (á nie ze złotym onym ná fzy

1: iy po Papiesku zawięzonym zc.) za nim chodzimy: onego iafnie
2: y bezpiecznie wyznawamy. Vkazuiac ludziom zawiędzionym y
3: guflami Antychriftowfkimi omamionym/ przeciwniki iego: fał
4: lzywe Chrifufy: fałzywe proroki: zwodziciele dufz ludzkich: An
5: tychrifty zc. Ktorych wŷzytkich głową y Pánem iefł **fummus et**
6: **maximus Pontifex** Papież Rzymfki: iáko fię to w tey krotkiej od=
7: powiedzi/ ná piánie I.M.**X.K.** pokazowáło. Lecz iuz/ czyniac (*margin*) Zámknienie
8: krotkie. (-)
9: krotkie wŷzytkiej tey rofprawy zámknienie/ to mowie/ com nie
10: raz przedtym mowil: iz poniewaz Papież siedzi ná mieyfcu ftá=
11: rych Cefarzow Rzymfkich/ ktorich ftolicę przez fłutki czártow=
12: fkie opánowál: (iáko to iefzcie doftátieczniey pokazác mogę/ y
13: z wymyflonego dárowánia **Konftántynowe^{go}**/ y zinąd.) á Patre
14: fowie to ftarzy iáfnie mowili/ iz po zniszczeniu Cefarzow Rzym=
15: fkich Antychrift ich ftolicę oŷieŝc miał: tedy iákom iuz nie raz
16: mowil/ Papież iefł Antychriftem: gdyz on **Imperium transtulit**, ftó
17: licę Cefarfką opánowál: y moc fobie wŷzytkę/ y zwierzchnoŝc
18: nád Cefarzem y Krolmi przywłafzczyl: y oney nád nimi/ pod po
19: krywką zmyflonego nabożeńftwá/ żeby fię nie poczuli/ wzywa:
20: á to czyni tym fnádniej/ y bezpieczniey/ iz ma **praefidenta** fprawcę
21: mowie przednieyŷzego/ iáko **Dionifius** nápiŷal/ dyab[ła]. Iákoz to
22: y infzy ftarzy przed nim/ z ktorich on tez to **[wyczer]**pnál Patrefowie
23: twierdzili: iz tak á nie inaczey miáło by **[ć]**<...>z y iefł: trudno te=
24: go pobożny człowiek przec y przeciw temu **[co]** mowic ma. Bo nie
25: ia iefzcie **te^{go}** mowie y twierdżę/ áni ŷam z ŷiebie tego pokazuię/
26: oprócz nieco w czáftecżce/ Rzymfkiegoć to koŝciołá/ y **X.K.** brá
ćiey/ po wietfzey częŝci ŷá piłmá/ ábo fárby/ ktorymi Antychriftá

- 27: Ikąd y iáko miał być poznány/ wymálowáli. O którym áczbym
28: iefzczę miał wiele pińác: ále y temu co przekaža folguię: żebym
29: nie rad nikogo obciężył/ ábo ku nakládu wielkiemu przywoðił:
30: y ná I.M.**X.K.** mam wielkie/ iáko wždy ná ziemká/ baczenie:
31: niechcąc go bárzo wielkimi księgámi/ ná tym pierwłzym potká
32: niu obciężác/ y ták iáfná prawdá/ ktora w oczy kole/ y nienawiść
33: rodzi/ przerażác. Tufząc łobie to o I.M. iż mi zaráz co ná to/ má
34: iąc doftátek/ odpifze: y mnie/ ieflibym iefzczę kędy czego nie doło=
35: żył/ ábo czego nie obaczył: iákożby to niedziw beftyey niemey we
36: dle łádu I.M. vczynić/ y w czym fię kędy potknąc: y pokaże y

nápomi=

strona: 427 [426]

427.

Trzecie książki

Odpowiedzi/

- 1: nápominie. Przetoż iuż tu ten włzytkiego teráznieyłzego pińania
2: moiego przeciw I.M. niech będzie koniec. Wierzę temu/ iż iefli=
3: bym kędy łowkiem ktorym ołobę I.M. nie z chęci/ ále z nieoba
4: czenia/ iáko profatak głupi á nie Logik obráził: broniąc prawdy:
5: przy niey łtoiąc: y z niey fię/ iáko z dáru Bożego wielkiego/ wefe=
6: ląc: że mi to I.M. condonuie: o co też y profzę. Profząc też Páná
7: Bogá y oycá moiego/ Bogá y oycá páná moie^{go} Iezufá Chriřtu=
8: fá/ onego iednorodne^{go} fyná iego. Aby W.M. moy łáfkáwy pá=
9: nie Podczáły/ wełpołek z pánią małżonką W.M. y z dźiateczká
10: mi/ y ze włzytkim domem W.M. ze włzytkimi wiernymi y łczyry
11: mi chwalcámi fwoimi/ raczył w łáłce fwey ś. w rządzie dobrym/
12: w opiece y w obronie chować/ ku chwale fwey ś. ná czáły długie
13: wedle woley fwey ś. A.I.M. też **X.K.** z infzą włzytką księżą
14: Rzymkiego nabożeńřtwá/ ktore iedno z niewiádomości/
15: y Páweł ś. grzeřzą/ y z tymi ktorzy przez nie łá zówiedzeni/ rácz

- 16: pánie Boże oycze wżego miłóšierdzia/ dáć Antychriřtá pozná
17: nie: fzczyre y prawdziwe żywotá przefzłego pokáianie: wżytkich
18: Antychriřtowlkich Papielkich wynalalkow odrzucenie/ fkutecz
19: ne Chriřtuřá fyná twego miłego poznánie: do niego fię z pocá=
20: łowánien <...> go/ návrocenie. Aby potym przyřtawřzy do niego/
21: iáko owieczki do pařterzá przez cię Bogá żywego y prawdziwe=
22: go będą przywie[dzeni] y do ręku iego oddáni/ przy nim iuż do
23: końca wytrwáli: g[łofu] iego pilnie závždy řlucháli: wedle niego
24: fię rządźili: y wedle niego teź závždy/ żywac w řwiętoqliwořci
25: y řpráwiedliwořci/ przed oblicznořciá twoiá/ po wżytki dni ży
26: wotá řwego/ w duchu y w prawdzie/ powinny y włafná/ á to=
27: bie řámemu/ ktoryř ielř řwięty y wřelákiey cźci y chwały godny/
28: należącá cześć/ chwałę/ y błogofławieńřtwo z námi y z inřzymi
29: wybranymi twoimi oddawáli. A oddawálić iá/ przez twego
30: iedynego/ włafnego/ namileyřzego fyná/ Páná nářzego Ie=
31: zuřá Chriřtuřá wiekom wiecznie błogofławio=
32: nego/ y z tobá kroluiącego Amen/
33: amen/ y amen.
34: [1. Kor. 16. v 22.](#)
35: Ieřli kto nie miłue Páná nářzego Iežuřá Chriřtuřá/
36: niech będzie ánáthemá/ Máranatá.
37: KONIEC.